Emily Brontë

Lartësitë e stuhishme

Wuthering Heights

Lexuesi

Lartësitë e stuhishme
Emily Brontë, *Wuthering Heights*
Përktheu nga anglishtja: Ultimori.
Teksti burimor: Wikisource (Thomas Cautley Newby, London 1847).
Përkthimi © 2026 Lexuesi. Ky përkthim publikohet me licencën CC BY-SA 4.0.
Teksti origjinal është në domenin publik.
Botim dixhital i Lexuesit, 30 tetor 2026. Lexojeni falas në https://lexuesi.com/librat/lartesite-e-stuhishme/.

Shënim i përkthyesit

Ky përkthim është bërë drejtpërdrejt nga origjinali anglisht, sipas tekstit të botimit të parë: Thomas Cautley Newby, Londër, dhjetor 1847, nën pseudonimin „Ellis Bell“, siç është transkriptuar e verifikuar faqe për faqe në Wikisource. Në vitin 1850, pas vdekjes së autores, e motra, Charlotte Brontë, e ribotoi romanin duke ndryshuar pikësimin, duke bashkuar shumë paragrafë dhe sidomos duke e lehtësuar të folurit e Jozefit. Ai tekst, që e ndjekin shumë botime të mëvonshme dhe edhe Project Gutenberg (eBook #768), u përdor këtu vetëm për krahasim dhe për të ndrequr gabimet e qarta të shtypit të botimit të parë: tridhjetë e tre fjalë e shenja të shtrembëruara, dhe një replikë e Nelit në kapitullin XXVI, që shtypshkronja e Newby-t e kishte humbur. „Shënimi biografik“ dhe „Parathënia“ që Charlotte u shtoi botimit të 1850-s nuk janë përfshirë, sepse s'janë pjesë e romanit siç doli së pari.

Botimi i parë e ndante romanin në dy vëllime, me numërim më vete (kapitujt I–XIV dhe I–XX); këtu, si në shumicën e botimeve, kapitujt numërohen nga I gjer në XXXIV, dhe vëllimi i dytë fillon me kapitullin XV. Paragrafët ndjekin origjinalin një për një.

Historia rrëfehet nga dy zëra: Lokvudi, i stërholluar, ironik e plot fjalë të rralla, dhe Neli Din, e thjeshtë, e drejtpërdrejtë e me gjuhë të popullit; brenda rrëfimit të saj flasin edhe Izabela, Zila dhe Katerina e vogël. Qëllimi ka qenë të ruhen këta zëra

dhe ashpërsia e fjalisë së Emily Brontë-s, pa e zbutur e pa e zbukuruar. Ditari i Katerinës në kapitullin III dhe letrat (e Izabelës në kapitullin XIII, e Lintonit në kapitullin XXV) janë veçuar si blloqe citimi.

Jozefi dhe disa fshatarë flasin dialektin e Jorkshirit, që Emily Brontë e shkroi ashtu siç shqiptohej. Në shqip ky ligjërim është dhënë në gjuhë standarde, me fjalor fshati, me ritëm të vrazhdë e me shprehje biblike, por pa tiparet e ndonjë krahine shqiptare, që këta personazhe të mos lidhen me ndonjë të folme të vërtetë të shqipes. Disa fjalë krahinore që Neli i shpjegon vetë, si *dree*, janë ruajtur me shënim.

Emrat janë shkruar siç shqiptohen dhe lakohen shqip (Hithklif, Ernshou, Hindli, Hereton, Lokvud, Neli ose Elen Din, Zila); Catherine është Katerina, dhe Cathy është Keti, si emri i përkëdhelur i Katerinës në shqip. Shtëpia *Wuthering Heights* quhet Lartësitë e Stuhishme, si titulli i librit, kurse *Thrushcross Grange* është transkriptuar (Thrashkros Grejnxh). Emrat e qenve që kanë kuptim janë përkthyer (Tinëzari, Mbytësi, Kërcëlli).

Shënimet në fund të kapitujve shpjegojnë vargjet dhe shprehjet biblike që citojnë Jozefi e predikuesi Xhabez Branderham, besimet popullore (zanat, fëmijët e ndërruar, shigjetat e zanave), zakonet e kohës, monedhat, gjykatat e zyrat e drejtësisë angleze, si edhe Shekspirin e baladat që përmenden.

— Ultimori

Përmbajtja

Kapitulli I 5
Kapitulli II 13
Kapitulli III 25
Kapitulli IV 42
Kapitulli V 51
Kapitulli VI 56
Kapitulli VII 64
Kapitulli VIII 77
Kapitulli IX 88
Kapitulli X 107
Kapitulli XI 127
Kapitulli XII 140
Kapitulli XIII 156
Kapitulli XIV 170
Kapitulli XV 180
Kapitulli XVI 190
Kapitulli XVII 196
Kapitulli XVIII 217
Kapitulli XIX 229
Kapitulli XX 235
Kapitulli XXI 242
Kapitulli XXII 262
Kapitulli XXIII 270
Kapitulli XXIV 280

Kapitulli XXV 292
Kapitulli XXVI 297
Kapitulli XXVII 302
Kapitulli XXVIII 317
Kapitulli XXIX 326
Kapitulli XXX 333
Kapitulli XXXI 340
Kapitulli XXXII 347
Kapitulli XXXIII 360
Kapitulli XXXIV 370

Kapitulli I

1801 — Sapo jam kthyer nga një vizitë te pronari i shtëpisë sime, i vetmi fqinj që do të më bezdisë. Ky është, pa dyshim, një vend i bukur! Në gjithë Anglinë, s'besoj se do të mund të kisha gjetur një vend kaq krejtësisht larg zhurmës së shoqërisë. Një parajsë e vërtetë për mizantropin; dhe zoti Hithklif e unë jemi një çift aq i përshtatshëm për ta ndarë mes nesh këtë shkreti. Njeri i shkëlqyer! S'e merrte me mend sa m'u ngroh zemra për të, kur pashë sytë e tij të zinj të tërhiqeshin aq me dyshim nën vetulla, ndërsa i afrohesha me kalë, dhe kur gishtat e tij u strukën, me një vendosmëri xheloze, edhe më thellë në jelek, ndërsa i thoja emrin tim.

— Zoti Hithklif? — thashë.

Përgjigjja qe një tundje koke.

— Zoti Lokvud, qiramarrësi juaj i ri, zotëri. Kam nderin t'ju bëj vizitë sa më shpejt pas mbërritjes sime, për t'ju shprehur shpresën se nuk ju kam shqetësuar me këmbënguljen time për të marrë me qira Thrashkros Grejnxhin:[1] dje dëgjova se paskeni pasur ndonjë mendim...

— Thrashkros Grejnxhi është imi, zotëri, — më ndërpreu ai, duke u rrudhur. — Nuk do ta lejoja askënd të më shqetësonte, po ta kisha në dorë ta pengoja — hyni!

[1]Thrashkros Grejnxh: në origjinal *Thrushcross Grange*. *Grange* quhej në Angli një shtëpi zotërie në fshat, me tokat dhe ndërtesat e fermës përreth.

Ai „hyni“ u shqiptua me dhëmbë të shtrënguar dhe shprehte ndjenjën „Shko në djall!“; madje as porta, mbi të cilën qe mbështetur, s'bëri asnjë lëvizje në pajtim me fjalët; dhe besoj se pikërisht kjo rrethanë më shtyu ta pranoja ftesën: më zgjoi interes një njeri që dukej edhe më i mbyllur se unë, deri në tepri.

Kur pa që gjoksi i kalit tim po e shtynte kanatin pa të keq, e nxori më në fund dorën për ta zbërthyer zinxhirin, pastaj më priu i vrenjtur nëpër shtegun e shtruar, duke thirrur, kur hymë në oborr:

— Jozef, merre kalin e zotit Lokvud; dhe sill pak verë.

— Ja, pra, gjithë shërbëtorët e shtëpisë, me sa duket, — qe mendimi që më lindi nga ky urdhër i dyfishtë. — S'është çudi që bari mbin nëpër plloça dhe që gjedhët janë të vetmit që i krasitin gardhet.

Jozefi ishte një burrë i moshuar, jo, një plak, ndoshta shumë plak, ndonëse i shëndetshëm e i fortë si dell.

— Zoti na ndihmoftë! — foli ai me vete, me një zë të ulët pakënaqësie gërnjare, ndërsa më merrte kalin; dhe ndërkohë më shikonte në fytyrë aq i vrenjtur, sa me mëshirë mendova se duhej të kishte nevojë për ndihmën hyjnore që ta tretë drekën, dhe se thirrja e tij e devotshme s'kishte të bënte fare me ardhjen time të papritur.

Lartësitë e Stuhishme quhet banesa e zotit Hithklif. „E stuhishme“,[2] një mbiemër krahinor kuptimplotë, që përshkruan trazimin e ajrit të cilit i ekspozohet vendi i saj kur bën kohë e keqe. Ajër të pastër e të freskët duhet të kenë atje lart, vërtet, në çdo kohë: fuqinë e erës së veriut që fryn mbi kreshtë mund ta marrësh me mend nga pjerrësia e tepruar e disa bredhave të rrëgjuar në fund të shtëpisë, dhe nga një rresht ferrash të thata që i shtrijnë degët të gjitha në një anë, sikur t'i lypnin lëmoshë

[2]Në origjinal *wuthering*, fjalë krahinore e veriut të Anglisë për erën që fryn fort e me ulërimë. Shtëpia, si edhe romani, quhet në origjinal *Wuthering Heights*.

diellit. Për fat, arkitekti pati largpamësinë ta ndërtonte të fortë: dritaret e ngushta janë futur thellë në mur, dhe qoshet i mbrojnë gurë të mëdhenj që dalin përjashta.

Para se ta kaloja pragun, u ndala për të admiruar një sasi gdhendjesh groteske, të derdhura bujarisht mbi ballinë, e sidomos rreth derës kryesore, mbi të cilën, mes një rrëmuje grifonësh[3] që po shkërmoqeshin dhe djemsh të vegjël pa turp, dallova datën „1500“ dhe emrin „Hereton Ernshou“. Do të kisha bërë ndonjë vërejtje dhe do t'i kisha kërkuar të zotit të vrenjtur një histori të shkurtër të vendit, por qëndrimi i tij te dera dukej se kërkonte që ose të hyja shpejt, ose të ikja fare, dhe unë s'kisha ndonjë dëshirë t'ia shtoja padurimin para se ta shihja *penetralium*-in.[4]

Një hap na çoi drejt e në dhomën e ndenjjes së familjes, pa ndonjë paradhomë a korridor: këtu e quajnë, para së gjithash, „shtëpia“.[5] Zakonisht ajo përfshin kuzhinën dhe sallonin, por besoj se te Lartësitë e Stuhishme kuzhina është detyruar të tërhiqet krejt në një pjesë tjetër të ndërtesës: të paktën dallova, diku thellë brenda, një llomotitje gjuhësh dhe një zhurmë enësh kuzhine; dhe nuk vura re asnjë shenjë pjekjeje, zierjeje a gatimi buke rreth oxhakut të stërmadh, as ndonjë shkëlqim tenxheresh bakri e kullesësh prej teneqeje nëpër mure. Njëri skaj i dhomës, në të vërtetë, e kthente me shkëlqim dritën dhe nxehtësinë nga radhë të tëra pjatash të mëdha kallaji, të ndërthurura me ibrikë e kupa argjendi, që ngriheshin rresht pas rreshti në një raft të gjerë enësh prej lisi, deri në çati. Kjo e fundit s'kishte pasur kurrë tavan: gjithë anatomia e saj i shfaqej e zhveshur syrit kureshtar, veç atje ku e fshihnin një kornizë druri e ngarkuar me kuleçë

[3] Grifon: kafshë përrallore me trup luani dhe me kokë e krahë shqiponje, e shpeshtë në zbukurimet e ndërtesave të vjetra.

[4] *Penetralium*: nga latinishtja *penetralia*, pjesa më e brendshme e një tempulli a e një shtëpie.

[5] Në fermat e veriut të Anglisë, *the house* („shtëpia“) quhej dhoma kryesore, ku familja hante dhe rrinte pranë zjarrit.

tërshëre dhe tufa kofshësh lope e dashi dhe proshutash. Mbi oxhak ishin disa pushkë të vjetra me pamje të keqe dhe një palë pistoleta kalorësie, dhe, për zbukurim, tri kuti të lyera me ngjyra të ndezura, të radhitura mbi parvazin e tij. Dyshemeja ishte prej guri të bardhë e të lëmuar; karriget, ndërtime primitive me mbështetëse të lartë, të lyera në të gjelbër; një a dy të zeza e të rënda fshiheshin në hije. Në një hark, nën raftin e enëve, prehej një kuçkë e madhe zagari, ngjyrë mëlçie, e rrethuar nga një tufë këlyshësh që kuisnin; dhe qen të tjerë rrinin nëpër kthina të tjera.

Dhoma dhe orenditë s'do të kishin pasur asgjë të jashtëzakonshme, po t'i përkisnin një fermeri të thjeshtë të veriut, me fytyrë kokëfortë e me gjymtyrë të fuqishme, që i duken edhe më mirë me pantallona deri te gjuri dhe me dollakë. Një njeri të tillë, ulur në kolltukun e tij, me kupën e birrës që i shkumon mbi tryezën e rrumbullakët përpara, mund ta shohësh kudo në një rreth pesë a gjashtë miljesh nëpër këto kodra, po të shkosh në kohën e duhur, pas drekës. Por zoti Hithklif bën një kontrast të veçantë me banesën dhe me mënyrën e tij të jetesës. Nga pamja është një cigan zeshkan; nga veshja dhe sjellja, një zotëri, domethënë aq zotëri sa edhe shumë pronarë tokash në fshat: paksa i shkujdesur, ndoshta, por shkujdesja nuk i rri keq, sepse ka trup të drejtë e të pashëm; dhe mjaft i vrenjtur. Ndoshta disa njerëz mund të dyshojnë se ka njëfarë krenarie prej njeriu pa edukatë; unë kam brenda vetes një tel që i përgjigjet dhe që më thotë se nuk është aspak kështu: e di nga instinkti se rezerva e tij buron nga një neveri ndaj shfaqjeve të bujshme të ndjenjave, ndaj dëshmive të përzemërsisë së ndërsjellë. Ai do të dojë e do të urrejë njësoj fshehtas, dhe do ta quajë njëfarë paturpësie që ta duan a ta urrejnë në këmbim. Jo, po nxitohem shumë: po ia fal tepër bujarisht cilësitë e mia. Zoti Hithklif mund të ketë arsye krejt të tjera nga ato që më shtyjnë mua për ta mbajtur dorën mënjanë kur ndesh dikë që do të donte ta njihte. Le të shpresoj që natyra

ime është pothuajse e veçantë: e dashura nënë thoshte se s'do ta kisha kurrë një shtëpi të ngrohtë, dhe vetëm verën e kaluar dëshmova se s'e meritoja aspak.

Ndërsa po gëzoja një muaj mot të mirë buzë detit, rashë në shoqërinë e një qenieje tejet magjepsëse, një perëndeshë e vërtetë në sytë e mi, për sa kohë që ajo nuk më vinte re. Unë „s'e tregova kurrë dashurinë“[6] me gojë; megjithatë, po të kenë gjuhë vështrimet, edhe budallai më i madh do ta kishte marrë vesh se isha dashuruar deri në grykë: më në fund ajo më kuptoi dhe m'u përgjigj me një vështrim, vështrimin më të ëmbël që mund të përfytyrohet; dhe unë ç'bëra? E rrëfej me turp: u mblodha akull në vetvete, si kërmilli; me çdo vështrim tërhiqesha më i ftohtë e më larg; derisa më në fund e shkreta e pafajshme nisi të dyshonte në shqisat e veta dhe, e mbytur nga sikleti për gabimin që kujtonte se kishte bërë, e bindi mamanë e saj të mblidhnin plaçkat e të iknin.

Me këtë kthesë të çuditshme të natyrës sime kam fituar emrin e njeriut që qëllimisht s'ka zemër; sa pa të drejtë, vetëm unë mund ta di.

U ula në skajin e vatrës, përballë atij ku po shkonte pronari im, dhe e mbusha një çast heshtjeje duke u përpjekur të përkëdhelja nënën qenore, e cila e kishte lënë çerdhen dhe po më afrohej tinëz, si ujk, nga pas këmbëve, me buzën të përdredhur e me dhëmbët e bardhë që i lëngonin për një kafshatë.

Përkëdhelja ime shkaktoi një hungërimë të gjatë nga fyti.

— Më mirë lëreni qenin rehat, — hungëroi zoti Hithklif në unison me të, duke i ndalur shfaqjet më të egra me një shkelm. — S'është mësuar të llastohet; s'e mbajmë për përkëdhelje.

Pastaj shkoi me hapa të mëdhenj te një derë anësore dhe thirri sërish:

---

[6] „S'e tregova kurrë dashurinë“: Lokvudi përshtat një varg nga *Nata e dymbëdhjetë* e Shekspirit (akti II, skena 4), „She never told her love“ („Ajo s'e tregoi kurrë dashurinë e saj“).

— Jozef!

Jozefi mërmëriti diçka të paqartë thellë në qilar, por s'dha asnjë shenjë se do të ngjitej; kështu që i zoti zbriti te ai dhe më la *vis-à-vis*[7] me kuçkën e egër dhe me një palë qensh stani të vrazhdë e leshtorë, që ruanin bashkë me të, me xhelozi, çdo lëvizje timen.

Meqë s'kisha dëshirë të njihesha me dhëmbët e tyre, ndenja pa lëvizur; por, duke menduar se mezi do t'i kuptonin fyerjet e heshtura, fatkeqësisht u dhashë pas të bërit me sy e të ngërdheshurit me të tre, dhe njëra nga shprehjet e fytyrës sime e acaroi aq shumë zonjën, sa papritur u tërbua dhe m'u hodh mbi gjunjë. E flaka tutje dhe nxitova ta vija tryezën mes nesh. Kjo sjellje e ngriti në këmbë gjithë zgjoin. Gjysmë duzine djajsh katërkëmbësh, me madhësi e mosha të ndryshme, dolën nga strofkat e fshehta drejt qendrës së përbashkët. Ndjeva se thembrat dhe cepat e setrës ishin shënjestrat e veçanta të sulmit; dhe, duke i zmbrapsur luftëtarët më të mëdhenj sa më mirë që mundja me shufrën e zjarrit, u detyrova të kërkoja me zë të lartë ndihmë nga dikush i shtëpisë për ta rivendosur paqen.

Zoti Hithklif dhe shërbëtori i tij i ngjitën shkallët e qilarit me një gjakftohtësi që të nxirrte nga mendtë. S'besoj se lëvizën as edhe një sekondë më shpejt se zakonisht, ndonëse vatra ishte bërë një stuhi e vërtetë kafshimesh e kuisjesh.

Për fat, një banore e kuzhinës u tregua më e shpejtë: një grua e fuqishme, me fustanin të përveshur, me krahë të zhveshur e me faqe të skuqura nga zjarri, u turr në mes tonë duke tundur një tigan; dhe e përdori atë armë, bashkë me gjuhën, me aq sukses, sa stuhia u qetësua si me magji; dhe kur i zoti hyri në skenë kishte mbetur vetëm ajo, duke gulçuar si deti pas një ere të fortë.

— Ç'dreqin ka ndodhur? — pyeti ai, duke më shikuar në një mënyrë që mezi e duroja pas kësaj pritjeje aq të pamikpritshme.

[7] *Vis-à-vis* (frëngj.): ballë për ballë.

— Ç'dreqin, vërtet! — mërmërita unë. — As tufa e derrave të djallosur[8] s'mund të kishte shpirtra më të këqij brenda se këto kafshë tuajat, zotëri. Njësoj do të ishte sikur ta linit një të huaj me një pjellë tigrash!

— Nuk i ngacmojnë njerëzit që s'prekin gjë, — vërejti ai, duke e vënë shishen para meje dhe duke e kthyer tryezën në vend. — Qentë bëjnë mirë që rrinë syhapur. Merrni një gotë verë?

— Jo, faleminderit.

— S'ju kanë kafshuar, apo jo?

— Po të më kishin kafshuar, do t'ia kisha vënë vulën time kafshuesit.

Fytyra e Hithklifit u zbut në një ngërdheshje.

— Hajde, hajde, — tha ai, — jeni i turbulluar, zoti Lokvud. Ja, merrni pak verë. Mysafirët janë aq tepër të rrallë në këtë shtëpi, sa unë dhe qentë e mi, jam gati ta pranoj, mezi dimë si t'i presim. Për shëndetin tuaj, zotëri!

U përkula dhe ia ktheva dollinë; po filloja ta kuptoja se do të ishte marrëzi të rrija i nxirë për sjelljen e keqe të një tufe qensh bastardë; veç kësaj, s'kisha qejf t'i jepja atij njeriu edhe më shumë zbavitje në kurriz timin, meqë humori i tij kishte marrë atë drejtim.

Ai — i shtyrë ndoshta nga arsyetimi i matur se ishte marrëzi të fyente një qiramarrës të mirë — e lëshoi pak stilin e tij lakonik, që i hante përemrat dhe foljet ndihmëse, dhe nisi, për atë që kujtonte se do të më interesonte, një bisedë mbi përparësitë dhe të metat e vendit ku isha tërhequr tani.

E gjeta shumë të zgjuar në temat që prekëm; dhe, para se të kthehesha në shtëpi, mora aq zemër sa i propozova vetë një vizitë tjetër, nesër.

---

[8] Derrat e djallosur: sipas Ungjillit (Marku 5:1–13), Jezusi i dëboi demonët nga një njeri dhe i lejoi të hynin te një tufë derrash, që u turr nga një shpat në det.

Dukej qartë se nuk donte që ndërhyrja ime të përsëritej. Do të shkoj, sidoqoftë. Është për t'u çuditur sa i shoqërueshëm ndihem në krahasim me të.

Kapitulli II

Pasditja e djeshme nisi me mjegull dhe ftohtë. Gati sa s'vendosa ta kaloja pranë zjarrit në dhomën time të punës, në vend që të çaja nëpër shqopa e baltë deri te Lartësitë e Stuhishme.

Kur u ngjita nga dreka, megjithatë (N.B. Unë ha drekë mes orës dymbëdhjetë dhe një;[9] shërbyesja e shtëpisë, një zonjë e moshuar që e mora bashkë me shtëpinë si pjesë të orendive, nuk mundi, ose nuk deshi, ta kuptonte kërkesën time që të më shërbehej në pesë), kur u ngjita shkallët me këtë qëllim përtac dhe hyra në dhomë, pashë një shërbëtore të gjunjëzuar, të rrethuar nga furça e kova qymyri, që ngrinte një pluhur djallëzor ndërsa i shuante flakët me grumbuj hiri. Kjo pamje më zbrapsi menjëherë; mora kapelën dhe, pas katër miljesh rrugë në këmbë, mbërrita te porta e kopshtit të Hithklifit, mu në kohë sa t'u shpëtoja fijeve të para, të lehta si pupla, të një stuhie dëbore.

Në atë majë kodre të zhveshur, toka ishte ngurtësuar nga një brymë e zezë, dhe ajri më bënte të dridhesha në çdo gjymtyrë. Meqë s'mundja ta hiqja zinxhirin, u hodha përmbi portë dhe, duke vrapuar nëpër shtegun e shtruar me plloça, që e kufizonin shkurre kulumbrie të shpërndara, trokita kot që të më hapnin, derisa më therën nyjat e gishtave dhe qentë ulërinë.

[9] Drekë: vakti kryesor i ditës (*dinner*). Në fshat hahej në mesditë, kurse në qytet njerëzit e modës e hanin pasdite vonë.

— Banorë të mjerë! — thirra me vete. — Ju e meritoni të jeni përgjithmonë të veçuar nga njerëzit për mungesën tuaj prej katundarësh të mikpritjes. Të paktën unë nuk do t'i mbaja dyert me shul ditën. S'ka gjë, do të hyj!

Me këtë vendim, kapa shulin dhe e tunda me forcë. Jozefi, me fytyrë uthulle, e nxori kokën nga një dritare e rrumbullakët e hambarit.

— Ç'kërkon? — bërtiti. — I zoti është poshtë te vathi. Bjeri rrotull nga fundi i hambarit, po deshe të flasësh me të.

— S'ka njeri brenda të ma hapë derën? — thirra unë, në përgjigje.

— S'ka njeri veç zonjës; dhe ajo s'ta hap, edhe sikur ta bësh atë zhurmë të shëmtuar gjer në natë.

— Pse? A s'mund t'i thuash ti kush jam, ë, Jozef?

— Jo unë, jo! S'dua t'i fus duart kësaj pune, — mërmëriti koka, duke u zhdukur.

Bora nisi të frynte e dendur. Kapa dorezën për të provuar edhe një herë; kur një djalë i ri, pa xhaketë e me një sfurk mbi sup, u duk në oborrin prapa. Më bëri me shenjë ta ndiqja dhe, pasi kaluam nëpër një lavanderi dhe një shesh të shtruar me gurë, ku ishin një kasolle qymyri, një pompë uji dhe një folezë pëllumbash, më në fund mbërritëm në dhomën e madhe, të ngrohtë e të gëzuar, ku më kishin pritur herën e parë.

Ajo shkëlqente bukur nën dritën e një zjarri të stërmadh me qymyr, torfë e dru; dhe pranë tryezës, të shtruar për një darkë të bollshme, pashë me kënaqësi „zonjën“, një qenie për ekzistencën e së cilës s'kisha dyshuar kurrë më parë.

U përkula dhe prita, duke menduar se do të më ftonte të ulesha. Ajo më shikoi, e mbështetur pas në karrige, dhe mbeti pa lëvizur e pa folur.

— Mot i egër! — vërejta unë. — Kam frikë, zonja Hithklif, se dyshemeja do t'i vuajë pasojat e shërbimit të ngadaltë të shërbëtorëve tuaj: e pata shumë të vështirë t'ua bëja të dëgjonin!

Ajo s'e hapi fare gojën. Unë e vështrova; edhe ajo më vështroi. Gjithsesi, i mbajti sytë mbi mua, në një mënyrë të ftohtë e mospërfillëse, tejet të sikletshme e të pakëndshme.

— Uluni, — tha djali i ri, ashpër. — Ai vjen së shpejti.

Iu binda; kollita dhe e thirra Junonën, atë horre, e cila, në këtë takim të dytë, denjoi ta lëvizte majën e fundit të bishtit, si shenjë se më njihte.

— Kafshë e bukur! — nisa sërish. — Keni ndër mend t'i jepni këlyshët, zonjë?

— Nuk janë të mitë, — tha e zonja e dashur e shtëpisë, në një mënyrë edhe më të ftohtë nga ç'do të ma kishte kthyer vetë Hithklifi.

— Ah, të parapëlqyerit tuaj janë këtu! — vazhdova unë, duke u kthyer nga një jastëk në errësirë, plot me diçka që i ngjante maceve.

— Zgjedhje e çuditshme të parapëlqyerish, — vërejti ajo me përbuzje.

Fatkeqësisht, ishte një grumbull lepujsh të ngordhur. Kollita edhe një herë dhe iu afrova më shumë vatrës, duke e përsëritur vërejtjen për egërsinë e mbrëmjes.

— S'duhej të kishit dalë, — tha ajo, duke u ngritur e duke zgjatur dorën të merrte nga parvazi i oxhakut dy nga kutitë e lyera.

Më parë ishte ulur larg dritës; tani i shihja qartë gjithë trupin dhe fytyrën. Ishte e hollë dhe dukej se mezi i kishte kaluar vitet e vajzërisë: një trup për t'u admiruar dhe fytyra e vogël më e hijshme që kam pasur ndonjëherë kënaqësinë të shoh; tipare të imta, shumë të çelura; kaçurrela ngjyrë liri, ose më mirë të arta, që i varen të lirshme mbi qafën e brishtë; dhe sy që, po të kishin pasur një shprehje të këndshme, do të kishin qenë të papërballueshëm. Për fat të zemrës sime të ndjeshme, e vetmja ndjenjë që tregonin lëkundej mes përbuzjes dhe njëfarë dëshpërimi, që ishte tejet e panatyrshme ta gjeje aty.

Kutitë ishin gati jashtë mundësisë së saj për t'i arritur; bëra një lëvizje për ta ndihmuar; ajo m'u kthye siç mund t'i kthehet dikujt një koprrac, kur ai përpiqet ta ndihmojë të numërojë arin.

— S'e dua ndihmën tuaj, — ma preu ajo, — mund t'i marr vetë.

— Më falni, — u nxitova t'i përgjigjem.

— A ju kanë ftuar për çaj? — pyeti ajo, duke lidhur një përparëse mbi fustanin e zi të pastër, dhe qëndroi me një lugë gjethe çaji pezull mbi çajnik.

— Do ta pi me kënaqësi një filxhan, — u përgjigja.

— A ju kanë ftuar? — përsëriti ajo.

— Jo, — thashë, gjysmë duke qeshur. — Ju jeni personi i duhur për të më ftuar.

Ajo e flaku çajin përsëri në kuti, bashkë me lugën, dhe u ul sërish në karrige e zemëruar, me ballin të rrudhur dhe me buzën e poshtme të kuqe të zgjatur përpara, si një fëmijë gati për të qarë.

Ndërkohë, djali i ri kishte hedhur në trup një xhaketë që dukej qartë e vjetëruar dhe, duke u ngritur drejt para flakëve, më shikonte nga lart, me bisht të syrit, tamam sikur të kishte mes nesh ndonjë gjakmarrje të pashpaguar. Nisa të dyshoja nëse ishte apo s'ishte shërbëtor: veshja dhe e folura e tij ishin të dyja të vrazhda, krejt pa atë epërsi që vihej re te zoti dhe zonja Hithklif; kaçurrelat e dendura e të gështenjta ishin të ashpra e të pakrehura, favoritët i zinin faqet si të një ariu, dhe duart i kishte nxirë si ato të një punëtori të thjeshtë; megjithatë qëndrimi i tij ishte i lirë, gati kryelartë, dhe nuk tregonte asnjë nga kujdesjet e një shërbëtori ndaj zonjës së shtëpisë.

Meqë s'kisha prova të qarta për gjendjen e tij, mendova se ishte më mirë të mos e vija re sjelljen e tij të çuditshme; dhe, pesë minuta më vonë, hyrja e Hithklifit më çliroi disi nga gjendja ime e sikletshme.

— E shihni, zotëri, erdha siç ju premtova! — thirra unë, duke marrë një ton të gëzuar. — Dhe kam frikë se moti do të më mbajë

këtu për gjysmë ore, në qoftë se mund të më jepni strehë gjatë asaj kohe.

— Gjysmë ore? — tha ai, duke shkundur fijet e bardha nga rrobat. — Çuditem që zgjodhët mesin e një stuhie dëbore për të bredhur. A e dini se rrezikoni të humbisni nëpër këneta? Njerëz që i njohin mirë këto shqopishte e humbasin shpesh rrugën në mbrëmje të tilla, dhe, ju them, për momentin s'ka asnjë shpresë që moti të ndryshojë.

— Ndoshta mund të gjej një udhërrëfyes ndër djemtë tuaj, dhe ai mund të rrijë te Grejnxhi gjer në mëngjes. A mund të ma jepni një?

— Jo, s'mundem.

— Oh, vërtet! Mirë, atëherë, duhet t'i besoj zgjuarsisë sime.

— Hëm!

— Do ta bësh çajin apo jo? — pyeti ai me xhaketë të grisur, duke e kaluar vështrimin e egër nga unë te zonja e re.

— A do t'i japim edhe *atij*? — pyeti ajo, duke iu drejtuar Hithklifit.

— Bëje gati, s'dëgjon? — qe përgjigjja, e shqiptuar aq egër sa u drodha. Toni me të cilin u thanë këto fjalë zbulonte një natyrë vërtet të keqe. S'kisha më asnjë dëshirë ta quaja Hithklifin njeri të shkëlqyer.

Kur përgatitjet mbaruan, ai më ftoi me këto fjalë:

— Tani, zotëri, afrojeni karrigen. — Dhe të gjithë, bashkë me djaloshin katundar, u ulëm rreth tryezës, ndërsa gjatë ngrënies mbretëronte një heshtje e rëndë.

Mendova se, po ta kisha shkaktuar unë atë re, ishte detyra ime të përpiqesha ta shpërndaja. Nuk mund të rrinin çdo ditë kaq të vrenjtur e kaq të heshtur, dhe ishte e pamundur, sado zemërngushtë të ishin, që ajo vrenjtje e përgjithshme të ishte fytyra e tyre e përditshme.

— Është e çuditshme, — nisa unë, mes një filxhani çaji që gëlltita dhe një tjetri që mora, — është e çuditshme se si zakoni mund

t'i brumosë shijet dhe idetë tona; shumë veta nuk do ta përfytyronin dot lumturinë në një jetë kaq krejtësisht të mërguar nga bota si kjo që bëni ju, zoti Hithklif; e megjithatë, guxoj të them se, i rrethuar nga familja juaj, dhe me zonjën tuaj të dashur si hyjneshë mbrojtëse të shtëpisë dhe të zemrës suaj...

— Zonja ime e dashur! — më ndërpreu ai, me një përqeshje gati djallëzore në fytyrë. — Ku është ajo, zonja ime e dashur?

— Zonja Hithklif, gruaja juaj, dua të them.

— Po, mirë... Oh! ju doni të thoni se shpirti i saj ka zënë vendin e engjëllit kujdestar dhe e ruan fatin e Lartësive të Stuhishme, edhe tani që trupi i saj s'është më. Kështu, apo jo?

Duke e kuptuar se kisha bërë një gafë, u përpoqa ta ndreqja. Duhej ta kisha parë që mes moshave të të dyve kishte një ndryshim tepër të madh, që të ishin burrë e grua. Njëri ishte rreth të dyzetave, një moshë e fuqisë mendore kur burrat rrallë e ushqejnë iluzionin se vajzat martohen me ta nga dashuria: ajo ëndërr u ruhet për ngushëllim viteve tona të rënies. Tjetra s'dukej as shtatëmbëdhjetë vjeç.

Pastaj më shkrepi në mend: „Katundari që kam në bërryl, që e pi çajin në tas dhe e ha bukën me duar të palara, mund të jetë burri i saj. Hithklifi i ri, natyrisht. Ja pasoja e të varrosurit të gjallë: ajo e ka prishur jetën me atë njeri të vrazhdë, thjesht ngaqë s'e dinte se kishte njerëz më të mirë! Shumë keq! Duhet të kem kujdes të mos e bëj të pendohet për zgjedhjen e saj."

Mendimi i fundit mund të duket mburravec; nuk ishte. Fqinji im m'u duk gati i neveritshëm. E dija nga përvoja se isha mjaft tërheqës.

— Zonja Hithklif është nusja e djalit tim, — tha Hithklifi, duke e vërtetuar hamendjen time. Ndërsa fliste, hodhi nga ajo një vështrim të veçantë, një vështrim urrejtjeje, përveç rastit kur ka një palë muskujsh të fytyrës krejt të çoroditur, që nuk e përkthejnë, si ata të njerëzve të tjerë, gjuhën e shpirtit të tij.

— Ah, sigurisht, tani e kuptoj: ju jeni zotëruesi me fat i kësaj zane mirëbërëse, — vërejta unë, duke iu kthyer fqinjit tim.

Kjo qe edhe më keq se më parë: djaloshi u skuq flakë dhe shtrëngoi grushtin, me gjithë pamjen e dikujt që mendon të sulmojë. Por, sakaq, dukej se e mblodhi veten dhe e mbyti stuhinë në një mallkim brutal, të mërmëritur për mua, të cilin, gjithsesi, pata kujdes të mos e vija re.

— S'e qëlluat me hamendjet tuaja, zotëri! — vërejti i zoti i shtëpisë. — Asnjëri prej nesh s'e ka nderin të jetë zot i zanës suaj të mirë; burri i saj ka vdekur. Thashë që është nusja e djalit tim; pra, duhet të jetë martuar me djalin tim.

— Dhe ky djalë i ri është...

— Jo djali im, sigurisht!

Hithklifi buzëqeshi sërish, sikur të ishte një shaka paksa e guximshme t'i vishej atij atësia e këtij ariu.

— Emri im është Hereton Ernshou, — hungëroi tjetri, — dhe po t'ju këshilloj ta respektoni!

— S'kam treguar ndonjë mosrespekt, — qe përgjigjja ime, ndërsa qeshja përbrenda me dinjitetin me të cilin u prezantua.

Ai i nguli sytë mbi mua më gjatë nga ç'doja t'ia ktheja vështrimin, nga frika se mos më tundonte dëshira ose t'i jepja një shuplakë, ose ta bëja të dëgjuar gazin tim. Nisa të ndihesha qartë jashtë vendit në atë rreth të këndshëm familjar. Atmosfera e zymtë shpirtërore e mposhtte, madje më shumë se e asgjësonte, rehatinë e ngrohtë trupore përreth meje; dhe vendosa që të isha i kujdesshëm para se të guxoja të vija për të tretën herë nën ato trarë.

Kur mbaroi puna e të ngrënit dhe askush nuk po thoshte asnjë fjalë bisede të shoqërueshme, iu afrova një dritareje për të parë motin. Pamje të trishtë pashë: nata e errët po binte para kohe, dhe qielli e kodrat ishin përzier në një shtjellë të hidhur ere e dëbore që të zinte frymën.

— S'besoj se mund të kthehem në shtëpi tani pa një udhërrëfyes, — s'u përmbajta pa thirrur. — Rrugët duhet të jenë varrosur tashmë; dhe, edhe sikur të ishin të zbuluara, mezi do të dalloja një këmbë përpara.

— Hereton, futi ato dymbëdhjetë dele nën strehën e hambarit. Do t'i mbulojë bora, po t'i lëmë gjithë natën në vathë; dhe vëru një dërrasë përpara, — tha Hithklifi.

— Si duhet të bëj? — vazhdova unë, gjithnjë e më i acaruar.

Pyetjes sime s'iu përgjigj askush; dhe, kur hodha sytë përreth, pashë vetëm Jozefin që po sillte një kovë me qull për qentë, dhe zonjën Hithklif, të përkulur mbi zjarr, që zbavitej duke djegur një tufë shkrepësesh që i kishin rënë nga parvazi i oxhakut, kur e kishte vënë kutinë e çajit në vend.

I pari, pasi e la barrën, e shqyrtoi dhomën me sy kritik dhe, me zë të plasaritur, kërciti:

— Çuditem si të bën zemra të rrish aty kot, e më keq akoma, kur gjithë të tjerët kanë dalë! Po ti je një hiç, e kot që flet njeriu: s'ke për t'i lënë kurrë huqet e tua të liga; po shko, pra, drejt e te djalli, si jot ëmë para teje!

Për një çast kujtova se kjo copë elokuence m'u drejtua mua; dhe, mjaft i inatosur, bëra një hap drejt plakut maskara, me qëllim që ta nxirrja me shqelma nga dera.

Por zonja Hithklif më ndali me përgjigjen e saj.

— O hipokrit plak i turpshëm! — ia ktheu ajo. — S'ke frikë se mos të marrë djalli me gjithë trup, sa herë që ia përmend emrin? Të paralajmëroj të mos më ngacmosh, përndryshe do t'i kërkoj si nder të veçantë që të të rrëmbejë. Prit, shiko këtu, Jozef, — vazhdoi ajo, duke marrë nga rafti një libër të gjatë e të errët. — Do të të tregoj se sa kam përparuar në Magjinë e Zezë. Së shpejti do të jem e zonja ta pastroj shtëpinë nga ju të gjithë. Lopa e kuqe nuk ngordhi rastësisht; dhe reumatizmi yt vështirë se mund të numërohet ndër vizitat e Providencës!

— Oh, e lig, e lig! — gulçoi plaku. — Zoti na shpëtoftë nga e keqja!

— Jo, i mallkuar! Ti je i humbur: zhduku, ose do të të bëj keq me të vërtetë! Do t'ju bëj të gjithëve figura prej dylli e balte,[10] dhe i pari që kapërcen kufijtë që do t'i vë unë do të... S'po them se ç'do t'i bëhet, por do ta shihni! Ik, po të shikoj!

Shtriga e vogël vuri një ligësi të shtirur në sytë e saj të bukur, dhe Jozefi, duke u dridhur nga një tmerr i sinqertë, doli me nxitim duke u lutur e duke thirrur „e lig!“ ndërsa ikte.

Mendova se sjellja e saj duhej të ishte shtyrë nga njëfarë dëfrimi i zymtë; dhe, tani që mbetëm vetëm, u përpoqa t'i zgjoja interes për hallin tim.

— Zonja Hithklif, — i thashë me zemër, — duhet të më falni që po ju shqetësoj. E marr guximin, sepse, me atë fytyrë, jam i sigurt se s'mund të mos keni zemër të mirë. Ju lutem, më tregoni ndonjë shenjë rruge nga e cila ta njoh udhën për në shtëpi: s'kam më shumë ide si të shkoj atje sesa do të kishit ju si të shkonit në Londër!

— Merreni rrugën nga erdhët, — m'u përgjigj ajo, duke u rehatuar në një karrige, me një qiri dhe me librin e gjatë të hapur përpara. — Është këshillë e shkurtër, por më e mira që mund t'ju jap.

— Atëherë, po të dëgjoni se më kanë gjetur të vdekur në ndonjë moçal a në ndonjë gropë plot dëborë, ndërgjegjja s'do t'ju pështpëritë se është pjesërisht faji juaj?

— Si kështu? Unë s'mund t'ju shoqëroj. S'do të më linin të shkoja as gjer në fund të murit të kopshtit.

— *Ju*! Do të më vinte keq t'ju kërkoja ta kapërcenit pragun për hatrin tim, në një natë të tillë, — thirra unë. — Dua që të ma *th*o*n*i

[10] Figura prej dylli: sipas besimeve të vjetra, shtrigat bënin figura dylli a balte të njerëzve që donin t'i dëmtonin, dhe çfarë i bënin figurës i ndodhte njeriut.

rrugën, jo të ma *tregoni*; ose përndryshe ta bindni zotin Hithklif të më japë një udhërrëfyes.

— Kë? Jemi ai vetë, Ernshou, Zila, Jozefi dhe unë. Kë do të donit?

— S'ka djem në fermë?

— Jo, këta janë të gjithë.

— Atëherë, del që jam i detyruar të rri.

— Këtë mund ta zgjidhni me të zotin e shtëpisë. Unë s'kam të bëj fare.

— Shpresoj se do t'ju bëhet mësim që të mos bëni më udhëtime të nxituara nëpër këto kodra, — thirri zëri i ashpër i Hithklifit nga hyrja e kuzhinës. — Sa për të ndenjur këtu, unë s'kam vend për mysafirë: po të rrini, duhet ta ndani shtratin me Heretonin ose me Jozefin.

— Mund të fle në një karrige në këtë dhomë, — u përgjigja.

— Jo, jo! I huaji është i huaj, qoftë i pasur, qoftë i varfër: s'më shkon për shtat të lejoj dikë të sillet lirisht nëpër shtëpi, ndërsa unë s'jam në roje! — tha ai i mjerë i pasjellshëm.

Me këtë fyerje, durimi im mori fund. Lëshova një shprehje neverie dhe kalova duke e shtyrë për të dalë në oborr, dhe nga nxitimi u përplasa me Ernshoun. Ishte aq errësirë sa s'e shihja nga të dilja, dhe, ndërsa vërtitesha, dëgjova një shembull tjetër të sjelljes së tyre të qytetëruar me njëri-tjetrin.

Në fillim, djali i ri m'u duk se do të më dilte në ndihmë.

— Do të shkoj me të gjer te parku, — tha ai.

— Do të shkosh me të në ferr! — thirri i zoti i tij, ose ç'farefisi të kishte me të. — E kush do t'i shikojë kuajt, ë?

— Jeta e një njeriu ka më shumë rëndësi sesa kuajt e lënë pa kujdes një mbrëmje; dikush duhet të shkojë, — murmuriti zonja Hithklif, më me mirësi nga ç'e prisja.

— Jo me urdhrin tënd! — ia ktheu Heretoni.

— Po ta kesh për zemër, më mirë rri urtë.

— Atëherë, shpresoj se do të të ndjekë fantazma e tij; dhe shpresoj që zoti Hithklif të mos gjejë më kurrë qiramarrës tjetër, gjersa Grejnxhi të bëhet gërmadhë! — u përgjigj ajo ashpër.

— Dëgjo, dëgjo, po i mallkon! — mërmëriti Jozefi, drejt të cilit po shkoja.

Ishte ulur aty pranë, aq sa të dëgjonte, dhe po mikte lopët me dritën e një fenerit, të cilin ia rrëmbeva pa ceremoni; dhe, duke i thirrur se do t'ia ktheja nesër, u turra te porta e vogël më e afërt.

— Zot, o zot, po na vjedh fenerin! — bërtiti plaku, duke ndjekur ikjen time. — Hej, Kërcëll! Hej, qen! Hej, ujk, kape, kape!

Sapo e hapa derën e vogël, dy përbindësha leshtorë m'u hodhën në fyt, më rrëzuan përdhe dhe ma shuan dritën, ndërsa një gajasje e përzier e Hithklifit dhe e Heretonit i vuri kurorën tërbimit dhe poshtërimit tim.

Për fat, kafshët dukeshin më të prira të shtrinin putrat, të gogësinin e të tundnin bishtin, sesa të më hanin të gjallë; por s'më linin të ngrihesha nga të vdekurit, dhe u detyrova të rrija shtrirë gjersa zotërinjve të tyre dashakeqës t'u pëlqente të më shpëtonin. Atëherë, pa kapelë e duke u dridhur nga zemërimi, i urdhërova ata të poshtër të më linin të dilja (do ta kishin për kokë të tyre po të më mbanin edhe një minutë më shumë), me disa kërcënime hakmarrjeje pa lidhje, që, në thellësinë e tyre të papërcaktuar helmi, të kujtonin Mbretin Lir.[11]

Furia e trazimit tim më shkaktoi një gjakderdhje të madhe nga hunda, dhe Hithklifi vazhdonte të qeshte, e unë vazhdoja të shaja. S'e di si do të kishte mbaruar skena, po të mos kishte qenë aty pranë një njeri disi më i arsyeshëm se unë dhe më dashamirës se i zoti i shtëpisë. Ishte Zila, shërbyesja e shëndoshë, e cila më në fund doli të shihte ç'ishte ajo rrëmujë. Ajo mendoi se dikush prej tyre kishte ngritur dorë mbi mua dhe, meqë s'guxonte ta

[11] Mbreti Lir: në tragjedinë e Shekspirit (akti II, skena 4), Liri i kërcënon të bijat me hakmarrje aq të tmerrshme, sa as vetë s'di t'i emërtojë.

sulmonte të zotin, e ktheu artilerinë e zërit kundër të poshtrit më të ri.

— Hë, zoti Ernshou, — thirri ajo, — pa të shohim ç'do të na nxjerrësh tani! Mos do të vrasim njerëz mu në pragun e derës? E shoh që kjo shtëpi s'është për mua. Shikoje djalin e shkretë, po i zihet fryma fare! Shët, shët! S'duhet të bësh kështu. Hajde brenda, se ta shëroj unë. Ja, tani, rri urtë.

Me këto fjalë, më derdhi papritur një gotë të madhe me ujë akull në qafë dhe më tërhoqi në kuzhinë. Zoti Hithklif na ndoqi; gazi i tij i rastit u shua shpejt në vrenjtjen e tij të zakonshme.

Isha shumë keq, më merreshin mendtë e më binte të fikët; dhe kështu u detyrova, dashje pa dashje, ta pranoja strehën nën kulmin e tij. Ai i tha Zilës të më jepte një gotë raki, pastaj kaloi në dhomën e brendshme; ndërsa ajo më ngushëlloi për hallin tim të mjerë dhe, pasi zbatoi urdhrat e tij, me të cilat u përmenda disi, më shoqëroi në shtrat.

Kapitulli III

Ndërsa më printe nëpër shkallë, më këshilloi ta fshihja qiriun dhe të mos bëja zhurmë, sepse i zoti kishte një mendim të çuditshëm për dhomën ku do të më vinte, dhe s'e linte kurrë njeri të flinte aty me dëshirën e tij.

E pyeta për arsyen.

Nuk e dinte, m'u përgjigj; kishte vetëm një a dy vjet që jetonte aty; dhe ndodhnin aq shumë gjëra të çuditshme, sa s'ia vlente të fillonte të ishte kureshtare.

I shastisur shumë që të isha kureshtar vetë, e mbylla derën me shul dhe hodha sytë përreth për shtratin. Gjithë orenditë ishin një karrige, një dollap rrobash dhe një arkë e madhe lisi, me katrorë të prerë afër majës, që u ngjanin dritareve të karrocës.

Pasi iu afrova kësaj ndërtese, shikova brenda dhe e kuptova se ishte një lloj i çuditshëm shtrati i modës së vjetër, i projektuar me shumë mend që t'i shmangej nevojës që çdo pjesëtar i familjes të kishte dhomën e vet. Në të vërtetë, ajo formonte një dhomëz të vogël, dhe parvazi i një dritareje, që e mbyllte brenda, shërbente si tryezë.

I rrëshqita mbrapsht anët me panele, hyra brenda me dritën, i mbylla sërish dhe u ndjeva i sigurt nga syri vigjilent i Hithklifit dhe i gjithë të tjerëve.

Te parvazi, ku e vura qiriun, në një qoshe ishin grumbulluar disa libra të myshkur; dhe ishte i mbuluar me shkrime të gërvishtura mbi bojë. Këto shkrime, gjithsesi, s'ishin gjë tjetër

veç një emri të përsëritur me gjithfarë shkronjash, të mëdha e të vogla: *Katerina Ernshou*, aty-këtu e ndryshuar në *Katerina Hithklif*, e pastaj sërish në *Katerina Linton*.

Me një plogështi të zbrazët, e mbështeta kokën pas dritares dhe vazhdova të gërmëzoja: Katerina Ernshou, Hithklif, Linton, derisa m'u mbyllën sytë; por s'kishin pushuar as pesë minuta, kur nga errësira shpërtheu një shkëlqim shkronjash të bardha, të gjalla si fantazma; ajri gëlonte nga Katerina; dhe, kur u përmenda për ta përzënë atë emër të bezdisshëm, pashë se fitili i qiriut tim ishte mbështetur mbi njërin nga vëllimet e vjetra dhe po e mbushte vendin me erë lëkure viçi të pjekur.

E shkurtova fitilin dhe, shumë i parehatshëm nën ndikimin e të ftohtit dhe të një të përzieri që s'po më ikte, u ngrita ndenjur dhe e hapa mbi gju vëllimin e dëmtuar. Ishte një Dhiatë e Re, me shkronja të holla, dhe kundërmonte tmerrësisht myk: në një fletë të bardhë në fillim ishte mbishkrimi „Libri i Katerina Ernshout“ dhe një datë rreth një çerek shekulli më parë.

E mbylla dhe mora një tjetër, e një tjetër, derisa i shqyrtova të gjithë. Biblioteka e Katerinës ishte e zgjedhur; dhe gjendja e saj e rrënuar tregonte se ishte përdorur shumë, ndonëse jo krejt për qëllime të ligjshme: mezi kishte shpëtuar ndonjë kapitull pa një koment me pendë e bojë (të paktën me diçka që i ngjante një komenti), që mbulonte çdo copëz të bardhë që kishte lënë shtypshkronjësi.

Disa ishin fjali të veçuara; pjesë të tjera merrnin formën e një ditari të rregullt, të shkarravitur me një dorë të paformuar, fëminore. Në krye të një faqeje shtesë, që ndoshta, kur e kishte gjetur, kishte qenë një thesar i vërtetë, u zbavita shumë kur pashë një karikaturë të shkëlqyer të mikut tim Jozef, të skicuar në mënyrë të vrazhdë, por me forcë.

Brenda meje u ndez menjëherë një interes për Katerinën e panjohur, dhe nisa pa humbur kohë të deshifroja hieroglifët e saj të zbehur.

Një e diel e tmerrshme! — kështu nisej paragrafi poshtë. — Sikur të kthehej babai! Hindli është një zëvendës i neveritshëm: sjellja e tij me Hithklifin është e egër. H. dhe unë do të ngrihemi kundër tij; e bëmë hapin e parë sonte.

Gjithë ditën ra shi me rrëke; nuk mund të shkonim në kishë, kështu që Jozefi gjeti me çdo kusht të mblidhte një bashkësi besimtarësh në papafingo; dhe, ndërsa Hindli me gruan e tij ngroheshin poshtë para një zjarri të këndshëm, duke bërë gjithçka veç të lexonin Biblën, këtë e garantoj unë, Hithklifit, mua dhe argatit fatkeq na urdhëruan të merrnim librat e lutjeve dhe të ngjiteshim: na rreshtuan mbi një thes me drithë, duke rënkuar e duke u dridhur, dhe duke shpresuar që të dridhej edhe Jozefi, që të na mbante një predikim të shkurtër për hatër të vetvetes. Shpresë e kotë! Shërbesa zgjati tri orë të plota; e megjithatë im vëlla pati fytyrë të thërriste, kur na pa që po zbritnim:

— Ç'është, mbaruat që tani?

Të dielave në mbrëmje na lejonin të luanim, po të mos bënim shumë zhurmë; tani mjafton një e qeshur e mbytur që të na nisin nëpër qoshe!

— Harroni se këtu keni një zot, — thotë tirani. — Do ta shkatërroj të parin që më nxjerr nga durimi! Dua urtësi dhe heshtje të plotë. Oh, djalë! ti ishe ai? Fransis, e dashur, tërhiqja flokët kur të kalosh pranë; e dëgjova që kërciti gishtat.

Fransis ia tërhoqi flokët me gjithë zemër, pastaj shkoi e iu ul në prehër të shoqit, dhe ja ku ishin, si dy foshnja, duke u puthur e duke folur marrëzira me orë të tëra: llafe pa mend, nga të cilat ne do të na vinte turp.

Ne u rehatuam sa më mirë që mundëm në harkun nën raftin e enëve. Sapo i kisha lidhur bashkë përparëset tona dhe i kisha varur si perde, kur ja ku hyn Jozefi, që kishte ardhur nga stallat për një punë. I shqyen punën e duarve të mia, më jep një shuplakë dhe kërcet:

— I zoti sapo u shti në dhe, e diela s'ka mbaruar ende, zëri i ungjillit ju gjëmon ende në vesh, e ju guxoni të loni! Turp t'ju vijë! Uluni, o kalamaj të liq! Libra të mirë ka sa të doni, po deshët t'i lexoni; uluni e mendoni për shpirtrat tuaj!

Duke thënë këto, na detyroi të ndreqnim vendet aq sa të merrnim nga zjarri i largët një rreze të zbehtë, që të na tregonte tekstin e plaçkurinave që na futi në dorë.

Nuk e duroja dot atë punë. E kapa vëllimin tim të ndotur nga kurrizi dhe e flaka në kolibe të qenve, duke u betuar se e urreja librin e mirë.

Hithklifi ia dha një shqelm të vetit, që përfundoi në të njëjtin vend.

Atëherë u bë rrëmuja!

— Zotëri Hindli! — bërtiti kapelani ynë. — Zotëri, eja këtu! Zonjusha Keti ia ka shqyer kapakun „Përkrenares së shpëtimit", kurse Hithklifi ia ka ngulur këmbën pjesës së parë të „Udhës së gjerë për në humbje"![12] Të vjen tmerr që i lë të bëjnë kështu. Eh! I zoti plak do t'i kishte zhdëpur si duhet, po ai s'është më!

Hindli u ngrit me nxitim nga parajsa e tij pranë vatrës dhe, duke kapur njërin prej nesh nga jaka e tjetrin nga krahu, na flaku të dy në kuzhinën e pasme; ku, siç u betua Jozefi, „Nik plaku"[13] do të vinte të na merrte, aq e sigurt sa ishim gjallë; dhe ne, kështu të ngushëlluar, kërkuam secili një qoshe më vete për të pritur ardhjen e tij.

Mora këtë libër dhe një shishe bojë nga një raft, dhe e shtyva pak derën e shtëpisë që të më binte dritë; dhe e kam kaluar kohën duke shkruar për njëzet minuta; por shoku im është i paduruar dhe propozon që ta përvetësojmë mantelin e

[12] „Përkrenarja e shpëtimit" dhe „Udha e gjerë për në humbje": titujt e librave fetarë vijnë nga fjalë të Biblës: „merrni edhe përkrenaren e shpëtimit" (Efesianëve 6:17) dhe „e gjerë është udha që të çon në humbje" (Mateu 7:13).

[13] Nik plaku (*Old Nick*): emër popullor anglez për djallin.

qumështores e të bëjmë një vrap nëpër shqopishte, të strehuar nën të. Propozim i këndshëm; dhe pastaj, po të hyjë plaku i vrenjtur, mund të besojë se iu vërtetua profecia: më të lagur, a më të ftohur në shi se këtu s'mund të jemi.

* * *

Mendoj se Katerina e përmbushi planin e saj, sepse fjalia tjetër merrte një temë tjetër: ishte bërë e përlotur.

Sa pak e kisha ëndërruar që Hindli do të më bënte ndonjëherë të qaja kështu! — shkruante ajo. — Më dhemb koka aq sa s'e mbaj dot mbi jastëk; e megjithatë s'mund të pushoj. I shkreti Hithklif! Hindli e quan endacak dhe s'e lë më të rrijë me ne, as të hajë me ne; dhe thotë se ai dhe unë nuk duhet të luajmë bashkë, dhe kërcënon ta nxjerrë nga shtëpia po t'ia shkelim urdhrat.

Ka fajësuar babanë (si guxoi?) se e trajtonte H.-në tepër bujarisht; dhe betohet se do ta ulë në vendin që i takon…

* * *

Nisa të kotesha i përgjumur mbi faqen e zbehtë; syri më shkiste nga dorëshkrimi te shtypi. Pashë një titull të kuq me zbukurime… „Shtatëdhjetë herë shtatë, dhe i pari i të shtatëdhjetenjëtit.[14] Predikim i devotshëm i mbajtur nga i nderuari Xhabez Branderham në Kapelën e Lugut të Gimerdenit.“[15] Dhe ndërsa, gjysmë i vetëdijshëm, e vrisja mendjen të gjeja se ç'do të nxirrte Xhabez Branderhami nga kjo temë, u zhyta mbrapsht në shtrat dhe më zuri gjumi.

[14] Shtatëdhjetë herë shtatë: kur Pjetri e pyet sa herë duhet ta falë vëllanë që i bën keq, Jezusi i përgjigjet „deri shtatëdhjetë herë shtatë“ (Mateu 18:21–22). Predikimi numëron 490 mëkate që falen; „i pari i të shtatëdhjetenjëtit“ është i 491-ti, që s'falet më.

[15] Lugu i Gimerdenit: në origjinal *Gimmerden Sough*. *Sough* është fjalë krahinore për një gropë a kanal ku rrjedhin ujërat e kënetës.

Medet, ç'bëjnë çaji i keq dhe humori i keq! Ç'tjetër mund të ishte që më bëri të kaloja një natë kaq të tmerrshme? S'më kujtohet tjetër që mund ta krahasoj me të, që kur jam i aftë të vuaj.

Nisa të ëndërroja gati para se të pushoja së ndieri se ku isha. M'u duk se ishte mëngjes dhe se isha nisur për në shtëpi, me Jozefin si udhërrëfyes. Bora në rrugën tonë ishte disa metra e thellë; dhe, ndërsa çanim me zor, shoku im më lodhte me qortime të pandërprera se s'kisha marrë me vete shkopin e shtegtarit: më thoshte se pa të s'do të mund të hyja kurrë në shtëpi, dhe tundte me mburrje një shkop me kokë të rëndë, që kuptova se kështu quhej.

Për një çast m'u duk absurde që të kisha nevojë për një armë të tillë për të hyrë në shtëpinë time. Pastaj më shkrepi një ide e re. Nuk po shkoja atje: po udhëtonim për të dëgjuar të famshmin Xhabez Branderham, që do të predikonte mbi tekstin „Shtatëdhjetë herë shtatë"; dhe ose Jozefi, ose predikuesi, ose unë e kishim kryer „të parin e të shtatëdhjetenjëtit", dhe do të na nxirrnin para gjithë botës e do të na përjashtonin nga kisha.

Mbërritëm te kapela. E kam kaluar vërtet dy a tri herë në shëtitjet e mia: ndodhet në një lug mes dy kodrash, një lug lart në mal, pranë një kënete, lagështia torfore e së cilës thuhet se bën gjithë punën e balsamosjes për të paktët kufoma që varrosen aty. Kulmi deri tani është mbajtur i plotë, por, meqë rroga e priftit është vetëm njëzet paundë në vit, dhe një shtëpi me dy dhoma, që kërcënon të kthehet shpejt në një, asnjë prift s'pranon t'i marrë përsipër detyrat e famullitarit, aq më tepër që flitet se tufa e tij do ta linte më mirë të vdiste urie sesa t'ia shtonte të ardhurat me një qindarkë nga xhepi i vet. Gjithsesi, në ëndrrën time, Xhabezi kishte një bashkësi të plotë e të vëmendshme; dhe predikoi, o Zot i madh, ç'predikim! I ndarë në *katërqind e nëntëdhjetë* pjesë, secila plotësisht e barabartë me një fjalim të zakonshëm nga podiumi, dhe secila mbi një mëkat të veçantë! S'e di ku i kishte gjetur; ai e shpjegonte shprehjen në mënyrën e vet, dhe dukej se

ishte e nevojshme që vëllai të bënte mëkate të ndryshme në çdo rast.

Ishin të natyrës më të çuditshme: shkelje të habitshme, që s'i kisha përfytyruar kurrë më parë.

Oh, sa u lodha! Sa u përdredha, u gogësita, u kotesha e u përmenda! Sa e pickova dhe e shpova veten, i fërkova sytë, u ngrita e u ula sërish, dhe e shtyja Jozefin me bërryl që të më thoshte nëse do të mbaronte *ndonjëherë*!

U dënova ta dëgjoja deri në fund; më në fund, arriti te „*I pari i të shtatëdhjetenjëtit*". Në atë çast vendimtar, më zbriti papritur një frymëzim: ndjeva shtysën të ngrihesha e ta denoncoja Xhabez Branderhamin si fajtorin e mëkatit që asnjë i krishterë s'është i detyruar ta falë.

— Zotëri, — thirra unë, — duke ndenjur këtu, mes këtyre katër mureve, pa pushim, i kam duruar dhe i kam falur katërqind e nëntëdhjetë pikat e fjalimit tuaj. Shtatëdhjetë herë shtatë herë e kam marrë kapelën dhe kam qenë gati të iki; shtatëdhjetë herë shtatë herë më keni detyruar në mënyrë absurde të ulem sërish. E katërqind e nëntëdhjetenjëta është tepër. Shokë martirë, sulmojeni! Tërhiqeni poshtë e bëjeni copë-copë, që vendi që e njeh të mos e njohë më![16]

— Ti *je ai njeri!*[17] — thirri Xhabezi pas një heshtjeje solemne, duke u përkulur mbi jastëkun e podiumit. — Shtatëdhjetë herë shtatë herë e shtrembërove fytyrën me gojë hapur; shtatëdhjetë herë shtatë u këshillova me shpirtin tim: „Ja, kjo është dobësi njerëzore; edhe kjo mund të falet!" I pari i të shtatëdhjetenjëtit erdhi. Vëllezër, zbatoni mbi të gjyqin e shkruar! Ky nder u takon gjithë shenjtorëve të Tij![18]

---

[16] „Që vendi që e njeh të mos e njohë më": fjalë nga Bibla (Jobi 7:10), për njeriun që vdes e s'kthehet më.

[17] Ti *je ai njeri!*: fjalët e profetit Natan kundër mbretit David, kur ia zbulon mëkatin (2 Samuelit 12:7).

[18] „Zbatoni mbi të gjyqin e shkruar... gjithë shenjtorëve të Tij": nga Psalmi 149:9.

Me atë fjalë të fundit, gjithë kuvendi, duke i ngritur lart shkopinjtë e shtegtarit, u turr rreth meje si një trup i vetëm, dhe unë, pa asnjë armë për ta ngritur në mbrojtje, nisa të përleshesha me Jozefin, sulmuesin më të afërt e më të egër, për t'ia marrë të tijin. Në atë dyndje turme, disa shkopinj u kryqëzuan; goditjet që më synonin mua ranë mbi kokë të tjera. Shpejt gjithë kapela kumbonte nga goditje e kundërgoditje. Dora e secilit ishte kundër fqinjit të vet; dhe Branderhami, që s'donte të rrinte duarkryq, e derdhi zellin e tij në një breshëri trokitjesh të forta mbi dërrasat e podiumit, që u përgjigjën aq fort sa më në fund, për lehtësimin tim të papërshkrueshëm, më zgjuan.

E ç'ishte ajo që më kishte sjellë ndër mend atë rrëmujë të tmerrshme? Kush e kishte luajtur rolin e Xhabezit në atë përleshje? Thjesht dega e një bredhi, që më prekte dritaren me kafaz, ndërsa furtuna ulërinte duke kaluar, dhe që i trokiste boçet e thata mbi xhama!

Dëgjova me dyshim për një çast; e gjeta shqetësuesin, pastaj u ktheva në anën tjetër, u kotesha dhe ëndërrova sërish; po të jetë e mundur, edhe më pakëndshëm se më parë.

Kësaj radhe, më kujtohej se isha shtrirë në dhomëzën e lisit, dhe dëgjoja qartë erën me shkulme dhe borën që frynte; dëgjoja edhe degën e bredhit që përsëriste tingullin e saj ngacmues, dhe ia dija shkakun e vërtetë; por më bezdiste aq shumë, sa vendosa ta bëja të pushonte, po të ishte e mundur; dhe m'u duk se u ngrita dhe u përpoqa ta hapja dritaren. Grepi ishte ngjitur me kallaj në vrimën e tij, një rrethanë që e kisha vënë re kur isha zgjuar, por që e kisha harruar.

— Megjithatë duhet ta ndal! — mërmërita, duke e çarë xhamin me grusht e duke zgjatur krahun për të kapur degën e bezdisshme; por, në vend të saj, gishtat m'u mbyllën mbi gishtat e një dore të vogël, të ftohtë akull!

Më pushtoi tmerri i thellë i makthit; u përpoqa ta tërhiqja krahun, por dora m'u ngjit pas tij, dhe një zë tejet i trishtuar ngashëreu:

— Më lër të hyj, më lër të hyj!

— Kush je ti? — pyeta, ndërkohë që përpiqesha të çlirohesha.

— Katerina Linton, — m'u përgjigj, duke u dridhur (pse m'u kujtua *Lintoni*? *Ernshou* e kisha lexuar njëzet herë më shumë se Linton). — Erdha në shtëpi; e kisha humbur rrugën nëpër shqopishte!

Ndërsa fliste, dallova turbullt një fytyrë fëmije që shikonte nga dritarja. Tmerri më bëri mizor; dhe, duke parë se ishte e kotë të përpiqesha ta shkundja qenien, ia tërhoqa kyçin mbi xhamin e thyer dhe ia fërkova tutje-tëhu derisa gjaku rrodhi poshtë e i qulli çarçafët; por ajo vazhdonte të vajtonte: „Më lër të hyj!“ dhe s'e lëshonte kapjen këmbëngulëse, duke më çmendur gati nga frika.

— Si të të lë? — i thashë më në fund. — Lërmë *mua*, po deshe të të lë të hysh!

Gishtat u lëshuan, unë i tërhoqa me nxitim të mitë nga vrima, i ngrita me ngut librat në një piramidë kundër saj dhe i zura veshët që të mos e dëgjoja lutjen e vajtueshme.

M'u duk se i mbajta të zënë më shumë se një çerek ore; e megjithatë, sapo dëgjova sërish, ja ku ishte ende ajo britmë e trishtë që vajtonte!

— Ik! — bërtita. — S'të lë kurrë të hysh, edhe sikur të lutesh njëzet vjet!

— Njëzet vjet janë, — vajtoi zëri, — njëzet vjet; njëzet vjet që endem pa strehë!

Atëherë nisi një gërvishtje e dobët përjashta, dhe grumbulli i librave lëvizi sikur ta shtynin përpara.

U përpoqa të hidhesha përpjetë, por s'mund të lëvizja asnjë gjymtyrë; dhe kështu ulërita me të madhe, në një tërbim frike.

Për turpin tim, zbulova se ulërima nuk kishte qenë e përfytyruar. Hapa të nxituar iu afruan derës së dhomës sime: dikush e shtyu dhe e hapi me dorë të fortë, dhe një dritë vezulloi nëpër katrorët në majë të shtratit. Isha ende ulur, duke u dridhur dhe duke fshirë djersën nga balli; i ardhuri dukej se ngurronte dhe mërmëriste me vete.

Më në fund, tha gjysmë me pëshpërimë, duke mos pritur qartë asnjë përgjigje:

— A ka njeri këtu?

Mendova se ishte më mirë ta rrëfeja praninë time, sepse e njihja zërin e Hithklifit dhe kisha frikë se mos kërkonte më tej, po të rrija i heshtur.

Me këtë qëllim, u ktheva dhe i hapa panelet. S'do ta harroj shpejt efektin që pati veprimi im.

Hithklifi qëndronte pranë hyrjes, me këmishë e me pantallona, me një qiri që i pikonte mbi gishta dhe me fytyrë të bardhë si muri prapa tij. Kërcitja e parë e lisit e tronditi si goditje elektrike: drita i fluturoi nga dora disa këmbë larg, dhe trazimi i tij qe aq i madh, sa mezi arriti ta merrte nga toka.

— Jam vetëm mysafiri juaj, zotëri, — thirra unë, me dëshirën për t'ia kursyer poshtërimin e zbulimit të mëtejshëm të frikës së tij. — Pata fatkeqësinë të bërtisja në gjumë nga një makth i tmerrshëm. Më vjen keq që ju shqetësova.

— Oh, Zoti ju mallkoftë, zoti Lokvud! Do të doja të ishit në... — nisi i zoti i shtëpisë, duke e vënë qiriun mbi një karrige, sepse e kishte të pamundur ta mbante pa iu dridhur.

— Dhe kush ju solli në këtë dhomë? — vazhdoi ai, duke i ngulur thonjtë në pëllëmbë dhe duke kërcëllitur dhëmbët për t'i mposhtur dridhjet e nofullave. — Kush ishte? Më vjen ta nxjerr nga shtëpia që tani!

— Ishte shërbyesja juaj, Zila, — iu përgjigja, duke u hedhur poshtë në dysheme e duke veshur me shpejtësi rrobat. — S'do të më vinte keq po ta bënit, zoti Hithklif: e meriton plotësisht.

Mendoj se donte të kishte edhe një provë tjetër, në kurriz timin, se vendi ishte i përhumbur. Epo, vërtet është: gëlon nga fantazma e shpirtra të këqij! Keni të drejtë ta mbani të mbyllur, ju siguroj. Askush s'do t'ju falënderojë për një sy gjumë në një strofkë të tillë!

— Ç'doni të thoni? — pyeti Hithklifi. — Dhe ç'po bëni? Shtrihuni e mbarojeni natën, meqë *jeni* këtu; por, për hir të Zotit, mos e përsëritni atë zhurmë të tmerrshme! Asgjë s'mund ta justifikonte, veç sikur t'ju prisnin fytin!

— Po të kishte hyrë nga dritarja ajo djallushe e vogël, ndoshta do të më kishte mbytur! — ia ktheva. — S'kam ndër mend t'i duroj më përndjekjet e të parëve tuaj mikpritës. A nuk ishte i nderuari Xhabez Branderham kushëri juaj nga ana e nënës? Dhe ajo e paturpshme, Katerina Linton, ose Ernshou, ose si quhej, duhet të ketë qenë fëmijë i ndërruar[19] — shpirt i lig i vogël! Më tha se endej mbi dhe prej njëzet vjetësh: dënim i drejtë për shkeljet e saj të vdekshme, s'kam dyshim!

Sapo i thashë këto fjalë, m'u kujtua lidhja e emrit të Hithklifit me emrin e Katerinës në libër, që më kishte ikur krejt nga mendja derisa u zgjua kështu. U skuqa nga mosvëmendja ime; por, pa treguar se e kisha kuptuar fyerjen, u nxitova të shtoja:

— E vërteta është, zotëri, se pjesën e parë të natës e kalova duke... — Këtu u ndala sërish; desha të thosha „duke shfletuar ato vëllime të vjetra“, por kjo do të zbulonte se e njihja përmbajtjen e tyre të shkruar, jo vetëm atë të shtypur; kështu që e ndreqa veten dhe vazhdova:

— Duke gërmëzuar emrin e gërvishtur mbi atë parvaz dritareje. Punë monotone, e përshtatshme për të të vënë në gjumë, si numërimi, ose...

— Ç'*mund* të doni të thoni, që më flisni kështu *mua*? — gjëmoi Hithklifi me një vrull të egër. — Si, si *guxoni*, nën kulmin tim...

[19] Fëmijë i ndërruar (*changeling*): sipas besimeve popullore angleze, fëmijë i zanave që e linin në djep në vend të një foshnje të vjedhur.

Zot! Është i çmendur që flet kështu! — Dhe e goditi ballin nga tërbimi.

S'dija nëse duhej ta merrja për fyerje këtë gjuhë, apo të vazhdoja shpjegimin; por dukej aq i tronditur, sa më erdhi keq dhe vazhdova me ëndrrat e mia, duke pohuar se s'e kisha dëgjuar kurrë më parë emrin „Katerina Linton“, por se, duke e lexuar shpesh, më kishte lënë një mbresë që kishte marrë trup kur s'e kisha më nën kontroll përfytyrimin.

Ndërsa flisja, Hithklifi u tërhoq ngadalë në strehën e shtratit dhe më në fund u ul, gati i fshehur pas tij. Megjithatë, nga frymëmarrja e tij e çrregullt dhe e ndërprerë, mora me mend se po luftonte të mposhtte një valë emocioni të dhunshëm.

Duke mos dashur t'i tregoja se e dëgjoja këtë luftë, vazhdova të vishesha me njëfarë zhurme, pashë orën dhe fola me vete për gjatësinë e natës:

— Ende s'është ora tre! Do të isha betuar që ishte gjashtë. Koha këtu ka ngecur. Me siguri duhet të kemi shkuar për të fjetur në tetë!

— Gjithmonë në nëntë në dimër, dhe gjithmonë ngrihemi në katër, — tha i zoti i shtëpisë, duke mbytur një rënkim; dhe, siç m'u duk nga lëvizja e krahut të hijes së tij, duke fshirë një lot nga sytë.

— Zoti Lokvud, — shtoi ai, — mund të shkoni në dhomën time: do të pengoni vetëm, po të zbrisni kaq herët poshtë; dhe britma juaj prej fëmije ma ka çuar gjumin në djall.

— Edhe mua, — iu përgjigja. — Do të shëtis në oborr gjer sa të gdhijë, pastaj do të iki; dhe s'keni pse të keni frikë se do ta përsëris ndërhyrjen time. Tani jam shëruar krejtësisht nga kërkimi i kënaqësisë në shoqëri, qoftë në fshat, qoftë në qytet. Një njeri i arsyeshëm duhet të gjejë shoqëri të mjaftueshme në vetvete.

— Shoqëri e mrekullueshme! — mërmëriti Hithklifi. — Merreni qiriun dhe shkoni ku të doni. Do të vij edhe unë menjëherë. Mos dilni në oborr, megjithatë, se qentë janë të zgjidhur; as në

shtëpi: Junona rri roje atje; dhe... jo, mund të silleni vetëm nëpër shkallë e korridore; po ikni tani! Do të vij pas dy minutash.

Iu binda, aq sa ta lija dhomën; pastaj, duke mos ditur ku të çonin korridoret e ngushta, ndenja në vend dhe u bëra pa dashje dëshmitar i një besëtytnie të pronarit tim, që ia përgënjeshtronte çuditshëm mendjen e shëndoshë që dukej se kishte.

Ai u ngjit në shtrat dhe e hapi me forcë dritaren me kafaz, duke shpërthyer, ndërsa e tërhiqte, në një vërshim lotësh të papërmbajtur.

— Hyr! Hyr! — ngashërente ai. — Keti, eja, të lutem. Oh, eja, edhe *një* herë! Oh, shpirti i zemrës sime, më dëgjo *këtë* herë! Katerinë, më në fund!

Fantazma tregoi tekat e zakonshme të fantazmave: s'dha asnjë shenjë jete; por bora dhe era u vërtitën me tërbim brenda, aq sa arritën gjer te vendi ku isha unë dhe ma shuan dritën.

Kishte një ankth aq të madh në atë shpërthim dhimbjeje që e shoqëronte këtë jerm, sa dhembshuria ime më bëri ta harroja marrëzinë e tij, dhe u tërhoqa, gjysmë i zemëruar që e kisha dëgjuar fare, dhe i mërzitur që e kisha treguar makthin tim qesharak, meqë kishte shkaktuar atë agoni; ndonëse *pse*, nuk e kuptoja dot.

Zbrita me kujdes në katin e poshtëm dhe përfundova në kuzhinën e pasme, ku një xixëllim zjarri, i mbledhur me kujdes bashkë, më lejoi ta ndizja sërish qiriun.

Asgjë s'lëvizte, përveç një maceje gri me vija, që u zvarrit nga hiri dhe më përshëndeti me një mjaullimë qaravitëse.

Dy stola, në formë harqesh rrethi, e mbyllnin gati vatrën; në njërin u shtriva unë, dhe Grimalkini[20] u ngjit në tjetrin. Po kotnim të dy, para se dikush të na pushtonte strehën; dhe ishte Jozefi, që zbriste duke i tërhequr këmbët nëpër një shkallë druri

[20]Grimalkin: emër i vjetër anglez për macen, sidomos për macen plakë. Te *Makbethi* i Shekspirit, macja e shtrigave quhet Graymalkin.

që zhdukej në tavan nëpër një kapak: ngjitja për në papafingon e tij, mendoj.

Ai i hodhi një vështrim të keq flakës së vogël që e kisha joshur të luante mes hekurave, e hodhi macen nga vendi i saj i lartë dhe, duke u ulur në vendin e lirë, nisi punën e mbushjes me duhan të një llulle tri gisht të gjatë; prania ime në shenjtëroren e tij dukej qartë se gjykohej si një paturpësi tepër e turpshme për t'u përmendur. Në heshtje e vuri llullën në buzë, kryqëzoi krahët dhe nisi të thithte.

E lashë ta shijonte këtë luks pa e bezdisur; dhe ai, pasi e thithi tymin e fundit dhe lëshoi një psherëtimë të thellë, u ngrit dhe iku po aq solemnisht si kishte ardhur.

Pastaj hyri një hap më i lehtë, dhe tani e hapa gojën për një „mirëmëngjes“, por e mbylla sërish pa e mbaruar përshëndetjen, sepse Hereton Ernshou po i bënte lutjet e mëngjesit *sotto voce*,[21] në një varg mallkimesh kundër çdo sendi që prekte, ndërsa rrëmonte në një qoshe për një bel a lopatë për të çarë dëborën e grumbulluar. Ai hodhi sytë përtej mbështetëses së stolit, duke i fryrë flegrat, dhe s'mendoi më shumë të shkëmbente mirësjellje me mua se me shoqen time, macen.

Nga përgatitjet e tij mora me mend se lejohej të dilje, dhe, duke e lënë shtratin tim të fortë, bëra një lëvizje për ta ndjekur. Ai e vuri re këtë dhe shtyu një derë të brendshme me majën e lopatës, duke më treguar me një tingull të paartikuluar se aty duhej të shkoja, po të doja ta ndërroja vendin.

Ajo hapej në shtëpi, ku gratë kishin nisur të lëviznin. Zila po i shtynte shkëndijat e flakës lart në oxhak me një shakull vigan; dhe zonja Hithklif, e gjunjëzuar pranë vatrës, po lexonte një libër në dritën e flakëve.

E mbante dorën mes nxehtësisë së furrës dhe syve, dhe dukej e zhytur në punën e saj; e linte vetëm për ta qortuar shërbyesen që

[21] *Sotto voce* (ital.): me zë të ulët.

e mbulonte me shkëndija, ose për të shtyrë herë pas here ndonjë qen që ia fuste turinjtë tepër afër fytyrës.

U habita kur pashë që ishte aty edhe Hithklifi. Qëndronte pranë zjarrit, me shpinë nga unë, dhe sapo po e mbaronte një skenë të stuhishme me Zilën e shkretë, e cila herë pas here e ndërpriste punën për të ngritur cepin e përparëses dhe për të lëshuar një rënkim të indinjuar.

— Dhe ti, ti e pavlerë... — shpërtheu ai, kur hyra unë, duke iu kthyer nuses së djalit dhe duke përdorur një epitet aq të padëmshëm sa „rosë“ a „dele“, por që zakonisht shënohet me një vizë.

— Ja ku je prapë me dembelizmat e tua! Të tjerët e fitojnë bukën; ti rron me mëshirën time! Hiqi plaçkurinat e tua dhe gjej diçka për të bërë. Do të ma paguash murtajën që të kam përjetësisht para syve; dëgjon, moj e mallkuar?

— Do t'i heq plaçkurinat e mia, sepse mund të më detyrosh, po të refuzoj, — u përgjigj zonja e re, duke e mbyllur librin e duke e hedhur mbi një karrige. — Por s'do të bëj asgjë, edhe sikur të shash gjersa të të këputet gjuha, veç asaj që dua unë!

Hithklifi e ngriti dorën, dhe ajo që foli u hodh në një largësi më të sigurt, se dukej qartë që ia njihte peshën.

Meqë s'kisha dëshirë të zbavitesha me një përleshje mace e qeni, bëra përpara me hap të shpejtë, sikur të isha i etur të merrja pjesë në ngrohtësinë e vatrës dhe s'dija asgjë për grindjen e ndërprerë. Secili pati aq mirësjellje sa t'i pezullonte armiqësitë; Hithklifi i futi grushtet në xhepa, që t'i shpëtonte tundimit; zonja Hithklif e përdrodhi buzën dhe shkoi të ulej larg, ku e mbajti fjalën duke luajtur rolin e një statuje për gjithë kohën që ndenja unë.

Nuk ndenja gjatë. Nuk pranova të haja mëngjes me ta dhe, me rrezen e parë të agimit, gjeta rastin t'ia mbathja në ajrin e lirë, tani të kthjellët, të qetë e të ftohtë si akull i paprekshëm.

Pronari im më thirri të ndalesha para se të arrija në fund të kopshtit dhe më propozoi të më shoqëronte nëpër shqopishte.

Mirë që e bëri, sepse gjithë shpina e kodrës ishte një oqean i bardhë valësh; ngritjet e uljet nuk tregonin ngritje e ulje përkatëse të tokës; të paktën shumë gropa ishin mbushur rrafsh; dhe radhë të tëra grumbujsh, mbeturina të guroreve, ishin fshirë nga harta që më kishte lënë në mendje shëtitja e djeshme.

Kisha vënë re në njërën anë të rrugës, në largësi gjashtë a shtatë jardësh njëri nga tjetri, një varg gurësh të ngritur drejt, që vazhdonte gjatë gjithë shkretëtirës: këta ishin ngritur dhe ishin lyer me gëlqere enkas që të shërbenin si udhërrëfyes në errësirë, dhe gjithashtu kur një reshje si kjo e tanishmja i ngatërronte kënetat e thella në të dyja anët me shtegun më të fortë; por, përveç ndonjë pike të ndotur që dilte aty-këtu, çdo gjurmë e ekzistencës së tyre ishte zhdukur; dhe shoku im e pa të nevojshme të më paralajmëronte shpesh të merrja djathtas ose majtas, kur unë kujtoja se po i ndiqja si duhet kthesat e rrugës.

Folëm pak me njëri-tjetrin, dhe ai u ndal te hyrja e parkut të Thrashkrosit, duke më thënë se aty s'mund të gabohesha. Përshëndetjet tona u kufizuan në një përkulje të nxituar, pastaj unë vazhdova përpara, duke iu besuar forcave të mia, sepse shtëpiza e portierit ende s'ka banorë.

Largësia nga porta deri te Grejnxhi është dy milje: besoj se arrita t'i bëja katër, duke humbur mes pemëve e duke u zhytur deri në qafë në borë, një gjendje që mund ta çmojnë vetëm ata që e kanë provuar. Gjithsesi, sido që të kenë qenë endjet e mia, ora ra dymbëdhjetë kur hyra në shtëpi; dhe kjo bënte saktësisht një orë për çdo milje të rrugës së zakonshme nga Lartësitë e Stuhishme.

Orendia ime njerëzore dhe satelitët e saj u turrën të më prisnin, duke thirrur me zhurmë se më kishin humbur krejt shpresën: të gjithë kishin menduar se kisha vdekur natën e kaluar, dhe po pyeteshin si t'ia fillonin kërkimit të eshtrave të mia.

U thashë të qetësoheshin, tani që më shihnin të kthyer, dhe, i mpirë deri në palcë, u zvarrita lart nëpër shkallë; prej nga, pasi

vesha rroba të thata dhe eca tutje-tëhu tridhjetë a dyzet minuta për ta rikthyer ngrohtësinë e trupit, jam tërhequr në dhomën time të punës, i dobët si kotele, gati tepër i dobët për ta shijuar zjarrin e gëzuar dhe kafenë që avullon, të cilën shërbyesja ma ka përgatitur për t'u freskuar.

Kapitulli IV

Sa fluturakë të kotë jemi! Unë, që kisha vendosur ta mbaja veten të pavarur nga çdo marrëdhënie shoqërore, dhe falënderoja yllin tim që më në fund kisha rënë në një vend ku kjo ishte gati e pamundur; unë, i mjeri i dobët, pasi luftova gjer në muzg me shpirtin e rënë dhe me vetminë, më në fund u detyrova ta ulja flamurin; dhe, me pretekstin se doja të mësoja diçka për nevojat e shtëpisë sime, i kërkova zonjës Din, kur më solli darkën, të ulej ndërsa unë haja, duke shpresuar me gjithë zemër se do të dilte një llafazane e vërtetë, që ose do të më gjallëronte, ose do të më vinte në gjumë me bisedën e saj.

— Ju keni jetuar këtu një kohë të gjatë, — nisa unë. — A nuk më thatë gjashtëmbëdhjetë vjet?

— Tetëmbëdhjetë, zotëri; erdha kur u martua zonja, për t'i shërbyer asaj; pasi vdiq ajo, i zoti më mbajti si shërbyese të shtëpisë.

— Vërtet.

Pasoi një heshtje. Kisha frikë se s'ishte llafazane, veç kur flitej për punët e saj, dhe ato vështirë se mund të më interesonin.

Megjithatë, pasi mendoi një copë herë, me nga një grusht mbi secilin gju e me një re mendimesh mbi fytyrën e kuqërreme, thirri:

— Ah, sa kanë ndryshuar kohët që atëherë!

— Po, — vërejta unë, — keni parë mjaft ndryshime, mendoj?

— Kam parë; edhe halle, — tha ajo.

„Oh, do ta kthej bisedën te familja e pronarit tim!“ mendova me vete. „Temë e mirë për të filluar; dhe ajo vajzë e bukur, e veja: do të doja ta dija historinë e saj; nëse është e këtyre anëve, apo, gjë më e mundshme, një bimë e huaj që *indigenae*-t[22] e vrenjtur s'e njohin si të tyren.“

Me këtë qëllim e pyeta zonjën Din pse Hithklifi e kishte dhënë me qira Thrashkros Grejnxhin dhe parapëlqente të jetonte në një vend e në një banesë aq më të dobët.

— Mos nuk është aq i pasur sa ta mbajë pronën në rregull? — pyeta.

— I pasur, zotëri! — m'u përgjigj ajo. — Ka të holla që s'ia di askush numrin, dhe çdo vit i shtohen. Po, po, është aq i pasur sa të jetojë në një shtëpi më të bukur se kjo; por është shumë koprrac, dorështrënguar; dhe, edhe sikur të kishte pasur ndër mend të shpërngulej në Thrashkros Grejnxh, sapo dëgjoi për një qiramarrës të mirë, s'do ta kishte duruar dot ta humbiste rastin të fitonte ca qindëshe më shumë. Është e çuditshme që njerëzit të jenë kaq lakmues, kur janë vetëm në këtë botë!

— Kishte një djalë, me sa duket?

— Po, kishte një; ka vdekur.

— Dhe ajo zonjë e re, zonja Hithklif, është e veja e tij?

— Po.

— Nga kishte ardhur ajo?

— Pse, zotëri, ajo është e bija e zotërisë tim të ndjerë; Katerina Linton ishte mbiemri i saj i vajzërisë. Unë e kam rritur, të shkretën! Do të doja shumë që zoti Hithklif të vinte të banonte këtu, se atëherë do të ishim sërish bashkë.

— Ç'thoni, Katerina Linton! — thirra i habitur. Por një minutë mendim më bindi se s'ishte Katerina ime e fantazmave. — Atëherë, — vazhdova, — paraardhësi im quhej Linton?

— Po.

[22] *Indigenae* (lat.): vendasit.

— Dhe kush është ai Ernshou, Hereton Ernshou, që jeton me zotin Hithklif? Janë farefis?

— Jo; është nipi i zonjës Linton të ndjerë.

— Kushëriri i zonjës së re, pra?

— Po; edhe burri i saj ishte kushëri i saj: njëri nga ana e nënës, tjetri nga ana e babait. Hithklifi u martua me motrën e zotit Linton.

— Pashë që shtëpia te Lartësitë e Stuhishme ka të gdhendur „Ernshou“ mbi derën e përparme. Janë familje e vjetër?

— Shumë e vjetër, zotëri; dhe Heretoni është i fundit prej tyre, ashtu siç është zonjusha jonë Keti e fundit prej nesh, dua të them, prej Lintonëve. Keni qenë te Lartësitë e Stuhishme? Më falni që pyes; por do të doja të dëgjoja si është!

— Zonja Hithklif? Dukej shumë mirë dhe shumë e bukur; megjithatë, mendoj, jo shumë e lumtur.

— O Zot, nuk çuditem! Dhe si ju pëlqeu i zoti?

— Mjaft i vrazhdë, zonja Din. A s'është i tillë nga natyra?

— I ashpër si dhëmbët e sharrës dhe i fortë si strall! Sa më pak të keni punë me të, aq më mirë.

— Duhet të ketë pasur ngritje e rënie në jetë, që u bë kaq i egër. A dini gjë për historinë e tij?

— Është historia e një qyqeje,[23] zotëri; e di të gjithë, përveç se ku lindi, kush ishin prindërit e tij dhe si i fitoi të hollat në fillim. Dhe Heretonin e kanë hedhur jashtë si një zog të vogël gardhi, ende pa pupla. I shkreti djalë është i vetmi në gjithë këtë famulli që s'e merr me mend se si e kanë mashtruar!

— Mirë, zonja Din, do të ishte vepër bamirësie të më tregonit diçka për fqinjët e mi. Ndiej se s'do të pushoj po të shkoj të fle; prandaj, kini mirësinë të uleni e të llafosim një orë.

[23] Qyqja i lë vezët në folenë e zogjve të tjerë, dhe zogu i saj, sapo çel, i hedh jashtë vezët dhe zogjtë e të zotëve të folesë.

— Oh, sigurisht, zotëri! Sa të marr pak qepje, pastaj do të rri sa të doni. Por ju jeni ftohur; ju pashë që dridheshit, dhe duhet të hani pak qull, që ta nxirrni të ftohtin.

Gruaja e mirë doli me nxitim, dhe unë u mblodha më afër zjarrit: koka më digjte, kurse pjesa tjetër e trupit më ishte akull; veç kësaj, nervat dhe truri më ishin ngacmuar gati deri në marrëzi. Kjo bëri që të ndihesha jo i parehatshëm, por më tepër i frikësuar, siç jam ende, nga pasoja të rënda të ngjarjeve të sotme e të djeshme.

Ajo u kthye shpejt, me një tas që avullonte dhe me një shportë me punë dore; dhe, pasi e vuri të parin pranë zjarrit, e afroi karrigen, dukshëm e kënaqur që më gjente kaq të shoqërueshëm.

— Para se të vija të jetoja këtu, — nisi ajo, pa pritur ndonjë ftesë tjetër për të treguar, — isha pothuajse gjithmonë te Lartësitë e Stuhishme; sepse nëna ime e kishte rritur zotin Hindli Ernshou, që ishte babai i Heretonit, dhe unë u mësova të luaja me fëmijët; bëja edhe porosi, ndihmoja të bënim barin dhe silleshja nëpër fermë, gati për çdo punë që do të më ngarkonte kushdo.

Një mëngjes të bukur vere (ishte fillimi i korrjeve, më kujtohet) zoti Ernshou, i zoti plak, zbriti poshtë i veshur për udhë; dhe, pasi i tha Jozefit ç'duhej bërë gjatë ditës, u kthye nga Hindli, nga Keti dhe nga unë (se isha ulur e haja qull me ta) dhe tha, duke i folur të birit:

— Hë, djali im i bukur, sot po shkoj në Liverpul.[24] Ç'të të sjell? Mund të zgjedhësh ç'të duash; vetëm të jetë e vogël, se do të shkoj e do të kthehem në këmbë: gjashtëdhjetë milje vajtje e gjashtëdhjetë ardhje, është rrugë e gjatë!

Hindli kërkoi një violinë, pastaj ai pyeti zonjushën Keti; ajo mezi i kishte mbushur gjashtë vjeç, por mund t'i hipte çdo kali në stallë, dhe zgjodhi një kamxhik.

Edhe mua s'më harroi, se kishte zemër të mirë, ndonëse ndonjëherë ishte paksa i rreptë. Më premtoi të më sillte një xhep plot

[24] Liverpul: qytet port në veriperëndim të Anglisë.

me mollë e dardha, pastaj i puthi fëmijët, u tha mirupafshim dhe u nis.

Na u duk një kohë e gjatë të gjithëve, ato tri ditë që mungoi, dhe Keti e vogël pyeste shpesh kur do të kthehej; zonja Ernshou e priste për darkë mbrëmjen e tretë, dhe e shtyu darkën orë pas ore; por s'kishte asnjë shenjë se po vinte, dhe më në fund fëmijët u lodhën së vrapuari te porta për të parë. Pastaj u err; ajo donte t'i shtinte në shtrat, por ata u lutën me trishtim t'i linte të rrinin zgjuar; dhe, aty nga ora njëmbëdhjetë, shula e derës u ngrit qetësisht dhe hyri brenda i zoti. U hodh në një karrige, duke qeshur e duke rënkuar, dhe u tha të gjithëve të rrinin larg, se ishte gati i vdekur: s'do ta bënte më një rrugë të tillë as për të tri mbretëritë.[25]

— Dhe në fund të saj, të trembesh për vdekje! — tha ai, duke hapur pallton e madhe, që e mbante të mbledhur në krahë. — Shiko këtu, grua; s'më ka rraskapitur kurrë gjë kështu në jetën time; por duhet ta marrësh si dhuratë nga Zoti, ndonëse është gati aq e zezë sa të duket sikur ka ardhur nga djalli.

U mblodhëm përreth dhe, përmbi kokën e zonjushës Keti, pashë fshehurazi një fëmijë të pistë, leckaman, me flokë të zeza, aq të rritur sa të ecte e të fliste; në të vërtetë, fytyra i dukej më e plakur se e Katerinës; e megjithatë, kur e vunë në këmbë, vetëm vështronte përreth dhe përsëriste pa pushim ca fjalë të pakuptimta që s'i merrte vesh njeri. Unë u tremba, dhe zonja Ernshou ishte gati ta flakte jashtë derës: ajo shpërtheu, duke e pyetur si i bëri zemra ta sillte në shtëpi atë kalama cigan, kur kishin kalamajtë e vet për t'i ushqyer e për t'i mbajtur? Ç'donte të bënte me të, dhe mos ishte çmendur?

I zoti u përpoq t'ia shpjegonte punën, por ishte vërtet gjysmë i vdekur nga lodhja, dhe e vetmja gjë që arrita të kuptoja, mes qortimeve të saj, qe një histori se si e kishte parë të uritur, pa strehë e gati memec nëpër rrugët e Liverpulit, ku e kishte marrë dhe

[25] Tri mbretëritë: Anglia, Skocia dhe Irlanda.

kishte pyetur për të zotin. Asnjë shpirt s'e dinte se kujt i përkiste, tha, dhe, meqë edhe të hollat, edhe koha i kishte të kufizuara, mendoi se ishte më mirë ta merrte menjëherë me vete në shtëpi, sesa të bënte shpenzime të kota atje; sepse ishte i vendosur të mos e linte ashtu siç e kishte gjetur.

Epo, përfundimi qe se zonja ime u qetësua duke u ankuar, dhe zoti Ernshou më tha ta laja, t'i jepja rroba të pastra dhe ta vija të flinte me fëmijët.

Hindli dhe Keti u mjaftuan të shikonin e të dëgjonin gjersa u kthye paqja; pastaj të dy nisën t'i kërkonin të atit nëpër xhepa dhuratat që u kishte premtuar. I pari ishte djalë katërmbëdhjetë vjeç, por, kur nxori nga palltoja e madhe atë që kishte qenë dikur një violinë, tani e bërë thërrime, qau me ngashërim; dhe Keti, kur mori vesh se i zoti e kishte humbur kamxhikun e saj ndërsa merrej me të huajin, e tregoi humorin duke iu ngërdheshur e duke pështyrë atë gjësend të vogël e budalla, dhe për mundin e saj fitoi një shuplakë të mirë nga i ati, që të mësonte sjellje më të pastra.

Ata nuk pranuan në asnjë mënyrë ta kishin në shtrat me ta, as edhe në dhomën e tyre, dhe as unë s'kisha më shumë mend; kështu e vura në sheshpushimin e shkallëve, me shpresë se do të ikte të nesërmen. Rastësisht, ose i tërhequr nga zëri i tij, u zvarrit gjer te dera e zotit Ernshou, dhe aty e gjeti ai kur doli nga dhoma. U pyet si kishte arritur aty; u detyrova ta rrëfeja, dhe si shpërblim për frikën dhe çnjerëzinë time më përzunë nga shtëpia.

Kështu hyri Hithklifi për herë të parë në familje. Kur u ktheva pas disa ditësh (se s'e quaja dëbimin tim të përjetshëm), gjeta se e kishin pagëzuar „Hithklif“:[26] ishte emri i një djali që kishte vdekur i vogël, dhe që atëherë i ka shërbyer si emër dhe si mbiemër.

Zonjusha Keti dhe ai tani ishin mish e thua; por Hindli e urrente, dhe, të them të drejtën, edhe unë njësoj; dhe e mundo-

[26]Emri *Heathcliff* përbëhet nga *heath* („shqopë, shqopishte“) dhe *cliff* („shkëmb i thepisur“).

nim e silleshim me të në mënyrë të turpshme, se s'kisha aq mend sa ta ndieja padrejtësinë time, dhe zonja s'thoshte kurrë asnjë fjalë në mbrojtje të tij, kur e shihte që i bëhej padrejtësi.

Dukej fëmijë i vrenjtur e i duruar; i regjur, ndoshta, ndaj trajtimit të keq: i duronte goditjet e Hindlit pa e hapur e mbyllur syrin e pa derdhur asnjë lot, dhe pickimet e mia e bënin vetëm të merrte frymë thellë dhe t'i hapte sytë, sikur ta kishte vrarë veten rastësisht dhe askush të mos kishte faj.

Kjo durueshmëri e tërbonte Ernshoun plak, kur zbulonte se i biri po e përndiqte fëmijën e shkretë pa baba, siç e quante ai. E kishte zemër Hithklifin në një mënyrë të çuditshme, i besonte gjithçka që thoshte (dhe, në fakt, ai thoshte shumë pak, e zakonisht të vërtetën) dhe e përkëdhelte shumë më tepër se Ketin, që ishte tepër e prapë e tekanjoze për të qenë e preferuara.

Kështu, që në fillim fare, ai solli inat në shtëpi; dhe kur vdiq zonja Ernshou, gjë që ndodhi më pak se dy vjet më vonë, zotëria i ri kishte mësuar ta shihte të atin si shtypës më tepër se si mik, dhe Hithklifin si uzurpator të dashurisë së prindit e të privilegjeve të tij; dhe u hidhërua duke i bluar këto padrejtësi.

Për një kohë e mbajta anën e tij; por, kur fëmijët u sëmurën nga fruthi dhe m'u desh t'i kujdesesha e të merrja përsipër njëherësh hallet e një gruaje, i ndërrova mendimet. Hithklifi ishte rëndë, dhe kur ishte në gjendjen më të keqe donte që unë t'i rrija vazhdimisht pranë jastëkut; mendoj se ndiente që bëja shumë për të, dhe s'kishte mend të merrte me mend se isha e detyruar ta bëja. Megjithatë, këtë do ta them: ishte fëmija më i qetë që ka ruajtur ndonjëherë dado. Ndryshimi mes tij dhe të tjerëve më detyroi të isha më pak e anshme: Keti dhe i vëllai më mundonin tmerrësisht; *a*i nuk ankohej, si qengj; ndonëse ishte ashpërsia, jo butësia, që e bënte të jepte pak telashe.

E kapërceu, dhe mjeku pohoi se kjo ishte kryesisht falë meje, dhe më lavdëroi për kujdesin tim. U mburra me lavdërimet e tij dhe u zbuta ndaj qenies falë së cilës i kisha fituar, dhe kështu

Hindli humbi aleatin e tij të fundit; megjithatë s'mund ta doja shumë Hithklifin, dhe shpesh pyesja veten se ç'shihte zotëria im për të admiruar kaq shumë te ai djalë i vrenjtur, i cili, me sa më kujtohet, s'ia shpërbleu kurrë përkëdheljet me ndonjë shenjë mirënjohjeje. Nuk ishte i pacipë me bamirësin e tij; ishte thjesht i pandjeshëm, ndonëse e dinte shumë mirë sa e kishte pushtuar zemrën e tij, dhe ishte i vetëdijshëm se mjaftonte të fliste që gjithë shtëpia të detyrohej t'i nënshtrohej dëshirave të tij.

Si shembull, më kujtohet që zoti Ernshou bleu një herë dy mëzetër në panairin e famullisë dhe u dha djemve nga një. Hithklifi mori më të bukurin, por ai shpejt u çalua, dhe kur e zbuloi këtë, i tha Hindlit:

— Duhet t'i ndërrojmë kuajt; mua s'më pëlqen imi, dhe, po s'pranove, do t'i tregoj babait tënd për tri rrahjet që më ke dhënë këtë javë, dhe do t'ia tregoj krahun, që e kam të nxirë gjer në sup.

Hindli i nxori gjuhën dhe i dha një shuplakë në vesh.

— Më mirë bëje menjëherë, — këmbënguli ai, duke ikur te portiku (ishin në stallë). — Do të të duhet ta bësh; dhe, po t'i tregoj për këto goditje, do t'i hash prapë me kamatë.

— Ik, qen! — thirri Hindli, duke e kërcënuar me një peshë hekuri që përdorej për të peshuar patatet e barin.

— Hidhe, — iu përgjigj ai, duke qëndruar në vend, — dhe atëherë do t'i tregoj si u mburre se do të më nxirrje jashtë derës sapo të vdiste ai, e të shohim nëse nuk do të të nxjerrë ai ty menjëherë.

Hindli e hodhi, e goditi në gjoks, dhe ai ra përdhe, por u ngrit menjëherë duke u lëkundur, pa frymë e i zbehtë; dhe, po të mos e kisha penguar unë, do të kishte shkuar ashtu siç ishte te i zoti dhe do të ishte hakmarrë plotësisht, duke e lënë gjendjen e tij të fliste për të e duke lënë të kuptohej se kush e kishte shkaktuar.

— Merre mëzin tim, pra, cigan! — tha Ernshou i ri. — Dhe lutem që të ta thyejë qafën; merre e shko në djall, o i ardhur lypës! Dhe zhvate babain tim nga gjithçka që ka; vetëm se pastaj

tregoji se ç'je, o pjellë e Satanit! Dhe merr edhe këtë; shpresoj të t'i nxjerrë trutë me shqelma!

Hithklifi kishte shkuar ta zgjidhte kafshën dhe ta kalonte në vendin e vet në stallë. Po kalonte prapa saj, kur Hindli e mbaroi fjalimin duke e rrëzuar nën këmbët e saj, dhe, pa u ndalur të shihte nëse iu kishin plotësuar shpresat, ia mbathi sa i hanin këmbët.

U habita kur pashë me sa gjakftohtësi e mblodhi veten fëmija dhe e vazhdoi atë që kishte ndër mend, duke ndërruar edhe shalët, e gjithçka; e pastaj u ul mbi një deng bari për ta kapërcyer të përzierin që i kishte shkaktuar goditja e fortë, para se të hynte në shtëpi.

E binda lehtë të më linte t'ia hidhja fajin e mavijosjeve kalit; s'e vriste mendjen se ç'histori do të tregohej, meqë kishte atë që donte. Në të vërtetë, ankohej aq rrallë për trazira të tilla, sa unë kujtoja me të vërtetë se s'ishte hakmarrës. U gënjeva krejtësisht, siç do ta dëgjoni.

Kapitulli V

Me kalimin e kohës, zoti Ernshou nisi të binte. Kishte qenë njeri i gjallë e i shëndetshëm, por fuqia e la papritur; dhe, kur u mbyll pranë oxhakut, u bë tepër nevrik. Një hiç e mërziste, dhe kur dyshonte se dikush ia përbuzte autoritetin, gati sa s'i binte të fikët.

Kjo vihej re sidomos kur dikush përpiqej t'ia hidhte a ta sundonte të preferuarin e tij: kishte një xhelozi të sëmurë mos dikush i thoshte ndonjë fjalë të keqe, dhe dukej se i ishte ngulur në kokë ideja që, ngaqë ai e donte Hithklifin, të gjithë e urrenin dhe digjeshin t'i bënin ndonjë të keqe.

Kjo ishte në dëm të djalit, sepse më të mirët prej nesh nuk donin ta mërzitnin të zotin, kështu që ia bënim qejfin për anësinë e tij; dhe kjo ishte ushqim i pasur për krenarinë dhe zemërimet e zeza të fëmijës. Megjithatë, në njëfarë mënyre u bë e domosdoshme: dy a tri herë, kur Hindli tregoi përbuzje ndërsa i ati ishte afër, plaku u tërbua. Kapi shkopin për ta goditur, dhe dridhej nga inati që s'mundte ta bënte.

Më në fund, prifti ynë (atëherë kishim një prift ndihmës, që e nxirrte jetesën duke u dhënë mësim Lintonëve dhe Ernshouve të vegjël dhe duke punuar vetë copën e tij të tokës) kështilloi që djaloshi të dërgohej në kolegj, dhe zoti Ernshou pranoi, ndonëse me zemër të rënduar, sepse tha:

— Hindli s'vlen asgjë dhe s'do t'ia dalë mbanë kudo që të shkojë.

Shpresova me gjithë zemër që tani do të kishim paqe. Më dhembte të mendoja që i zoti të mundohej nga vetë vepra e tij e mirë. Kujtoja se pakënaqësia e pleqërisë dhe e sëmundjes vinte nga grindjet në familje, siç donte ai të besonte; në të vërtetë, e dini, zotëri, ishte trupi i tij që po shuhej.

Megjithatë, mund t'ia kishim dalë disi, po të mos ishin dy vetë: zonjusha Keti dhe Jozefi, shërbëtori; e keni parë, guxoj të them, atje lart. Ai ishte, dhe ndoshta është ende, fariseu[27] më i mërzitshëm e më mendjemadh që ka rrëmuar ndonjëherë Biblën për t'i mbledhur premtimet për vete dhe për t'ua hedhur mallkimet fqinjëve. Me mjeshtërinë e tij për të predikuar e për të folur me devotshmëri, arriti t'i bënte një përshtypje të madhe zotit Ernshou, dhe, sa më shumë dobësohej i zoti, aq më shumë ndikim fitonte ai.

S'kishte mëshirë kur e mundonte për punët e shpirtit të tij dhe për t'i sunduar fëmijët me rreptësi. E nxiste ta shihte Hindlin si të humbur; dhe, natë pas nate, mërmëriste rregullisht një varg të gjatë ankimesh kundër Hithklifit dhe Katerinës, duke pasur gjithmonë kujdes t'i bënte qejfin dobësisë së Ernshout, duke i hedhur fajin më të rëndë kësaj të fundit.

Sigurisht, ajo kishte sjellje të tilla që s'ia kisha parë kurrë ndonjë fëmije më parë; dhe na nxirrte nga durimi të gjithëve pesëdhjetë herë në ditë e më shumë: nga ora kur zbriste poshtë, gjer në orën kur shkonte të flinte, s'ishim të sigurt asnjë minutë se nuk do të bënte ndonjë prapësi. Gjallëria i ishte gjithmonë në kulm, gjuha gjithmonë në punë: këndonte, qeshte dhe ngacmonte këdo që s'bënte si ajo. Ishte një vogëlushe e egër dhe e shkathët; por kishte sytë më të bukur, buzëqeshjen më të ëmbël dhe këmbën më të lehtë në gjithë famullinë; dhe, në fund të fundit, besoj se s'kishte qëllim të keq; sepse, kur të bënte njëherë të

[27] Farisenjtë: grup fetar hebre që në Ungjill del si shembull i hipokrizisë dhe i krenarisë së devotshme.

qaje me gjithë mend, rrallë ndodhte që të mos të mbante shoqëri e të mos të detyronte të pushoje, që ta ngushëlloje ti atë.

Ajo e donte shumë, tepër, Hithklifin. Dënimi më i madh që mund t'i gjenim ishte ta mbanim larg tij; e megjithatë, e qortonin për shkak të tij më shumë se cilindo prej nesh.

Kur luante, i pëlqente jashtëzakonisht të bënte zonjushën e shtëpisë, duke lëshuar duart lirisht e duke urdhëruar shokët: kështu bënte edhe me mua, por unë s'i duroja shuplakat dhe urdhrat; dhe këtë ia bëra të qartë.

Pra, zoti Ernshou nuk i kuptonte shakatë e fëmijëve: kishte qenë gjithmonë i rreptë e serioz me ta; dhe Katerina, nga ana e saj, s'e kuptonte pse i ati duhej të ishte më gjaknxehtë e më pak i duruar tani që ishte i sëmurë, sesa kur ishte në fuqi.

Qortimet e tij të mërzitura i zgjonin një kënaqësi të prapë për ta ngacmuar; s'ishte kurrë aq e lumtur sa kur e qortonim të gjithë njëherësh, dhe ajo na sfidonte me vështrimin e saj të guximshëm e të pacipë dhe me fjalët që i kishte gjithmonë gati; i bënte gallatë mallkimet fetare të Jozefit, më ngacmonte mua dhe bënte pikërisht atë që i ati urrente më shumë: i tregonte se paturpësia e saj e shtirur, të cilën ai e besonte të vërtetë, kishte më shumë pushtet mbi Hithklifin sesa mirësia e tij. Si djali bënte gjithçka që i thoshte *a*jo, kurse atë që i thoshte *a*i, vetëm kur i pëlqente vetë.

Pasi sillej sa më keq që të ishte e mundur gjithë ditën, ndonjëherë vinte në mbrëmje duke u përkëdhelur për t'u pajtuar.

— Jo, Keti, — thoshte plaku, — s'mund të të dua; ti je më e keqe se yt vëlla. Shko, thuaj lutjet, bijë, dhe kërkoji Zotit ndjesë. Kam frikë se nëna jote dhe unë do të pendohemi që të kemi rritur ndonjëherë!

Në fillim kjo e bënte të qante; pastaj, ngaqë e shtynin vazhdimisht tutje, u regj dhe qeshte kur i thosha të thoshte se i vinte keq për fajet e saj e të kërkonte falje.

Por më në fund erdhi ora që u dha fund mundimeve të zotit Ernshou në këtë botë. Vdiq qetësisht në karrigen e tij një mbrëmje tetori, ulur pranë zjarrit.

Një erë e fortë frynte me tërbim rreth shtëpisë dhe ulërinte në oxhak: tingëllonte e egër dhe e stuhishme, por s'ishte ftohtë, dhe ishim të gjithë bashkë: unë, pak larg vatrës, e zënë me thurjen time, dhe Jozefi duke lexuar Biblën pranë tryezës (sepse në atë kohë shërbëtorët zakonisht rrinin në shtëpi pasi mbaronin punën). Zonjusha Keti kishte qenë e sëmurë, dhe kjo e bënte të rrinte e qetë; ishte mbështetur pas gjurit të të atit, dhe Hithklifi ishte shtrirë përdhe me kokën në prehrin e saj.

Më kujtohet që i zoti, para se ta zinte një dremitje, po ia përkëdhelte flokët e bukur (rrallë i vinte kaq mirë sa kur e shihte të butë) dhe thoshte:

— Pse s'mund të jesh gjithmonë vajzë e mirë, Keti?

Dhe ajo e ngriti fytyrën nga e tija, qeshi dhe iu përgjigj:

— Pse s'mund të jesh ti gjithmonë njeri i mirë, babë?

Por, sapo e pa që u mërzit sërish, ia puthi dorën dhe i tha se do t'i këndonte gjersa ta zinte gjumi. Nisi të këndonte shumë ulët, derisa gishtat e tij i ranë nga të sajët dhe koka iu ul mbi gjoks. Atëherë i thashë të pushonte e të mos lëvizte, se mos e zgjonte. Ndenjëm të gjithë të heshtur si minj gjysmë ore të plotë, dhe do të kishim ndenjur edhe më gjatë, po të mos ishte ngritur Jozefi, pasi mbaroi kapitullin e tij, për të thënë se duhej ta zgjonte të zotin për lutjet e për të fjetur. Bëri përpara, e thirri në emër dhe e preku në sup, por ai nuk lëvizte; kështu që mori qiriun dhe e shikoi.

Kur e vuri dritën poshtë, mendova se diçka nuk shkonte; dhe ai, duke i kapur fëmijët secilin nga një krah, u pëshpëriti „të ngjiteshin lart e të mos bënin zhurmë; atë mbrëmje mund të luteshin vetëm; ai kishte një punë për të bërë“.

— Do t'i them më parë natën e mirë babait, — tha Katerina, duke i hedhur krahët rreth qafës, para se të mund ta pengonim.

E shkreta e kuptoi menjëherë humbjen: lëshoi një britmë:

— Oh, ka vdekur, Hithklif! Ka vdekur!

Dhe të dy nisën një vaj që të çante zemrën.

E bashkova edhe unë vajin tim me të tyrin, me zë të lartë e me hidhërim; por Jozefi pyeti ç'na kishte shkrepur të ulërinim kështu për një shenjt në Parajsë.

Më tha të vishja mantelin e të vrapoja në Gimerton për mjekun e për priftin. Nuk e merrja dot me mend se ç'dobi mund të kishte atëherë njëri a tjetri. Megjithatë, shkova nëpër erë e shi dhe ktheva me vete njërin, mjekun; tjetri tha se do të vinte në mëngjes.

Duke e lënë Jozefin t'ua shpjegonte punët, vrapova në dhomën e fëmijëve: dera ishte e hapur pak; pashë se s'ishin shtrirë fare, ndonëse kishte kaluar mesnata; por ishin më të qetë dhe s'kishin nevojë t'i ngushëlloja. Shpirtrat e vegjël po e ngushëllonin njëri-tjetrin me mendime më të mira nga ç'mund të më kishin shkrepur mua; asnjë prift në botë s'e ka përshkruar kurrë Parajsën aq bukur sa ata, në bisedën e tyre të pafajshme; dhe, ndërsa unë ngashëroja e dëgjoja, s'mundja të mos dëshiroja që të ishim të gjithë atje, bashkë e të sigurt.

Kapitulli VI

Zoti Hindli erdhi në shtëpi për varrimin; dhe (gjë që na habiti dhe i bëri fqinjët të flisnin majtas e djathtas) solli me vete edhe një grua.

Ç'ishte ajo dhe ku kishte lindur, s'na tha kurrë; ndoshta s'kishte as të holla, as emër për ta rekomanduar, përndryshe vështirë se do t'ia kishte fshehur të atit martesën.

Nuk ishte nga ato që do ta trazonin shumë shtëpinë vetë. Çdo send që shihte, sapo e kapërceu pragun, dukej se e mahniste; dhe çdo gjë që ndodhte rreth saj, veç përgatitjeve për varrimin dhe pranisë së njerëzve që erdhën për ngushëllim.

Nga sjellja e saj gjatë asaj kohe, mendova se ishte gjysmë e marrë: vrapoi në dhomën e saj dhe më detyroi të shkoja me të, ndonëse duhej të vishja fëmijët; dhe aty rrinte duke u dridhur e duke shtrënguar duart, dhe pyeste vazhdimisht:

— Kanë ikur?

Pastaj nisi të përshkruante me një emocion histerik ç'efekt i bënte të shihte të zeza; dhe u drodh, u rrëqeth, dhe më në fund shpërtheu në vaj; dhe kur e pyeta ç'kishte, m'u përgjigj se s'e dinte; por kishte shumë frikë nga vdekja!

Mua m'u duk se kishte po aq pak gjasa të vdiste sa unë. Ishte paksa e hollë, por e re, me fytyrë të freskët, dhe sytë i shkëlqenin si diamante. E vura re, sigurisht, që kur ngjitej nëpër shkallë merrte frymë shumë shpejt, që zhurma më e vogël e papritur e bënte të dridhej e tëra dhe që ndonjëherë kollitej rëndë; por s'dija

asgjë se ç'paralajmëronin këto shenja, dhe s'ndieja ndonjë shtysë për t'i dhënë zemër. Ne këtu, zakonisht, nuk i afrojmë të huajt, zoti Lokvud, po të mos na afrojnë ata më parë.

Ernshou i ri kishte ndryshuar shumë në tri vjet që mungoi. Ishte dobësuar, i kishte ikur ngjyra, dhe fliste e vishej krejt ndryshe; dhe, që ditën e kthimit, na tha Jozefit dhe mua se tani e tutje duhej të rrinim në kuzhinën e pasme dhe t'ia linim shtëpinë atij. Madje do të kishte shtruar me qilima e do të kishte veshur me letër një dhomë të vogël të lirë për ta bërë sallon; por e shoqja tregoi aq kënaqësi për dyshemenë e bardhë dhe oxhakun e madh që shkëlqente, për pjatat e kallajta, për raftin me enë fajance, për kolibën e qenve dhe për hapësirën e gjerë ku mund të lëvizje atje ku rrinin zakonisht, sa ai mendoi se s'ishte e nevojshme për rehatinë e saj, dhe e la qëllimin.

Ajo tregoi kënaqësi edhe kur gjeti një motër ndër të njohurit e rinj, dhe në fillim llomotiste me Katerinën, e puthte, vraponte me të dhe i jepte dhurata me shumicë. Por dashuria iu lodh shumë shpejt, dhe kur ajo u bë gërnjare, Hindli u bë tiran. Mjaftonin pak fjalë nga ajo, që tregonin se s'e duronte Hithklifin, për t'i zgjuar gjithë urrejtjen e vjetër për djalin. E përzuri nga shoqëria e tyre te shërbëtorët, ia hoqi mësimet e priftit dhe ngulmoi që në vend të tyre të punonte përjashta, duke e detyruar të punonte aq rëndë sa cilido djalë tjetër në fermë.

Në fillim ai e duroi mjaft mirë poshtërimin, sepse Keti i mësonte atë që mësonte vetë, dhe punonte a luante me të nëpër ara. Të dy premtonin të rriteshin të egër si të pagdhendurit, sepse zotëria i ri s'e vriste fare mendjen si silleshin e ç'bënin, mjaft që të rrinin larg tij. S'do t'i kishte vënë re as nëse shkonin në kishë të dielave, po të mos e kishin qortuar Jozefi dhe prifti për shkujdesjen e tij, kur ata mungonin; dhe kjo i kujtonte të urdhëronte që Hithklifi të rrihej me kamxhik e Katerina të mbetej pa drekë a pa darkë.

Por njëra nga zbavitjet e tyre kryesore ishte të iknin në shqopishte në mëngjes e të rrinin atje gjithë ditën, dhe ndëshkimi i mëpastajmë u bë thjesht një gjë për të qeshur. Prifti mund t'i jepte Katerinës sa kapituj të donte për t'i mësuar përmendsh, dhe Jozefi mund ta rrihte Hithklifin gjersa t'i dhembte krahu; ata i harronin të gjitha sapo bëheshin sërish bashkë, të paktën sapo sajonin ndonjë plan të prapë hakmarrjeje; dhe shumë herë kam qarë me vete kur i shihja të bëheshin çdo ditë e më të pamatur, e unë s'guxoja të thosha asnjë rrokje, nga frika se mos e humbisja atë pak pushtet që më kishte mbetur mbi ato krijesa pa miq.

Një të diel mbrëmjeje, ndodhi që i përzunë nga dhoma e ndenjjes, sepse po bënin zhurmë, a për ndonjë faj të lehtë të tillë; dhe, kur shkova t'i thërrisja për darkë, s'i gjeta askund.

E kërkuam shtëpinë lart e poshtë, oborrin dhe stallat: ishin zhdukur; dhe, më në fund, Hindli, i tërbuar, na tha t'i mbyllnim dyert me shul dhe u betua se askush s'do t'i linte të hynin atë natë.

Njerëzit e shtëpisë shkuan të flinin; dhe unë, tepër e shqetësuar për t'u shtrirë, e hapa dritaren me kafaz dhe e nxora kokën jashtë për të dëgjuar, ndonëse binte shi, e vendosur t'i lija të hynin pavarësisht nga ndalimi, po të ktheheshin.

Pas pak, dallova hapa që vinin përpjetë rrugës, dhe drita e një fenerit vezulloi përmes portës.

Hodha një shall mbi kokë dhe vrapova që të mos e zgjonin zotin Ernshou duke trokitur. Ishte Hithklifi, vetëm; u tremba kur e pashë vetëm.

— Ku është zonjusha Katerina? — thirra me ngut. — Shpresoj se s'ka ndodhur ndonjë fatkeqësi?

— Te Thrashkros Grejnxhi, — m'u përgjigj ai. — Edhe unë do të isha atje, po s'patën mirësjellje të më ftonin të rrija.

— Hë, do ta pësosh! — i thashë. — S'do të qetësohesh kurrë gjersa të të nxjerrin nga shtëpia. Ç'dreqin të shtyu të endeshe gjer te Thrashkros Grejnxhi?

— Lërmë t'i heq rrobat e lagura, e do të ta tregoj të gjithë, Neli, — m'u përgjigj ai.

I thashë të kishte kujdes të mos e zgjonte të zotin, dhe, ndërsa ai zhvishej e unë prisja ta shuaja qiriun, ai vazhdoi:

— Keti dhe unë ikëm nga lavanderia që të bridhnim të lirë; dhe, kur pamë dritat e Grejnxhit, menduam të shkonim të shihnim nëse Lintonët i kalonin të dielat në mbrëmje duke ndenjur nëpër qoshe e duke u dridhur, ndërsa i ati dhe e ëma rrinin, hanin, pinin, këndonin, qeshnin e i digjnin sytë para zjarrit. Të duket se kështu bëjnë? Apo lexojnë predikime, i pyet shërbëtori për katekizmin dhe, po s'u përgjigjen si duhet, i vë të mësojnë përmendsh një shtyllë të tërë emrash nga Shkrimi i Shenjtë?

— Ndoshta jo, — iu përgjigja. — Janë fëmijë të mirë, s'ka dyshim, dhe s'e meritojnë trajtimin që merr ti për sjelljen tënde të keqe.

— Mos më fol si prift, Neli, — tha ai, — marrëzira! Vrapuam nga maja e Lartësive gjer te parku pa u ndalur; Katerina humbi krejt në garë, sepse ishte zbathur. Nesër do të të duhet t'i kërkosh këpucët në moçal. U zvarritëm nëpër një gardh të prishur, ecëm me të prekur nëpër shteg dhe u vendosëm mbi një lulishte nën dritaren e sallonit. Drita vinte nga atje; s'i kishin mbyllur kanatat, dhe perdet ishin vetëm gjysmë të tërhequra. Të dy mund të shikonim brenda, duke qëndruar në këmbë mbi themelin e duke u kapur pas parvazit, dhe pamë... ah! ishte e bukur... një vend të mrekullueshëm, të shtruar me qilim të kuq gjak, me karrige e tryeza të veshura me të kuq, një tavan të bardhë dëborë me buzë të arta, dhe në mes një shi pikash qelqi që vareshin nga zinxhirë argjendi e vezullonin nën qirinj të vegjël e të butë. Zoti dhe zonja Linton plakë nuk ishin aty. Edgari dhe e motra e kishin krejt për vete; a s'duhej të ishin të lumtur? Ne do ta kishim kujtuar veten në parajsë! E tani, merr me mend ç'bënin fëmijët e tu të mirë? Izabela, besoj se është njëmbëdhjetë vjeç, një vit më e vogël se Keti, ishte shtrirë në skajin tjetër të dhomës dhe

bërtiste, ulërinte sikur t'i ngulnin shtrigat gjilpëra të skuqura në zjarr. Edgari qëndronte pranë vatrës dhe qante pa zë, kurse në mes të tryezës ishte ulur një qen i vogël që tundte putrën e kuiste; dhe nga akuzat që i bënin njëri-tjetrit kuptuam se gati sa s'e kishin ndarë më dysh mes tyre. Budallenjtë! Ajo ishte kënaqësia e tyre! Të grindeshin kush do të mbante një grumbull qimesh të ngrohta, e pastaj të niste të qante secili, sepse, pasi u përleshën për ta marrë, s'pranonin ta merrnin as njëri as tjetri. Ia plasëm të qeshurit atyre të llastuarve; sa i përbuzëm! Kur do të më gjeje mua duke dashur atë që do Katerina? Apo do të na gjeje vetëm, duke kërkuar zbavitje në ulërima, ngashërime e rrokullisje përdhe, me gjithë dhomën mes nesh? S'do ta ndërroja, as për një mijë jetë, gjendjen time këtu me atë të Edgar Lintonit te Thrashkros Grejnxhi; jo, edhe sikur të më jepej e drejta ta hidhja Jozefin nga kulmi më i lartë dhe ta lyeja ballinën e shtëpisë me gjakun e Hindlit!

— Pusho, pusho! — e ndërpreva. — Ende s'më ke thënë, Hithklif, si mbeti Katerina atje?

— Të thashë që qeshëm, — m'u përgjigj ai. — Lintonët na dëgjuan dhe, të dy njëherësh, u lëshuan si shigjeta te dera; u bë heshtje, e pastaj një britmë: „Oh, mama, mama! Oh, babi! Oh, mama, eja këtu! Oh, babi, oh!“ Vërtet ulërinin kështu, pak a shumë. Ne bëmë zhurma të tmerrshme për t'i trembur edhe më, pastaj u lëshuam nga parvazi, se dikush po hiqte hekurat e derës, dhe e ndiem se ishte më mirë t'ia mbathnim. E kisha Ketin për dore dhe po e nxitoja, kur papritur ajo ra përdhe.

— Vrap, Hithklif, vrap! — pëshpëriti ajo. — E kanë lëshuar buldogun, dhe po më mban!

— Djalli e kishte kapur nga kyçi i këmbës, Neli; ia dëgjova gërhitjen e neveritshme. Ajo s'bërtiti, jo! Do ta kishte quajtur poshtërim, edhe sikur ta kishte shpuar në brirë një lopë e tërbuar. Bërtita unë, megjithatë: lëshova aq mallkime sa të asgjësoja çdo djall në gjithë krishterimin, mora një gur dhe ia futa mes

nofullave, dhe u përpoqa me gjithë fuqinë time t'ia ngjeshja në fyt. Më në fund erdhi me një fener një kafshë shërbëtori, që bërtiste:

— Mbaje fort, Tinëzar, mbaje fort!

— Por e ndërroi zërin, kur pa ç'kishte zënë Tinëzari. Qenit i zunë fytin dhe ia shkëputën, me gjuhën e madhe e të purpurt që i varej gjysmë pëllëmbe jashtë gojës dhe me buzët e varura që i rridhnin jargë me gjak.

— Burri e mori Ketin në krahë; ajo ishte keq; jo nga frika, jam i sigurt, por nga dhimbja. E futi brenda; unë e ndoqa duke mërmëritur mallkime e hakmarrje.

— Ç'gjah, Robert? — thirri Lintoni nga hyrja.

— Tinëzari ka kapur një vajzë të vogël, zotëri, — u përgjigj ai, — dhe këtu është një djalë, — shtoi, duke më mbërthyer, — që duket maskara i vërtetë! Me siguri hajdutët donin t'i fusnin nga dritarja, që t'i hapnin dyert bandës pasi të flinin të gjithë, që të na vrisnin rehat. Mbaje gjuhën, o hajdut gojëndyrë! Do të shkosh në trekëmbësh për këtë. Zoti Linton, zotëri, mos e lini pushkën!

— Jo, jo, Robert! — tha plaku budalla. — Maskarenjtë e dinin që dje ishte dita kur më paguajnë qiranë; menduan të ma hidhnin me dinakëri. Hyni brenda; do t'ua bëj unë pritjen. Ja, Xhon, vëre zinxhirin. Jepi pak ujë Tinëzarit, Xheni. Ta sfidosh një gjyqtar[28] në kështjellën e tij, e për më tepër të dielën! Ku do të ndalet paturpësia e tyre? Oh, e dashura ime Meri, shiko këtu! Mos ki frikë, është vetëm një djalë; e megjithatë, maskarai e ka të shkruar aq qartë në fytyrë, a s'do të ishte mirësi për vendin ta varnim menjëherë, para se ta tregojë natyrën e tij me vepra, siç e tregon me tipare?

Më tërhoqi nën llambadarin, dhe zonja Linton i vuri syzet mbi hundë dhe ngriti duart e tmerruar. Edhe fëmijët frikacakë u afruan më shumë, ndërsa Izabela belbëzonte:

[28]Gjyqtar: në origjinal *magistrate*, gjykatës paqeje. Në Angli këtë detyrë e kryenin pa pagesë pronarët e mëdhenj të tokave, secili në zonën e vet.

— Ç'gjë e tmerrshme! Futeni në qilar, babi. Është tamam si djali i fallxheshës që ma vodhi fazanin e zbutur. Apo jo, Edgar?

— Ndërsa më shqyrtonin, Keti erdhi në vete; e dëgjoi fjalimin e fundit dhe qeshi. Edgar Lintoni, pasi e vështroi me kureshtje, mblodhi aq mend sa ta njihte. Na shohin në kishë, e di, ndonëse rrallë i takojmë gjetiu.

— Ajo është zonjusha Ernshou! — i pëshpëriti ai së ëmës. — Dhe shiko si e ka kafshuar Tinëzari: si i rrjedh gjak këmba!

— Zonjusha Ernshou? Marrëzi! — thirri zonja. — Zonjusha Ernshou të bredhë nëpër katund me një cigan! E megjithatë, i dashur, fëmija mban zi, sigurisht që mban, dhe mund të mbetet e çalë për gjithë jetën!

— Ç'shkujdesje e fajshme nga i vëllai! — thirri zoti Linton, duke u kthyer nga unë te Katerina. — Kam kuptuar nga Shildersi (ky ishte prifti, zotëri) se e lë të rritet krejt si pagane. Po ky kush është? Ku e gjeti këtë shok? Oho! Ky, pa dyshim, është ajo blerje e çuditshme që bëri fqinji im i ndjerë në udhëtimin e tij për në Liverpul: ndonjë laskar[29] i vogël, ose ndonjë i braktisur amerikan a spanjoll.

— Djalë i lig, sido që të jetë, — vërejti zonja plakë, — dhe krejt i papërshtatshëm për një shtëpi të ndershme! E vure re si fliste, Linton? Më tmerron që fëmijët e mi e kanë dëgjuar.

— Nisa sërish të mallkoja (mos u zemëro, Neli), dhe kështu Robertit iu dha urdhër të më nxirrte; unë s'pranova të ikja pa Ketin; ai më tërhoqi zvarrë në kopsht, ma futi fenerin në dorë, më siguroi se zoti Ernshou do të merrte vesh për sjelljen time dhe, duke më thënë të ikja menjëherë, e mbylli sërish derën.

— Perdet ishin ende të ngritura në një qoshe, dhe unë e zura sërish vendin si spiun, sepse, po të donte Katerina të kthehej, kisha ndër mend t'ua bëja copë-copë xhamat e mëdhenj, po të mos e linin të dilte.

[29] Laskar: marinar nga India ose nga Azia Juglindore, që shërbente në anijet evropiane.

— Ajo ishte ulur e qetë në divan. Zonja Linton ia hoqi mantelin gri të qumështores, që e kishim marrë hua për shëtitjen tonë, duke tundur kokën e duke e qortuar, mendoj: ajo ishte zonjushë dhe me të silleshin ndryshe nga me mua. Pastaj shërbyesja solli një legen me ujë të ngrohtë dhe ia lau këmbët; zoti Linton i përgatiti një gotë me negus,[30] Izabela i zbrazi në prehër një pjatë plot me ëmbëlsira, dhe Edgari rrinte larg me gojë hapur. Pastaj ia thanë dhe ia krehën flokët e bukura, i dhanë një palë pantofla të stërmëdha dhe e shtynë me karrige pranë zjarrit; dhe unë e lashë sa më të gëzuar që mund të ishte, duke e ndarë ushqimin mes qenit të vogël e Tinëzarit, të cilit i pickonte hundën ndërsa hante, dhe duke ndezur një shkëndijë gjallërie në sytë e zbrazët e të kaltër të Lintonëve: një pasqyrim i zbehtë i fytyrës së saj magjepsëse. I pashë që ishin plot me një admirim budalla; ajo është pafundësisht më e lartë se ata, se gjithë njerëzit në botë; apo jo, Neli?

— Nga kjo punë do të dalin më shumë gjëra nga ç'e kujton, — iu përgjigja, duke e mbuluar e duke e shuar dritën. — Ti s'ke shërim, Hithklif, dhe zoti Hindli do të detyrohet të marrë masat më të rrepta; do ta shohësh.

Fjalët e mia dolën më të vërteta nga ç'do të kisha dashur. Aventura e pafat e tërboi Ernshoun; dhe pastaj, për t'i ndrequr punët, zoti Linton vetë na bëri një vizitë të nesërmen dhe i mbajti zotërisë së ri një leksion të tillë për rrugën nëpër të cilën po e çonte familjen, sa ky u zgjua dhe nisi t'i shikonte gjërat me gjithë mend.

Hithklifi nuk u rrah me kamxhik, por iu tha se fjala e parë që do t'i thoshte zonjushës Katerina do t'i siguronte dëbimin; dhe zonja Ernshou mori përsipër ta mbante kunatën në fre, kur të kthehej në shtëpi, duke përdorur mjeshtërinë, jo forcën: me forcë do ta kishte pasur të pamundur.

[30] Negus: pije e nxehtë me verë (zakonisht porto), ujë, sheqer dhe erëza.

Kapitulli VII

Keti ndenji te Thrashkros Grejnxhi pesë javë, gjer në Krishtlindje. Deri atëherë kyçi i këmbës i ishte shëruar krejt dhe sjelljet i ishin përmirësuar shumë. Zonja e vizitonte shpesh në atë kohë dhe e nisi planin e saj të ndreqjes duke u përpjekur t'ia ngrinte vetëvlerësimin me rroba të bukura e me lajka, të cilat ajo i pranoi menjëherë; kështu që, në vend të një egërsireje të vogël pa kapelë që hidhej në shtëpi e vraponte të na shtrëngonte të gjithëve gjersa të na zihej fryma, nga një poni i bukur i zi zbriti një zonjushë shumë dinjitoze, me kaçurrela të gështenjta që i binin nga një kapelë kastori me pupla, dhe me një fustan të gjatë kalërimi prej stofi, që i duhej ta mbante ngritur me të dyja duart që të hynte si me vela.

Hindli e zbriti nga kali, duke thirrur i gëzuar:

— Pa shih, Keti, je bërë vërtet e bukur! Gati sa s'të njoha: tani dukesh si zonjë. Izabela Linton s'mund të krahasohet me të; apo jo, Fransis?

— Izabela s'i ka hiret e saj të natyrshme, — u përgjigj e shoqja, — por ajo duhet të ketë kujdes të mos egërsohet sërish këtu. Elen, ndihmoje zonjushën Katerina t'i heqë rrobat; prit, e dashur, se do t'i prishësh kaçurrelat; lërmë të ta zgjidh kapelën.

I hoqa fustanin e kalërimit, dhe poshtë tij shkëlqeu një fustan madhështor mëndafshi me kuadrate, pantallona të bardha dhe këpucë të lustruara; dhe, ndërsa sytë i shkëlqenin nga gëzimi

kur qentë erdhën duke kërcyer ta prisnin, ajo mezi guxonte t'i prekte, se mos i përkëdhelnin rrobat e saj të shkëlqyera.

Më puthi lehtë (isha e tëra miell, se po bëja ëmbëlsirën e Krishtlindjes, dhe s'do të kishte qenë mirë të më përqafonte), pastaj kërkoi me sy Hithklifin. Zoti dhe zonja Ernshou e vëzhgonin me ankth takimin e tyre, duke menduar se do t'u jepte mundësi të gjykonin, disi, nëse kishin arsye të shpresonin se do t'ia dilnin t'i ndanin dy miqtë.

Në fillim Hithklifin ishte vështirë ta gjeje. Po të kishte qenë i shkujdesur e pa kujdesin e askujt para se të ikte Katerina, që atëherë ishte bërë dhjetë herë më shumë.

Askush, veç meje, s'i bënte as mirësinë ta quante djalë të pistë e t'i thoshte të lahej një herë në javë; dhe fëmijët e moshës së tij rrallë e kanë qejf nga natyra sapunin e ujin. Prandaj, për të mos përmendur rrobat, që kishin bërë tre muaj shërbim në llucë e pluhur, dhe flokët e dendura të pakrehura, fytyra dhe duart i ishin mbuluar me një shtresë të zymtë. Kishte të drejtë të fshihej pas stolit, kur pa që në shtëpi hyri një vajzë kaq e ndritur dhe e hijshme, në vend të një shoqeje me flokë të shpupuritura si ai, siç e priste.

— Hithklifi s'është këtu? — pyeti ajo, duke hequr dorezat dhe duke treguar gishta që i ishin zbardhur mrekullisht nga mosbërja e punëve dhe ndenja brenda.

— Hithklif, mund të dalësh përpara, — thirri zoti Hindli, duke u kënaqur me sikletin e tij dhe i gëzuar kur shihte se ç'maskara i ri i neveritshëm do të detyrohej të dukej. — Mund të vish t'i urosh mirëseardhjen zonjushës Katerina, si shërbëtorët e tjerë.

Keti, kur e pa mikun e saj të fshehur, fluturoi ta përqafonte: i dha shtatë a tetë të puthura në faqe brenda një sekonde, pastaj u ndal, u tërhoq mbrapsht dhe shpërtheu në gaz, duke thirrur:

— Pa shih, sa i zi e sa i vrenjtur që dukesh! Dhe sa... sa qesharak e i zymtë! Por kjo ngaqë jam mësuar me Edgarin dhe me Izabela Lintonin. Hë, Hithklif, më ke harruar?

Kishte disi arsye ta bënte këtë pyetje, sepse turpi dhe krenaria ia kishin nxirë dyfish fytyrën dhe e mbanin pa lëvizur.

— Jepi dorën, Hithklif, — tha zoti Ernshou, me një mirësi përbuzëse, — një herë e mirë, kjo lejohet.

— Nuk ia jap! — u përgjigj djali, që më në fund e gjeti gjuhën. — Nuk dua të rri e të qeshin me mua; s'e duroj!

Dhe do të kishte ikur nga rrethi, po ta mos e kishte kapur sërish zonjusha Keti.

— S'desha të qeshja me ty, — tha ajo, — s'u përmbajta dot. Hithklif, ma jep dorën të paktën! Pse je nxirë? Ishte vetëm se dukeshe i çuditshëm. Po ta lash fytyrën e t'i krehësh flokët, do të jetë mirë. Por je kaq i pistë!

Ajo vështroi e shqetësuar gishtat e errët që i mbante në duart e saj, dhe edhe fustanin, që kishte frikë se s'ishte zbukuruar aspak nga prekja me rrobat e tij.

— S'kishe pse të më prekje! — u përgjigj ai, duke ndjekur vështrimin e saj e duke e rrëmbyer dorën. — Do të jem i pistë sa të dua, dhe më pëlqen të jem i pistë, dhe do të jem i pistë.

Me këto fjalë, u turr me kokë përpara jashtë dhomës, mes të qeshurave të të zotit e të së zonjës dhe në trazimin e madh të Katerinës, që s'e kuptonte se si vërejtjet e saj kishin sjellë një shfaqje të tillë humori të keq.

Pasi i bëra shërbyesen e zonjës së ardhurës, i futa ëmbëlsirat në furrë dhe e gëzova shtëpinë e kuzhinën me zjarre të mëdhenj, siç i ka hije natës së Krishtlindjes, u bëra gati të ulesha e të zbavitesha duke kënduar këngë Krishtlindjeje, krejt vetëm, pa e çarë kokën për pohimet e Jozefit se këngët e gëzuara që zgjidhja ishin, sipas tij, gati këngë të kota.

Ai ishte tërhequr në dhomën e tij për t'u lutur vetëm, dhe zoti e zonja Ernshou po ia tërhiqnin vëmendjen zonjushës së vogël me disa gjëra të vogla të gëzueshme që ia kishin blerë për t'ua dhuruar Lintonëve të vegjël, si shenjë mirënjohjeje për mirësinë e tyre.

I kishin ftuar ta kalonin ditën e nesërme te Lartësitë e Stuhishme, dhe ftesa ishte pranuar me një kusht: zonja Linton u lut që të dashurit e saj të mbaheshin me kujdes larg „atij djali të keq që shan".

Në këto rrethana mbeta vetëm. Ndieja erën e fortë të erëzave që nxeheshin dhe admiroja enët e kuzhinës që shkëlqenin, orën e lustruar, të zbukuruar me ilqe, kupat e argjendta të radhitura mbi një tabaka, gati për t'u mbushur me birrë të nxehtë me erëza për darkë, dhe mbi të gjitha pastërtinë pa asnjë njollë të asaj që kisha në kujdesin tim të veçantë: dyshemenë e fërkuar e të fshirë mirë.

I bëra me vete çdo sendi lavdërimin që i takonte, dhe pastaj m'u kujtua si vinte Ernshou plak kur gjithçka ishte rregulluar, më quante vajzë të shkathët dhe ma rrëshqiste në dorë një shiling[31] si dhuratë Krishtlindjeje; dhe prej aty mendja më shkoi te dashuria e tij për Hithklifin dhe te frika e tij se mos ai mbetej i braktisur pasi vdekja ta merrte atë vetë; dhe kjo më shpuri natyrshëm të mendoja gjendjen e tanishme të djalit të shkretë, dhe në vend që të këndoja, nisa të qaja. Megjithatë, shpejt më shkrepi se do të kishte më shumë mend të përpiqesha t'i ndreqja disa nga padrejtësitë që i ishin bërë sesa të derdhja lot për to; u ngrita dhe dola në oborr ta kërkoja.

S'ishte larg: e gjeta në stallë, duke i lëmuar qimen e shndritshme ponit të ri dhe duke u dhënë ushqim kafshëve të tjera, siç e kishte zakon.

— Shpejto, Hithklif! — i thashë. — Kuzhina është kaq e ngrohtë, dhe Jozefi është lart; shpejto, e lërmë të të vesh bukur para se të dalë zonjusha Keti; e pastaj mund të rrini bashkë, me gjithë vatrën për vete, dhe të llafosni gjatë gjer në kohën e gjumit.

Ai vazhdoi punën dhe s'e ktheu as kokën nga unë.

[31] Shiling: monedhë angleze, një e njëzeta e paundit.

— Hajde; po vjen? — vazhdova unë. — Ka nga një kek të vogël për secilin prej jush, gati sa mjafton; dhe do të të duhet gjysmë ore për t'u veshur.

Prita pesë minuta, por, meqë s'mora asnjë përgjigje, e lashë... Katerina hëngri darkë me të vëllanë e me kunatën; Jozefi dhe unë u bashkuam në një vakt jo të shoqërueshëm, të kripur me qortime nga njëra anë e me paturpësi nga tjetra. Keku dhe djathi i tij mbetën mbi tryezë gjithë natën, për zanat. Ai gjeti mënyrë ta vazhdonte punën gjer në nëntë, pastaj shkoi memec e i vrenjtur në dhomën e tij.

Keti ndenji zgjuar gjer vonë, se kishte një botë gjërash për të urdhëruar për pritjen e miqve të saj të rinj; një herë erdhi në kuzhinë për t'i folur mikut të vjetër, por ai kishte ikur, dhe ajo ndenji vetëm sa të pyeste ç'kishte ai, pastaj u kthye.

Në mëngjes ai u ngrit herët dhe, meqë ishte festë, e çoi humorin e keq nëpër shqopishte, dhe s'u duk gjersa familja u nis për në kishë. Agjërimi dhe mendimet dukej se e kishin sjellë në një gjendje shpirtërore më të mirë. Më vërtitej rreth e rrotull për një copë herë dhe, pasi mblodhi guxim, thirri befas:

— Neli, bëmë të duket si njeri; do të jem i mirë.

— Ishte koha, Hithklif, — i thashë. — E *ke* hidhëruar Katerinën; guxoj të them se i vjen keq që u kthye fare në shtëpi! Duket sikur e ke zili, ngaqë e çmojnë më shumë se ty.

Mendimi se ishte *ziliqar* ndaj Katerinës ishte i pakuptueshëm për të, por mendimin se e kishte hidhëruar e kuptoi mjaft qartë.

— Të tha që u hidhërua? — pyeti ai, shumë serioz.

— Qau kur i thashë se kishe ikur prapë këtë mëngjes.

— Hë, edhe *unë* qava mbrëmë, — m'u përgjigj ai, — dhe kisha më shumë arsye të qaja se ajo.

— Po, kishe arsyen që shkove të flije me zemër krenare e me stomak bosh, — thashë unë. — Njerëzit krenarë i shtojnë vetes hidhërime të trishta. Por, po të të vijë turp për zemërimin tënd, duhet t'i kërkosh falje, mbaje mend, kur të hyjë. Duhet të shkosh

e t'i ofrosh ta puthësh e t'i thuash... ti e di më mirë ç't'i thuash; vetëm, bëje me gjithë zemër, jo sikur ta kesh për të huaj ngaqë ka veshur ato rroba të bukura. E tani, ndonëse kam drekën për të përgatitur, do të vjedh pak kohë të të rregulloj aq mirë sa Edgar Lintoni të duket fare si kukull pranë teje; dhe vërtet duket: ti je më i vogël, e megjithatë, vë bast, je më i gjatë dhe dyfish më i gjerë në supe; mund ta rrëzosh sa hap e mbyll sytë; s'e ndien që mund?

Fytyra e Hithklifit u ndriçua për një çast; pastaj u vrenjt sërish, dhe ai psherëtiu.

— Por, Neli, edhe sikur ta rrëzoja njëzet herë, ai s'do të bëhej më pak i pashëm, as unë më i pashëm. Sikur të kisha flokë të çelura e lëkurë të bardhë, dhe të vishesha e të sillesha aq mirë, dhe të kisha shpresë të bëhesha aq i pasur sa do të bëhet ai!

— Dhe të qaje për mamanë sa herë që të ndodhte diçka, — shtova unë, — dhe të dridheshe po të ngrinte grushtin kundër teje ndonjë djalë fshati, dhe të rrije në shtëpi gjithë ditën për një rrebesh shiu. O, Hithklif, po tregon shpirt të vogël! Eja te pasqyra, e do të të tregoj ç'duhet të dëshirosh. I sheh këto dy vija mes syve, dhe këto vetulla të dendura, që në vend që të ngrihen në hark, ulen në mes, dhe atë palë djajsh të zinj, të fshehur aq thellë, që s'i hapin kurrë dritaret me guxim, por rrinë në pritë e vezullojnë nën to si spiunët e djallit? Dëshiro dhe mëso t'i lëmosh rrudhat e vrenjtura, t'i ngresh qepallat çiltër dhe t'i kthesh djajtë në engjëj të besueshëm e të pafajshëm, që s'dyshojnë e s'kanë frikë nga asgjë, dhe që shohin gjithmonë miq atje ku s'janë të sigurt se ka armiq. Mos merr shprehjen e një qeni të lig, që duket se e di që shqelmat që ha i ka merituar, e megjithatë, për ato që vuan, urren gjithë botën, bashkë me atë që e shqelmon.

— Me fjalë të tjera, duhet të dëshiroj sytë e mëdhenj e të kaltër të Edgar Lintonit dhe ballin e tij të lëmuar, — m'u përgjigj ai. — I dëshiroj; e kjo s'do të më ndihmojë t'i kem.

— Një zemër e mirë do të të ndihmojë të kesh fytyrë të bukur, djali im, — vazhdova unë, — edhe sikur të ishe zezak i vërtetë;

dhe një zemër e keqe e kthen fytyrën më të bukur në diçka më të keqe se e shëmtuar. E tani që mbaruam së lari, së krehuri e së nxiri, më thuaj: a s'të duket vetja mjaft i pashëm? Do të ta them unë: mua po. Ti je për të qenë një princ i maskuar. Kush e di, mbase yt atë ishte Perandori i Kinës dhe jot ëmë një mbretëreshë indiane, secili prej tyre i zoti të blinte, me të ardhurat e një jave, Lartësitë e Stuhishme dhe Thrashkros Grejnxhin bashkë? Dhe ty të rrëmbyen marinarë të ligj dhe të sollën në Angli. Po të isha në vendin tënd, do të kisha mendime të larta për prejardhjen time; dhe mendimi se kush isha do të më jepte guxim e dinjitet për të duruar shtypjen e një fermeri të vogël!

Kështu llomotisja unë, dhe Hithklifi ngadalë e humbi vrenjtjen dhe nisi të dukej fare i këndshëm; kur, papritur, biseda jonë u ndërpre nga një gjëmim që po ngjitej rrugës e po hynte në oborr. Ai vrapoi te dritarja, unë te dera, mu në kohë sa të shihja dy Lintonët që zbritnin nga karroca e familjes, të mbështjellë me mantele e gëzofë, dhe Ernshouet që zbritnin nga kuajt: dimrit shpesh shkonin në kishë kaluar. Katerina i mori fëmijët për dore, secilin nga njëra dorë, i futi në shtëpi dhe i vuri para zjarrit, që shpejt ua ktheu ngjyrën fytyrave të tyre të zbehta.

E nxita shokun tim të shpejtonte tani dhe ta tregonte humorin e tij të mirë; dhe ai m'u bind me gjithë qejf; por fati i keq deshi që, ndërsa ai hapte nga njëra anë derën që të çonte nga kuzhina, Hindli e hapi nga ana tjetër; u ndeshën, dhe i zoti, i acaruar kur e pa të pastër e të gëzuar, ose, ndoshta, i etur ta mbante premtimin që i kishte dhënë zonjës Linton, e shtyu mbrapsht me një të shtyrë të papritur dhe i tha me zemërim Jozefit „ta mbante atë djalë jashtë dhomës; ta çonte në papafingo gjersa të mbaronte dreka. Do t'i fusë gishtat në ëmbëlsira e do të vjedhë frutat, po ta lëmë vetëm me to qoftë edhe një minutë“.

— Jo, zotëri, — s'munda të mos përgjigjesha, — ai s'prek asgjë, jo ai; dhe, mendoj, duhet ta ketë edhe ai pjesën e vet të të mirave si ne.

— Do ta ketë pjesën e vet nga dora ime, po ta kap sërish poshtë para se të errët, — thirri Hindli. — Zhduku, o endacak! Ç'është, po bën si zotëri, ë? Prit sa t'i kap këto kaçurrela të hijshme; do ta shohësh si s'ta zgjas edhe pak!

— Janë mjaft të gjata që tani, — vërejti zotëria i vogël Linton, duke ngjatur kokën nga dera. — Çuditem si s'i dhemb koka. I bien mbi sy si krifa e një mëzi!

E bëri këtë vërejtje pa ndonjë qëllim fyerjeje; por natyra e dhunshme e Hithklifit s'ishte e gatshme të duronte as hijen e një paturpësie nga dikush që, me sa dukej, e urrente që atëherë si rival. Kapi një tas të madh me salcë të nxehtë mollësh, sendin e parë që i ra në dorë, dhe ia përplasi plot në fytyrë e në qafë atij që kishte folur; ky nisi menjëherë një vajtim që solli me vrap aty Izabelën dhe Katerinën.

Zoti Ernshou e rrëmbeu menjëherë fajtorin dhe e çoi në dhomën e tij, ku pa dyshim i dha ndonjë ilaç të ashpër për t'ia ftohur shpërthimin e zemërimit, sepse u kthye i kuq e pa frymë. Mora leckën e enëve dhe, me pak ligësi, ia fërkova Edgarit hundën e gojën, duke i thënë se ia kishte bërë vetes, se s'kishte pse të përzihej. E motra nisi të qante se donte të shkonte në shtëpi, dhe Keti rrinte pranë e hutuar, duke u skuqur për të gjithë.

— S'duhej t'i kishe folur! — e qortoi ajo zotërinë e vogël Linton. — Ishte me humor të keq, dhe tani e prishe vizitën, dhe ai do të rrihet me kamxhik; s'e duroj dot kur e rrahin me kamxhik! S'mund ta ha drekën. Pse i fole, Edgar?

— S'i fola, — ngashëroi djaloshi, duke m'u shkëputur nga duart dhe duke e mbaruar pjesën tjetër të pastrimit me shaminë e tij prej batisti. — I premtova mamasë se s'do t'i thosha asnjë fjalë, dhe s'i thashë!

— Mirë, mos qaj! — iu përgjigj Katerina me përbuzje. — S'të kanë vrarë. Mos bëj më shumë telashe; po vjen im vëlla; pusho! Mjaft, Izabela! Mos të ka lënduar njeri ty?

— Hajde, hajde, fëmijë, në vendet tuaja! — thirri Hindli, duke hyrë me nxitim. — Ai egërsirë djali më ngrohu mirë fare. Herën tjetër, zotëria i vogël Edgar, bëje drejtësinë me grushtet e tua; do të të hapet oreksi!

Shoqëria e vogël e gjeti sërish qetësinë kur pa gostinë me aromë. Ishin të uritur pas udhëtimit me karrocë, dhe u ngushëlluan lehtë, meqë s'u kishte ndodhur ndonjë e keqe e vërtetë.

Zoti Ernshou preu pjata të mbushura plot, dhe zonja i gëzonte me bisedë të gjallë. Unë shërbeja pas karriges së saj, dhe më dhembi kur pashë Katerinën, me sy të thatë e me pamje të shpërfillur, të niste të priste krahun e një pate para saj.

„Fëmijë pa ndjenja," mendova me vete, „sa lehtë i hedh tutje hallet e shokut të saj të vjetër të lojërave. S'do ta kisha menduar kurrë kaq egoiste."

Ajo ngriti një kafshatë te buzët; pastaj e uli sërish: faqet iu skuqën, dhe lotët i rrodhën mbi to. E rrëshqiti pirunin përdhe dhe u zhyt me nxitim nën mbulesën e tryezës që ta fshihte mallëngjimin. S'e quajta gjatë pa ndjenja, sepse e kuptova se gjithë ditën ishte në purgator dhe digjej të gjente një rast për të mbetur vetëm, ose për ta vizituar Hithklifin, të cilin i zoti e kishte mbyllur, siç e zbulova kur u përpoqa t'i çoja fshehurazi një pjatë me ushqim.

Në mbrëmje bëmë një valle; Keti u lut që ta lironin atëherë, meqë Izabela Linton s'kishte kavalier; lutjet e saj qenë të kota, dhe mua më caktuan ta mbushja mungesën.

E hoqëm qafe gjithë zymtësinë në gëzimin e vallëzimit, dhe kënaqësia jonë u shtua kur erdhi banda e Gimertonit, me pesëmbëdhjetë vetë: një trombë, një trombon, klarinetë, fagotë, korne dhe një violë basi, përveç këngëtarëve. Ata shkojnë nëpër të gjitha shtëpitë e nderuara dhe mbledhin dhurata çdo Krishtlindje, dhe ne e quanim një kënaqësi të rrallë t'i dëgjonim.

Pasi kënduan këngët e zakonshme të Krishtlindjes, i vumë të këndonin këngë e *glee*.[32] Zonjës Ernshou i pëlqente muzika, dhe kështu na dhanë me bollëk.

Edhe Katerinës i pëlqente; por tha se dëgjohej më ëmbël nga maja e shkallëve, dhe u ngjit në errësirë: unë e ndoqa. Poshtë e mbyllën derën e shtëpisë, pa e vënë re mungesën tonë, aq plot me njerëz ishte. Ajo s'u ndal në krye të shkallëve, por u ngjit më lart, te papafingoja ku ishte mbyllur Hithklifi, dhe e thirri. Ai nuk pranoi me kokëfortësi t'i përgjigjej për një copë herë; ajo nuk hoqi dorë, dhe më në fund e bindi të bisedonin përmes dërrasave.

I lashë të shkretët të bisedonin të patrazuar, gjersa mendova se këngët do të pushonin dhe këngëtarët do të freskoheshin pak; atëherë u ngjita nëpër shkallë për ta paralajmëruar.

Në vend që ta gjeja përjashta, ia dëgjova zërin brenda. Majmuni i vogël ishte zvarritur nga dritarja e kulmit të njërës papafingo, përgjatë çatisë, deri te dritarja e kulmit të tjetrës, dhe me zorin më të madh arrita ta bindja të dilte sërish.

Kur doli, doli bashkë me të edhe Hithklifi; dhe ajo ngulmoi që ta çoja në kuzhinë, meqë shoku im shërbëtor kishte shkuar te një fqinj, që të mos dëgjonte „psalmet tona të djallit", siç i pëlqente t'i quante.

U thashë se s'kisha aspak ndër mend t'ua nxisja hilet; por, meqë i burgosuri s'kishte vënë gjë në gojë që nga dreka e djeshme, do të bëja sikur s'e shihja që ia hidhte zotit Hindli atë një herë.

Ai zbriti; i vura një stol pranë zjarrit dhe i ofrova shumë gjëra të mira; por ishte keq dhe hëngri pak, dhe përpjekjet e mia për ta zbavitur shkuan kot. I mbështeti të dy bërrylat mbi gjunjë e mjekrën mbi duar, dhe mbeti i zhytur në një mendim të heshtur. Kur e pyeta për çfarë po mendonte, m'u përgjigj rëndë:

[32] *Glee*: këngë angleze për disa zëra, zakonisht pa shoqërim instrumentesh, shumë e dashur në shekullin XVIII.

— Po përpiqem të vendos si do t'ia shpaguaj Hindlit. S'më bëhet vonë sa do të pres, mjaft që ta bëj më në fund. Shpresoj të mos vdesë para meje!

— Turp të të vijë, Hithklif! — i thashë. — Zoti i ndëshkon njerëzit e ligj; ne duhet të mësojmë të falim.

— Jo, Zoti s'do ta ketë kënaqësinë që do ta kem unë, — ma ktheu ai. — Vetëm sikur ta dija mënyrën më të mirë! Lërmë rehat, e do ta mendoj mirë: kur mendoj për këtë, s'e ndiej dhimbjen.

— Por, zoti Lokvud, harroj se këto histori s'mund t'ju zbavitin. Më vjen inat si më shkoi ndër mend të llomotis kështu; dhe qulli juaj u ftoh, dhe ju po kotesh nga gjumi! Do të mund ta kisha treguar historinë e Hithklifit, gjithë atë që ju duhet ta dëgjoni, me gjysmë duzine fjalësh.

Duke e ndërprerë kështu veten, shërbyesja u ngrit dhe nisi ta linte mënjanë qepjen; por unë ndihesha i paaftë të lëvizja nga vatra, dhe isha shumë larg kotjes.

— Rrini, zonja Din, — thirra unë, — ju lutem, rrini edhe gjysmë ore! Bëtë shumë mirë që e treguat historinë me nge. Kjo është mënyra që më pëlqen; dhe duhet ta mbaroni në të njëjtin stil. Më intereson pak a shumë çdo personazh që keni përmendur.

— Ora po bie njëmbëdhjetë, zotëri.

— S'ka gjë; s'jam mësuar të shkoj të fle në orët e gjata të natës. Një a dy është mjaft herët për njeriun që rri në shtrat gjer në dhjetë.

— S'duhet të rrini në shtrat gjer në dhjetë. Lulja e mëngjesit ka ikur shumë kohë para asaj ore. Ai që s'e ka bërë gjysmën e punës së ditës gjer në dhjetë, rrezikon ta lërë gjysmën tjetër pa bërë.

— Megjithatë, zonja Din, uluni sërish, sepse nesër kam ndër mend ta zgjas natën gjer pasdite. Parashikoj për veten, të paktën, një të ftohtë kokëfortë.

— Shpresoj që jo, zotëri. Mirë, atëherë duhet të më lejoni të kapërcej rreth tre vjet; gjatë asaj kohe, zonja Ernshou...

— Jo, jo, s'lejoj asgjë të tillë! A e njihni atë gjendje shpirtërore kur, po të rrini vetëm e macja të lëpijë kotelen mbi qilimin para jush, do ta ndiqnit këtë veprim aq me vëmendje, sa, po të harronte macja një vesh, do t'ju prishej vërtet humori?

— Gjendje tmerrësisht përtace, do të thosha.

— Përkundrazi, tmerrësisht e gjallë. Është gjendja ime tani, prandaj vazhdoni me hollësi. E shoh që njerëzit në këto anë fitojnë mbi njerëzit e qyteteve atë vlerë që ka për banorin e vet një merimangë në birucë, kundrejt një merimange në një shtëpizë; e megjithatë, tërheqja më e thellë nuk vjen krejt nga gjendja e atij që shikon. Ata *vërtet* jetojnë më me gjithë mend, më shumë brenda vetes, e më pak në ndryshimet e sipërfaqes dhe në gjërat e kota të jashtme. Mund ta përfytyroja këtu një dashuri për gjithë jetën gati të mundshme; dhe unë isha një mosbesues i patundur në çdo dashuri që zgjat një vit. Njëra gjendje i ngjan sikur t'i vësh një njeriu të uritur përpara një gjellë të vetme, mbi të cilën mund ta përqendrojë gjithë oreksin dhe ta nderojë si duhet; tjetra, sikur ta ulësh në një tryezë të shtruar nga kuzhinierë francezë: ndoshta mund të nxjerrë po aq kënaqësi nga e tëra; por çdo pjesë është vetëm një thërrime në vëmendjen e në kujtesën e tij.

— Oh! Këtu jemi njësoj si kudo tjetër, kur të na njihni, — vërejti zonja Din, paksa e hutuar nga fjalimi im.

— Më falni, — iu përgjigja, — ju, mikja ime e mirë, jeni një provë e qartë kundër këtij pohimi. Përveç ca shprehjeve krahinore pa shumë rëndësi, s'keni asnjë nga shenjat e sjelljes që jam mësuar t'i quaj të veçanta për shtresën tuaj. Jam i sigurt se keni menduar shumë më tepër se shumica e shërbëtorëve. Jeni detyruar t'i kultivoni aftësitë e mendimit, ngaqë s'keni pasur raste ta shpërdoronit jetën në vogëlsira të kota.

Zonja Din qeshi.

— Sigurisht që e quaj veten një njeri të qëndrueshëm e të arsyeshëm, — tha ajo, — jo tamam ngaqë jetoj mes kodrave e shoh të njëjtat fytyra e të njëjtat punë nga fillimi gjer në fund të vitit;

por kam kaluar nëpër një disiplinë të ashpër, që më ka mësuar mençuri; dhe pastaj, kam lexuar më shumë nga ç'do ta kujtonit, zoti Lokvud. S'mund të hapni asnjë libër në këtë bibliotekë që unë të mos e kem shfletuar e të mos kem nxjerrë diçka prej tij; veç atij rreshti me greqisht e latinisht, dhe atij me frëngjisht; dhe ato i dalloj njërin nga tjetri: aq sa mund të pritet nga e bija e një të varfri.

— Megjithatë, po ta ndjek historinë time si llafazanet e vërteta, më mirë të vazhdoj; dhe, në vend që të kapërcej tre vjet, do të mjaftohem të kaloj te vera tjetër: vera e 1778-s, domethënë gati njëzet e tre vjet më parë.

Kapitulli VIII

Në mëngjesin e një dite të bukur qershori, lindi foshnja ime e parë e bukur që rrita, dhe i fundit i fisit të lashtë të Ernshouve.

Ishim zënë me barin në një arë të largët, kur vajza që zakonisht na sillte mëngjesin erdhi duke vrapuar, një orë më herët, nëpër livadh e përpjetë rrugicës, duke më thirrur ndërsa vraponte.

— Oh, sa kalama i bukur! — tha ajo me gulçim. — Djali më i mirë që ka marrë ndonjëherë frymë! Por doktori thotë se zonja do të shkojë; thotë se e ka zënë veremi prej shumë muajsh. E dëgjova që ia tha zotit Hindli; dhe tani s'ka më asgjë që ta mbajë, dhe do të vdesë para dimrit. Duhet të vish menjëherë në shtëpi. Ti do ta rritësh, Neli; do ta ushqesh me sheqer e qumësht dhe do të kujdesesh për të ditë e natë. Sikur të isha ti, sepse do të jetë krejt i yti kur s'do të jetë më zonja!

— Po a është shumë keq? — e pyeta, duke e hedhur grabujën e duke lidhur kapelën.

— Me sa duket, po; por duket e fortë, — u përgjigj vajza, — dhe flet sikur mendon se do të rrojë ta shohë të bëhet burrë. Ka marrë mendtë nga gëzimi, është kaq i bukur! Po të isha në vendin e saj, jam e sigurt se s'do të vdisja. Do të shërohesha vetëm kur ta shihja, pavarësisht nga Kenethi. U tërbova me të. Zonja Arçer ia solli engjëllin të zotit në shtëpi, dhe atij sapo kishte nisur t'i ndriçohej fytyra, kur ai korb plak del përpara e i thotë: „Ernshou, është bekim që gruaja jote mbeti gjallë sa të ta linte

këtë djalë. Kur erdhi, isha i bindur se s'do ta mbanim gjatë; dhe tani, duhet të ta them, dimri ndoshta do ta marrë. Mos u mërzit e mos u brengos tepër; s'ka çare. Dhe pastaj, duhej ta kishe ditur e të mos zgjidhje një vajzë kaq të brishtë si kallam!“

— Dhe i zoti ç'u përgjigj? — pyeta unë.

— Më duket se shau; por unë s'ia vura veshin, se po mundohesha ta shihja kalamanë. — Dhe nisi sërish ta përshkruante me ngazëllim. Edhe unë, po aq e zellshme sa ajo, nxitova për në shtëpi që ta admiroja nga ana ime, ndonëse më vinte shumë keq për Hindlin: në zemër kishte vend vetëm për dy idhuj, për të shoqen dhe për veten; i donte që të dy marrëzisht, dhe njërin e adhuronte, dhe s'e merrja dot me mend si do ta duronte humbjen.

Kur mbërritëm te Lartësitë e Stuhishme, ja ku ishte ai, në derën e përparme; dhe, ndërsa hyja, e pyeta si ishte foshnja.

— Gati për të vrapuar, Nel! — m'u përgjigj ai, duke vënë një buzëqeshje të gëzuar.

— Po zonja? — guxova të pyesja. — Doktori thotë se ajo...

— Në djall doktori! — më ndërpreu ai, duke u skuqur. — Fransis është fare mirë; do të jetë krejt e shëndoshë javën që vjen në këtë kohë. Po ngjitesh lart? A do t'i thuash që do të vij, po të më premtojë se s'do të flasë? E lashë sepse s'donte ta mbante gjuhën; dhe duhet ta mbajë; thuaji se zoti Keneth thotë që duhet të rrijë e qetë.

Ia përcolla këtë porosi zonjës Ernshou; dukej në humor të shkujdesur, dhe m'u përgjigj e gëzuar:

— Mezi fola ndonjë fjalë, Elen, dhe ai ka dalë dy herë duke qarë. Mirë, thuaji se e premtoj që s'do të flas; por kjo s'më detyron të mos qesh me të!

E shkreta! Deri një javë para vdekjes, ajo zemër e gëzuar s'e la kurrë; dhe i shoqi vazhdonte me kokëfortësi, madje me tërbim, të pohonte se shëndeti i saj përmirësohej çdo ditë. Kur Kenethi e paralajmëroi se ilaçet e tij s'vlenin më në atë fazë të sëmundjes

dhe se s'kishte pse ta vinte në shpenzime të tjera duke e vizituar, ai ia ktheu:

— E di që s'ke pse; ajo është mirë; s'ka më nevojë për vizitat e tua! S'ka pasur kurrë verem. Ishte një ethe, dhe ka ikur: pulsi i saj tani është po aq i ngadaltë sa imi, dhe faqet po aq të freskëta.

Të njëjtën gjë i tha edhe së shoqes, dhe ajo dukej se e besonte; por një natë, ndërsa ishte mbështetur mbi supin e tij dhe po i thoshte se mendonte që nesër do të mund të ngrihej, e kapi një kollë, shumë e lehtë; ai e ngriti në krahë; ajo i hodhi të dyja duart rreth qafës, fytyra iu ndërrua, dhe vdiq.

Siç e kishte parashikuar vajza, fëmija Hereton më ra krejt në duar. Zoti Ernshou, mjaft që ta shihte të shëndoshë e të mos e dëgjonte kurrë të qante, ishte i kënaqur për sa i përkiste atij. Sa për veten, u dëshpërua: dhimbja e tij ishte nga ato që nuk vajtojnë; as qau, as u lut: mallkoi e sfidoi, shau Zotin e njerëzit, dhe iu dha një jete të shthurur pa fre.

Shërbëtorët s'mundën ta duronin gjatë sjelljen e tij tiranike e të keqe: Jozefi dhe unë ishim të vetmit që deshëm të rrinim. Unë s'e kisha zemrën ta lija atë që kisha në kujdes; dhe pastaj, e dini, isha motra e tij e qumështit dhe ia falja sjelljen më lehtë nga ç'do t'ia falte një i huaj.

Jozefi ngeli për t'u bërtitur e për t'i urdhëruar qiramarrësit dhe argatët; dhe sepse thirrja e tij ishte të rrinte atje ku kishte plot ligësi për të qortuar.

Udhët e këqija dhe shokët e këqij të të zotit ishin një shembull i bukur për Katerinën dhe Hithklifin. Mënyra si e trajtonte këtë të fundit mjaftonte ta bënte djall edhe një shenjt. Dhe, vërtet, dukej sikur në atë kohë djalin ta *kishte* pushtuar diçka djallëzore. I pëlqente ta shihte Hindlin duke u poshtëruar aq sa s'kishte më shpëtim; dhe dita-ditës bëhej më i njohur për vrenjtjen e egër dhe për mizorinë.

S'mund t'ju tregoj as gjysmën e asaj se ç'shtëpi ferri kishim. Prifti pushoi së na vizituari, dhe më në fund s'na afrohej asnjë

njeri i ndershëm, veç vizitat e Edgar Lintonit te zonjusha Keti, që mund të ishin përjashtim. Në pesëmbëdhjetë vjeç ajo ishte mbretëresha e gjithë krahinës; s'kishte shoqe; dhe u bë vërtet një krijesë kryelartë e kokëfortë! E pranoj që, pasi kaloi fëmijëria, s'më pëlqente; dhe e mërzitja shpesh duke u përpjekur t'ia ulja mendjemadhësinë; megjithatë, ajo s'më mori kurrë inat. Kishte një besnikëri të mrekullueshme ndaj lidhjeve të vjetra: edhe Hithklifi e mbajti të pandryshuar vendin në dashurinë e saj, dhe Lintoni i ri, me gjithë epërsinë e tij, e kishte të vështirë të linte një mbresë po aq të thellë.

Ai ishte zotëria im i ndjerë: ai është portreti i tij mbi oxhak. Më parë varej në njërën anë, dhe ai i së shoqes në anën tjetër; por i saj është hequr, përndryshe do të shihnit diçka nga ç'ishte ajo. E dalloni dot?

Zonja Din e ngriti qiriun, dhe unë dallova një fytyrë me tipare të buta, që i ngjante jashtëzakonisht zonjës së re te Lartësitë, por me një shprehje më të menduar e më të dashur. Ishte një pikturë e ëmbël. Flokët e gjata e të çelura i ishin kaçurrelosur lehtë në tëmtha; sytë ishin të mëdhenj e seriozë; trupi gati tepër i hijshëm. S'u habita që Katerina Ernshou mund ta harronte mikun e saj të parë për një njeri të tillë. U habita shumë si mund ta donte ai, me një mendje që i përshtatej pamjes së tij, Katerina Ernshoun siç e përfytyroja unë.

— Portret shumë i këndshëm, — i vërejta shërbyeses. — I ngjan?

— Po, — m'u përgjigj ajo, — por dukej më mirë kur gjallërohej; kjo është fytyra e tij e përditshme; përgjithësisht i mungonte shpirti.

Katerina e kishte mbajtur njohjen me Lintonët që nga ato pesë javë që kishte ndenjur te ata; dhe, meqë s'kishte ndonjë tundim t'ua tregonte anën e saj të vrazhdë në shoqërinë e tyre, dhe kishte aq mend sa t'i vinte turp të ishte e pasjellshme atje ku gjente gjithmonë mirësjellje, i mashtroi pa dashur zonjën dhe zotërinë

e moshuar me përzemërsinë e saj të zgjuar; fitoi admirimin e Izabelës dhe zemrën e shpirtin e të vëllait, fitore që i bënë qejfin që në fillim, sepse ishte plot ambicie; dhe kjo e shtyu të merrte një karakter të dyfishtë, pa pasur tamam qëllim të mashtronte njeri.

Atje ku e dëgjonte Hithklifin të quhej „maskara i vogël i trashë“ dhe „më i keq se një kafshë“, kishte kujdes të mos sillej si ai; por në shtëpi s'kishte shumë dëshirë të tregonte një mirësjellje që veç do të përqeshej, dhe ta frenonte një natyrë të shfrenuar kur kjo s'do t'i sillte as nder, as lavdërim.

Zoti Edgar rrallë e mblidhte guximin ta vizitonte hapur Lartësitë e Stuhishme. Kishte tmerr nga nami i Ernshout dhe i shmangej takimit me të; e megjithatë, e pritnim gjithmonë me përpjekjet tona më të mira për mirësjellje: edhe vetë i zoti shmangej ta fyente, sepse e dinte pse vinte; dhe, po s'mund të ishte i sjellshëm, rrinte larg. Më duket se ardhja e tij atje s'i pëlqente Katerinës; ajo s'ishte dinake, s'bënte kurrë koketen, dhe dukej qartë se s'donte që dy miqtë e saj të takoheshin fare: sepse, kur Hithklifi tregonte përbuzje për Lintonin në praninë e tij, ajo s'mund t'i jepte të drejtë as përgjysmë, siç bënte kur ai mungonte; dhe kur Lintoni tregonte neveri e antipati për Hithklifin, ajo s'guxonte t'i trajtonte ndjenjat e tij me shpërfillje, sikur nënçmimi i shokut të saj të lojërave të mos kishte pothuajse asnjë rëndësi për të.

Shumë kam qeshur me hutimet e saj dhe me hallet e saj të patreguara, që përpiqej kot t'i fshihte nga talljet e mia. Kjo tingëllon dashakeqe; por ajo ishte aq krenare, sa ishte vërtet e pamundur t'i vije keq për hallet e saj, gjersa të ndëshkohej e të bëhej më e përulur.

Më në fund, e detyroi veten të më rrëfehej e të më besohej. S'kishte asnjë shpirt tjetër që mund ta bënte këshilltar.

Zoti Hindli kishte ikur nga shtëpia një pasdite, dhe Hithklifi mori guximin t'i jepte vetes pushim për këtë arsye. Atëherë

ishte bërë gjashtëmbëdhjetë vjeç, besoj; dhe, pa pasur tipare të shëmtuara e pa qenë i mangët nga mendja, arrinte të linte një përshtypje neverie, të brendshme e të jashtme, nga e cila pamja e tij e sotme s'ruan asnjë gjurmë.

Së pari, deri atëherë kishte humbur dobinë e arsimit të hershëm: puna e rëndë e pandërprerë, që fillonte herët e mbaronte vonë, ia kishte shuar çdo kureshtje që mund të kishte pasur dikur për dije, dhe çdo dashuri për librat a për mësimin. Ndjenja e epërsisë që kishte pasur si fëmijë, e ngulitur nga përkëdheljet e Ernshout plak, ishte zbehur. U përpoq gjatë ta mbante veten në një nivel me Katerinën në mësime, dhe u dorëzua me një keqardhje therëse, ndonëse të heshtur; por u dorëzua krejt; dhe s'kishte mënyrë ta bindje të bënte qoftë edhe një hap për t'u ngritur, kur pa se duhej, në mënyrë të pashmangshme, të binte poshtë nivelit të mëparshëm. Pastaj edhe pamja e jashtme e ndoqi rënien e mendjes: mori një ecje të kërrusur e një vështrim të ulët; natyra e tij e mbyllur u zmadhua në një tepri gati idiote vrenjtjeje të pashoqërueshme; dhe, me sa dukej, gjente një kënaqësi të zymtë duke zgjuar te të paktët njerëz që e njihnin neveri më tepër se respekt.

Katerina dhe ai ishin ende shokë të pandarë në kohën kur ai pushonte nga puna; por ai kishte pushuar së shprehuri me fjalë dashurinë për të, dhe tërhiqej me dyshim të zemëruar nga përkëdheljet e saj prej vajze, sikur ta dinte se s'mund të kishte kënaqësi kur t'i derdhje mbi të shenja të tilla dashurie. Në rastin që përmenda, ai hyri në shtëpi për të njoftuar se s'kishte ndër mend të bënte asgjë, ndërsa unë po e ndihmoja zonjushën Keti të rregullonte fustanin. Ajo s'e kishte llogaritur që atij t'i shkrepte të rrinte kot, dhe, duke menduar se do ta kishte gjithë shtëpinë për vete, kishte arritur, në një mënyrë a në një tjetër, ta njoftonte zotin Edgar se i vëllai mungonte, dhe po bëhej gati ta priste.

— Keti, je e zënë këtë pasdite? — pyeti Hithklifi. — Po shkon gjëkundi?

— Jo, bie shi, — u përgjigj ajo.

— Atëherë pse e ke veshur atë fustan mëndafshi? — tha ai. — Shpresoj se s'po vjen njeri këtu?

— Jo që ta di unë, — belbëzoi zonjusha. — Por ti duhet të ishe në arë tani, Hithklif. Ka kaluar një orë nga dreka; kujtova se kishe ikur.

— Hindli s'na çliron shpesh nga prania e tij e mallkuar, — vërejti djali. — S'do të punoj më sot; do të rri me ty.

— Oh, por Jozefi do ta tregojë, — tha ajo. — Më mirë shko!

— Jozefi po ngarkon gëlqere në anën tjetër të Shkëmbinjve të Penistonit; do t'i dalë gjer në errësirë, dhe s'ka për ta marrë vesh kurrë.

Duke thënë këto, u shtri i plogësht pranë zjarrit dhe u ul. Katerina u mendua një çast, me vetulla të ngrysura: e pa të nevojshme ta shtronte rrugën për një ardhje të papritur.

— Izabela dhe Edgar Lintoni thanë se mund të vinin këtë pasdite, — tha ajo pas një minute heshtjeje. — Meqë bie shi, s'para i pres; por mund të vijnë, dhe po të vijnë, ti rrezikon të të qortojnë kot.

— Urdhëroje Elenin t'u thotë që je e zënë, Keti, — këmbënguli ai. — Mos më nxirr jashtë për ata miqtë e tu të mjerë e budallenj! Ndonjëherë jam gati të ankohem se ata... por jo, s'po them...

— Se ata çfarë? — thirri Katerina, duke e vështruar me fytyrë të shqetësuar. — Oh, Neli! — shtoi me nerva, duke e tërhequr kokën nga duart e mia. — M'i hoqe krejt kaçurrelat me krehër! Mjaft, lërmë rehat. Për çfarë je gati të ankohesh, Hithklif?

— Për asgjë; vetëm shiko kalendarin në atë mur, — i tregoi ai një fletë në kornizë që varej pranë dritares, dhe vazhdoi:

— Kryqet janë për mbrëmjet që ke kaluar me Lintonët, pikat për ato që ke kaluar me mua. E sheh? I kam shënuar të gjitha ditët.

— Po; shumë budallallëk; sikur ta vija re unë! — u përgjigj Katerina me ton të mërzitur. — Dhe ç'kuptim ka kjo?

— Të tregojë që unë *e vë* re, — tha Hithklifi.

— Dhe a duhet të rri gjithmonë me ty? — pyeti ajo, gjithnjë e më e acaruar. — Ç'dobi kam unë? Për çfarë flet ti? Mund të ishe memec a foshnjë, për gjithë ato që thua për të më zbavitur, a për gjithë ato që bën!

— S'më ke thënë kurrë më parë që flas shumë pak, a që s'ta ka ënda shoqëria ime, Keti! — thirri Hithklifi, shumë i trazuar.

— S'është fare shoqëri, kur njerëzit s'dinë asgjë e s'thonë asgjë, — mërmëriti ajo.

Shoku i saj u ngrit, por s'pati kohë t'i shprehte më tej ndjenjat, sepse mbi plloça u dëgjuan këmbët e një kali, dhe, pasi trokiti lehtë, hyri Lintoni i ri, me fytyrë që i shkëlqente nga gëzimi për ftesën e papritur që kishte marrë.

Pa dyshim, Katerina e vuri re ndryshimin mes miqve të saj, ndërsa njëri hynte e tjetri dilte. Kontrasti i ngjante atij që sheh kur ndërron një vend të zhveshur kodrinor me miniera qymyri me një luginë të bukur e pjellore; dhe zëri e përshëndetja e tij ishin po aq të kundërta sa pamja: kishte një mënyrë të ëmbël e të ulët të foluri, dhe i shqiptonte fjalët si ju, që është më pak e ashpër se si flasim ne këtu, dhe më e butë.

— S'kam ardhur shumë herët, apo jo? — tha ai, duke më hedhur një vështrim: kisha nisur të fshija pjatat e të rregulloja disa sirtarë në skajin tjetër të raftit të enëve.

— Jo, — u përgjigj Katerina. — Ç'po bën aty, Neli?

— Punën time, zonjushë, — iu përgjigja. (Zoti Hindli më kishte dhënë urdhër të isha e treta në çdo vizitë private që do t'i pëlqente të bënte Lintonit.)

Ajo erdhi pas meje dhe më pëshpëriti me inat: „Merri leckat e tua e zhduku! Kur ka mysafirë në shtëpi, shërbëtorët s'fillojnë të fërkojnë e të pastrojnë në dhomën ku janë ata!“

— Është rast i mirë, tani që i zoti mungon, — iu përgjigja me zë të lartë. — Ai e urren kur rrëmoj nëpër këto gjëra para tij. Jam e sigurt që zoti Edgar do të më falë.

— Unë e urrej kur rrëmon para *meje*, — thirri zonja e re me ton urdhërues, pa i lënë mysafirit kohë të fliste: s'e kishte gjetur ende qetësinë pas grindjes së vogël me Hithklifin.

— Më vjen keq, zonjusha Katerina! — qe përgjigjja ime, dhe vazhdova me zell punën.

Ajo, duke menduar se Edgari s'e shihte, ma rrëmbeu leckën nga dora dhe më pickoi në krah me shumë ligësi, duke ma përdredhur gjatë.

E kam thënë që s'e doja; dhe më pëlqente t'ia poshtëroja kotësinë herë pas here; veç kësaj, më dhembi tepër, ndaj u ngrita nga gjunjët dhe bërtita:

— O, zonjushë, ky është rreng i ndyrë! S'ke të drejtë të më pickosh, dhe s'kam ndër mend ta duroj!

— S'të preka fare, gënjeshtare! — thirri ajo, me gishtat që i dridheshin për ta përsëritur veprimin e me veshët të kuq nga tërbimi. S'kishte kurrë fuqi ta fshihte zemërimin: gjithmonë ia ndizte gjithë fytyrën flakë.

— E kjo atëherë ç'është? — ia ktheva, duke i treguar një dëshmitar të qartë ngjyrë vjollce për ta përgënjeshtruar.

Ajo përplasi këmbën, ngurroi një çast, e pastaj, e shtyrë pa përmbajtje nga shpirti i prapë brenda saj, më dha një shuplakë në faqe aq të fortë, sa m'u mbushën të dy sytë me lot.

— Katerina, e dashur! Katerina! — ndërhyri Lintoni, shumë i tronditur nga faji i dyfishtë i gënjeshtrës dhe i dhunës që kishte bërë idhulli i tij.

— Dil nga dhoma, Elen! — përsëriti ajo, duke u dridhur e tëra.

Hereton i vogël, që më ndiqte kudo dhe ishte ulur pranë meje në dysheme, kur pa lotët e mi nisi të qante edhe vetë dhe ngashëroi ankime kundër „hallës Keti të ligë“, gjë që ia tërhoqi tërbimin e saj mbi kokën e tij të pafat: e kapi nga supet dhe e shkundi derisa i shkreti fëmijë u nxi në fytyrë, dhe Edgari, pa u menduar, i kapi duart për ta shpëtuar. Sa hap e mbyll sytë, ajo e çliroi

njërën, dhe djaloshi i habitur e ndjeu të përplasej mbi veshin e tij në një mënyrë që s'mund të merrej për shaka.

Ai u tërhoq i tmerruar; unë e mora Heretonin në krahë dhe shkova me të në kuzhinë, duke e lënë hapur derën mes dy dhomave, sepse isha kureshtare të shihja si do ta zgjidhnin mosmarrëveshjen.

Mysafiri i fyer shkoi te vendi ku kishte lënë kapelën, i zbehtë e me buzën që i dridhej.

„Ashtu!“ thashë me vete. „Merre paralajmërimin e ik! Është mirësi që të lënë ta shohësh pak natyrën e saj të vërtetë.“

— Ku po shkon? — pyeti Katerina, duke shkuar drejt derës.

Ai u shmang mënjanë dhe u përpoq të kalonte.

— S'duhet të ikësh! — thirri ajo me vrull.

— Duhet, dhe do të iki! — u përgjigj ai me zë të shtruar.

— Jo, — ngulmoi ajo, duke kapur dorezën, — jo ende, Edgar Linton. Ulu; s'do të më lësh në këtë gjendje. Do të isha e mjerë gjithë natën, dhe s'dua të jem e mjerë për ty!

— A mund të rri, pasi më ke goditur? — pyeti Lintoni.

Katerina heshti.

— Më bëre të kem frikë e të më vijë turp për ty, — vazhdoi ai. — S'do të vij më këtu!

Sytë nisën t'i shkëlqenin e qepallat t'i rrihnin.

— Dhe the një gënjeshtër me dashje! — tha ai.

— S'e thashë! — thirri ajo, duke e gjetur sërish fjalën. — S'bëra asgjë me dashje. Mirë, ik, po deshe; zhduku! E tani do të qaj; do të qaj sa të sëmurem!

Ra në gjunjë pranë një karrigeje dhe nisi të qante me gjithë mend.

Edgari e mbajti vendimin gjer në oborr; aty ngeli. Vendosa t'i jepja zemër.

— Zonjusha është tmerrësisht tekanjoze, zotëri! — thirra unë. — Si çdo fëmijë i llastuar. Më mirë shkoni me kalë në shtëpi, përndryshe ajo do të sëmuret, vetëm sa për të na hidhëruar.

I buti shikoi tinëz nga dritarja: kishte fuqi të ikte, aq sa ka fuqi një mace të lërë një mi gjysmë të vrarë, ose një zog gjysmë të ngrënë.

Ah, mendova, s'ka shpëtim për të: është i dënuar dhe po flutu-ron drejt fatit të tij!

Dhe ashtu ishte: ai u kthye befas, hyri me nxitim sërish në shtëpi, mbylli derën pas vetes; dhe, kur hyra pas një copë here për t'u thënë se Ernshou ishte kthyer në shtëpi i dehur tapë, gati ta shembte shtëpinë e vjetër mbi kokat tona (gjendja e tij e zakon-shme kur ishte ashtu), pashë se grindja vetëm i kishte afruar më shumë: kishte shembur ledhet e ndrojtjes së rinisë dhe u kishte dhënë mundësi ta hidhnin maskën e miqësisë e të rrëfeheshin si të dashuruar.

Lajmi për ardhjen e zotit Hindli e çoi Lintonin me shpejtësi te kali, dhe Katerinën në dhomën e saj. Unë shkova ta fshihja Here-ton e vogël dhe t'i hiqja plumbat pushkës së gjahut të të zotit, me të cilën i pëlqente të luante në ngazëllimin e tij të çmendur, duke rrezikuar jetën e kujtdo që e ngacmonte, a që i tërhiqte tepër vëmendjen; dhe kisha gjetur këtë mënyrë, që t'i hiqja plumbat, që të bënte më pak dëm, po të arrinte gjer aty sa ta shkrepte pushkën.

Kapitulli IX

Ai hyri duke lëshuar sharje që të tmerronin, dhe më kapi mu kur po e fusja të birin në dollapin e kuzhinës. Heretonit i ishte ngulitur një tmerr i shëndetshëm nga takimi qoftë me dashurinë e tij prej bishe të egër, qoftë me tërbimin e tij prej të çmenduri, sepse në njërën rrezikonte ta shtrëngonte e ta puthte për vdekje, dhe në tjetrën ta flakte në zjarr a ta përplaste pas murit; dhe i shkreti rrinte krejt i qetë kudo që ta vija.

— Ja, më në fund e zbulova! — thirri Hindli, duke më tërhequr mbrapsht nga lëkura e qafës si qen. — Për qiellin e për ferrin, jeni betuar mes jush ta vrisni atë fëmijë! Tani e kuptoj pse s'më del kurrë përpara. Por, me ndihmën e Satanit, do të të bëj ta gëlltitësh thikën e mishit, Neli! S'ke pse qesh, se sapo e futa Kenethin me kokë poshtë në Kënetën e Kalit të Zi; dhe dy janë njësoj si një; dhe dua të vras ndonjërin prej jush: s'do të kem prehje gjersa ta bëj!

— Po mua s'ma ka qejfi thika e mishit, zoti Hindli, — iu përgjigja. — Ka prerë harenga të tymosura. Më mirë më vrisni me pushkë, ju lutem.

— Më mirë të shkosh në djall! — tha ai. — Dhe ashtu do të bësh. Asnjë ligj në Angli s'mund ta pengojë një njeri ta mbajë shtëpinë si duhet, e imja është e neveritshme! Hape gojën.

E mbante thikën në dorë dhe ma futi majën mes dhëmbëve; por, nga ana ime, s'kisha pasur kurrë shumë frikë nga marrëzitë

e tij. Pështyva dhe i thashë se kishte shije të neveritshme: s'do ta pranoja në asnjë mënyrë.

— Oh! — tha ai, duke më lëshuar. — E shoh që ai maskara i vogël i shëmtuar s'është Heretoni. Më fal, Nel. Po të jetë ai, meriton ta rrjepin të gjallë, ngaqë s'vrapoi të më priste dhe bërtet sikur të isha ndonjë shpirt i keq. Këlysh i panatyrshëm, eja këtu! Do të të mësoj unë t'ia hedhësh një babai zemërmirë e të mashtruar. Tani, a s'të duket se djali do të ishte më i pashëm me veshë të prerë? Qenin e bën më të egër, dhe mua më pëlqen diçka e egër. Më jep një gërshërë: diçka e egër dhe e rregullt! Veç kësaj, është shtirje e ferrit, mendjemadhësi e djallit, t'i ruajmë veshët; jemi mjaft gomarë edhe pa ta. Shët, bir, shët! Hë mirë, pra, është zemra ime; pusho, thaji sytë; ja gëzimi im; më puth; ç'është, nuk do? Më puth, Hereton! Të marrtë djalli, më puth! Për Zotin, sikur do ta rrisja unë një përbindësh të tillë! Aq i sigurt sa jam gjallë, do t'ia thyej qafën këlyshit.

I shkreti Hereton bërtiste e shqelmonte në krahët e të atit me gjithë fuqinë e vet, dhe i dyfishoi ulërimat kur ai e çoi lart nëpër shkallë dhe e ngriti përmbi parmak. I thirra se do ta trembte fëmijën gjersa t'i binin të fikëtat, dhe vrapova ta shpëtoja.

Kur arrita te ata, Hindli u përkul përpara mbi parmak për të dëgjuar një zhurmë poshtë, gati duke harruar ç'kishte në duar.

— Kush është? — pyeti ai, kur dëgjoi dikë që po i afrohej fundit të shkallëve.

U përkula edhe unë përpara, me qëllim që t'i bëja shenjë Hithklifit, të cilit ia njoha hapin, të mos vinte më tej; dhe, në çastin kur syri im e la Heretonin, ai bëri një hov të papritur, u çlirua nga kapja e shkujdesur që e mbante dhe ra.

Mezi pati kohë të na përshkonte një drithmë tmerri, para se ta shihnim se i vogli ishte shpëtuar. Hithklifi arriti poshtë mu në çastin vendimtar; nga një shtysë e natyrshme ia ndali rënien dhe, duke e vënë në këmbë, ngriti sytë për të parë kush e kishte shkaktuar fatkeqësinë.

Një koprrac që ka shitur për pesë shilinga një biletë llotarie me fat dhe zbulon të nesërmen se në atë pazar ka humbur pesë mijë paundë, s'do të kishte treguar një fytyrë më të shastisur se ai, kur pa lart figurën e zotit Ernshou. Shprehte, më qartë se ç'mund ta shprehnin fjalët, ankthin më të thellë që ishte bërë vetë mjet për të penguar hakmarrjen e tij. Po të kishte qenë errësirë, guxoj të them se do të ishte përpjekur ta ndreqte gabimin duke ia çarë kokën Heretonit mbi shkallë; por ne e pamë që e shpëtoi; dhe unë isha menjëherë poshtë, me thesarin tim të shtrënguar në zemër.

Hindli zbriti më ngadalë, i esëlluar e i turpëruar.

— Faji është yti, Elen, — tha ai. — Duhej ta kishe mbajtur larg syve të mi; duhej ta kishe marrë prej meje! Mos është lënduar diku?

— Lënduar! — thirra unë me zemërim. — Po s'vdiq, do të mbetet idiot! Oh! Çuditem si s'ngrihet e ëma nga varri të shohë si e trajton. Jeni më keq se një pagan, që e trajtoni kështu gjakun tuaj!

Ai u përpoq ta prekte fëmijën, i cili, kur e pa veten me mua, e qau menjëherë frikën dhe pushoi. Por, sapo i vuri i ati gishtin e parë, ai ulëriti sërish më fort se më parë dhe u përpëlit sikur do ta zinin konvulsionet.

— S'do ta prekni! — vazhdova unë. — Ai ju urren; të gjithë ju urrejnë; kjo është e vërteta! Familje e lumtur që keni; dhe në ç'gjendje të bukur keni rënë!

— Do të bie në një gjendje edhe më të bukur, Neli! — qeshi njeriu i humbur, duke e gjetur sërish ashpërsinë. — Tani për tani, zhdukuni ti dhe ai. Dhe, dëgjo, Hithklif! Zhduku edhe ti, krejt larg duarve e veshëve të mi... Nuk do të të vrisja sonte, veç ndoshta po t'i vë zjarrin shtëpisë; por kjo varet nga tekat e mia.

Duke thënë këto, mori nga rafti i enëve një shishe me raki dhe derdhi pak në një gotë.

— Jo, mos! — iu luta. — Zoti Hindli, ju lutem, merreni paralajmërimin. Kini mëshirë për këtë djalë fatkeq, po s'ju bëhet vonë fare për veten!

— Kushdo do të bëjë më mirë për të se unë, — m'u përgjigj.

— Kini mëshirë për shpirtin tuaj! — i thashë, duke u përpjekur t'ia rrëmbeja gotën nga dora.

— Jo unë! Përkundrazi, do ta kem shumë qejf ta dërgoj në humbje, për ta ndëshkuar atë që e bëri, — thirri blasfemuesi. — Për mallkimin e tij të përzemërt!

E piu pijen dhe na tha me padurim të iknim, duke e mbyllur urdhrin me një varg mallkimesh të tmerrshme, tepër të këqija për t'i përsëritur a për t'i mbajtur mend.

— Është për të ardhur keq që s'mund ta vrasë veten me pije, — vërejti Hithklifi, duke mërmëritur jehonën e mallkimeve kur u mbyll dera. — Po bën ç'është e mundur; por trupi i reziston. Zoti Keneth thotë se vë bast mushkën e tij që ky do t'i mbijetojë çdo njeriu nga kjo anë e Gimertonit dhe do të shkojë në varr një mëkatar thinjur, po të mos i ndodhë ndonjë rast me fat jashtë rendit të zakonshëm.

Hyra në kuzhinë dhe u ula që ta vija në gjumë qengjin tim të vogël. Hithklifi, siç kujtova unë, kaloi drejt e në hambar. Më vonë doli se kishte shkuar vetëm gjer në anën tjetër të stolit, ku ishte hedhur mbi një bankë pranë murit, larg zjarrit, dhe kishte mbetur i heshtur.

Po e lëkundja Heretonin mbi gju dhe po këndoja nën zë një këngë që fillonte:

Ishte natë e thellë, e foshnjat qanin,
nëna nën dhe i dëgjoi...[33]

[33] Vargje nga një baladë e vjetër skoceze, ku një nënë e vdekur dëgjon nga varri fëmijët e saj jetimë që qajnë.

kur zonjusha Keti, që e kishte dëgjuar rrëmujën nga dhoma e saj, e futi kokën brenda dhe pëshpëriti:

— Je vetëm, Neli?

— Po, zonjushë, — iu përgjigja.

Ajo hyri dhe iu afrua vatrës. Unë, duke menduar se do të thoshte diçka, ngrita sytë. Shprehja e fytyrës së saj dukej e trazuar dhe e shqetësuar. Buzët i kishte gjysmë të hapura, sikur donte të fliste; dhe mori frymë, por fryma i doli në një psherëtimë në vend të një fjalie.

Vazhdova këngën: s'e kisha harruar sjelljen e saj të pak më parë.

— Ku është Hithklifi? — tha ajo, duke më ndërprerë.

— Në stallë, në punën e tij, — qe përgjigjja ime.

Ai s'më kundërshtoi; ndoshta e kishte zënë gjumi.

Pasoi një heshtje tjetër e gjatë, gjatë së cilës pashë një a dy pika që i rrëshqitën Katerinës nga faqja mbi plloça.

„Mos i vjen keq për sjelljen e saj të turpshme?“ pyeta veten. „Kjo do të ishte e re; por le ta nxjerrë vetë fjalën si të dojë: unë s'do ta ndihmoj!“

Jo, ajo s'shqetësohej për asgjë, përveç punëve të veta.

— Oh, o Zot! — thirri ajo më në fund. — Jam shumë e pafat!

— Keq, — vërejta unë. — Je e vështirë për t'u kënaqur: kaq shumë miq e kaq pak halle, e s'mund ta bësh veten të kënaqur!

— Neli, a do të ma ruash një të fshehtë? — vazhdoi ajo, duke u gjunjëzuar pranë meje dhe duke i ngritur sytë e saj tërheqës drejt fytyrës sime me atë lloj vështrimi që ta largon humorin e keq, edhe kur ke gjithë të drejtën e botës ta mbash.

— A ia vlen të ruhet? — pyeta unë, më pak e nxirë.

— Po, dhe më mundon, dhe duhet ta nxjerr! Dua të di ç'duhet të bëj. Sot, Edgar Lintoni më kërkoi të martohem me të, dhe unë i dhashë një përgjigje. Tani, para se të të them nëse ishte pranim a refuzim, thuamë ti cila duhej të kishte qenë.

— Vërtet, zonjusha Katerina, si mund ta di unë? — iu përgjigja. — Sigurisht, duke pasur parasysh shfaqjen që bëre para tij këtë pasdite, mund të them se do të ishte me mend ta refuzoje: meqë të kërkoi pas asaj, duhet të jetë ose budalla pa shpresë, ose i marrë i guximshëm.

— Po të flasësh kështu, s'do të të tregoj më asgjë, — ma ktheu ajo e nevrikosur, duke u ngritur në këmbë. — E pranova, Neli; shpejt, thuaj nëse gabova!

— E pranove? Atëherë ç'dobi ka ta diskutojmë çështjen? E ke dhënë fjalën, dhe s'mund ta kthesh mbrapsht.

— Po thuaj nëse duhej ta bëja; thuaj! — thirri ajo me ton të acaruar, duke fërkuar duart me njëra-tjetrën e duke i ngrysur vetullat.

— Ka shumë gjëra për t'u menduar para se kësaj pyetjeje t'i jepet përgjigjja e duhur, — i thashë me ton prej të urti. — Para së gjithash, e do zotin Edgar?

— Kush mund të mos e dojë? Sigurisht që e dua, — m'u përgjigj ajo.

Atëherë e vura nëpër këtë katekizëm, që, për një vajzë njëzet e dy vjeçe,[34] s'ishte i pamend:

— Pse e do, zonjusha Keti?

— Marrëzi, e dua; kaq mjafton.

— Aspak; duhet të thuash pse.

— Hë mirë, sepse është i pashëm dhe i këndshëm në shoqëri.

— Keq, — qe komenti im.

— Dhe sepse është i ri e i gëzuar.

— Keq, prapë.

— Dhe sepse më do.

— Pa rëndësi, në këtë vend.

[34] Vajza njëzet e dy vjeçe është vetë Neli; Katerina është rreth pesëmbëdhjetë vjeç.

— Dhe do të jetë i pasur, dhe mua do të më pëlqejë të jem gruaja më e madhe e rrethit, dhe do të jem krenare që kam një burrë të tillë.

— Më e keqja nga të gjitha! E tani, thuaj si e do?

— Si e duan të gjithë. Je budallaqe, Neli.

— Aspak. Përgjigju.

— E dua tokën nën këmbët e tij dhe ajrin mbi kokën e tij, dhe gjithçka që prek, dhe çdo fjalë që thotë. I dua të gjitha vështrimet e tij dhe të gjitha veprimet, dhe atë të tërin, krejt. Ja tani!

— Dhe pse?

— Jo, po tallesh me këtë; është shumë dashakeqe! Për mua s'është shaka! — tha zonja e re, duke u vrenjtur e duke e kthyer fytyrën nga zjarri.

— Jam shumë larg talljes, zonjusha Katerina, — iu përgjigja. — Ti e do zotin Edgar sepse është i pashëm, i ri, i gëzuar, i pasur dhe të do. E fundit, megjithatë, s'vlen asgjë: ndoshta do ta doje edhe pa të; dhe me të s'do ta doje, po të mos i kishte katër tërheqjet e para.

— Jo, sigurisht që jo: vetëm do të më vinte keq për të; ndoshta do ta urreja, po të ishte i shëmtuar e katundar.

— Por ka edhe shumë djem të tjerë të rinj të pashëm e të pasur në botë; ndoshta më të pashëm e më të pasur se ai. Ç'do të të pengonte t'i doje ata?

— Po të ketë, nuk më dalin përpara: s'kam parë asnjë si Edgari.

— Mund të shohësh ndonjë; dhe ai s'do të jetë gjithmonë i pashëm e i ri, dhe mund të mos jetë gjithmonë i pasur.

— Tani është; dhe mua më intereson vetëm e tashmja. Do të doja të flisje me mend.

— Hë mirë, atëherë puna mbaroi: po të të interesojë vetëm e tashmja, martohu me zotin Linton.

— S'kam nevojë për lejen tënde për këtë: *do të* martohem me të; e megjithatë, s'më ke thënë nëse kam të drejtë.

— Ke plotësisht të drejtë, po të kenë të drejtë njerëzit që martohen vetëm për të tashmen. E tani, të dëgjojmë pse je e pafat. Yt vëlla do të gëzohet... Zonja dhe zotëria plak s'do ta kundërshtojnë, mendoj; do të shpëtosh nga një shtëpi e çrregullt e pa rehati për në një shtëpi të pasur e të nderuar; dhe ti e do Edgarin, dhe Edgari të do. Gjithçka duket e shtruar dhe e lehtë: ku është pengesa?

— *Këtu!* dhe *këtu!* — u përgjigj Katerina, duke goditur me njërën dorë ballin e me tjetrën gjoksin. — Në cilindo vend që të jetojë shpirti: në shpirtin tim dhe në zemrën time jam e bindur se gaboj!

— Kjo është shumë e çuditshme! S'e kuptoj dot.

— Është e fshehta ime; por, po të mos tallesh me mua, do ta shpjegoj; s'mund ta bëj qartë, por do të ta jap ndjenjën se si ndihem.

U ul sërish pranë meje: fytyra iu bë më e trishtë e më e rëndë, dhe duart e shtrënguara i dridheshin.

— Neli, a s'ke parë kurrë ëndrra të çuditshme? — tha ajo papritur, pasi u mendua disa minuta.

— Po, herë pas here, — iu përgjigja.

— Edhe unë. Kam parë në jetën time ëndrra që më kanë mbetur përgjithmonë pastaj dhe më kanë ndryshuar idetë; më kanë përshkuar tejpërtej, si vera ujin, dhe ma kanë ndërruar ngjyrën e mendjes. Dhe kjo është një prej tyre: do ta tregoj; por ki kujdes të mos buzëqeshësh në asnjë pjesë të saj.

— Oh! Mos, zonjusha Katerina! — thirra unë. — Jemi mjaft të zymtë edhe pa thirrur fantazma e vegime për të na hutuar. Hajde, hajde, gëzohu dhe bëhu si vetvetja! Shiko Heretonin e vogël: *ai* s'sheh asnjë ëndërr të zymtë. Sa ëmbël buzëqesh në gjumë!

— Po; dhe sa ëmbël mallkon i ati në vetminë e tij! E mban mend, guxoj të them, kur ishte tamam si ky gjësend topolak: gati po aq i vogël e i pafajshëm. Megjithatë, Neli, do të të detyroj të dëgjosh: s'është e gjatë; dhe sonte s'kam fuqi të jem e gëzuar.

— S'dua ta dëgjoj, s'dua ta dëgjoj! — përsërita unë me ngut.

Atëherë isha besëtytnore për ëndrrat, dhe jam ende; dhe Katerina kishte në pamje një zymtësi të pazakontë, që më bënte të kisha frikë nga diçka prej së cilës mund të nxirrja ndonjë profeci e të parashikoja ndonjë fatkeqësi të tmerrshme.

Ajo u mërzit, por s'vazhdoi. Duke marrë, me sa dukej, një temë tjetër, nisi sërish pas pak.

— Po të isha në parajsë, Neli, do të isha jashtëzakonisht e mjerë.

— Sepse s'je e denjë të shkosh atje, — iu përgjigja. — Të gjithë mëkatarët do të ishin të mjerë në parajsë.

— Por s'është për këtë. Një herë ëndërrova se isha atje.

— Të thashë që s'dua t'i dëgjoj ëndrrat e tua, zonjusha Katerina! Do të shkoj të fle, — e ndërpreva sërish.

Ajo qeshi dhe më mbajti poshtë, sepse bëra një lëvizje të ngrihesha nga karrigia.

— S'është asgjë, — thirri ajo, — doja vetëm të thosha se parajsa s'më dukej si shtëpia ime; dhe e copëtova zemrën duke qarë që të kthehesha në tokë; dhe engjëjt u zemëruan aq shumë sa më flakën jashtë, në mes të shqopishtes, në majë të Lartësive të Stuhishme, ku u zgjova duke ngashëryer nga gëzimi. Kjo mjafton për ta shpjeguar të fshehtën time, si edhe tjetra. S'kam më shumë punë të martohem me Edgar Lintonin sesa të jem në parajsë; dhe, po të mos e kishte ulur kaq poshtë Hithklifin ai njeri i lig atje brenda, s'do të më kishte shkuar ndër mend. Do të më poshtëronte të martohesha me Hithklifin tani; prandaj ai s'do ta dijë kurrë sa e dua; dhe këtë jo sepse është i pashëm, Neli, por sepse ai është më shumë unë se unë vetë. Nga çfarëdo që të jenë bërë shpirtrat tanë, i tiji dhe imi janë i njëjti, dhe ai i Lintonit është aq i ndryshëm sa një rreze hëne nga rrufeja, a bryma nga zjarri.

Para se të mbaronte ky fjalim, e ndjeva praninë e Hithklifit. Kur vura re një lëvizje të lehtë, ktheva kokën dhe e pashë që u

ngrit nga banka dhe doli tinëz pa zhurmë. Kishte dëgjuar gjersa e dëgjoi Katerinën të thoshte se do ta poshtëronte martesa me të, dhe pastaj s'ndenji të dëgjonte më.

Shoqja ime, ulur përdhe, s'mund ta vinte re as praninë, as ikjen e tij, për shkak të mbështetëses së stolit; por unë u hodha përpjetë dhe i thashë të pushonte!

— Pse? — pyeti ajo, duke vështruar përreth me nerva.

— Erdhi Jozefi, — iu përgjigja, duke kapur në kohë rrotullimin e rrotave të karrocës së tij përpjetë rrugës. — Dhe Hithklifi do të hyjë me të. S'jam e sigurt nëse s'ishte te dera tani.

— Oh, nuk mund të më dëgjonte te dera! — tha ajo. — Ma jep Heretonin, ndërsa ti bën darkën, dhe kur të jetë gati, më fto të ha me ju. Dua t'ia hedh ndërgjegjes sime të parehatshme dhe të bindem se Hithklifi s'e ka idenë e këtyre gjërave. S'e ka, apo jo? S'e di ç'do të thotë të jesh i dashuruar?

— S'shoh asnjë arsye pse të mos e dijë, po aq mirë sa ti, — ia ktheva. — Dhe, po të jesh ti zgjedhja e tij, ai do të jetë krijesa më e pafat që ka lindur ndonjëherë! Sapo të bëhesh zonja Linton, ai humbet mikun, dashurinë, gjithçka! E ke menduar si do ta durosh ndarjen, dhe si do ta durojë ai të mbetet krejt i braktisur në botë? Sepse, zonjusha Katerina...

— Ai, krejt i braktisur! Ne, të ndarë! — thirri ajo, me një ton indinjate. — Kush do të na ndajë, të lutem? Do ta pësojnë si Miloni![35] Jo, sa të rroj unë, Elen: për asnjë krijesë të vdekshme. Të gjithë Lintonët mbi faqen e dheut mund të shkrihen në hiç, para se të pranoj ta braktis Hithklifin. Oh, s'është kjo që kam ndër mend, s'është kjo që dua të them! S'do të bëhesha zonja Linton, po të më kërkohej një çmim i tillë! Ai do të jetë për mua po aq sa ka qenë gjithë jetën. Edgari duhet ta shkundë antipatinë e tij dhe ta durojë të paktën. Do ta durojë, kur t'i marrë vesh

[35] Miloni i Krotonit: mundës i famshëm grek i shekullit VI p.e.s. Sipas legjendës, u përpoq të çante me duar një trung peme, trungu iu mbyll mbi duar, dhe e hëngrën ujqërit.

ndjenjat e mia të vërteta për të. Neli, e shoh tani, ti më ke për një egoiste të mjerë; por a s'të ka shkuar kurrë ndër mend që, po të martoheshim Hithklifi dhe unë, do të ishim lypsarë? Ndërsa, po të martohem me Lintonin, mund ta ndihmoj Hithklifin të ngrihet dhe ta nxjerr nga pushteti i tim vëllai.

— Me të hollat e burrit tënd, zonjusha Katerina? — e pyeta. — Do ta shohësh që s'është aq i epshëm sa e llogarit; dhe, ndonëse mezi jam e zonja të gjykoj, më duket se kjo është arsyeja më e keqe që ke dhënë deri tani për t'u bërë gruaja e Lintonit të ri.

— Nuk është, — ma ktheu ajo, — është më e mira! Të tjerat ishin për të kënaqur tekat e mia; dhe për hatër të Edgarit, gjithashtu, për ta kënaqur atë. Kjo është për hatër të atij që përmban në veten e tij ndjenjat e mia për Edgarin dhe për veten time. S'mund ta shpreh; por me siguri ti dhe të gjithë e keni idenë se ka, ose duhet të ketë, një ekzistencë tuajën përtej jush. Ç'dobi do të kishte krijimi im, po të isha krejt e përmbajtur këtu? Mjerimet e mia të mëdha në këtë botë kanë qenë mjerimet e Hithklifit, dhe i kam ndjekur e i kam ndier secilin që në fillim; mendimi im i madh në jetë është ai vetë. Po të zhdukej gjithçka tjetër e të mbetej *ai*, unë do të vazhdoja të ekzistoja; dhe, po të mbetej gjithçka tjetër e të asgjësohej ai, Gjithësia do të më bëhej një e huaj e madhe. S'do të më dukej se jam pjesë e saj. Dashuria ime për Lintonin është si gjethet në pyll. Koha do ta ndryshojë, e di mirë, siç i ndryshon dimri pemët. Dashuria ime për Hithklifin u ngjan shkëmbinjve të përjetshëm poshtë tyre: burim i një kënaqësie të vogël që duket, por i domosdoshëm. Neli, *unë jam* Hithklifi! Ai është gjithmonë, gjithmonë në mendjen time; jo si një kënaqësi, ashtu siç s'jam gjithmonë kënaqësi as unë për veten time, por si vetë qenia ime. Ndaj mos fol më për ndarjen tonë: është e pamundur; dhe...

U ndal dhe e fshehu fytyrën në palat e fustanit tim; por unë ia tërhoqa me forcë. S'kisha më durim me marrëzinë e saj!

— Po të mund të nxjerr ndonjë kuptim nga marrëzitë e tua, zonjushë, — i thashë, — ato vetëm më bindin se ti s'i di detyrat që merr përsipër duke u martuar; ose përndryshe, se je një vajzë e ligë, pa parime. Por mos më mundo më me të fshehta. S'premtoj t'i ruaj.

— Këtë do ta ruash? — pyeti ajo me ankth.

— Jo, s'premtoj, — përsërita unë.

Ajo ishte gati të ngulmonte, kur hyrja e Jozefit e mbylli bisedën tonë; dhe Katerina e çoi karrigen në një qoshe dhe e mbajti Heretonin në prehër, ndërsa unë bëja darkën.

Pasi u gatua, shoku im shërbëtor dhe unë nisëm të grindeshim se kush do t'i çonte pak zotit Hindli; dhe s'u morëm vesh gjersa gati u ftoh gjithçka. Atëherë ramë dakord ta linim të kërkonte vetë, po të donte, sepse kishim frikë sidomos të dilnim para tij kur kishte ndenjur pak kohë vetëm.

— E si s'ka ardhur ende nga ara ai hiç, në këtë orë? Ç'po bën? Përtac i madh! — pyeti plaku, duke kërkuar me sy Hithklifin.

— Do ta thërras unë, — iu përgjigja. — Është në hambar, s'kam dyshim.

Shkova dhe e thirra, por s'mora përgjigje. Kur u ktheva, i pëshpërita Katerinës se ai e kishte dëgjuar një pjesë të mirë të asaj që kishte thënë, isha e sigurt; dhe i tregova si e pashë që doli nga kuzhina mu kur ajo po ankohej për sjelljen e të vëllait ndaj tij.

Ajo u hodh përpjetë e tmerruar fare, e flaku Heretonin mbi stol dhe vrapoi ta kërkonte vetë mikun e saj, pa marrë kohë të mendonte pse ishte kaq e trazuar, a si do ta kishin prekur atë fjalët e saj.

Mungoi aq gjatë, sa Jozefi propozoi të mos prisnim më. Me dinakëri mori me mend se ata po rrinin larg që të mos e dëgjonin bekimin e tij të gjatë. Ishin „aq të ligj sa për çdo sjellje të ndyrë“, pohoi ai. Dhe për ta shtoi atë natë një lutje të veçantë te çerek ore lutjesh të zakonshme para bukës, dhe do t'i kishte ngjitur edhe një tjetër në fund të falënderimit, po të mos e kishte ndërprerë

zonja e tij e re me një urdhër të nxituar: të vraponte poshtë rrugës dhe, kudo që të kishte shkuar Hithklifi, ta gjente e ta kthente menjëherë!

— Dua t'i flas, dhe *duhet* t'i flas para se të ngjitem lart, — tha ajo. — Dhe porta është e hapur; ai është diku ku s'dëgjon, sepse s'm'u përgjigj, ndonëse thirra nga maja e vathës sa më fort që munda.

Në fillim Jozefi kundërshtoi; por ajo ishte tepër e vendosur për të duruar kundërshtim; dhe më në fund ai vuri kapelën në kokë dhe doli duke mërmëritur.

Ndërkohë, Katerina ecte poshtë e lart nëpër dhomë, duke thirrur:

— Çuditem ku është; çuditem ku *mund* të jetë! Ç'thashë, Neli? Kam harruar. Mos u mërzit nga humori im i keq këtë pasdite? E dashur! Më thuaj ç'kam thënë që ta hidhëroj! Sa do të doja të vinte. Sa do të doja!

— Sa zhurmë për asgjë! — thirra unë, ndonëse isha disi e shqetësuar vetë. — Sa pak gjë të tremb! S'është ndonjë arsye e madhe për t'u alarmuar që Hithklifi bën një shëtitje në hënë nëpër shqopishte, ose rri shtrirë në plevicë, tepër i nxirë për të na folur. Vë bast se është fshehur atje. Do ta shohësh si do ta nxjerr nga strofka!

Dola ta kërkoja sërish; përfundimi qe zhgënjim, dhe kërkimi i Jozefit mbaroi njësoj.

— Ai djalë bëhet gjithnjë e më i keq! — vërejti ai kur hyri. — E ka lënë portën të hapur fare, dhe poni i zonjushës ka shkelur dy brazda me grurë dhe ka çapitur tejpërtej, drejt e në livadh! Po hajde, i zoti nesër do ta bëjë kërdinë, dhe mirë do të bëjë. Ai është vetë durimi me këto krijesa të shkujdesura e të ndyra; vetë durimi është! Por s'do të jetë gjithmonë kështu: do ta shihni, të gjithë! S'duhet ta nxirrni nga mendtë kot!

— E gjete Hithklifin, gomar? — e ndërpreu Katerina. — E kërkove, siç të urdhërova?

— Më mirë do të kisha kërkuar kalin, — u përgjigj ai. — Do të kishte më shumë mend. Por s'mund të kërkoj as kalë, as njeri në një natë si kjo, të zezë si oxhaku! Dhe Hithklifi s'është djalë që vjen kur fishkëllej *unë*; ndoshta me *ty* s'do të bëjë aq shumë sikur s'dëgjon!

Ishte *vërtet* mbrëmje shumë e errët për verë: retë dukej se do të sillnin bubullima, dhe unë thashë se ishte më mirë të uleshim të gjithë: shiu që po vinte me siguri do ta sillte në shtëpi pa telashe të tjera.

Megjithatë, Katerina s'pranonte ta bindje të qetësohej. Endej tutje-tëhu, nga porta te dera, në një trazim që s'i jepte prehje; dhe më në fund zuri vend përgjithmonë në njërën anë të murit, pranë rrugës; ku, pa ua vënë veshin qortimeve të mia, bubullimës që gjëmonte e pikave të mëdha që nisën të spërkatnin rreth saj, rrinte duke thirrur herë pas here, pastaj duke dëgjuar, pastaj duke qarë me të madhe. Ia kalonte Heretonit, a cilitdo fëmijë, në një shpërthim të mirë vaji me pasion.

Aty nga mesnata, ndërsa ne ende rrinim zgjuar, stuhia erdhi duke gjëmuar mbi Lartësitë me gjithë tërbimin. Kishte një erë të dhunshme, si edhe bubullima, dhe njëra a tjetra çau një pemë në qoshe të ndërtesës; një degë e madhe ra mbi çati dhe rrëzoi një pjesë të oxhakut të lindjes, duke derdhur një rrëmujë gurësh e bloze në zjarrin e kuzhinës.

Menduam se kishte rënë rrufeja në mes tonë, dhe Jozefi u hodh në gjunjë, duke iu lutur Zotit të kujtonte patriarkët Noe dhe Lot, dhe, si në kohët e shkuara, t'i kursente të drejtët, edhe pse i godiste të pabesët. Edhe unë ndjeva diçka si të ishte një gjykim edhe për ne. Jona,[36] në mendjen time, ishte zoti Ernshou, dhe ia tunda dorezën e strofkës për t'u siguruar nëse ishte ende gjallë. Ai m'u përgjigj mjaft qartë, në një mënyrë që e bëri shokun

[36] Jona: profeti që iku nga urdhri i Zotit; kur Zoti dërgoi një stuhi mbi anijen ku ishte, marinarët e hodhën në det (Jona 1). Prandaj „Jona“ quhet ai që sjell fatkeqësi për të tjerët.

tim të bërtiste më fort se më parë se duhej bërë një dallim i madh mes shenjtorëve si ai dhe mëkatarëve si i zoti. Por rrëmuja kaloi pas njëzet minutash, dhe na la të gjithëve pa të keq, veç Ketit, që u qull krejt për kokëfortësinë e saj, sepse s'pranoi të strehohej dhe rrinte pa kapelë e pa shall që të mblidhte sa më shumë ujë me flokë e me rroba.

Hyri brenda dhe u shtri mbi stol, e qullur siç ishte, me fytyrë nga mbështetësja e me duart përpara saj.

— Hë, zonjushë! — thirra unë, duke e prekur në sup. — S'ke vendosur të vdesësh, apo jo? E di sa është ora? Dymbëdhjetë e gjysmë. Hajde! Hajde në shtrat; s'ka kuptim ta presësh më atë djalë budalla: do të ketë shkuar në Gimerton, dhe tani do të rrijë atje. E merr me mend se s'do të rrinim zgjuar për të gjer në këtë orë; të paktën, e merr me mend se vetëm zoti Hindli do të ishte zgjuar; dhe s'do që t'ia hapë derën i zoti.

— Jo, jo, s'është në Gimerton! — tha Jozefi. — S'do të çuditesha po të ishte në fund të ndonjë gropë moçali. Kjo vizitë e Zotit s'ishte kot, dhe do të të këshilloja të kesh kujdes, zonjushë: mund të jesh ti e radhës. Falënderoni Qiellin për të gjitha! Gjithçka bashkëvepron për të mirën e atyre që janë të zgjedhurit, të veçuar nga plehrat![37] E dini ç'thotë Shkrimi...

Dhe nisi të citonte disa vargje, duke na treguar kapitujt dhe vargjet ku mund t'i gjenim.

Pasi iu luta kot vajzës kokëfortë të ngrihej e t'i hiqte rrobat e lagura, e lashë atë duke predikuar dhe këtë duke u dridhur, dhe shkova të flija me Hereton e vogël, që flinte aq rëndë sikur të flinin të gjithë rreth tij.

E dëgjova Jozefin të lexonte edhe një copë herë; pastaj dallova hapin e tij të ngadaltë nëpër shkallë, e pastaj më zuri gjumi.

Kur zbrita, pak më vonë se zakonisht, pashë, nga rrezet e diellit që depërtonin nëpër të çarat e kanatave, që zonjusha Ka-

[37] Jozefi shtrembëron një varg të Palit: „Gjithçka bashkëvepron për të mirë të atyre që e duan Perëndinë“ (Romakëve 8:28).

terina ishte ende ulur pranë oxhakut. Edhe dera e shtëpisë ishte gjysmë e hapur; drita hynte nga dritaret e pambyllura; Hindli kishte dalë dhe qëndronte në vatrën e kuzhinës, i rraskapitur e i përgjumur.

— Ç'ke, Keti? — po thoshte ai kur hyra. — Dukesh e zymtë si këlysh i mbytur. Pse je kaq e lagur dhe e zbehtë, bijë?

— U laga, — u përgjigj ajo pa qejf, — dhe kam ftohtë, kaq.

— Oh, sa e prapë që është! — thirra unë, kur pashë që i zoti ishte mjaft esëll. — U qull në rrebeshin e mbrëmshëm, dhe ja ku ka ndenjur gjithë natën, dhe s'munda ta bindja të lëvizte.

Zoti Ernshou na vështroi i habitur. „Gjithë natën," përsëriti ai. „Ç'e mbajti zgjuar? S'kishte frikë nga bubullima, sigurisht? Ajo mbaroi para disa orësh."

Asnjëra prej nesh s'donte ta përmendte mungesën e Hithklifit, për sa kohë mund ta fshihnim; kështu që u përgjigja se s'e dija si i kishte shkrepur të rrinte zgjuar; dhe ajo s'tha asgjë.

Mëngjesi ishte i freskët e i ftohtë; e hapa dritaren me kafaz, dhe shpejt dhoma u mbush me aroma të ëmbla nga kopshti; por Katerina më thirri e mërzitur:

— Elen, mbylle dritaren. Po ngrij! — Dhe dhëmbët i kërcisnin, ndërsa mblidhej më afër hirit gati të shuar.

— Është e sëmurë, — tha Hindli, duke ia kapur kyçin. — Mendoj se kjo është arsyeja që s'donte të shkonte në shtrat. Dreqi ta marrë! S'dua të kem telashe me sëmundje të tjera këtu. Ç'të çoi në shi?

— Vrapon pas djemve, si gjithmonë! — kërciti Jozefi, duke gjetur rastin, nga ngurrimi ynë, ta fuste gjuhën e tij të ligë.

— Po të isha në vendin tënd, zotëri, do t'ua përplasja derën në fytyrë të gjithëve, të mëdhenj e të vegjël! S'kalon asnjë ditë që ti mungon, pa ardhur këtu tinëz ai maçok i Lintonit; dhe zonjusha Neli, ajo është vajzë e mirë! Ajo rri në kuzhinë e të përgjon ty; dhe sa hyn ti nga njëra derë, ai del nga tjetra. E pastaj, zonja jonë e madhe shkon e bën dashuri nga ana e saj! Sjellje e bukur,

të fshihesh nëpër ara pas mesnate me atë djall cigan të ndyrë e të tmerrshëm, Hithklifin! Ata kujtojnë se *unë* jam i verbër; por s'jam, aspak! E pashë Lintonin e ri edhe kur erdhi, edhe kur iku, dhe të pashë edhe *ty* (duke ia drejtuar fjalimin mua). Ti, shtrigë e ndyrë që s'vlen asgjë! Hidheshe e futeshe me vrap në shtëpi, sapo dëgjoje këmbët e kalit të zotit që kërcisnin përpjetë rrugës.

— Pusho, spiun! — thirri Katerina. — Mos u bëj i pacipë para meje! Edgar Lintoni erdhi dje rastësisht, Hindli; dhe *unë* i thashë të ikte, sepse e dija që s'do të të pëlqente ta takoje ashtu siç ishe.

— Gënjen, Keti, pa dyshim, — iu përgjigj i vëllai, — dhe je një budallaqe e mallkuar! Por lëre Lintonin tani për tani. Më thuaj, a s'ishe me Hithklifin mbrëmë? Thuaj të vërtetën tani. S'ke pse ke frikë se mos i bën keq: ndonëse e urrej si gjithmonë, para pak kohësh më bëri një nder që do të ma bëjë ndërgjegjen të ndjeshme po t'ia thyej qafën. Që ta shmang këtë, do ta përzë qysh këtë mëngjes; dhe pasi të ketë ikur, ju këshilloj të gjithëve të hapni sytë: do të kem edhe më shumë humor për ju!

— S'e pashë fare Hithklifin mbrëmë, — u përgjigj Katerina, duke nisur të ngashërente me hidhërim. — Dhe po ta nxjerrësh nga shtëpia, do të shkoj me të. Por ndoshta s'do ta kesh kurrë rastin; ndoshta ka ikur. — Këtu shpërtheu në një dhimbje të papërmbajtur, dhe pjesa tjetër e fjalëve iu bë e pakuptueshme.

Hindli derdhi mbi të një vërshim fyerjesh përbuzëse dhe i tha të shkonte menjëherë në dhomën e saj, përndryshe do t'i jepte arsye të qante! E detyrova të bindej; dhe s'do ta harroj kurrë ç'skenë bëri kur arritëm në dhomën e saj. Më tmerroi: kujtova se po çmendej, dhe iu luta Jozefit të vraponte për mjekun.

Doli se ishte fillimi i jermit: zoti Keneth, sapo e pa, tha se ishte rëndë: kishte ethe.

I mori gjak dhe më tha ta mbaja me hirrë e me qull uji, dhe të kisha kujdes të mos hidhej nga shkallët a nga dritarja; pastaj iku, se kishte mjaft punë në famulli, ku largësia e zakonshme nga një shtëpi në tjetrën ishte dy a tri milje.

Ndonëse s'mund të them që isha infermiere e butë, dhe Jozefi e i zoti s'ishin më të mirë; dhe ndonëse e sëmura jonë ishte aq e mërzitshme e kokëfortë sa mund të jetë një e sëmurë, ajo e kapërceu.

Zonja Linton plakë na vizitoi disa herë, sigurisht; i vuri gjërat në rregull, na qortoi e na urdhëroi të gjithëve; dhe, kur Katerina po përmirësohej, ngulmoi ta merrte me vete në Thrashkros Grejnxh; dhe për këtë çlirim i ishim shumë mirënjohës. Por zonja e shkretë pati arsye të pendohej për mirësinë e saj: ajo dhe i shoqi u zunë të dy nga ethet dhe vdiqën brenda pak ditësh njëri pas tjetrit.

Zonja jonë e re u kthye te ne më e pacipë, më gjaknxehtë e më kryelartë se kurrë. Për Hithklifin s'ishte dëgjuar më asgjë që nga mbrëmja e stuhisë; dhe një ditë, kur ajo më kishte acaruar jashtë mase, pata fatkeqësinë t'ia hidhja asaj fajin e zhdukjes së tij (dhe në të vërtetë, atje e kishte vendin, siç e dinte mirë). Që nga ajo kohë, për disa muaj, ajo pushoi së foluri me mua, veç si me një shërbyese të thjeshtë. Edhe Jozefi ra në ndalim: ai *donte* ta thoshte mendimin e vet dhe t'i mbante leksione njësoj sikur të ishte vajzë e vogël; kurse ajo e quante veten grua, dhe zonjën tonë; dhe mendonte se sëmundja e fundit i jepte të drejtën ta trajtonin me kujdes. Pastaj, mjeku kishte thënë se ajo s'do ta duronte dot shumë kundërshtimin, se duhej bërë ç'donte ajo; dhe në sytë e saj ishte jo më pak se vrasje që dikush të merrte guximin ta kundërshtonte.

Nga zoti Ernshou dhe shokët e tij rrinte larg; dhe i vëllai, i mësuar nga Kenethi dhe nga kërcënimet serioze të një krize që shpesh i shoqëronte tërbimet e saj, i lejonte gjithçka që i pëlqente të kërkonte, dhe zakonisht shmangej t'ia acaronte natyrën e zjarrtë. Ishte paksa tepër i butë në plotësimin e tekave të saj; jo nga dashuria, por nga krenaria: dëshironte me gjithë shpirt ta shihte t'i sillte nder familjes me një lidhje me Lintonët, dhe, për

sa kohë që ajo e linte rehat atë, mund të na shkelte si skllevër, aq i bënte atij!

Edgar Lintoni, si shumë të tjerë para tij e pas tij, ishte i magjepsur; dhe e kujtoi veten njeriun më të lumtur në botë ditën që e shpuri në kapelën e Gimertonit, tri vjet pas vdekjes së të atit.

Shumë kundër dëshirës sime, më bindën ta lija Lartësitë e Stuhishme e ta shoqëroja këtu. Hereton i vogël ishte gati pesë vjeç, dhe sapo kisha nisur t'i mësoja shkronjat. U ndamë me trishtim; por lotët e Katerinës qenë më të fortë se tanët. Kur nuk pranova të shkoja, dhe kur ajo pa se lutjet e saj s'më lëviznin, shkoi e u ankua te i shoqi e te i vëllai. I pari më ofroi një rrogë bujare; i dyti më urdhëroi t'i mblidhja plaçkat: s'donte gra në shtëpi, tha, tani që s'kishte zonjë; dhe sa për Heretonin, do ta merrte në dorë prifti, me kohë. Kështu, më mbeti vetëm një zgjedhje: të bëja siç më urdhëronin. I thashë të zotit se po i hiqte qafe gjithë njerëzit e ndershëm vetëm për t'u rrënuar pak më shpejt; e putha Heretonin për lamtumirë; dhe që atëherë ai është bërë i huaj; dhe është shumë e çuditshme ta mendosh, por s'kam dyshim se e ka harruar krejt Elen Dinin, dhe që dikur ka qenë për të më shumë se gjithë bota, dhe ajo për të!

Në këtë pikë të historisë së saj, shërbyesja hodhi rastësisht sytë nga ora mbi oxhak; dhe u habit kur pa që akrepi i minutave tregonte një e gjysmë. S'donte as ta dëgjonte të rrinte edhe një sekondë më shumë. Në të vërtetë, edhe unë isha i prirë ta shtyja vazhdimin e rrëfimit të saj; dhe tani që ajo ka shkuar të pushojë, e unë kam medituar edhe një a dy orë, do ta mbledh guximin të shkoj edhe unë, pavarësisht nga përtacia që më dhemb në kokë e në gjymtyrë.

Kapitulli X

Sa hyrje e bukur në jetën e vetmitarit! Katër javë mundimi, përpëlitjesh e sëmundjeje! Oh, këto erëra të ftohta e këta qiej të hidhur të veriut, këto rrugë që s'kalohen dhe këta kirurgë fshati që s'ngutin kurrë! Dhe, oh, kjo mungesë e fizionomisë njerëzore, dhe, më e keqja nga të gjitha, njoftimi i tmerrshëm i Kenethit se s'duhet ta pres të dal jashtë para pranverës!

Zoti Hithklif sapo më nderoi me një vizitë. Rreth shtatë ditë më parë më dërgoi një palë pula të egra,[38] të fundit të stinës. Maskara! S'është krejt i pafajshëm për këtë sëmundjen time; dhe kisha shumë qejf t'ia thosha. Por, medet! Si mund ta fyeja një njeri që pati aq mëshirë sa të rrinte një orë të mirë pranë shtratit tim dhe të fliste për gjë tjetër veç pilulave e shurupeve, fshikëzave e shushunjave?

Ky është një çast mjaft i qetë. Jam tepër i dobët për të lexuar, e megjithatë ndiej sikur mund të shijoja diçka interesante. Pse të mos e thërras zonjën Din ta mbarojë historinë? I mbaj mend ngjarjet kryesore, deri aty ku kishte arritur. Po, më kujtohet se heroi i saj kishte ikur dhe për tre vjet s'u dëgjua më gjë për të; dhe heroina u martua. Do t'i bie ziles; ajo do të gëzohet kur të shohë se jam në gjendje të bisedoj gazmor.

Zonja Din erdhi.

[38] Pula të egra (*grouse*): zogj gjahu të shqopishteve të Anglisë së veriut e të Skocisë.

— Edhe njëzet minuta, zotëri, dhe duhet të pini ilaçin, — nisi ajo.

— Tutje, tutje me të! — iu përgjigja. — Unë dua të kem...

— Doktori thotë se duhet t'i lini pluhurat.

— Me gjithë zemër! Mos më ndërprit. Eja, ulu këtu. Mbaji gishtat larg asaj falange të hidhur shishkash. Nxirre thurjen nga xhepi; ja, ashtu; tani vazhdoje historinë e zotit Hithklif nga aty ku e le, gjer në ditët e sotme. E mbaroi arsimin në kontinent dhe u kthye zotëri? Apo zuri një vend sizari[39] në kolegj? Apo iku në Amerikë dhe fitoi nderime duke derdhur gjakun e atdheut të tij birësues?[40] Apo bëri pasuri më shpejt, nëpër rrugët e mëdha të Anglisë?

— Mund të ketë bërë pak nga të gjitha këto zanate, zoti Lokvud; por s'mund të jap fjalën për asnjërin. E thashë më parë se s'e di si i fitoi të hollat; as nuk e di me ç'mjete e ngriti mendjen nga padija e egër ku ishte zhytur; por, me lejen tuaj, do të vazhdoj në mënyrën time, po të mendoni se do t'ju zbavitë e s'do t'ju lodhë. Ndiheni më mirë këtë mëngjes?

— Shumë.

— Lajm i mirë. E solla zonjushën Katerina dhe veten time te Thrashkros Grejnxhi; dhe, për zhgënjimin tim të këndshëm, ajo u soll pafundësisht më mirë nga ç'guxoja ta prisja. Dukej gati tepër e dhënë pas zotit Linton; dhe edhe të motrës së tij i tregonte shumë dashuri. Të dy kujdeseshin shumë për rehatinë e saj, sigurisht. S'ishte ferra që përkulej para dorëzonjave, por dorëzonjat që e përqafonin ferrën. S'kishte lëshime të ndërsjella: njëra qëndronte drejt, dhe të tjerat i nënshtroheshin; dhe kush *mund* të jetë i lig e zemërak, kur s'ndesh as kundërshtim, as shpërfillje?

[39] Sizar: student i varfër në Kembrixh, që studionte me shpenzime të pakta a falas, në këmbim të disa shërbimeve.

[40] Aludim për Luftën e Pavarësisë së Amerikës (1775–1783), kur Hithklifi mund të kishte luftuar kundër Anglisë.

Vura re se zoti Edgar kishte një frikë të rrënjosur thellë mos ia prishte humorin. Ia fshihte; por, po të më dëgjonte ndonjëherë t'i përgjigjesha ashpër, a të shihte ndonjë shërbëtor tjetër të vrenjtej për ndonjë urdhër të saj prej sundimtareje, e tregonte shqetësimin me një vrenjtje pakënaqësie që s'i errësohej kurrë për hesap të vet. Shumë herë më foli rreptë për paturpësinë time; dhe pohoi se as goditja e një thike s'mund t'i shkaktonte dhimbje më të madhe nga ajo që vuante kur shihte zonjën e tij të mërzitur.

Që të mos e hidhëroja një zot të mirë, mësova të isha më pak gjaknxehtë; dhe për gjysmë viti baruti mbeti i padëmshëm si rëra, sepse s'iu afrua asnjë zjarr ta shpërthente. Katerina kishte, herë pas here, periudha zymtësie e heshtjeje; i shoqi i respekton-te me një heshtje dashamirëse, duke ia vënë ato një ndryshimi në trupin e saj, të shkaktuar nga sëmundja e rrezikshme, sepse më parë s'e kishte zënë kurrë mërzia. Kthimin e diellit ai e priste me një diell që i përgjigjej. Besoj se mund të pohoj që ata e zotëronin vërtet një lumturi të thellë e në rritje.

Mbaroi. Hë mirë, në fund të fundit *duhet* të jemi secili për vete; të butët e bujarët janë thjesht egoistë me më shumë të drejtë se sunduesit; dhe mbaroi kur rrethanat bënë që secili ta ndiente se interesi i njërit s'ishte gjëja kryesore në mendimet e tjetrit.

Në një mbrëmje të butë shtatori, po vija nga kopshti me një shportë të rëndë me mollë që kisha mbledhur. Kishte rënë mu-zgu, dhe hëna shikonte mbi murin e lartë të oborrit, duke bërë që hije të paqarta të fshiheshin nëpër qoshet e pjesëve të shumta të ndërtesës që dilnin përjashta. E vura barrën mbi shkallët e shtëpisë pranë derës së kuzhinës dhe ndenja pak të pushoja e të thithja edhe disa frymë nga ajri i butë e i ëmbël; i kisha sytë te hëna e shpinën nga hyrja, kur dëgjova një zë pas meje që thoshte:

— Neli, ti je?

Ishte një zë i thellë, me ton të huaj; e megjithatë, kishte diçka në mënyrën si e shqiptonte emrin tim që e bënte të tingëllonte i

njohur. U ktheva të shihja kush fliste, me frikë, sepse dyert ishin të mbyllura dhe s'kisha parë njeri kur iu afrova shkallëve.

Diçka lëvizi në portik; dhe, duke iu afruar, dallova një burrë të gjatë, të veshur me rroba të errëta, me fytyrë e flokë të errët. Ishte mbështetur pas anës dhe i mbante gishtat mbi shulin e derës, sikur të kishte ndër mend ta hapte vetë.

— Kush mund të jetë? — mendova. — Zoti Ernshou? Oh, jo! Zëri s'i ngjan aspak të tijit.

— Kam pritur këtu një orë, — vazhdoi ai, ndërsa unë vazhdoja ta vështroja, — dhe gjatë gjithë asaj kohe gjithçka përreth ka qenë e heshtur si vdekja. S'guxova të hyj. S'më njeh? Shiko, s'jam i huaj!

Një rreze i ra mbi tipare: faqet ishin të verdhëzbehta e gjysmë të mbuluara me favoritë të zinj; vetullat të ngrysura, sytë të futur thellë e të veçantë. I kujtova sytë.

— Ç'thua! — thirra unë, pa ditur nëse duhej ta shihja si një vizitor nga kjo botë, dhe ngrita duart e habitur. — Ç'thua! U ktheve? Je vërtet ti? Je?

— Po, Hithklifi, — m'u përgjigj ai, duke e kaluar vështrimin nga unë te dritaret, që pasqyronin një duzinë hënash që vezullonin, por nga brenda s'tregonin asnjë dritë. — Janë në shtëpi? Ku është ajo? Neli, s'je e gëzuar; s'ke pse trazohesh kaq shumë. Është këtu? Fol! Dua t'i them vetëm një fjalë asaj, zonjës tënde. Shko e thuaj që e kërkon dikush nga Gimertoni.

— Si do ta presë? — thirra unë. — Ç'do të bëjë? Mua më ka shastisur befasia; atë do ta nxjerrë nga mendtë! Dhe *je* vërtet Hithklifi? Por sa ke ndryshuar! Jo, s'kuptohet fare. Mos ke qenë ushtar?

— Shko e çoja porosinë time, — më ndërpreu ai me padurim. — Jam në ferr gjersa ta bësh!

Ai ngriti shulin, dhe unë hyra; por, kur arrita te salloni ku ishin zoti dhe zonja Linton, s'munda ta bindja veten të shkoja më tej.

Më në fund, vendosa të gjeja një shkak, t'i pyesja nëse donin t'u ndizja qirinjtë, dhe e hapa derën.

Ishin ulur bashkë pranë një dritareje, kanati i së cilës ishte hapur gjer pas murit, dhe përtej pemëve të kopshtit e parkut të egër e të gjelbër shihej lugina e Gimertonit, me një varg të gjatë mjegulle që dredhonte gati gjer në majë të saj (sepse, sapo e kalon kapelën, siç mund ta keni vënë re, kanali që zbret nga kënetat bashkohet me një përrua që ndjek kthesën e grykës). Lartësitë e Stuhishme ngriheshin mbi këtë avull të argjendtë; por shtëpia jonë e vjetër s'dukej: ajo zbret disi poshtë në anën tjetër.

Edhe dhoma, edhe ata që ishin brenda, edhe pamja që vështronin, dukeshin mrekullisht të qeta. Ngurrova ta kryeja porosinë: dhe vërtet po largohesha pa e thënë, pasi bëra pyetjen për qirinjtë, kur ndjenja e marrëzisë sime më detyroi të kthehesha e të mërmërisja:

— Ju kërkon dikush nga Gimertoni, zonjë.

— Ç'do? — pyeti zonja Linton.

— S'e pyeta, — iu përgjigja.

— Mirë, mbylli perdet, Neli, — tha ajo, — dhe sill çajin. Kthehem menjëherë.

Ajo doli nga dhoma; zoti Edgar pyeti pa interes se kush ishte.

— Dikush që zonja s'e pret, — iu përgjigja. — Ai Hithklifi, e mbani mend, zotëri, që jetonte te zoti Ernshou.

— Ç'thua, cigani, argati? — thirri ai. — Pse s'ia the këtë Katerinës?

— Shët! S'duhet ta quani me këto emra, zotëri, — i thashë. — Ajo do të hidhërohej shumë po t'ju dëgjonte. Gati iu thye zemra kur ai iku; mendoj se kthimi i tij do të jetë festë e madhe për të.

Zoti Linton shkoi te një dritare në anën tjetër të dhomës që shikonte nga oborri. E hapi dhe u përkul jashtë. Mendoj se ata ishin poshtë, sepse ai thirri shpejt:

— Mos rri aty, e dashur! Fute brenda personin, po të jetë ndonjë njeri i veçantë.

Pas pak, dëgjova kërcitjen e shulit, dhe Katerina fluturoi lart nëpër shkallë, pa frymë dhe e egër, tepër e ngazëllyer për të treguar gëzim; në të vërtetë, nga fytyra e saj më shumë do të merrje me mend ndonjë fatkeqësi të tmerrshme.

— Oh, Edgar, Edgar! — tha ajo me gulçim, duke i hedhur krahët rreth qafës. — Oh, Edgar, i dashur! Hithklifi u kthye; po, u kthye! — Dhe e shtrëngoi aq fort sa ia zuri frymën.

— Mirë, mirë, — thirri i shoqi me inat, — mos më mbyt për këtë! S'më është dukur kurrë ndonjë thesar kaq i mrekullueshëm. S'ka pse të çmendesh!

— E di që s'të pëlqente, — iu përgjigj ajo, duke e përmbajtur pak vrullin e gëzimit. — E megjithatë, për hatrin tim, duhet të jeni miq tani. T'i them të ngjitet lart?

— Këtu, — tha ai, — në sallon?

— E ku tjetër? — pyeti ajo.

Ai dukej i mërzitur dhe propozoi kuzhinën si vend më të përshtatshëm për të.

Zonja Linton e vështroi me një shprehje qesharake, gjysmë e zemëruar, gjysmë duke qeshur me nazet e tij.

— Jo, — shtoi ajo pas pak, — s'mund të rri në kuzhinë. Shtro dy tryeza këtu, Elen: njërën për të zotin tënd dhe për zonjushën Izabela, se janë zotërinj; tjetrën për Hithklifin dhe për mua, se jemi nga shtresat e ulëta. A të pëlqen kështu, i dashur? Apo duhet të ndez zjarr gjetiu? Po qe kështu, jep urdhër. Unë po vrapoj poshtë ta mbaj mysafirin. Kam frikë se gëzimi është tepër i madh për të qenë i vërtetë!

Ishte gati të vërsulej sërish, por Edgari e ndali.

— Ti thuaji të ngjitet, — tha ai, duke m'u drejtuar mua, — dhe ti, Katerinë, përpiqu të gëzohesh pa u bërë qesharake! S'ka pse ta shohë gjithë shtëpia si e pret një shërbëtor të arratisur si vëlla.

Zbrita dhe e gjeta Hithklifin duke pritur nën portik, dukshëm duke pritur një ftesë për të hyrë. Më ndoqi pa harxhuar fjalë, dhe unë e futa para zotit dhe zonjës, faqet e skuqura të të cilëve trego-

nin shenja të një bisede të nxehtë. Por faqet e zonjës u ndezën nga një ndjenjë tjetër kur miku i saj u duk te dera: u hodh përpara, ia kapi të dyja duart dhe e çoi te Lintoni; e pastaj i kapi gishtat ngurrues të Lintonit dhe ia shtrëngoi në dorën e tjetrit.

Tani që shihej plotësisht në dritën e zjarrit e të qirinjve, u habita më shumë se kurrë kur pashë shndërrimin e Hithklifit. Ishte bërë një burrë i gjatë, atletik, i ndërtuar mirë, pranë të cilit zotëria im dukej fare i hollë e si djalosh. Qëndrimi i tij i drejtë të linte të mendoje se kishte qenë në ushtri. Fytyra e tij ishte shumë më e pjekur se e zotit Linton në shprehje e në vendosmërinë e tipareve; dukej e zgjuar dhe s'ruante asnjë shenjë të poshtërimit të dikurshëm. Një egërsi gjysmë e qytetëruar fshihej ende nën vetullat e ulura e në sytë plot zjarr të zi, por ishte e zbutur; dhe sjellja e tij ishte madje dinjitoze, krejt e zhveshur nga ashpërsia, ndonëse tepër e rreptë për të qenë e hijshme.

Habia e zotërisë tim ishte sa e imja, ose më e madhe: ndenji një minutë pa ditur si t'i drejtohej argatit, siç e kishte quajtur; Hithklifi ia lëshoi dorën e hollë dhe qëndroi duke e vështruar ftohtë gjersa ai të vendoste të fliste.

— Uluni, zotëri, — tha ai më në fund. — Zonja Linton, duke kujtuar kohët e vjetra, do që t'ju bëj një pritje të përzemërt; dhe, sigurisht, më vjen mirë kur ndodh diçka që i pëlqen asaj.

— Edhe mua, — u përgjigj Hithklifi, — sidomos po të jetë diçka ku kam edhe unë pjesë. Do të rri me qejf një a dy orë.

U ul përballë Katerinës, e cila i mbante sytë të ngulur mbi të, sikur të kishte frikë se do të zhdukej po t'i hiqte. Ai s'i ngrinte shpesh të vetët drejt saj: mjaftonte një vështrim i shpejtë herë pas here; por ai i kthente çdo herë, gjithnjë e më i sigurt, gëzimin e pafshehur që e pinte nga sytë e saj.

Ishin tepër të zhytur në gëzimin e tyre të ndërsjellë për t'u ndier në siklet; jo kështu zoti Edgar: ai u zbeh nga inati i pastër, një ndjenjë që arriti kulmin kur zonja e tij u ngrit dhe, duke

kaluar qilimin, ia kapi sërish duart Hithklifit dhe qeshi si një që s'është në vete.

— Nesër do të më duket ëndërr! — thirri ajo. — S'do të mund ta besoj që të kam parë, të kam prekur e të kam folur edhe një herë; e megjithatë, Hithklif mizor! s'e meriton këtë pritje. Të mungosh e të heshtësh tre vjet, e të mos më mendosh kurrë!

— Pak më shumë nga ç'më ke menduar ti mua! — murmuriti ai. — E mora vesh martesën tënde, Keti, jo shumë kohë më parë; dhe, ndërsa prisja poshtë në oborr, e mendova këtë plan: vetëm të të shihja edhe një herë fytyrën, një vështrim habie, ndoshta, dhe një kënaqësi të shtirur; pastaj t'i laja hesapet me Hindlin; e pastaj ta parandaloja ligjin duke e ekzekutuar vetë veten. Pritja jote m'i nxori këto mendime nga koka; por ki kujdes të mos më presësh me tjetër fytyrë herën tjetër! Jo, s'do të më përzësh më; të erdhi vërtet keq për mua, apo jo? Hë mirë, kishte arsye. Kam luftuar nëpër një jetë të hidhur që kur të dëgjova zërin për herë të fundit, dhe duhet të më falësh, se luftova vetëm për ty!

— Katerinë, po s'duam të pimë çaj të ftohtë, të lutem eja në tryezë, — e ndërpreu Lintoni, duke u përpjekur ta ruante tonin e zakonshëm dhe një masë të duhur mirësjelljeje. — Zoti Hithklif do të ketë rrugë të gjatë për të bërë, kudo që të flejë sonte; dhe mua më ka marrë etja.

Ajo zuri vendin para enës së çajit; dhe erdhi zonjusha Izabela, e thirrur me zile; pastaj, pasi ua afrova karriget, dola nga dhoma.

Ngrënia mezi zgjati dhjetë minuta. Filxhani i Katerinës s'u mbush asnjëherë: ajo s'mund as të hante, as të pinte. Edgari kishte derdhur çajin në pjatëz dhe mezi kishte gëlltitur ndonjë gllënjkë.

Atë mbrëmje mysafiri i tyre s'e zgjati qëndrimin më shumë se një orë. E pyeta, kur po ikte, nëse po shkonte në Gimerton.

— Jo, te Lartësitë e Stuhishme, — m'u përgjigj ai. — Zoti Ernshou më ftoi kur i shkova këtë mëngjes.

Zoti Ernshou e ftoi *atë*! Dhe *ai* i shkoi zotit Ernshou! E bluajta me dhimbje këtë fjali, pasi ai iku. Mos po del pak hipokrit dhe ka ardhur në këto anë për të bërë të këqija nën maskë? mendova. E kisha një parandjenjë në fund të zemrës se do të kishte qenë më mirë të kishte ndenjur larg.

Aty nga mesi i natës, më zgjoi nga gjumi i parë zonja Linton, që rrëshqiti në dhomën time, u ul në buzë të shtratit tim dhe më tërhoqi flokët që të më zgjonte.

— S'mund të pushoj, Elen, — tha ajo, si për t'u shfajësuar. — Dhe dua një krijesë të gjallë që të më mbajë shoqëri në lumturinë time! Edgari është nxirë, sepse unë gëzohem për diçka që atij s'i intereson. S'pranon ta hapë gojën, veç për të thënë fjalë të mërzitura e budallallëqe; dhe pohoi se isha mizore e egoiste që doja të flisja kur ai ishte kaq i sëmurë e i përgjumur. Ai gjen gjithmonë mënyrë të sëmuret me kundërshtimin më të vogël! I thashë ca fjalë lavdërimi për Hithklifin, dhe ai, ose nga dhimbja e kokës, ose nga një pickim zilie, nisi të qante; kështu që u ngrita dhe e lashë.

— Ç'dobi ka t'ia lavdërosh Hithklifin? — iu përgjigja. — Që kur ishin djem e kishin inat njëri-tjetrin, dhe Hithklifi do ta urrente po aq ta dëgjonte atë të lavdërohej: kjo është natyra njerëzore. Lëre zotin Linton rehat për të, po s'deshe një grindje të hapur mes tyre.

— Po a s'tregon kjo dobësi të madhe? — vazhdoi ajo. — Unë s'jam ziliqare: s'më vjen kurrë rëndë për shkëlqimin e flokëve të verdhë të Izabelës, për bardhësinë e lëkurës së saj, për hijeshinë e saj të brishtë e për dashurinë që i tregon gjithë familja. Edhe ti, Neli, po të kemi ndonjëherë ndonjë grindje, mban menjëherë anën e Izabelës; dhe unë dorëzohem si një nënë budallaqe: e quaj shpirt dhe i bëj lajka që t'i kthehet humori i mirë. Të vëllait i pëlqen të na shohë të përzemërta, dhe kjo më pëlqen mua. Por ata ngjajnë shumë: janë fëmijë të llastuar dhe kujtojnë se bota u

bë për rehatinë e tyre; dhe, ndonëse u bëj qejfin të dyve, mendoj se një ndëshkim i mirë do t'i ndreqte, sidoqoftë.

— Gabohesh, zonja Linton, — i thashë. — Ata ta bëjnë qejfin ty. E di unë ç'do të ndodhte po të mos ta bënin! Mund t'ua lejosh lehtë tekat e çastit, për sa kohë puna e tyre është të të parashikojnë çdo dëshirë. Mund të grindeni, megjithatë, më në fund, për diçka me rëndësi të njëjtë për të dyja palët; dhe atëherë ata që ti i quan të dobët janë fare të zotë të jenë po aq kokëfortë sa ti!

— Dhe atëherë do të luftojmë gjer në vdekje, apo jo, Neli? — ma ktheu ajo duke qeshur. — Jo! Të them, kam aq besim te dashuria e Lintonit, sa besoj se mund ta vrisja, dhe ai s'do të donte të hakmerrej.

E këshillova ta çmonte më shumë për dashurinë e tij.

— E çmoj, — m'u përgjigj ajo, — por s'ka pse të qaravitet për vogëlsira. Është fëmijëri; dhe, në vend që të shkrihej në lot ngaqë i thashë se Hithklifi tani e meritonte respektin e kujtdo dhe se do t'i bënte nder zotërisë së parë të krahinës të ishte miku i tij, duhej ta kishte thënë ai për mua dhe të ishte gëzuar me mua. Duhet të mësohet me të, dhe mund edhe ta dojë: duke pasur parasysh sa arsye ka Hithklifi ta kundërshtojë atë, jam e sigurt se u soll shkëlqyeshëm!

— Ç'mendon për vajtjen e tij te Lartësitë e Stuhishme? — e pyeta. — Me sa duket, është ndrequr në çdo pikëpamje: krejt i krishterë, që u zgjat dorën e djathtë të miqësisë gjithë armiqve të tij!

— E shpjegoi, — m'u përgjigj ajo. — U çudita po aq sa ti. Tha se kishte shkuar të merrte vesh për mua nga ti, duke kujtuar se banoje ende atje; dhe Jozefi i tregoi Hindlit, i cili doli dhe nisi ta pyeste ç'kishte bërë e si kishte jetuar; dhe më në fund i tha të hynte. Kishte disa veta që luanin me letra; Hithklifi u bashkua me ta; im vëlla humbi disa të holla me të, dhe, kur pa se e kishte xhepin plot, i kërkoi të vinte sërish në mbrëmje, dhe ai pranoi. Hindli është tepër i pamatur për t'i zgjedhur me kujdes

të njohurit: s'e vret mendjen të mendojë arsyet që mund të kishte për të mos i besuar dikujt që e ka dëmtuar në mënyrë të poshtër. Por Hithklifi pohon se arsyeja e tij kryesore për ta rilidhur marrëdhënien me përndjekësin e tij të dikurshëm është dëshira të vendoset diku në largësi sa të vijë në këmbë nga Grejnxhi, dhe dashuria për shtëpinë ku jetuam bashkë; si edhe shpresa se do të kem më shumë raste ta shoh atje, nga ç'do të kisha po të vendosej në Gimerton. Ka ndër mend të ofrojë një pagesë bujare për lejen të banojë te Lartësitë; dhe pa dyshim lakmia e tim vëllai do ta shtyjë t'i pranojë kushtet: ka qenë gjithmonë lakmues, ndonëse atë që e kap me njërën dorë, e flak me tjetrën.

— Vend i bukur për një djalë të ri që të ngulet aty! — i thashë. — S'ke frikë nga pasojat, zonja Linton?

— Për mikun tim aspak, — m'u përgjigj ajo. — Koka e tij e fortë do ta ruajë nga rreziku; pak për Hindlin; por ai s'mund të bëhet moralisht më keq se ç'është; dhe nga e keqja trupore e mbroj unë. Ngjarja e kësaj mbrëmjeje më pajtoi me Zotin e me njerëzimin! Isha ngritur në një kryengritje të zemëruar kundër Providencës. Oh, kam duruar një mjerim shumë, shumë të hidhur, Neli! Po ta dinte ajo krijesë sa të hidhur, do t'i vinte turp ta errësonte largimin e tij me teka të kota. Ishte mirësia për të që më shtyu ta duroja vetëm: po t'ia kisha shprehur ankthin që ndieja shpesh, do të kishte mësuar të dëshironte lehtësimin e tij po aq me zjarr sa unë. Megjithatë, mbaroi, dhe s'do të hakmerrem për marrëzinë e tij. Tani e tutje mund të duroj çdo gjë! Po të më bjerë një shuplakë në faqe krijesa më e poshtër e gjallë, jo vetëm do t'i ktheja tjetrën, por do t'i kërkoja falje që e kisha ngacmuar; dhe, si provë, po shkoj të pajtohem me Edgarin menjëherë. Natën e mirë! Jam engjëll!

Me këtë bindje të vetëkënaqur iku; dhe suksesi i vendimit të saj u duk qartë të nesërmen: zoti Linton jo vetëm e la mënjanë mërzinë (ndonëse shpirti i tij dukej ende i shtypur nga gjallëria e tepruar e Katerinës), por as nuk guxoi ta kundërshtonte kur ajo e

mori Izabelën me vete te Lartësitë e Stuhishme pasdite; dhe ajo, në këmbim, e shpërbleu me një verë të tillë ëmbëlsie e dashurie, sa e bëri shtëpinë parajsë për disa ditë: edhe i zoti, edhe shërbëtorët përfitonin nga dielli i përhershëm.

Hithklifi (zoti Hithklif duhet të them tani e tutje) e përdori me kujdes, në fillim, lirinë për të vizituar Thrashkros Grejnxhin: dukej sikur po matte deri ku do ta duronte i zoti ndërhyrjen e tij. Edhe Katerina e pa me mend t'i frenonte shprehjet e kënaqësisë kur e priste; dhe ai e vendosi ngadalë të drejtën e tij për t'u pritur.

Ai ruante shumë nga rezerva që e kishte dalluar në vegjëli, dhe kjo shërbente për të shtypur çdo shfaqje të bujshme ndjenjash. Shqetësimi i zotërisë tim u qetësua për pak, dhe rrethana të tjera e kthyen për një kohë në një tjetër drejtim.

Burimi i tij i ri telashesh lindi nga fatkeqësia e papritur që Izabela Linton tregoi një tërheqje të befasishme e të papërmbajtshme për mysafirin që duronin. Në atë kohë ajo ishte një zonjushë e hijshme tetëmbëdhjetë vjeçe, fëminore në sjellje, ndonëse kishte mendje të mprehtë, ndjenja të mprehta, dhe, po ta acaroje, edhe humor të mprehtë. I vëllai, që e donte me butësi, u tmerrua nga ky parapëlqim fantastik. Duke lënë mënjanë poshtërimin e një lidhjeje me një njeri pa emër, dhe mundësinë që pasuria e tij, po të mos kishte trashëgimtarë meshkuj, të binte në duart e një njeriu të tillë, ai kishte mend ta kuptonte natyrën e Hithklifit: ta dinte se, ndonëse pamja i kishte ndryshuar, mendja i ishte e pandryshueshme dhe e pandryshuar. Dhe kishte frikë nga ajo mendje: i shkaktonte neveri; tërhiqej me parandjenja të këqija nga mendimi t'ia besonte Izabelën.

Do të tërhiqej edhe më shumë, po ta kishte ditur se dashuria e saj kishte lindur pa iu kërkuar dhe ishte dhënë atje ku s'zgjonte asnjë ndjenjë në këmbim; sepse, sapo ia zbuloi ekzistencën, ia hodhi fajin planeve të qëllimshme të Hithklifit.

Të gjithë e kishim vënë re për një kohë se zonjusha Linton mërzitej e vuante për diçka. U bë gërnjare dhe e mërzitshme,

duke iu kërcyer e duke e ngacmuar vazhdimisht Katerinën, me rrezikun e afërt që t'ia shteronte durimin e kufizuar. Deri diku e falnim me shkakun e shëndetit të dobët: po tretej e po vyshkej para syve tanë. Por një ditë, kur kishte qenë veçanërisht tekanjoze, duke e refuzuar mëngjesin, duke u ankuar se shërbëtorët s'bënin ç'u thoshte, se zonja s'e linte të ishte asgjë në shtëpi e se Edgari e linte pas dore, se ishte ftohur nga dyert e lëna hapur e se ne e kishim lënë qëllimisht të shuhej zjarrin e sallonit për ta mërzitur, me njëqind akuza të tjera edhe më të kota, zonja Linton ngulmoi prerazi që ajo të shkonte në shtrat; dhe, pasi e qortoi me gjithë zemër, e kërcënoi se do të thërriste mjekun.

Përmendja e Kenethit e bëri të thërriste menjëherë se shëndeti i saj ishte i përsosur, dhe se vetëm ashpërsia e Katerinës e bënte të pafat.

— Si mund të thuash që jam e ashpër, o e llastuar e prapë? — thirri zonja, e habitur nga ky pohim i paarsyeshëm. — Me siguri po të ikin mendtë. Kur kam qenë e ashpër, më thuaj?

— Dje, — ngashëroi Izabela, — dhe tani!

— Dje! — tha kunata. — Në ç'rast?

— Në shëtitjen tonë nëpër shqopishte: më the të bredhja ku të doja, ndërsa ti ecje ngadalë me zotin Hithklif!

— Dhe kjo është ashpërsia sipas teje? — tha Katerina duke qeshur. — S'ishte ndonjë aludim se shoqëria jote ishte e tepërt: s'na bëhej vonë nëse rrije me ne apo jo; thjesht mendova se biseda e Hithklifit s'do të kishte asgjë zbavitëse për veshët e tu.

— Oh, jo, — qau zonja e re, — doje të ikja, sepse e dije që më pëlqente të isha aty!

— Është në rregull nga mendtë? — pyeti zonja Linton, duke m'u drejtuar mua. — Do ta përsëris bisedën tonë fjalë për fjalë, Izabela; e ti më trego ç'tërheqje mund të kishte për ty.

— S'më intereson biseda, — u përgjigj ajo. — Doja të isha me...

— Hë! — tha Katerina, kur pa që ngurronte ta mbaronte fjalinë.

— Me të; dhe s'dua të më përzënë gjithmonë! — vazhdoi ajo, duke u ndezur. — Ti je qeni në grazhd,[41] Keti, dhe s'do që të duhet njeri tjetër veç teje!

— Ti je një majmune e vogël e pacipë! — thirri zonja Linton, e habitur. — Por s'dua ta besoj këtë idiotësi! Është e pamundur që ta lakmosh admirimin e Hithklifit, që ta quash njeri të këndshëm! Shpresoj se s'të kam kuptuar mirë, Izabela?

— Jo, më ke kuptuar mirë, — tha vajza e magjepsur. — E dua më shumë nga ç'e ke dashur ndonjëherë ti Edgarin; dhe ai mund të më donte, po ta lije!

— Atëherë s'do të doja të isha në vendin tënd as për një mbretëri! — deklaroi Katerina me forcë; dhe dukej se fliste sinqerisht. — Neli, më ndihmo ta bind për marrëzinë e saj. Thuaji ç'është Hithklifi: një krijesë e paqytetëruar, pa hijeshi, pa kulturë; një shkretëtirë e thatë me shqopë gjembore e strall. Më mirë do ta nxirrja në park atë kanarinë të vogël në një ditë dimri, sesa të të këshilloja t'ia jepje zemrën atij! Është padija e mjerueshme për karakterin e tij, bijë, dhe asgjë tjetër, që ta fut këtë ëndërr në kokë. Të lutem, mos kujto se fsheh thellësi mirësie e dashurie nën një pamje të ashpër! S'është një diamant i papunuar, një fshatar që mban perlën brenda si guaska; është një njeri i egër, i pamëshirshëm, si ujk. Unë s'i them kurrë: lëre rehat këtë a atë armik, sepse do të ishte e pabujarshme a mizore t'u bësh keq; i them: lëri rehat, sepse s'dua *unë* t'u bëhet padrejtësi; dhe ty do të të shtypte si vezë trumcaku, Izabela, po të të gjente barrë të bezdisshme. E di që s'mund ta dojë një Linton; e megjithatë, do të ishte fare i zoti të martohej me pasurinë tënde e me trashëgiminë që pret. Lakmia po i bëhet mëkati që s'e lë. Ja portreti im; dhe unë jam mikja e tij; aq sa, po të kishte menduar me gjithë mend të të kapte, ndoshta do ta kisha mbajtur gjuhën e do të të kisha lënë të bije në kurthin e tij.

[41] Qeni në grazhd: nga fabula e lashtë e qenit që shtrihet në grazhdin me bar dhe s'e lë kaun të hajë, ndonëse vetë s'e ha.

Zonjusha Linton e vështroi kunatën me indinjatë.

— Turp! Turp! — përsëriti ajo me zemërim. — Je më e keqe se njëzet armiq, o mike helmuese!

— Ah! S'do të më besosh, pra? — tha Katerina. — Kujton se flas nga egoizmi i lig?

— Jam e sigurt që po, — ia ktheu Izabela, — dhe më rrëqethesh!

— Mirë! — thirri tjetra. — Provoje vetë, po ta ka ënda shpirti; unë mbarova, dhe ia lë fitoren e debatit paturpësisë sate të pacipë.

— Dhe unë duhet të vuaj për egoizmin e saj! — ngashëroi ajo, kur zonja Linton doli nga dhoma. — Gjithçka, gjithçka është kundër meje; ma ka vyshkur të vetmin ngushëllim. Por tha gënjeshtra, apo jo? Zoti Hithklif s'është djall: ka shpirt të ndershëm e besnik, përndryshe si mund ta kujtonte atë?

— Hiqe nga mendja, zonjushë, — i thashë. — Ai është zog që sjell ogur të keq; s'është shok për ty. Zonja Linton foli ashpër, e megjithatë s'mund ta kundërshtoj. Ajo ia njeh zemrën më mirë se unë a se kushdo tjetër; dhe s'do ta paraqiste kurrë më të keq se ç'është. Njerëzit e ndershëm s'i fshehin veprat. Si ka jetuar? Si është pasuruar? Pse rri te Lartësitë e Stuhishme, në shtëpinë e një njeriu që e urren? Thonë se zoti Ernshou bëhet gjithnjë e më keq që kur erdhi ai. Rrinë zgjuar bashkë gjithë natën vazhdimisht; dhe Hindli ka marrë të holla hua me tokën e tij peng, dhe s'bën gjë tjetër veç luan e pi: e dëgjova vetëm para një jave; ma tha Jozefi, që e takova në Gimerton.

— „Neli," më tha, „së shpejti do të na vijë koroneri[42] për hetim te shtëpia jonë. Njërit prej tyre gati sa s'iu pre gishti duke e mbajtur tjetrin që të mos therej si viç. Ai është i zoti, e di, që digjet aq shumë të shkojë te asizet[43] e mëdha. S'ka frikë nga trupi i gjykatësve, as nga Pali, as nga Pjetri, as nga Gjoni, as nga Mateu, as

[42] Koroner: zyrtar në Angli që heton vdekjet e dhunshme a të dyshimta.

[43] Asizet: gjyqet e rrethit në Angli, ku gjykoheshin krimet e rënda.

nga asnjëri prej tyre, jo ai! I pëlqen fare, digjet t'ua vërë përballë fytyrën e tij të paturpshme! Dhe ai djali i bukur, Hithklifi, e mban mend, është i rrallë! Di të ngërdheshet e të qeshë si kushdo tjetër me një shaka të vërtetë të djallit. Mos s'thotë kurrë asgjë për jetën e tij të bukur mes nesh, kur shkon te Grejnxhi? Ja si shkon puna: ngrihen kur perëndon dielli; zare, raki, kanata të mbyllura e dritë qiriu gjer të nesërmen në mesditë; pastaj budallai shkon duke mallkuar e duke u tërbuar në dhomën e tij, sa njerëzit e ndershëm i fusin gishtat në vesh nga turpi; kurse maskarai, ai i numëron paratë, ha, fle, dhe ikën te fqinji të llafosë me gruan. Sigurisht, i tregon zonjës Katerina si i rrjedh në xhep ari i të atit, dhe si i biri i të atit vrapon kalë teposhtë Udhës së Gjerë, ndërsa ai i del përpara për t'i hapur barrierat!“ Pra, zonjusha Linton, Jozefi është një maskara plak, por jo gënjeshtar; dhe, po të jetë e vërtetë ajo që tregon për sjelljen e Hithklifit, s'do të të shkonte ndër mend të dëshiroje një burrë të tillë, apo jo?

— Je bërë njësh me të tjerët, Elen! — m'u përgjigj ajo. — S'dua t'i dëgjoj shpifjet e tua. Sa ligësi duhet të kesh që do të më bindësh se në botë s'ka lumturi!

Nëse do ta kishte kapërcyer këtë tekë po ta linin vetëm, apo do të kishte vazhduar ta ushqente përjetë, s'e di; ajo pati pak kohë për të menduar. Të nesërmen, në qytetin fqinj u mblodh gjyqi i paqes; zotëria im u detyrua të shkonte; dhe zoti Hithklif, që e dinte se ai mungonte, erdhi pak më herët se zakonisht.

Katerina dhe Izabela ishin ulur në bibliotekë, në armiqësi, por të heshtura. E dyta, e tmerruar nga pamaturia e saj e fundit dhe nga zbulimi i ndjenjave të saj të fshehta në një shpërthim të çastit; e para, pasi u mendua mirë, vërtet e fyer nga shoqja e saj; dhe, po të qeshte sërish me paturpësinë e saj, e prirë ta bënte që të mos ishte punë për të qeshur për *të*.

Vërtet qeshi kur e pa Hithklifin të kalonte para dritares. Unë po fshija vatrën dhe vura re një buzëqeshje djallëzore në buzët e saj. Izabela, e zhytur në mendime, a në ndonjë libër, ndenji

gjersa u hap dera dhe ishte tepër vonë për të provuar të ikte, gjë që do ta kishte bërë me gjithë qejf po të kishte qenë e mundur.

— Hyr, ashtu të të shoh! — thirri zonja me gaz, duke tërhequr një karrige pranë zjarrit. — Ja dy veta që kanë shumë nevojë për një të tretë që t'ua shkrijë akullin mes tyre; dhe ti je pikërisht ai që do të zgjidhnim të dyja. Hithklif, jam krenare që më në fund të tregoj dikë që të do marrëzisht më shumë se unë. Pres që të ndihesh i lajkatuar. Jo, s'është Neli; mos e shiko atë! Kunata ime e shkretë e vogël po e copëton zemrën vetëm duke soditur bukurinë tënde trupore e morale. Është në dorën tënde të bëhesh vëllai i Edgarit! Jo, jo, Izabela, s'do të ikësh, — vazhdoi ajo, duke e mbajtur, me një lozonjari të shtirur, vajzën e hutuar që ishte ngritur e indinjuar. — Po grindeshim si macet për ty, Hithklif; dhe mua më mundën krejt në betimet e përkushtimit e të admirimit; dhe, veç kësaj, më njoftuan se, po të kisha mirësjelljen të tërhiqesha mënjanë, rivalja ime, siç e quan ajo veten, do të të ngulte në shpirt një shigjetë që do të të mbërthente përgjithmonë dhe do ta dërgonte figurën time në harresën e përjetshme!

— Katerinë, — tha Izabela, duke e thirrur dinjitetin e duke e përbuzur përpëlitjen për t'u çliruar nga kapja e fortë që e mbante, — do të të falënderoja po t'i përmbaheshe së vërtetës e të mos më shpifje, qoftë edhe me shaka! Zoti Hithklif, kini mirësinë t'i thoni kësaj mikes suaj të më lëshojë: ajo harron që ju dhe unë s'jemi të njohur të ngushtë, dhe ajo që e zbavit atë mua më dhemb sa s'ta them dot.

Meqë mysafiri s'u përgjigj, por zuri vend dhe dukej krejt i shpërfillur për ndjenjat që ajo ushqente për të, ajo u kthye dhe i pëshpëriti mundueses së saj një lutje të zjarrtë që ta linte të lirë.

— Në asnjë mënyrë! — thirri zonja Linton në përgjigje. — S'dua të më quajnë më qen në grazhd. *Do të* rrish, pra! Hithklif, pse s'e tregon kënaqësinë për lajmin tim të këndshëm? Izabela betohet se dashuria që ka Edgari për mua s'është asgjë përpara asaj që ushqen ajo për ty. Jam e sigurt se mbajti ndonjë fjalim të

tillë; apo jo, Elen? Dhe ka agjëruar që nga shëtitja e pardjeshme, nga hidhërimi e nga tërbimi që e largova nga shoqëria jote, duke menduar se s'do të të pëlqente.

— Më duket se po e përgënjeshtron, — tha Hithklifi, duke e kthyer karrigen me fytyrë nga ato. — Tani, sido që të jetë, ajo do të ikë nga shoqëria ime!

Dhe ia nguli fort sytë asaj për të cilën flitej, ashtu siç mund t'ia ngulësh një kafshe të çuditshme e të neveritshme, një qindkëmbëshi nga Indit, për shembull, që kureshtja të shtyn ta shqyrtosh, pavarësisht nga neveria që të zgjon.

E shkreta s'e duroi dot këtë: u zbardh e u skuq njëra pas tjetrës, dhe, ndërsa lotët i varnin rruaza qerpikëve, e vuri gjithë fuqinë e gishtave të vegjël për ta zbërthyer kapjen e fortë të Katerinës; dhe, duke parë se sa ngrinte njërin gisht nga krahu i saj, mbyllej një tjetër, dhe s'mund t'i hiqte të gjithë njëherësh, nisi të përdorte thonjtë, dhe mprehtësia e tyre shpejt ia zbukuroi asaj që e mbante dorën me gjysmëhëna të kuqe.

— Ja një tigreshë! — thirri zonja Linton, duke e lëshuar e duke e shkundur dorën nga dhimbja. — Ik, për hir të Zotit, dhe fshihe atë fytyrën tënde prej dhelpre! Sa budallallëk t'ia tregosh *atij* ato kthetra! S'e merr me mend ç'përfundime do të nxjerrë? Shiko, Hithklif! Janë vegla që bëjnë kërdinë; ki kujdes sytë.

— Do t'ia shkulja nga gishtat, po të më kërcënonin ndonjëherë, — u përgjigj ai me egërsi, kur dera u mbyll pas saj. — Por ç'doje të bëje që e ngacmove kështu atë krijesë, Keti? S'po thoje të vërtetën, apo jo?

— Të siguroj se po, — ia ktheu ajo. — Ka disa javë që po vuan për ty; dhe këtë mëngjes po fliste përçart për ty dhe derdhi një vërshim fyerjesh, sepse t'i tregova të metat qartë, që t'ia zbusja adhurimin. Por mos e vër më re. Doja ta ndëshkoja për paturpësinë, kaq. E dua tepër, i dashuri Hithklif, që të të lë ta kapësh e ta hash krejt.

— Dhe unë e dua tepër pak për ta provuar, — tha ai, — veç në ndonjë mënyrë prej lugati. Do të dëgjoje gjëra të çuditshme, po të jetoja vetëm me atë fytyrë të bajatshme prej dylli: më e zakonshmja do të ishte t'i pikturoja ngjyrat e ylberit mbi të bardhën e saj, dhe t'ia bëja sytë e kaltër të zinj, çdo një a dy ditë: i ngjajnë në mënyrë të neveritshme atyre të Lintonit.

— Në mënyrë të shijshme, — vërejti Katerina. — Janë sy pëllumbi; sy engjëlli!

— Ajo është trashëgimtarja e të vëllait, apo jo? — pyeti ai, pas një heshtjeje të shkurtër.

— Do të më vinte keq ta mendoja, — iu përgjigj shoqja e tij. — Gjysmë duzine nipërish do t'ia fshijnë të drejtën, në dashtë Zoti! Hiqe mendjen nga kjo temë tani për tani: je tepër i prirë ta lakmosh mallin e fqinjit; mbaje mend se malli i *këtij* fqinji është imi.

— Po të ishte *imi*, s'do të ishte më pak i yti, — tha Hithklifi. — Por, ndonëse Izabela Linton mund të jetë budallaqe, vështirë se është e çmendur; dhe... me një fjalë, do ta lëmë këtë punë, siç këshillon ti.

Nga gjuha e lanë; dhe Katerina, ndoshta, edhe nga mendja. Tjetri, isha e sigurt, e kujtoi shpesh gjatë mbrëmjes: e pashë që buzëqeshte me vete, më mirë të them ngërdheshej, dhe zhytej në mendime ogurzeza sa herë që zonja Linton duhej të mungonte nga dhoma.

Vendosa t'i ndiqja lëvizjet. Zemra ime anonte pa ndryshim nga ana e zotit, më shumë se nga ajo e Katerinës; me të drejtë, mendoja, sepse ai ishte i mirë, besues e i ndershëm; kurse ajo... nuk mund të quhej e *kundërta*, e megjithatë dukej se i jepte vetes aq liri, sa kisha pak besim në parimet e saj, e akoma më pak dhembshuri për ndjenjat e saj. Doja të ndodhte diçka që t'i çlironte qetësisht edhe Lartësitë e Stuhishme, edhe Grejnxhin nga zoti Hithklif, dhe të na linte siç kishim qenë para ardhjes së tij. Vizitat e tij ishin për mua një makth i pandërprerë; dhe, dyshoja,

edhe për zotin tim. Banimi i tij te Lartësitë ishte një shtypje që s'shpjegohet. E ndieja se Zoti e kishte braktisur dele të humbur atje në endjet e saj të liga, dhe se një bishë e keqe sillej mes saj dhe vathës, duke pritur kohën të hidhej e ta shkatërronte.

Kapitulli XI

Ndonjëherë, ndërsa i bluaja këto gjëra në vetmi, jam ngritur nga një tmerr i papritur dhe kam vënë kapelën për të shkuar të shihja si ishin punët në fermë; e kam bindur ndërgjegjen se ishte detyrë ta paralajmëroja për ato që flisnin njerëzit për udhët e tij; e pastaj më janë kujtuar zakonet e tij të këqija të rrënjosura, dhe, pa shpresë se mund t'i bëja ndonjë të mirë, jam tërhequr nga hyrja sërish në atë shtëpi të zymtë, duke dyshuar nëse do ta duroja dot, po të më merrnin fjalën për të vërtetë.

Një herë, kalova pranë portës së vjetër, duke dalë nga rruga ime, në një udhëtim për në Gimerton. Ishte aty nga koha ku ka arritur rrëfimi im: një pasdite e ndritur, me brymë; toka e zhveshur, dhe rruga e fortë dhe e thatë.

Arrita te një gur ku rruga e madhe ndahet drejt shqopishtes, në të majtë: një shtyllë e ashpër prej guri ranor, me shkronjat W. H. të gdhendura në anën veriore, G. në lindje dhe T. G. në jugperëndim.[44] Shërben si shenjë rruge për te Grejnxhi, te Lartësitë dhe te fshati.

Dielli shkëlqente i verdhë mbi kokën e saj gri, duke më kujtuar verën; dhe s'e di pse, por papritur një vërshim ndjesish fëmijërie më rrodhi në zemër. Hindli dhe unë e kishim vendin tonë të dashur njëzet vjet më parë.

---

[44] W. H.: *Wuthering Heights*, Lartësitë e Stuhishme; G.: Gimertoni; T. G.: *Thrushcross Grange*.

E vështrova gjatë bllokun e brejtur nga moti; dhe, duke u përkulur, pashë një vrimë pranë fundit, ende plot me guaska kërmijsh e me guralecë, që na pëlqente t'i mbanim aty bashkë me gjëra të tjera që prisheshin më shpejt; dhe, i freskët si e vërteta, m'u duk se pashë shokun tim të lojërave të fëmijërisë ulur mbi barin e thatë, me kokën e tij të errët e katrore të përkulur përpara, duke gërmuar dheun me dorën e vogël me një copë rrasë.

— I shkreti Hindli! — thirra pa dashje.

U drodha: syri i trupit m'u gënjye dhe për një çast besova se fëmija e ngriti fytyrën dhe më shikoi drejt e në sy! U zhduk sa hap e mbyll sytë; por menjëherë ndjeva një mall të papërmbajtshëm të isha te Lartësitë. Besëtytnia më shtyu t'i bindesha kësaj shtyse: po sikur të ketë vdekur! mendova; ose të vdesë së shpejti! Po sikur të ishte shenjë vdekjeje!

Sa më shumë i afrohesha shtëpisë, aq më shumë trazohesha; dhe kur e pashë, m'u drodh çdo gjymtyrë. Vegimi më kishte kaluar përpara: qëndronte e shikonte nëpër portë. Kjo qe ideja ime e parë kur pashë një djalë me flokë të ngatërruara e me sy të gështenjtë, që e kishte mbështetur fytyrën e kuqërreme pas hekurave. Pasi u mendova, kuptova se ky duhej të ishte Heretoni, Heretoni i*m*, që s'kishte ndryshuar shumë që kur e lashë, dhjetë muaj më parë.

— Zoti të bekoftë, shpirt! — thirra unë, duke i harruar menjëherë frikërat e mia budallaqe. — Hereton, jam Neli; Neli, dadoja jote.

Ai u tërhoq larg krahëve të mi dhe mori një gur të madh stralli.

— Kam ardhur të shoh babain tënd, Hereton, — shtova unë, duke marrë me mend nga ky veprim se Nelin, po të jetonte fare në kujtesën e tij, s'e njihte si të njëjtën me mua.

Ai e ngriti predhën për ta hedhur; unë nisa një fjalim qetësues, por s'munda t'ia ndaloja dorën. Guri më goditi kapelën, dhe pastaj nga buzët belbëzuese të vogëlushit doli një varg mallkimesh, të cilat, i kuptonte a s'i kuptonte, i thoshte me theksin e një

njeriu të mësuar, dhe ia shtrembëronin tiparet foshnjore në një shprehje ligësie që të tmerronte.

Mund të jeni i sigurt se kjo më hidhëroi më shumë sesa më zemëroi. Gati për të qarë, nxora nga xhepi një portokall dhe ia zgjata për ta zbutur.

Ai ngurroi, pastaj ma rrëmbeu nga dora, sikur të kujtonte se doja vetëm ta joshja e ta zhgënjeja.

I tregova një tjetër, duke e mbajtur larg dorës së tij.

— Kush t'i ka mësuar ato fjalë të bukura, shpirti im? — e pyeta. — Prifti?

— Në djall prifti, edhe ti! Ma jep atë, — m'u përgjigj ai.

— Na thuaj ku i ke marrë mësimet, e do të ta jap, — i thashë. — Kush është mësuesi yt?

— Babi djall, — qe përgjigjja e tij.

— E ç'mëson nga babi? — vazhdova unë.

Ai u hodh drejt frutit; unë e ngrita më lart. „Ç'të mëson?“ e pyeta.

— Asgjë, — tha ai, — veç të mos i dal përpara. Babi s'më duron dot, sepse e shaj.

— Ah! Dhe djalli të mëson ta shash babin? — vërejta unë.

— Po... jo, — zvarriti ai.

— Kush atëherë?

— Hithklifi.

E pyeta nëse i pëlqente zoti Hithklif.

— Po! — m'u përgjigj sërish.

Kur desha t'ia dija arsyet pse i pëlqente, munda të mblidhja vetëm këto fjalë: „S'e di; ai ia kthen babit atë që ma bën mua; e mallkon babin që më mallkon mua. Thotë se duhet të bëj si dua.“

— Po prifti s'të mëson të lexosh e të shkruash, atëherë? — vazhdova unë.

— Jo, më thanë se priftit do t'ia thyenin ——— dhëmbët e do t'ia fusnin në ——— fyt, po ta kapërcente pragun. Hithklifi ia kishte premtuar këtë!

Ia vura portokallin në dorë dhe i thashë t'i tregonte të atit se një grua që quhej Neli Din po e priste të fliste me të, te porta e kopshtit.

Ai u ngjit nëpër shteg dhe hyri në shtëpi; por, në vend të Hindlit, në pragun e derës u duk Hithklifi, dhe unë u ktheva menjëherë dhe vrapova poshtë rrugës sa më hanin këmbët, pa u ndalur gjersa arrita te shtylla, dhe aq e trembur sikur të kisha ngjallur ndonjë shpirt të keq.

Kjo s'ka shumë lidhje me punën e zonjushës Izabela; veç se më shtyu të vendosja edhe më fort të rrija roje syçelë e të bëja ç'të mundja për ta ndalur përhapjen e një ndikimi të tillë të keq te Grejnxhi, edhe sikur të zgjoja një stuhi në shtëpi duke ia prishur qejfin zonjës Linton.

Herën tjetër që erdhi Hithklifi, rastisi që zonja ime e re po u hidhte ushqim disa pëllumbave në oborr. Prej tri ditësh s'i kishte thënë kunatës asnjë fjalë; por i kishte lënë edhe ankimet gërnjare, dhe kjo na qe një lehtësim i madh.

Hithklifi, e dija, s'e kishte zakon t'i bënte zonjushës Linton asnjë mirësjellje të tepërt. Tani, sapo e pa, masa e tij e parë qe ta kontrollonte me sy gjithë ballinën e shtëpisë. Unë qëndroja pranë dritares së kuzhinës, por u fsheha. Pastaj ai kaloi kalldrëmin drejt saj dhe i tha diçka: ajo dukej në siklet dhe kishte dëshirë të ikte; për ta penguar, ai i vuri dorën mbi krah; ajo e ktheu fytyrën mënjanë; me sa dukej, ai i bëri ndonjë pyetje që ajo s'kishte qejf t'i përgjigjej. Pasoi edhe një vështrim i shpejtë nga shtëpia, dhe, duke kujtuar se s'e shihte njeri, maskarai pati paturpësinë ta përqafonte.

— Judë! Tradhtar! — thirra unë. — Edhe ti je hipokrit, ë? Mashtrues me dashje!

— Kush, Neli? — tha zëri i Katerinës në bërrylin tim: isha shumë e zënë duke vëzhguar çiftin jashtë për ta vënë re kur hyri.

— Miku yt që s'vlen asgjë! — iu përgjigja me zjarr. — Ai maskara tinëzar atje! Ah, na pa; po vjen brenda! Çuditem nëse

do ta ketë mjeshtërinë të gjejë një shkak të besueshëm pse i bën dashuri zonjushës, kur të ka thënë ty se e urren?

Zonja Linton e pa Izabelën që u shkëput dhe vrapoi në kopsht; dhe një minutë më vonë, Hithklifi e hapi derën.

S'munda të mos ia lëshoja pak frerët indinjatës sime; por Katerina ngulmoi me zemërim të heshtja dhe më kërcënoi se do të më nxirrte nga kuzhina, po të merrja guximin ta fusja gjuhën time të pacipë.

— Po të të dëgjojnë, njerëzit mund të kujtojnë se zonja je *ti*! — thirri ajo. — Ty duhet të të vënë në vendin tënd! Hithklif, ç'po bën që ngre gjithë këtë zhurmë? Të thashë që duhet ta lësh Izabelën rehat! Të lutem ta lësh, po s'u lodhe që të presin këtu e s'do që Lintoni ta mbyllë derën me shul për ty!

— Zoti na ruajttë që të provojë! — u përgjigj maskarai i zi; në atë çast e urreja. — Zoti e mbajttë të urtë e të duruar! Çdo ditë më shtohet çmenduria ta dërgoj në parajsë!

— Shët! — tha Katerina, duke e mbyllur derën e brendshme. — Mos më mërzit. Pse s'e përfille lutjen time? Mos të doli përpara me qëllim?

— Ç'të duhet ty? — hungëroi ai. — Kam të drejtë ta puth, po të dojë ajo, dhe ti s'ke të drejtë të kundërshtosh. S'jam burri *yt*: *ti* s'ke pse të jesh xheloze për mua!

— S'jam xheloze për ty, — iu përgjigj zonja, — jam xheloze për hatrin tënd. Hape fytyrën; s'do të më vrenjtesh mua! Po ta duash Izabelën, do të martohesh me të. Por a e do, thuaj të vërtetën, Hithklif? Ja, s'do të përgjigjesh. Jam e sigurt që s'e do!

— Dhe a do ta miratonte zoti Linton që e motra të martohej me këtë njeri? — pyeta unë.

— Zoti Linton do ta miratonte, — ma ktheu zonja ime me vendosmëri.

— Mund ta kursejë mundimin, — tha Hithklifi. — Do t'ia dilja edhe pa miratimin e tij. Dhe sa për ty, Katerinë, kam qejf të them ca fjalë tani, meqë jemi në këtë punë. Dua ta dish që unë *e di* se më

ke trajtuar si në ferr; si në ferr! Dëgjon? Dhe, po ta mbash veten me lajka se unë s'e vë re, je budallaqe; dhe po të kujtosh se mund të ngushëllohem me fjalë të ëmbla, je idiote; dhe po të kujtosh se do të vuaj pa u hakmarrë, do të të bind për të kundërtën, shumë shpejt! Ndërkohë, të falënderoj që ma tregove të fshehtën e kunatës: betohem se do të nxjerr prej saj sa më shumë dobi, dhe ty do të të lë mënjanë!

— Ç'fytyrë e re e karakterit të tij është kjo? — thirri zonja Linton, e habitur. — Të kam trajtuar si në ferr, dhe do të hakmerresh! Si do të hakmerresh, o kafshë mosmirënjohëse? Si të kam trajtuar si në ferr?

— S'kërkoj hakmarrje kundër teje, — u përgjigj Hithklifi me më pak vrull. — S'është ky plani. Tirani i shtyp skllevërit, dhe ata s'ngrihen kundër tij: shtypin ata që janë poshtë tyre. Je e lirë të më torturosh gjer në vdekje për zbavitjen tënde; vetëm lërmë të zbavitem edhe unë pak në të njëjtën mënyrë. Dhe ruaju nga fyerjet, sa të mundesh. Pasi ma rrafshove pallatin, mos ngri një kasolle e mos e admiro me vetëkënaqësi bamirësinë tënde që ma jep atë për shtëpi. Po të kujtoja se vërtet doje të martohesha me Izabelën, do t'i prisja fytin vetes!

— Oh, e keqja është që s'*jam* xheloze, apo jo? — thirri Katerina. — Hë mirë, s'do ta përsëris propozimin për një grua: është po aq keq sa t'i ofrosh Satanit një shpirt të humbur. Lumturia jote, si e tija, qëndron në të shkaktuarit e mjerimit. E provon vetë. Edgari e ka marrë veten nga humori i keq që e pushtoi kur erdhe; unë po filloj të ndihem e sigurt dhe e qetë; dhe ti, i shqetësuar që na di në paqe, duket se ke vendosur të ngresh një grindje. Grindu me Edgarin, po deshe, Hithklif, dhe mashtroje motrën e tij: do të gjesh pikërisht mënyrën më të efektshme për t'u hakmarrë ndaj meje.

Biseda pushoi. Zonja Linton u ul pranë zjarrit, e skuqur dhe e zymtë. Shpirti që i shërbente po bëhej i pabindur: s'mund as ta shtronte, as ta mbante në fre. Ai qëndronte pranë vatrës, me

krahët e kryqëzuar, duke bluar mendimet e tij të liga; dhe në këtë qëndrim i lashë për të kërkuar të zotin, që po çuditej se ç'e mbante Katerinën kaq gjatë poshtë.

— Elen, — tha ai kur hyra, — e ke parë zonjën tënde?

— Po, është në kuzhinë, zotëri, — iu përgjigja. — Është mërzitur shumë nga sjellja e zotit Hithklif; dhe, vërtet, më duket se është koha që vizitat e tij të vihen mbi një tjetër bazë. Është keq të jesh tepër i butë, dhe tani puna ka arritur gjer këtu... — Dhe i tregova skenën në oborr dhe, aq sa guxova, gjithë grindjen që pasoi. Kujtova se kjo s'mund t'i bënte shumë dëm zonjës Linton, veç po ta bënte vetë më pas, duke e marrë mysafirin në mbrojtje.

Edgar Lintoni mezi më dëgjoi gjer në fund. Fjalët e tij të para treguan se s'e shfajësonte të shoqen.

— Kjo është e padurueshme! — thirri ai. — Është turp që ajo e quan mik dhe ma imponon shoqërinë e tij! Thirrmë dy burra nga holli, Elen. Katerina s'do të vonohet më për t'u grindur me atë maskara të ulët. Ia kam bërë mjaft qejfin.

Zbriti dhe, pasi u tha shërbëtorëve të prisnin në korridor, shkoi, i ndjekur nga unë, në kuzhinë. Ata që ishin brenda e kishin rinisur diskutimin e zemëruar; të paktën zonja Linton po qortonte me vrull të ri; Hithklifi kishte shkuar te dritarja dhe e mbante kokën ulur, disi i nënshtruar, me sa dukej, nga qortimi i saj i dhunshëm.

Ai e pa i pari të zotin dhe i bëri asaj një shenjë të shpejtë të heshtte; dhe ajo iu bind befas, kur e kuptoi arsyen e shenjës.

— Ç'është kjo? — tha Lintoni, duke iu drejtuar asaj. — Ç'ide mirësjelljeje duhet të kesh që rri këtu pas gjuhës që të ka folur ai maskara? Mendoj se, meqë kështu flet zakonisht, s'i jep rëndësi; je mësuar me poshtërsinë e tij, dhe, ndoshta, kujton se mund të mësohem edhe unë!

— Ke dëgjuar pas derës, Edgar? — pyeti zonja, me një ton të llogaritur posaçërisht për ta acaruar të shoqin, që tregonte njëherësh shpërfillje e përbuzje për nervat e tij.

Hithklifi, që i kishte ngritur sytë te fjalimi i parë, lëshoi një të qeshur tallëse te i dyti, me qëllim, me sa dukej, që t'ia tërhiqte vëmendjen zotit Linton.

Ia arriti; por Edgari s'kishte ndër mend ta zbavitte me ndonjë shpërthim të lartë pasioni.

— Deri tani kam qenë i duruar me ju, zotëri, — tha ai qetësisht, — jo se s'e dija karakterin tuaj të mjerë e të poshtëruar, por ndieja se ishit vetëm pjesërisht përgjegjës për të; dhe, meqë Katerina donte ta mbante njohjen me ju, pranova: marrëzisht. Prania juaj është një helm moral që do ta ndotte edhe më të virtytshmin; për këtë shkak, dhe për të shmangur pasoja më të këqija, tani e tutje do t'jua ndaloj hyrjen në këtë shtëpi, dhe ju njoftoj që tani se kërkoj të largoheni menjëherë. Tri minuta vonesë do ta bëjnë largimin të detyruar e të turpshëm.

Hithklifi e mati me sy gjatësinë e gjerësinë e atij që fliste, me një vështrim plot përqeshje.

— Keti, ky qengji yt kërcënon si dem! — tha ai. — Rrezikon t'ia çajë kokën kockave të grushtit tim. Për Zotin, zoti Linton, më vjen për vdekje keq që s'e vleni as t'ju rrëzoj përdhe!

Zotëria im hodhi sytë drejt korridorit dhe më bëri shenjë të thërrisja burrat: s'kishte ndër mend të rrezikonte një përleshje trup më trup.

E kuptova shenjën; por zonja Linton, duke dyshuar diçka, më ndoqi, dhe, kur u përpoqa t'i thërrisja, më tërhoqi mbrapsht, e përplasi derën dhe e mbylli me çelës.

— Me ndershmëri! — tha ajo, në përgjigje të vështrimit të habitur e të zemëruar të të shoqit. — Po s'pate guxim ta sulmosh, kërkoji falje, ose lëre veten të të rrahë. Do të të mësojë të mos shtiresh me më shumë trimëri se ç'ke. Jo, më mirë e gëlltis çelësin sesa ta marrësh ti! Sa bukur më shpërblehet mirësia ndaj të dyve! Pasi ia kam bërë qejfin pa pushim natyrës së dobët të njërit e natyrës së keqe të tjetrit, si falënderim fitoj dy shembuj mosmirënjohjeje të verbër, budallaqe deri në absurditet! Edgar,

unë po të mbroja ty e të tutë; dhe do të doja që Hithklifi të të rrihte me kamxhik gjersa të sëmureshe, ngaqë guxove të mendosh keq për mua!

S'u desh kamxhiku që t'i shkaktonte këtë efekt të zotit. Ai u përpoq t'ia shkëpuste çelësin nga dora Katerinës; dhe ajo, për siguri, e flaku në pjesën më të nxehtë të zjarrit; atëherë zotin Edgar e zuri një dridhje nervore, dhe fytyra iu zbeh si e të vdekurit. Për asgjë në botë s'mund ta shmangte atë valë emocioni: ankthi i përzier me poshtërimin e mposhti krejt. U mbështet pas mbështetëses së një karrigeje dhe e mbuloi fytyrën.

— Oh! Qiej! Në kohët e vjetra kjo do të të bënte kalorës! — thirri zonja Linton. — Na mundën, na mundën! Hithklifi do të ngrinte gishtin kundër teje po aq sa do të niste mbreti ushtrinë kundër një kolonie minjsh. Merr zemër, s'do të të bëjnë keq! Ti s'je qengj: je lepurush gjiri.

— Të uroj gëzim me këtë frikacak me gjak qumështi, Keti! — tha miku i saj. — Të përgëzoj për shijen: dhe kjo është ajo gjë që lëshon jargë e dridhet, që e parapëlqeve para meje! S'do ta goditja me grusht, por do ta shqelmoja dhe do të ndieja një kënaqësi jo të vogël. Po qan, apo do t'i bjerë të fikët nga frika?

Ai iu afrua dhe ia shtyu karrigen ku ishte mbështetur Lintoni. Më mirë të kishte mbajtur largësinë: zotëria im u ngrit shpejt drejt dhe e goditi plot në fyt me një goditje që do ta kishte rrëzuar një burrë më të dobët.

Ia mori frymën për një minutë; dhe, ndërsa ai po mbytej, zoti Linton doli nga dera e pasme në oborr, e prej andej shkoi te hyrja e përparme.

— Ja! Mbarove me ardhjet këtu, — thirri Katerina. — Ik tani: ai do të kthehet me një palë pistoleta e me gjysmë duzine ndihmësish. Po të na ketë dëgjuar vërtet, sigurisht s'do të ta falë kurrë. Ma punove keq, Hithklif! Por ik; shpejto! Më mirë ta shoh Edgarin të zënë në grackë sesa ty.

— Kujton se do të iki me këtë goditje që më djeg në grykë? — gjëmoi ai. — Për ferrin, jo! Do t'ia shtyp brinjët si një lajthi të kalbur, para se ta kapërcej pragun! Po s'e rrëzova tani, do ta vras ndonjë ditë; prandaj, po ta çmosh jetën e tij, lërmë t'i shkoj!

— S'po vjen, — ndërhyra unë, duke sajuar një gënjeshtër të vogël. — Janë karrocieri dhe dy kopshtarët; me siguri s'do të presësh të të nxjerrin ata në rrugë! Secili ka nga një stap, dhe i zoti, me shumë gjasa, do të vëzhgojë nga dritaret e sallonit që ata t'i zbatojnë urdhrat.

Kopshtarët dhe karrocieri *ishin* vërtet atje; por me ta ishte edhe Lintoni. Kishin hyrë tashmë në oborr. Hithklifi, pasi u mendua më mirë, vendosi të shmangte një përleshje me tre shërbëtorë: kapi shufrën e zjarrit, e theu bravën e derës së brendshme dhe ia mbathi, ndërsa ata hynin me hapa të rëndë.

Zonja Linton, që ishte shumë e ngazëllyer, më tha ta shoqëroja lart. Ajo s'e dinte pjesën time në shkaktimin e trazirës, dhe unë doja ta mbaja të paditur.

— Gati sa s'po çmendem, Neli! — thirri ajo, duke u hedhur mbi divan. — Një mijë çekiçë farkëtarësh më rrahin në kokë! Thuaji Izabelës të më rrijë larg: kjo rrëmujë është faji i saj; dhe, po ma shtojë zemërimin tani ajo a kushdo tjetër, do të egërsohem. Dhe, Neli, thuaji Edgarit, po ta shohësh sërish sonte, se jam në rrezik të sëmurem rëndë. Do të doja të dilte e vërtetë. Më ka trembur e më ka hidhëruar tmerrësisht! Dua ta tremb. Veç kësaj, mund të vijë e të nisë një varg fyerjesh a ankimesh; jam e sigurt se do t'ia ktheja, dhe Zoti e di ku do të përfundonim! Do ta bësh, Neli ime e mirë? Ti e di që s'kam asnjë faj në këtë punë. Ç'e shtyu të bëhej përgjues? Fjalët e Hithklifit qenë të tmerrshme pasi na le; por do të mund ta largoja shpejt nga Izabela, dhe të tjerat s'kishin asnjë kuptim. Tani gjithçka u prish nga dëshira e marrë e atij budallai për të dëgjuar keq për veten, që i ndjek disa njerëz si një demon! Po të mos e kishte dëgjuar Edgari bisedën tonë, s'do t'i kishte bërë asnjë të keqe. Vërtet, kur m'u sul me atë ton të

paarsyeshëm pakënaqësie, pasi e kisha qortuar Hithklifin gjersa m'u ngjir zëri për hatër të tij, gati s'më bëhej vonë ç'i bënin njëritjetrit; sidomos se e ndieja që, sido të mbaronte skena, do të na ndanin të gjithëve, kush e di për sa kohë! Hë mirë, po s'mund ta mbaj Hithklifin si mik, po do të jetë Edgari i ulët e xheloz, do të përpiqem t'ua thyej zemrat duke thyer timen. Kjo do të jetë një mënyrë e shpejtë për t'i dhënë fund gjithçkaje, kur të më shtyjnë gjer në skaj! Por kjo është vepër që duhet ruajtur për shpresën e fundit; s'do ta befasoja Lintonin me të. Deri tani ai ka qenë i matur, se ka pasur frikë të më ngacmojë; ti duhet t'ia tregosh rrezikun po ta lërë këtë politikë; dhe t'ia kujtosh natyrën time të zjarrtë, që, kur ndizet, arrin gati në tërbim. Do të doja ta hiqje atë mospërfillje nga fytyra e të dukeshe pak më e shqetësuar për mua!

Pa dyshim, gjakftohtësia me të cilën i prita këto udhëzime ishte mjaft acaruese, sepse ato m'u dhanë me sinqeritet të plotë; por unë besoja se një njeri që mund ta planifikonte që përpara si t'i përdorte shpërthimet e pasionit, mund ta mbante veten mjaft mirë, me vullnet, edhe kur ishte nën ndikimin e tyre; dhe s'doja ta „trembja“ të shoqin, siç thoshte ajo, e t'ia shumëfishoja mërzitë për t'i shërbyer egoizmit të saj.

Prandaj s'thashë asgjë kur takova të zotin që po vinte drejt sallonit; por mora lirinë të kthehesha për të dëgjuar nëse do ta rinisnin grindjen.

Ai foli i pari.

— Rri ku je, Katerinë, — tha ai, pa asnjë zemërim në zë, por me shumë trishtim e dëshpërim. — S'do të rri. S'kam ardhur as të grindem, as të pajtohem; dua vetëm të di nëse, pas ngjarjeve të kësaj mbrëmjeje, ke ndër mend ta vazhdosh miqësinë e ngushtë me...

— Oh, për hir të mëshirës, — e ndërpreu zonja, duke përplasur këmbën, — për hir të mëshirës, mos ta dëgjojmë më tani! Gjakun tënd të ftohtë s'e ndez dot asnjë ethe: venat i ke plot me ujë akull;

por të miat ziejnë, dhe kur shohin një ftohtësi të tillë, hidhen përpjetë.

— Që të më heqësh qafe, përgjigju pyetjes sime, — këmbënguli zoti Linton. — *Duhet* t'i përgjigjesh; dhe ai vrull s'më tremb. E kam parë që mund të jesh stoike si kushdo, kur të duash. Do ta lësh Hithklifin tani e tutje, apo do të më lësh mua? Është e pamundur që të jesh njëkohësisht mikja *ime* dhe e *tij*; dhe unë *kërkoj* patjetër ta di cilin zgjedh.

— Unë kërkoj të më lini rehat! — thirri Katerina me tërbim. — E kërkoj! S'e sheh që mezi mbahem në këmbë? Edgar, ti... lërmë!

I ra ziles derisa u këput me një tingëllimë: unë hyra me nge. Ishte për ta vënë në provë edhe durimin e një shenjti: tërbime të tilla pa kuptim e të liga! Ja ku ishte shtrirë, duke e përplasur kokën pas krahut të divanit e duke kërcëllitur dhëmbët, sa mund të kujtoje se do t'i bënte copëza!

Zoti Linton qëndronte duke e vështruar, i pushtuar papritur nga pendimi e nga frika. Më tha të sillja pak ujë. Ajo s'kishte frymë për të folur.

Solla një gotë plot; dhe, meqë s'donte ta pinte, ia spërkata në fytyrë. Pas pak sekondash ajo u shtri e ngurtë dhe i ktheu sytë përpjetë, ndërsa faqet, njëherësh të zbardhura e të nxira, morën pamjen e vdekjes.

Lintoni dukej i tmerruar.

— S'ka asgjë, — i pëshpërita. S'doja që ai të dorëzohej, ndonëse në zemër s'mund të mos kisha frikë.

— Ka gjak në buzë! — tha ai, duke u rrëqethur.

— S'ka gjë! — iu përgjigja me thartësi. Dhe i tregova si kishte vendosur ajo, para se të vinte ai, të shfaqte një krizë tërbimi.

E tregova pa kujdes me zë të lartë, dhe ajo më dëgjoi, sepse u hodh përpjetë: me flokët që i fluturonin mbi supe, me sytë që i shkëndijonin, me muskujt e qafës e të krahëve që i dilnin në mënyrë të panatyrshme. U bëra gati për kocka të thyera, të paktën;

por ajo vetëm vështroi rreth e rrotull me sy të egër për një çast, pastaj u turr jashtë dhomës.

I zoti më tha ta ndiqja; e ndoqa gjer te dera e dhomës së saj; ajo më pengoi të shkoja më tej duke e mbyllur kundër meje.

Meqë të nesërmen në mëngjes nuk tregoi asnjë shenjë se do të zbriste për mëngjes, shkova ta pyesja nëse donte t'ia çonin lart.

— Jo! — m'u përgjigj prerazi.

E njëjta pyetje u përsërit për drekë e për çaj; dhe sërish të nesërmen, dhe mori të njëjtën përgjigje.

Zoti Linton, nga ana e tij, e kalonte kohën në bibliotekë dhe s'pyeste ç'bënte e shoqja. Ai dhe Izabela kishin pasur një bisedë një orëshe, gjatë së cilës ai u përpoq të nxirrte prej saj ndonjë ndjenjë tmerri të duhur për afrimet e Hithklifit; por s'mundi të nxirrte asgjë nga përgjigjet e saj dredharake dhe u detyrua ta mbyllte hetimin pa u kënaqur; duke shtuar, megjithatë, një paralajmërim solemn: po të ishte aq e marrë sa ta nxiste atë dashnor që s'vlente asgjë, kjo do t'i zgjidhte të gjitha lidhjet e farefisnisë mes saj e tij.

Kapitulli XII

Ndërsa zonjusha Linton endej e mërzitur nëpër park e kopsht, gjithmonë e heshtur e pothuajse gjithmonë në lot; dhe i vëllai mbyllej mes librave që s'i hapte kurrë, duke u lodhur, siç mendoja, nga një pritje e paqartë e pandërprerë që Katerina, e penduar për sjelljen e saj, do të vinte vetë të kërkonte falje e të kërkonte pajtim; dhe *ajo* agjëronte me kokëfortësi, me idenë, ndoshta, se në çdo vakt Edgari ishte gati të mbytej nga mungesa e saj dhe se vetëm krenaria e mbante të mos vraponte e t'i hidhej ndër këmbë; unë merresha me punët e shtëpisë, e bindur se Grejnxhi kishte vetëm një shpirt të arsyeshëm brenda mureve, dhe ai banonte në trupin tim.

S'harxhova asnjë ngushëllim për zonjushën, as asnjë qortim për zonjën time, as nuk ua vura veshin psherëtimave të zotërisë tim, që digjej të dëgjonte emrin e zonjës së tij, meqë s'mund t'ia dëgjonte zërin.

Vendosa që, për mua, le të vinin vetë në vete si t'u pëlqente; dhe, ndonëse ishte një proces i ngadaltë e i mërzitshëm, më në fund nisa të gëzohesha për një agim të zbehtë të përparimit të tij, siç mendova në fillim.

Ditën e tretë, zonja Linton e hapi derën; dhe, pasi kishte mbaruar ujin e kanës e të brokës, kërkoi ujë të ri dhe një tas me qull, sepse besonte se po vdiste. Këtë e mora për fjalë të thëna për veshët e Edgarit; unë s'besoja një gjë të tillë, kështu që e mbajta për vete dhe i çova pak çaj e bukë të thekur.

Ajo hëngri e piu me lakmi; dhe u mbështet sërish pas jastëkut, duke shtrënguar duart e duke rënkuar.

— Oh, do të vdes, — thirri ajo, — meqë askujt s'i bëhet vonë për mua. Do të doja të mos e kisha marrë këtë.

Pastaj, pas një copë here të mirë, e dëgjova të murmuriste:

— Jo, s'do të vdes; ai do të gëzohej; s'më do fare; s'do t'i mungoja kurrë!

— Dëshironi gjë, zonjë? — pyeta unë, duke e ruajtur ende qetësinë e jashtme, pavarësisht nga fytyra e saj e tmerrshme dhe sjellja e çuditshme dhe e tepruar.

— Ç'po bën ajo qenie e pandjeshme? — pyeti ajo, duke i shtyrë kaçurrelat e dendura e të ngatërruara nga fytyra e tretur. — Mos e ka zënë letargjia, apo ka vdekur?

— As njëra, as tjetra, — iu përgjigja, — në qoftë se e keni fjalën për zotin Linton. Është mjaft mirë, mendoj, ndonëse studimet e mbajnë të zënë më shumë nga ç'duhet: është vazhdimisht mes librave, meqë s'ka shoqëri tjetër.

S'do të kisha folur kështu, po ta kisha ditur gjendjen e saj të vërtetë; por s'mund ta hiqja nga mendja idenë se një pjesë të sëmundjes po e luante.

— Mes librave! — thirri ajo e hutuar. — Dhe unë po vdes! Unë në buzë të varrit! O Zot! A e di ai si kam ndryshuar? — vazhdoi ajo, duke vështruar shëmbëlltyrën e vet në një pasqyrë që varej në murin përballë. — Ajo është Katerina Linton? Ai më kujton të nevrikosur, që po luaj, ndoshta. S'mund t'i thuash se është me gjithë mend, tmerrësisht? Neli, në qoftë se s'është tepër vonë, sapo të marr vesh si ndihet ai, do të zgjedh njërën nga këto dy: ose të vdes urie menjëherë (kjo s'do të ishte ndëshkim, po të mos kishte zemër), ose të shërohem e të largohem nga ky vend. Po thua të vërtetën për të tani? Ki kujdes. Është vërtet krejt i shpërfillur për jetën time?

— Pse, zonjë, — iu përgjigja, — i zoti s'e ka idenë se ju jeni çakorduar; dhe, sigurisht, s'ka frikë se do ta lini veten të vdisni urie.

— Kujton se jo? S'mund t'i thuash se do ta bëj? — ma ktheu ajo. — Binde; fol sipas mendjes sate; thuaji se je e sigurt që do ta bëj!

— Jo, ju harroni, zonja Linton, — i thashë, — se sonte keni ngrënë pak me shije, dhe nesër do t'i ndieni efektet e mira.

— Vetëm sikur ta dija me siguri që kjo do ta vriste, — më ndërpreu ajo, — do ta vrisja veten menjëherë! Këto tri net të tmerrshme s'i kam mbyllur sytë asnjëherë; dhe, oh, sa jam munduar! Më kanë ndjekur fantazmat, Neli! Por po filloj të mendoj se ty s'të pëlqej. Sa e çuditshme! Mendoja se, ndonëse të gjithë urrenin e përbuznin njëri-tjetrin, s'mund të mos më donin mua; dhe brenda pak orësh të gjithë u bënë armiq. *Ata* u bënë, jam e sigurt; njerëzit *këtu*. Sa e zymtë të takosh vdekjen, e rrethuar nga fytyrat e tyre të ftohta! Izabela, e tmerruar dhe e neveritur, ka frikë të hyjë në dhomë: do të ishte kaq e tmerrshme ta shihje Katerinën të shkonte. Dhe Edgari, që qëndron solemnisht pranë për ta parë të mbarojë; pastaj i bën lutje falënderimi Zotit që i ktheu paqen shtëpisë, dhe kthehet te l*ibra*t e tij! Për emër të gjithçkaje që ndien, ç'punë ka ai me l*ibra*t, kur unë po vdes?

S'e duronte dot idenë që ia kisha futur në kokë, për durimin filozofik të zotit Linton. Duke u përpëlitur, e shtoi turbullimin e etheve deri në çmenduri dhe e grisi jastëkun me dhëmbë; pastaj, duke u ngritur e tëra flakë, më kërkoi t'ia hapja dritaren. Ishim në mes të dimrit, era frynte fort nga verilindja, dhe unë e kundërshtova.

Edhe shprehjet që i kalonin nëpër fytyrë, edhe ndryshimet e humorit, nisën të më trembnin tmerrësisht; dhe më sollën ndër mend sëmundjen e saj të mëparshme dhe porosinë e mjekut që të mos e kundërshtonim.

Një minutë më parë kishte qenë e dhunshme; tani, e mbështetur mbi një krah, dhe pa e vënë re refuzimin tim për t'iu bindur,

dukej se gjente një zbavitje fëminore duke i nxjerrë pendët nga të çarat që sapo kishte bërë dhe duke i radhitur mbi çarçaf sipas llojeve të ndryshme: mendja i kishte shkuar te lidhje të tjera.

— Kjo është e gjelit të detit, — murmuriti me vete, — dhe kjo e rosës së egër; dhe kjo e pëllumbit. Ah, i fusin pendët e pëllumbit në jastëkë: s'është çudi që s'mund të vdisja![45] Duhet të kem kujdes ta hedh përdhe kur të shtrihem. Dhe kjo është e një gjeli shqopishteje; dhe kjo... do ta njihja mes një mijë... është e një gicvile. Zog i bukur; që sillej rrotull mbi kokat tona në mes të shqopishtes. Donte të shkonte te foleja, sepse retë prekën kodrinat, dhe e ndiente se po vinte shi. Kjo pendë u mor nga shqopishtja; zogun s'e vranë: e pamë folenë e tij në dimër, plot me skelete të vogla. Hithklifi i vuri një grackë sipër, dhe të mëdhenjtë s'guxuan të vinin. E bëra të më premtonte se s'do të vriste kurrë më asnjë gicvilë pas asaj, dhe s'vrau. Po, ja edhe të tjera! I vrau gicvilat e mia, Neli? Mos është ndonjë e kuqe? Lërmë të shoh.

— Lëri këto punë foshnjash! — e ndërpreva unë, duke ia tërhequr jastëkun e duke ia kthyer vrimat nga dysheku, sepse po i nxirrte përmbajtjen me grushte. — Shtrihu e mbylli sytë; po flet përçart. Shih ç'rrëmujë! Pupla po fluturon si borë!

Shkova andej-këtej duke e mbledhur.

— Shoh te ti, Neli, — vazhdoi ajo, si në ëndërr, — një grua të moshuar: ke flokë të thinjura e supe të kërrusura. Ky shtrat është Shpella e Zanave nën Shkëmbinjtë e Penistonit, dhe ti po mbledh shigjeta zanash[46] për t'u bërë keq mëshqerrave tona; dhe, sa jam unë afër, bën sikur janë vetëm tufa leshi. Ja ku do të përfundosh pas pesëdhjetë vjetësh; e di që tani s'je kështu. S'po flas përçart, gabohesh; përndryshe do të besoja se vërtet *je* ajo shtrigë e thatë,

[45] Sipas një besimi të vjetër popullor anglez, një njeri nuk mund të vdesë i shtrirë mbi një jastëk me pendë pëllumbi.

[46] Shigjeta zanash (*elf-bolts*): maja të lashta shigjetash prej guri që gjendeshin nëpër ara; sipas besimeve popullore, zanat i hidhnin për t'i sëmurur bagëtinë.

dhe do të mendoja se vërtet *jam* nën Shkëmbinjtë e Penistonit; dhe e di që është natë, dhe që mbi tryezë janë dy qirinj që e bëjnë dollapin e zi të shkëlqejë si gagat.

— Dollapi i zi? Ku është ai? — e pyeta. — Po flet në gjumë!

— Është pas murit, si gjithmonë, — m'u përgjigj ajo. — Duket *vërtet* e çuditshme: shoh një fytyrë në të!

— Në dhomë s'ka dollap, dhe s'ka pasur kurrë, — i thashë, duke u ulur sërish e duke ngritur perden që ta shihja.

— S'e sheh *ti* atë fytyrë? — pyeti ajo, duke vështruar me ngulm pasqyrën.

Dhe, ç'të thosha, s'isha e zonja ta bëja të kuptonte se ishte e saja; kështu u ngrita dhe e mbulova me një shall.

— Është ende atje prapa! — vazhdoi ajo me ankth. — Dhe lëvizi. Kush është? Shpresoj të mos dalë kur të ikësh ti! Oh! Neli, dhoma është e përhumbur! Kam frikë të rri vetëm!

Ia mora dorën në timen dhe i thashë të qetësohej, sepse një varg dridhjesh i shkundnin trupin, dhe ajo *vazhdonte* t'i ngulte sytë drejt xhamit.

— S'ka njeri këtu! — ngulmova unë. — Ishit *ju* vetë, zonja Linton; e dinit pak më parë.

— Unë vetë, — gulçoi ajo, — dhe ora po bie dymbëdhjetë! Atëherë është e vërtetë; kjo është e tmerrshme!

Gishtat i kapën çarçafët dhe i mblodhi mbi sy. U përpoqa të shkoja tinëz te dera me qëllim që të thërrisja të shoqin; por më ktheu mbrapsht një britmë therëse. Shalli kishte rënë nga korniza.

— Pse, ç'*ka* ndodhur? — thirra unë. — Kush është frikacak tani? Zgjohu! Ai është xhami, pasqyra, zonja Linton; dhe ju e shihni veten në të, dhe ja ku jam edhe unë pranë jush.

Duke u dridhur dhe e hutuar, ajo më mbajti fort, por tmerri iu largua ngadalë nga fytyra; zbehtësia i la vendin një skuqjeje turpi.

— Oh, o Zot! Kujtova se isha në shtëpi, — psherëtiu ajo. — Kujtova se isha shtrirë në dhomën time te Lartësitë e Stuhishme. Ngaqë jam e dobët, m'u turbullua truri dhe bërtita pa e kuptuar. Mos thuaj asgjë; por rri me mua. Kam frikë të fle; ëndrrat më tmerrojnë.

— Një gjumë i rëndë do t'ju bënte mirë, zonjë, — iu përgjigja, — dhe shpresoj se kjo vuajtje do t'ju pengojë të provoni sërish të vdisni urie.

— Oh, sikur të isha vetëm në shtratin tim në shtëpinë e vjetër! — vazhdoi ajo me hidhërim, duke përdredhur duart. — Dhe ajo erë që gjëmon nëpër bredhat pranë dritares. Lërmë ta ndiej: vjen drejt e poshtë nga shqopishtja; lërmë ta marr një frymë!

Për ta qetësuar, e mbajta dritaren të hapur pak sekonda. Hyri një shkulm i ftohtë; e mbylla dhe u ktheva në vendin tim.

Tani ajo rrinte e qetë, me fytyrën të larë në lot. Rraskapitja e trupit ia kishte mposhtur krejt shpirtin; Katerina jonë e zjarrtë s'ishte më mirë se një fëmijë që qan!

— Sa kohë ka që jam mbyllur këtu? — pyeti ajo, duke u gjallëruar papritur.

— Ishte e hënë mbrëmja, — iu përgjigja, — dhe tani është e enjte natën, më mirë të them e premte në mëngjes.

— Ç'thua! E së njëjtës javë? — thirri ajo. — Vetëm kaq pak kohë?

— Mjaft gjatë për të jetuar vetëm me ujë të ftohtë e me humor të keq, — vërejta unë.

— Hë mirë, më duket një numër i lodhshëm orësh, — mërmëriti ajo me dyshim, — duhet të jenë më shumë. Më kujtohet që isha në sallon pasi ata u grindën, dhe Edgari po më ngacmonte mizorisht, dhe unë vrapova në këtë dhomë e dëshpëruar. Sapo e mbylla derën me shul, më pushtoi një errësirë e plotë dhe rashë përdhe. S'mund t'ia shpjegoja Edgarit sa e sigurt isha se do të më binte ndonjë krizë, a se do të çmendesha e do të tërbohesha, po të vazhdonte të më ngacmonte! S'kisha më në dorë as gjuhën, as

trurin, dhe ai s'e mori me mend ankthin tim, ndoshta: mezi më la mend të përpiqesha t'i shpëtoja atij e zërit të tij. Para se të vija aq në vete sa të shihja e të dëgjoja, nisi të gdhinte; dhe, Neli, do të të them ç'mendova, dhe ç'më është kthyer e rikthyer në mendje derisa pata frikë për mendjen time. Mendova, ndërsa isha shtrirë aty me kokën pas asaj këmbe tryeze e me sytë që dallonin turbullt katrorin gri të dritares, se isha e mbyllur në shtratin me panele lisi në shtëpi; dhe zemra më dhembte nga një hidhërim i madh që, sapo isha zgjuar, s'mund ta kujtoja. Mendohesha e mundohesha të zbuloja ç'mund të ishte; dhe, gjë shumë e çuditshme, gjithë shtatë vitet e fundit të jetës sime u bënë një zbrazëti! S'më kujtohej se kishin qenë fare. Isha fëmijë; babai sapo ishte varrosur, dhe mjerimi im vinte nga ndarja që kishte urdhëruar Hindli mes meje e Hithklifit. Më kishin shtrirë vetëm për herë të parë, dhe po zgjohesha nga një kotje e zymtë pas një nate të qari. Ngrita dorën për t'i shtyrë panelet mënjanë: ajo goditi faqen e tryezës! E rrëshqita mbi qilim, dhe atëherë shpërtheu kujtesa: ankthi im i mëparshëm u gëlltit nga një krizë dëshpërimi. S'e di pse ndihesha kaq e mjerë deri në tërbim: duhet të ketë qenë një çmenduri e përkohshme, sepse arsye pothuajse s'ka. Por, sikur në dymbëdhjetë vjeç të më kishin shkëputur nga Lartësitë, nga çdo lidhje e hershme dhe nga gjithçkaja ime, siç ishte Hithklifi atëherë, dhe të më kishin kthyer me një të rënë në zonjën Linton, zonjën e Thrashkros Grejnxhit dhe gruan e një të huaji; një të mërguar e të dëbuar, që atëherë e tutje, nga ajo që kishte qenë bota ime... Mund ta përfytyrosh pak greminën ku zvarritesha! Tunde kokën sa të duash, Neli: edhe ti ke ndihmuar të më trazohet mendja! Duhej t'i kishe folur Edgarit, vërtet duhej, dhe ta detyroje të më linte të qetë! Oh, po digjem! Do të doja të isha jashtë; do të doja të isha sërish vajzë, gjysmë e egër, e fortë dhe e lirë... dhe të qeshja me fyerjet, jo të çmendesha prej tyre! Pse kam ndryshuar kaq shumë? Pse më vërshon gjaku në një ferr trazimi për ca fjalë? Jam e sigurt se do të isha vetvetja, po të isha njëherë

mes shqopave nëpër ato kodra... Hape sërish dritaren krejt, lidhe hapur! Shpejt, pse s'lëviz?

— Sepse s'dua të të vras nga të ftohtit, — iu përgjigja.

— S'do të më japësh asnjë mundësi jete, do të thuash, — tha ajo e vrenjtur. — Megjithatë, s'jam ende e pafuqishme; do ta hap vetë.

Dhe, duke rrëshqitur nga shtrati para se të mund ta pengoja, kaloi dhomën duke ecur shumë e pasigurt, e hapi dritaren krejt dhe u përkul jashtë, pa e vënë re ajrin e ngrirë që i priste supet si thikë.

Iu luta, dhe më në fund u përpoqa ta detyroja të tërhiqej. Por shpejt pashë se fuqia e saj prej të ethshmeje e kalonte shumë timen (se vërtet *ishte* në jerm, u binda nga veprimet dhe nga fjalët përçart që pasuan).

Hënë s'kishte, dhe gjithçka poshtë ishte në një errësirë të mjegullt; asnjë dritë s'vezullonte nga asnjë shtëpi, larg a afër; të gjitha ishin shuar shumë më parë; dhe ato të Lartësive të Stuhishme nuk dukeshin kurrë... megjithatë ajo pohonte se ua shihte shkëlqimin.

— Shiko! — thirri ajo me zjarr. — Ajo është dhoma ime, me qiriun brenda, dhe pemët që lëkunden përpara saj... dhe qiriu tjetër është në papafingon e Jozefit... Jozefi rri zgjuar gjer vonë, apo jo? Po pret gjersa të kthehem në shtëpi, që ta mbyllë portën... Hë mirë, do të presë edhe pak. Është udhë e vështirë, dhe me zemër të trishtë për ta bërë; dhe duhet të kalojmë pranë kishës së Gimertonit për ta bërë atë udhë! Shpesh u kemi dalë përballë bashkë fantazmave të saj, dhe e kemi sfiduar njëri-tjetrin të rrinim mes varreve e t'i thërrisnim të vinin... Por, Hithklif, po të sfidoj tani, do të guxosh? Po guxove, do të të mbaj. S'do të rri shtrirë atje vetëm; mund të më varrosin dymbëdhjetë këmbë thellë dhe ta shembin kishën mbi mua, por s'do të prehem gjersa të jesh me mua... Kurrë!

U ndal dhe vazhdoi me një buzëqeshje të çuditshme: „Po mendohet... do të donte të shkoja unë te ai! Gjej një mënyrë, pra! Jo nëpër atë varrezë... Je i ngadaltë! Kënaqu, ti më ke ndjekur gjithmonë!“

Duke parë se ishte e kotë të kundërshtoje çmendurinë e saj, po mendoja si mund të arrija diçka për ta mbështjellë, pa e lëshuar, sepse s'kisha besim ta lija vetëm pranë dritares së hapur; kur, për tmerrin tim, dëgjova kërcitjen e dorezës së derës, dhe hyri zoti Linton. Sapo kishte ardhur nga biblioteka dhe, duke kaluar nëpër korridor, kishte dëgjuar bisedën tonë dhe e kishte shtyrë kureshtja, ose frika, të shihte ç'ishte kjo, në atë orë të vonë.

— Oh, zotëri! — thirra unë, duke e ndalur thirrjen që i kishte dalë në buzë nga pamja që i doli përpara dhe nga atmosfera e ftohtë e dhomës.

— Zonja ime e shkretë është e sëmurë, dhe s'e mbaj dot; s'ia dal dot fare me të; ju lutem, ejani ta bindni të shkojë në shtrat. Harrojeni zemërimin, sepse atë s'e drejton dot njeri ndryshe veç si do ajo.

— Katerina e sëmurë? — tha ai, duke ardhur me nxitim tek ne. — Mbylle dritaren, Elen! Katerinë! Pse...

Heshti; pamja e rraskapitur e zonjës Linton e la pa fjalë, dhe mund vetëm ta kalonte vështrimin nga ajo te unë me një habi të tmerruar.

— Ka qenë duke u mërzitur këtu, — vazhdova unë, — dhe mezi ka ngrënë gjë, dhe s'është ankuar kurrë; s'na lejonte të hynim asnjërës gjer këtë mbrëmje, dhe kështu s'mund t'ju njoftonim për gjendjen e saj, meqë s'e dinim as ne vetë; por s'është gjë.

E ndjeva që po i jepja shpjegimet në mënyrë të ngathët; i zoti u vrenjt. „S'është gjë, apo jo, Elen Din?“ tha ai rreptë. „Do të më japësh llogari më qartë pse më le të paditur për këtë!“ Dhe e mori të shoqen në krahë dhe e vështroi me ankth.

Në fillim ajo s'i hodhi asnjë vështrim që të tregonte se e njihte: ai ishte i padukshëm për vështrimin e saj të përhumbur. Por

jermi s'ishte i ngulët; pasi i shkëputi sytë nga soditja e errësirës përjashta, ngadalë-ngadalë e përqendroi vëmendjen te ai dhe zbuloi kush ishte ai që e mbante.

— Ah! Erdhe, apo jo, Edgar Linton? — tha ajo me një gjallëri të zemëruar. — Ti je nga ato gjëra që gjenden gjithmonë kur s'i do, e kur i do, kurrë! Mendoj se tani do të kemi vajtime me bollëk... e shoh që do të kemi... por ato s'mund të më mbajnë larg shtëpisë sime të ngushtë atje tej, vendit ku do të prehem, ku do të shkoj para se të mbarojë pranvera! Ja ku është: jo mes Lintonëve, mbaje mend, nën çatinë e kapelës, por në ajër të lirë, me një gur varri; dhe ti bëj si të duash, nëse do të shkosh te ata, a do të vish te unë!

— Katerinë, ç'ke bërë? — nisi i zoti. — S'jam më asgjë për ty? E do atë të mjerë, Hith...

— Pusho! — thirri zonja Linton. — Pusho, menjëherë! Po ta përmendësh atë emër, e mbaroj punën në çast, duke u hedhur nga dritarja! Atë që prek tani mund ta kesh; por shpirti im do të jetë në majë të asaj kodre para se të më vësh sërish dorë. S'të dua, Edgar; e kam kaluar kohën që të doja... Kthehu te librat e tu... Më vjen mirë që ke një ngushëllim, sepse gjithçka që kishe tek unë ka ikur.

— Mendja i shkon andej-këtej, zotëri, — ndërhyra unë. — Gjithë mbrëmjen ka folur marrëzira; por lëreni të qetë e me kujdesin e duhur, dhe do të marrë veten... Tani e tutje duhet të kemi kujdes të mos e mërzitim.

— S'dua më këshilla prej teje, — u përgjigj zoti Linton. — E dije natyrën e zonjës sate dhe më nxite ta mundoja. Dhe të mos më japësh asnjë shenjë si ka qenë këto tri ditë! Ishte pa zemër! Muaj sëmundjeje s'do të mund të sillnin një ndryshim të tillë!

Nisa të mbrohesha, duke menduar se ishte tepër keq të më fajësonin për tekat e liga të një tjetri!

— E dija që natyra e zonjës Linton ishte kokëfortë e sunduese, — thirra unë, — por s'e dija që ju donit t'ia ushqenit humorin e

egër! S'e dija që, për t'ia bërë qejfin, duhej të bëja sikur s'e shihja zotin Hithklif. E kreva detyrën e një shërbëtoreje besnike duke jua treguar, dhe mora rrogën e një shërbëtoreje besnike! Hë mirë, do të më mësojë të kem kujdes herën tjetër. Herën tjetër mund t'i mblidhni vetë lajmet!

— Herën tjetër që të më sjellësh ndonjë thashethem, do të largohesh nga shërbimi im, Elen Din, — m'u përgjigj ai.

— Atëherë mendoj se do të parapëlqenit të mos dëgjonit asgjë, zoti Linton? — i thashë. — Hithklifi e ka lejen tuaj të vijë t'i bëjë dashuri zonjushës e të hyjë sa herë t'i japë rast mungesa juaj, me qëllim që ta helmojë zonjën kundër jush?

Sado e turbulluar që ishte Katerina, mendja i ishte e mprehtë për ta zbatuar bisedën tonë.

— Ah! Neli më ka tradhtuar, — thirri ajo me pasion. — Neli është armikja ime e fshehtë. Shtrigë! Pra, vërtet kërkon shigjeta zanash për të na bërë keq! Më lëshoni, se do ta bëj të pendohet! Do ta bëj të ulërijë e t'i marrë fjalët mbrapsht!

Nën vetulla iu ndez një tërbim prej të çmenduri; u përpoq me dëshpërim të çlirohej nga krahët e Lintonit. S'kisha asnjë dëshirë të prisja përfundimin; dhe, duke vendosur të kërkoja ndihmë mjekësore me përgjegjësinë time, dola nga dhoma.

Duke kaluar nëpër kopsht për të dalë në rrugë, në një vend ku është ngulur në mur një grep për frerët e kuajve, pashë diçka të bardhë që lëvizte në mënyrë të çrregullt, dukshëm nga një shkak tjetër jo nga era. Pavarësisht nga nxitimi, u ndala ta shihja, që të mos më ngulitej përgjithmonë në përfytyrim bindja se ishte një qenie e botës tjetër.

Habia dhe hutimi im qenë të mëdhenj kur zbulova, më shumë me të prekur se me të parë, Fenin, qenushen e gjahut të zonjushës Izabela, të varur me një shami e gati në frymën e fundit.

E lirova shpejt kafshën dhe e ngrita në kopsht. E kisha parë që e kishte ndjekur të zonjën lart kur ajo shkoi të flinte, dhe u çudita

shumë si kishte mundur të dilte atje, e cili njeri i lig e kishte trajtuar kështu.

Ndërsa e zgjidhja nyjën rreth grepit, m'u duk se dëgjova disa herë trokun e këmbëve të kuajve që galoponin diku larg; por kisha aq shumë gjëra që më zinin mendimet, sa mezi e çava kokën për këtë rrethanë, ndonëse ishte një zhurmë e çuditshme, në atë vend, në orën dy të mëngjesit.

Për fat, zoti Keneth po dilte nga shtëpia për të parë një të sëmurë në fshat, kur unë arrita në rrugë; dhe tregimi im për sëmundjen e Katerina Lintonit e shtyu të kthehej menjëherë me mua.

Ishte njeri i thjeshtë e i vrazhdë; dhe s'pati asnjë drojë t'i thoshte dyshimet se ajo do t'i mbijetonte këtij sulmi të dytë, veç po të ishte më e bindur ndaj udhëzimeve të tij nga ç'ishte treguar më parë.

— Neli Din, — tha ai, — s'mund të mos mendoj se këtu ka ndonjë shkak tjetër. Ç'ka ndodhur te Grejnxhi? Këtu lart kemi dëgjuar fjalë të çuditshme. Një vajzë e fortë dhe e shëndetshme si Katerina s'sëmuret për një hiç; dhe këta lloj njerëzish s'duhet të sëmuren. Është punë e vështirë t'i nxjerrësh nga ethet e gjëra të tilla. Si filloi?

— I zoti do t'jua tregojë, — iu përgjigja, — por ju i njihni natyrat e dhunshme të Ernshouve, dhe zonja Linton ua kalon të gjithëve. Këtë mund ta them: filloi me një grindje. Në një stuhi pasioni e zuri një lloj krize. Kështu thotë ajo, të paktën; sepse në kulmin e saj iku dhe u mbyll në dhomë. Pastaj s'pranoi të hante, dhe tani herë flet përçart e herë rri gjysmë në ëndërr, i njeh ata që ka rreth vetes, por mendja i është mbushur me gjithfarë idesh e iluzionesh të çuditshme.

— Zotit Linton do t'i vijë keq? — vërejti Kenethi, si në pyetje.

— Keq? Do t'i plasë zemra, po të ndodhë ndonjë gjë! — iu përgjigja. — Mos e trembni më shumë nga ç'duhet.

— Hë mirë, unë i thashë të kishte kujdes, — tha shoku im, — dhe duhet t'i durojë pasojat që s'ma vuri veshin paralajmërimit! A s'ka qenë shumë i ngushtë me zotin Hithklif kohët e fundit?

— Hithklifi vjen shpesh te Grejnxhi, — iu përgjigja, — ndonëse më shumë ngaqë zonja e njihte kur ishte djalë, sesa ngaqë i zoti e do shoqërinë e tij. Tani për tani, e kanë çliruar nga mundimi i vizitave, për shkak të ca synimeve të paturpshme ndaj zonjushës Linton që tregoi. S'besoj se do ta pranojnë më.

— Dhe zonjusha Linton i kthen krahët? — qe pyetja tjetër e mjekut.

— S'jam në besimin e saj, — ia ktheva, pa dëshirë ta vazhdoja këtë temë.

— Jo, ajo është dinake, — vërejti ai, duke tundur kokën. — I mban punët për vete! Por është një budallaqe e vogël e vërtetë. E kam nga një burim i sigurt se mbrëmë (dhe ç'natë e bukur qe!) ajo dhe Hithklifi po shëtisnin në korijen prapa shtëpisë suaj më shumë se dy orë; dhe ai e nxiste të mos hynte më brenda, por t'i hipte kalit të tij e të ikte me të! Ai që ma tha më tregoi se ajo mundi ta shtynte vetëm duke i dhënë fjalën e nderit se do të ishte gati në takimin e tyre të parë pas atij: kur do të ishte, ai s'e dëgjoi; por nxiteni zotin Linton të hapë sytë!

Ky lajm më mbushi me frikëra të reja; e lashë Kenethin pas dhe vrapova pjesën më të madhe të rrugës së kthimit. Qenushja ende kuiste në kopsht. Humba një minutë t'i hapja portën, por, në vend që të shkonte te dera e shtëpisë, ajo vraponte lart e poshtë duke nuhatur barin, dhe do të ishte arratisur në rrugë, po të mos e kisha kapur e ta kisha futur brenda me vete.

Kur u ngjita në dhomën e Izabelës, dyshimet m'u vërtetuan: ishte bosh. Po të kisha ardhur disa orë më herët, sëmundja e zonjës Linton mund ta kishte ndalur hapin e saj të nxituar. Por ç'mund të bëhej tani? Kishte një mundësi të vogël t'i arrinin, po t'i ndiqnin menjëherë. *Unë*, megjithatë, s'mund t'i ndiqja; dhe s'guxoja t'i zgjoja njerëzit e shtëpisë e ta mbushja vendin me

rrëmujë; aq më pak t'ia zbuloja punën zotit, aq i zhytur sa ishte në fatkeqësinë e tanishme, pa zemër për të duruar një hidhërim të dytë!

S'pashë rrugë tjetër veç ta mbaja gjuhën e t'i lija punët të merrnin rrjedhën e tyre; dhe, kur arriti Kenethi, shkova ta lajmëroja me një fytyrë që s'e kisha përmbledhur mirë.

Katerina ishte shtrirë në një gjumë të trazuar; i shoqi kishte arritur ta qetësonte krizën e tërbimit; tani rrinte i përkulur mbi jastëkun e saj, duke ndjekur çdo hije e çdo ndryshim të tipareve të saj, që shprehnin aq shumë dhimbje.

Mjeku, pasi e shqyrtoi vetë rastin, i foli me shpresë se mund të kishte një përfundim të mbarë, vetëm po të mundnim ta ruanim rreth saj qetësinë e plotë e të pandërprerë. Mua ma bëri të qartë se rreziku që kërcënonte s'ishte aq vdekja, sa humbja e përhershme e mendjes.

Atë natë s'i mbylla sytë, as zoti Linton; në të vërtetë, s'shkuam fare të flinim; dhe shërbëtorët u ngritën të gjithë shumë para orës së zakonshme, duke lëvizur nëpër shtëpi me hap të vjedhur e duke shkëmbyer pëshpërima kur ndesheshin nëpër punët e tyre. Të gjithë ishin në këmbë, veç zonjushës Izabela; dhe nisën të vinin re sa rëndë flinte; edhe i vëllai pyeti nëse ishte ngritur, dhe dukej i paduruar ta kishte pranë, e i lënduar që tregonte kaq pak shqetësim për kunatën.

Dridhesha se mos më dërgonte ta thërrisja; por m'u kursye dhimbja të isha e para që njoftonte arratisjen e saj. Njëra nga shërbyeset, një vajzë mendjelehtë që kishte shkuar herët për një punë në Gimerton, u ngjit me gulçim nëpër shkallë, me gojë hapur, dhe u turr në dhomë duke thirrur:

— Oh, o Zot, o Zot! Ç'do të na gjejë tani? Zotëri, zotëri, zonjusha jonë...

— Mbylle zhurmën! — thirra unë me ngut, e tërbuar nga mënyra e saj e zhurmshme.

— Fol më ulët, Meri. Ç'ka ndodhur? — tha zoti Linton. — Ç'ka zonjusha jote?

— Ka ikur, ka ikur! Ai Hithklifi ia ka mbathur me të! — tha vajza me gulçim.

— S'është e vërtetë! — thirri Lintoni, duke u ngritur i trazuar. — S'mund të jetë; si të ka hyrë kjo ide në kokë? Elen Din, shko e kërkoje; është e pabesueshme; s'mund të jetë.

Ndërsa fliste, e çoi shërbyesen te dera, dhe pastaj ia përsëriti kërkesën t'i thoshte arsyet e një pohimi të tillë.

— Pse, takova në rrugë një djalë që sjell qumështin këtu, — belbëzoi ajo, — dhe ai më pyeti nëse s'ishim në hall te Grejnxhi. Unë kujtova se e kishte fjalën për sëmundjen e zonjës, ndaj i thashë: po. Atëherë më tha: „Ka shkuar njeri pas tyre, mendoj?“ Unë e vështrova me sy të zgurdulluar. Ai e pa që s'dija asgjë, dhe më tregoi si një zotëri e një zonjë ishin ndalur që t'i mbërthenin patkoin një kali te një farkë, dy milje jashtë Gimertonit, jo shumë kohë pas mesnate! Dhe si u ngrit e bija e farkëtarit të shihte kush ishin: i njohu të dy menjëherë. Dhe e vuri re që burri (ishte Hithklifi, ishte e sigurt, s'mund ta ngatërronte njeri; veç kësaj) i vuri në dorë të atit një sovran[47] për pagesë. Zonja e kishte mantelin mbi fytyrë; por kërkoi një gllënjkë ujë, dhe ndërsa pinte, manteli i ra mbrapsht, dhe ajo e pa shumë qartë. Hithklifi mbante të dy frerët ndërsa vazhduan rrugën, dhe ata e kthyen fytyrën nga ana e kundërt e fshatit e shkuan aq shpejt sa i linin rrugët e këqija. Vajza s'i tha asgjë të atit, por ia tregoi gjithë Gimertonit këtë mëngjes.

Vrapova e hodha një sy, sa për formë, në dhomën e Izabelës; dhe, kur u ktheva, e vërtetova fjalën e shërbyeses. Zoti Linton ishte ulur sërish pranë shtratit; kur hyra, ngriti sytë, ma lexoi kuptimin e pamjes së shastisur dhe i uli pa dhënë asnjë urdhër e pa thënë asnjë fjalë.

[47] Sovran: monedhë angleze prej ari.

— A duhet të marrim ndonjë masë për ta arritur e për ta kthyer? — pyeta unë. — Si duhet të bëjmë?

— Iku me dëshirën e vet, — u përgjigj i zoti. — Kishte të drejtë të ikte, po të donte. Mos më shqetëso më për të. Tani e tutje është motra ime vetëm me emër; jo se e mohoj unë, por sepse më ka mohuar ajo mua.

Dhe kjo qe e gjitha që tha për këtë punë; s'bëri asnjë pyetje tjetër dhe s'e përmendi në asnjë mënyrë, veç kur më urdhëroi t'ia dërgoja gjithë sendet që kishte në shtëpi në shtëpinë e saj të re, kudo që të ishte, kur ta merrja vesh.

Kapitulli XIII

Dy muaj ndenjën larg të arratisurit; në ato dy muaj, zonja Linton e ndeshi dhe e mposhti tronditjen më të rëndë të asaj që u quajt ethe e trurit. Asnjë nënë s'do ta kishte rritur një fëmijë të vetëm me më shumë përkushtim nga ç'u kujdes Edgari për të. Ditë e natë rrinte roje dhe duronte me durim gjithë bezdisjet që mund t'i shkaktonin nervat e acaruara dhe një mendje e tronditur; dhe, ndonëse Kenethi vërejti se ajo që po i shpëtonte varrit do t'ia shpërblente kujdesin vetëm duke u bërë burim i një ankthi të pandërprerë në të ardhmen (në fakt, që po i flijonte shëndetin e fuqinë për të ruajtur një gërmadhë njerëzore), ai s'njihte kufi në mirënjohje e në gëzim kur u shpall se jeta e Katerinës s'ishte më në rrezik; dhe rrinte orë pas ore pranë saj, duke ndjekur kthimin e ngadaltë të shëndetit të trupit dhe duke i ushqyer shpresat e tij tepër të ndezura me iluzionin se edhe mendja e saj do të gjente sërish ekuilibrin e duhur, dhe se ajo shpejt do të ishte krejt si më parë.

Hera e parë që doli nga dhoma qe në fillim të marsit pasardhës. Zoti Linton i kishte vënë mbi jastëk, në mëngjes, një grusht shafranë të artë; syri i saj, i huaj prej kohësh për çdo shkëndijë kënaqësie, i kapi kur u zgjua dhe shkëlqeu i gëzuar, ndërsa ajo i mblidhte me zjarr.

— Këto janë lulet më të hershme te Lartësitë! — thirri ajo. — Më kujtojnë erërat e buta të shkrirjes, diellin e ngrohtë dhe

borën gati të shkrirë. Edgar, a s'fryn erë jugu, dhe a s'ka ikur gati bora?

— Këtu poshtë bora ka ikur krejt, e dashur! — u përgjigj i shoqi. — Dhe në gjithë vargun e shqopishteve shoh vetëm dy njolla të bardha. Qielli është i kaltër, dhe thëllëzat po këndojnë, dhe përrenjtë e rrëketë janë mbushur plot. Katerinë, pranverën e kaluar në këtë kohë digjesha të të kisha nën këtë kulm; tani do të doja të ishe një a dy milje lart nëpër ato kodra: ajri fryn aq ëmbël, sa ndiej se do të të shëronte.

— Atje s'do të jem më veç edhe një herë! — tha e sëmura. — Dhe atëherë ti do të më lësh, dhe unë do të mbetem përgjithmonë. Pranverën tjetër do të digjesh sërish të më kesh nën këtë kulm, dhe do të kthesh sytë pas e do të mendosh se ishe i lumtur sot.

Lintoni i derdhi përkëdheljet më të ëmbla dhe u përpoq ta gëzonte me fjalët më të dashura; por ajo, duke i vështruar lulet si në ëndërr, i la lotët të mblidheshin në qerpikë e t'i rridhnin nëpër faqe pa i vënë re.

E dinim që vërtet ishte më mirë, dhe prandaj vendosëm se mbyllja e gjatë në një vend të vetëm i shkaktonte shumë nga ky dëshpërim, dhe se ai mund të largohej pjesërisht me një ndryshim mjedisi.

I zoti më tha të ndizja zjarrin në sallonin e braktisur prej shumë javësh dhe të vija një kolltuk në diell pranë dritares; pastaj e zbriti poshtë, dhe ajo ndenji gjatë duke e shijuar ngrohtësinë e këndshme, dhe, siç e prisnim, u gjallërua nga sendet përreth, që, ndonëse të njohura, ishin të lira nga lidhjet e zymta që e mbështillnin dhomën e saj të urryer të sëmundjes. Në mbrëmje dukej shumë e rraskapitur; e megjithatë, asnjë argument s'mundi ta bindte të kthehej në atë dhomë, dhe m'u desh ta rregulloja divanin e sallonit si shtrat për të, gjersa të përgatitej një dhomë tjetër.

Për t'ia shmangur lodhjen e ngjitjes e të zbritjes nëpër shkallë, rregulluam këtë dhomë ku jeni shtrirë tani, në të njëjtin kat me

sallonin; dhe ajo shpejt u bë aq e fortë sa të kalonte nga njëra te tjetra, e mbështetur në krahun e Edgarit.

Ah, mendova me vete, mund të shërohet, me një kujdes të tillë. Dhe kishte arsye të dyfishtë ta dëshiroje, sepse nga jeta e saj varej jeta e një tjetri: ushqenim shpresën se pas pak kohe zemra e zotit Linton do të gëzohej, dhe tokat e tij do të shpëtonin nga duart e një të huaji, me lindjen e një trashëgimtari.

Duhet të përmend se Izabela, rreth gjashtë javë pasi iku, i dërgoi të vëllait një letër të shkurtër, ku njoftonte martesën e saj me Hithklifin. Dukej e thatë dhe e ftohtë; por në fund ishte shkruar me laps, me pika-pika, një kërkesë e errët faljeje dhe një lutje që ta kujtonte me dashuri e të pajtoheshin, në qoftë se veprimi i saj e kishte fyer; duke pohuar se atëherë s'mund të bënte ndryshe, dhe, meqë puna ishte bërë, tani s'kishte më fuqi ta zhbënte.

Lintoni s'iu përgjigj kësaj, besoj; dhe pas dy javësh të tjera mora unë një letër të gjatë, që më dukej e çuditshme nga pena e një nuseje sapo dalë nga muaji i mjaltit. Do ta lexoj, sepse e ruaj ende. Çdo kujtim i të vdekurve është i çmuar, po të ishin të çmuar kur ishin gjallë.

„E dashur Elen," fillon ajo.

Erdha mbrëmë te Lartësitë e Stuhishme dhe dëgjova për herë të parë se Katerina ka qenë, dhe është ende, shumë e sëmurë. Mendoj se s'duhet t'i shkruaj asaj, dhe im vëlla ose është tepër i zemëruar, ose tepër i hidhëruar për t'iu përgjigjur asaj që i dërgoj. Megjithatë, duhet t'i shkruaj dikujt, dhe e vetmja zgjedhje që më mbetet je ti.

Thuaji Edgarit se do të jepja gjithë botën ta shihja sërish në fytyrë; se zemra m'u kthye te Thrashkros Grejnxhi njëzet e katër orë pasi u largova, dhe është atje këtë çast, plot ndjenja të ngrohta për të e për Katerinën! Megjithatë, s'mund ta ndjek *(këto fjalë janë të nënvizuara)*; *s'kanë pse të më presin, dhe mund të nxjerrin ç'përfundime të duan; por të kenë kujdes të*

mos ia hedhin fajin vullnetit tim të dobët, a mungesës së dashurisë.

Pjesa tjetër e letrës është vetëm për ty. Dua të të bëj dy pyetje; e para është:

Si arrite t'i ruash ndjenjat e zakonshme të natyrës njerëzore kur banoje këtu? S'gjej asnjë ndjenjë që ta ndajnë me mua ata që kam përreth.

Pyetja e dytë më intereson shumë; është kjo:

A është zoti Hithklif njeri? Po të jetë, a është i çmendur? Dhe po të mos jetë, a është djall? S'do t'i tregoj arsyet pse e bëj këtë pyetje; por të lutem të më shpjegosh, po të mundesh, me se jam martuar; domethënë, kur të vish të më shohësh; dhe duhet të vish, Elen, shumë shpejt. Mos më shkruaj, por eja, dhe më sill diçka nga Edgari.

Tani do të dëgjosh si më pritën në shtëpinë time të re, siç më bëjnë të kujtoj se do të jenë Lartësitë. Për të zbavitur veten zgjatem në tema të tilla si mungesa e rehatisë së jashtme: ato s'm'i zënë kurrë mendimet, veç në çastin kur më mungojnë. Do të qeshja e do të kërceja nga gëzimi, po të gjeja se mungesa e tyre ishte e gjithë fatkeqësia ime, dhe pjesa tjetër një ëndërr e panatyrshme!

Dielli perëndoi pas Grejnxhit kur dolëm në shqopishte; nga kjo gjykova se ishte ora gjashtë; dhe shoku im u ndal gjysmë ore për të shqyrtuar parkun e kopshtet, dhe, ndoshta, edhe vetë vendin, sa më mirë që mundte; kështu që ishte errësirë kur zbritëm nga kuajt në oborrin e shtruar me gurë të shtëpisë së fermës, dhe shoku yt i vjetër shërbëtor, Jozefi, doli të na priste me dritën e një qiriu dhjami. E bëri me një mirësjellje që i bën nder. Veprimi i tij i parë qe ta ngrinte pishtarin gjer në lartësinë e fytyrës sime, të më shikonte shtrembër me ligësi, ta zgjaste buzën e poshtme përpara e të kthehej mënjanë.

Pastaj mori dy kuajt dhe i çoi në stallë; dhe u duk sërish për të mbyllur portën e jashtme, sikur të jetonim në ndonjë kështjellë të lashtë.

Hithklifi ndenji t'i fliste, dhe unë hyra në kuzhinë: një strofkë e errët dhe e çrregullt; guxoj të them se s'do ta njihje, aq ka ndryshuar që kur ishte në kujdesin tënd.

Pranë zjarrit qëndronte një fëmijë si maskara, me gjymtyrë të fuqishme e me rroba të pista, me diçka nga Katerina në sy e rreth gojës.

— Ky është nipi i ligjshëm i Edgarit, — mendova, — dhe në njëfarë mënyre edhe imi; duhet t'i jap dorën, dhe... po... duhet ta puth. Është mirë të vendosësh një marrëveshje të mirë që në fillim.

Iu afrova dhe, duke u përpjekur t'ia kapja grushtin topolak, i thashë:

— Si je, i dashur?

Ai m'u përgjigj në një të folur që s'e kuptova.

— A do të jemi miq, ti dhe unë, Hereton? — qe përpjekja ime tjetër për bisedë.

Një mallkim dhe një kërcënim se do të ma lëshonte Mbytësin po të mos „ikja që andej", e shpërblyen këmbënguljen time.

— Hej, Mbytës, djalë! — pëshpëriti i mjeri i vogël, duke zgjuar një buldog gjysmë race nga strofka e tij në një qoshe. — Hë, do të ikësh tani? — pyeti ai me ton urdhërues.

Dashuria për jetën më shtyu t'i bindesha; e kapërceva pragun për të pritur gjersa të hynin të tjerët. Zoti Hithklif s'dukej gjëkundi; dhe Jozefi, të cilin e ndoqa në stallë dhe i kërkova të më shoqëronte brenda, pasi më vështroi e mërmëriti me vete, rrudhi hundën dhe m'u përgjigj:

— Mim! Mim! Mim! Ka dëgjuar ndonjëherë njeri i krishterë gjë të tillë? Përtypet e cimbiset! Si ta marr vesh ç'thua?

— Them se dua të vish me mua në shtëpi! — thirra unë, duke e kujtuar të shurdhër, por shumë e neveritur nga vrazhdësia e tij.

— Jo unë, jo! Kam punë tjetër për të bërë, — m'u përgjigj ai dhe vazhdoi punën, duke lëvizur ndërkohë nofullat e tij të gjata e të thata, dhe duke ma shqyrtuar veshjen e fytyrën (e para tepër e bukur, por e dyta, jam e sigurt, aq e trishtë sa mund ta dëshironte ai) me një përbuzje mbretërore.

Bëra një rrotullim nëpër oborr dhe, përmes një portëze, shkova te një derë tjetër, ku mora lirinë të trokisja, me shpresë se mund të dilte ndonjë shërbëtor më i sjellshëm.

Pas pak pritjeje, e hapi një burrë i gjatë e i thatë, pa shall në qafë, e në gjithçka tjetër tejet i shkujdesur; tiparet i humbnin në tufa flokësh të ashpra që i varnin mbi supe; dhe edhe sytë e tij i ngjanin atyre të një Katerine fantazmë, me gjithë bukurinë e tyre të asgjësuar.

— Ç'punë ke këtu? — pyeti ai i vrenjtur. — Kush je ti?

— Emri im ishte Izabela Linton, — iu përgjigja. — Më keni parë më parë, zotëri. Sapo jam martuar me zotin Hithklif; dhe ai më ka sjellë këtu; mendoj, me lejen tuaj.

— U kthye, pra? — pyeti vetmitari, duke më vështruar me sy të egër si ujk i uritur.

— Po; sapo erdhëm, — i thashë, — por ai më la te dera e kuzhinës; dhe kur desha të hyja, djali juaj i vogël bëri rojën e vendit dhe më trembi e më përzuri me ndihmën e një buldogu.

— Mirë që maskarai i ferrit e mbajti fjalën! — hungëroi mikpritësi im i ardhshëm, duke kërkuar me sy errësirën pas meje me shpresë se do ta gjente Hithklifin; dhe pastaj iu dha një monologu mallkimesh e kërcënimesh për ato që do të kishte bërë, po ta kishte mashtruar „djalli".

U pendova që kisha provuar këtë hyrje të dytë, dhe gati sa s'isha e prirë të ikja tinëz para se ai të mbaronte së mallkuari;

por, para se ta zbatoja këtë qëllim, ai më urdhëroi të hyja, dhe e mbylli dhe e siguroi sërish derën.

Kishte një zjarr të madh, dhe kjo ishte e vetmja dritë në atë dhomë të stërmadhe, dysheme e së cilës ishte bërë gri e njëtrajtshme; dhe pjatat e kallajta, dikur të shndritshme, që ma tërhiqnin vështrimin kur isha vajzë, merrnin pjesë në një errësirë të ngjashme, të krijuar nga ndryshku e pluhuri.

E pyeta nëse mund ta thërrisja shërbyesen e të më çonte në një dhomë gjumi. Zoti Ernshou s'denjoi të përgjigjej. Ecte lart e poshtë me duar në xhepa, dukshëm duke e harruar krejt praninë time; dhe përhumbja e tij ishte qartësisht aq e thellë, dhe gjithë pamja e tij aq mizantropike, sa u tërhoqa nga ta shqetësoja sërish.

Nuk do të habitesh, Elen, që ndihesha veçanërisht e trishtë, ulur në diçka më të keqe se vetmia, në atë vatër të pamikpritshme, duke kujtuar se katër milje larg ishte shtëpia ime e mrekullueshme, me të vetmit njerëz që doja në këtë botë: dhe njësoj do të ishte sikur të na ndante Atlantiku në vend të atyre katër miljeve; s'mund t'i kapërceja!

E pyeta veten: ku duhet të kthehem për ngushëllim? Dhe (ki kujdes të mos i tregosh Edgarit a Katerinës) mbi çdo hidhërim tjetër ngrihej ky: dëshpërimi që s'gjeja askënd që të mundte a të donte të ishte aleati im kundër Hithklifit!

E kisha kërkuar strehën te Lartësitë e Stuhishme gati me gëzim, sepse me këtë marrëveshje shpëtoja nga jetesa vetëm me të; por ai i njihte njerëzit mes të cilëve po vinim, dhe s'kishte frikë se do të përziheshin.

U ula dhe mendova një kohë të trishtë: ora ra tetë, pastaj nëntë, dhe shoku im vazhdonte të ecte tutje-tëhu, me kokën të ulur mbi gjoks, krejt i heshtur, veç kur i dilte me zor herë pas here ndonjë rënkim a ndonjë thirrje e hidhur.

Dëgjova me vëmendje të dalloja ndonjë zë gruaje në shtëpi, dhe e mbusha kohën me pendime të egra e me parashikime të

zymta, që më në fund u dëgjuan me zë në psherëtima e në lot që s'i përmbaja dot.

S'e kuptova sa hapur po qaja, gjersa Ernshou u ndal përballë meje në ecjen e tij të matur dhe më hodhi një vështrim habie të sapozgjuar. Duke përfituar nga vëmendja që i ishte kthyer, thirra:

— Jam lodhur nga udhëtimi dhe dua të shkoj të fle! Ku është shërbyesja? Më çoni tek ajo, meqë s'vjen ajo te unë!

— S'kemi, — m'u përgjigj ai. — Duhet t'i shërbesh vetes!

— Ku duhet të fle, atëherë? — ngashërova unë: s'isha më në gjendje ta çmoja vetëvlerësimin, e shtypur nga lodhja e nga mjerimi.

— Jozefi do të ta tregojë dhomën e Hithklifit, — tha ai. — Hape atë derë: ai është atje brenda.

Isha gati t'i bindesha, por ai më ndali papritur dhe shtoi me tonin më të çuditshëm:

— Ki mirësinë të rrotullosh çelësin dhe të vësh shulin. Mos e harro!

— Mirë! — i thashë. — Po pse, zoti Ernshou? — S'më pëlqente ideja të mbyllesha me qëllim brenda me Hithklifin.

— Shiko këtu! — m'u përgjigj ai, duke nxjerrë nga jeleku një pistoletë të ndërtuar në mënyrë të çuditshme, me një thikë me sustë, me dy tehe, të ngjitur te gryka. — Kjo është tundim i madh për një njeri të dëshpëruar, apo jo? S'mund ta përmbaj veten pa u ngjitur me këtë çdo natë për t'ia provuar derën. Po ta gjej njëherë të hapur, ai mbaroi! E bëj pa ndryshim, edhe sikur një minutë më parë të kem kujtuar njëqind arsye që duhet të më ndalin: është ndonjë djall që më nxit t'i prish planet e mia duke e vrarë. Lufto kundër atij djalli për hir të dashurisë, sa të mundesh; kur të vijë koha, as gjithë engjëjt e qiellit s'do ta shpëtojnë!

E shqyrtova armën me kureshtje; më shkrepi një ide e tmerrshme. Sa e fuqishme do të isha po ta kisha një vegël të tillë!

Ia mora nga dora dhe ia preka tehun. Ai dukej i habitur nga shprehja që mori fytyra ime për një sekondë të shkurtër. S'ishte tmerr; ishte lakmi. Ma rrëmbeu pistoletën mbrapsht me xhelozi, e mbylli thikën dhe e futi sërish në vendin e fshehtë.

— S'më bëhet vonë po t'ia tregosh, — tha ai. — Vëre në roje, dhe ruaje. E di si jemi ne të dy, e shoh; rreziku i tij s'të tmerron.

— Ç'ju ka bërë Hithklifi? — e pyeta. — Ç'padrejtësi ju ka bërë që ta meritojë këtë urrejtje të tmerrshme? A s'do të ishte më me mend t'i thoshit të ikte nga shtëpia?

— Jo, — gjëmoi Ernshou. — Po të më propozojë të më lërë, është i vdekur; binde ta provojë, dhe je vrasëse! A duhet t'i humbas të gjitha pa asnjë mundësi t'i kthej? A duhet të bëhet Heretoni lypës? Oh, mallkim! Do t'i kthej; dhe do t'ia marr edhe arin e tij; e pastaj gjakun; dhe ferri do t'ia marrë shpirtin! Do të jetë dhjetë herë më i zi me atë mysafir se ç'ka qenë ndonjëherë!

Ti më ke treguar, Elen, zakonet e zotërisë tënd të vjetër. Ai është qartë në buzë të çmendurisë: të paktën mbrëmë ishte. Rrëqethesha që isha pranë tij, dhe vrazhdësinë e vrenjtur të shërbëtorit e mendoja, në krahasim, të këndshme.

Tani ai e rinisi ecjen e tij të zymtë, dhe unë ngrita shulin dhe ia mbatha në kuzhinë.

Jozefi ishte përkulur mbi zjarr, duke vështruar në një tenxhere të madhe që varej sipër; dhe pranë, mbi stol, ishte një tas druri me miell tërshëre. Përmbajtja e tenxheres nisi të ziente, dhe ai u kthye të fuste dorën në tas; mora me mend se kjo përgatitje ishte ndoshta për darkën tonë, dhe, meqë isha e uritur, vendosa që të ishte e ngrënshme; kështu që, duke thirrur ashpër: „Unë do ta bëj qullin!“, ia largova enën nga dora dhe nisa të hiqja kapelën e fustanin e kalërimit. „Zoti Ernshou,“ vazhdova, „më thotë t'i shërbej vetes: do ta bëj; s'kam ndër mend të bëj zonjën mes jush, se mos vdes urie.“

— Zot i madh! — mërmëriti ai, duke u ulur e duke i lëmuar çorapet me vija nga gjuri gjer te kyçi. — Po të ketë urdhra të

rinj, tani që sapo u mësova me dy zotër, po të duhet të kem edhe një zonjë mbi kokë, atëherë koha është të ngre plaçkat. S'e kam menduar kurrë se do të vinte dita të thosha që do ta lija vendin e vjetër; po kam frikë se s'është larg!

Këtij vajtimi s'ia vura veshin; iu fusha punës me gjallëri, duke psherëtirë kur kujtoja një kohë kur të gjitha këto do të kishin qenë lojë e gëzuar; por u detyrova ta përzija shpejt kujtimin. Më mundonte të kujtoja lumturinë e shkuar, dhe sa më i madh ishte rreziku që të më shfaqej vegimi i saj, aq më shpejt rrotullohej shkopi i qullit dhe aq më shpejt binin grushtet e miellit në ujë.

Jozefi e shikonte mënyrën time të gatimit me një indinjatë që rritej.

— Ja! — thirri ai. — Hereton, sonte s'do ta hash qullin; s'do të ketë gjë tjetër veç gunga sa grushti im. Ja, prapë! Po të isha në vendin tënd, do ta flakja brenda edhe tasin, me gjithçka! Ja, hiqja shkumën sipër, e pastaj ke mbaruar. Bam, bam. Mëshirë e Zotit që s'i ra fundi tenxheres!

Vërtet ishte një gjellë mjaft e vrazhdë, e pranoj, kur u derdh nëpër tasa; ishin përgatitur katër, dhe nga qumështorja u soll një kanë me qumësht të freskët, që Heretoni e kapi dhe nisi ta pinte e ta derdhte nga buza e gjerë.

Kundërshtova dhe kërkova që ai ta kishte qumështin e vet në një kupë, duke pohuar se s'mund ta provoja lëngun pasi trajtohej kaq pa pastërti. Ciniku plak vendosi të fyhej tmerrësisht nga kjo nazelli; duke më siguruar vazhdimisht se „kalamani ishte po aq i mirë" sa unë, „dhe po aq i shëndetshëm", dhe duke u çuditur si më bënte zemra të isha kaq mendjemadhe; ndërkohë, maskarai foshnjë vazhdonte të thithte dhe më vështronte me sfidë nga poshtë, ndërsa lëshonte jargë në kanë.

— Do ta ha darkën në një dhomë tjetër, — thashë. — S'keni ndonjë vend që e quani sallon?

— Sallon! — përsëriti ai me tallje. — Sallon! Jo, ne s'kemi sallone. Po s'ta ka ënda shoqëria jonë, ke atë të zotit; dhe po s'ta ka ënda i zoti, ke ne.

— Atëherë do të ngjitem lart, — iu përgjigja. — Më trego një dhomë!

E vura tasin mbi një tabaka dhe shkova vetë të merrja edhe pak qumësht.

Me shumë mërmërima, ai u ngrit dhe më priu në ngjitje: u ngjitëm gjer te papafingot; ai hapte herë pas here ndonjë derë për të parë në dhomat ku kalonim.

— Ja një dhomë, — tha më në fund, duke shtyrë mbrapsht një dërrasë të shtrembër me menteshë. — Është mjaft e mirë për të ngrënë ca qull. Atje në qoshe ka një thes me grurë, mjaft i pastër; po pate frikë se mos i ndot rrobat e tua të mëndafshta të bukura, shtroje shaminë sipër.

„Dhoma“ ishte një lloj strofke plaçkurinash që kundërmonte fort malt e drithë; thasë me këto gjëra ishin grumbulluar përreth, duke lënë në mes një hapësirë të gjerë bosh.

— Pse, more njeri! — thirra unë, duke iu kthyer me zemërim. — Ky s'është vend për të fjetur. Dua të shoh dhomën time të gjumit.

— Dhomën e gjumit! — përsëriti ai me ton talljeje. — Do t'i shohësh të gjitha dhomat e gjumit që ka këtu: ajo atje është imja.

Ai tregoi papafingon e dytë, që ndryshonte nga e para vetëm se muret i kishte edhe më të zhveshur, dhe në njërin skaj kishte një shtrat të madh e të ulët, pa perde, me një jorgan ngjyrë indigo.

— Ç'ta dua unë tënden? — ia ktheva. — Mendoj se zoti Hithklif s'fle në majë të shtëpisë, apo jo?

— Oh! Dhomën e zotit Hithklif kërkon? — thirri ai, sikur të bënte një zbulim të ri. — S'mund ta thoshe menjëherë? Atëherë do të të kisha thënë, pa gjithë këtë punë, se pikërisht atë s'mund

ta shohësh: ai e mban gjithmonë të kyçur, dhe askush s'përzihet në të veç vetë ai.

— Ke një shtëpi të bukur, Jozef, — s'u përmbajta pa vërejtur, — dhe banorë të këndshëm; dhe mendoj se esenca e përqendruar e gjithë çmendurisë së botës më zuri vend në tru ditën kur e lidha fatin tim me të tyrin! Megjithatë, kjo s'ka të bëjë me punën tani: ka dhoma të tjera. Për hir të qiellit, shpejto, e më lër të vendosem diku!

Ai s'iu përgjigj kësaj lutjeje; vetëm zbriti me kokëfortësi e me hap të rëndë shkallët e drurit dhe u ndal përpara një dhome që, nga ajo ndalesë dhe nga cilësia më e mirë e orendive, mora me mend se ishte më e mira.

Kishte një qilim, të mirë; por motivi i ishte fshirë nga pluhuri; një oxhak i veshur me letër të prerë që po shkërmoqej; një shtrat i bukur lisi me perde të gjera të kuqe, prej një stofi mjaft të shtrenjtë e të modës së re. Por dukej qartë se ishin trajtuar ashpër: veshjet e shtratit vareshin si kurora, të shkëputura nga unazat; dhe shufra e hekurt që i mbante ishte përkulur si hark në njërën anë, duke bërë që pëlhura të zvarritej mbi dysheme. Edhe karriget ishin të dëmtuara, shumë prej tyre rëndë; dhe gropa të thella i shëmtonin panelet e mureve.

Po përpiqesha të mblidhja vendosmëri për të hyrë e për ta marrë në zotërim, kur budallai i udhërrëfyesit tim njoftoi:

— Kjo këtu është e zotit.

Deri në këtë kohë darka m'u ftoh, oreksi më iku dhe durimi m'u shterua. Ngulmova që të më jepnin menjëherë një vend strehimi e mjetet për të pushuar.

— Ku dreqin, — nisi plaku fetar. — Zoti na bekoftë! Zoti na faltë! Ku ferr do të shkoje, o hiç i llastuar e i mërzitshëm? I pe të gjitha, veç asaj copë dhome të Heretonit. Në shtëpi s'ka asnjë vrimë tjetër ku të shtrihesh!

Isha aq e mërzitur, sa e flaka tabakanë me gjithçka përdhe; pastaj u ula në krye të shkallëve, e fsheha fytyrën në duar dhe qava.

— Eh! Eh! — thirri Jozefi. — Bukur e bëre, zonjusha Keti! Bukur e bëre, zonjusha Keti! Po hajde, i zoti do të pengohet pikërisht te këto enë të thyera; e pastaj do të dëgjojmë diçka; do të dëgjojmë si do të jetë puna. E marrë që s'vlen asgjë! E meriton të vuash nga sot gjer në Krishtlindje, që i hedh nën këmbë dhuratat e çmuara të Zotit në tërbimet e tua të tmerrshme! Po gabohem, po ta tregosh gjatë këtë shpirtin tënd. Kujton se Hithklifi do t'i durojë këto sjellje të bukura? Veç sikur të të kapë në këtë tekë. Veç sikur të të kapë!

Dhe kështu shkoi duke qortuar në strofkën e tij poshtë, duke marrë qiriun me vete, dhe unë mbeta në errësirë.

Koha e mendimit që pasoi pas këtij veprimi budalla më detyroi ta pranoja nevojën ta mbytja krenarinë, ta frenoja zemërimin e të lëvizja për t'i hequr pasojat e tij.

Një ndihmë e papritur u duk sakaq në trajtën e Mbytësit, që tani e njoha si një bir të Tinëzarit tonë të vjetër: e kishte kaluar këlyshërinë te Grejnxhi, dhe im atë ia kishte dhënë zotit Hindli. Mendoj se më njohu: ma shtyu hundën pas hundës sime si përshëndetje, pastaj nxitoi të hante qullin, ndërsa unë ecja me të prekur nga një shkallë te tjetra, duke mbledhur enët e thyera të baltës e duke fshirë me shaminë e xhepit spërkatjet e qumështit nga parmaku.

Mezi i kishim mbaruar punët, kur dëgjova hapin e Ernshout në korridor; ndihmësi im e futi bishtin ndër këmbë dhe u ngjesh pas murit; unë hyra tinëz në portën më të afërt. Përpjekja e qenit për t'i shmangur atij s'pati sukses, siç e mora me mend nga një vrapim i ngutur poshtë shkallëve dhe nga një kuisje e gjatë e mjerueshme. Unë pata më shumë fat. Ai kaloi, hyri në dhomën e vet dhe e mbylli derën.

Menjëherë pas kësaj u ngjit Jozefi me Heretonin, për ta shtirë në shtrat. Unë kisha gjetur strehë në dhomën e Heretonit, dhe plaku, kur më pa, tha:

— Tani në shtëpi, mendoj, ka vend edhe për ty, edhe për krenarinë tënde. Është bosh; mund ta kesh krejt për vete, ty dhe Atë që bëhet gjithmonë i treti në një shoqëri kaq të keqe!

Me gëzim e shfrytëzova këtë njoftim; dhe sapo u hodha në një karrige pranë zjarrit, u kota dhe më zuri gjumi.

Gjumi im qe i thellë e i ëmbël, ndonëse mbaroi shumë shpejt. Më zgjoi zoti Hithklif: sapo kishte hyrë dhe pyeti, me mënyrën e tij të dashur, ç'bëja aty.

I tregova shkakun pse kisha ndenjur zgjuar gjer kaq vonë: se ai e kishte në xhep çelësin e dhomës sonë.

Fjala sonë e fyu për vdekje. U betua se s'ishte, as do të ishte kurrë, imja; dhe se ai do të... por s'do t'ia përsëris gjuhën, as s'do t'ia përshkruaj sjelljen e zakonshme: ai është mjeshtër dhe s'lodhet kurrë duke kërkuar të më zgjojë neveri! Ndonjëherë habitem me të me një forcë që ma mpin frikën; e megjithatë, të siguroj, një tigër a një gjarpër helmues s'mund të më zgjonte një tmerr të barabartë me atë që më zgjon ai. Më tregoi për sëmundjen e Katerinës dhe e akuzoi tim vëlla se e kishte shkaktuar; duke më premtuar se unë do ta zëvendësoja Edgarin në vuajtje, gjersa ta kapte atë në dorë.

E urrej; jam e mjerë; kam qenë budallaqe! Ki kujdes të mos i thuash asnjë fjalë kujt te Grejnxhi. Do të të pres çdo ditë; mos më zhgënje!

IZABELA

Kapitulli XIV

Sapo e lexova këtë letër, shkova te i zoti dhe e njoftova se e motra kishte mbërritur te Lartësitë dhe më kishte dërguar një letër ku shprehte hidhërimin për gjendjen e zonjës Linton dhe dëshirën e zjarrtë ta shihte atë; me një lutje që ai t'i dërgonte, sa më shpejt që të ishte e mundur, me anën time, ndonjë shenjë faljeje.

— Falje? — tha Lintoni. — S'kam asgjë për t'i falur, Elen. Mund të shkosh te Lartësitë e Stuhishme këtë pasdite, po deshe, dhe t'i thuash se s'jam i *zemëruar*, por më *vjen keq* që e humba: sidomos se s'mund ta mendoj kurrë se do të jetë e lumtur. Megjithatë, as që bëhet fjalë që të shkoj ta shoh: jemi ndarë përgjithmonë; dhe, po të dojë vërtet të më bëjë një nder, le ta bindë maskarain me të cilin është martuar të largohet nga ky vend.

— Dhe s'do t'i shkruani as një letër të vogël, zotëri? — e pyeta duke iu lutur.

— Jo, — m'u përgjigj. — S'ka nevojë. Marrëdhëniet e mia me familjen e Hithklifit do të jenë po aq të rralla sa të tijat me timen. S'do të ketë fare!

Ftohtësia e zotit Edgar më trishtoi jashtëzakonisht; dhe gjatë gjithë rrugës nga Grejnxhi e vrava mendjen si t'u jepja më shumë zemër fjalëve të tij kur t'i përsërisja, e si ta zbusja refuzimin e tij për të shkruar qoftë edhe pak rreshta për ta ngushëlluar Izabelën.

Guxoj të them se ajo më kishte pritur që në mëngjes: e pashë që shikonte nga dritarja, kur po ngjitesha nëpër shtegun e kopshtit,

dhe i bëra me kokë; por ajo u tërhoq, sikur të kishte frikë se mos e shihnin.

Hyra pa trokitur. S'ka pasur kurrë pamje më të zymtë e më të trishtë se ajo që paraqiste shtëpia dikur e gëzuar! Duhet ta rrëfej se, po të kisha qenë në vendin e zonjës së re, të paktën do ta kisha fshirë vatrën dhe do t'i kisha pastruar tryezat me leckë. Por ajo merrte tashmë pjesë në shpirtin e shkujdesjes që e rrethonte. Fytyra e saj e bukur ishte e zbehtë dhe e plogësht; flokët pa kaçurrela, disa tufa që vareshin të drejta e disa të përdredhura pa kujdes rreth kokës. Ndoshta s'i kishte prekur rrobat që mbrëmë.

Hindli s'ishte aty. Zoti Hithklif ishte ulur pranë një tryeze dhe shfletonte disa letra në portofol; por u ngrit kur u dukën, më pyeti si isha, krejt miqësisht, dhe më ofroi një karrige.

Ai ishte i vetmi send aty që dukej i rregullt, dhe mendova se s'ishte dukur kurrë më mirë. Rrethanat ua kishin ndërruar aq shumë vendet, sa një i huaj me siguri do ta kishte marrë atë për zotëri të lindur e të rritur, dhe të shoqen për një lëçitëse të vogël të vërtetë!

Ajo erdhi përpara me zjarr të më përshëndeste dhe zgjati njërën dorë për të marrë letrën që priste.

Unë tunda kokën. Ajo s'deshi ta kuptonte shenjën, por më ndoqi gjer te bufeja, ku shkova të lija kapelën, dhe m'u lut me pëshpërimë t'i jepja menjëherë atë që i kisha sjellë.

Hithklifi e mori me mend kuptimin e manovrave të saj dhe tha:

— Po të kesh gjë për Izabelën, siç ke pa dyshim, Neli, jepja. S'ke pse e fsheh; ne s'kemi të fshehta mes nesh.

— Oh, s'kam asgjë, — iu përgjigja, duke menduar se ishte më mirë ta thosha të vërtetën menjëherë. — Zotëria im më tha t'i them motrës së tij se s'duhet të presë prej tij tani për tani as letër, as vizitë. Ju dërgon dashurinë e vet, zonjë, dhe urimet për lumturinë tuaj, dhe faljen për hidhërimin që i keni shkaktuar; por mendon se tani e tutje shtëpia e tij dhe kjo shtëpi duhet t'i

ndërpresin marrëdhëniet, sepse s'mund të dalë asgjë e mirë nga mbajtja e tyre.

Buza e zonjës Hithklif u drodh lehtë, dhe ajo u kthye në vendin e saj pranë dritares. I shoqi zuri vend pranë vatrës, afër meje, dhe nisi të më bënte pyetje për Katerinën.

I tregova për sëmundjen e saj aq sa mendova se ishte e drejtë, dhe ai më nxori me pyetje të kryqëzuara pjesën më të madhe të fakteve që lidheshin me fillimin e saj.

E fajësova atë, siç e meritonte, që i kishte sjellë vetë të gjitha; dhe mbarova duke shprehur shpresën se ai do ta ndiqte shembullin e zotit Linton dhe do t'i shmangej çdo përzierjeje në të ardhmen me familjen e tij, për mirë a për keq.

— Zonja Linton tani sapo po e merr veten, — i thashë. — S'do të jetë kurrë si ka qenë, por jeta i ka shpëtuar; dhe, po ta kesh vërtet për zemër, do të shmangesh t'i dalësh sërish përpara. Jo, do të largohesh krejt nga ky vend; dhe, që të mos të vijë keq, po të them se Katerina Linton tani është aq e ndryshme nga mikja jote e vjetër Katerina Ernshou, sa ajo zonjë e re është e ndryshme nga unë! Pamja i ka ndryshuar shumë, karakteri edhe më shumë; dhe ai që detyrohet nga nevoja të jetë shoku i saj, tani e tutje do ta mbajë dashurinë vetëm me kujtimin e asaj që ka qenë dikur, me mëshirën e zakonshme njerëzore dhe me ndjenjën e detyrës!

— Kjo është fare e mundshme, — vërejti Hithklifi, duke e detyruar veten të dukej i qetë, — fare e mundshme që zotëria yt të mos ketë gjë tjetër ku të mbështetet veç mëshirës së zakonshme njerëzore dhe ndjenjës së detyrës. Por a kujton se unë do t'ia lë Katerinën *detyrës* dhe *mëshirës* së tij? Dhe a mund t'i krahasosh ndjenjat e mia për Katerinën me të tijat? Para se të largohesh nga kjo shtëpi, duhet të të marr një premtim: që do të më sigurosh një takim me të. Pranofsh a s'pranofsh, unë *do* ta shoh! Ç'thua?

— Them, zoti Hithklif, — iu përgjigja, — se s'duhet ta bësh; s'do ta bësh kurrë me anën time. Një takim tjetër mes jush dhe zotërisë do ta vriste krejt!

— Me ndihmën tënde kjo mund të shmanget, — vazhdoi ai, — dhe, po të ketë rrezik për një ngjarje të tillë, po të jetë ai shkaku që t'i shtohet qoftë edhe një shqetësim i vetëm jetës së saj... pse, mendoj se do të kem të drejtë të shkoj gjer në skaj! Do të doja të kishe aq sinqeritet sa të më thoshe nëse Katerina do të vuante shumë po ta humbiste atë. Më ndal frika se do të vuante: dhe ja ku e sheh ndryshimin mes ndjenjave tona. Po të kishte qenë ai në vendin tim e unë në të tijin, ndonëse do ta urreja me një urrejtje që do të ma kthente jetën në vrer, s'do të kisha ngritur kurrë dorë kundër tij. Mund të dukesh mosbesuese, po deshe! S'do ta kisha përzënë kurrë nga shoqëria e saj, për sa kohë që ajo e dëshironte. Në çastin që t'i mbaronte dashuria për të, do t'ia kisha shqyer zemrën dhe do t'ia kisha pirë gjakun! Por, deri atëherë (po s'më beson, s'më njeh), deri atëherë do të kisha vdekur pak nga pak para se t'i prekja qoftë edhe një fije floku në kokë!

— E megjithatë, — e ndërpreva unë, — s'ke asnjë drojë t'ia shkatërrosh krejt çdo shpresë për shërim të plotë, duke iu futur sërish në kujtesë, tani që ajo të ka harruar gati, dhe duke e përfshirë në një trazim të ri grindjesh e hallesh.

— Kujton se më ka harruar gati? — tha ai. — Oh, Neli! Ti e di që s'më ka harruar! E di po aq mirë sa unë që, për çdo mendim që harxhon për Lintonin, harxhon një mijë për mua! Në një periudhë shumë të mjerë të jetës sime kam pasur një mendim të tillë; më ndoqi kur u ktheva në këto anë verën e kaluar; por vetëm siguria që do të ma jepte ajo vetë do të më bënte ta pranoja sërish atë ide të tmerrshme. Dhe atëherë, Lintoni s'do të ishte asgjë, as Hindli, as gjithë ëndrrat që kam ëndërruar ndonjëherë. Dy fjalë do ta përmblidhnin të ardhmen time: *vdekje* dhe *ferr*; jeta, pasi ta humbisja, do të ishte ferr.

— Megjithatë, isha budalla që e kujtova qoftë edhe për një çast se ajo e çmonte dashurinë e Edgar Lintonit më shumë se timen. Edhe sikur ai të donte me gjithë fuqitë e qenies së tij të mjerë, s'mund të donte në tetëdhjetë vjet sa mund të dua unë në një

ditë. Dhe Katerina ka zemër po aq të thellë sa unë: më lehtë do të futej deti në atë koritë kuajsh, sesa të zotërohej krejt dashuria e saj prej tij. Ç'marrëzi! Ai i është mezi një shkallë më i dashur se qeni a kali i saj. S'e ka në natyrë të duhet si unë: si mund të dojë ajo tek ai atë që ai s'e ka?

— Katerina dhe Edgari e duan njëri-tjetrin aq sa mund ta duan dy njerëz! — thirri Izabela me një gjallëri të papritur. — Askush s'ka të drejtë të flasë në atë mënyrë, dhe s'dua ta dëgjoj në heshtje tim vëlla të nënçmohet!

— Edhe yt vëlla të do mrekullisht, apo jo? — vërejti Hithklifi me përbuzje. — Të lë në mëshirë të botës me një gatishmëri të habitshme.

— Ai s'e di ç'vuaj unë, — u përgjigj ajo. — Këtë s'ia thashë.

— Diçka i ke thënë, pra; i ke shkruar, apo jo?

— Që t'i them se u martova, po, i shkrova; e pe letrën.

— Dhe asgjë që atëherë?

— Jo.

— Zonja ime e re duket shumë më keq nga ndryshimi i gjendjes, — vërejta unë. — Dashuria e dikujt i mungon, dukshëm; e kujt, mund ta marr me mend; por ndoshta s'duhet ta them.

— Unë do të merrja me mend se është e vetja, — tha Hithklifi. — Po bëhet një lëçitëse e vërtetë! U lodh shumë herët duke u përpjekur të më pëlqejë. Mezi do ta besosh, por që të nesërmen e dasmës qante se donte të shkonte në shtëpi. Megjithatë, aq më mirë do t'i shkojë kësaj shtëpie, që s'është tepër e hollë; dhe do të kem kujdes që të mos më turpërojë duke u endur jashtë.

— Hë mirë, zotëri, — ia ktheva unë, — shpresoj se do ta keni parasysh që zonja Hithklif është mësuar ta kujdesen e t'i shërbejnë; dhe se është rritur si një vajzë e vetme, që të gjithë ishin gati t'i shërbenin. Duhet t'i jepni një shërbyese që t'ia mbajë gjërat në rregull, dhe duhet ta trajtoni me mirësi. Sido që ta mendoni zotin Edgar, s'mund të dyshoni se ajo është e zonja të dojë fort, përndryshe s'do t'i kishte braktisur hijeshitë, rehatitë dhe miqtë

e shtëpisë së dikurshme për t'u vendosur e kënaqur, në një shkretëtirë si kjo, me ju.

— I braktisi nga një iluzion, — m'u përgjigj ai, — duke më përfytyruar si një hero romani dhe duke pritur përkëdhelje pa kufi nga përkushtimi im kalorësiak. Mezi mund ta shoh si krijesë të arsyeshme, aq me kokëfortësi ka vazhduar të krijojë një ide përrallore për karakterin tim dhe të veprojë sipas përshtypjeve të rreme që ushqente. Por më në fund, më duket, po fillon të më njohë: s'ia shoh më buzëqeshjet budallaqe e ngërdheshjet që më acaronin në fillim, as paaftësinë e marrë për të dalluar se e kisha me gjithë mend kur i thashë mendimin tim për marrëzinë e saj e për të vetë. Qe një përpjekje e mrekullueshme mprehtësie të zbulonte se s'e doja. Dikur besoja se asnjë mësim s'do të mundte t'ia mësonte këtë! E megjithatë e ka mësuar keq, sepse këtë mëngjes njoftoi, si një lajm të tmerrshëm, se vërtet kisha arritur ta bëja të më urrente! Një punë e vërtetë e Herkulit, të siguroj! Po të jetë kryer, kam arsye të falënderoj. A mund t'i besoj pohimit tënd, Izabela? Je e sigurt që më urren? Po të të lë rehat gjysmë dite, s'do të vish prapë te unë duke psherëtirë e duke m'u lutur? Guxoj të them se do të donte që para teje të isha dukur i tëri butësi; i lëndon kotësinë që të zbulohet e vërteta. Por s'më bëhet vonë kush e di që pasioni ishte krejt nga një anë, dhe s'i thashë kurrë asnjë gënjeshtër për këtë. S'mund të më akuzojë se i kam treguar qoftë edhe një grimë butësie mashtruese. Gjëja e parë që më pa të bëja, kur dolëm nga Grejnxhi, qe të varja qenushen e saj; dhe, kur m'u lut për të, fjalët e para që thashë qenë një dëshirë që të mund t'i varja të gjitha qeniet që i përkisnin, veç njërës: ndoshta e mori atë përjashtim për veten. Por asnjë mizori s'i shkaktoi neveri. Mendoj se e admiron nga natyra, mjaft që të jetë e sigurt personi i saj i çmuar! Pra, a s'ishte kulmi i absurditetit, idiotësi e vërtetë, që ajo kuçkë e mjerë, servile e me mendje të ulët të ëndërronte se mund ta doja? Thuaji zotërisë tënd, Neli, se s'kam ndeshur kurrë në jetën time një krijesë kaq të poshtër sa ajo. E turpëron edhe

emrin e Lintonëve; dhe ndonjëherë jam zbutur, nga mungesa e pastër e shpikjes, në eksperimentet e mia për të parë sa mund të durojë, e prapë të kthehet zvarrë me turp duke u përulur! Por thuaji gjithashtu, që ta qetësojë zemrën e tij prej vëllai e prej gjyqtari, se unë mbahem rreptësisht brenda kufijve të ligjit. Deri tani kam shmangur t'i jap të drejtën më të vogël për të kërkuar ndarje; dhe, për më tepër, ajo s'do ta falënderonte askënd që do të na ndante. Po të donte të ikte, mund të ikte: bezdia e pranisë së saj e kalon kënaqësinë që mund të nxjerr duke e mundur!

— Zoti Hithklif, — i thashë, — këto janë fjalë të çmenduri, dhe gruaja juaj, ka shumë gjasa, është e bindur se jeni i çmendur; dhe për këtë arsye ju ka duruar deri tani. Por tani që thoni se mund të ikë, pa dyshim do ta shfrytëzojë lejen. S'jeni aq e magjepsur, zonjë, sa të rrini me të me dëshirën tuaj, apo jo?

— Ki kujdes, Elen! — u përgjigj Izabela, me sytë që i shkëndijonin nga zemërimi: nga shprehja e tyre s'kishte asnjë dyshim se përpjekjet e shokut të saj për t'u bërë i urryer kishin pasur sukses të plotë. — Mos i beso asnjë fjale që thotë. Është një djall gënjeshtar, një përbindësh, jo qenie njerëzore! Më është thënë edhe më parë se mund ta lija; dhe e kam provuar, por s'guxoj ta përsëris! Vetëm, Elen, premtomë se s'do t'u thuash asnjë rrokje nga biseda e tij e poshtër vëllait tim a Katerinës. Sido që të shtiret, ai do ta shtyjë Edgarin në dëshpërim: thotë se u martua me mua me qëllim që të kishte pushtet mbi të; dhe s'do ta ketë: më mirë vdes! Shpresoj vetëm, lutem, që ta harrojë maturinë e tij djallëzore e të më vrasë! E vetmja kënaqësi që mund të përfytyroj është të vdes, ose ta shoh atë të vdekur!

— Ja; mjaft për tani! — tha Hithklifi. — Po të të thërrasin në gjyq, do t'i kujtosh fjalët e saj, Neli! Dhe shikoje mirë atë fytyrë: është afër pikës që do të më shkonte mua. Jo, tani s'je e zonja të jesh kujdestare e vetes, Izabela; dhe unë, si mbrojtësi yt ligjor, duhet të të mbaj nën kujdestarinë time, sado e neveritshme të jetë kjo detyrë. Ngjitu lart; kam diçka për t'i thënë Elen Dinit

vetëm. Nuk është nga ajo anë; lart, të thashë! Pse, kjo është rruga për lart, bijë!

E kapi dhe e shtyu jashtë dhomës; dhe u kthye duke mërmëritur:

— S'kam mëshirë! S'kam mëshirë! Sa më shumë përpëliten krimbat, aq më shumë digjem t'ua shtyp zorrët! Është një dalje e dhëmbëve morale, dhe unë i kërcëllij me më shumë forcë, sa më shumë shtohet dhimbja.

— E kupton ç'do të thotë fjala mëshirë? — i thashë, duke nxituar të vija sërish kapelën. — E ke ndier ndonjëherë qoftë edhe pak në jetën tënde?

— Lëre atë! — më ndërpreu ai, kur kuptoi që doja të ikja. — S'po ikën ende. Eja këtu tani, Neli: duhet ose të të bind, ose të të detyroj të më ndihmosh ta përmbush vendimin tim për ta parë Katerinën, dhe kjo pa vonesë. Betohem se s'mendoj asnjë të keqe; s'dua të shkaktoj asnjë trazim, as ta acaroj, as ta fyej zotin Linton; dua vetëm të dëgjoj prej saj vetë si është dhe pse ka qenë e sëmurë; dhe ta pyes nëse ndonjë gjë që mund të bëj unë do t'i bënte mirë. Mbrëmë ndenja gjashtë orë në kopshtin e Grejnxhit, dhe do të kthehem atje sonte; dhe çdo natë do të sillem rreth vendit, edhe çdo ditë, gjersa të gjej rastin të hyj. Po të më ndeshë Edgar Lintoni, s'do të ngurroj ta rrëzoj përdhe e t'i jap aq sa ta siguroj që të rrijë i qetë sa të rri unë. Po të më kundërshtojnë shërbëtorët e tij, do t'i kërcënoj të largohen me këto pistoleta. Por a s'do të ishte më mirë ta shmangnim takimin tim me ta, a me të zotin e tyre? Dhe ti mund ta bëje kaq lehtë! Do të të lajmëroja kur të vija, dhe atëherë mund të më lije të hyja pa më parë njeri, sapo ajo të ishte vetëm, dhe të rrije roje gjersa të ikja: me ndërgjegje krejt të qetë, se do të pengoje një të keqe.

Kundërshtova të luaja këtë rol tradhtar në shtëpinë e zotërisë tim; dhe, veç kësaj, ia vura në dukje mizorinë dhe egoizmin për ta prishur qetësinë e zonjës Linton për kënaqësinë e tij.

— Ngjarja më e zakonshme e tremb me dhimbje, — i thashë. — Është e tëra nerva, dhe s'do ta duronte dot befasinë, jam e sigurt. Mos ngul këmbë, zotëri! Përndryshe do të detyrohem t'i tregoj zotërisë tim planet tuaja, dhe ai do të marrë masa ta mbrojë shtëpinë dhe njerëzit e saj nga çdo ndërhyrje e tillë e pajustifikuar!

— Në atë rast, do të marr masa të të mbaj ty, grua! — thirri Hithklifi. — Nuk do të largohesh nga Lartësitë e Stuhishme gjer nesër në mëngjes. Është histori budallaqe të pohosh se Katerina s'do ta duronte dot të më shihte; dhe sa për ta befasuar, s'dua ta befasoj: ti duhet ta përgatitësh; pyete nëse mund të vij. Thua se s'ma përmend kurrë emrin dhe se askush s'ma përmend para saj. Kujt t'ia përmendë, po të jem temë e ndaluar në shtëpi? Ajo kujton se të gjithë ju jeni spiunë të burrit të saj. Oh, s'kam dyshim se është në ferr mes jush! Nga heshtja e saj, po aq sa nga çdo gjë tjetër, e marr me mend ç'ndien. Thua se shpesh është e shqetësuar e duket me ankth: a është kjo provë qetësie? Flet se i është trazuar mendja: si dreqin mund të ishte ndryshe, në atë vetmi të tmerrshme? Dhe ajo krijesë e pashijshme dhe e mjerë që i shërben nga *detyra* dhe nga *mëshira*! Nga *dhembshuria* dhe nga *bamirësia*! Njësoj do të ishte sikur të mbillte një lis në një vazo lulesh e të priste të rritej, sa të kujtojë se mund t'ia kthejë fuqinë në dheun e kujdesjeve të tij të cekëta! Ta zgjidhim menjëherë: do të rrish këtu, dhe unë do të çaj rrugën gjer te Katerina mbi Lintonin e shërbëtorët e tij? Apo do të jesh mikja ime, siç ke qenë deri tani, dhe do të bësh atë që të kërkoj? Vendos! Sepse s'kam asnjë arsye të vonohem as edhe një minutë, po të vazhdosh me ligësinë tënde kokëfortë!

Hë mirë, zoti Lokvud, unë kundërshtova, u ankova dhe refuzova prerazi pesëdhjetë herë; por në fund ai më detyroi të bëja një marrëveshje: mora përsipër t'i çoja zonjës sime një letër prej tij; dhe, po të pranonte ajo, premtova ta njoftoja për mungesën e radhës së Lintonit nga shtëpia, kur ai të mund të vinte e të hynte

si të mundte: unë s'do të isha aty, dhe edhe shokët e mi shërbëtorë do të ishin po aq larg.

Ishte e drejtë apo e gabuar? Kam frikë se ishte e gabuar, ndonëse e dobishme. Mendova se me bindjen time pengoja një shpërthim tjetër; dhe mendova gjithashtu se mund të sillte një krizë të mbarë në sëmundjen mendore të Katerinës; e pastaj m'u kujtua qortimi i rreptë i zotit Edgar për thashethemet e mia; dhe u përpoqa ta lëmoja çdo shqetësim për këtë punë duke pohuar, duke e përsëritur shpesh, se ky abuzim me besimin, po ta meritonte një emër kaq të ashpër, do të ishte i fundit.

Megjithatë, rruga e kthimit qe më e trishtë se rruga e vajtjes; dhe pata shumë dyshime para se ta bindja veten t'ia vija letrën në dorë zonjës Linton.

— Por ja ku erdhi Kenethi; do të zbres e do t'i them sa më mirë jeni. Historia ime është *dree*,[48] siç themi ne, dhe do të na shërbejë për ta kaluar edhe një mëngjes.

Dree, dhe e zymtë! mendova unë, ndërsa gruaja e mirë zbriste të priste mjekun; dhe jo tamam nga ato që do t'i kisha zgjedhur për t'u zbavitur; por s'ka gjë! Do të nxjerr ilaçe të shëndetshme nga barishtet e hidhura të zonjës Din; dhe, së pari, le të ruhem nga magjia që fshihet në sytë e ndritshëm të Katerina Hithklifit. Do të isha në një gjendje të çuditshme, po t'ia dorëzoja zemrën asaj vajze të re, dhe e bija të dilte një botim i dytë i nënës!

[48] *Dree*: fjalë krahinore e veriut të Anglisë: e gjatë, e lodhshme, e rëndë për t'u duruar.

Kapitulli XV

Edhe një javë kaloi, dhe jam kaq ditë më afër shëndetit e pranverës! Tani e kam dëgjuar gjithë historinë e fqinjit tim, në disa ndenja, sa herë që shërbyesja mund të gjente kohë nga punë më të rëndësishme. Do ta vazhdoj me fjalët e saj, vetëm pak më shkurt. Në tërësi, ajo është rrëfimtare shumë e mirë, dhe s'besoj se do të mund t'ia përmirësoja stilin.

— Në mbrëmje, — tha ajo, — në mbrëmjen e vizitës sime te Lartësitë, e dija, njësoj sikur ta shihja, se zoti Hithklif sillej rreth e rrotull; dhe shmangesha të dilja, sepse e kisha ende letrën e tij në xhep dhe s'doja të më kërcënonte a të më ngacmonte më.

Kisha vendosur të mos ia jepja gjersa zotëria im të shkonte diku, sepse s'e merrja dot me mend si do ta prekte Katerinën marrja e saj. Pasoja qe se letra s'i arriti para se të kalonin tri ditë. E katërta ishte e diel, dhe ia çova në dhomë, pasi familja shkoi në kishë.

Kishte mbetur një shërbëtor për ta ruajtur shtëpinë me mua, dhe zakonisht i mbyllnim dyert gjatë orëve të shërbesës; por atë herë moti ishte aq i ngrohtë e i këndshëm, sa i hapa krejt; dhe, që ta mbaja fjalën, meqë e dija kush do të vinte, i thashë shokut tim se zonja kishte shumë dëshirë për ca portokaj, dhe se duhej të vraponte në fshat e të merrte disa, që do të paguheshin të nesërmen. Ai iku, dhe unë u ngjita lart.

Zonja Linton ishte ulur, si zakonisht, në kthinën e dritares së hapur, me një fustan të bardhë të gjerë e me një shall të lehtë

mbi supe. Flokët e dendura e të gjata ia kishin prerë pjesërisht në fillim të sëmundjes; dhe tani i mbante thjesht të krehura në gërshetat e tyre natyrale mbi tëmtha e mbi qafë. Pamja i kishte ndryshuar, siç i kisha thënë Hithklifit; por kur ishte e qetë, në atë ndryshim dukej një bukuri jo e kësaj bote.

Shkëndijës së syve të saj i kishte zënë vendin një butësi ëndërrimtare e melankolike; ata s'të linin më përshtypjen se shikonin sendet përreth: dukej se vështronin gjithmonë përtej, shumë përtej; do të kishe thënë jashtë kësaj bote. Pastaj, zbehtësia e fytyrës (pamja e rraskapitur i ishte zhdukur tani që po merrte veten) dhe shprehja e veçantë që vinte nga gjendja e mendjes, ndonëse të linin të merrje me mend me dhimbje shkaqet, i shtonin interesin prekës që zgjonte; dhe për mua, pa ndryshim, e di, dhe, mendoj, për këdo që e shihte, i përgënjeshtronin provat më të prekshme të shërimit dhe e shënonin si një qenie të dënuar të shuhej.

Mbi parvaz, përpara saj, ishte hapur një libër, dhe era që mezi ndihej ia lëvizte herë pas here fletët. Besoj se e kishte vënë aty Lintoni, sepse ajo s'përpiqej kurrë të zbavitej me lexim a me ndonjë lloj pune; dhe ai kalonte shumë orë duke u përpjekur t'ia tërhiqte vëmendjen te ndonjë temë që dikur e kishte zbavitur.

Ajo e kuptonte qëllimin e tij, dhe, kur ishte në humor më të mirë, i duronte përpjekjet e tij me qetësi; vetëm ua tregonte kotësinë duke mbytur herë pas here një psherëtimë të lodhur, dhe më në fund duke e ndalur me buzëqeshjet e me të puthurat më të trishta. Herë të tjera, kthehej me nerva mënjanë dhe e fshihte fytyrën në duar, ose madje e shtynte me zemërim; dhe atëherë ai kishte kujdes ta linte rehat, sepse ishte i sigurt se s'do t'i bënte asnjë të mirë.

Kambanat e kapelës së Gimertonit ende binin; dhe rrjedha e plotë dhe e butë e përroit në luginë vinte qetësuese në vesh. Ishte një zëvendësim i ëmbël për murmurimën ende të munguar të gjetheve të verës, që e mbyste atë muzikë rreth Grejnxhit kur

pemët ishin me gjethe. Te Lartësitë e Stuhishme ajo dëgjohej gjithmonë në ditët e qeta, pas një shkrirjeje të madhe a pas një periudhe shirash të pandërprerë; dhe për Lartësitë e Stuhishme po mendonte Katerina ndërsa dëgjonte; domethënë, po të mendonte a të dëgjonte fare; por kishte atë vështrim të paqartë e të largët që përmenda më parë, që s'tregonte se i njihte sendet materiale as me vesh, as me sy.

— Ka një letër për ju, zonja Linton, — i thashë, duke ia futur me kujdes në njërën dorë që i pushonte mbi gju. — Duhet ta lexoni menjëherë, sepse do përgjigje. Ta çaj vulën?

— Po, — m'u përgjigj ajo, pa e ndërruar drejtimin e syve.

E hapa: ishte shumë e shkurtër.

— Tani, — vazhdova unë, — lexojeni.

Ajo e tërhoqi dorën dhe e la të binte. Unë ia vura sërish letrën në prehër dhe qëndrova duke pritur gjersa t'i pëlqente të hidhte sytë poshtë; por kjo lëvizje u vonua aq shumë, sa më në fund e rinisa:

— Ta lexoj unë, zonjë? Është nga zoti Hithklif.

Ajo u drodh, në sy i shkrepi një shkëndijë e trazuar kujtimi, dhe u përpoq t'i rregullonte mendimet. E ngriti letrën dhe dukej sikur e lexonte; dhe kur arriti te nënshkrimi, psherëtiu; e megjithatë pashë se s'e kishte kuptuar ç'donte të thoshte, sepse, kur i kërkova t'ia dëgjoja përgjigjen, ajo thjesht tregoi emrin dhe më vështroi me një ankth të trishtë e pyetës.

— Hë mirë, do t'ju shohë, — i thashë, duke marrë me mend se kishte nevojë për një përkthyes. — Tani duhet të jetë në kopsht, dhe s'po pret dot ta dijë ç'përgjigje do t'i çoj.

Ndërsa flisja, pashë një qen të madh, që ishte shtrirë poshtë mbi barin me diell, të ngrinte veshët sikur do të lehte; e pastaj, duke i ulur sërish, të lajmëronte me një tundje bishti se po afrohej dikush që ai s'e quante të huaj.

Zonja Linton u përkul përpara dhe dëgjoi pa marrë frymë. Një minutë më pas, një hap kaloi nëpër holl: shtëpia e hapur ishte

tundim tepër i madh që Hithklifi të mos hynte; me shumë gjasa, mendonte se unë isha e prirë t'i shmangesha premtimit, dhe kështu vendosi t'i besonte guximit të vet.

Me një padurim të tendosur, Katerina vështronte drejt hyrjes së dhomës së saj. Ai s'e gjeti menjëherë dhomën e duhur; ajo më bëri shenjë ta lija të hynte; por ai e gjeti, para se të mund të arrija te dera, dhe me një a dy hapa ishte pranë saj dhe e kishte mbërthyer në krahë.

S'foli, as s'e lëshoi për rreth pesë minuta, gjatë të cilave i dha më shumë të puthura nga ç'kishte dhënë ndonjëherë në jetën e tij, guxoj të them; por e kishte puthur e zonja ime e para; dhe pashë qartë se ai mezi e duronte, nga ankthi i vërtetë, ta shikonte në fytyrë! E njëjta bindje e kishte goditur atë si mua, që nga çasti kur e pa: se aty s'kishte asnjë shpresë për shërim përfundimtar; se ajo ishte e paracaktuar, e sigurt se do të vdiste.

— Oh, Keti! Oh, jeta ime! Si mund ta duroj? — qe fjalia e parë që tha, me një ton që s'kërkonte ta fshihte dëshpërimin.

Dhe tani e vështroi me aq ngulm, sa mendova se vetë forca e vështrimit do t'i sillte lot në sy; por ata digjnin nga ankthi; s'shkriheshin.

— Ç'ka tani? — tha Katerina, duke u mbështetur mbrapa e duke ia kthyer vështrimin me ballë të vrenjtur papritur: humori i saj ishte thjesht një fluturake për teka që ndryshonin pa pushim. — Ti dhe Edgari ma keni thyer zemrën, Hithklif! Dhe të dy vini të ma qani mua veprën, sikur të ishit ju ata që duhen mëshiruar! S'do të të mëshiroj, jo unë. Më ke vrarë, dhe ke lulëzuar prej saj, më duket. Sa i fortë që je! Sa vjet ke ndër mend të rrosh pasi të iki unë?

Hithklifi ishte gjunjëzuar mbi një gju për ta përqafuar; u përpoq të ngrihej, por ajo e kapi nga flokët dhe e mbajti poshtë.

— Sikur të mund të të mbaja, — vazhdoi ajo me hidhërim, — gjersa të vdisnim të dy! S'do të më bëhej vonë ç'vuaje ti. S'më bëhet vonë fare për vuajtjet e tua. Pse të mos vuash? Unë vuaj!

Do të më harrosh? Do të jesh i lumtur kur të jem nën dhe? Do të thuash pas njëzet vjetësh: „Ai është varri i Katerina Ernshout. E kam dashur shumë kohë më parë dhe isha i mjerë që e humba; por kaloi. Që atëherë kam dashur shumë të tjera; fëmijët e mi më janë më të dashur se ajo; dhe, kur të vdes, s'do të gëzohem që po shkoj tek ajo: do të më vijë keq që duhet t'i lë ata!“ Do ta thuash këtë, Hithklif?

— Mos më mundo gjersa të çmendem si ti, — thirri ai, duke e shkëputur kokën e duke kërcëllitur dhëmbët.

Të dy, për një spektator gjakftohtë, bënin një pamje të çuditshme e të tmerrshme. Me të drejtë mund ta mendonte Katerina se Parajsa do të ishte për të një vend mërgimi, po të mos e hidhte, bashkë me trupin e vdekshëm, edhe karakterin e vdekshëm. Fytyra e saj tani kishte një hakmarrje të egër në faqen e bardhë, në buzën pa gjak e në syrin që shkëndijonte; dhe mbante ende në gishtat e mbyllur një pjesë të flokëve që kishte kapur. Sa për shokun e saj, ndërsa ngrihej me njërën dorë, e kishte kapur nga krahu me tjetrën; dhe rezerva e tij e butësisë ishte aq e pamjaftueshme për nevojat e gjendjes së saj, sa, kur e lëshoi, pashë katër gjurmë të qarta që i kishin mbetur të kaltra në lëkurën pa ngjyrë.

— Mos të ka pushtuar djalli, — vazhdoi ai me egërsi, — që më flet në atë mënyrë kur po vdes? A e mendon që të gjitha ato fjalë do të më ngulen si vulë e nxehtë në kujtesë dhe do të më brejnë gjithnjë e më thellë përjetë pasi të më lësh? E di që gënjen kur thua se të kam vrarë; dhe, Katerinë, e di që më lehtë do ta harroja ekzistencën time sesa ty! A s'i mjafton egoizmit tënd të ferrit që, ndërsa ti do të jesh në paqe, unë do të përpëlitem në mundimet e ferrit?

— S'do të jem në paqe, — rënkoi Katerina, e kthyer në ndjenjën e dobësisë trupore nga rrahjet e dhunshme e të çrregullta të zemrës, që i rrihte sa dukej e dëgjohej nën këtë trazim të tepërt.

S'tha asgjë më gjersa kaloi kriza; pastaj vazhdoi, më me butësi:

— S'të dëshiroj mundim më të madh se imi, Hithklif! Dëshiroj vetëm që të mos ndahemi kurrë; dhe, po të të hidhërojë ndonjë fjalë imja më vonë, mendo se unë e ndiej të njëjtin hidhërim nën dhe, dhe, për hatrin tim, më fal! Eja këtu e gjunjëzohu sërish! S'më ke bërë kurrë keq në jetën tënde. Jo, po ta ushqesh zemërimin, kjo do të jetë më e keqe për t'u kujtuar se fjalët e mia të ashpra! S'do të vish këtu sërish? Eja!

Hithklifi shkoi pas karriges së saj dhe u përkul, por jo aq sa ta linte t'ia shihte fytyrën, që ishte nxirë nga mallëngjimi. Ajo u kthye ta shihte; ai s'e lejoi: duke u kthyer befas, shkoi te oxhaku, ku qëndroi i heshtur, me shpinë nga ne.

Vështrimi i zonjës Linton e ndoqi me dyshim: çdo lëvizje i zgjonte një ndjenjë të re. Pas një pushimi e një vështrimi të gjatë, ajo vazhdoi, duke m'u drejtuar mua me një zë zhgënjimi të indinjuar:

— Oh, e sheh, Neli! S'u zbut as për një çast që të më mbante larg varrit! *Kështu* më duan! Hë mirë, s'ka gjë! Ai s'është Hithklifi *im*. Timin do ta dua ende; dhe do ta marr me vete: ai është në shpirtin tim. Dhe, — shtoi ajo duke u menduar, — gjëja që më mundon më shumë, në fund të fundit, është ky burg i rrënuar. Jam lodhur, jam lodhur që jam e mbyllur këtu. Digjem t'i shpëtoj në atë botë të lavdishme dhe të jem gjithmonë atje: jo ta shoh turbullt nëpër lot e ta dëshiroj përmes mureve të një zemre që dhemb, por të jem vërtet me të e brenda saj. Neli, ti kujton se je më mirë e më me fat se unë: me shëndet e me fuqi të plotë; të vjen keq për mua; shumë shpejt kjo do të ndryshojë. Do të më vijë keq mua për *ty*. Do të jem pa krahasim përtej e mbi të gjithë ju. *Çuditem* që s'do të më rrijë pranë! — vazhdoi ajo me vete. — Kujtova se e donte. Hithklif i dashur! S'duhet të jesh i nxirë tani. Eja tek unë, Hithklif.

Nga padurimi, u ngrit dhe u mbështet në krahun e karriges. Në atë thirrje të zjarrtë, ai u kthye nga ajo, me pamje krejt të dëshpëruar. Sytë e tij, të hapur e më në fund të lagur, shkrepën

të egër mbi të; gjoksi i ngrihej e i ulej me dridhje. Për një çast qëndruan larg njëri-tjetrit; e pastaj, si u bashkuan, mezi e pashë; por Katerina bëri një hov, dhe ai e kapi, dhe u mbërthyen në një përqafim nga i cili mendova se zonja ime s'do të lirohej kurrë e gjallë. Në fakt, në sytë e mi, ajo m'u duk menjëherë pa ndjenja. Ai u hodh në ndenjësen më të afërt; dhe, kur iu afrova me nxitim të shihja nëse i kishte rënë të fikët, ai m'i kërcëlliu dhëmbët, nxori shkumë si qen i tërbuar dhe e shtrëngoi pas vetes me një xhelozi lakmitare. S'ndihesha sikur të isha në shoqërinë e një krijese të llojit tim: dukej se s'do të më kuptonte, ndonëse i flisja; kështu që u tërhoqa mënjanë dhe e mbajta gjuhën, shumë e hutuar.

Një lëvizje e Katerinës më lehtësoi pak pas pak: ajo ngriti dorën t'ia shtrëngonte qafën e ta afronte faqen e saj pas të tijës, ndërsa ai e mbante; dhe ai, në këmbim, duke e mbuluar me përkëdhelje të marra, tha me egërsi:

— Tani më mëson sa mizore ke qenë: mizore dhe e rreme. *Pse* më përbuze? *Pse* e tradhtove zemrën tënde, Keti? S'kam asnjë fjalë ngushëllimi: e meriton këtë. E ke vrarë veten. Po, mund të më puthësh e të qash; dhe t'm'i shtrydhësh të puthurat e lotët. Do të të vyshkin; do të të mallkojnë. Ti më doje; atëherë ç'*të drejtë* kishe të më lije? Ç'të drejtë, përgjigjmu, për atë tekë të mjerë që ndieve për Lintonin? Sepse, ndërsa mjerimi, poshtërimi, vdekja dhe asgjë që mund të na shkaktonte Zoti a Satani s'do të na kishte ndarë, *ti*, me vullnetin tënd, e bëre. Unë s'ta kam thyer zemrën: *ti* e ke thyer; dhe, duke e thyer, ke thyer timen. Aq më keq për mua që jam i fortë. A dua të rroj? Ç'lloj jete do të jetë, kur ti... o Zot! A do të doje *ti* të rroje me shpirtin në varr?

— Më lër rehat. Më lër rehat, — ngashëroi Katerina. — Po të kem bërë keq, po vdes për të. Mjafton! Edhe ti më le; por s'do të të qortoj! Të fal. Më fal!

— Është e vështirë të falësh, e t'i shikosh ata sy, e t'i ndiesh ato duar të tretura, — iu përgjigj ai. — Më puth sërish; dhe mos më

lër t'i shoh sytë! Të fal për atë që më ke bërë mua. E dua vrasësin *tim*; por *tëndin*! Si mundem?

Heshtën: me fytyrat e fshehura pas njëra-tjetrës e të lara nga lotët e njëri-tjetrit. Të paktën, mendoj se qanin të dy; sepse dukej se Hithklifi *mund* të qante në një rast të madh si ky.

Ndërkohë, unë isha bërë shumë e parehatshme, sepse pasditja po ikte shpejt, burri që e kisha nisur u kthye nga porosia, dhe, nga shkëlqimi i diellit që perëndonte lart në luginë, dallova një turmë që po dendësohej jashtë portikut të kapelës së Gimertonit.

— Shërbesa mbaroi, — njoftova unë. — Zotëria im do të jetë këtu pas gjysmë ore.

Hithklifi rënkoi një mallkim dhe e shtrëngoi Katerinën më fort pas vetes: ajo s'lëvizi fare.

Pas pak, pashë një grup shërbëtorësh që po ngjiteshin rrugës drejt krahut të kuzhinës. Zoti Linton s'ishte shumë prapa; e hapi vetë portën dhe u ngjit ngadalë, duke e shijuar, ndoshta, pasditen e bukur që merrte frymë e butë si vera.

— Ja, erdhi, — thirra unë. — Për hir të qiellit, zbrit shpejt! S'do të takosh njeri nëpër shkallët e përparme. Shpejt, të lutem; dhe rri mes pemëve gjersa ai të ketë hyrë mirë.

— Duhet të iki, Keti, — tha Hithklifi, duke u përpjekur të çlirohej nga krahët e shoqes së tij. — Por, po të rroj, do të të shoh sërish para se të të zërë gjumi. S'do të largohem as pesë jardë nga dritarja jote.

— S'duhet të ikësh! — u përgjigj ajo, duke e mbajtur aq fort sa ia lejonte fuqia. — S'do të ikësh, të them.

— Për një orë, — u lut ai me zjarr.

— As për një minutë, — iu përgjigj ajo.

— *Duhet*; Lintoni do të ngjitet menjëherë, — ngulmoi i ardhuri i alarmuar.

Ai do të ishte ngritur dhe kështu do t'ia kishte zbërthyer gishtat; por ajo iu ngjit fort duke gulçuar: në fytyrë kishte një vendosmëri të çmendur.

— Jo! — ulëriti ajo. — Oh, mos, mos ik. Është hera e fundit! Edgari s'do të na bëjë keq. Hithklif, do të vdes! Do të vdes!

— Në djall budallai! Ja ku është, — thirri Hithklifi, duke u lëshuar sërish në ndenjëse. — Shët, e dashura ime! Shët, shët, Katerinë! Do të rri. Po të më vriste ashtu, do të vdisja me një bekim në buzë.

Dhe ja ku ishin sërish të mbërthyer. E dëgjova zotërinë tim që po ngjitej nëpër shkallë: djersa e ftohtë më rridhte nga balli; isha e tmerruar.

— Do t'ua vësh veshin fjalëve të saj përçart? — i thashë me zjarr. — Ajo s'e di ç'thotë. Do ta shkatërrosh, ngaqë s'ka mend ta ndihmojë veten? Ngrihu! Mund të çlirohesh menjëherë. Kjo është vepra më djallëzore që ke bërë ndonjëherë. Mbaruam të gjithë: zoti, zonja dhe shërbyesja.

Përdredha duart dhe bërtita; dhe zoti Linton e shpejtoi hapin nga zhurma. Në mes të trazimit tim, u gëzova sinqerisht kur vura re se krahët e Katerinës i kishin rënë të lëshuar dhe koka i varej poshtë.

„Ose i ka rënë të fikët, ose ka vdekur," mendova. „Aq më mirë. Shumë më mirë të ketë vdekur, sesa të vuajë si barrë dhe si shkaktare mjerimi për të gjithë përreth."

Edgari u hodh drejt mysafirit të paftuar, i zbardhur nga habia e nga tërbimi. Ç'kishte ndër mend të bënte, s'e di; por tjetri i ndali menjëherë të gjitha shfaqjet, duke ia vënë në krahë trupin që dukej i pajetë.

— Shiko këtu, — tha ai, — po të mos jesh djall, ndihmoje atë më parë; pastaj do të flasësh me mua!

Ai hyri në sallon dhe u ul. Zoti Linton më thirri, dhe me shumë mundim, pasi provuam shumë mjete, arritëm ta sillnim në vete; por ajo ishte krejt e hutuar: psherëtinte, rënkonte dhe s'njihte njeri. Edgari, nga ankthi për të, e harroi mikun e saj të urryer. Unë jo. Në rastin e parë, shkova dhe iu luta të ikte, duke i pohuar

se Katerina ishte më mirë dhe se në mëngjes do t'i tregoja si e kishte kaluar natën.

— S'do ta refuzoj të dal jashtë, — m'u përgjigj ai, — por do të rri në kopsht; dhe, Neli, kujdes ta mbash fjalën nesër. Do të jem nën ata larshë, mbaje mend! Përndryshe do të bëj edhe një vizitë, qoftë Lintoni brenda a jo.

Ai hodhi një vështrim të shpejtë nëpër derën gjysmë të hapur të dhomës dhe, pasi u sigurua se ajo që thashë dukej e vërtetë, e çliroi shtëpinë nga prania e tij fatkeqe.

Kapitulli XVI

Aty nga ora dymbëdhjetë e asaj nate, lindi Katerina që e patë te Lartësitë e Stuhishme, një foshnjë e dobët shtatëmuajshe; dhe dy orë më vonë e ëma vdiq, pa e marrë veten aq sa ta ndiente mungesën e Hithklifit a ta njihte Edgarin.

Dëshpërimi i këtij të fundit për humbjen është temë tepër e dhimbshme për t'u ndalur në të; pasojat e mëvonshme treguan sa thellë kishte zbritur hidhërimi.

Në sytë e mi, një shtesë e madhe ishte se ai mbeti pa trashëgimtar. E vajtoja këtë, ndërsa vështroja jetimen e dobët; dhe me vete e shaja Lintonin plak që, nga një anësi fare e natyrshme, ia kishte siguruar pronën së bijës, në vend të vajzës së të birit.

Ishte foshnjë e padëshiruar, e shkreta! Mund të kishte qarë gjersa t'i ikte jeta, dhe askujt s'do t'i bëhej vonë aspak, në ato orët e para të ekzistencës. E shpaguam shkujdesjen më vonë; por fillimi i saj qe po aq pa miq sa ka të ngjarë të jetë edhe fundi.

Mëngjesi tjetër, i ndritur e i gëzuar përjashta, hyri i zbutur nëpër grilat e dhomës së heshtur dhe e mbushi shtratin dhe atë që ishte shtrirë mbi të me një shkëlqim të butë e të ëmbël.

Edgar Lintoni e kishte mbështetur kokën mbi jastëk, me sytë mbyllur. Tiparet e tij të reja e të çelura ishin gati po aq si të vdekurit sa ato të trupit pranë tij, dhe gati po aq të palëvizura; por e *tija* ishte qetësia e një ankthi të rraskapitur, kurse e *saja* e një paqeje të përsosur. Balli i saj i lëmuar, qepallat të mbyllura, buzët me shprehjen e një buzëqeshjeje. Asnjë engjëll në qiell s'mund

të ishte më i bukur nga ç'dukej ajo; dhe unë merrja pjesë në qetësinë e pafund ku ishte shtrirë. Mendja ime s'ka qenë kurrë në një gjendje më të shenjtë, sesa kur vështroja atë shëmbëlltyrë të patrazuar të prehjes hyjnore. Përsërita pa dashje fjalët që kishte thënë ajo pak orë më parë: „Pa krahasim përtej e mbi të gjithë ne! Qoftë ende në tokë, qoftë tani në Parajsë, shpirti i saj është në shtëpi me Zotin!“

S'e di nëse është një veçori imja, por rrallë jam ndryshe veç e lumtur kur rri roje në dhomën e vdekjes, po të mos e ndajë këtë detyrë me mua ndonjë vajtues i tërbuar a i dëshpëruar. Shoh një prehje që as toka, as ferri s'mund ta prishin; dhe ndiej një siguri për përtejbotën e pafund e pa hije, për Përjetësinë ku kanë hyrë, ku jeta është e pakufishme në kohëzgjatje, dashuria në dhembshuri dhe gëzimi në plotësi. Vura re në atë rast sa egoizëm ka edhe në një dashuri si e zotit Linton, kur ai e vajtonte aq shumë çlirimin e bekuar të Katerinës!

Sigurisht, mund të dyshoje, pas jetës tekanjoze e të paduruar që kishte bërë, nëse e meritonte më në fund një liman paqeje. Mund të dyshoje në kohët e mendimit të ftohtë, por jo atëherë, përpara trupit të saj. Ai e pohonte vetë qetësinë e vet, që dukej si peng i një qetësie të njëjtë për banoren e tij të dikurshme.

— A besoni se njerëz të tillë *janë* të lumtur në botën tjetër, zotëri? Do të jepja shumë për ta ditur.

Nuk iu përgjigja pyetjes së zonjës Din, që m'u duk disi heretike. Ajo vazhdoi:

— Kur e ndjek rrugën e Katerina Lintonit, kam frikë se s'kemi të drejtë ta mendojmë se është; por do ta lëmë me Krijuesin e saj.

I zoti dukej se flinte, dhe unë mora guximin, pak pas lindjes së diellit, ta lija dhomën e të dilja tinëz në ajrin e pastër e freskues. Shërbëtorët kujtuan se kisha dalë ta shkundja përgjumjen e ndenjës së gjatë zgjuar; në të vërtetë, motivi im kryesor ishte ta shihja zotin Hithklif. Po të kishte ndenjur gjithë natën mes larshëve, s'do të kishte dëgjuar asgjë nga trazimi te Grejnxhi, veç

ndoshta mund të kishte kapur galopin e lajmëtarit që shkonte në Gimerton. Po të ishte afruar më shumë, ndoshta do ta kishte kuptuar, nga dritat që lëviznin andej-këtej e nga hapja e mbyllja e dyerve të jashtme, se brenda punët nuk shkonin mirë.

Doja, e megjithatë kisha frikë, ta gjeja. E ndieja se lajmi i tmerrshëm duhej thënë, dhe digjesha ta hiqja qafe; por si ta bëja, s'e dija.

Ishte atje, të paktën disa jardë më thellë në park; i mbështetur pas një frasheri të vjetër, pa kapelë, me flokët të qullura nga vesa që ishte mbledhur mbi degët me sytha dhe binte duke pikuar rreth tij. Kishte ndenjur gjatë në atë qëndrim, sepse pashë një palë mëllenjash që shkonin e vinin, mezi tri këmbë larg tij, të zëna me ndërtimin e folesë, dhe që s'ia vinin re afërsinë më shumë se asaj të një cope druri. Ato fluturuan kur u afrova, dhe ai ngriti sytë e foli:

— Ka vdekur! — tha. — S'kam pritur ty ta marr vesh këtë. Hiqe shaminë; mos qaravit para meje. Në djall të gjithë ju! Ajo s'i do lotët t*uaj*!

Qaja po aq për të sa për atë: ndonjëherë na vjen keq për krijesa që s'kanë asnjë nga këto ndjenja, as për veten, as për të tjerët; dhe, kur e pashë për herë të parë në fytyrë, kuptova se e kishte marrë vesh fatkeqësinë; dhe më shkrepi një ide budallaqe se zemra i ishte zbutur dhe se po lutej, sepse i lëviznin buzët dhe vështrimin e kishte ulur përdhe.

— Po, ka vdekur! — iu përgjigja, duke i ndalur ngashërimat e duke i tharë faqet. — Ka shkuar në parajsë, shpresoj, ku mund të bashkohemi të gjithë me të, po ta marrim paralajmërimin si duhet e t'i lëmë udhët tona të liga për të ndjekur të mirën!

— E mori *ajo* paralajmërimin si duhet, pra? — pyeti Hithklifi, duke u përpjekur të tallej. — Vdiq si shenjtore? Hajde, ma trego vërtet si ndodhi. Si...

U përpoq ta shqiptonte emrin, por s'ia doli; dhe, duke shtrënguar gojën, bëri një luftë të heshtur me ankthin e tij të

brendshëm, duke e sfiduar ndërkohë dhembshurinë time me një vështrim të egër që s'i lëkundej.

— Si vdiq? — vazhdoi ai më në fund, i detyruar, pavarësisht nga ashpërsia e tij, të kishte një mbështetje pas vetes, sepse, pas asaj lufte, dridhej pa dashje deri në majat e gishtave.

„I mjeri!“ mendova. „Edhe ti ke zemër e nerva si vëllezërit e tu njerëz! Pse duhet të jesh kaq i etur t'i fshehësh? Krenaria jote s'mund ta verbojë Zotin! Ti e tundon të t'i shtrydhë, gjersa të të nxjerrë një britmë poshtërimi!“

— E qetë si qengj! — iu përgjigja me zë. — Lëshoi një psherëtimë dhe u shtri, si një fëmijë që zgjohet e bie sërish në gjumë; dhe pesë minuta më vonë i ndjeva një rrahje të vogël në zemër, e asgjë më!

— Dhe... dhe më përmendi ndonjëherë? — pyeti ai, duke ngurruar, sikur të kishte frikë se përgjigjja e pyetjes do të sillte hollësi që s'do t'i duronte dot t'i dëgjonte.

— S'erdhi më kurrë në vete: që kur e le, s'njohu njeri, — i thashë. — Rri shtrirë me një buzëqeshje të ëmbël në fytyrë; dhe mendimet e saj të fundit u kthyen te ditët e këndshme të fëmijërisë. Jeta i mbaroi në një ëndërr të butë: u zgjoftë po aq ëmbël në botën tjetër!

— U zgjoftë në mundime! — thirri ai me një vrull të tmerrshëm, duke përplasur këmbën e duke rënkuar në një shpërthim të papritur pasioni që s'e frenonte dot. — Pse, ajo është gënjeshtare gjer në fund! Ku është? Jo *atje*, jo në parajsë, jo e zhdukur; ku? Oh! Ti the se s'të bëhej vonë fare për vuajtjet e mia! Dhe unë bëj një lutje, e përsëris gjersa të më ngrijë gjuha: Katerina Ernshou, mos u prehsh për sa kohë të rroj unë! The se të vrava; atëherë më ndiq si fantazmë! Të vrarët i *ndjekin* vrasësit e tyre. Besoj, e di që fantazmat *janë* endur mbi tokë. Rri me mua gjithmonë; merr çfarëdo trajte; më çmend! Vetëm *mos* më lër në këtë humnerë ku s'të gjej dot! O Zot! S'ka fjalë për ta thënë! *S'mund* të rroj pa jetën time! *S'mund* të rroj pa shpirtin tim!

E përplasi kokën pas trungut me nyje dhe, duke ngritur sytë, ulëriti, jo si njeri, por si një bishë e egër që po e shpojnë për vdekje me thika e me shtiza.

Vura re disa spërkatje gjaku nëpër lëvoren e pemës, dhe dora e balli i tij ishin të dyja të njollosura; ndoshta skena që pashë ishte përsëritje e të tjerave që ishin luajtur gjatë natës. Mezi ma lëvizi dhembshurinë; më tmerroi; megjithatë s'doja ta lija ashtu. Por, sapo e mblodhi veten aq sa të vinte re që e shikoja, ai më urdhëroi me gjëmim të ikja, dhe unë iu binda. S'ishte në fuqinë time ta qetësoja a ta ngushëlloja!

Varrimi i zonjës Linton u caktua të bëhej të premten pas vdekjes; dhe gjer atëherë arkivoli i saj mbeti i pambuluar, i stolisur me lule e me gjethe aromatike, në sallonin e madh. Lintoni i kaloi ditët e netët atje, një roje që s'flinte; dhe (një rrethanë që ua fsheha të gjithëve, veç meje) Hithklifi i kaloi të paktën netët përjashta, po aq i huaj për prehjen.

S'kisha asnjë lidhje me të; megjithatë e dija që kishte ndër mend të hynte, po të mundte; dhe të martën, pak pasi u err, kur zotëria im, nga lodhja e madhe, u detyrua të tërhiqej për nja dy orë, shkova dhe hapa njërën nga dritaret, e prekur nga këmbëngulja e tij, që t'i jepja rastin t'i thoshte një lamtumirë të fundit shëmbëlltyrës që po shuhej të idhullit të tij.

Ai s'e la pa e shfrytëzuar rastin, me kujdes e shkurt; me shumë kujdes, aq sa ta zbulonte praninë e tij me zhurmën më të vogël; në të vërtetë, s'do ta kisha zbuluar që kishte qenë aty, po të mos ishte çrregullimi i pëlhurës rreth fytyrës së të vdekurës, dhe po të mos kisha parë përdhe një kaçurrel flokësh të çelur, të lidhur me një fije argjendi, që, pasi e shqyrtova, e kuptova se ishte marrë nga një medalion i varur në qafën e Katerinës. Hithklifi e kishte hapur stolinë, e kishte hedhur përmbajtjen dhe e kishte zëvendësuar me një tufë të zezë të flokëve të vet. I përdredha të dyja dhe i mbylla bashkë.

Zoti Ernshou, sigurisht, u ftua ta përcillte në varr trupin e të motrës; dhe s'dërgoi asnjë fjalë për t'u shfajësuar, por s'erdhi kurrë; kështu që, përveç burrit të saj, ata që e vajtuan qenë vetëm qiramarrës e shërbëtorë. Izabelën s'e ftuan.

Vendi ku u varros Katerina, për habinë e fshatarëve, s'qe as në kapelë, nën monumentin e gdhendur të Lintonëve, as pranë varreve të të afërmve të saj, përjashta. U hap në një shpat të gjelbër, në një qoshe të varrezës, ku muri është aq i ulët sa shqopa dhe boronicat janë ngjitur përmbi të nga shqopishtja; dhe dheu i torfës gati e varros. Edhe i shoqi prehet tani në të njëjtin vend; dhe secili ka përmbi një gur varri të thjeshtë, dhe te këmbët një bllok të thjeshtë gri, për t'i shënuar varret.

Kapitulli XVII

Ajo e premte qe e fundit e ditëve tona të bukura për një muaj. Në mbrëmje moti u prish: era u kthye nga jugu në verilindje dhe solli shi në fillim, pastaj llohë e borë.

Të nesërmen mezi mund ta përfytyroje se kishte pasur tri javë verë: lulet e pranverës dhe shafranët ishin fshehur nën grumbujt dimërorë të dëborës; thëllëzat heshtnin; gjethet e reja të pemëve të hershme ishin goditur e nxirë. Dhe sa e zymtë, e ftohtë dhe e trishtë u zvarrit ajo e nesërme! Zotëria im rrinte në dhomën e tij; unë zura sallonin e vetmuar dhe e ktheva në dhomë fëmijësh; dhe aty isha ulur, me kukullën rënkuese të fëmijës mbi gju, duke e lëkundur tutje-tëhu e duke vëzhguar ndërkohë fijet e borës që ende frynin e mbushnin dritaren pa perde, kur u hap dera dhe hyri dikush pa frymë, duke qeshur!

Për një minutë zemërimi im qe më i madh se habia; kujtova se ishte ndonjë nga shërbyeset, dhe thirra:

— Mjaft! Si guxon ta tregosh mendjelehtësinë tënde këtu? Ç'do të thoshte zoti Linton po të të dëgjonte?

— Më fal! — u përgjigj një zë i njohur. — Por e di që Edgari është në shtrat, dhe s'e mbaj dot veten.

Me këto fjalë, ajo që fliste erdhi përpara te zjarri, duke gulçuar e duke mbajtur dorën në brinjë.

— Kam vrapuar gjithë rrugën nga Lartësitë e Stuhishme! — vazhdoi ajo, pas një pushimi. — Përveç aty ku kam fluturuar. S'mund ta numëroj sa herë jam rrëzuar. Oh, më dhemb gjithë

trupi! Mos u tremb: do të ta shpjegoj sapo të mundem; vetëm, ki mirësinë të dalësh e të urdhërosh karrocën të më çojë në Gimerton, dhe thuaji një shërbëtori të më gjejë ca rroba në dollapin tim.

E ardhura ishte zonja Hithklif. Me siguri s'dukej në gjendje për të qeshur: flokët i rridhnin mbi supe, duke pikuar borë e ujë; ishte veshur me fustanin prej vajze që vishte zakonisht, që i shkonte më shumë moshës sesa pozitës: një fustan me jakë të ulët, me mëngë të shkurtra, dhe s'kishte asgjë as në kokë, as në qafë. Fustani ishte prej mëndafshi të hollë dhe i ngjitej pas trupit nga lagështia; dhe këmbët i mbronin vetëm pantofla të holla; shtoji kësaj një të prerë të thellë poshtë njërit vesh, që vetëm i ftohti e pengonte të rridhte shumë gjak, një fytyrë të bardhë të gërvishtur e të mavijosur, dhe një trup që mezi mbahej nga lodhja, dhe mund ta përfytyroni që frika ime e parë s'u qetësua shumë kur pata kohë ta shqyrtoja.

— Zonja ime e dashur e re, — thirra unë, — s'do të lëviz asgjëkundi e s'do të dëgjoj asgjë, gjersa t'i heqësh të gjitha rrobat e të veshësh gjëra të thata; dhe sigurisht s'do të shkosh sonte në Gimerton; prandaj s'ka nevojë të urdhërojmë karrocën.

— Sigurisht që do të shkoj, — tha ajo, — në këmbë a me karrocë; megjithatë s'kam ndonjë kundërshtim të vishem si duhet; dhe... ah, shiko si më rrjedh tani nëpër qafë! Zjarri ma djeg vërtet.

Ajo ngulmoi t'ia zbatoja urdhrat para se të më linte ta prekja; dhe vetëm pasi karrocieri mori urdhër të bëhej gati e një shërbyese u vu të paketonte disa rroba të nevojshme, mora pëlqimin e saj t'ia lidhja plagën e ta ndihmoja të ndërronte rrobat.

— Tani, Elen, — tha ajo, kur e mbarova punën dhe ajo ishte ulur në një kolltuk pranë vatrës, me një filxhan çaj përpara, — ulu përballë meje dhe largoje foshnjën e Katerinës së shkretë: s'dua ta shoh! S'duhet të mendosh se s'më bëhet vonë për Katerinën, ngaqë u solla kaq budallaqe kur hyra: edhe unë kam qarë,

me hidhërim; po, më shumë nga ç'ka arsye të qajë kushdo tjetër. U ndamë pa u pajtuar, e mban mend, dhe s'do ta fal veten. Por me gjithë këtë, s'kisha ndër mend të ndieja dhembshuri bashkë me të, me atë kafshë të egër! O, ma jep shufrën e zjarrit! Kjo është gjëja e fundit e tij që kam me vete. — E hoqi unazën e artë nga gishti i katërt dhe e hodhi përdhe. — Do ta copëtoj! — vazhdoi ajo, duke e goditur me një ligësi fëminore. — E pastaj do ta djeg! — Dhe e mori dhe e hodhi sendin e keqtrajtuar mes thëngjijve. — Ja! Le të blejë një tjetër, po të më marrë mbrapsht. Do të ishte i zoti të vinte të më kërkonte, për ta ngacmuar Edgarin; s'guxoj të rri, se mos i futet kjo ide në kokën e tij të ligë! Dhe pastaj, Edgari s'ka qenë i mirë me mua, apo jo? Dhe s'do të vij t'i lutem për ndihmë, as s'do ta fus në telashe të tjera. Nevoja më detyroi të kërkoja strehë këtu; ndonëse, po të mos e kisha marrë vesh që ai ishte larg, do të isha ndalur te kuzhina, do ta kisha larë fytyrën, do të isha ngrohur, do të të kisha thënë të më sillje ç'më duhej dhe do të isha nisur sërish për kudo, larg duarve të atij të mall-kuari... të atij shpirti të keq në trup njeriu! Ah, sa i tërbuar ishte! Sikur të më kishte kapur! Keq që Ernshou s'është i barabartë me të në forcë: s'do të kisha vrapuar, gjersa ta shihja gati të copëtuar, po ta kishte mundur Hindli!

— Hë, mos fol kaq shpejt, zonjushë! — e ndërpreva unë. — Do ta prishësh shaminë që të kam lidhur rreth fytyrës dhe do ta bësh plagën të rrjedhë sërish. Pi çajin, merr frymë dhe pusho së qeshuri: e qeshura është shumë jashtë vendit nën këtë kulm, dhe në gjendjen tënde!

— E vërtetë e pamohueshme, — m'u përgjigj ajo. — Dëgjoje atë fëmijë! Qan pa pushim; çoje larg veshëve të mi për një orë; s'do të rri më gjatë.

I rashë ziles dhe ia lashë në kujdes një shërbyeseje; pastaj e pyeta ç'e kishte shtyrë të ikte nga Lartësitë e Stuhishme në një gjendje kaq të pazakontë, dhe ku kishte ndër mend të shkonte, meqë s'pranonte të rrinte me ne.

— Duhet të rri, dhe dua të rri, — m'u përgjigj ajo, — për ta gëzuar Edgarin e për t'u kujdesur për foshnjën, për dy gjëra, dhe sepse Grejnxhi është shtëpia ime e vërtetë; por të them, ai s'do të më linte! Kujton se do ta duronte të më shihte të shëndoshesha e të gëzohesha? Dhe se do ta duronte të mendonte se jemi të qetë, pa vendosur të na helmojë rehatinë? Tani kam kënaqësinë të jem e sigurt se më urren aq shumë, sa e bezdis rëndë të më ketë aq afër sa të më dëgjojë a të më shohë. E vë re që, kur hyj para tij, muskujt e fytyrës i shtrembërohen pa dashje në një shprehje urrejtjeje; pjesërisht ngaqë e di sa arsye të mira kam ta ndiej këtë ndjenjë për të, dhe pjesërisht nga neveria e hershme. Është aq e fortë, sa më bën të jem mjaft e sigurt se s'do të më ndiqte nëpër gjithë Anglinë, po të arrija të ikja pa lënë gjurmë; dhe prandaj duhet të largohem krejt. E kam kapërcyer dëshirën time të parë që të më vriste ai. Më mirë të vriste veten! Ma ka shuar dashurinë plotësisht, dhe kështu jam rehat. Ende më kujtohet si e doja; dhe mund ta përfytyroj turbullt se do të mund ta doja ende, po të... Jo, jo! Edhe sikur të më kishte dashur marrëzisht, natyra e tij djallëzore do ta kishte zbuluar ekzistencën e saj, në një mënyrë a në një tjetër. Katerina kishte një shije tmerrësisht të shtrembër që e çmonte aq shumë, duke e njohur kaq mirë. Përbindësh! Sikur të mund të fshihej nga krijimi dhe nga kujtesa ime!

— Shët, shët! Ai është qenie njerëzore, — i thashë. — Ki më shumë mëshirë: ka njerëz edhe më të këqij se ai!

— Ai s'është qenie njerëzore, — ma ktheu ajo, — dhe s'ka asnjë të drejtë mbi mëshirën time. I dhashë zemrën, dhe ai e mori dhe e shtrydhi për vdekje, dhe ma flaku mbrapsht. Njerëzit ndiejnë me zemër, Elen, dhe, meqë ai ma ka shkatërruar timen, s'kam fuqi të ndiej për të; dhe s'do të ndieja, edhe sikur të rënkonte nga sot gjer në ditën e vdekjes, e të derdhte lot gjaku për Katerinën! Jo, vërtet, vërtet, s'do të ndieja! — Dhe këtu Izabela nisi të qante; por, duke i fshirë menjëherë lotët nga qerpikët, vazhdoi:

— Më pyete ç'më shtyu më në fund të ikja? U detyrova ta provoja, sepse kisha arritur ta tërboja aq sa tërbimi i kaloi ligësinë. Kur i shkul nervat dikujt me darë të skuqura në zjarr, të duhet më shumë gjakftohtësi sesa kur e godet në kokë. Ai u ngrit aq sa e harroi maturinë djallëzore me të cilën mburrej dhe kaloi në dhunë vrasëse: unë ndjeva kënaqësi që mund ta acaroja; dhe ndjenja e kënaqësisë ma zgjoi instinktin e vetëmbrojtjes; kështu që u çlirova fare, dhe, po të më bjerë ndonjëherë sërish në duar, le të marrë një hakmarrje të madhe.

Dje, e di, zoti Ernshou duhej të kishte qenë në varrim. U mbajt esëll për këtë qëllim, mjaft esëll: s'shkoi të flinte i tërbuar në gjashtë, për t'u ngritur i dehur në dymbëdhjetë. Si rrjedhim, u ngrit me një zymtësi prej vetëvrasësi, po aq i përshtatshëm për kishë sa për valle; dhe në vend që të shkonte, u ul pranë zjarrit dhe gëlltiti xhin a raki me gota të tëra.

Hithklifi (më rrëqethet mishi kur e përmend!) ka qenë i huaj për shtëpinë nga e diela e kaluar gjer sot. Nëse e kanë ushqyer engjëjt, apo farefisi i tij poshtë, s'e di; por s'ka ngrënë asnjë vakt me ne gati një javë. Vinte në shtëpi në agim, ngjitej lart në dhomën e tij dhe mbyllej brenda me çelës; sikur ta kishte ëndërruar ndokush ta lakmonte shoqërinë e tij! Aty rrinte, duke u lutur si metodist;[49] vetëm se hyjnia të cilës i lutej ishte pluhur e hi pa ndjenja; dhe Zoti, kur i drejtohej, ngatërrohej në mënyrë të çuditshme me babain e tij të zi. Pasi i mbaronte këto lutje të çmuara (dhe zakonisht zgjatnin gjersa i ngjirej zëri e i mbytej në fyt), ikte sërish; gjithmonë drejt e poshtë te Grejnxhi! Çuditem si s'dërgoi Edgari për konstablin[50] që ta arrestonte! Për mua, sado e hidhëruar që isha për Katerinën, ishte e pamundur të mos e shihja si festë këtë kohë çlirimi nga një shtypje poshtëruese.

[49] Metodistët: lëvizje fetare protestante në Angli e shekullit XVIII, e njohur për predikimet e lutjet e zjarrta.

[50] Konstabël: zyrtari i famullisë që mbante rendin dhe arrestonte keqbërësit.

E mora veten aq sa t'i dëgjoja leksionet e përjetshme të Jozefit pa qarë, dhe të lëvizja nëpër shtëpi me më pak hap prej hajduti të trembur se më parë. S'do ta mendoje që do të qaja për ndonjë gjë që mund të thoshte Jozefi; por ai dhe Heretoni janë shokë të neveritshëm. Më mirë të rri me Hindlin e t'i dëgjoj fjalët e tij të tmerrshme, sesa me „zotërinë e vogël“ dhe me mbrojtësin e tij të patundur, atë plak të urryer!

Kur Hithklifi është brenda, shpesh detyrohem të kërkoj kuzhinën e shoqërinë e tyre, ose të vdes urie nëpër dhomat e lagështa e të pabanuara; kur s'është, siç ndodhi këtë javë, vendos një tryezë e një karrige në një qoshe pranë zjarrit të shtëpisë dhe s'e çaj kokën si e kalon kohën zoti Ernshou; dhe ai s'përzihet në rregullimet e mia: tani është më i qetë se ç'ishte, po të mos e ngacmojë njeri; më i vrenjtur e më i dëshpëruar, dhe më pak i tërbuar. Jozefi pohon se është i sigurt që është bërë njeri tjetër; që Zoti ia ka prekur zemrën dhe ai është shpëtuar „si përmes zjarrit“.[51] E kam të vështirë t'i dalloj shenjat e këtij ndryshimi të mbarë, por s'është puna ime.

Mbrëmë, ndenja në qoshen time duke lexuar disa libra të vjetër, gjer vonë, afër mesnatës. Më dukej kaq e zymtë të ngjitesha lart, me borën e egër që frynte përjashta e me mendimet që më ktheheshin pa pushim te varreza e te varri i sapohapur! Mezi guxoja t'i ngrija sytë nga faqja para meje, aq menjëherë ia zinte vendin ajo pamje e trishtë.

Hindli ishte ulur përballë, me kokën të mbështetur mbi dorë, duke menduar ndoshta për të njëjtën gjë. Kishte pushuar së piri para se t'i ikte arsyeja, dhe për dy a tri orë s'kishte lëvizur e s'kishte folur. Në gjithë shtëpinë s'dëgjohej asnjë tingull, veç erës që rënkonte e tundte dritaret herë pas here, kërcitjes së dobët të thëngjijve dhe klikimit të gërshërëve të mia kur shkurtoja herë pas here fitilin e gjatë të qiriut. Heretoni dhe Jozefi ndoshta

[51] „Si përmes zjarrit“: nga Bibla (1 Korintasve 3:15), për atë që shpëton me zor, pasi i digjet gjithë vepra.

flinin rëndë në shtrat. Ishte shumë, shumë e trishtë; dhe, ndërsa lexoja, psherëtija, sepse dukej sikur çdo gëzim ishte zhdukur nga bota, për të mos u kthyer më.

Heshtja e trishtë u prish më në fund nga zhurma e shulit të kuzhinës: Hithklifi ishte kthyer nga roja e tij më herët se zakonisht, për shkak, mendoj, të stuhisë së papritur.

Ajo hyrje ishte e mbyllur, dhe e dëgjuam që po vinte rrotull për të hyrë nga tjetra. U ngrita me një shprehje të papërmbajtur në buzë për atë që ndieja, që e bëri shokun tim, i cili kishte vështruar drejt derës, të kthehej e të më shikonte.

— Do ta mbaj jashtë pesë minuta, — thirri ai. — S'ke kundërshtim?

— Jo, për mua mund ta mbash jashtë gjithë natën, — iu përgjigja. — Bëje! Fute çelësin në bravë dhe vëri shulat.

Ernshou e bëri këtë para se mysafiri i tij të arrinte te dera e përparme; pastaj erdhi dhe e solli karrigen në anën tjetër të tryezës sime, duke u përkulur mbi të e duke kërkuar në sytë e mi një dhembshuri për urrejtjen që i digjte në të tijët. Meqë edhe dukej, edhe ndihej si vrasës, s'e gjeti tamam këtë; por gjeti aq sa t'i jepte zemër të fliste.

— Ti dhe unë, — tha ai, — kemi secili një borxh të madh për të larë me atë njeri atje jashtë! Po të mos ishim frikacakë, mund të bashkoheshim për ta larë. Je e butë si yt vëlla? Je gati të durosh gjer në fund, e të mos përpiqesh asnjë herë ta shpaguash?

— Tani jam lodhur së duruari, — iu përgjigja, — dhe do të gëzohesha për një hakmarrje që s'do të kthehej kundër meje; por tradhtia dhe dhuna janë shtiza me majë nga të dyja anët: i plagosin ata që i përdorin më keq se armiqtë e tyre.

— Tradhtia dhe dhuna janë shpagim i drejtë për tradhtinë dhe dhunën! — thirri Hindli. — Zonja Hithklif, s'do të të kërkoj gjë tjetër veç të rrish e qetë e të heshtësh. Më thuaj tani, mundesh? Jam i sigurt se do të kishe po aq kënaqësi sa unë ta shihje fundin e ekzistencës së atij djalli: ai do të jetë vdekja *jote*, po s'ia hodhe,

dhe rrënimi *im*. Në djall maskarai i ferrit! Troket në derë sikur të ishte tashmë i zoti këtu! Premto se do ta mbash gjuhën, dhe para se të bjerë ajo orë (mungojnë tri minuta për një) do të jesh grua e lirë!

Nxori nga gjoksi veglat që t'i përshkrova në letrën time dhe donte ta shuante qiriun; por unë ia rrëmbeva dhe ia kapa krahun.

— S'do ta mbaj gjuhën! — i thashë. — S'duhet ta prekësh... Le të mbetet dera e mbyllur, dhe rri urtë!

— Jo! E kam marrë vendimin, dhe, për Zotin, do ta zbatoj! — thirri qenia e dëshpëruar. — Do të të bëj një të mirë pavarësisht nga ti, dhe Heretonit drejtësi! Dhe s'ke pse e vret mendjen të më mbrosh: Katerina iku. Asnjë njeri i gjallë s'do të më vajtonte, as s'do t'i vinte turp, edhe sikur t'i prisja fytin vetes këtë minutë; dhe është koha t'i jap fund!

Njësoj do të kishte qenë sikur të përleshesha me një ari a të arsyetoja me një të çmendur. Mjeti i vetëm që më mbeti qe të vrapoja te një dritare dhe ta paralajmëroja viktimën e tij të ardhshme për fatin që e priste.

— Më mirë kërko strehë gjetiu sonte! — thirra unë me një ton disi triumfues. — Zoti Ernshou ka ndër mend të të qëllojë, po të vazhdosh të përpiqesh të hysh.

— Më mirë hape derën, o... — m'u përgjigj ai, duke më quajtur me një emër të hijshëm që s'kam qejf ta përsëris.

— S'do të përzihem në këtë punë, — ia ktheva sërish. — Hyr e lër të të qëllojnë, po deshe! Unë e bëra detyrën.

Me këto fjalë e mbylla dritaren dhe u ktheva në vendin tim pranë zjarrit; kisha tepër pak hipokrizi në dispozicion për të shtirur ndonjë shqetësim për rrezikun që e kërcënonte.

Ernshou më shau me pasion, duke pohuar se e doja ende maskarain dhe duke më quajtur me gjithfarë emrash për shpirtin e ulët që tregova. Dhe unë, në fshehtësi të zemrës sime (dhe ndërgjegjja s'më qortoi kurrë), mendova ç'bekim do të ishte për

të, po ta çlironte Hithklifi nga mjerimi; dhe ç'bekim për *mua*, po ta dërgonte ai Hithklifin në vendin që i takon! Ndërsa i ushqeja këto mendime, kanati i dritares pas meje u përplas përdhe nga një goditje e këtij të fundit, dhe fytyra e tij e zezë shikoi brenda si një mallkim. Hekurat ishin tepër afër njëri-tjetrit që t'i linin supet të kalonin pas saj; dhe unë buzëqesha, duke u gëzuar në sigurinë që kujtoja se kisha. Flokët e rrobat i ishin zbardhur nga bora, dhe dhëmbët e tij të mprehtë prej kanibali, të zbuluar nga i ftohti e nga zemërimi, shkëlqenin në errësirë.

— Izabela, më lër të hyj, përndryshe do të të bëj të pendohesh! — „ngërdheshi dhëmbët", siç thotë Jozefi.

— S'mund të bëj vrasje, — iu përgjigja. — Zoti Hindli rri roje me një thikë e me një pistoletë të mbushur.

— Më lër të hyj nga dera e kuzhinës! — tha ai.

— Hindli do të jetë atje para meje, — iu përgjigja. — Dhe e mjerë është kjo dashuria jote, që s'duron dot një reshje dëbore! Na latë të qetë në shtretërit tanë për sa kohë shkëlqeu hëna e verës; por, sapo u kthye një shkulm dimri, të duhet të vraposh për strehë! Hithklif, po të isha në vendin tënd, do të shkoja e do të shtrihesha mbi varrin e saj e do të vdisja si qen besnik... Me siguri bota s'ia vlen më të jetosh në të, apo jo? Ma kishe ngulitur qartë idenë se Katerina ishte gjithë gëzimi i jetës sate: s'e marr dot me mend si mendon t'i mbijetosh humbjes së saj.

— Atje është... apo jo? — thirri shoku im, duke u turrur drejt të çarës. — Po ta nxjerr dot krahun jashtë, mund ta godas!

Kam frikë, Elen, se do të më quash vërtet të ligë; por ti s'i di të gjitha, ndaj mos gjyko! Për asgjë në botë s'do të kisha ndihmuar a nxitur një përpjekje kundër jetës, qoftë edhe të *tijës*. Duhet ta dëshiroj që të ketë vdekur; dhe prandaj u zhgënjeva tmerrësisht dhe më ikën nervat nga frika për pasojat e fjalimit tim tallës, kur ai u hodh mbi armën e Ernshout dhe ia shkëputi nga dora.

Shkrepi plumbi, dhe thika, duke u kthyer me sustë, iu mbyll në kyçin e dorës të zotit të saj. Hithklifi e nxori me gjithë fuqinë,

duke ia çarë mishin ndërsa kalonte, dhe e futi në xhep duke pikuar gjak. Pastaj mori një gur, rrëzoi ndarjen mes dy dritareve dhe u hodh brenda. Kundërshtari i tij kishte rënë pa ndjenja nga dhimbja e tepërt dhe nga gjaku që i shpërthente nga një arterie a nga një venë e madhe.

Maskarai e shqelmoi dhe e shkeli, dhe ia përplasi kokën disa herë pas plloçave; duke më mbajtur ndërkohë me njërën dorë, që të mos e thërrisja Jozefin.

Bëri një vetëpërmbajtje mbinjerëzore që s'e mbaroi krejt; por, kur i mbaroi fryma, më në fund u ndal dhe e tërhoqi zvarrë trupin që dukej i pajetë mbi stol.

Aty ia shqeu mëngën e setrës Ernshout dhe ia lidhi plagën me një ashpërsi brutale, duke pështyrë e duke mallkuar gjatë punës po aq me vrull sa kishte shqelmuar më parë.

Kur u lirova, s'humba kohë të kërkoja shërbëtorin plak; i cili, pasi e kuptoi pak nga pak kuptimin e tregimit tim të nxituar, nxitoi poshtë duke gulçuar, ndërsa i zbriste shkallët dy e nga dy.

— Ç'duhet bërë tani? Ç'duhet bërë tani?

— Duhet bërë kjo, — gjëmoi Hithklifi, — që i zoti yt është i çmendur; dhe, po të rrojë edhe një muaj, do ta mbyll në çmendinë. Dhe si dreqin të shkoi ndër mend të më mbyllje jashtë, o langua pa dhëmbë? Mos rri aty duke mërmëritur e duke përtypur. Hajde, s'kam ndër mend t'i bëj infermierin. Laje këtë pisllëk; dhe ki kujdes shkëndijat e qiriut: është më shumë se gjysma raki!

— E kështu, e paske vrarë? — thirri Jozefi, duke ngritur duart e sytë i tmerruar. — Ka parë njeri ndonjëherë një pamje si kjo! Zoti...

Hithklifi e shtyu të binte në gjunjë, në mes të gjakut, dhe i hodhi një peshqir; por ai, në vend që ta thante, bashkoi duart dhe nisi një lutje që më bëri të qeshja nga shprehjet e saj të çuditshme. Isha në një gjendje shpirtërore që s'më tronditte asgjë; në fakt, isha aq e shkujdesur sa tregohen disa keqbërës nën trekëmbësh.

— Oh, të harrova ty, — tha tirani. — Këtë do ta bësh ti. Poshtë! Dhe bën komplot me të kundër meje, ë, nepërkë? Ja, kjo është punë e përshtatshme për ty!

Më shkundi gjersa m'u kërcitën dhëmbët dhe më hodhi pranë Jozefit, i cili i mbaroi me qetësi lutjet, pastaj u ngrit, duke u betuar se do të nisej menjëherë për te Grejnxhi. Zoti Linton ishte gjyqtar, dhe, edhe sikur t'i kishin vdekur pesëdhjetë gra, duhej ta hetonte këtë.

Ishte aq kokëfortë në vendimin e tij, sa Hithklifi e pa të arsyeshme të më detyronte t'i përsërisja atë që kishte ndodhur; duke qëndruar mbi mua, duke gulçuar nga ligësia, ndërsa unë e jepja pa dëshirë tregimin si përgjigje të pyetjeve të tij.

U desh shumë mund që plaku të bindej se agresori s'ishte ai; sidomos me përgjigjet që m'i nxirrnin me zor. Megjithatë, zoti Ernshou shpejt e bindi se ishte ende gjallë; ai nxitoi t'i jepte pak pije, dhe me ndihmën e saj i zoti shpejt e gjeti sërish lëvizjen e vetëdijen.

Hithklifi, duke e ditur se ai s'e dinte trajtimin që kishte marrë kur ishte pa ndjenja, e quajti të dehur deri në jerm; dhe tha se s'do ta vinte më re sjelljen e tij të tmerrshme, por e këshilloi të shkonte të flinte. Për gëzimin tim, ai na la pasi dha këtë këshillë të mençur, dhe Hindli u shtri mbi gurin e vatrës. Unë shkova në dhomën time, duke u çuditur që kisha shpëtuar kaq lehtë.

Këtë mëngjes, kur zbrita, rreth gjysmë ore para mesditës, zoti Ernshou ishte ulur pranë zjarrit, rëndë i sëmurë; shpirti i tij i keq, gati po aq i tretur e i tmerrshëm, ishte mbështetur pas oxhakut. Asnjëri s'dukej i prirë të hante; dhe, pasi prita gjersa u ftoh gjithçka mbi tryezë, fillova vetëm.

Asgjë s'më pengoi të haja me oreks; dhe ndjeva njëfarë kënaqësie e epërsie, kur, herë pas here, hidhja një vështrim drejt shokëve të mi të heshtur dhe ndieja brenda vetes rehatinë e një ndërgjegjeje të qetë.

Pasi mbarova, mora lirinë e pazakontë t'i afrohesha zjarrit, duke u sjellë rreth ndenjëses së Ernshout dhe duke u gjunjëzuar në qoshe pranë tij.

Hithklifi s'hodhi sytë nga unë, dhe unë i ngrita të mitë dhe i sodita tiparet, gati aq e sigurt sikur të ishin bërë gur. Balli i tij, që dikur më dukej kaq burrëror e që tani më duket kaq djallëzor, ishte i mbuluar nga një re e rëndë; sytë e tij prej bazilisku[52] i kishte shuar gati pagjumësia, dhe ndoshta të qarit, sepse qerpikët i kishte të lagur atëherë; buzët, pa përqeshjen e tyre të egër, të mbyllura në një shprehje trishtimi të papërshkrueshëm. Po të kishte qenë dikush tjetër, do ta kisha mbuluar fytyrën përpara një dhimbjeje të tillë. Në rastin e tij, u kënaqa; dhe, sado e ulët që duket ta fyesh një armik të rënë, s'mund ta humbisja këtë rast për të ngulur një shigjetë: dobësia e tij ishte koha e vetme kur mund ta shijoja kënaqësinë e të kthyerit të së keqes me të keqe.

— Turp, turp, zonjushë! — e ndërpreva unë. — Do të kujtonte njeriu se s'ke hapur kurrë Biblën në jetën tënde. Po t'i godasë Zoti armiqtë e tu, me siguri kjo duhet të të mjaftojë. Është edhe e ulët, edhe mendjemadhe t'i shtosh mundimit të tij edhe tëndin!

— Në përgjithësi, e pranoj se do të ishte, Elen, — vazhdoi ajo. — Por ç'mjerim që i bie Hithklifit mund të më kënaqë mua, po të mos kem dorë në të? Më mirë ai të vuajë *më pak*, mjaft që t'ia shkaktoj unë vuajtjet dhe ai ta *dijë* që shkaku jam unë. Oh, i kam borxh kaq shumë. Vetëm me një kusht mund të shpresoj ta fal: po të mund të marr sy për sy, dhëmb për dhëmb; për çdo shtrëngim ankthi t'i kthej një shtrëngim; ta ul në nivelin tim. Meqë ai ishte i pari që bëri keq, ta bëj të parin që lyp falje; e pastaj... pse, atëherë, Elen, mund të të tregoja ndonjë bujari. Por është krejt e pamundur që të hakmerrem ndonjëherë, dhe prandaj s'mund ta fal. Hindli kërkoi pak ujë, dhe unë i dhashë një gotë dhe e pyeta si ishte.

[52] Bazilisk: gjarpër përrallor që, sipas legjendës, vriste me shikim.

— Jo aq keq sa do të doja, — m'u përgjigj ai. — Por, përveç krahut, çdo pëllëmbë e trupit më dhemb sikur të isha përleshur me një legjion djajsh të vegjël!

— Po, s'është çudi, — qe vërejtja ime tjetër. — Katerina mburrej se ajo të mbronte nga e keqja trupore: donte të thoshte se disa veta s'do të të bënin keq, nga frika se mos e fyenin atë. Mirë që njerëzit s'ngrihen *vërtet* nga varri, përndryshe mbrëmë mund të kishte parë një skenë të neveritshme! A s'je i mavijosur e i prerë në gjoks e në supe?

— S'e di, — m'u përgjigj ai, — por ç'do të thuash? Guxoi të më godiste kur isha përdhe?

— Të shkeli, të shqelmoi dhe të përplasi përdhe, — i pëshpërita. — Dhe i lëngonte goja të të shqyente me dhëmbë, sepse është vetëm gjysmë njeri; as aq.

Zoti Ernshou ngriti sytë, si unë, drejt fytyrës së armikut tonë të përbashkët; i cili, i zhytur në ankthin e tij, dukej i pandjeshëm për gjithçka përreth: sa më gjatë qëndronte, aq më qartë ia zbulonin mendimet errësirën e tyre nëpër tipare.

— Oh, sikur të më jepte Zoti forcë ta mbys në agoninë time të fundit, do të shkoja në ferr me gëzim, — rënkoi njeriu i paduruar, duke u përpëlitur të ngrihej e duke rënë sërish mbrapsht i dëshpëruar, i bindur se s'ishte i zoti për përleshjen.

— Jo, mjafton që ka vrarë njërin prej jush, — vërejta unë me zë të lartë. — Te Grejnxhi të gjithë e dinë që motra jote do të ishte gjallë tani, po të mos ishte zoti Hithklif. Në fund të fundit, është më mirë të të urrejë sesa të të dojë. Kur kujtoj sa të lumtur ishim, sa e lumtur ishte Katerina para se të vinte ai, më vjen ta mallkoj atë ditë.

Me shumë gjasa, Hithklifi e vuri re më shumë të vërtetën e asaj që u tha, sesa shpirtin e asaj që e tha. Vëmendja iu zgjua, e pashë, sepse sytë i derdhnin lot si shi mbi hirin, dhe merrte frymë me psherëtima që e mbytnin.

E vështrova drejt në sy dhe qesha me përbuzje. Dritaret e turbullta të ferrit vetëtinë për një çast drejt meje; por djalli që zakonisht shikonte prej tyre ishte aq i zbehur e i mbytur, sa s'pata frikë të rrezikoja edhe një tingull talljeje.

— Ngrihu dhe zhduku nga sytë e mi, — tha ai që vajtonte.

Të paktën mora me mend që i tha ato fjalë, ndonëse zëri i tij mezi kuptohej.

— Më fal, — iu përgjigja. — Por edhe unë e doja Katerinën; dhe i vëllai ka nevojë për kujdes, që unë do t'ia jap për hatrin e saj. Tani që ka vdekur, e shoh atë te Hindli; Hindli ka tamam sytë e saj, po të mos ishe përpjekur t'ia nxirrje e t'ia bëje të zinj e të kuq, dhe të saj...

— Ngrihu, idiote e mjerë, para se të të shtyp për vdekje! — thirri ai, duke bërë një lëvizje që më bëri të bëja edhe unë një.

— Por atëherë, — vazhdova unë, duke qenë gati të ikja, — po t'i kishte besuar ty Katerina e shkretë dhe po ta kishte marrë titullin qesharak, të përbuzshëm e poshtërues të zonjës Hithklif, shpejt do të kishte paraqitur një pamje të ngjashme! Ajo s'do ta kishte duruar në heshtje sjelljen tënde të neveritshme: neveria dhe urrejtja e saj do të kishin gjetur zë.

Mbështetësja e stolit dhe trupi i Ernshout ishin mes meje dhe tij; kështu që, në vend që të përpiqej të më arrinte, ai rrëmbeu një thikë tryeze dhe ma hodhi në kokë. Më goditi poshtë veshit dhe ma ndali fjalinë që po thoja; por unë e nxora, u hodha te dera dhe i dhashë edhe një fjalë tjetër, që shpresoj se shkoi pak më thellë se predha e tij.

Pamja e fundit që kapa prej tij qe një vërsulje e tërbuar nga ana e tij, e ndalur nga përqafimi i të zotit të shtëpisë; dhe të dy ranë të mbërthyer bashkë mbi vatër.

Në arratisjen time nëpër kuzhinë, i thashë Jozefit të nxitonte te i zoti; e rrëzova Heretonin, që po varte një pjellë këlyshësh nga mbështetësja e një karrigeje te dera; dhe, e bekuar si një shpirt që ka shpëtuar nga purgatori, kërceva, u hodha e fluturova teposh-

të rrugës së pjerrët; pastaj, duke i lënë dredhat e saj, u lëshova drejt e nëpër shqopishte, duke u rrokullisur nëpër brigje e duke çarë kënetat; duke u vërsulur, në të vërtetë, drejt dritës-fanar të Grejnxhit. Dhe shumë më mirë do të isha e dënuar të banoja përjetë në ferr, sesa të rrija qoftë edhe një natë sërish nën kulmin e Lartësive të Stuhishme.

Izabela pushoi së foluri dhe piu pak çaj; pastaj u ngrit, më tha t'i vija kapelën dhe një shall të madh që kisha sjellë, dhe, duke ua mbyllur veshët lutjeve të mia që të rrinte edhe një orë, u ngjit mbi një karrige, i puthi portretet e Edgarit e të Katerinës, më dha edhe mua një përshëndetje të ngjashme dhe zbriti te karroca, e shoqëruar nga Feni, që kuiste e çmendur nga gëzimi që e kishte gjetur sërish të zonjën. U nis, për të mos u kthyer më kurrë në këto anë; por, kur u qetësuan disi punët, mes saj dhe zotërisë tim u vendos një letërkëmbim i rregullt.

Besoj se shtëpia e saj e re ishte në jug, afër Londrës; atje i lindi një djalë, disa muaj pas arratisjes. E pagëzuan Linton, dhe që në fillim ajo shkruante se ishte një krijesë e sëmurë e gërnjare.

Zoti Hithklif, kur më takoi një ditë në fshat, më pyeti ku jetonte ajo. Nuk pranova t'ia thosha. Ai vërejti se kjo s'kishte ndonjë rëndësi; vetëm se ajo duhej të kishte kujdes të mos vinte te i vëllai: s'do të rrinte me të, edhe sikur t'i duhej ta mbante vetë.

Ndonëse unë s'i dhashë asnjë lajm, ai e zbuloi nga disa prej shërbëtorëve të tjerë edhe vendin ku banonte, edhe ekzistencën e fëmijës. Megjithatë s'e ngacmoi; dhe për këtë durim, mendoj, mund të falënderonte neverinë e tij.

Shpesh pyeste për foshnjën kur më shihte; dhe, kur ia dëgjoi emrin, buzëqeshi i vrenjtur dhe vërejti:

— Duan që ta urrej edhe atë, apo jo?

— S'besoj se duan që ta dish fare gjë për të, — iu përgjigja.

— Por do ta marr, — tha ai, — kur ta dua. Mund ta kenë të sigurt!

Për fat, e ëma vdiq para se të vinte ajo kohë, rreth trembëdhjetë vjet pas vdekjes së Katerinës, kur Lintoni ishte dymbëdhjetë vjeç a pak më shumë.

Ditën pas vizitës së papritur të Izabelës, s'pata rast t'i flisja zotërisë tim: ai i shmangej bisedës dhe s'ishte në gjendje të diskutonte për asgjë. Kur arrita ta bëja të më dëgjonte, pashë se i vinte mirë që e motra e kishte lënë burrin, të cilin ai e urrente me një forcë që butësia e natyrës së tij vështirë se dukej se e lejonte. Neveria e tij ishte aq e thellë dhe e ndjeshme, sa shmangej të shkonte kudo ku mund ta shihte a ta dëgjonte Hithklifin. Hidhërimi dhe kjo bashkë e kthyen në një vetmitar të plotë: e la detyrën e gjyqtarit, pushoi madje së shkuari në kishë, i shmangej fshatit në çdo rast dhe bëri një jetë krejt të veçuar brenda kufijve të parkut e të tokave të tij; e ndryshonte vetëm me shëtitje të vetmuara nëpër shqopishte dhe me vizita në varrin e së shoqes, kryesisht në mbrëmje a herët në mëngjes, para se të dilnin endacakë të tjerë.

Por ishte tepër i mirë për të qenë i pafat krejtësisht për shumë kohë. Ai s'lutej që shpirti i Katerinës ta ndiqte: koha solli pajtim me fatin, dhe një melankoli më të ëmbël se gëzimi i zakonshëm. E kujtonte me një dashuri të zjarrtë e të butë, dhe me shpresë e dëshirë për botën më të mirë, ku s'kishte dyshim se ajo kishte shkuar.

Dhe kishte edhe ngushëllime e dashuri tokësore. Për disa ditë, thashë, dukej i shpërfillur ndaj trashëgimtares së dobët të së ndjerës; por ajo ftohtësi u shkri shpejt si bora në prill, dhe, para se gjësendi i vogël të mund të belbëzonte një fjalë a të bënte një hap duke u lëkundur, kishte në dorë skeptrin e një despoti në zemrën e tij.

E quajtën Katerina; por ai s'e thërriste kurrë me emrin e plotë, ashtu siç s'e kishte thirrur kurrë shkurt Katerinën e parë, ndoshta ngaqë Hithklifi e kishte zakon ta bënte. E vogla ishte gjithmonë Keti: kjo për të ishte një dallim nga e ëma, e megjitha-

të edhe një lidhje me të; dhe dashuria e tij lindte nga lidhja e saj me të ëmën shumë më tepër sesa nga fakti që ishte e tija.

Kisha zakon ta krahasoja me Hindli Ernshoun dhe ta mundoja veten të shpjegoja si duhet pse sjellja e tyre ishte kaq e kundërt në rrethana të ngjashme. Të dy kishin qenë burra që i donin gratë, dhe të dy i donin fëmijët; dhe s'e shihja pse s'do të kishin marrë të dy të njëjtën rrugë, për mirë a për keq. Por, mendoja me vete, Hindli, me një kokë që dukej më e fortë, është treguar fatkeqësisht njeriu më i keq e më i dobët. Kur anija e tij u përplas, kapiteni e braktisi postin; dhe ekuipazhi, në vend që të përpiqej ta shpëtonte, u turr në trazirë e në rrëmujë, duke mos lënë asnjë shpresë për anijen e tyre të pafat. Lintoni, përkundrazi, tregoi guximin e vërtetë të një shpirti besnik: i besoi Zotit, dhe Zoti e ngushëlloi. Njëri shpresoi, tjetri u dëshpërua: e zgjodhën vetë fatin e tyre dhe u dënuan me të drejtë ta duronin.

Por ju s'do të doni t'i dëgjoni moralizimet e mia, zoti Lokvud: ju do t'i gjykoni të gjitha këto po aq mirë sa unë; të paktën, do të kujtoni se i gjykoni, dhe kjo është njësoj.

Fundi i Ernshout qe ai që mund të pritej: erdhi shpejt pas atij të së motrës; mes tyre mezi kaluan gjashtë muaj. Ne, te Grejnxhi, s'morëm kurrë ndonjë tregim të qartë për gjendjen e tij para vdekjes; gjithçka që mësova, e mësova kur shkova të ndihmoja në përgatitjet për varrimin. Zoti Keneth erdhi t'ia njoftonte ngjarjen zotërisë tim.

— Hë, Neli, — tha ai, duke hyrë me kalë në oborr një mëngjes, aq herët sa të më tmerronte menjëherë me një parandjenjë lajmi të keq.

— Tani është radha jote e imja të vishemi me të zeza. Kush mendon se na iku tani?

— Kush? — pyeta unë e trazuar.

— Pse, merre me mend! — m'u përgjigj ai, duke zbritur e duke varur frerin në një grep pranë derës. — Dhe ngrije cepin e përparëses; jam i sigurt që do të të duhet.

— Jo zoti Hithklif, me siguri? — thirra unë.

— Ç'thua! Do të derdhje lot për të? — tha mjeku. — Jo, Hithklifi është djalë i fortë; sot duket i lulëzuar: sapo e pashë. Po e merr shpejt veten që kur humbi gjysmën e tij më të mirë.

— Kush është atëherë, zoti Keneth? — përsërita unë me padurim.

— Hindli Ernshou! Miku yt i vjetër, Hindli, — m'u përgjigj ai, — dhe shoku im i ligë i qejfeve; ndonëse prej shumë kohësh ishte bërë tepër i egër për mua. Ja! Të thashë që do të na rridhnin lotët. Por merr zemër! Vdiq besnik i karakterit të vet: i dehur si zotëri. I shkreti djalë; edhe mua më vjen keq. S'mund të mos të mungojë një shok i vjetër, ndonëse kishte me vete rrengjet më të këqija që ka përfytyruar ndonjëherë njeri, dhe më ka punuar shumë maskarallëqe. Mezi i kishte mbushur njëzet e shtatë, me sa duket; aq vjeç je edhe ti; kush do ta kishte menduar që keni lindur në të njëjtin vit!

E rrëfej që kjo goditje qe më e madhe për mua se tronditja e vdekjes së zonjës Linton: lidhjet e vjetra ende më rrinin rreth zemrës; u ula në portik dhe qava si për një të afërm gjaku, duke i thënë Kenethit të gjente një shërbëtor tjetër që ta çonte te i zoti.

S'munda të mos e bluaja pyetjen: „A u soll njeri ndershëm me të?“ Ç'do që të bëja, kjo ide më mundonte: ishte aq këmbëngulëse e mërzitshme, sa vendosa të kërkoja leje të shkoja te Lartësitë e Stuhishme e të ndihmoja në detyrat e fundit ndaj të vdekurit. Zoti Linton ishte shumë pa dëshirë ta pranonte, por unë u luta me zjarr për gjendjen pa miq ku ishte shtrirë ai; dhe i thashë se zotëria im i vjetër dhe vëllai im i qumështit kishte të drejtë mbi shërbimet e mia po aq të fortë sa ai vetë. Veç kësaj, ia kujtova se fëmija, Heretoni, ishte nipi i së shoqes, dhe se, në mungesë të të afërmve më të ngushtë, ai duhej të bëhej kujdestari i tij; dhe duhej, madje ishte i detyruar, të pyeste si ishte lënë pasuria e t'i shikonte punët e kunatit.

Atëherë s'ishte në gjendje të merrej me punë të tilla, por më tha t'i flisja avokatit të tij; dhe më në fund më lejoi të shkoja. Avokati i tij kishte qenë edhe i Ernshout; kalova nga fshati dhe i kërkova të vinte me mua. Ai tundi kokën dhe këshilloi që Hithklifin ta linim rehat, duke pohuar se, po të dihej e vërteta, Heretoni do të dilte pak a shumë lypës.

— I ati vdiq me borxhe, — tha ai. — Gjithë pasuria është lënë peng, dhe e vetmja shpresë për trashëgimtarin e natyrshëm është t'i jepet mundësia të zgjojë ndonjë interes në zemrën e huadhënësit, që ky të jetë i prirë të sillet butë me të.

Kur arrita te Lartësitë, shpjegova se kisha ardhur të shihja që gjithçka të bëhej si duhet; dhe Jozefi, që dukej mjaft i hidhëruar, u kënaq që isha aty. Zoti Hithklif tha se s'e shihte që isha e nevojshme; por mund të rrija e t'i jepja urdhrat për varrimin, po të doja.

— Si duhet, — vërejti ai, — trupi i atij budallai duhej varrosur në udhëkryq,[53] pa asnjë lloj ceremonie. Rastisi ta lija dhjetë minuta dje pasdite; dhe gjatë asaj kohe, ai m'i mbylli të dyja dyert e shtëpisë dhe e kaloi natën duke u pirë me dashje gjersa vdiq! E thyem derën këtë mëngjes, sepse e dëgjonim që gërhiste si kalë; dhe ja ku ishte, i shtrirë mbi stol: as rripja e lëkurës e të flokëve s'do ta kishte zgjuar. Dërgova për Kenethin, dhe ai erdhi; por jo para se kafsha të bëhej kërmë: ishte i vdekur, i ftohtë e i ngurtë; dhe kështu do ta pranosh që ishte e kotë të bëhej më zhurmë për të!

Shërbëtori plak e vërtetoi këtë tregim, por mërmëriti:

— Më mirë të kishte shkuar vetë për doktorin! Unë do të isha kujdesur për të zotin më mirë se ai; dhe s'kishte vdekur kur ika unë, aspak!

[53] Në Angli, vetëvrasësit dikur varroseshin në udhëkryqe, pa ceremoni fetare.

Ngulmova që varrimi të ishte i nderuar. Zoti Hithklif tha se edhe aty mund të bëja si të doja; vetëm më kërkoi të mbaja mend se paratë për gjithë këtë punë dilnin nga xhepi i tij.

Mbante një qëndrim të ashpër e të shkujdesur, që s'tregonte as gëzim, as hidhërim; po të tregonte diçka, ishte një kënaqësi e fortë si strall për një punë të vështirë të kryer me sukses. Në të vërtetë, një herë vura re në pamjen e tij diçka si ngazëllim. Ishte pikërisht kur njerëzit po e nxirrnin arkivolin nga shtëpia: ai pati hipokrizinë të bënte vajtuesin; dhe, para se të ndiqte me Heretonin, e ngriti fëmijën fatkeq mbi tryezë dhe mërmëriti me një shije të veçantë:

— Tani, djali im i bukur, je *imi*! Dhe do të shohim nëse një pemë s'do të rritet po aq e shtrembër sa një tjetër, me të njëjtën erë që ta përdredhë!

Gjësendi që s'dyshonte asgjë u kënaq nga ky fjalim: luante me favoritët e Hithklifit dhe ia përkëdhelte faqen; por unë ia mora me mend kuptimin dhe vërejta me thartësi:

— Ky djalë duhet të kthehet me mua në Thrashkros Grejnxh, zotëri. S'ka asgjë në botë që të jetë më pak e jotja se ai!

— Kështu thotë Lintoni? — pyeti ai.

— Sigurisht; më ka urdhëruar ta marr, — iu përgjigja.

— Mirë, — tha maskarai, — s'do të diskutojmë për këtë tani; por kam qejf ta provoj dorën time në rritjen e një të riu; prandaj thuaji zotërisë tënd se, po të përpiqet ta marrë këtë, do t'i duhet t'ia zë vendin me timin. Nuk marr përsipër ta lë Heretonin të ikë pa e kundërshtuar; por do të jem mjaft i sigurt ta bëj tjetrin të vijë! Mos harro t'ia thuash.

Ky aludim mjaftoi për të na lidhur duart. Ia përsërita thelbin kur u ktheva, dhe Edgar Lintoni, që në fillim s'kishte qenë shumë i interesuar, s'foli më për ndërhyrje. S'e di nëse do të mund ta bënte me ndonjë dobi, edhe sikur të kishte dashur sa s'ka më.

Mysafiri tani ishte i zoti i Lartësive të Stuhishme: e mbante fort në zotërim dhe i provoi avokatit, i cili nga ana e tij ia provoi

zotit Linton, se Ernshou e kishte lënë peng çdo pëllëmbë tokë që kishte për të holla që t'ia ushqente manisë për lojërat e fatit; dhe ai, Hithklifi, ishte huadhënësi.

Në këtë mënyrë, Heretoni, që tani duhej të ishte zotëria i parë i rrethit, u katandis në varësi të plotë nga armiku i papajtueshëm i të atit; dhe jeton në shtëpinë e vet si shërbëtor pa përfitimin e rrogës, krejt i paaftë ta ndreqë vetë padrejtësinë, ngaqë s'ka miq dhe s'e di që i është bërë padrejtësi.

Kapitulli XVIII

— Dymbëdhjetë vitet, — vazhdoi zonja Din, — që pasuan atë kohë të zymtë, qenë më të lumturat e jetës sime: hallet e mia më të mëdha, gjatë tyre, vinin nga sëmundjet e vogla të zonjushës sonë të vogël, që i kalonte si të gjithë fëmijët, të pasur e të varfër.

Për pjesën tjetër, pas gjashtë muajve të parë, u rrit si larshi; dhe mund të ecte e të fliste, në mënyrën e saj, para se shqopa të lulëzonte për herë të dytë mbi pluhurin e zonjës Linton.

Ishte krijesa më tërheqëse që ka sjellë ndonjëherë diell në një shtëpi të shkretë: një bukuri e vërtetë në fytyrë, me sytë e bukur të zinj të Ernshouve, por me lëkurën e bardhë, tiparet e imta dhe flokët e verdhë kaçurrela të Lintonëve. Kishte shpirt të gjallë, por jo të vrazhdë, dhe të zbutur nga një zemër e ndjeshme dhe e gjallë deri në tepri në dashuritë e saj. Ajo aftësi për dashuri të thella më kujtonte të ëmën; megjithatë s'i ngjante, sepse mund të ishte e butë dhe e qetë si pëllumb, dhe kishte një zë të ëmbël e një shprehje të menduar: zemërimi i saj s'ishte kurrë i tërbuar; dashuria s'ishte kurrë e egër: ishte e thellë dhe e butë.

Megjithatë, duhet pranuar se kishte edhe të meta që ia zbehnin dhuntitë. Njëra ishte prirja për të qenë e pacipë; dhe një vullnet i prapë, që e fitojnë pa ndryshim fëmijët e llastuar, qofshin me humor të mirë a gërnjarë. Po ta mërziste rastësisht ndonjë shërbëtor, ishte gjithmonë: „Do t'i tregoj babit!“ Dhe po ta qortonte ai, qoftë edhe me një vështrim, do të kishe kujtuar se

ishte punë që të çante zemrën: s'besoj se i ka thënë ndonjëherë ndonjë fjalë të ashpër.

Ai e mori përsipër krejt edukimin e saj dhe e bëri zbavitje: për fat, kureshtja dhe mendja e shpejtë e bënë një nxënëse të zonja; mësonte shpejt e me zjarr dhe ia bënte nder mësimit të tij.

Gjersa mbushi trembëdhjetë vjeç, s'kishte dalë asnjëherë vetëm përtej kufijve të parkut. Zoti Linton e merrte me vete, në raste të rralla, një milje a pak më shumë jashtë; por s'ia besonte askujt tjetër. Gimertoni ishte një emër pa trup në veshët e saj; kapela, e vetmja ndërtesë që i ishte afruar a ku kishte hyrë, përveç shtëpisë së saj; Lartësitë e Stuhishme dhe zoti Hithklif s'ekzistonin për të: ishte një vetmitare e përsosur, dhe, me sa dukej, krejt e kënaqur. Ndonjëherë, vërtet, ndërsa vështronte krahinën nga dritarja e dhomës së fëmijëve, vërente:

— Elen, sa kohë do të kalojë para se të mund të ec në këmbë gjer në majë të atyre kodrave? Çuditem ç'ka në anën tjetër: mos është deti?

— Jo, zonjusha Keti, — i përgjigjesha, — janë prapë kodra, tamam si këto.

— Dhe si janë ata shkëmbinj të artë, kur qëndron poshtë tyre? — pyeti ajo një herë.

Pjerrësia e thepisur e Shkëmbinjve të Penistonit ia tërhiqte veçanërisht vëmendjen, sidomos kur dielli që perëndonte shkëlqente mbi ta e mbi majat më të larta, ndërsa gjithë pjesa tjetër e peizazhit ishte në hije.

I shpjegova se ishin masa të zhveshura guri, me mezi aq dhe nëpër të çarat sa të ushqenin një pemë të rrëgjuar.

— Dhe pse shkëlqejnë kaq gjatë pasi këtu është bërë mbrëmje? — vazhdoi ajo.

— Sepse janë shumë më lart se ne, — iu përgjigja. — S'mund të ngjiteshe dot: janë tepër të lartë e të thepisur. Në dimër bryma është gjithmonë atje para se të vijë te ne; dhe, thellë në verë, kam gjetur borë nën atë gropë të zezë në anën verilindore!

— Oh, paske qenë atje! — thirri ajo me gaz. — Atëherë mund të shkoj edhe unë, kur të bëhem grua. Ka qenë babi, Elen?

— Babi do të të thoshte, zonjushë, — iu përgjigja me ngut, — se s'ia vlen mundimi t'i vizitosh. Shqopishtet ku bredh me të janë shumë më të bukura; dhe parku i Thrashkrosit është vendi më i bukur në botë.

— Por parkun e njoh, kurse ata s'i njoh, — murmuriti ajo me vete. — Dhe do të më pëlqente shumë të shikoja përreth nga balli i asaj maje më të lartë: poni im i vogël, Mini, do të më çojë ndonjëherë.

Njëra nga shërbyeset, kur përmendi Shpellën e Zanave, ia ktheu krejt mendjen me dëshirën ta përmbushte këtë plan; ajo e ngacmoi zotin Linton për këtë; dhe ai i premtoi se do ta bënte udhëtimin kur të rritej; por zonjusha Katerina e matte moshën me muaj, dhe:

— Tani, jam mjaft e madhe të shkoj te Shkëmbinjtë e Penistonit? — ishte pyetja e përhershme në gojën e saj.

Rruga për atje dredhonte afër Lartësive të Stuhishme. Edgari s'e kishte zemrën ta kalonte; kështu që ajo merrte po aq pa ndryshim përgjigjen:

— Jo ende, e dashur, jo ende.

Thashë se zonja Hithklif jetoi më shumë se dymbëdhjetë vjet pasi e la të shoqin. Familja e saj ishte e brishtë nga trupi: edhe asaj, edhe Edgarit u mungonte shëndeti i kuqërremë që ndesh zakonisht në këto anë. Cila ishte sëmundja e saj e fundit, s'e di me siguri; mendoj se vdiqën nga e njëjta gjë, një lloj etheje, e ngadaltë në fillim, por e pashërueshme, që e konsumonte shpejt jetën drejt fundit.

Ajo i shkroi të vëllait për ta njoftuar për përfundimin e mundshëm të një sëmundjeje katër muajshe që kishte vuajtur; dhe iu lut të vinte tek ajo, po të mundte, sepse kishte shumë për të rregulluar, dhe donte t'i thoshte lamtumirë e t'ia dorëzonte Lintonin të sigurt në duart e tij. Shpresa e saj ishte që Lintoni të

mbetej me të, siç kishte qenë me të; i ati, donte ta bindte veten, s'kishte asnjë dëshirë ta merrte përsipër barrën e mbajtjes a të edukimit të tij.

Zotëria im s'ngurroi asnjë çast t'ia plotësonte lutjen: sado pa dëshirë që ishte të linte shtëpinë për thirrje të zakonshme, fluturoi t'i përgjigjej kësaj; duke ma lënë Katerinën në kujdesin tim të veçantë gjatë mungesës së tij, me urdhra të përsëritur që ajo të mos dilte nga parku, as edhe me mua; s'e llogariste që ajo të dilte pa shoqërues.

Mungoi tri javë. Ditën e parë a të dytën, ajo që kisha në kujdes rrinte në një qoshe të bibliotekës, tepër e trishtë për të lexuar a për të luajtur: në atë gjendje të qetë më jepte pak telashe; por kësaj i pasoi një periudhë lodhjeje të paduruar e gërnjare; dhe, meqë isha tepër e zënë, e atëherë edhe tepër e moshuar, për të vrapuar lart e poshtë ta zbavitja, gjeta një mënyrë që të zbavitej vetë.

E dërgoja në udhëtimet e saj nëpër tokat rreth shtëpisë, herë në këmbë e herë me poni; dhe e kënaqja duke i dëgjuar me durim të gjitha aventurat e saj, të vërteta e të përfytyruara, kur kthehej.

Vera shkëlqente në kulmin e saj; dhe ajo e pëlqeu aq shumë këtë endje të vetmuar, sa shpesh gjente mënyrë të rrinte jashtë nga mëngjesi gjer në çaj; dhe pastaj mbrëmjet kalonin duke treguar përrallat e saj të sajuara. S'kisha frikë se do t'i kapërcente kufijtë, sepse portat zakonisht ishin të mbyllura, dhe mendoja se vështirë se do të guxonte të dilte vetëm, edhe sikur të kishin qenë të hapura krejt.

Fatkeqësisht, besimi im doli i gabuar. Katerina erdhi një mëngjes te unë, në orën tetë, dhe më tha se atë ditë ishte një tregtar arab që do të kalonte shkretëtirën me karvanin e tij; dhe se duhej t'i jepja ushqime me bollëk për vete e për kafshët: një kalë dhe tri deve, të cilat i luanin një zagar i madh dhe një palë zagarë gjahu.

Mblodha një sasi të mirë të mirash dhe i vura në një shportë në njërën anë të shalës; dhe ajo u hodh përpjetë, e gëzuar si zanë,

e mbrojtur nga dielli i korrikut me kapelën me strehë të gjerë e me velin prej garze, dhe u nis me trok, duke qeshur me gaz e duke u tallur me këshillat e mia të kujdesshme që të mos galoponte e të kthehej herët.

E prapja s'u duk fare për çaj. Njëri udhëtar, zagari i madh, që ishte qen i vjetër e i pëlqente rehatia, u kthye; por as Keti, as poni, as dy zagarët e gjahut s'dukeshin në asnjë drejtim; dhe unë dërgova njerëz në këtë shteg e në atë shteg, dhe më në fund dola vetë ta kërkoja.

Kishte një punëtor që po ndreqte një gardh rreth një korije, në kufi të tokave. E pyeta nëse e kishte parë zonjushën tonë të re.

— E pashë në mëngjes, — m'u përgjigj ai. — Deshi t'i prisja një thupër lajthie; pastaj e hodhi ponin e saj përmbi gardhin atje, ku është më i ulët, dhe u zhduk me galop.

Mund ta merrni me mend si u ndjeva kur dëgjova këtë lajm. Më shkrepi menjëherë se duhej të ishte nisur për te Shkëmbinjtë e Penistonit.

— Ç'do të bëhet me të? — thirra unë, duke kaluar nëpër një të çarë që po ndreqte burri e duke shkuar drejt e në rrugën e madhe.

Eca sikur të kisha vënë bast, milje pas milje, derisa një kthesë më nxori përpara Lartësitë; por s'pashë asgjëkundi Katerinën, as larg, as afër.

Shkëmbinjtë janë rreth një milje e gjysmë përtej shtëpisë së zotit Hithklif, dhe kjo bën katër nga Grejnxhi, kështu që nisa të kisha frikë se do të binte nata para se të arrija atje.

„Po sikur të ketë rrëshqitur duke u ngjitur mes tyre," mendova, „dhe të jetë vrarë, a të ketë thyer ndonjë kockë?"

Pritja ime ishte vërtet e dhimbshme; dhe, në fillim, më dha një lehtësim të këndshëm kur pashë, ndërsa kaloja me nxitim pranë shtëpisë së fermës, Çarlin, më të egrin nga zagarët e gjahut, të shtrirë nën një dritare, me kokën të ënjtur e me veshin që i rridhte gjak.

Hapa portëzën dhe vrapova te dera, duke trokitur me forcë që të më hapnin. M'u përgjigj një grua që e njihja, e që dikur jetonte në Gimerton: ishte shërbyese aty që nga vdekja e zotit Ernshou.

— Ah, — tha ajo, — paske ardhur të kërkosh zonjushën tënde të vogël! Mos u tremb. Është këtu, shëndoshë e mirë; por më vjen mirë që s'je i zoti.

— S'është në shtëpi, pra, apo jo? — gulçova unë, pa frymë fare nga ecja e shpejtë e nga frika.

— Jo, jo, — m'u përgjigj ajo, — edhe ai, edhe Jozefi kanë ikur, dhe mendoj se s'do të kthehen as këtë orë, a më shumë. Hyr e pusho pak.

Hyra dhe pashë qengjin tim të humbur, ulur pranë vatrës, duke u lëkundur në një karrige të vogël që kishte qenë e së ëmës kur ishte fëmijë. Kapela i ishte varur në mur, dhe dukej krejt si në shtëpinë e vet, duke qeshur e duke llomotitur, në humorin më të mirë që mund të përfytyrohet, me Heretonin, tani një djalë i madh e i fortë tetëmbëdhjetë vjeç, që e vështronte me mjaft kureshtje e habi, duke kuptuar fare pak nga vargu i rrjedhshëm i vërejtjeve e i pyetjeve që gjuha e saj s'pushonte së derdhuri.

— Shumë mirë, zonjushë, — thirra unë, duke e fshehur gëzimin nën një fytyrë të zemëruar. — Ky është udhëtimi yt i fundit me kalë, gjersa të kthehet babi. S'do të të besoj më ta kapërcesh pragun, o vajzë e prapë, e prapë!

— Aha, Elen! — thirri ajo me gaz, duke u hedhur përpjetë e duke vrapuar pranë meje. — Sonte do të kem një histori të bukur për të treguar; dhe kështu më gjete. A ke qenë ndonjëherë këtu në jetën tënde?

— Vëre kapelën dhe menjëherë në shtëpi, — i thashë. — Jam tmerrësisht e hidhëruar me ty, zonjusha Keti: ke bërë shumë keq! S'ka dobi të vrenjtesh e të qash; kjo s'ma shpërblen mundimin që hoqa duke kërkuar gjithë krahinën për ty. Kur mendoj si më porositi zoti Linton të të mbaja brenda, e ti iku kështu tinëz!

Kjo tregon se je një dhelpër e vogël dinake, dhe askush s'do të të besojë më.

— Ç'kam bërë? — ngashëroi ajo, e ndalur menjëherë. — Babi s'më porositi asgjë; s'do të më qortojë, Elen; ai s'është kurrë nevrik si ti!

— Hajde, hajde! — përsërita unë. — Do të ta lidh fjongon. Tani, pa teka. Oh, turp! Trembëdhjetë vjeç, dhe kaq foshnjë!

Këtë thirrje ma shkaktoi ajo, kur e shtyu kapelën nga koka dhe u tërhoq pranë oxhakut, larg duarve të mia.

— Jo, — tha shërbyesja, — mos u bëj e ashpër me vajzën e bukur, zonja Din. Ne e mbajtëm: ajo do të donte të vazhdonte rrugën me kalë, nga frika se mos shqetësoheshe ti. Por Heretoni u ofrua të shkonte me të, dhe mendova se duhej të shkonte. Është rrugë e egër përmes kodrave.

Heretoni, gjatë diskutimit, qëndronte me duart në xhepa, tepër i ngathët për të folur, ndonëse dukej sikur s'i pëlqente ndërhyrja ime.

— Sa duhet të pres? — vazhdova unë, pa ia vënë veshin ndërhyrjes së gruas. — Pas dhjetë minutash do të errësohet. Ku është poni, zonjusha Keti? Dhe ku është Feniksi? Do të të lë, po s'u shpejtove; bëj si të duash.

— Poni është në oborr, — m'u përgjigj ajo, — dhe Feniksi është mbyllur atje. E kanë kafshuar; edhe Çarlin. Doja të t'i tregoja të gjitha; por ti je me humor të keq dhe s'e meriton t'i dëgjosh.

Ia mora kapelën dhe iu afrova që t'ia vija përsëri; por ajo, duke parë se njerëzit e shtëpisë e mbanin anën e saj, nisi të hidhej rreth dhomës; dhe, kur nisa ta ndiqja, vrapoi si mi, përmbi, përposh e pas orendive, duke e bërë qesharake ndjekjen time.

Heretoni dhe gruaja qeshën; dhe ajo u bashkua me ta e u bë edhe më e pacipë; derisa thirra, shumë e acaruar:

— Hë mirë, zonjusha Keti, po ta dije se e kujt është kjo shtëpi, do të ishe shumë e gëzuar të dilje.

— Është e babait *tënd*, apo jo? — tha ajo, duke iu kthyer Heretonit.

— Jo, — u përgjigj ai, duke ulur sytë e duke u skuqur me ndrojtje.

S'e duronte dot vështrimin e ngulët të syve të saj, ndonëse ishin tamam si të tijët.

— E kujt atëherë? E zotit tënd? — pyeti ajo.

Ai u skuq edhe më shumë, nga një ndjenjë tjetër, mërmëriti një mallkim dhe u kthye mënjanë.

— Kush është i zoti i tij? — vazhdoi vajza e mërzitshme, duke m'u drejtuar mua. — Ai fliste për „shtëpinë tonë“ e për „njerëzit tanë“. Kujtova se ishte i biri i të zotit. Dhe s'më tha kurrë „zonjushë“; duhej të ma kishte thënë, apo jo, po të jetë shërbëtor?

Heretoni u nxi si re bubullime nga ky fjalim fëminor. Unë e shkunda në heshtje pyetësen time dhe më në fund arrita ta bëja gati për t'u nisur.

— Tani, ma sill kalin, — tha ajo, duke iu drejtuar të afërmit të saj të panjohur si do t'i drejtohej një djali të stallës te Grejnxhi. — Dhe mund të vish me mua. Dua të shoh ku ngrihet në kënetë gjahtari-shpirt i keq dhe të dëgjoj për *zanusha*t, siç i quan ti; por shpejt! Ç'ke? Ma sill kalin, të thashë.

— Më mirë të të shoh në djall, sesa të bëhem shërbëtori *yt*! — hungëroi djali.

— Të më shohësh *ku*? — pyeti Katerina e habitur.

— Në djall, o shtrigë e pacipë! — iu përgjigj ai.

— Ja, zonjusha Keti! E sheh ç'shoqëri të bukur ke gjetur, — ndërhyra unë. — Fjalë të bukura për t'i thënë një zonjushe! Të lutem, mos u grind me të. Hajde, ta kërkojmë vetë Minin e të ikim.

— Por, Elen, — thirri ajo, duke vështruar e ngrirë nga habia, — si guxon të më flasë kështu? A s'duhet ta detyrojnë të bëjë atë që i kërkoj? O krijesë e ligë, do t'i tregoj babit ç'the! Hë, tani!

Heretoni s'dukej se e ndiente këtë kërcënim; kështu që asaj i shpërthyen lotët në sy nga indinjata. „Ti sille ponin," thirri ajo, duke iu kthyer gruas, „dhe lëshoje qenin tim këtë çast!"

— Ngadalë, zonjushë, — u përgjigj ajo të cilës i ishte drejtuar. — S'humb gjë po të jesh e sjellshme. Ndonëse zoti Hereton, atje, s'është i biri i të zotit, është kushëriri yt; dhe mua s'më kanë pajtuar kurrë të të shërbej ty.

— Ai, kushëriri im! — thirri Keti me një të qeshur përbuzëse.

— Po, vërtet, — u përgjigj ajo që e qortonte.

— Oh, Elen! Mos i lër të thonë gjëra të tilla, — vazhdoi ajo, shumë e trazuar. — Babi ka shkuar të marrë kushëririn tim në Londër: kushëriri im është djalë zotërie. Që ky të jetë... — U ndal dhe qau me të madhe, e tronditur vetëm nga ideja e një farefisnie me një katundar të tillë.

— Shët, shët! — i pëshpërita. — Njerëzit mund të kenë shumë kushërinj e të të gjitha llojeve, zonjusha Keti, pa u bërë aspak më keq për këtë; vetëm s'kanë pse të rrinë me ta, po të jenë të pakëndshëm e të këqij.

— Nuk është, nuk është kushëriri im, Elen! — vazhdoi ajo, duke mbledhur hidhërim të ri nga mendimi, dhe duke m'u hedhur në krahë për t'u strehuar nga ajo ide.

U mërzita shumë me të dhe me shërbyesen për zbulimet e tyre të ndërsjella: s'kisha asnjë dyshim se ardhja e afërt e Lintonit, që e kishte njoftuar e para, do t'i tregohej zotit Hithklif; dhe isha po aq e sigurt se mendimi i parë i Katerinës, kur të kthehej i ati, do të ishte të kërkonte një shpjegim për pohimin e së dytës lidhur me të afërmit e saj të rritur si të egër.

Heretoni, pasi e mori veten nga neveria që e kishin marrë për shërbëtor, dukej i prekur nga hidhërimi i saj; dhe, pasi solli ponin rrotull te dera, mori nga kolibja, për ta zbutur, një këlysh të bukur terrieri me këmbë të shtrembra, ia vuri në dorë dhe i tha të pushonte, se s'kishte ndonjë qëllim të keq.

Duke i ndërprerë vajtimet, ajo e vështroi me një vështrim frike e tmerri, e pastaj shpërtheu sërish.

Mezi e mbaja të qeshurën me këtë antipati ndaj djalit të shkretë; ai ishte një djalosh i ndërtuar mirë, atletik, me tipare të pashme, i fortë e i shëndetshëm, por i veshur me rroba që u shkonin punëve të tij të përditshme: punës në fermë dhe endjes nëpër shqopishte pas lepujve e gjahut. Megjithatë, më dukej se dalloja në fizionominë e tij një mendje me cilësi më të mira nga ç'kishte pasur ndonjëherë i ati. Gjëra të mira të humbura mes një shkretëtire barërash të këqija, sigurisht, të harlisura shumë më lart se rritja e tyre e lënë pas dore; e megjithatë, provë e një dheu të pasur që mund të jepte të korra të bollshme në rrethana të tjera e të mbara. Zoti Hithklif, besoj, s'e kishte trajtuar keq trupërisht, falë natyrës së tij pa frikë, që s'e tundonte drejt asaj shtypjeje: s'kishte asgjë nga ndjeshmëria e ndrojtur që, sipas gjykimit të Hithklifit, do t'i kishte dhënë shije keqtrajtimit. Dukej se e kishte drejtuar ligësinë për ta bërë kafshë: s'i kishin mësuar kurrë të lexonte a të shkruante; s'e kishin qortuar kurrë për asnjë zakon të keq që s'e bezdiste kujdestarin e tij; s'e kishin çuar kurrë asnjë hap drejt virtytit, as s'e kishin ruajtur me asnjë mësim nga vesi. Dhe, nga ato që dëgjova, Jozefi kishte ndihmuar shumë në prishjen e tij me një anësi mendjengushtë që e shtynte t'i bënte lajka e ta përkëdhelte, kur ishte djalë, sepse ishte kreu i familjes së vjetër. Dhe, ashtu si kishte pasur zakon t'i akuzonte Katerina Ernshoun e Hithklifin, kur ishin fëmijë, se e nxirrnin të zotin nga durimi dhe e detyronin të kërkonte ngushëllim në pije me ato që ai i quante „sjelljet e tyre të ndyra“, ashtu edhe tani ia hidhte gjithë barrën e fajeve të Heretonit mbi supet e uzurpatorit të pasurisë së tij.

Po të shante djali, ai s'e ndreqte; as sado keq të sillej. Me sa dukej, Jozefit i jepte kënaqësi ta shihte të shkonte gjer në skajet më të këqija. Pranonte që ishte i humbur, që shpirti i tij i ishte lënë humbjes; por pastaj mendonte se për këtë do të përgjigjej

Hithklifi. Gjaku i Heretonit do t'i kërkohej nga duart e tij; dhe në këtë mendim kishte një ngushëllim të pamasë.

Jozefi i kishte ngulitur një krenari për emrin e për prejardhjen; po të kishte guxuar, do të kishte ushqyer urrejtje mes tij dhe të zotit të tanishëm të Lartësive; por frika e tij nga ai i zot arrinte gjer në besëtytni, dhe ndjenjat e tij për të i kufizonte në aludime të mërmëritura e në mallkime të fshehta.

S'pretendoj se e njoh nga afër mënyrën e jetesës që kishin në ato kohë te Lartësitë e Stuhishme. Flas vetëm nga ato që kam dëgjuar, sepse kam parë pak. Fshatarët pohonin se zoti Hithklif ishte *koprrac* dhe një pronar mizor e i ashpër me qiramarrësit; por shtëpia, brenda, e kishte rifituar pamjen e saj të dikurshme të rehatisë nën duart e një gruaje; dhe skenat e trazirës, të zakonshme në kohën e Hindlit, s'luheshin më brenda mureve të saj. I zoti ishte tepër i zymtë për të kërkuar shoqëri me ndonjë njeri, të mirë a të keq; dhe është ende...

Megjithatë, kështu s'po përparoj me historinë time. Zonjusha Keti e refuzoi dhuratën e pajtimit, terrierin, dhe kërkoi qentë e saj, Çarlin dhe Feniksin. Ata erdhën duke çaluar e me kokat ulur; dhe u nisëm për në shtëpi, të gjithë me humor të prishur.

S'munda t'i nxirrja zonjushës sime të vogël si e kishte kaluar ditën; veç se, siç e mendoja, qëllimi i shtegtimit të saj kishin qenë Shkëmbinjtë e Penistonit; dhe se kishte arritur pa ndonjë aventurë te porta e shtëpisë së fermës, kur rastësisht doli Heretoni, i shoqëruar nga disa qen, që ia sulmuan shpurën.

Bënë një betejë të fortë, para se t'i ndanin të zotët e tyre: kjo qe njohja. Katerina i tha Heretonit kush ishte e ku po shkonte, dhe i kërkoi t'ia tregonte rrugën; dhe më në fund e joshi ta shoqëronte.

Ai ia zbuloi misteret e Shpellës së Zanave dhe të njëzet vendeve të tjera të çuditshme; por, meqë isha në turp, mua s'm'u bë nderi të më përshkruante sendet interesante që pa.

Megjithatë, mora vesh se udhërrëfyesi i saj kishte qenë i preferuari i saj gjersa ajo ia lëndoi ndjenjat duke iu drejtuar si

shërbëtori, dhe shërbyesja e Hithklifit ia lëndoi të sajat duke e quajtur kushëririn e saj.

Pastaj fjalët që i kishte thënë ai i brenin zemrën: ajo, që ishte gjithmonë „e dashura“, „zemra“, „mbretëresha“ dhe „engjëlli“ për të gjithë te Grejnxhi, të fyhej kaq tmerrësisht nga një i huaj! S'e kuptonte; dhe pata shumë mundim t'i merrja premtimin se s'do t'ia tregonte të atit këtë fyerje.

I shpjegova sa e kishte inat ai gjithë shtëpinë e Lartësive, dhe sa do t'i vinte keq po të merrte vesh se ajo kishte qenë atje; por ngula këmbë më së shumti te fakti që, po t'ia zbulonte ajo shkujdesjen time ndaj urdhrave të tij, ai ndoshta do të zemërohej aq shumë, sa do të më duhej të largohesha; dhe Keti s'e duronte dot këtë mundësi: e dha fjalën dhe e mbajti, për hatrin tim. Në fund të fundit, ishte një vajzë e vogël e ëmbël.

Kapitulli XIX

Një letër me buzë të zeza njoftoi ditën e kthimit të zotërisë tim. Izabela kishte vdekur; dhe ai më shkruante të përgatisja rroba zie për të bijën e të rregulloja një dhomë e gjëra të tjera për nipin e tij të ri.

Katerina u çmend nga gëzimi kur mendoi se do ta priste të atin; dhe ushqente shpresat më të ndezura për cilësitë e panumërta të kushëririt të saj „të vërtetë".

Erdhi mbrëmja kur pritej të mbërrinin. Që herët në mëngjes ajo ishte zënë duke rregulluar punët e saj të vogla; dhe tani, e veshur me fustanin e ri të zi (e shkreta! vdekja e hallës s'i kishte lënë ndonjë hidhërim të qartë), më detyroi, duke më mërzitur pa pushim, të ecja me të poshtë nëpër tokat e shtëpisë, për t'u dalë përpara.

— Lintoni është vetëm gjashtë muaj më i vogël se unë, — llomotiste ajo, ndërsa ecnim me nge mbi ngritjet e uljet e barit me myshk, nën hijen e pemëve. — Sa bukur do të jetë ta kem shok lojërash! Halla Izabela i dërgoi babit një tufë të bukur nga flokët e tij: ishin më të çelura se të mitë, më ngjyrë liri, dhe po aq të hollë. I ruaj me kujdes në një kuti të vogël qelqi; dhe shpesh kam menduar sa kënaqësi do të ishte ta shihja të zotin e tyre. Oh! Jam e lumtur; dhe babi, babi im i dashur, i dashur! Hajde, Elen, të vrapojmë! Hajde, vrap!

Vraponte, kthehej e vraponte sërish, shumë herë, para se hapat e mi të matur të arrinin te porta; e pastaj u ul në brinjën

me bar pranë shtegut dhe u përpoq të priste me durim; por kjo ishte e pamundur: s'rrinte dot e qetë as një minutë.

— Sa po vonohen! — thirri ajo. — Ah, shoh ca pluhur në rrugë: po vijnë! Jo! Kur do të jenë këtu? A s'mund të shkojmë pak përpara, gjysmë milje, Elen, vetëm gjysmë milje? Thuaj po, gjer te ajo tufë mështeknash te kthesa!

Nuk pranova me vendosmëri; dhe më në fund pritja e saj mbaroi: karroca e udhëtimit u duk duke rrokullisur.

Zonjusha Keti lëshoi një britmë dhe zgjati krahët, sapo pa fytyrën e të atit që shikonte nga dritarja. Ai zbriti, gati po aq i etur sa ajo; dhe kaloi një kohë e gjatë para se të mund të mendonin për dikë tjetër veç vetes.

Ndërsa shkëmbenin përkëdhelje, hodha një sy brenda për të parë Lintonin. Flinte në një qoshe, i mbështjellë me një mantel të ngrohtë me gëzof, sikur të ishte dimër. Një djalë i zbehtë, i brishtë, si vajzë, që mund ta kishe marrë për vëllain më të vogël të zotërisë tim, aq e fortë ishte ngjasimi; por në pamjen e tij kishte një gërnjë të sëmurë që Edgar Lintoni s'e kishte pasur kurrë.

Ky i fundit më pa që shikoja; dhe, pasi më dha dorën, më këshilloi ta mbyllja derën e ta lija të patrazuar, sepse udhëtimi e kishte lodhur.

Keti do të kishte dashur t'i hidhte një sy; por i ati i tha të vinte, dhe ata u ngjitën bashkë nëpër park, ndërsa unë nxitova përpara për të përgatitur shërbëtorët.

— Tani, e dashur, — tha zoti Linton, duke iu drejtuar së bijës, kur u ndalën në fund të shkallëve të përparme. — Kushëriri yt s'është aq i fortë e aq i gëzuar sa ti, dhe ka humbur nënën, mos harro, shumë pak kohë më parë; prandaj mos prit që të luajë e të vrapojë me ty menjëherë. Dhe mos e mundo shumë duke i folur: lëre të qetë, të paktën këtë mbrëmje, a do ta bësh?

— Po, po, babi, — u përgjigj Katerina, — por dua shumë ta shoh; dhe s'ka shikuar jashtë asnjë herë.

Karroca u ndal; dhe të fjeturin, pasi e zgjuan, e zbriti përdhe i ungji.

— Kjo është kushërira jote, Keti, Linton, — tha ai, duke ua bashkuar duart e vogla. — Të do që tani; dhe ki kujdes të mos e hidhërosh duke qarë sonte. Përpiqu të jesh i gëzuar tani: udhëtimi mbaroi, dhe s'ke gjë tjetër për të bërë veç të pushosh e të zbavitesh si të duash.

— Atëherë më lini të shkoj të fle, — u përgjigj djali, duke iu tërhequr përshëndetjes së Katerinës; dhe vuri gishtat në sy për të fshirë lotët që po i dilnin.

— Hajde, hajde, ashtu, djalë i mirë, — i pëshpërita, duke e futur brenda. — Do ta bësh edhe atë të qajë; shiko sa keq i vjen për ty!

S'e di nëse ishte keqardhje për të, por kushërira e tij mori një fytyrë po aq të trishtë sa e tija dhe u kthye te i ati. Të tre hynë dhe u ngjitën në bibliotekë, ku çaji ishte shtruar gati.

I hoqa Lintonit kësulën e mantelin dhe e vura në një karrige pranë tryezës; por, sapo u ul, nisi të qante sërish. Zotëria im pyeti ç'kishte.

— S'mund të ulem në karrige, — ngashëroi djali.

— Shko në divan atëherë, dhe Elen do të të sjellë pak çaj, — iu përgjigj i ungji me durim.

Isha e bindur se gjatë udhëtimit ishte vënë shumë në provë nga ai që kishte në kujdes, gërnjar e i sëmurë.

Lintoni u zvarrit ngadalë dhe u shtri. Keti i solli pranë një stol për këmbët dhe filxhanin e saj.

Në fillim rrinte e heshtur; por kjo s'mund të zgjaste: kishte vendosur ta bënte të përkëdhelurin e saj kushërirën e vogël, siç donte ta kishte; dhe nisi t'i përkëdhelte kaçurrelat, ta puthte në faqe e t'i jepte çaj në pjatëzën e saj, si foshnjë. Kjo i pëlqeu, sepse s'ishte shumë më mirë se një foshnjë: i thau sytë dhe u ndriçua në një buzëqeshje të zbehtë.

— Oh, do të bëhet shumë mirë, — më tha i zoti, pasi i vështroi një minutë. — Shumë mirë, po ta mbajmë dot, Elen. Shoqëria e një fëmije të moshës së tij do t'i japë shpejt shpirt të ri; dhe, duke dëshiruar forcë, do ta fitojë.

Po, po ta mbajmë dot! mendova me vete; dhe më pushtuan dyshime të rënda se kishte pak shpresë për këtë. Pastaj mendova: si do të rrojë ai dobësuk te Lartësitë e Stuhishme, mes të atit e Heretonit? Ç'shokë lojërash e ç'mësues do të jenë!

Dyshimet tona u zgjidhën shpejt, madje më herët nga ç'e prisja. Sapo i kisha ngjitur fëmijët lart pasi mbaroi çaji, dhe e kisha parë Lintonin të flinte (s'më linte ta lija gjersa të ndodhte kjo), kisha zbritur dhe qëndroja pranë tryezës në holl, duke ndezur një qiri gjumi për zotin Edgar, kur një shërbyese doli nga kuzhina dhe më njoftoi se shërbëtori i zotit Hithklif, Jozefi, ishte te dera dhe donte të fliste me të zotin.

— Do ta pyes më parë ç'do, — thashë unë, shumë e trembur. — Orë shumë e çuditshme për të shqetësuar njerëzit, e mu në çastin kur janë kthyer nga një udhëtim i gjatë. S'besoj se i zoti mund ta presë.

Jozefi kishte kaluar nëpër kuzhinë ndërsa unë thoja këto fjalë, dhe tani u paraqit në holl. Kishte veshur rrobat e së dielës, me fytyrën e tij më të shenjtëruar e më të thartë; dhe, duke mbajtur kapelën në njërën dorë e shkopin në tjetrën, nisi t'i pastronte këpucët mbi qilimin e derës.

— Mirëmbrëma, Jozef, — i thashë ftohtë. — Ç'punë të sjell këtu sonte?

— Me zotin Linton duhet të flas, — m'u përgjigj ai, duke më bërë mënjanë me dorë me përbuzje.

— Zoti Linton po shkon të flejë; po s'pate ndonjë gjë të veçantë për t'i thënë, jam e sigurt se s'do ta dëgjojë tani, — vazhdova unë. — Më mirë ulu atje brenda dhe ma lër mua porosinë.

— Cila është dhoma e tij? — vazhdoi ai, duke vështruar radhën e dyerve të mbyllura.

E kuptova që kishte vendosur ta refuzonte ndërmjetësimin tim; kështu që, shumë pa dëshirë, u ngjita në bibliotekë dhe njoftova vizitorin e pakohshëm, duke këshilluar që të përzihej gjer të nesërmen.

Zoti Linton s'pati kohë të më jepte leje për këtë, sepse ai u ngjit mu pas meje dhe, duke hyrë me forcë në dhomë, zuri vend në anën tjetër të tryezës, me të dy grushtet mbi kokën e shkopit, dhe nisi me zë të lartë, sikur të priste kundërshtim:

— Hithklifi më ka dërguar për djalin e tij, dhe s'duhet të kthehem pa të.

Edgar Lintoni heshti një minutë; një shprehje hidhërimi të jashtëzakonshëm ia errësoi tiparet; do t'i kishte ardhur keq për fëmijën edhe për vete të tij; por, duke kujtuar shpresat e frikërat e Izabelës, dëshirat e saj të shqetësuara për të birin dhe porositë që ia kishte lënë në kujdes, u hidhërua rëndë nga mendimi ta dorëzonte dhe kërkoi në zemër si mund ta shmangte. S'iu paraqit asnjë plan: vetë shfaqja e ndonjë dëshire për ta mbajtur do ta kishte bërë kërkuesin edhe më këmbëngulës: s'mbetej gjë tjetër veç ta dorëzonte. Megjithatë, s'kishte ndër mend ta zgjonte nga gjumi.

— Thuaji zotit Hithklif, — u përgjigj ai me qetësi, — se i biri do të vijë nesër te Lartësitë e Stuhishme. Është në shtrat dhe tepër i lodhur për ta bërë rrugën tani. Mund t'i thuash gjithashtu se nëna e Lintonit dëshironte që ai të mbetej nën kujdestarinë time; dhe, tani për tani, shëndeti i tij është shumë i lëkundur.

— Jo! — tha Jozefi, duke përplasur me zhurmë shkopin pas dyshemesë e duke marrë një pamje urdhëruese. — Jo! Kjo s'do të thotë asgjë. Hithklifi s'e çan kokën as për nënën, as për ty; po djalin e vet do ta ketë; dhe unë duhet ta marr: ja, tani e di!

— Sonte s'do ta marrësh! — u përgjigj Lintoni prerazi. — Zbrit menjëherë poshtë dhe përsërite te i zoti yt atë që thashë. Elen, shoqëroje poshtë. Ik...

Dhe, duke e ndihmuar plakun e indinjuar me një të ngritur nga krahu, e nxori nga dhoma dhe mbylli derën.

— Shumë mirë! — bërtiti Jozefi, ndërsa largohej ngadalë. — Nesër do të vijë vetë; e nxirre *atë* jashtë, po guxove!

Kapitulli XX

Për ta shmangur rrezikun që të plotësohej ky kërcënim, zoti Linton më ngarkoi ta çoja djalin në shtëpi herët, me ponin e Katerinës; dhe tha:

— Meqë tani s'do të kemi më asnjë ndikim në fatin e tij, të mirë a të keq, s'duhet t'i thuash asgjë sime bije se ku ka shkuar: ajo s'mund të shoqërohet me të tani e tutje, dhe është më mirë të mos e dijë që ai është afër, se mos shqetësohet e digjet ta vizitojë te Lartësitë. Thuaji vetëm se i ati dërgoi papritur për të, dhe se ai u detyrua të na linte.

Lintoni s'kishte aspak dëshirë ta zgjonin nga shtrati në orën pesë, dhe u habit kur i thanë se duhej të bëhej gati për një udhëtim tjetër; por unë e zbuta punën duke i thënë se do të shkonte të kalonte ca kohë me të atin, zotin Hithklif, që kishte aq shumë dëshirë ta shihte, sa s'donte ta shtynte këtë kënaqësi gjersa ai ta merrte veten nga udhëtimi i fundit.

— Babai im? — thirri ai, në një hutim të çuditshëm. — Mamaja s'më tha kurrë që kisha baba. Ku jeton? Më mirë të rri me xhaxhain.

— Jeton pak larg Grejnxhit, — iu përgjigja, — mu përtej atyre kodrave; jo aq larg sa të mos mund të vish në këmbë këtu kur të forcohesh. Dhe duhet të gëzohesh që shkon në shtëpi e që do ta shohësh. Duhet të përpiqesh ta duash, siç doje nënën tënde, dhe atëherë ai do të të dojë.

— Po pse s'kam dëgjuar për të më parë? — pyeti Lintoni. — Pse s'jetonin bashkë mamaja dhe ai, si njerëzit e tjerë?

— Ai kishte punë që e mbanin në veri, — iu përgjigja, — dhe shëndeti i nënës sate kërkonte që ajo të banonte në jug.

— Dhe pse s'më fliste mamaja për të? — ngulmoi fëmija. — Shpesh më fliste për xhaxhain, dhe kam mësuar ta dua prej kohësh. Si ta dua babin? S'e njoh.

— Oh, të gjithë fëmijët i duan prindërit, — i thashë. — Nëna jote, ndoshta, mendonte se do të doje të ishe me të, po ta përmendte shpesh. Le të nxitojmë. Një shëtitje me kalë herët në një mëngjes kaq të bukur është shumë më e mirë se një orë gjumë më shumë.

— Do të vijë edhe *a*jo me ne? — pyeti ai. — Vajza e vogël që pashë dje?

— Jo tani, — iu përgjigja.

— Xhaxhai? — vazhdoi ai.

— Jo, unë do të të shoqëroj atje, — i thashë.

Lintoni u lëshua mbrapsht mbi jastëk dhe u zhyt në mendime të zymta.

— S'shkoj pa xhaxhain, — thirri ai më në fund. — S'e di ku doni të më çoni.

U përpoqa ta bindja se ishte keq të tregonte mosdëshirë për ta takuar të atin; megjithatë ai kundërshtonte me kokëfortësi çdo përpjekje për t'u veshur; dhe m'u desh të thërrisja zotërinë tim në ndihmë për ta joshur të ngrihej nga shtrati.

I shkreti u nis më në fund me disa siguri mashtruese se mungesa e tij do të ishte e shkurtër, se zoti Edgar dhe Keti do ta vizitonin, dhe me premtime të tjera po aq të pabaza, që unë i sajoja e i përsërisja herë pas here gjatë gjithë rrugës.

Ajri i pastër me erë shqope, dielli i ndritur dhe troku i butë i Minit ia lehtësuan dëshpërimin pas pak. Nisi të bënte pyetje për shtëpinë e tij të re dhe për banorët e saj, me më shumë interes e gjallëri.

— A është Lartësitë e Stuhishme vend po aq i këndshëm sa Thrashkros Grejnxhi? — pyeti ai, duke u kthyer t'i hidhte një vështrim të fundit luginës, prej nga ngrihej një mjegull e lehtë që formonte re si lesh, në skajet e kaltërsisë.

— Nuk është aq e varrosur mes pemëve, — iu përgjigja, — dhe s'është aq e madhe, por e sheh krahinën bukur përreth; dhe ajri është më i shëndetshëm për ty: më i freskët e më i thatë. Ndoshta në fillim ndërtesa do të të duket e vjetër dhe e errët, ndonëse është shtëpi e nderuar, e dyta më e mirë në rreth. Dhe do të bësh shëtitje kaq të bukura nëpër shqopishte! Hereton Ernshou (ai është kushëriri tjetër i zonjushës Keti, dhe kështu edhe yti, në njëfarë mënyre) do të t'i tregojë vendet më të ëmbla; dhe, kur të jetë mot i mirë, mund të marrësh një libër me vete e ta bësh dhomë pune ndonjë lug të gjelbër; dhe herë pas here, xhaxhai yt mund të bashkohet me ty në ndonjë shëtitje: ai shëtit shpesh nëpër kodra.

— Dhe si është babai im? — pyeti ai. — Është po aq i ri e i pashëm sa xhaxhai?

— Është po aq i ri, — i thashë, — por ka flokë e sy të zinj, dhe duket më i rreptë; dhe në tërësi është më i gjatë e më i madh. Ndoshta në fillim s'do të të duket aq i butë e i mirë, sepse s'e ka këtë mënyrë; megjithatë, ki kujdes të jesh i çiltër e i përzemërt me të; dhe, natyrisht, ai do të të dojë më shumë se çdo xhaxha, sepse ti je i tiji.

— Flokë e sy të zinj! — tha Lintoni duke u menduar. — S'mund ta përfytyroj. Atëherë unë s'i ngjaj, apo jo?

— Jo shumë, — iu përgjigja... Asnjë grimë, mendova, duke vështruar me keqardhje lëkurën e bardhë e trupin e hollë të shokut tim, dhe sytë e tij të mëdhenj e të plogësht... sytë e së ëmës, veç se, po të mos i ndizte për një çast një ndjeshmëri e sëmurë, s'kishin asnjë gjurmë të shpirtit të saj plot shkëndija.

— Sa e çuditshme që s'ka ardhur kurrë të na shohë mamanë e mua, — murmuriti ai. — Më ka parë ndonjëherë? Po të më ketë parë, duhet të kem qenë foshnjë: s'më kujtohet asnjë gjë për të!

— Pse, zotëria i vogël Linton, — i thashë, — treqind milje është largësi e madhe; dhe dhjetë vjet duken shumë ndryshe nga gjatësia për një të rritur, krahasuar me ç'të duken ty. Ka gjasa që zoti Hithklif të ketë menduar të shkonte, nga vera në verë, por s'ka gjetur kurrë rastin e përshtatshëm; dhe tani është tepër vonë. Mos e mërzit me pyetje për këtë: do ta trazojë kot.

Djali u zhyt krejt në mendimet e veta gjatë pjesës tjetër të udhëtimit, gjersa u ndalëm para portës së kopshtit të shtëpisë së fermës. E vëzhgova t'ia kapja përshtypjet në fytyrë. Ai i shqyrtoi ballinën e gdhendur e dritaret e ulëta me kafaz, shkurret e shpërndara të kulumbrisë e bredhat e shtrembër, me një vëmendje solemne, e pastaj tundi kokën: ndjenjat e tij të fshehta s'e miratonin aspak pamjen e jashtme të banesës së tij të re; por pati aq mend sa ta shtynte ankimin: mund të kishte ndonjë shpërblim brenda.

Para se të zbriste, shkova dhe hapa derën. Ishte gjashtë e gjysmë; familja sapo kishte mbaruar mëngjesin; shërbyesja po e pastronte e po e fshinte tryezën; Jozefi qëndronte pranë karriges së të zotit duke treguar ndonjë histori për një kalë të çalë; dhe Heretoni po bëhej gati për livadhin e barit.

— Tungjatjeta, Neli! — thirri zoti Hithklif, kur më pa. — Kisha frikë se do të më duhej të zbrisja e ta merrja vetë pronën time. E solle, ë? Të shohim ç'mund të bëjmë me të.

U ngrit dhe shkoi me hapa të mëdhenj te dera: Heretoni dhe Jozefi e ndoqën me një kureshtje gojëhapur. I shkreti Linton i hodhi një sy të trembur fytyrave të të treve.

— Me siguri, — tha Jozefi pas një shqyrtimi serioz, — ta ka ndërruar ai, zotëri, dhe ky këtu është vajza e tij!

Hithklifi, pasi e vështroi të birin gjersa ky u drodh si nga ethet nga hutimi, lëshoi një të qeshur përbuzëse.

— Zot! Ç'bukuri! Ç'gjësend i dashur e magjepsës! — thirri ai. — Mos e kanë rritur me kërmij e me qumësht të prishur, Neli? Oh, mallkuar qoftë shpirti im! Por kjo është më keq nga ç'e prisja; dhe djalli e di që s'kisha shumë shpresa!

I thashë fëmijës që dridhej e ishte i hutuar të zbriste e të hynte. Ai s'e kuptonte plotësisht kuptimin e fjalëve të të atit, a nëse i drejtoheshin atij; në të vërtetë, s'ishte ende i sigurt se ai i huaj i vrenjtur e tallës ishte i ati; por më ngjitej me një frikë që rritej; dhe, kur zoti Hithklif u ul e i tha „eja këtu", e fshehu fytyrën në supin tim dhe qau.

— Ç'është kjo! — tha Hithklifi, duke zgjatur dorën e duke e tërhequr ashpër mes gjunjëve, e pastaj duke ia ngritur kokën nga mjekra. — Pa këto marrëzira! S'do të të bëjmë keq, Linton; ky është emri yt, apo jo? Ti je krejt fëmija i nënës sate! Ku është pjesa i*me* te ti, o zogth që cicëron?

Ia hoqi djalit kësulën dhe ia shtyu mbrapsht kaçurrelat e dendura ngjyrë liri, i preku krahët e hollë dhe gishtat e vegjël; gjatë këtij shqyrtimi, Lintoni pushoi së qari dhe i ngriti sytë e tij të mëdhenj e të kaltër për ta shqyrtuar shqyrtuesin.

— Më njeh? — pyeti Hithklifi, pasi u bind se të gjitha gjymtyrët ishin njësoj të brishta e të dobëta.

— Jo! — tha Lintoni, me një vështrim frike të zbrazët.

— Ke dëgjuar për mua, guxoj të them?

— Jo, — u përgjigj ai sërish.

— Jo? Sa turp për nënën tënde, që s'ta zgjoi kurrë respektin prej biri për mua! Atëherë, do të të them unë: ti je djali im; dhe nëna jote ishte një lëçitëse e ligë që të la të mos dije ç'lloj babai kishe. Tani, mos u drodh e mos u skuq! Ndonëse *është* diçka të shohësh që s'ke gjak të bardhë. Bëhu djalë i mirë, dhe do të kujdesem për ty. Neli, po të jesh e lodhur, mund të ulesh; po s'je, kthehu në shtëpi. Mendoj se do t'ia tregosh atë që dëgjon e sheh atij zeroje te Grejnxhi; dhe kjo punë s'do të zgjidhet sa të rrish ti këtu.

— Hë mirë, — iu përgjigja, — shpresoj se do të jesh i mirë me djalin, zoti Hithklif, përndryshe s'do ta mbash gjatë; dhe ai është i vetmi i afërm që ke në gjithë botën e madhe që do ta njohësh ndonjëherë; mbaje mend.

— Do të jem *shumë* i mirë me të, s'ke pse të kesh frikë! — tha ai duke qeshur. — Vetëm askush tjetër s'duhet të jetë i mirë me të: jam xheloz, dua ta kem vetëm unë dashurinë e tij. Dhe, për ta nisur mirësinë time: Jozef! Sill pak mëngjes për djalin. Hereton, o viç i ferrit, ik në punë. Po, Nel, — shtoi ai pasi ata ikën, — djali im është i zoti i ardhshëm i vendit tuaj, dhe s'do të doja të vdiste gjersa të isha i sigurt se do ta trashëgoja unë. Veç kësaj, ai është *im*i, dhe dua triumfin të shoh pasardhësin t*im* zot të vërtetë të pronave të tyre; fëmijën tim duke pajtuar fëmijët e tyre për t'i punuar me rrogë tokat e etërve të tyre. Kjo është e vetmja gjë që më bën ta duroj këlyshin: e përbuz për vete të tij, dhe e urrej për kujtimet që zgjon! Por kjo mjafton: është po aq i sigurt me mua, dhe do të kujdesem për të po aq me kujdes, sa kujdeset zotëria yt për të vetën. Kam lart një dhomë të mobiluar për të, me shije; kam pajtuar edhe një mësues që të vijë tri herë në javë, njëzet milje larg, t'i mësojë ç'të dojë të mësojë. Heretonit i kam urdhëruar t'i bindet; dhe në fakt i kam rregulluar të gjitha me qëllim që ta ruaj tek ai zotërinë e njeriun e shtresës më të lartë mbi shokët e tij. Megjithatë, më vjen keq që e meriton kaq pak mundimin: po të kisha dëshiruar ndonjë bekim në botë, ishte ta gjeja të denjë që të krenohesha me të; dhe jam zhgënjyer me hidhërim nga ky i mjerë qaraman me fytyrë hirre!

Ndërsa fliste, Jozefi u kthye me një tas qull me qumësht dhe ia vuri përpara Lintonit. Ai e trazoi gjellën e thjeshtë me një vështrim neverie dhe pohoi se s'mund ta hante.

Pashë se shërbëtori plak e ndante shumë përbuzjen e të zotit për fëmijën, ndonëse detyrohej ta mbante ndjenjën në zemër, sepse Hithklifi donte qartë që njerëzit e tij ta nderonin.

— S'mund ta hash? — përsëriti ai, duke e vështruar Lintonin në fytyrë e duke e ulur zërin në pëshpërimë, se mos e dëgjonin. — Po zotëria i vogël Hereton s'hëngri kurrë gjë tjetër kur ishte i vogël; dhe ajo që ishte mjaft e mirë për të, është mjaft e mirë për ty, më duket!

— *S'do* ta ha! — u përgjigj Lintoni me nerva. — Hiqeni.

Jozefi e rrëmbeu ushqimin i indinjuar dhe na e solli.

— A ka ndonjë të metë ushqimi? — pyeti ai, duke ia futur tabakanë nën hundë Hithklifit.

— Ç'të metë të ketë? — tha ai.

— Ja! — u përgjigj Jozefi. — Ai djalë nazeli thotë se s'mund ta hajë. Po mendoj se kështu duhet! E ëma ishte tamam kështu: gati ishim tepër të pistë për ta mbjellë grurin që i bënte bukën.

— Mos ma përmend nënën e tij, — tha i zoti me zemërim. — Sill diçka që ta hajë, kaq. Ç'ha zakonisht, Neli?

I propozova qumësht të zier a çaj; dhe shërbyesja mori urdhër të përgatiste.

Hë mirë, mendova, egoizmi i të atit mund të ndihmojë për rehatinë e tij. Ai e sheh trupin e tij të brishtë dhe nevojën që ta trajtojë mirë. Do ta ngushëlloj zotin Edgar duke i treguar kthesën që ka marrë humori i Hithklifit.

Meqë s'kisha asnjë shkak për të ndenjur më gjatë, dola tinëz, ndërsa Lintoni ishte i zënë duke i zmbrapsur me ndrojtje afrimet e një qeni stani miqësor. Por ai ishte tepër syhapur që t'ia hidhje: kur mbylla derën, dëgjova një britmë dhe përsëritjen e marrë të fjalëve:

— Mos më lër! S'dua të rri këtu! S'dua të rri këtu!

Pastaj shuli u ngrit dhe ra: s'e lanë të dilte. I hipa Minit dhe e nxita të shkonte me trok; dhe kështu mbaroi kujdestaria ime e shkurtër.

Kapitulli XXI

Patëm punë të trishtë me Ketin e vogël atë ditë: u ngrit shumë e gëzuar, e etur të shkonte te kushëriri; dhe lajmin e ikjes së tij e pasuan lot e vajtime aq të zjarrta, sa vetë Edgari u detyrua ta qetësonte duke i pohuar se ai do të kthehej shpejt; por shtoi „po ta marr dot"; dhe për këtë s'kishte shpresë.

Ky premtim e qetësoi pak; por koha qe më e fuqishme; dhe, ndonëse herë pas here e pyeste ende të atin kur do të kthehej Lintoni, para se ta shihte sërish, tiparet e tij iu ishin zbehur aq shumë në kujtesë, sa s'e njohu.

Kur më rastiste ta ndeshja shërbyesen e Lartësive të Stuhishme, kur shkoja për punë në Gimerton, e pyesja si ia kalonte zotëria i ri; sepse ai jetonte gati po aq i veçuar sa vetë Katerina dhe s'shihej kurrë. Prej saj mora vesh se vazhdonte të ishte me shëndet të dobët dhe se ishte banor i mërzitshëm. Tha se zoti Hithklif dukej se e kishte inat gjithnjë e më shumë e më keq, ndonëse bënte disa përpjekje për ta fshehur. E kishte inat tingullin e zërit të tij dhe s'e duronte dot fare ta kishte ulur në të njëjtën dhomë me të për shumë minuta rresht.

Rrallë flisnin shumë mes tyre; Lintoni i mësonte mësimet dhe i kalonte mbrëmjet në një dhomë të vogël që e quanin sallon; ose përndryshe rrinte në shtrat gjithë ditën, sepse vazhdimisht zinte kollë, të ftohura, dhimbje e lëngata të ndryshme.

— Dhe s'kam njohur kurrë një krijesë kaq zemërpakë, — shtoi gruaja, — as dikë që ta ruajë veten kaq shumë. Do të ankohet pa

pushim, po ta lë dritaren hapur pak vonë në mbrëmje. Oh! Një frymë ajri nate e vret! Dhe duhet të ketë zjarr në mes të verës; dhe llulla e duhanit e Jozefit është helm; dhe duhet të ketë gjithmonë ëmbëlsira e të mira, dhe gjithmonë qumësht, qumësht përjetë, pa e çarë kokën si shtrëngohemi ne të tjerët në dimër; dhe ja ku rri, i mbështjellë me mantelin me gëzof në karrigen e tij pranë zjarrit, me ndonjë bukë të thekur me ujë a ndonjë lëng tjetër mbi vatër për ta pirë gllënjkë-gllënjkë; dhe, po të vijë Heretoni, nga mëshira, ta zbavitë (Heretoni s'është me natyrë të keqe, ndonëse është i vrazhdë), është e sigurt që do të ndahen, njëri duke sharë e tjetri duke qarë. Besoj se i zoti do të kënaqej po ta rrihte Ernshou gjersa ta bënte mumje, po të mos ishte i biri; dhe jam e sigurt se do të ishte gati ta nxirrte nga shtëpia, po ta dinte gjysmën e kujdesit që i kushton vetes. Por ai s'hyn në rrezik tundimi: s'hyn kurrë në sallon, dhe po t'i tregojë Lintoni ato sjellje në dhomën ku është ai, e dërgon menjëherë lart.

Nga ky tregim, mora me mend se mungesa e plotë e dhembshurisë e kishte bërë Hithklifin e ri egoist e të pakëndshëm, po të mos kishte qenë i tillë që në fillim; dhe interesi im për të, si rrjedhim, u zbeh; megjithatë më prekte ende një ndjenjë hidhërimi për fatin e tij dhe një dëshirë që të kishte mbetur me ne.

Zoti Edgar më nxiste të merrja lajme; ai mendonte shumë për të, më duket, dhe do të kishte rrezikuar diçka për ta parë; dhe një herë më tha ta pyesja shërbyesen nëse vinte ndonjëherë në fshat.

Ajo tha se kishte ardhur vetëm dy herë, me kalë, duke shoqëruar të atin; dhe të dyja herët bëri sikur ishte rraskapitur krejt për tri a katër ditë pas.

Ajo shërbyese iku, po të më kujtohet mirë, dy vjet pasi erdhi ai; dhe ia zuri vendin një tjetër, që s'e njihja: ajo jeton ende atje.

Koha kaloi te Grejnxhi në mënyrën e saj të këndshme të dikurshme, gjersa zonjusha Keti mbushi gjashtëmbëdhjetë vjeç. Në përvjetorin e lindjes së saj s'tregonim kurrë asnjë shenjë gëzimi, sepse ishte edhe përvjetori i vdekjes së zonjës sime të ndjerë.

I ati e kalonte atë ditë pa ndryshim vetëm në bibliotekë; dhe në muzg shkonte në këmbë gjer në varrezën e Gimertonit, ku shpesh rrinte deri pas mesnate. Prandaj Katerina mbetej vetëm me veten për t'u zbavitur.

Ky njëzet mars ishte një ditë e bukur pranvere; dhe, kur i ati u tërhoq, zonja ime e re zbriti e veshur për të dalë dhe tha se kishte kërkuar të bënte një shëtitje me mua në buzë të shqopishteve, dhe zoti Linton i kishte dhënë leje, po të mos shkonim larg e të ktheheshim brenda një ore.

— Pra, shpejt, Elen! — thirri ajo. — E di ku dua të shkoj: ku është vendosur një koloni zogjsh të shqopishtes; dua të shoh nëse kanë bërë foletë.

— Duhet të jetë mjaft lart, — iu përgjigja, — ata s'çerdhen në buzë të shqopishtes.

— Jo, s'është, — tha ajo. — Kam shkuar shumë afër me babin.

Vura kapelën dhe dola, pa menduar më për këtë punë. Ajo kërcente përpara meje, kthehej pranë meje dhe ikte sërish si një zagar i ri; dhe në fillim gjeta shumë zbavitje duke dëgjuar thëllëzat që këndonin afër e larg, duke shijuar diellin e ëmbël e të ngrohtë dhe duke e vështruar atë, të përkëdhelurën dhe gëzimin tim, me kaçurrelat e arta që i fluturonin të lira pas, me faqen e ndritur, të butë e të pastër në lulëzimin e saj si trëndafil i egër, dhe me sytë që shkëlqenin nga një kënaqësi pa re. Ishte krijesë e lumtur, dhe engjëll, në ato ditë. Keq që s'mundi të ishte e kënaqur.

— Hë, — i thashë, — ku janë zogjtë e tu të shqopishtes, zonjusha Keti? Duhet të kishim arritur te ta: gardhi i parkut të Grejnxhit tani është shumë larg.

— Oh, pak më tej, vetëm pak më tej, Elen, — qe përgjigjja e saj pa pushim. — Ngjitu në atë kodrinë, kalo atë brinjë, dhe gjersa të arrish në anën tjetër, unë do t'i kem ngritur zogjtë.

Por kishte aq shumë kodrina e brinjë për t'u ngjitur e për t'u kaluar, sa më në fund nisa të lodhesha dhe i thashë se duhej të ndaleshim e të ktheheshim.

I thirra me zë të lartë, sepse më kishte lënë shumë prapa; ajo ose s'dëgjoi, ose s'u kujdes, sepse vazhdonte të kërcente përpara, dhe unë u detyrova ta ndiqja. Më në fund u zhyt në një gropë; dhe, para se ta shihja sërish, ishte dy milje më afër Lartësive të Stuhishme se shtëpisë së saj; dhe pashë dy veta që e ndalën, njëri prej të cilëve isha e bindur se ishte vetë zoti Hithklif.

Ketin e kishin kapur në flagrancë duke plaçkitur, ose të paktën duke kërkuar, foletë e pulave të egra.

Lartësitë ishin toka e Hithklifit, dhe ai po qortonte gjahtarin pa leje.

— S'kam marrë asnjë, as s'kam gjetur asnjë, — tha ajo, ndërsa unë mezi arrija te ata, duke i hapur duart për ta vërtetuar pohimin. — S'kisha ndër mend t'i merrja; por babi më tha se këtu lart kishte shumë, dhe doja të shihja vezët.

Hithklifi më hodhi një vështrim me një buzëqeshje dashakeqe, që tregonte se e njihte shoqërinë dhe, si rrjedhim, ligësinë e tij ndaj saj, dhe pyeti kush ishte „babi".

— Zoti Linton i Thrashkros Grejnxhit, — u përgjigj ajo. — Kujtova se s'më njihnit, përndryshe s'do të kishit folur në atë mënyrë.

— Kujton se babin e çmojnë dhe e nderojnë shumë, pra? — tha ai me sarkazëm.

— Po ju kush jeni? — pyeti Katerina, duke e vështruar me kureshtje atë që fliste. — Atë burrë e kam parë më parë. Është djali juaj?

Ajo tregoi Heretonin, personin tjetër, që nga dy vitet që i ishin shtuar moshës s'kishte fituar gjë tjetër veç më shumë trup e fuqi: dukej i ngathët e i vrazhdë si gjithmonë.

— Zonjusha Keti, — e ndërpreva unë, — së shpejti do të jenë tri orë në vend të njërës që kemi dalë. Vërtet duhet të kthehemi.

— Jo, ai burrë s'është djali im, — u përgjigj Hithklifi, duke më shtyrë mënjanë. — Por kam një, dhe edhe atë e ke parë më parë; dhe, ndonëse dadoja jote ka nxitim, mendoj se të dyjave do t'ju bënte mirë pak pushim. A do ta kthesh këtë kodrinë me shqopë e të hysh në shtëpinë time? Do të arrish në shtëpi më herët, pasi të pushosh; dhe do të të presim me mirësi.

I pëshpërita Katerinës se s'duhej ta pranonte propozimin në asnjë mënyrë: as që bëhej fjalë.

— Pse? — pyeti ajo me zë të lartë. — Jam lodhur së vrapuari, dhe toka është me vesë: s'mund të ulem këtu. Le të shkojmë, Elen! Veç kësaj, ai thotë se e kam parë djalin e tij. Gabohet, më duket; por e marr me mend ku jeton: në shtëpinë e fermës ku hyra kur u ktheva nga Shkëmbinjtë e Penistonit. Apo jo?

— Po. Hajde, Neli, mbaje gjuhën: do të jetë kënaqësi për të të na vizitojë. Hereton, ec përpara me vajzën. Ti, Neli, do të ecësh me mua.

— Jo, ajo s'do të shkojë në një vend të tillë, — thirra unë, duke u përpjekur ta çliroja krahun që ma kishte kapur; por ajo ishte gati te pragu, duke vrapuar me gjithë shpejtësinë rreth ballit të kodrës. Shoku që i ishte caktuar s'bëri as përpjekje ta shoqëronte: u shmang anës së rrugës dhe u zhduk.

— Zoti Hithklif, kjo është shumë keq, — vazhdova unë. — E di vetë që s'ke qëllim të mirë; dhe atje ajo do ta shohë Lintonin, dhe gjithçka do të tregohet sapo të kthehemi; dhe fajin do ta kem unë.

— Dua që ta shohë Lintonin, — m'u përgjigj ai. — Këto ditë duket më mirë; s'ndodh shpesh që të jetë në gjendje të shihet. Dhe do ta bindim shpejt ta mbajë të fshehtë vizitën: ku është e keqja?

— E keqja është se i ati do të më urrente, po ta merrte vesh që e lashë të hynte në shtëpinë tënde; dhe jam e bindur se ke një qëllim të keq që e nxit ta bëjë këtë, — iu përgjigja.

— Qëllimi im është sa më i ndershëm që të jetë e mundur. Do të ta tregoj krejt, — tha ai. — Që të dy kushërinjtë të dashurohen e të martohen. Po sillem bujarisht me zotërinë tënd: vajzushja e tij s'ka asnjë trashëgimi për të pritur,[54] dhe, po t'i ndihmojë dëshirat e mia, do të jetë e siguruar menjëherë, si trashëgimtare bashkë me Lintonin.

— Po të vdiste Lintoni, — iu përgjigja, — dhe jeta e tij është krejt e pasigurt, trashëgimtarja do të ishte Katerina.

— Jo, s'do të ishte, — tha ai. — Në testament s'ka asnjë klauzolë që ta sigurojë këtë: pasuria e tij do të më kalonte mua; por, për të shmangur grindjet, e dëshiroj bashkimin e tyre dhe jam i vendosur ta sjell.

— Dhe unë jam e vendosur që ajo s'do t'i afrohet më kurrë shtëpisë sate me mua, — ia ktheva, ndërsa arritëm te porta, ku zonjusha Keti po na priste.

Hithklifi më tha të heshtja; dhe, duke na prirë nëpër shteg, nxitoi ta hapte derën. Zonja ime e re i hodhi disa vështrime, sikur s'mund të vendoste tamam ç'të mendonte për të; por tani ai buzëqeshte kur ia ndeshte sytë dhe e zbuste zërin kur i fliste; dhe unë qeshë aq budallaqe sa të kujtoja se kujtimi i së ëmës mund ta çarmatoste nga dëshira për t'i bërë keq.

Lintoni qëndronte pranë vatrës. Kishte qenë jashtë, duke shëtitur nëpër ara, sepse kishte kësulën në kokë dhe po i thërriste Jozefit t'i sillte këpucë të thata.

Ishte rritur shumë për moshën e tij; i mungonin ende disa muaj për gjashtëmbëdhjetë. Tiparet i kishte ende të bukura, dhe syri e lëkura më të ndritur nga ç'i mbaja mend, ndonëse me një shkëlqim thjesht të përkohshëm, të marrë hua nga ajri i shëndetshëm e nga dielli i ngrohtë.

— Hë, kush është ai? — pyeti zoti Hithklif, duke iu kthyer Ketit. — A mund të ma thuash?

---

[54] Sipas vullnetit të Lintonit plak (shih kap. XVI), Grejnxhi s'i kalon Ketit, por Izabelës dhe të birit të saj.

— Djali juaj? — tha ajo, pasi i shqyrtoi me dyshim, njërin e pastaj tjetrin.

— Po, po, — u përgjigj ai, — por a është hera e vetme që e sheh? Mendohu! Ah! Ke kujtesë të shkurtër. Linton, s'të kujtohet kushërira jote, që na mërzitje aq shumë duke dashur ta shihje?

— Ç'thua, Linton! — thirri Keti, duke u ndezur nga një habi e gëzuar kur dëgjoi emrin. — Ky është Lintoni i vogël? Është më i gjatë se unë! Ti je, Linton?

Djaloshi doli përpara dhe e pranoi veten: ajo e puthi me zjarr, dhe të dy e vështruan me habi ndryshimin që koha i kishte sjellë në pamjen e secilit.

Katerina e kishte arritur gjatësinë e saj të plotë; trupi i saj ishte njëherësh i plotë e i hollë, elastik si çelik, dhe gjithë pamja i shkëlqente nga shëndeti e gjallëria. Vështrimet e lëvizjet e Lintonit ishin shumë të plogështa, dhe trupi tejet i hollë; por në sjelljen e tij kishte një hijeshi që i zbuste këto të meta dhe e bënte jo të pakëndshëm.

Pasi shkëmbeu me të shumë shenja dashurie, kushërira e tij shkoi te zoti Hithklif, që ngelej pranë derës, duke e ndarë vëmendjen mes sendeve brenda e atyre përjashta; domethënë, duke bërë sikur vëzhgonte të dytat, e në të vërtetë duke vënë re vetëm të parat.

— Dhe ju jeni xhaxhai im, pra! — thirri ajo, duke u ngritur në majë të gishtave për ta përshëndetur. — Më dukej se më pëlqenit, ndonëse në fillim ishit nevrik. Pse s'vini në Grejnxh me Lintonin? Të jetosh gjithë këto vite kaq afër si fqinj e të mos na shohësh kurrë, është e çuditshme: pse e keni bërë këtë?

— E kam vizituar një a dy herë më shumë nga ç'duhej para se të lindje ti, — u përgjigj ai. — Ja... në djall! Po të kesh të puthura të tepërta, jepja Lintonit: me mua shkojnë kot.

— E prapë Elen! — thirri Katerina, duke fluturuar të më sulmonte mua pastaj me përkëdheljet e saj bujare. — E ligë Elen! Që u përpoqe të më pengoje të hyja! Por tani e tutje do ta bëj këtë

shëtitje çdo mëngjes; mundem, xhaxha? Dhe ndonjëherë do ta sjell edhe babin. S'do të gëzoheni të na shihni?

— Sigurisht! — u përgjigj xhaxhai, me një ngërdheshje që mezi e përmbante, nga neveria e thellë për të dy vizitorët e propozuar. — Por prit, — vazhdoi ai, duke iu kthyer zonjës së re. — Tani që më kujtohet, më mirë të ta them. Zoti Linton ka paragjykime kundër meje: u grindëm një herë në jetën tonë me një egërsi të pakrishterë; dhe, po t'i përmendësh se vjen këtu, do t'i ndalojë krejt vizitat e tua. Prandaj s'duhet t'ia përmendësh, po s'ke ndër mend të heqësh dorë ta shohësh kushëririn tënd tani e tutje: mund të vish, po deshe, por s'duhet t'ia përmendësh.

— Pse u grindët? — pyeti Katerina, shumë e mërzitur.

— Ai mendonte se isha tepër i varfër për t'u martuar me motrën e tij, — u përgjigj Hithklifi, — dhe u hidhërua që e mora: iu lëndua krenaria, dhe s'do ta falë kurrë.

— Kjo s'është mirë! — tha zonja e re. — Ndonjëherë do t'ia them; por Lintoni dhe unë s'kemi asnjë pjesë në grindjen tuaj. Atëherë s'do të vij këtu: do të vijë ai në Grejnxh.

— Do të jetë tepër larg për mua, — murmuriti kushëriri i saj. — Të eci katër milje do të më vriste. Jo, eja ti këtu, zonjusha Katerina, herë pas here; jo çdo mëngjes, por një a dy herë në javë.

I ati i hodhi të birit një vështrim përbuzjeje të hidhur.

— Kam frikë, Neli, se do ta humbas mundin, — më mërmëriti. — Zonjusha Katerina, siç e quan ai budallai, do ta zbulojë sa vlen e do ta dërgojë në djall. Ah, po të kishte qenë Heretoni! E di që njëzet herë në ditë e lakmoj Heretonin, me gjithë poshtërimin e tij? Do ta kisha dashur djalin, po të kishte qenë dikush tjetër. Por mendoj se është i sigurt nga dashuria e *saj*. Do ta vë kundër asaj krijese të mjerë, po të mos lëvizë shpejt vetë. Llogarisim se mezi do të arrijë gjer në tetëmbëdhjetë. Oh, dreqi e marrtë atë gjë të pashijshme! Është zhytur duke i tharë këmbët, dhe s'e shikon fare. Linton!

— Po, baba, — u përgjigj djali.

— S'ke ç't'i tregosh kushërirës diku këtu përreth; as një lepur, as një fole nusepalle? Çoje në kopsht para se t'i ndërrosh këpucët; dhe në stallë ta shohë kalin tënd.

— A s'do të parapëlqeje të rrije këtu? — pyeti Lintoni, duke iu drejtuar Ketit me një ton që tregonte se s'kishte dëshirë të lëvizte sërish.

— S'e di, — u përgjigj ajo, duke i hedhur një vështrim plot mall derës, dukshëm e etur për të lëvizur.

Ai ndenji në vend dhe u mblodh më afër zjarrit.

Hithklifi u ngrit dhe shkoi në kuzhinë, e prej andej në oborr, duke thirrur Heretonin.

Heretoni u përgjigj, dhe pas pak të dy hynë sërish. Djaloshi ishte larë, siç dukej nga skuqja e faqeve dhe nga flokët e lagur.

— Oh, do të të pyes ty, xhaxha, — thirri zonjusha Keti, duke kujtuar pohimin e shërbyeses. — Ai s'është kushëriri im, apo jo?

— Po, — u përgjigj ai, — nipi i nënës sate. S'të pëlqen?

Katerina bëri një fytyrë të çuditshme.

— A s'është djalë i pashëm? — vazhdoi ai.

E pasjellshmja e vogël u ngrit në majë të gishtave dhe i pëshpëriti një fjali në vesh Hithklifit.

Ai qeshi; Heretoni u nxi; pashë se ishte shumë i ndjeshëm ndaj përbuzjeve që dyshonte, dhe dukej qartë se e kishte një ide të turbullt për inferioritetin e tij. Por zotëria a kujdestari i tij ia largoi vrenjtjen duke thirrur:

— Ti do të jesh i preferuari ndër ne, Hereton! Ajo thotë se je një... Ç'ishte? Hë mirë, diçka shumë lajkatare. Hajde! Shko me të rreth fermës. Dhe sillu si zotëri, mbaje mend! Mos përdor asnjë fjalë të keqe; dhe mos e shiko me ngulm kur zonjusha s'të shikon ty, dhe ji gati ta fshehësh fytyrën kur të shikon; dhe, kur të flasësh, thuaji fjalët ngadalë e mbaji duart jashtë xhepave. Ik, e zbavite sa më bukur të mundesh.

Ai e ndoqi me sy çiftin që kalonte para dritares. Ernshou e kishte kthyer krejt fytyrën nga shoqja e tij. Dukej sikur po e

studionte peizazhin e njohur me interesin e një të huaji e të një artisti.

Katerina i hodhi një vështrim tinëzar, që tregonte pak admirim. Pastaj e ktheu vëmendjen për të kërkuar vetë gjëra për t'u zbavitur dhe ecte e gëzuar përpara, duke kënduar nën zë një melodi që ta mbushte mungesën e bisedës.

— Ia lidha gjuhën, — vërejti Hithklifi. — S'do të guxojë të thotë asnjë rrokje gjatë gjithë kohës! Neli, më mban mend në moshën e tij; jo, disa vjet më të vogël. A dukesha ndonjëherë kaq budalla, kaq „hutaq", siç thotë Jozefi?

— Më keq, — iu përgjigja, — sepse ishe edhe më i vrenjtur.

— Kënaqem me të! — vazhdoi ai, duke menduar me zë të lartë. — I ka plotësuar pritjet e mia. Po të ishte budalla nga lindja, s'do ta shijoja as gjysmën; por s'është budalla; dhe unë mund t'i ndiej me dhembshuri të gjitha ndjenjat e tij, sepse i kam ndier vetë. E di saktësisht, për shembull, ç'vuan tani; por kjo është vetëm fillimi i asaj që do të vuajë. Dhe s'do të mundet kurrë të dalë nga honi i vrazhdësisë e i padijes. E kam mbërthyer më fort nga ç'më mbërtheu mua maskarai i babait të tij, dhe më poshtë; sepse ai krenohet me egërsinë e tij. I kam mësuar ta përbuzë gjithçka që s'është kafshërore, si budallallëk e dobësi. A s'të duket se Hindli do të krenohej me të birin, po ta shihte? Gati aq sa krenohem unë me timin. Por ka këtë ndryshim: njëri është ar që përdoret për të shtruar rrugën, dhe tjetri kallaj i lustruar që të shtiret si takëm argjendi. I *imi* s'ka asgjë me vlerë; e megjithatë do ta kem meritën ta çoj aq larg sa mund të shkojë një lëndë kaq e varfër. I tiji kishte cilësi të shkëlqyera, dhe ato janë humbur: janë bërë më keq se të padobishme. Unë s'kam asgjë për të ardhur keq; ai do të kishte më shumë nga ç'e di kushdo, veç meje. Dhe më e bukura është se Heretoni më do si dreqi! Do ta pranosh që këtu ia kalova Hindlit. Po të mund të ngrihej nga varri maskarai i vdekur për të më sharë për padrejtësitë ndaj pasardhësit të tij, do të kisha qejf

të shihja që ky pasardhës ia kthen dhe e lufton, i indinjuar që ai guxon ta shajë mikun e vetëm që ka në botë!

Hithklifi lëshoi një të qeshur djallëzore nga kjo ide; unë s'u përgjigja, sepse pashë që s'priste përgjigje.

Ndërkohë, shoku ynë i ri, që ishte ulur tepër larg nesh për të dëgjuar ç'thuhej, nisi të tregonte shenja shqetësimi: ndoshta u pendua që e kishte privuar veten nga kënaqësia e shoqërisë së Katerinës, nga frika e një lodhjeje të vogël.

I ati i vuri re vështrimet e shqetësuara që i shkonin drejt dritares dhe dorën që zgjatej e pavendosur drejt kësulës.

— Ngrihu, djalë përtac! — thirri ai me një përzemërsi të shtirur. — Shko pas tyre... janë mu te qoshja, pranë koshereve.

Lintoni mblodhi forcat dhe e la vatrën. Dritarja ishte e hapur, dhe, kur ai doli, dëgjova Ketin që po e pyeste shoqëruesin e saj të pashoqërueshëm se ç'ishte ai mbishkrim mbi derë.

Heretoni ngriti sytë dhe kruajti kokën si një katundar i vërtetë.

— Është ca shkrim i mallkuar, — u përgjigj ai. — S'e lexoj dot.

— S'e lexon dot? — thirri Katerina. — Unë mund ta lexoj... Është anglisht... por dua ta di pse është aty.

Lintoni qeshi me të hollë: shenja e parë e gazit që kishte treguar.

— Ai s'i njeh shkronjat, — i tha kushërirës. — A mund ta besoje se ekziston një budalla kaq kolosal?

— Është në rregull nga mendtë? — pyeti zonjusha Keti me seriozitet. — Apo është i thjeshtë... jo në rregull? E kam pyetur dy herë tani, dhe çdo herë dukej aq budalla, sa mendoj se s'më kupton; edhe unë mezi e kuptoj *atë*, jam e sigurt!

Lintoni e përsëriti të qeshurën dhe i hodhi Heretonit një vështrim tallës; dhe ai, me siguri, s'dukej se kuptonte krejt qartë në atë çast.

— S'ka asgjë veç përtacisë, apo jo, Ernshou? — tha ai. — Kushërira ime kujton se je idiot... Ja ku i provon pasojat e përbuzjes

për „mësimet prej librash“, siç do të thoshe ti... E ke vënë re, Katerinë, shqiptimin e tij të tmerrshëm prej Jorkshiri?

— Pse, ç'dreqin dobie kanë? — hungëroi Heretoni, më i gatshëm t'i përgjigjej shokut të tij të përditshëm. Ishte gati të zgjatej më tej, por të dy të rinjtë shpërthyen në një gaz të zhurmshëm: zonjusha ime mendjelehtë u kënaq kur zbuloi se mund ta bënte të folurën e tij të çuditshme lëndë për zbavitje.

— Ç'dobi ka dreqi në atë fjali? — qeshi me të hollë Lintoni. — Babi të tha të mos përdorësh asnjë fjalë të keqe, dhe ti s'e hap dot gojën pa një të tillë... Përpiqu të sillesh si zotëri, tani, përpiqu!

— Po të mos ishe më shumë vajzë se djalë, do të të rrëzoja këtë minutë, po, o krijesë e mjerë si dërrasë e hollë! — ia ktheu katundari i zemëruar duke u tërhequr, ndërsa fytyra i digjej nga tërbimi i përzier me poshtërimin; sepse e kuptonte që po e fyenin, dhe s'dinte si t'ia kthente.

Zoti Hithklif, që e kishte dëgjuar bisedën si unë, buzëqeshi kur e pa që po ikte; por menjëherë pas kësaj u hodhi një vështrim neverie të veçantë çiftit mendjelehtë që mbeti duke llomotitur te dera: djali gjente mjaft gjallëri kur fliste për fajet e të metat e Heretonit e tregonte anekdota për bëmat e tij; dhe vajza shijonte fjalët e tij të pacipa e dashakeqe, pa e menduar ligësinë që tregonin. Por unë nisa ta kisha inat Lintonin, më shumë sesa të më vinte keq për të, dhe ta shfajësoja deri diku të atin që s'e çmonte.

Ndenjëm gjer pasdite: s'munda ta shkëpusja zonjushën Keti më parë; por, për fat, zotëria im s'kishte dalë nga dhoma dhe s'e dinte mungesën tonë të zgjatur.

Ndërsa ktheheshim në shtëpi, do të kisha dashur t'ia sqaroja asaj që kisha në kujdes karakterin e njerëzve që lamë; por asaj i hyri në kokë se unë kisha paragjykime kundër tyre.

— Aha! — thirri ajo. — Ti e mban anën e babit, Elen: je e anshme... e di; përndryshe s'do të më kishe mashtruar kaq vjet, duke më bërë të besoja se Lintoni jetonte shumë larg prej këtu. Jam vërtet jashtëzakonisht e zemëruar; vetëm se jam kaq e kë-

naqur, sa s'e tregoj dot! Por duhet ta mbash gjuhën për xhaxhain tim... ai është xhaxhai *im*, mbaje mend; dhe do ta qortoj babin që është grindur me të.

Dhe kështu vazhdoi, gjersa hoqa dorë nga përpjekja ta bindja për gabimin e saj.

Atë natë s'e përmendi vizitën, sepse s'e pa zotin Linton. Të nesërmen doli gjithçka, për hidhërimin tim; e megjithatë s'më erdhi krejt keq: mendova se barrën e drejtimit e të paralajmërimit do ta mbante ai më mirë se unë; por ai ishte tepër i ndrojtur për të dhënë arsye të kënaqshme për dëshirën e tij që ajo t'u shmangej njerëzve të Lartësive; dhe Katerinës i pëlqenin arsyet e mira për çdo kufizim që ia mundonte vullnetin e llastuar.

— Babi! — thirri ajo pas përshëndetjeve të mëngjesit. — Merr me mend që pashë dje, në shëtitjen time nëpër shqopishte... Ah, babi, u drodhe! S'ke bërë mirë, apo jo, tani? Pashë... Por dëgjo, e do të dëgjosh si të zbulova ty, dhe Elenin, që është njësh me ty e megjithatë bënte sikur i vinte aq keq për mua, kur unë vazhdoja të shpresoja e zhgënjehesha gjithmonë për kthimin e Lintonit!

Ajo dha një tregim besnik për shëtitjen dhe pasojat e saj; dhe zotëria im, ndonëse më hodhi më shumë se një vështrim qortues, s'tha asgjë gjersa ajo mbaroi. Pastaj e tërhoqi pranë vetes dhe e pyeti nëse e dinte pse ia kishte fshehur fqinjësinë e afërt të Lintonit. A mund të mendonte se ishte për t'ia mohuar një kënaqësi që mund ta shijonte pa të keq?

— Ishte sepse s'të pëlqente zoti Hithklif, — u përgjigj ajo.

— Atëherë beson se më bëhet vonë më shumë për ndjenjat e mia se për të tuat, Keti? — tha ai. — Jo, s'ishte sepse s'më pëlqen zoti Hithklif; por sepse zotit Hithklif s'i pëlqej unë; dhe ai është njeri tejet djallëzor, që kënaqet t'u bëjë keq e t'i rrënojë ata që urren, po t'i japin rastin më të vogël. E dija që s'mund ta mbaje njohjen me kushëririn tënd pa rënë në kontakt me të; dhe e dija që ai do të të urrente për shkakun tim; kështu që, për të mirën tënde e për asgjë tjetër, mora masa që të mos e shihje më Linto-

nin. Kisha ndër mend të ta shpjegoja një ditë, kur të rriteshe; dhe më vjen keq që e shtyva!

— Por zoti Hithklif ishte shumë i përzemërt, babi, — vërejti Katerina, aspak e bindur. — Dhe *ai* s'e kundërshtoi që të shiheshim; tha se mund të shkoja në shtëpinë e tij kur të doja, vetëm s'duhej të ta thosha ty, sepse ishe grindur me të dhe s'doje ta falje që u martua me hallën Izabela. Dhe ti s'do; *ti* je ai që ke faj: ai është i gatshëm të na lërë të paktën *ne* të jemi miq, Lintoni dhe unë; kurse ti jo.

Zotëria im, duke parë se ajo s'do t'i besonte fjalës së tij për natyrën e ligë të xhaxhait të saj, i dha një përshkrim të shpejtë të sjelljes së tij me Izabelën dhe të mënyrës si Lartësitë e Stuhishme ishin bërë pronë e tij. S'e duronte dot të fliste gjatë për këtë temë; sepse, ndonëse fliste pak për të, ndiente ende të njëjtin tmerr e të njëjtën neveri për armikun e tij të vjetër, që i kishin zënë zemrën që nga vdekja e zonjës Linton. „Mund të ishte ende gjallë, po të mos kishte qenë ai!“ ishte mendimi i tij i hidhur i përhershëm; dhe në sytë e tij Hithklifi dukej vrasës.

Zonjusha Keti, që s'njihte asnjë vepër të keqe veç mosbindjeve të saj të vogla, padrejtësive e zemërimeve që lindnin nga gjaknxehtësia e mendjelehtësia dhe për të cilat pendohej po atë ditë që i bënte, u habit nga errësira e shpirtit që mund ta bluante e ta fshihte hakmarrjen për vite, dhe t'i ndiqte me dashje planet e saj pa e vizituar asnjëherë pendimi. Dukej aq thellë e prekur dhe e tronditur nga kjo pamje e re e natyrës njerëzore, që deri atëherë s'kishte hyrë në asnjë nga mësimet e në asnjë nga idetë e saj, sa zoti Edgar mendoi se s'ishte e nevojshme ta vazhdonte temën. Shtoi vetëm:

— Më vonë do ta kuptosh, e dashur, pse dua që t'u shmangesh shtëpisë e familjes së tij. Tani kthehu te punët e te zbavitjet e tua të vjetra, dhe mos mendo më për ta!

Katerina e puthi të atin dhe u ul e qetë te mësimet për nja dy orë, si zakonisht; pastaj e shoqëroi nëpër tokat e shtëpisë, dhe

gjithë dita kaloi si zakonisht. Por në mbrëmje, kur ajo u tërhoq në dhomën e saj dhe unë shkova ta ndihmoja të zhvishej, e gjeta duke qarë, në gjunjë pranë shtratit.

— Oh, turp, fëmijë budallaqe! — thirra unë. — Po të kishe ndonjë hidhërim të vërtetë, do të të vinte turp të harxhoje qoftë edhe një lot për këtë kundërshtim të vogël. S'ke pasur kurrë as hijen e një hidhërimi të vërtetë, zonjusha Katerina. Përfytyro për një minutë që zotëria dhe unë të kishim vdekur, e ti të ishe vetëm në botë: si do të ndiheshe atëherë? Krahasoje rastin e tanishëm me një fatkeqësi të tillë, dhe ji mirënjohëse për miqtë që ke, në vend që të lakmosh më shumë.

— S'po qaj për veten, Elen, — m'u përgjigj ajo, — po për të. Ai priste të më shihte sërish nesër, dhe do të zhgënjehet aq shumë; dhe do të më presë, e unë s'do të shkoj!

— Marrëzira! — i thashë. — Kujton se ai ka menduar për ty po aq sa ti për të? A s'e ka Heretonin shok? Nga njëqind veta, asnjë s'do të qante që humbi një të afërm që e pa vetëm dy herë, dy pasdite. Lintoni do ta marrë me mend si është puna dhe s'do ta vrasë më mendjen për ty.

— Por a s'mund t'i shkruaj një letër të vogël t'i them pse s'mund të shkoj? — pyeti ajo, duke u ngritur në këmbë. — Dhe t'i dërgoj vetëm ata libra që i premtova t'ia jepja hua? Librat e tij s'janë aq të bukur sa të mitë, dhe ai donte shumë t'i kishte, kur i tregova sa interesantë ishin. A s'mundem, Elen?

— Jo, vërtet, jo, vërtet! — iu përgjigja me vendosmëri. — Atëherë ai do të të shkruante ty, dhe s'do të kishte më fund. Jo, zonjusha Katerina, njohja duhet të ndërpritet krejt: kështu pret babi, dhe unë do të kujdesem që të bëhet.

— Por si mundet një letër e vogël... — nisi ajo sërish, duke marrë një fytyrë lutëse.

— Pusho! — e ndërpreva. — S'do t'ia fillojmë me letrat e tua të vogla. Në shtrat!

Ajo më hodhi një vështrim shumë të prapë, aq të prapë sa në fillim s'desha ta puthja për natën e mirë: e mbulova dhe e mbylla derën, shumë e pakënaqur; por, duke u penduar në gjysmë të rrugës, u ktheva ngadalë, dhe ja! zonjusha qëndronte pranë tryezës me një copë letër të bardhë përpara dhe me një laps në dorë, që e fshehu me faj kur hyra sërish.

— S'do të gjesh njeri ta çojë, Katerinë, — i thashë, — po ta shkruash; dhe tani do të ta shuaj qiriun.

E vura shuarësen mbi flakë, dhe ndërsa e bëja, mora një shuplakë në dorë dhe një „e keqe!“ të nevrikosur. Pastaj e lashë sërish, dhe ajo e vuri shulin në një nga humoret e saj më të këqija e më gërnjare.

Letra u mbarua dhe iu dërgua adresës me anën e një djali që vinte nga fshati për qumësht; por këtë s'e mora vesh gjer pas ca kohësh. Kaluan javë, dhe Keti e gjeti sërish humorin, ndonëse u bë çuditërisht e dhënë pas fshehjeve nëpër qoshe vetëm; dhe shpesh, po t'i afrohesha papritur kur lexonte, ajo dridhej dhe përkulej mbi libër, dukshëm duke dashur ta fshihte; dhe dallova skaje letrash të lira që dilnin përtej fletëve.

Ajo mori edhe zakonin të zbriste herët në mëngjes dhe të sillej rreth kuzhinës, sikur të priste të vinte diçka; dhe kishte një sirtar të vogël në një dollap në bibliotekë, ku rrinte orë të tëra, dhe çelësin e tij kishte kujdes të veçantë ta merrte kur e linte.

Një ditë, ndërsa e kontrollonte këtë sirtar, vura re se lodrat e stolitë që kishin qenë së fundi përmbajtja e tij ishin shndërruar në copa letre të palosura.

Kureshtja dhe dyshimet m'u zgjuan; vendosa t'u hidhja një sy thesareve të saj misterioze; kështu që natën, sapo ajo dhe zotëria im ishin të sigurt lart, kërkova dhe gjeta lehtë ndër çelësat e mi të shtëpisë një që i shkonte bravës. Pasi e hapa, ia zbraza gjithë përmbajtjen në përparëse dhe e mora me vete për ta shqyrtuar me nge në dhomën time.

Ndonëse s'mund të mos dyshoja, prapë u habita kur zbulova se ishin një grumbull letërkëmbimi, gati i përditshëm duhet të ketë qenë, nga Linton Hithklifi, përgjigje të shkresave të dërguara prej saj. Të parat ishin të sikletshme e të shkurtra; por ngadalë-ngadalë u zgjeruan në letra dashurie të gjata, budallaqe siç e bënte të natyrshme mosha e shkruesit, e megjithatë me prekje aty-këtu që m'u duk se ishin marrë hua nga një burim më me përvojë.

Disa prej tyre m'u dukën përzierje çuditërisht të veçanta zjarri e shpëlarjeje: fillonin me ndjenja të forta dhe mbaronin në atë mënyrë të shtirur e fjalëshumë që mund ta përdorte një nxënës shkolle për një të dashur të përfytyruar e pa trup.

Nëse e kënaqnin Ketin, s'e di; por mua m'u dukën plehra krejt pa vlerë.

Pasi shfletova aq sa mendova se ishte e drejtë, i lidhja në një shami dhe i vura mënjanë, duke e kyçur sërish sirtarin bosh.

Sipas zakonit, zonja ime e re zbriti herët dhe hyri në kuzhinë: e pashë që shkoi te dera kur erdhi një djalë i vogël; dhe, ndërsa qumështorja ia mbushte kanën, ajo i futi diçka në xhepin e xhaketës dhe i nxori diçka.

Bëra një rrotullim nga kopshti dhe i zura pritë lajmëtarit; ai luftoi me trimëri për të mbrojtur atë që i ishte besuar, dhe derdhëm qumështin mes nesh; por arrita ta merrja letrën; dhe, duke e kërcënuar me pasoja të rënda po s'u kthye shpejt në shtëpi, ndenja nën mur dhe e lexova shkrimin e dashur të zonjushës Keti. Ishte më i thjeshtë e më elokuent se ai i kushëririt të saj, shumë i bukur dhe shumë budallaqe. Tunda kokën dhe hyra në shtëpi duke u menduar.

Meqë dita ishte me shi, ajo s'mund të zbavitej duke u endur nëpër park; kështu që, kur mbaroi mësimet e mëngjesit, iu drejtua ngushëllimit të sirtarit. I ati ishte ulur e lexonte pranë tryezës; dhe unë, me qëllim, kisha gjetur një punë të vogël te ca

thekë të shqepura të perdes së dritares, duke i mbajtur sytë të ngulur mbi veprimet e saj.

Asnjë zog që kthehet në një fole të plaçkitur, të cilën e kishte lënë plot me zogj që cicërinin, s'ka shprehur ndonjëherë një dëshpërim më të plotë në britmat e në përpëlitjet e tij plot ankth, sesa ajo me atë „Oh!“ të vetëm; dhe me ndryshimin që ia shpërfytyroi fytyrën e saj pak më parë të lumtur. Zoti Linton ngriti sytë.

— Ç'ke, e dashur? Mos e vrave veten? — tha ai.

Toni dhe vështrimi i tij e siguruan se *ai* s'e kishte zbuluar thesarin.

— Jo, babi... — gulçoi ajo. — Elen! Elen! Eja lart... jam keq!

Iu binda thirrjes dhe e shoqërova jashtë.

— Oh, Elen! Ti i ke, — nisi ajo menjëherë, duke rënë në gjunjë, kur mbetëm të mbyllura vetëm. — O, m'i jep, dhe s'do ta bëj më kurrë, kurrë! Mos i trego babit. S'i ke treguar babit, Elen, thuaj që s'i ke treguar! Kam qenë jashtëzakonisht e prapë, por s'do ta bëj më!

Me një rreptësi serioze në sjellje, i thashë të ngrihej.

— Kështu, — thirra unë, — zonjusha Katerina, paske shkuar mjaft larg, me sa duket: ke të drejtë të të vijë turp për to! Ç'tufë e bukur plehrash studion në orët e lira, sigurisht! Pse, janë aq të mira sa të shtypen! Dhe ç'kujton se do të mendojë i zoti, kur t'ia tregoj? S'ia kam treguar ende, por s'ke pse ta kujtosh se do t'i ruaj të fshehtat e tua qesharake. Turp! Dhe duhet ta kesh nisur ti shkrimin e këtyre marrëzirave: atij s'do t'i kishte shkuar ndër mend ta fillonte, jam e sigurt.

— S'e nisa unë! S'e nisa unë! — ngashëroi Keti, sikur t'i plaste zemra. — S'e kisha menduar asnjëherë ta doja gjersa...

— Ta *doje*! — thirra unë, me sa më shumë përbuzje që munda ta shqiptoja fjalën. — Ta *doje*! Ka dëgjuar ndonjëherë njeri gjë të tillë! Njësoj do të mund të flisja edhe unë se e dua mullixhiun që vjen një herë në vit të na blejë grurin. Dashuri e bukur, vërtet, kur e ke parë Lintonin, të dyja herët bashkë, mezi katër orë në

jetën tënde! Ja tani plehrat prej foshnje. Po shkoj me to në bibliotekë; dhe do të shohim ç'thotë yt atë për një *dashuri* të tillë.

Ajo u hodh drejt letrave të saj të çmuara, por unë i mbajta lart mbi kokë; dhe atëherë ajo derdhi lutje të tjera të çmendura që t'i digjja, të bëja çdo gjë veç t'i tregoja. Dhe, meqë isha vërtet po aq e prirë të qeshja sa të qortoja, sepse e quaja të gjithë këtë kotësi vajze, më në fund u zbuta disi dhe e pyeta:

— Po të pranoj t'i djeg, a do të më premtosh me besë se s'do të dërgosh e s'do të marrësh më asnjë letër, as libër (sepse e shoh që i ke dërguar libra), as tufa flokësh, as unaza, as lodra?

— Ne s'dërgojmë lodra! — thirri Katerina, me krenarinë që ia mundi turpin.

— As asgjë fare, atëherë, zonja ime! — i thashë. — Po s'premtove, ja ku po shkoj.

— Premtoj, Elen! — thirri ajo, duke më kapur fustanin. — Oh, hidhi në zjarr, hidhi, hidhi!

Por, kur nisa t'i hapja vend me shufrën e zjarrit, flijimi qe tepër i dhimbshëm për t'u duruar. Ajo m'u lut me zjarr t'i kursej një a dy.

— Një a dy, Elen, t'i mbaj për hatër të Lintonit!

E zgjidha shaminë dhe nisa t'i hidhja brenda nga një qoshe, dhe flaka u përdredh lart nëpër oxhak.

— Do ta kem një, o e mjerë mizore! — ulëriti ajo, duke e futur dorën në zjarr e duke nxjerrë ca copa gjysmë të djegura, në kurriz të gishtave të saj.

— Shumë mirë; dhe unë do të mbaj ca për t'ia treguar babit! — iu përgjigja, duke i shkundur të tjerat sërish në tufë e duke u kthyer prapë drejt derës.

Ajo i zbrazi copat e nxira në flakë dhe më bëri shenjë ta mbaroja flijimin. U bë; e trazova hirin dhe e varrosa nën një lopatë qymyr; dhe ajo, pa folur, me një ndjenjë fyerjeje të thellë, u tërhoq në dhomën e saj. Unë zbrita t'i thosha zotërisë tim se e

përzjera e zonjës së re gati kishte kaluar, por që gjykova se ishte më mirë të shtrihej pak.

S'deshi të hante drekë; por u duk sërish për çaj, e zbehtë dhe e skuqur rreth syve, dhe çuditërisht e shtruar nga pamja e jashtme.

Mëngjesin tjetër iu përgjigja letrës me një copë letër ku shkruhej: „Zotëria i ri Hithklif lutet të mos i dërgojë më letra zonjushës Linton, sepse ajo s'do t'i pranojë.“ Dhe që atëherë djali i vogël vinte me xhepa bosh.

Kapitulli XXII

Vera po mbaronte, dhe po mbaronte edhe vjeshta e hershme: kishte kaluar Shën Mëhilli,[55] por korrjet atë vit u vonuan, dhe disa nga arat tona ende s'ishin mbledhur.

Zoti Linton dhe e bija shpesh dilnin të shëtisnin mes korrësve; kur u bartën duajt e fundit, ndenjën gjer në muzg, dhe, meqë mbrëmja doli e ftohtë dhe e lagësht, zotëria im zuri një të ftohur të rëndë, që iu ngul me kokëfortësi në mushkëri dhe e mbajti brenda gjatë gjithë dimrit, pothuajse pa ndërprerje.

Keti e shkretë, e trembur dhe e ndarë nga romanca e saj e vogël, ishte bërë shumë më e trishtë e më e plogësht që kur e la; dhe i ati ngulmoi të lexonte më pak e të lëvizte më shumë. S'e kishte më shoqërinë e tij; unë e quajta detyrë t'ia mbushja mungesën, sa më shumë që të mundja, me timen; një zëvendësim i pamjaftueshëm, sepse mund të kursej vetëm dy a tri orë nga punët e mia të shumta të përditshme për t'i ndjekur hapat, dhe pastaj shoqëria ime dukej qartë më pak e dëshirueshme se e tija.

Një pasdite tetori, a fillim nëntori, një pasdite e freskët dhe e lagësht, kur bari e shtigjet fëshfërinin nga gjethet e lagura e të thara, dhe qielli i ftohtë e i kaltër ishte gjysmë i fshehur nga re, rripa gri të errët që ngjiteshin shpejt nga perëndimi e paralajmëronin shi të bollshëm, i kërkova zonjës sime të re ta linte

[55] Shën Mëhilli (*Michaelmas*): festa e Shën Mëhillit, më 29 shtator; në Angli shënonte fundin e korrjeve.

shëtitjen, sepse isha e sigurt se do të binte shi. Ajo nuk pranoi; dhe unë vesha pa dëshirë një mantel dhe mora çadrën për ta shoqëruar në një shëtitje gjer në fund të parkut: një shëtitje e zakonshme që e parapëlqente zakonisht kur ishte e mërzitur; dhe pa ndryshim ishte e mërzitur kur zoti Edgar ishte më keq se zakonisht: gjë që s'dihej kurrë nga rrëfimi i tij, por që e merrnim me mend edhe ajo, edhe unë, nga heshtja e tij e shtuar dhe nga melankolia e fytyrës.

Ajo ecte e trishtë; s'kishte më vrapime e kërcime tani, ndonëse era e ftohtë mund ta kishte tunduar fare mirë për një garë. Dhe shpesh, me bisht të syrit, e shihja që ngrinte dorën e fshinte diçka nga faqja.

Vështrova përreth për ndonjë mënyrë që t'ia largoja mendimet. Në njërën anë të rrugës ngrihej një brinjë e lartë dhe e ashpër, ku lajthitë dhe lisat e rrëgjuar, me rrënjët gjysmë të zbuluara, mbaheshin me pasiguri: dheu ishte tepër i shkrifët për lisat; dhe erërat e forta kishin përkulur disa gati horizontalisht. Në verë, zonjusha Katerina kënaqej të ngjitej nëpër këto trungje dhe të ulej nëpër degë, duke u lëkundur njëzet këmbë mbi tokë; dhe unë, e kënaqur me shkathtësinë e saj dhe me zemrën e saj të lehtë prej fëmije, prapë e quaja të drejtë ta qortoja sa herë që e kapja në një lartësi të tillë; por në mënyrë që ajo ta dinte se s'kishte nevojë të zbriste. Nga dreka gjer në çaj rrinte shtrirë në djepin e saj që e lëkundte era, pa bërë asgjë veç duke kënduar me vete këngë të vjetra (dija ime prej dadoje), ose duke vështruar zogjtë, bashkëbanorët e saj, që ushqenin të vegjlit e i joshnin të fluturonin, ose duke u strukur me sy mbyllur, gjysmë duke menduar, gjysmë duke ëndërruar, më e lumtur nga ç'mund ta shprehin fjalët.

— Shiko, zonjushë! — thirra unë, duke treguar një kthinë nën rrënjët e një peme të përdredhur. — Dimri s'ka ardhur ende. Ja një lule e vogël atje lart, sythi i fundit nga ato lule këmbanë të panumërta që i mbulonin ato shkallë bari në korrik me një mje-

gull ngjyrë jargavani. A do të ngjitesh ta këputësh e t'ia tregosh babit?

Keti e vështroi gjatë lulen e vetmuar që dridhej në strehën e saj prej dheu, dhe m'u përgjigj më në fund:

— Jo, s'do ta prek; por duket e trishtë, apo jo, Elen?

— Po, — vërejta unë, — gati po aq e rrëgjuar e pa shpirt sa ti: faqet i ke pa gjak; të kapemi për dore e të vrapojmë. Je kaq e rënë, sa guxoj të them se do të mund të të arrij.

— Jo, — përsëriti ajo, dhe vazhdoi të ecte ngadalë, duke u ndalur herë pas here të mendohej mbi një copë myshk, mbi një tufë bari të zbardhur a mbi një kërpudhë që shpërndante portokallin e saj të ndezur mes grumbujve të gjetheve të murrme; dhe herë pas here dora i ngrihej drejt fytyrës së kthyer mënjanë.

— Katerinë, pse po qan, e dashur? — e pyeta, duke iu afruar e duke i hedhur krahun mbi sup. — S'duhet të qash ngaqë babi është ftohur; ji mirënjohëse që s'është diçka më e keqe.

Tani ajo s'i përmbajti më lotët; frymën ia mbytnin ngashërimat.

— Oh, *do të jetë* diçka më e keqe, — tha ajo. — Dhe ç'do të bëj kur të më lini babi dhe ti, e të mbetem vetëm? S'mund t'i harroj fjalët e tua, Elen: i kam gjithmonë në vesh. Si do të ndryshojë jeta, sa e zymtë do të jetë bota, kur të keni vdekur babi dhe ti.

— Askush s'mund ta dijë nëse s'do të vdesësh ti para nesh, — iu përgjigja. — Është keq ta parashikosh të keqen: do të shpresojmë se kemi vite e vite përpara para se të shkojë ndonjëri prej nesh. I zoti është i ri, dhe unë jam e fortë, mezi dyzet e pesë vjeçe. Nëna ime rroi gjer në tetëdhjetë, një plakë e gëzuar gjer në fund. Dhe, sikur zoti Linton të rronte gjersa të shihte të gjashtëdhjetat, do të ishin më shumë vjet nga ç'ke numëruar ti, zonjushë. Dhe a s'do të ishte budallallëk të vajtosh një fatkeqësi më shumë se njëzet vjet përpara?

— Por halla Izabela ishte më e re se babi, — vërejti ajo, duke ngritur sytë me një shpresë të ndrojtur për të kërkuar më shumë ngushëllim.

— Hallën Izabela s'e kishim ne, ti dhe unë, për t'u kujdesur për të, — iu përgjigja. — Ajo s'ishte aq e lumtur sa i zoti: s'kishte për se të rronte aq sa ai. Gjithë sa duhet të bësh ti, është t'i shërbesh mirë babait, ta gëzosh duke e lënë të të shohë të gëzuar, dhe të shmangesh t'i japësh shqetësim për çfarëdo gjëje: mbaje mend, Keti! S'do ta fsheh: mund ta vrasësh, po të ishe e egër dhe e pamatur, dhe të ushqeje një dashuri budallaqe e të sajuar për të birin e një njeriu që do të gëzohej ta shihte në varr; dhe po ta linte ta kuptonte se po mundohesh për ndarjen që ai e pa të arsyeshme ta bënte.

— S'mundohem për asgjë në botë veç sëmundjes së babit, — u përgjigj shoqja ime. — S'më bëhet vonë për asgjë në krahasim me babin. Dhe kurrë, kurrë, oh, kurrë, për sa kohë të kem mendtë, s'do të bëj asnjë veprim e s'do të them asnjë fjalë që ta mërzisë. E dua më shumë se veten, Elen; dhe e di nga kjo: lutem çdo natë që të rroj pas tij, sepse më mirë të jem e mjerë unë sesa të jetë ai; kjo provon se e dua më shumë se veten.

— Fjalë të mira, — iu përgjigja. — Por duhet ta provojnë edhe veprat; dhe, pasi të shërohet ai, kujdes të mos i harrosh vendimet e marra në orën e frikës.

Ndërsa flisnim, iu afruam një dere që hapej nga rruga; dhe zonja ime e re, duke u ndriçuar sërish si diell, u ngjit dhe u ul në majë të murit, duke u zgjatur për të mbledhur ca kaçe që skuqeshin në degët e sipërme të trëndafilave të egër, që i bënin hije anës së rrugës: kokrrat e poshtme ishin zhdukur, por të sipërmet mund t'i arrinin vetëm zogjtë, veç nga vendi ku ishte tani Keti.

Duke u zgjatur për t'i këputur, i ra kapela; dhe, meqë dera ishte e mbyllur, propozoi të zbriste duke u kapur për ta marrë. I thashë të kishte kujdes se mos rrëzohej, dhe ajo u zhduk me shkathtësi.

Por kthimi s'ishte aq i lehtë: gurët ishin të lëmuar e të suvatuar mirë, dhe shkurret e trëndafilit e ferrat e shpërndara s'mund të jepnin asnjë ndihmë për t'u ngjitur sërish. Unë, si budallaqe, s'e kujtova këtë gjersa e dëgjova të qeshte e të thërriste:

— Elen! Do të të duhet të sjellësh çelësin, përndryshe duhet të vrapoj rrotull gjer te shtëpiza e portierit. S'i ngjitem dot ledheve nga kjo anë!

— Rri ku je, — iu përgjigja. — E kam tufën e çelësave në xhep; ndoshta mund ta hap; po s'munda, do të shkoj.

Katerina zbavitej duke kërcyer tutje-tëhu para derës, ndërsa unë provoja njëri pas tjetrit të gjithë çelësat e mëdhenj. E kisha vënë edhe të fundin dhe pashë se asnjë s'bënte; kështu që, duke ia përsëritur dëshirën të rrinte aty, isha gati të nxitoja në shtëpi sa më shpejt që të mundja, kur më ndali një zhurmë që po afrohej. Ishte troku i një kali; vallja e Ketit pushoi; dhe pas një minute pushoi edhe kali.

— Kush është? — pëshpërita unë.

— Elen, sikur ta hapje derën, — më pëshpëriti shoqja ime me ankth.

— Ho, zonjusha Linton! — thirri një zë i thellë (i kalorësit). — Më vjen mirë që të takoj. Mos nxito të hysh, sepse kam një shpjegim për të kërkuar e për ta marrë.

— S'do t'ju flas, zoti Hithklif! — u përgjigj Katerina. — Babi thotë se jeni njeri i lig dhe se e urreni edhe atë, edhe mua; dhe Elen thotë të njëjtën gjë.

— Kjo s'ka të bëjë me punën, — tha Hithklifi (ishte ai). — Djalin tim s'e urrej, mendoj; dhe pikërisht për të të kërkoj vëmendjen. Po! Ke arsye të skuqesh. Para dy a tre muajsh, a s'e kishe zakon t'i shkruaje Lintonit? T'i bëje dashuri për lojë, ë? E meritonit që të dy kamxhikun për këtë! Sidomos ti, më e madhja dhe, siç po del, më pak e ndjeshmja. I kam letrat e tua, dhe po më bëre ndonjë paturpësi, do t'ia dërgoj babait tënd. Mendoj se u lodhe nga zbavitja dhe e le, apo jo? Hë mirë, bashkë me të

e le edhe Lintonin, në Kënetën e Dëshpërimit.[56] Ai e kishte me gjithë mend: ishte i dashuruar, vërtet. Aq e vërtetë sa jam gjallë: po vdes për ty; po i thyhet zemra nga paqëndrueshmëria jote; jo me figurë, por vërtet. Ndonëse Heretoni e ka bërë gazin e përhershëm prej gjashtë javësh, dhe unë kam përdorur masa më serioze e jam përpjekur ta tremb që ta lërë idiotësinë, ai bëhet çdo ditë më keq, dhe do të jetë nën dhe para verës, po s'e shërove ti!

— Si mund t'i gënjesh kaq hapur fëmijës së shkretë? — thirra unë nga brenda. — Të lutem, vazhdo rrugën! Si mund të sajosh me dashje gënjeshtra kaq të mjera? Zonjusha Keti, do ta rrëzoj bravën me gur; mos i beso ato marrëzira të ndyra. E ndien vetë që është e pamundur që dikush të vdesë nga dashuria për një të huaj.

— S'e dija që kishte përgjues, — mërmëriti maskarai i zbuluar. — E nderuara zonja Din, ty të dua, por s'e dua lojën tënde të dyfishtë, — shtoi ai me zë të lartë. — Si mund të gënjesh ti kaq hapur, sa të pohosh se e urreja „fëmijën e shkretë“? Dhe të sajosh përralla me lugetër për ta trembur nga pragu im? Katerina Linton (vetë emri më ngroh), vajza ime e bukur, do të jem larg shtëpisë gjithë këtë javë: shko e shiko nëse s'kam thënë të vërtetën; shko, ashtu, e dashur! Përfytyro vetëm babain tënd në vendin tim, dhe Lintonin në tëndin; pastaj mendo sa do ta çmoje të dashurin tënd të shkujdesur, po të mos pranonte të lëvizte asnjë hap për të të ngushëlluar, kur t'i lutej vetë yt atë; dhe mos bjer, nga budallallëku i pastër, në të njëjtin gabim. Betohem, për shpëtimin e shpirtit tim, se po shkon drejt varrit, dhe askush veç teje s'mund ta shpëtojë!

Brava u lëshua, dhe unë dola.

— Betohem se Lintoni po vdes, — përsëriti Hithklifi, duke më vështruar ngultas. — Dhe hidhërimi e zhgënjimi po ia shpejtojnë vdekjen. Neli, po s'e le të shkojë, mund të vish vetë në këmbë. Por

[56] Kënetа e Dëshpërimit (*Slough of Despond*): nga *Udhëtimi i shtegtarit* (1678) i John Bunyan-it, kënetа ku zhytet shtegtari i rënduar nga mëkatet.

unë s'do të kthehem gjer javën tjetër në këtë kohë; dhe mendoj se edhe vetë zotëria yt vështirë se do ta kundërshtonte që ajo të vizitonte kushëririn e saj!

— Hyr brenda, — i thashë, duke e kapur Ketin nga krahu e duke e detyruar gjysmë me forcë të hynte sërish, sepse ajo ngurronte, duke vështruar me sy të trazuar tiparet e atij që fliste, tepër të rrepta për ta shprehur mashtrimin e tij të brendshëm.

Ai e afroi kalin dhe, duke u përkulur, vërejti:

— Zonjusha Katerina, do ta pranoj para teje që kam pak durim me Lintonin; dhe Heretoni e Jozefi kanë edhe më pak. Do ta pranoj që është me njerëz të ashpër. Ai vuan për mirësi, si edhe për dashuri; dhe një fjalë e mirë prej teje do të ishte ilaçi i tij më i mirë. Mos ua vër veshin paralajmërimeve mizore të zonjës Din, por ji bujare dhe gjej mënyrë ta shohësh. Të ëndërron ditë e natë, dhe s'ka mënyrë ta bindësh se s'e urren, meqë as s'i shkruan, as s'i vjen.

E mbylla derën dhe rrokullisa një gur për ta ndihmuar bravën e lëshuar ta mbante; dhe, duke hapur çadrën, e tërhoqa nën të atë që kisha në kujdes, sepse shiu nisi të frynte nëpër degët rënkuese të pemëve dhe na paralajmëroi të mos vonoheshim.

Nxitimi ynë s'na la të bënim asnjë koment për takimin me Hithklifin, ndërsa ecnim me hapa të gjatë drejt shtëpisë; por e mora me mend nga instinkti se zemrën e Katerinës tani e mbulonte një errësirë e dyfishtë. Tiparet i kishte aq të trishta, sa s'dukeshin të sajat: dukej qartë se e mbante për të vërtetë çdo rrokje të asaj që kishte dëgjuar.

I zoti kishte shkuar të pushonte para se të hynim ne. Keti hyri tinëz në dhomën e tij ta pyeste si ishte; e kishte zënë gjumi. U kthye dhe më kërkoi të rrija me të në bibliotekë. Pimë çajin bashkë; dhe pastaj ajo u shtri mbi qilim dhe më tha të mos flisja, sepse ishte e lodhur.

Mora një libër dhe bëra sikur lexoja. Sapo kujtoi se isha zhytur në punën time, nisi sërish të qante në heshtje: dukej se tani kjo

ishte zbavitja e saj e preferuar. E lashë ta shijonte për një copë herë; pastaj e qortova, duke i përqeshur e duke i vënë në lojë të gjitha pohimet e zotit Hithklif për të birin, sikur të isha e sigurt se ajo do të binte dakord me mua. Medet! S'pata mjeshtërinë ta kundërshtoja efektin që kishte bërë tregimi i tij: ishte pikërisht ai që kishte dashur ai.

— Mund të kesh të drejtë, Elen, — m'u përgjigj ajo, — por s'do të qetësohem kurrë gjersa ta di. Dhe duhet t'i them Lintonit se s'është faji im që s'i shkruaj, dhe ta bind se s'do të ndryshoj.

Ç'dobi kishin zemërimi e kundërshtimet e mia kundër besimit të saj budalla? Atë natë u ndamë si armiq; por të nesërmen më gjeti në rrugën për te Lartësitë e Stuhishme, pranë ponit të zonjës sime të re kokëfortë. S'e duroja dot ta shihja hidhërimin e saj, fytyrën e saj të zbehtë e të rënë dhe sytë e rëndë; dhe u dorëzova me shpresën e dobët se vetë Lintoni mund të provonte, me mënyrën si do të na priste, sa pak nga ajo histori kishte themel në të vërtetën.

Kapitulli XXIII

Nata me shi kishte sjellë një mëngjes me mjegull, gjysmë brymë, gjysmë vesë shiu; dhe përrenj të përkohshëm na e prisnin shtegun, duke gurgulluar nga lartësitë. Këmbët m'u lagën krejt; isha e nxirë dhe e rënë, tamam në humorin e duhur për t'i zmadhuar këto gjëra të pakëndshme.

Hymë në shtëpinë e fermës nga ana e kuzhinës, që të sigurohesha nëse zoti Hithklif mungonte vërtet, sepse s'i besoja shumë pohimit të tij.

Jozefi dukej i ulur në një lloj parajse të vetmuar, pranë një zjarri që gjëmonte, me një kanë birre mbi tryezë pranë tij, plot me copa të mëdha kuleçi tërshëre të thekur, dhe me llullën e tij të zezë e të shkurtër në gojë.

Katerina vrapoi te vatra të ngrohej. Unë pyeta nëse i zoti ishte brenda.

Pyetja ime mbeti aq gjatë pa përgjigje, sa kujtova se plaku ishte shurdhuar, dhe e përsërita më fort.

— Jo-o! — hungëroi ai, ose më mirë bërtiti nëpër hundë. — Jo-o! Mund të ktheheni nga erdhët.

— Jozef, — thirri një zë gërnjar, njëkohësisht me mua, nga dhoma e brendshme. — Sa herë duhet të të thërras? Kanë mbetur vetëm pak thëngjij të kuq. Jozef! Eja këtë çast.

Thithje të forta llulle dhe një vështrim i vendosur te hekurat e zjarrit treguan se s'kishte vesh për këtë thirrje. Shërbyesja dhe Heretoni s'dukeshin: njëra kishte shkuar për ndonjë punë e

tjetri ishte në punën e tij, ndoshta. E njohëm zërin e Lintonit dhe hymë.

— Oh, shpresoj të vdesësh në ndonjë papafingo, nga uria! — tha djali, duke e marrë ardhjen tonë për atë të shërbëtorit të tij të shkujdesur.

U ndal kur e kuptoi gabimin; kushërira fluturoi drejt tij.

— Ti je, zonjusha Linton? — tha ai, duke ngritur kokën nga krahu i kolltukut të madh ku ishte shtrirë. — Jo, mos më puth. Ma merr frymën. O Zot! Babi tha se do të vije, — vazhdoi ai, pasi e mori pak veten nga përqafimi i Katerinës, ndërsa ajo qëndronte pranë, shumë e penduar. — A do ta mbyllësh derën, të lutem? E le hapur; dhe ato... ato krijesa të *neveritshme* s'sjellin qymyr për zjarrin. Është kaq ftohtë!

E trazova hirin dhe solla vetë një kovë plot. I sëmuri u ankua se e mbulova me hi; por kishte një kollë të mërzitshme dhe dukej me ethe e i sëmurë, kështu që s'ia qortova humorin.

— Hë, Linton, — murmuriti Katerina, kur balli i rrudhur iu lëmua, — a gëzohesh që më sheh? A mund të të bëj ndonjë të mirë?

— Pse s'erdhe më parë? — tha ai. — Duhej të kishe ardhur, në vend që të shkruaje. Më lodhte tmerrësisht të shkruaja ato letra të gjata. Shumë më mirë do të kisha folur me ty. Tani s'e duroj as të flas, as asgjë tjetër. Çuditem ku është Zila! A do të shkosh (duke më vështruar mua) në kuzhinë të shohësh?

S'kisha marrë asnjë falënderim për shërbimin tjetër; dhe, meqë s'kisha dëshirë të vrapoja andej-këtej me urdhrin e tij, iu përgjigja:

— Atje s'ka njeri veç Jozefit.

— Dua të pi, — thirri ai me nerva, duke u kthyer mënjanë. — Zila iku vazhdimisht në Gimerton që kur shkoi babi. Është e mjerueshme! Dhe unë detyrohem të zbres këtu: kanë vendosur të mos më dëgjojnë kurrë lart.

— A kujdeset babai yt për ty, zotëria i vogël Hithklif? — pyeta unë, kur pashë që Katerina u ndal në afrimet e saj miqësore.

— Kujdeset? Të paktën i bën *ata* të kujdesen pak më shumë, — thirri ai. — Të mjerët! E di, zonjusha Linton, që ai kafshë Heretoni qesh me mua? E urrej; vërtet, i urrej të gjithë: janë qenie të neveritshme.

Keti nisi të kërkonte pak ujë; gjeti një kanë në raftin e enëve, mbushi një gotë dhe ia solli. Ai i tha t'i shtonte një lugë verë nga një shishe mbi tryezë; dhe, pasi piu pak, dukej më i qetë dhe tha se ajo ishte shumë e mirë.

— Dhe a gëzohesh që më sheh? — pyeti ajo, duke e përsëritur pyetjen e mëparshme, e kënaqur kur dalloi agimin e zbehtë të një buzëqeshjeje.

— Po, gëzohem. Është diçka e re të dëgjosh një zë si yti! — u përgjigj ai. — Por jam *mërzitur*, sepse s'doje të vije. Dhe babi u betua se faji ishte imi; më quajti gjësend të mjerë, dredharak e pa vlerë, dhe tha se ti më përbuz; dhe se, po të kishte qenë ai në vendin tim, deri tani do të ishte më shumë zot i Grejnxhit se babai yt. Por ti s'më përbuz, apo jo, zonjushë...

— Do të doja të më thoje Katerinë, ose Keti! — e ndërpreu zonja ime e re. — Të përbuz? Jo! Pas babit e Elenit, ty të dua më shumë se cilindo njeri të gjallë. Zotin Hithklif s'e dua, megjithatë; dhe s'guxoj të vij kur të kthehet ai. Do të mungojë shumë ditë?

— Jo shumë, — u përgjigj Lintoni, — por shkon shpesh nëpër shqopishte që kur nisi stina e gjuetisë, dhe mund të rrish një a dy orë me mua kur të mungojë ai. Eja! Thuaj që do të vish! Më duket se me ty s'do të isha gërnjar: ti s'do të më acaroje, dhe do të ishe gjithmonë gati të më ndihmoje, apo jo?

— Po, — tha Katerina, duke ia përkëdhelur flokët e gjata e të buta, — po të mund ta merrja vetëm pëlqimin e babit, do ta kaloja gjysmën e kohës me ty. Linton i bukur! Sikur të ishe vëllai im!

— Dhe atëherë do të më doje po aq sa babain tënd? — vërejti ai, më i gëzuar. — Por babi thotë se do të më doje më shumë se

atë dhe se gjithë botën, po të ishe gruaja ime; ndaj më mirë do të doja të ishe ajo!

— Jo! S'do ta dua kurrë askënd më shumë se babin, — ia ktheu ajo me seriozitet. — Dhe njerëzit ndonjëherë i urrejnë gratë e tyre; por jo motrat e vëllezërit; dhe, po të ishe ky i fundit, do të jetoje me ne, dhe babi do të të donte po aq sa më do mua.

Lintoni mohoi se njerëzit i urrenin ndonjëherë gratë e tyre; por Keti pohoi se po, dhe, me urtësinë e saj, solli si shembull neverinë e babait të tij për hallën e saj.

U përpoqa t'ia ndaloja gjuhën e pamatur; s'ia dola, gjersa nxori gjithçka që dinte. Zotëria i vogël Hithklif, shumë i acaruar, pohoi se tregimi i saj ishte i rremë.

— Ma tha babi; dhe babi s'thotë gënjeshtra! — u përgjigj ajo me paturpësi.

— Babai i*m* e përbuz tëndin! — thirri Lintoni. — E quan budalla tinëzar!

— I yti është njeri i lig, — ia ktheu Katerina, — dhe ti je shumë i prapë që guxon të përsëritësh ç'thotë ai. Duhet të jetë i lig, që e bëri hallën Izabela ta linte ashtu siç e la!

— S'e la ajo, — tha djali. — S'do të më kundërshtosh!

— E la! — thirri zonja ime e re.

— Hë mirë, do të të them t*y* diçka! — tha Lintoni. — Nëna jote e urrente babain tënd, ja!

— Oh! — thirri Katerina, tepër e tërbuar për të vazhduar.

— Dhe e donte timin! — shtoi ai.

— O gënjeshtar i vogël! Tani të urrej, — tha ajo duke gulçuar, dhe fytyra iu skuq nga zemërimi.

— E donte! E donte! — këndoi Lintoni, duke u zhytur në kthinën e karriges së tij dhe duke e mbështetur kokën pas, që ta shijonte trazimin e kundërshtares, që qëndronte pas tij.

— Pusho, zotëria i vogël Hithklif! — i thashë. — Edhe kjo është historia e babait tënd, mendoj.

— S'është; ti mbaje gjuhën! — m'u përgjigj ai. — E donte, e donte, Katerinë, e donte, e donte!

Keti, jashtë vetes, e shtyu fort karrigen dhe e bëri të binte mbi njërin krah. Atë e kapi menjëherë një kollë që i zinte frymën, dhe që shpejt ia mbaroi triumfin.

Zgjati aq shumë sa trembi edhe mua. Sa për kushërirën, ajo qau me gjithë fuqinë e saj, e tmerruar nga e keqja që kishte bërë, ndonëse s'tha asgjë.

E mbajta gjersa kriza u shter. Pastaj ai më shtyu tutje dhe e uli kokën, në heshtje. Edhe Katerina i ndali vajtimet, u ul përballë dhe vështroi me solemnitet zjarrin.

— Si ndihesh tani, zotëria i vogël Hithklif? — pyeta pasi prita dhjetë minuta.

— Do të doja që *ajo* të ndihej si unë, — m'u përgjigj ai, — krijesë dashakeqe e mizore! Heretoni s'më prek kurrë: s'më ka goditur kurrë në jetën e tij. Dhe sot isha më mirë, dhe ja... — Zëri iu shua në një qaravitje.

— *Unë* s'të godita! — mërmëriti Keti, duke kafshuar buzën për të ndalur një shpërthim tjetër mallëngjimi.

Ai psherëtiu e rënkoi si dikush që vuan shumë; dhe vazhdoi kështu një çerek ore, me qëllim, me sa dukej, që ta mundonte kushërirën, sepse, sa herë që i kapte një ngashërimë të mbytur, i shtonte dhimbje e mallëngjim të ri lakimeve të zërit.

— Më vjen keq që të lëndova, Linton! — tha ajo më në fund, e munduar përtej durimit. — Por *mua* s'do të më kishte lënduar ajo e shtyrë e vogël; dhe s'e kisha idenë që mund të të lëndonte as ty. S'je kaq i dobët, apo jo, Linton? Mos më lër të shkoj në shtëpi duke menduar se të kam bërë keq! Përgjigju, më fol.

— S'mund të të flas, — murmuriti ai. — Më ke lënduar aq shumë, sa do të rri zgjuar gjithë natën, duke u mbytur nga kjo kollë! Po ta kishe ti, do ta dije ç'është; por ti do të flesh rehat, ndërsa unë do të jem në agoni, dhe pa njeri pranë! Çuditem si

do të të pëlqente t'i kaloje ato net të tmerrshme! — Dhe nisi të vajtonte me zë, nga mëshira e madhe për veten.

— Meqë e ke zakon të kalosh net të tmerrshme, — i thashë, — s'do të jetë zonjusha ajo që ta prish rehatinë: do të ishe njësoj, edhe sikur të mos kishte ardhur kurrë. Megjithatë, ajo s'do të të shqetësojë më; dhe ndoshta do të qetësohesh kur të të lëmë.

— Duhet të iki? — pyeti Katerina me trishtim, duke u përkulur mbi të. — Do që të iki, Linton?

— S'mund ta ndreqësh atë që ke bërë, — u përgjigj ai me nerva, duke u tërhequr prej saj, — veç po ta bësh më keq, duke më ngacmuar gjersa të më zënë ethet!

— Mirë, atëherë duhet të iki? — përsëriti ajo.

— Lërmë rehat, të paktën, — tha ai. — S'e duroj dot të folurën tënde!

Ajo ngurroi dhe i kundërshtoi bindjet e mia për t'u nisur një copë herë të mërzitshme; por, meqë ai as s'ngriti sytë, as s'foli, më në fund bëri një lëvizje drejt derës, dhe unë e ndoqa.

Na ktheu mbrapsht një britmë: Lintoni kishte rrëshqitur nga ndenjësja mbi gurin e vatrës dhe ishte shtrirë duke u përpëlitur nga prapësia e pastër e një fëmije të llastuar e të sëmurë, të vendosur të jetë sa më i hidhur e sa më i mundimshëm që të mundet.

Nga sjellja e tij ia mata krejt natyrën dhe pashë menjëherë se do të ishte marrëzi të përpiqesha t'ia bëja qejfin. Jo kështu shoqja ime: ajo u kthye me vrap e tmerruar, u gjunjëzua, qau, e qetësoi dhe iu lut, gjersa ai pushoi nga mungesa e frymës, aspak nga pendimi që po e mundonte.

— Do ta ngre mbi stol, — thashë unë, — dhe le të rrokulliset sa të dojë; s'mund të ndalemi ta shikojmë. Shpresoj se tani je e bindur, zonjusha Keti, se s'je ti ajo që mund t'i bëjë mirë, dhe se gjendja e shëndetit të tij s'vjen nga dashuria për ty. Ja, ja ku është! Hajde të ikim: sapo ta kuptojë që s'ka njeri pranë t'ia çajë kokën marrëzive të tij, do të gëzohet të rrijë i qetë!

Ajo i vuri një jastëk nën kokë dhe i ofroi pak ujë; ai e refuzoi ujin dhe u përpëlit i parehatshëm mbi jastëk, sikur të ishte gur a trung druri.

Ajo u përpoq t'ia rregullonte më rehat.

— S'më bën ky, — tha ai, — s'është mjaft i lartë!

Katerina solli një tjetër dhe e vuri sipër.

— Ky është *tepër* i lartë! — murmuriti krijesa ngacmuese.

— Si duhet ta rregulloj atëherë? — pyeti ajo e dëshpëruar.

Ai u mbështoll pas saj, ndërsa ajo ishte gjysmë e gjunjëzuar pranë stolit, dhe e bëri supin e saj mbështetëse.

— Jo, kështu s'bën! — i thashë. — Do të mjaftohesh me jastëkun, zotëria i vogël Hithklif! Zonjusha ka humbur tepër kohë me ty; s'mund të rrimë më as pesë minuta.

— Po, po, mund të rrimë! — u përgjigj Keti. — Tani është i mirë e i duruar. Po fillon të mendojë se unë do të vuaj shumë më tepër se ai sonte, po të besoj se është më keq nga vizita ime; dhe atëherë s'do të guxoj të vij më. Thuaj të vërtetën për këtë, Linton; sepse s'duhet të vij, po të të kem lënduar.

— Duhet të vish, që të më shërosh, — u përgjigj ai. — Duhet të vish sepse më ke lënduar: e di që më ke lënduar, jashtëzakonisht! S'isha aq keq kur hyre, sa jam tani; apo jo?

— Por e ke bërë veten keq duke qarë e duke u zemëruar.

— S'e bëra unë të gjithë këtë, — tha kushërira e tij. — Megjithatë, tani do të jemi miq. Dhe ti më do; do të doje të më shihje ndonjëherë, vërtet?

— Të thashë që po! — u përgjigj ai me padurim. — Ulu mbi stol e lërmë të mbështetem në gjurin tënd. Kështu bënte mamaja, pasdite të tëra. Rri fare e qetë e mos fol; por mund të këndosh një këngë, po di të këndosh; ose mund të thuash një baladë të bukur, të gjatë e interesante, nga ato që më premtove të m'i mësoje; ose një përrallë. Më mirë një baladë, megjithatë; fillo.

Katerina tha më të gjatën që i kujtohej. Kjo punë i kënaqi shumë të dy. Lintoni donte një tjetër, e pas asaj edhe një tjetër,

pavarësisht nga kundërshtimet e mia të forta; dhe kështu vazhduan, gjersa ora ra dymbëdhjetë dhe e dëgjuam Heretonin në oborr, që po kthehej për drekë.

— Dhe nesër, Katerinë, a do të jesh këtu nesër? — pyeti Hithklifi i ri, duke ia mbajtur fustanin, ndërsa ajo ngrihej pa dëshirë.

— Jo! — u përgjigja unë. — As pasnesër. — Megjithatë, ajo dha qartë një përgjigje tjetër, sepse balli i tij u çel kur ajo u përkul dhe i pëshpëriti në vesh.

— Nesër s'do të shkosh, mbaje mend, zonjushë! — nisa unë kur dolëm nga shtëpia. — S'e ke ndër mend, apo jo?

Ajo buzëqeshi.

— Oh, do të kem kujdes të madh! — vazhdova unë. — Do ta ndreq atë bravë, dhe s'do të mund të ikësh nga asnjë rrugë tjetër.

— Mund ta kapërcej murin, — tha ajo duke qeshur. — Grejnxhi s'është burg, Elen, dhe ti s'je gardiania ime. Dhe pastaj, jam gati shtatëmbëdhjetë vjeçe. Jam grua; dhe jam e sigurt se Lintoni do të shërohej shpejt, po të më kishte mua të kujdesesha për të. Jam më e madhe se ai, e di, dhe më e mençur, më pak fëmijë, apo jo? Dhe ai shpejt do të bëjë siç t'i them, me pak lajka. Është një shpirt i vogël i bukur kur është i mirë. Do ta përkëdhelja aq shumë, po të ishte imi. S'do të grindeshim kurrë, apo jo, pasi të mësoheshim me njëri-tjetrin? S'të pëlqen, Elen?

— Të më pëlqejë? — thirra unë. — Copa më gërnjare e një shkopi të sëmurë që është përpjekur ndonjëherë të arrijë katërmbëdhjetë vjeç! Për fat, siç e mori me mend zoti Hithklif, s'do t'i arrijë të njëzetat! Dyshoj nëse do ta shohë pranverën, në të vërtetë; dhe humbje e vogël për familjen e tij, kurdo që të ikë; dhe fat për ne që e mori i ati. Sa më me mirësi ta trajtonin, aq më i mërzitshëm e më egoist do të bëhej! Më vjen mirë që s'ke asnjë mundësi ta kesh burrë, zonjusha Katerina!

Shoqja ime u bë serioze kur dëgjoi këtë fjalim. T'i flisje për vdekjen e tij kaq pa kujdes ia lëndonte ndjenjat.

— Është më i vogël se unë, — u përgjigj ajo, pas një heshtjeje të gjatë meditimi, — dhe duhet të rrojë më gjatë; do të rrojë; duhet të rrojë po aq sa unë. Është po aq i fortë tani sa kur erdhi për herë të parë në Veri, jam e sigurt. Ka vetëm një të ftohur, njësoj si babi. Ti thua se babi do të shërohet; e pse jo edhe ai?

— Mirë, mirë, — thirra unë, — në fund të fundit, s'kemi pse e vrasim mendjen; sepse dëgjo, zonjushë, dhe mbaje mend, do ta mbaj fjalën: po u përpoqe të shkosh sërish te Lartësitë e Stuhishme, me mua a pa mua, do t'i tregoj zotit Linton; dhe, po s'e lejoi ai, miqësia me kushëririn tënd s'duhet të rindizet.

— Është rindezur! — mërmëriti Keti e nxirë.

— S'duhet të vazhdojë, atëherë! — i thashë.

— Do ta shohim! — qe përgjigjja e saj, dhe u nis me galop, duke më lënë të mundohesha pas.

Arritëm të dyja në shtëpi para orës së drekës: zotëria im kujtoi se ishim endur nëpër park, dhe prandaj s'kërkoi asnjë shpjegim për mungesën tonë. Sapo hyra, nxitova t'i ndërroja këpucët e çorapet e qullura; por ndenja aq e gjatë te Lartësitë e kishte bërë të keqen. Të nesërmen në mëngjes mbeta në shtrat; dhe për tri javë mbeta e paaftë t'u shikoja detyrave të mia: një fatkeqësi që s'e kisha provuar kurrë para asaj kohe, dhe kurrë, falë Zotit, që atëherë.

Zonja ime e vogël u soll si engjëll, duke ardhur të më shërbente e të më gëzonte vetminë: ndenja e mbyllur më ligështoi jashtëzakonisht. Është e mërzitshme për një njeri të gjallë e të zënë me punë; por pak kanë arsye më të vogla për t'u ankuar se unë. Sapo Katerina dilte nga dhoma e zotit Linton, dukej pranë shtratit tim. Dita e saj ndahej mes nesh; asnjë zbavitje s'i merrte asnjë minutë: i linte pas dore vaktet, mësimet e lojërat; dhe ishte infermierja më e dashur që ka ruajtur ndonjëherë të sëmurë: duhet të kishte zemër të ngrohtë, kur e donte kaq shumë të atin, që të më jepte kaq shumë edhe mua!

Thashë që ditët e saj ndaheshin mes nesh; por i zoti tërhiqej herët, dhe unë zakonisht s'kisha nevojë për asgjë pas orës gjashtë; kështu që mbrëmja ishte e saja.

E shkreta! S'e mendova kurrë ç'bënte pas çajit. Dhe, ndonëse shpesh, kur hynte të më thoshte natën e mirë, i vija re një ngjyrë të freskët në faqe dhe një të kuqe të lehtë mbi gishtat e hollë, në vend që ta përfytyroja këtë ngjyrë të marrë hua nga një udhëtim i ftohtë me kalë nëpër shqopishte, ia vija fajin zjarrit të nxehtë në bibliotekë.

Kapitulli XXIV

Kur mbaruan tri javët, munda ta lija dhomën e të lëvizja nëpër shtëpi. Dhe herën e parë që ndenja zgjuar në mbrëmje, i kërkova Katerinës të më lexonte, sepse sytë i kisha të dobët. Ishim në bibliotekë, se i zoti kishte shkuar të flinte; ajo pranoi, mjaft pa dëshirë, m'u duk; dhe, duke menduar se librat e mi s'i pëlqenin, i thashë të zgjidhte vetë atë që do të lexonte.

Ajo zgjodhi një nga të preferuarit e saj dhe vazhdoi rregullisht rreth një orë; pastaj nisën pyetjet e shpeshta.

— Elen, s'je lodhur? A s'do të ishte më mirë të shtriheshe tani? Do të sëmuresh, po rrite kaq gjatë zgjuar, Elen.

— Jo, jo, e dashur, s'jam lodhur, — i përgjigjesha vazhdimisht.

Kur pa se s'më lëvizte dot, provoi një mënyrë tjetër për ta treguar neverinë për punën e saj. Kaloi te gogësitjet, te shtriqjet, dhe:

— Elen, jam lodhur.

— Lëre atëherë e të flasim, — iu përgjigja.

Kjo qe më keq: ajo u mërzit, psherëtiu dhe pa orën gjer në tetë; dhe më në fund shkoi në dhomën e saj, krejt e mposhtur nga gjumi, po të gjykoje nga pamja e saj gërnjare dhe e rënduar dhe nga fërkimi i pandërprerë që u bënte syve.

Natën tjetër dukej edhe më e paduruar; dhe të tretën, që kur më kishte sërish shoqe, u ankua për dhimbje koke dhe më la.

Sjellja e saj m'u duk e çuditshme; dhe, pasi ndenja vetëm një copë herë të gjatë, vendosa të shkoja ta pyesja nëse ishte më mirë,

e t'i kërkoja të vinte e të shtrihej mbi divan, në vend që të rrinte lart në errësirë.

S'e gjeta Katerinën as lart, as poshtë. Shërbëtorët pohuan se s'e kishin parë. Dëgjova te dera e zotit Edgar: gjithçka ishte heshtje. U ktheva në dhomën e saj, e shuajta qiriun dhe u ula pranë dritares.

Hëna shkëlqente fort; një shtresë e hollë dëbore e mbulonte tokën, dhe mendova se ndoshta i kishte shkrepur të shëtiste nëpër kopsht për t'u freskuar. Dallova vërtet një figurë që zvarritej përgjatë gardhit të brendshëm të parkut; por s'ishte zonja ime e re: kur doli në dritë, njoha njërin nga stallierët.

Ai qëndroi një kohë të gjatë, duke vështruar rrugën e karrocave nëpër tokat e shtëpisë; pastaj u nis me hap të shpejtë, sikur të kishte dalluar diçka, dhe u duk sërish pas pak duke tërhequr ponin e zonjushës; dhe ja ku ishte ajo, sapo kishte zbritur, duke ecur pranë tij.

Burri e çoi tinëz kafshën nëpër bar drejt stallës. Keti hyri nga dritarja-derë e sallonit dhe u ngjit pa zhurmë gjer atje ku po e prisja.

E mbylli ngadalë derën, i hoqi këpucët me borë, e zgjidhi kapelën dhe, pa e ditur se po e spiunoja, po bëhej gati ta hiqte mantelin, kur u ngrita papritur dhe u shfaqa. Habia e ngriu për një çast: lëshoi një britmë të pakuptueshme dhe mbeti e palëvizur.

— E dashura ime zonjusha Katerina, — nisa unë, tepër e prekur ende nga mirësia e saj e fundit për t'ia nisur qortimit, — ku ke shkuar me kalë në këtë orë? Dhe pse përpiqesh të më mashtrosh duke më treguar përralla? Ku ke qenë? Fol!

— Gjer në fund të parkut, — belbëzoi ajo. — S'të tregova përralla.

— Dhe askund tjetër? — pyeta unë.

— Jo, — qe përgjigjja e mërmëritur.

— Oh, Katerinë, — thirra unë me trishtim. — E di vetë që ke bërë keq, përndryshe s'do të shtyheshe të më thuash një gënjeshtër. Kjo më hidhëron vërtet. Më mirë të rri tre muaj e sëmurë, sesa të të dëgjoj të sajosh një gënjeshtër me dashje.

Ajo u hodh përpara dhe, duke shpërthyer në lot, m'i hodhi krahët rreth qafës.

— Mirë, Elen, kam kaq frikë se mos zemërohesh, — tha ajo. — Premto që s'do të zemërohesh, dhe do ta marrësh vesh të vërtetën e plotë. E urrej ta fsheh.

U ulëm në ndenjësen e dritares; e sigurova se s'do ta qortoja, sido që të ishte e fshehta e saj (dhe, sigurisht, e mora me mend); kështu që ajo nisi:

— Kam qenë te Lartësitë e Stuhishme, Elen, dhe s'kam lënë asnjë ditë pa shkuar që kur u sëmure; veç tri herë më parë, dhe dy herë pasi dole nga dhoma. I dhashë Majkëllit libra e figura që ta përgatiste Minin çdo mbrëmje dhe ta kthente në stallë; as *atë* s'duhet ta qortosh, mbaje mend. Isha te Lartësitë në gjashtë e gjysmë dhe zakonisht rrija gjer në tetë e gjysmë, pastaj kthehesha me galop në shtëpi. S'shkoja për t'u zbavitur: shpesh isha e mjerë gjithë kohën. Herë pas here isha e lumtur, një herë në javë ndoshta. Në fillim prisja se do të kisha punë të vështirë të të bindja të më lije ta mbaja fjalën që i kisha dhënë Lintonit, sepse kur e lamë i kisha premtuar se do të shkoja sërish të nesërmen; por, meqë ti ndenje lart të nesërmen, shpëtova nga ky mundim; dhe, ndërsa Majkëlli po e mbërthente sërish bravën e derës së parkut pasdite, e mora çelësin dhe i tregova se kushëriri im donte që ta vizitoja, sepse ishte i sëmurë e s'mund të vinte në Grejnxh, dhe se babi do ta kundërshtonte vajtjen time. Dhe pastaj u mora vesh me të për ponin. Atij i pëlqen të lexojë, dhe mendon të ikë së shpejti për t'u martuar; kështu që më propozoi, po t'i jepja hua libra nga biblioteka, të bënte ç'të doja unë; por unë parapëlqeva t'i jepja të mitë, dhe kjo e kënaqi më shumë.

Në vizitën e dytë, Lintoni dukej me humor të gjallë; dhe Zila, që është shërbyesja e tyre, na rregulloi një dhomë të pastër e një zjarr të mirë, dhe na tha se, meqë Jozefi kishte shkuar në një mbledhje lutjesh dhe Hereton Ernshou kishte dalë me qentë e tij, duke na vjedhur fazanët nëpër pyjet tona (siç e mora vesh më vonë), mund të bënim ç'të donim.

Ajo më solli pak verë të nxehtë dhe kek me xhenxhefil, dhe dukej jashtëzakonisht zemërmirë; dhe Lintoni u ul në kolltuk, e unë në karrigen e vogël që lëkundet, pranë vatrës, dhe qeshëm e folëm aq me gaz, dhe gjetëm kaq shumë për të thënë: planifikuam ku do të shkonim e ç'do të bënim në verë. S'kam pse ta përsëris, sepse ti do ta quaje budallallëk.

Një herë, megjithatë, gati u grindëm. Ai tha se mënyra më e këndshme për të kaluar një ditë të nxehtë korriku ishte të rrije shtrirë nga mëngjesi gjer në mbrëmje mbi një brinjë me shqopë në mes të shqopishteve, me bletët që gumëzhinin si në ëndërr mes luleve, me thëllëzat që këndonin lart mbi kokë, me qiellin e kaltër dhe diellin e ndritur që shkëlqente pa pushim e pa re. Kjo ishte ideja e tij më e përsosur për lumturinë e parajsës; e imja ishte të lëkundesha në një pemë të gjelbër që fëshfërin, me një erë perëndimi që fryn, me re të ndritura e të bardha që fluturojnë shpejt sipër; dhe jo vetëm thëllëza, por mëllenja këngëtare, mëllenja të zeza, zogj këngëtarë e qyqe që derdhin muzikë nga çdo anë, dhe shqopishtet që shihen larg, të ndara në lugina të freskëta e të errëta; por afër, kodrina të mëdha me bar të gjatë që valëzohet nga flladi; dhe pyje, e ujë që gurgullon, dhe gjithë bota e zgjuar dhe e egër nga gëzimi. Ai donte që gjithçka të rrinte shtrirë në një ekstazë paqeje; unë doja që gjithçka të shkëlqente e të vallëzonte në një festë të lavdishme.

I thashë se parajsa e tij do të ishte vetëm gjysmë e gjallë, dhe ai tha se e imja do të ishte e dehur; i thashë se në të tijën do të më zinte gjumi, dhe ai tha se në timen s'do të mund të merrte frymë, dhe nisi të bëhej shumë gërnjar. Më në fund ramë dakord t'i

provonim të dyja sapo të vinte moti i duhur; dhe pastaj u puthëm dhe u bëmë miq. Pasi ndenjëm të qetë një orë, vështrova dhomën e madhe me dyshemenë e lëmuar pa qilim, dhe mendova sa bukur do të ishte të luanim aty, po ta hiqnim tryezën; dhe i kërkova Lintonit ta thërriste Zilën të na ndihmonte, e të luanim symbyllazi: ajo do të përpiqej të na kapte, siç bëje ti dikur, e di, Elen. Ai s'deshi: s'kishte asnjë kënaqësi, tha; por pranoi të luante me top me mua. Gjetëm dy në një dollap, mes një grumbulli lodrash të vjetra: fugë, rrathë, raketa e topa me pupla. Njëri ishte shënuar me K., dhe tjetri me H.; unë doja ta kisha K.-në, sepse ishte për Katerinë, dhe H.-ja mund të ishte për Hithklif, emrin e tij; por nga H.-ja dolën krundet, dhe Lintonit s'i pëlqeu.

E munda pa pushim; dhe ai u nxeh sërish, u kollit dhe u kthye në karrigen e tij; atë natë, megjithatë, e gjeti lehtë sërish humorin e mirë: u mahnit nga dy a tri këngë të bukura (këngët e *tua*, Elen); dhe, kur m'u desh të ikja, m'u lut e m'u përgjërua të shkoja mbrëmjen tjetër, dhe unë i premtova.

Mini dhe unë fluturuam në shtëpi të lehta si ajri; dhe ëndërrova Lartësitë e Stuhishme dhe kushëririn tim të ëmbël e të dashur gjer në mëngjes.

Të nesërmen isha e trishtë; pjesërisht sepse ishe keq ti, dhe pjesërisht sepse do të doja që babi t'i dinte e t'i miratonte shëtitjet e mia; por pas çajit doli një dritë e bukur hëne, dhe, ndërsa ecja me kalë, zymtësia u largua.

Do të kem edhe një mbrëmje të lumtur, mendova me vete; dhe, ajo që më gëzon më shumë, do ta ketë edhe Lintoni im i bukur.

Shkova me trok nëpër kopshtin e tyre dhe po kthehesha nga prapa, kur më doli përpara ai Ernshou, ma kapi frerin dhe më tha të hyja nga hyrja e përparme. I përkëdheli qafën Minit dhe tha se ishte kafshë e bukur, dhe dukej sikur donte që t'i flisja. Unë i thashë vetëm ta linte rehat kalin tim, përndryshe do ta shqelmonte.

Ai m'u përgjigj me theksin e tij të trashë:

— S'do të më bënte ndonjë të keqe të madhe, edhe sikur të më shqelmonte, — dhe ia shqyrtoi këmbët me buzëqeshje.

Gati sa s'më erdhi ta bëja ta provonte; megjithatë, ai u largua për të hapur derën, dhe, ndërsa ngrinte shulin, ngriti sytë te mbishkrimi sipër dhe tha, me një përzierje budallaqe sikleti e ngazëllimi:

— Zonjusha Katerina! Tani e lexoj dot atë.

— E mrekullueshme! — thirra unë. — Të lutem, të të dëgjojmë: paske *u bërë* i zgjuar!

Ai gërmëzoi dhe zvarriti rrokje për rrokje emrin:

— Hereton Ernshou.

— Po numrat? — thirra unë për t'i dhënë zemër, kur pashë se u ndal krejt.

— S'i di ende, — m'u përgjigj ai.

— Oh, budalla! — i thashë, duke qeshur me gjithë zemër me dështimin e tij.

Budallai më vështroi, me një ngërdheshje që i vërtitej rreth buzëve e me një vrenjtje që i mblidhej mbi sy, sikur s'ishte i sigurt nëse s'duhej të bashkohej me gazin tim; nëse s'ishte një afërsi e këndshme, apo ajo që ishte në të vërtetë, përbuzje.

Ia zgjidha dyshimet duke u bërë papritur sërish serioze dhe duke i thënë të ikte, sepse kisha ardhur të shihja Lintonin, jo atë.

Ai u skuq (e pashë në dritën e hënës), e lëshoi dorën nga shuli dhe iku tinëz, një pamje e kotësisë së poshtëruar. Kujtonte, mendoj, se ishte po aq i ditur sa Lintoni, ngaqë dinte të gërmëzonte emrin e vet; dhe u hutua mrekullisht që unë s'mendoja njësoj.

— Ndalu, zonjusha Katerina, e dashur! — e ndërpreva unë. — S'do të të qortoj, por s'më pëlqen sjellja jote këtu. Po ta kishe kujtuar që Heretoni ishte kushëriri yt po aq sa zotëria i vogël Hithklif, do ta kishe ndier sa e pahijshme ishte të silleshe në atë mënyrë. Të paktën, ishte një ambicie për t'u lavdëruar që ai donte të ishte po aq i ditur sa Lintoni; dhe ndoshta s'mësoi vetëm

për t'u dukur: ti e kishe bërë më parë të turpërohej për padijen e tij, s'kam dyshim; dhe ai donte ta ndreqte e të të pëlqente. Të talleshe me përpjekjen e tij të paplotë ishte edukatë shumë e keqe. Po të ishe rritur ti në rrethanat e tij, a do të ishe më pak e vrazhdë? Ai ishte fëmijë po aq i shpejtë e i zgjuar sa ishe ti, dhe më dhemb që tani e përbuzin, ngaqë ai Hithklif i poshtër e ka trajtuar kaq padrejtësisht.

— Hë, Elen, s'do të qash për këtë, apo jo? — thirri ajo, e habitur nga seriozitet im. — Por prit, e do të dëgjosh nëse e mësoi alfabetin për të më pëlqyer mua, dhe nëse ia vlente të isha e sjellshme me atë kafshë. — Hyra; Lintoni ishte shtrirë mbi stol dhe u ngrit përgjysmë të më përshëndeste.

— Sonte jam keq, Katerinë, e dashur, — tha ai, — dhe duhet të flasësh ti, e unë të dëgjoj. Eja, ulu pranë meje. Isha i sigurt që s'do ta thyeje fjalën, dhe do të të bëj ta premtosh sërish para se të ikësh.

Tani e dija që s'duhej ta ngacmoja, meqë ishte keq; dhe fola me zë të butë, s'bëra asnjë pyetje dhe u ruajta ta acaroja në çfarëdo mënyre. I kisha sjellë disa nga librat e mi më të bukur; ai më kërkoi t'i lexoja pak nga njëri, dhe isha gati t'ia plotësoja dëshirën, kur Ernshou e hapi derën me forcë, pasi kishte mbledhur helm duke u menduar. Erdhi drejt te ne, e kapi Lintonin nga krahu dhe e hodhi nga ndenjësja.

— Shko në dhomën tënde! — tha ai me një zë që mezi kuptohej nga zemërimi, dhe fytyra i dukej e fryrë dhe e tërbuar. — Merre atje, po të vijë të të shohë: s'do të më mbash mua jashtë këtu. Zhdukuni që të dy!

Na shau, dhe s'i la Lintonit kohë të përgjigjej, duke e hedhur gati në kuzhinë; dhe shtrëngoi grushtin, kur e ndoqa unë, dukshëm duke u djegur të më rrëzonte përdhe. Për një çast pata frikë dhe më ra një vëllim; ai e shqelmoi pas meje dhe na mbylli jashtë.

Dëgjova një të qeshur dashakeqe e të kërcitur pranë zjarrit, dhe, kur u ktheva, pashë atë Jozef të urryer, që qëndronte duke fërkuar duart kockore e duke u dridhur.

— E dija që do t'ju jepte ç'ju takonte! Është djalë i madh! E ka shpirtin e duhur brenda! Ai e di... Po, e di, po aq mirë sa unë, kush duhet të jetë i zoti atje! Eh, eh, eh! Ju bëri t'ia mbathni si duhet! Eh, eh, eh!

— Ku duhet të shkojmë? — i thashë kushëririt, pa ia vënë veshin talljes së plakut të mjerë.

Lintoni ishte i zbehtë e dridhej. S'ishte i bukur atëherë, Elen; oh, jo! Dukej i tmerrshëm! Sepse fytyra e tij e hollë dhe sytë e mëdhenj kishin marrë një shprehje tërbimi të çmendur e të pafuqishëm. Kapi dorezën e derës dhe e tundi: ishte mbyllur nga brenda.

— Po s'më le të hyj, do të të vras! Po s'më le të hyj, do të të vras! — më shumë ulëriti sesa tha. — Djall! Djall! Do të të vras, do të të vras!

Jozefi lëshoi sërish të qeshurën e tij të kërcitur.

— Ja, ky është babai! — thirri ai. — Ky është babai! Kemi gjithmonë diçka nga të dyja anët brenda nesh. Mos ia vër veshin Heretonit, djalë; mos ki frikë: s'mund të të arrijë!

E kapa Lintonin nga duart dhe u përpoqa ta tërhiqja larg; por ai ulërinte aq tmerrësisht, sa s'guxova të vazhdoja. Më në fund, britmat ia mbyti një krizë e tmerrshme kolle: gjaku i shpërtheu nga goja, dhe ai ra përdhe.

Vrapova në oborr, e sëmurë nga tmerri, dhe thirra Zilën sa më fort që munda. Ajo më dëgjoi shpejt: po mikte lopët në një kasolle prapa hambarit; dhe, duke e lënë me nxitim punën, pyeti ç'kishte ndodhur.

S'kisha frymë për ta shpjeguar; duke e tërhequr brenda, kërkova me sy Lintonin. Ernshou kishte dalë të shihte të keqen që kishte shkaktuar, dhe tani po e çonte lart të shkretin. Zila dhe

unë u ngjitëm pas tij; por ai më ndali në krye të shkallëve dhe më tha se s'duhej të hyja, se duhej të shkoja në shtëpi.

Thirra se ai e kishte vrarë Lintonin dhe se unë *do të* hyja.

Jozefi e mbylli derën me çelës dhe deklaroi se s'do të bëja „asnjë gjë të tillë", dhe më pyeti nëse „po bëhesha e çmendur si ai".

Ndenja duke qarë, gjersa u duk sërish shërbyesja: ajo më siguroi se ai do të bëhej më mirë pas pak; por s'e duronte dot atë ulërimë e atë zhurmë; dhe më mori dhe gati më bartën në shtëpi.

Elen, isha gati të shkulja flokët! Ngashëreva e qava aq shumë sa sytë gati m'u verbuan; dhe maskarai për të cilin ti ke kaq shumë dhembshuri qëndronte përballë, duke marrë guximin herë pas here të më thoshte „shët" dhe duke mohuar se ishte faji i tij; dhe më në fund, i trembur nga pohimet e mia se do t'i tregoja babit, se do ta fusnin në burg e do ta varnin, nisi të qante vetë me ngashërim dhe doli me nxitim për ta fshehur trazimin e tij prej frikacaku.

Megjithatë, s'e hoqa qafe: kur më në fund më detyruan të ikja, dhe isha rreth njëqind jardë larg shtëpisë, ai doli papritur nga hija anës rrugës, ndali Minin dhe më kapi.

— Zonjusha Katerina, më vjen shumë keq, — nisi ai, — por është paksa tepër...

I rashë me kamxhik, duke menduar se ndoshta do të më vriste. Ai më lëshoi, duke gjëmuar një nga mallkimet e tij të tmerrshme, dhe unë u ktheva me galop në shtëpi, më shumë se gjysmë jashtë mendsh.

Atë mbrëmje s'të thashë natën e mirë; dhe të nesërmen s'shkova te Lartësitë e Stuhishme. Doja shumë të shkoja; por isha e trazuar në mënyrë të çuditshme, dhe herë kisha frikë se do të dëgjoja që Lintoni kishte vdekur, e herë më rrëqethej mishi nga mendimi se do ta ndeshja Heretonin.

Ditën e tretë mora guxim; të paktën, s'e duroja dot më pasigurinë dhe ika tinëz edhe një herë. Shkova në orën pesë, në këmbë, duke kujtuar se mund të arrija të hyja tinëz në shtëpi e të ngji-

tesha në dhomën e Lintonit pa më parë njeri. Megjithatë, qentë e lajmëruan ardhjen time: më priti Zila dhe, duke më thënë se „djali po përmirësohej bukur“, më futi në një dhomë të vogël, të rregullt, me qilim, ku, për gëzimin tim të papërshkrueshëm, pashë Lintonin të shtrirë mbi një divan të vogël, duke lexuar një nga librat e mi. Por për një orë të tërë s'deshi as të më fliste, as të më shikonte, Elen: ka një natyrë kaq të pafat; dhe, ajo që më hutoi krejt, kur e hapi gojën, ishte për të thënë gënjeshtrën se rrëmujën e kisha shkaktuar unë, dhe se Heretoni s'kishte faj!

E paaftë për t'u përgjigjur veçse me pasion, u ngrita dhe dola nga dhoma. Ai më dërgoi pas një „Katerinë!“ të dobët: s'e kishte llogaritur që do t'i përgjigjesha kështu; por unë s'u ktheva; dhe e nesërmja qe dita e dytë që ndenja në shtëpi, gati e vendosur të mos e vizitoja më.

Por ishte kaq e mjerueshme të shkoje të flije, të ngriheshe e të mos dëgjoje kurrë asgjë për të, sa vendimi im u tret në ajër para se të formohej si duhet. *Më ishte dukur* e gabuar ta bëja udhëtimin një herë; tani më dukej e gabuar ta lija. Erdhi Majkëlli të pyeste nëse duhej ta shalonte Minin; unë i thashë „Po“, dhe e quajta veten se po kryeja një detyrë, ndërsa ajo më çonte përtej kodrave.

U detyrova të kaloja para dritareve të përparme për të arritur në oborr; s'kishte dobi të përpiqesha ta fshihja praninë time.

— Zotëria i ri është në shtëpi, — tha Zila, kur më pa që po shkoja drejt sallonit.

Hyra; ishte aty edhe Ernshou, por ai doli menjëherë nga dhoma. Lintoni ishte ulur në kolltukun e madh gjysmë në gjumë; duke shkuar drejt zjarrit, nisa me ton serioz, duke dashur pjesërisht që të ishte e vërtetë:

— Meqë s'më do, Linton, dhe meqë mendon se vij me qëllim që të të lëndoj, dhe shtiresh se e bëj këtë sa herë vij, ky është takimi ynë i fundit: le t'i themi lamtumirë njëri-tjetrit; dhe thuaji zotit Hithklif se s'ke asnjë dëshirë të më shohësh, dhe se s'duhet të sajojë më gënjeshtra për këtë.

— Ulu e hiqe kapelën, Katerinë, — m'u përgjigj ai. — Ti je kaq shumë më e lumtur se unë, sa duhet të jesh më e mirë. Babi flet aq shumë për të metat e mia dhe më tregon aq shumë përbuzje, sa është e natyrshme që të dyshoj në veten time. Shpesh dyshoj nëse s'jam krejt aq pa vlerë sa më quan ai; dhe atëherë ndihem aq i nxirë e i hidhur, sa i urrej të gjithë! *Jam* pa vlerë, dhe me humor të keq, dhe me shpirt të keq, gati gjithmonë; dhe, po deshe, *mund* të më thuash lamtumirë: do ta heqësh qafe një bezdi. Vetëm, Katerinë, ma bëj këtë drejtësi: beso se, po të mundja të isha po aq i ëmbël, po aq i dashur e po aq i mirë sa ti, do të isha, po aq me dëshirë, madje më shumë, sa do të doja të isha i lumtur e i shëndetshëm. Dhe beso se mirësia jote më ka bërë të të dua më thellë nga ç'do të të doja po ta meritoja dashurinë tënde; dhe, ndonëse s'mundja e s'mund të mos ta tregoj natyrën time para teje, më vjen keq dhe pendohem, dhe do të më vijë keq e do të pendohem gjersa të vdes!

E ndjeva se thoshte të vërtetën; dhe e ndjeva se duhej ta falja; dhe, edhe sikur të grindej çastin tjetër, duhej ta falja sërish. U pajtuam; por qamë, të dy, gjatë gjithë kohës që ndenja. Jo krejt nga hidhërimi; megjithatë më *vinte* keq që Lintoni e kishte atë natyrë të shtrembër. S'do t'i lërë kurrë miqtë e tij të qetë, dhe s'do të jetë kurrë i qetë vetë!

Që nga ajo natë kam shkuar gjithmonë në sallonin e tij të vogël, sepse i ati u kthye të nesërmen. Rreth tri herë, më duket, kemi qenë të gëzuar e plot shpresë, siç ishim mbrëmjen e parë; vizitat e tjera qenë të zymta e të trazuara: herë nga egoizmi e ligësia e tij, e herë nga vuajtjet e tij; por kam mësuar t'i duroj të parat me gati po aq pak inat sa të dytat.

Zoti Hithklif më shmanget me qëllim. Mezi e kam parë fare. Të dielën e kaluar, në të vërtetë, kur shkova më herët se zakonisht, e dëgjova duke e sharë mizorisht Lintonin e shkretë për sjelljen e tij të mbrëmjes së kaluar. S'e di si e mori vesh, veç po të ketë dëgjuar pas derës. Lintoni ishte sjellë me të vërtetë në

mënyrë acaruese; megjithatë, kjo s'ishte punë e askujt veç imja; dhe unë e ndërpreva leksionin e zotit Hithklif duke hyrë e duke ia thënë këtë. Ai shpërtheu në gaz dhe iku, duke thënë se i vinte mirë që e shihja punën kështu. Që atëherë i kam thënë Lintonit se fjalët e hidhura duhet t'i pëshpërisë.

Tani, Elen, i dëgjove të gjitha; dhe s'mund të më pengojnë të shkoj te Lartësitë e Stuhishme, veç duke u shkaktuar mjerim dy njerëzve; ndërsa, po të mos i tregosh vetëm babit, vajtja ime s'ka pse t'ia prishë qetësinë askujt. S'do t'ia tregosh, apo jo? Do të ishte shumë pa zemër po t'ia tregoje.

— Do ta vendos këtë punë gjer nesër, zonjusha Katerina, — iu përgjigja. — Do pak studim; dhe kështu po të lë të pushosh, e po shkoj ta mendoj.

E mendova me zë të lartë, para zotërisë tim: shkova drejt nga dhoma e saj te e tija dhe i tregova gjithë historinë, përveç bisedave të saj me kushëririn dhe çdo përmendjeje të Heretonit.

Zoti Linton u tremb e u hidhërua më shumë nga ç'do ta pranonte para meje. Në mëngjes, Katerina mori vesh se ia kisha tradhtuar besimin, dhe mori vesh gjithashtu se vizitat e saj të fshehta do të mbaronin.

Kot qau e u përpëlit kundër ndalimit dhe iu lut të atit të kishte mëshirë për Lintonin: e vetmja gjë që mori për ngushëllim qe një premtim se ai do t'i shkruante dhe do t'i jepte leje të vinte në Grejnxh kur të donte; por duke i shpjeguar se s'duhej ta priste më ta shihte Katerinën te Lartësitë e Stuhishme. Ndoshta, po ta kishte ditur natyrën dhe gjendjen e shëndetit të nipit, do ta kishte parë të arsyeshme t'ia mohonte edhe atë ngushëllim të vogël.

Kapitulli XXV

— Këto ndodhën dimrin e kaluar, zotëri, — tha zonja Din, — mezi më shumë se një vit më parë. Dimrin e kaluar s'e mendoja që, pas dymbëdhjetë muajsh të tjerë, do të zbavitja një të huaj për familjen duke ia treguar! E megjithatë, kush e di sa kohë do të jeni i huaj? Jeni tepër i ri për të qenë gjithmonë i kënaqur duke jetuar vetëm; dhe, në një mënyrë a në një tjetër, më duket se askush s'mund ta shohë Katerina Lintonin pa e dashur. Buzëqeshni; por pse dukeni kaq i gjallë e kaq i interesuar kur flas për të? Dhe pse më kërkuat t'ia varja portretin mbi oxhakun tuaj? Dhe pse...

— Ndalu, mikja ime e mirë! — thirra unë. — Mund të jetë fare e mundur që ta dua *unë*; por a do të më donte ajo mua? Dyshoj tepër për ta rrezikuar qetësinë time duke rënë në tundim; dhe pastaj, shtëpia ime s'është këtu. Unë i përkas botës së zënë me punë, dhe në krahët e saj duhet të kthehem. Vazhdo. A iu bind Katerina urdhrave të të atit?

— Iu bind, — vazhdoi shërbyesja. — Dashuria për të ishte ende ndjenja kryesore në zemrën e saj; dhe ai foli pa zemërim: foli me butësinë e thellë të atij që po e lë thesarin e vet mes rreziqesh e armiqsh, ku fjalët e tij të kujtuara do të ishin e vetmja ndihmë që mund t'i linte trashëgim për ta udhëhequr.

Pas disa ditësh, më tha:

— Do të doja që nipi të më shkruante, Elen, ose të vinte. Më thuaj sinqerisht ç'mendon për të: a ka ndryshuar për mirë, apo a ka ndonjë shpresë që të përmirësohet kur të rritet?

— Është shumë i brishtë, zotëri, — iu përgjigja, — dhe vështirë se do ta arrijë moshën e burrit; por këtë mund ta them: s'i ngjan të atit; dhe, po të kishte fatkeqësinë zonjusha Katerina të martohej me të, ai s'do t'i dilte nga dora, veç po të ishte ajo jashtëzakonisht e budallaqe në lëshime. Megjithatë, zotëri, do të keni kohë me bollëk ta njihni e të shihni nëse do t'i shkonte: i mungojnë katër vjet e më shumë për t'u bërë i moshës madhore.

Edgari psherëtiu; dhe, duke shkuar te dritarja, vështroi drejt kishës së Gimertonit. Ishte një pasdite me mjegull, por dielli i shkurtit shkëlqente i zbehtë, dhe mezi dallonim dy bredhat në varrezë dhe gurët e varreve të shpërndarë rrallë.

— Shpesh jam lutur, — tha ai gjysmë me vete, — që të afrohej ajo që po vjen; dhe tani nis të tërhiqem e të kem frikë. Mendoja se kujtimi i orës kur zbrita nëpër atë grykë si dhëndër do të ishte më pak i ëmbël se pritja që së shpejti, pas pak muajsh, a ndoshta javësh, do të më ngjitnin lart e do të më shtrinin në gropën e saj të vetmuar! Elen, kam qenë shumë i lumtur me Ketin tim të vogël. Nëpër net dimri e ditë vere ajo ishte një shpresë e gjallë pranë meje; por kam qenë po aq i lumtur duke mediuar vetëm mes atyre gurëve, nën atë kishë të vjetër; duke u shtrirë, nëpër mbrëmjet e gjata të qershorit, mbi grumbullin e gjelbër të varrit të së ëmës, dhe duke dëshiruar, duke u djegur për kohën kur do të mund të shtrihesha poshtë tij. Ç'mund të bëj për Ketin? Si duhet ta lë? S'do të më bëhej vonë as edhe një çast që Lintoni është djali i Hithklifit, as që ma merr mua, po të mundte ta ngushëllonte për humbjen time. S'do të më bëhej vonë që Hithklifi i arriti qëllimet e tij dhe triumfoi duke më vjedhur bekimin tim të fundit! Por, po të jetë Lintoni i padenjë, vetëm një vegël e dobët e të atit, s'mund t'ia lë atij! Dhe, sado e vështirë që të jetë t'ia shtyp shpirtin e gjallë, duhet të vazhdoj ta bëj të trishtë sa të rroj e ta lë të vetmuar

kur të vdes. Shpirti im! Më mirë t'ia lë Zotit dhe ta shtrij në dhe para meje.

— Lëreni në dorë të Zotit siç është, zotëri, — iu përgjigja, — dhe, po t'ju humbim (gjë që Ai mos e dhëntë), nën Providencën e Tij unë do t'i jem mike e këshilltare gjer në fund. Zonjusha Katerina është vajzë e mirë: s'kam frikë se do të shkojë me dashje në rrugë të keqe; dhe njerëzit që e bëjnë detyrën shpërblehen gjithmonë në fund.

Pranvera përparoi; megjithatë zotëria im s'mori fuqi të vërtetë, ndonëse i rinisi shëtitjet nëpër tokat e shtëpisë me të bijën. Sipas ideve të saj të papërvojë, kjo vetë ishte shenjë shërimi; dhe pastaj, meqë faqet i skuqeshin shpesh dhe sytë i shkëlqenin, ajo ishte e sigurt se do të shërohej.

Në ditëlindjen e saj të shtatëmbëdhjetë, ai s'shkoi në varrezë: binte shi, dhe unë i vërejta:

— Me siguri s'do të dilni sonte, zotëri?

Ai m'u përgjigj:

— Jo, këtë vit do ta shtyj edhe pak.

I shkroi sërish Lintonit, duke i shprehur dëshirën e madhe ta shihte; dhe, po të ishte i sëmuri në gjendje të paraqitej, s'kam dyshim se i ati do ta kishte lejuar të vinte. Por, si ishin punët, i mësuar, ai ktheu një përgjigje ku linte të kuptohej se zoti Hithklif e kundërshtonte vajtjen e tij në Grejnxh; por kujtimi i dashur i xhaxhait e kishte gëzuar, dhe shpresonte ta takonte ndonjëherë në shëtitjet e tij e t'i lutej vetë që kushërira dhe ai të mos mbeteshin gjatë kaq krejt të ndarë.

Ajo pjesë e letrës ishte e thjeshtë, dhe ndoshta e vetja. Hithklifi e dinte që ai mund të lutej mjaft bukur për shoqërinë e Katerinës, atëherë:

Nuk kërkoj, — thoshte ai, — që ajo të vijë këtu; por a s'do ta shoh kurrë, ngaqë im atë më ndalon të shkoj në shtëpinë e saj, e ti i ndalon asaj të vijë në timen? Të lutem, herë pas here, eja me

të me kalë drejt Lartësive; dhe na lër të shkëmbejmë ca fjalë në praninë tënde! S'kemi bërë asgjë që ta meritojmë këtë ndarje; dhe ti s'je i zemëruar me mua: s'ke asnjë arsye të më kesh inat, e pranon vetë. I dashur xhaxha! Më dërgo nesër një letër të mirë; dhe leje të bashkohem me ju kudo që të doni, veç te Thrashkros Grejnxhi. Besoj se një takim do të të bindte se karakteri i babait tim s'është imi: ai pohon se jam më shumë nipi yt sesa djali i tij; dhe, ndonëse kam të meta që më bëjnë të padenjë për Katerinën, ajo m'i ka falur, dhe për hatrin e saj duhet të m'i falësh edhe ti. Më pyet për shëndetin: është më mirë; por, për sa kohë që mbetem i ndarë nga çdo shpresë dhe i dënuar me vetmi, a me shoqërinë e atyre që s'më kanë dashur kurrë e s'do të më duan kurrë, si mund të jem i gëzuar e i shëndoshë?

Edgari, ndonëse e ndiente për djalin, s'mund të pranonte t'ia plotësonte kërkesën, sepse s'mund ta shoqëronte vetë Katerinën.

Tha se në verë, ndoshta, mund të takoheshin; ndërkohë, donte që ai të vazhdonte t'i shkruante herë pas here, dhe mori përsipër t'i jepte me letër këshillat e ngushëllimin që mundte, sepse e dinte mirë gjendjen e tij të vështirë në familje.

Lintoni iu bind; dhe, po të mos e kishin frenuar, ndoshta do t'i kishte prishur të gjitha duke i mbushur letrat me ankime e vajtime; por i ati e ruante me sy të mprehtë; dhe, sigurisht, ngulmonte t'i tregohej çdo rresht që dërgonte zotëria im; kështu që, në vend që të shkruante për vuajtjet e hallet e tij personale e të veçanta, temat që i kishte gjithmonë më lart në mendje, ai i binte telit për detyrimin mizor që e mbante të ndarë nga mikja e dashuria e tij; dhe linte të kuptohej me butësi se zoti Linton duhej të lejonte shpejt një takim, përndryshe do të kishte frikë se po e mashtronte me qëllim me premtime të kota.

Keti ishte aleate e fuqishme në shtëpi; dhe, mes tyre, më në fund e bindën zotërinë tim të pranonte që ata të bënin një shëtitje me kalë a në këmbë bashkë, rreth një herë në javë, nën

kujdestarinë time, dhe nëpër shqopishtet më afër Grejnxhit; sepse qershori e gjeti ende duke u rënduar; dhe, ndonëse çdo vit kishte vënë mënjanë një pjesë të të ardhurave për pajën e zonjës sime të re, kishte një dëshirë të natyrshme që ajo ta mbante, ose të paktën të kthehej shpejt, në shtëpinë e të parëve të saj; dhe mendonte se e vetmja mundësi që ajo ta bënte këtë ishte një bashkim me trashëgimtarin e tij. S'e kishte idenë se ky i fundit po shuhej gati po aq shpejt sa ai vetë; as askush tjetër, besoj: asnjë mjek s'shkonte te Lartësitë, dhe askush s'e shihte zotërinë e vogël Hithklif për të na treguar për gjendjen e tij.

Unë, nga ana ime, nisa të mendoja se parandjenjat e mia ishin të rreme dhe se ai duhej të ishte vërtet duke e marrë veten, kur përmendte shëtitjet me kalë e në këmbë nëpër shqopishte, dhe dukej kaq i zellshëm për ta arritur qëllimin.

S'mund ta përfytyroja një baba që ta trajtonte një fëmijë që po vdiste me aq tirani e ligësi, sa mora vesh më vonë se e kishte trajtuar Hithklifi, për ta detyruar në këtë zell të dukshëm: përpjekjet e tij dyfishoheshin sa më afër kërcënohej nga vdekja dështimi i planeve të tij lakmitare e të pandjeshme.

Kapitulli XXVI

Vera kishte kaluar tashmë kulmin e saj, kur Edgari ua dha pa dëshirë pëlqimin lutjeve të tyre, dhe Katerina e unë u nisëm me kalë për takimin e parë me kushëririn e saj.

Ishte një ditë e mbytur e me vapë, pa diell, por me një qiell tepër të larmë e të mjegullt për të kërcënuar shi; dhe vendi i takimit ishte caktuar te guri-shenjë, në udhëkryq. Kur arritëm atje, megjithatë, një bari i vogël, i dërguar si lajmëtar, na tha se:

— Zotëria Linton është mu në këtë anë të Lartësive, dhe do t'ju ishte shumë mirënjohës po të vazhdonit edhe pak më tej.

— Atëherë zotëria Linton e ka harruar porosinë e parë të xha-xhait, — vërejta unë. — Ai na tha të rrinim në tokën e Grejnxhit, dhe ja ku po dalim prej saj menjëherë.

— Mirë, do t'ua kthejmë kuajve kokën kur të arrijmë te ai, — u përgjigj shoqja ime. — Shëtitja jonë do të jetë drejt shtëpisë.

Por, kur arritëm te ai, dhe kjo ishte mezi një çerek milje nga dera e tij, pamë se s'kishte kalë, dhe u detyruam të zbritnim e t'i linim tanët të kullotnin.

Ishte shtrirë mbi shqopë, duke pritur që të vinim, dhe s'u ngrit gjersa i arritëm disa jardë larg. Atëherë ecte aq i dobët dhe dukej aq i zbehtë, sa thirra menjëherë:

— Pse, zotëria i vogël Hithklif, ti s'je në gjendje të shijosh një shëtitje këtë mëngjes. Sa keq që dukesh!

Katerina e vështroi me hidhërim e me habi; dhe e ndërroi thirrjen e gëzimit që kishte në buzë në një thirrje frike, dhe

urimin për takimin e tyre të shtyrë kaq gjatë në një pyetje të shqetësuar nëse ishte më keq se zakonisht.

— Jo... më mirë... më mirë! — gulçoi ai, duke u dridhur e duke ia mbajtur dorën sikur të kishte nevojë për mbështetjen e saj, ndërsa sytë e tij të mëdhenj e të kaltër endeshin me ndrojtje mbi të: gropat rreth tyre e kishin kthyer shprehjen e plogësht që kishin dikur në një egërsi të rraskapitur.

— Por ke qenë më keq, — ngulmoi kushërira, — më keq se kur të pashë herën e fundit: je dobësuar, dhe...

— Jam i lodhur, — e ndërpreu ai me nxitim. — Është tepër vapë për të ecur; le të pushojmë këtu. Dhe në mëngjes shpesh ndihem keq: babi thotë se po rritem shumë shpejt.

E pakënaqur, Keti u ul, dhe ai u shtri pranë saj.

— Kjo i ngjan pak parajsës sate, — tha ajo, duke u përpjekur të ishte e gëzuar. — E mban mend ato dy ditë që ramë dakord t'i kalonim në vendin e në mënyrën që secili e mendonte më të këndshme? Kjo është gati e jotja, vetëm se ka re; por ato janë kaq të buta e të ëmbla, sa është më bukur se dielli. Javën tjetër, po të mundesh, do të zbresim me kalë gjer në parkun e Grejnxhit e do të provojmë timen.

Lintoni s'dukej se e mbante mend për çfarë fliste ajo; dhe dukej qartë se e kishte shumë të vështirë të mbante çfarëdo lloj bisede. Mungesa e interesit për temat që nisi ajo, dhe paaftësia e tij po aq e madhe për ta zbavitur, ishin aq të dukshme, sa ajo s'mundi ta fshihte zhgënjimin. Një ndryshim i papërcaktuar i kishte ardhur mbi gjithë trupin e sjelljen. Gërnja që mund të përkëdhelej e të kthehej në dashuri i kishte lënë vendin një mospërfillje të plogësht; kishte më pak nga humori gërnjar i një fëmije që mërzitet e ngacmon me qëllim që ta qetësojnë, dhe më shumë nga vrenjtja e zhytur në vete e një të sëmuri të vërtetë, që e zmbraps ngushëllimin dhe është gati ta marrë për fyerje gazin e mirë të të tjerëve.

Katerina e vuri re, si edhe unë, se ai e quante më shumë ndëshkim sesa kënaqësi ta duronte shoqërinë tonë; dhe s'pati asnjë drojë të propozonte, pas pak, të iknim.

Ai propozim, papritur, e zgjoi Lintonin nga letargjia dhe e hodhi në një gjendje të çuditshme trazimi. Ai vështroi me frikë drejt Lartësive, duke iu lutur që të rrinte edhe gjysmë ore, të paktën.

— Por më duket, — tha Keti, — se do të ishe më rehat në shtëpi sesa duke ndenjur këtu; dhe e shoh që sot s'mund të të zbavis me përrallat, këngët e llafet e mia: je bërë më i mençur se unë në këta gjashtë muaj; tani s'ke shumë shije për zbavitjet e mia; përndryshe, po të mund të të zbavisja, do të rrija me qejf.

— Rri të pushosh, — u përgjigj ai. — Dhe, Katerinë, mos mendo e mos thuaj që jam *shumë* keq: është moti i rëndë dhe vapa që më bëjnë të plogësht; dhe para se të vije ti eca shumë, për mua. Thuaji xhaxhait që jam mjaft mirë me shëndet, a do t'ia thuash?

— Do t'i them që e thua *ti* këtë, Linton. S'mund ta pohoj që je, — vërejti zonja ime e re, duke u çuditur nga këmbëngulja e tij për të pohuar diçka që dukej qartë e pavërtetë.

— Dhe eja sërish këtu të enjten tjetër, — vazhdoi ai, duke iu shmangur vështrimit të saj të hutuar. — Dhe falënderoje që të lejoi të vije; falënderimet e mia më të mira, Katerinë. Dhe... dhe, po ta takosh *vërtet* babain tim, e po të të pyesë për mua, mos e lër të kujtojë se kam qenë jashtëzakonisht i heshtur e budalla; mos dukesh e trishtë dhe e rënë, siç *je* tani: ai do të zemërohet.

— S'më bëhet vonë fare për zemërimin e tij, — thirri Keti, duke menduar se ai do të ishte kundër saj.

— Por mua po, — tha kushëriri i saj, duke u rrëqethur.

— Mos e acaro kundër meje, Katerinë, sepse është shumë i ashpër.

— Është i rreptë me ty, zotëria i vogël Hithklif? — pyeta unë. — Mos është lodhur nga lëshimet dhe ka kaluar nga urrejtja e heshtur në urrejtjen e hapur?

Lintoni më shikoi, por s'u përgjigj; dhe, pasi ndenji pranë tij edhe dhjetë minuta, gjatë të cilave koka i ra e përgjumur mbi gjoks dhe ai s'nxori gjë tjetër veç rënkimesh të mbytura lodhjeje a dhimbjeje, Keti nisi të kërkonte ngushëllim duke mbledhur boronica dhe duke i ndarë me mua frytet e kërkimeve të saj: s'ia ofroi atij, sepse pa që, po t'i kushtonte më vëmendje, vetëm do ta lodhte e do ta mërziste.

— A është bërë gjysmë ore tani, Elen? — më pëshpëriti në vesh më në fund. — S'e di pse duhet të rrimë. Ai fle, dhe babi do të na presë të kthehemi.

— Mirë, por s'mund ta lëmë kur fle, — iu përgjigja. — Prit gjersa të zgjohet, dhe ki durim. Kishe kaq ngut të niseshe, por dëshira jote për të parë Lintonin e shkretë u avullua shpejt!

— Pse donte *a*i të më shihte? — ia ktheu Katerina. — Në humoret e tij më të këqija, dikur, më pëlqente më shumë se tani në këtë gjendje të çuditshme. Është tamam sikur të ishte një detyrë që e detyrojnë ta kryejë, ky takim, nga frika se mos e qorton i ati. Por s'kam ndër mend të vij për t'i bërë qejfin zotit Hithklif, çfarëdo arsye që të ketë për ta urdhëruar Lintonin ta vuajë këtë ndëshkim. Dhe, ndonëse më vjen mirë që është më mirë me shëndet, më vjen keq që është kaq më pak i këndshëm e kaq më pak i dashur me mua.

— Kujton, pra, se *a*i është më mirë me shëndet? — i thashë.

— Po, — m'u përgjigj ajo, — sepse, e di, i zmadhonte gjithmonë shumë vuajtjet. S'është mjaft mirë, siç më tha t'i them babit, por ka shumë gjasa të jetë më mirë.

— Këtu s'jemi dakord, zonjusha Keti, — vërejta unë. — Unë do ta merrja me mend shumë më keq.

Këtu Lintoni u zgjua nga dremitja me një tmerr të hutuar dhe pyeti nëse e kishte thirrur njeri në emër.

— Jo, — tha Katerina, — veç në ëndërr. S'e kuptoj si arrin të kotesh jashtë, në mëngjes.

— M'u duk se dëgjova babin, — gulçoi ai, duke ngritur sytë drejt kreshtës së vrenjtur mbi ne. — Je e sigurt që s'foli njeri?

— Krejt e sigurt, — u përgjigj kushërira. — Vetëm Elen dhe unë po diskutonim për shëndetin tënd. A je vërtet më i fortë, Linton, se kur u ndamë në dimër? Po të jesh, jam e sigurt se një gjë s'është më e fortë: dashuria jote për mua. Fol, je?

Lotët i shpërthyen nga sytë Lintonit, ndërsa u përgjigj:

— Po, po, jam!

Dhe, ende nën magjinë e zërit të përfytyruar, vështrimi i endej lart e poshtë për të zbuluar të zotin e tij.

Keti u ngrit.

— Për sot duhet të ndahemi, — tha ajo. — Dhe s'do ta fsheh që jam zhgënjyer shumë nga takimi ynë, ndonëse s'do t'ia them askujt veç teje: jo se kam frikë nga zoti Hithklif!

— Shët, — murmuriti Lintoni. — Për hir të Zotit, shët! Po vjen. — Dhe iu ngjit pas krahut Katerinës, duke u përpjekur ta mbante; por, në atë njoftim, ajo u shkëput me nxitim dhe i fishkëlleu Minit, që iu bind si qen.

— Do të jem këtu të enjten tjetër, — thirri ajo, duke u hedhur në shalë. — Mirupafshim. Shpejt, Elen!

Dhe kështu e lamë, mezi duke e kuptuar ikjen tonë, aq i zhytur ishte duke pritur ardhjen e të atit.

Para se të arrinim në shtëpi, pakënaqësia e Katerinës u zbut në një ndjenjë të hutuar mëshire e keqardhjeje, e përzier shumë me dyshime të paqarta e të shqetësuara për gjendjen e vërtetë të Lintonit, trupore e shoqërore; dhe këto i ndaja edhe unë, ndonëse e këshillova të mos thoshte shumë, sepse një udhëtim i dytë do të na bënte gjykatëse më të mira.

Zotëria im kërkoi një tregim për ç'kishim bërë: falënderimet e nipit iu dhanë siç duhej, dhe zonjusha Keti e preku butësisht pjesën tjetër; edhe unë hodha pak dritë mbi pyetjet e tij, sepse mezi e dija ç'të fshihja e ç'të zbuloja.

Kapitulli XXVII

Shtatë ditë rrëshqitën, dhe secila e shënoi rrjedhën e saj me ndryshimin, tani të shpejtë, të gjendjes së Edgar Lintonit. Rrënimin që kishin bërë më parë muajt, tani e bënin njësoj sulmet e orëve.

Katerinën do të kishim dashur ta mashtronim ende; por vetë shpirti i saj i shpejtë s'pranonte ta mashtronte. E mori me mend fshehurazi dhe e bluajti mundësinë e tmerrshme, që ngadalë-ngadalë u pjek e u bë siguri.

Kur erdhi e enjtja, ajo s'e pati zemrën të përmendte shëtitjen; e përmenda unë për të dhe mora leje ta nxirrja jashtë; sepse biblioteka, ku i ati rrinte pak kohë çdo ditë (koha e shkurtër që mund të duronte të rrinte ulur), dhe dhoma e tij ishin bërë gjithë bota e saj. I vinte keq për çdo çast që s'e gjente të përkulur mbi jastëkun e tij a të ulur pranë tij. Fytyra iu zbeh nga ndenja zgjuar e nga hidhërimi, dhe zotëria im e nisi me qejf drejt asaj që e mbante me shpresë si një ndryshim i lumtur mjedisi e shoqërie, duke gjetur ngushëllim në shpresën se tani ajo s'do të mbetej krejt vetëm pas vdekjes së tij.

Kishte një ide të ngulët, siç e mora me mend nga disa vërejtje që i shpëtuan, se, meqë nipi i ngjante në pamje, do t'i ngjante edhe në mendje; sepse letrat e Lintonit kishin pak ose aspak shenja të karakterit të tij të mangët. Dhe unë, nga një dobësi e falshme, u përmbajta pa ia ndrequr gabimin; duke pyetur veten

ç'dobi do të kishte t'ia trazoja çastet e fundit me lajme që s'kishte as fuqi, as rast t'i përdorte.

E shtymë shëtitjen gjer pasdite: një pasdite e artë gushti; çdo frymë nga kodrat ishte aq plot jetë, sa dukej se kushdo që e thithte, edhe sikur të ishte duke vdekur, mund të ngjallej.

Fytyra e Katerinës ishte tamam si peizazhi: hije e diell që kalonin mbi të njëra pas tjetrës me shpejtësi; por hijet rrinin më gjatë, dhe dielli ishte më kalimtar; dhe zemra e saj e vogël e shkretë e qortonte veten edhe për atë harresë kalimtare të halleve.

E dalluam Lintonin që po vëzhgonte në të njëjtin vend që kishte zgjedhur më parë. Zonja ime e re zbriti dhe më tha se, meqë kishte vendosur të rrinte shumë pak, ishte më mirë ta mbaja ponin e të rrija në kalë; por unë s'pranova: s'doja të rrezikoja ta humbisja nga sytë asnjë minutë atë që më ishte besuar; kështu që u ngjitëm bashkë shpatit me shqopë.

Zotëria i vogël Hithklif na priti këtë herë me më shumë gjallëri; por jo me gjallërinë e humorit të mirë, as të gëzimit: i ngjante më shumë frikës.

— Është vonë! — tha ai, duke folur shkurt e me vështirësi. — A s'është shumë keq babai yt? Kujtova se s'do të vije.

— *Pse* s'je i çiltër? — thirri Katerina, duke e gëlltitur përshëndetjen. — Pse s'mund të thuash menjëherë se s'më do? Është e çuditshme, Linton, që për të dytën herë më ke sjellë këtu me qëllim, me sa duket, që të na mundosh të dy, dhe për asnjë arsye tjetër!

Lintoni u drodh dhe i hodhi një vështrim gjysmë lutës, gjysmë të turpëruar; por durimi i kushërirës s'mjaftonte ta duronte këtë sjellje enigmatike.

— Babai im *është* shumë keq, — tha ajo, — dhe pse më thërrasin nga shtrati i tij? Pse s'më dërgove fjalë të më çlirosh nga premtimi, kur doje që të mos e mbaja? Hajde! Dua një shpjegim:

lojërat e marrëzitë m'i ka ikur krejt nga mendja, dhe tani s'mund t'u shërbej teklave të tua!

— Teklave të mia! — murmuriti ai. — Cilat janë ato? Për hir të qiellit, Katerinë, mos dukesh kaq e zemëruar! Më përbuz sa të duash: jam një i mjerë frikacak që s'vlen asgjë; s'mund të më përbuzin aq sa duhet! Por jam tepër i ulët për zemërimin tënd: urreje babain tim dhe kursemë mua, për përbuzje!

— Marrëzira! — thirri Katerina me pasion. — Djalë budalla, i pamend! Dhe ja! Dridhet, sikur të isha vërtet duke e prekur! S'ke pse e porosit përbuzjen, Linton: kushdo do ta ketë vetvetiu, në shërbimin tënd. Ik! Do të kthehem në shtëpi: është marrëzi të të tërheqësh nga vatra e të shtiremi... ç'po shtiremi? Lëshoma fustanin! Po të më vinte keq për ty që qan e dukesh kaq i tmerruar, duhej ta përbuzje një mëshirë të tillë. Elen, thuaji sa e turpshme është kjo sjellje. Ngrihu, e mos e poshtëro veten si zvarranik i ulët; *mos*!

Me fytyrën të larë në lot e me një shprehje agonie, Lintoni e kishte hedhur trupin e tij pa fuqi përdhe: dukej sikur e dridhte një tmerr i jashtëzakonshëm.

— Oh! — ngashëroi ai. — S'e duroj dot! Katerinë, Katerinë, edhe unë jam tradhtar, dhe s'guxoj të ta them! Por po më le, do të më vrasin! *E dashur* Katerinë, jeta ime është në duart e tua; dhe ti the se më doje; dhe, po të më doje, s'do të të bënte keq. S'do të ikësh, pra? Katerinë e mirë, e ëmbël, zemërmirë! Dhe ndoshta *do të* pranosh; dhe ai do të më lërë të vdes me ty!

Zonja ime e re, kur pa ankthin e tij të thellë, u përkul ta ngrinte. Ndjenja e vjetër e butësisë lëshuese ia mundi mërzinë, dhe ajo u prek e u alarmua krejt.

— Të pranoj çfarë? — pyeti ajo. — Të rri? Ma thuaj kuptimin e këtyre fjalëve të çuditshme, dhe do të rri. Po i kundërshton fjalët e tua, dhe më çmend! Qetësohu, ji i çiltër dhe rrëfeje menjëherë gjithçka që të rëndon në zemër. S'do të më bëje keq, Linton, apo jo? S'do ta lije ndonjë armik të më bënte keq, po të mund ta

pengoje? Do ta besoj se je frikacak për veten, por jo një tradhtar frikacak i mikes sate më të mirë.

— Por babai im më kërcënoi, — gulçoi djali, duke shtrënguar gishtat e tij të tretur, — dhe kam frikë prej tij; kam frikë prej tij! S'*guxoj* ta them!

— Oh, mirë! — tha Katerina me një mëshirë përbuzëse. — Mbaje të fshehtën: *unë* s'jam frikacake; shpëto veten; unë s'kam frikë!

Zemërgjerësia e saj ia shkaktoi lotët: ai qau me tërbim, duke ia puthur duart që e mbanin, e megjithatë s'mundi të mblidhte guximin ta thoshte hapur.

Po mendoja ç'mund të ishte misteri, dhe vendosa që Katerina s'do të vuante kurrë për të mirën e tij a të kujtdo tjetër, me dëshirën time. Kur, duke dëgjuar një fështërimë mes shqopës, ngrita sytë dhe pashë zotin Hithklif gati mbi ne, duke zbritur nga Lartësitë. S'u hodhi as një vështrim shokëve të mi, ndonëse ishin aq afër sa të dëgjoheshin ngashërimat e Lintonit; por, duke më përshëndetur me atë ton gati të përzemërt që s'e merrte me askënd tjetër, dhe në sinqeritetin e të cilit s'mund të mos dyshoja, tha:

— Është diçka të të shoh kaq afër shtëpisë sime, Neli! Si jeni te Grejnxhi? Të dëgjojmë! Thuhet, — shtoi ai më ulët, — se Edgar Lintoni është në shtratin e vdekjes; ndoshta e zmadhojnë sëmundjen e tij?

— Jo; zotëria im po vdes, — iu përgjigja, — është mjaft e vërtetë. Do të jetë gjë e trishtë për ne të gjithë, por bekim për të!

— Sa mendon se do të zgjasë? — pyeti ai.

— S'e di, — i thashë.

— Sepse, — vazhdoi ai, duke i vështruar të dy të rinjtë, që kishin ngrirë nën syrin e tij (Lintoni dukej sikur s'guxonte të lëvizte a ta ngrinte kokën, dhe Katerina s'mund të lëvizte për shkak të tij), — sepse ai djalë atje duket i vendosur të më mundë; dhe do ta falënderoja xhaxhain e tij po të nxitonte e të shkonte

para tij. Hej! Prej kohësh e luan këlyshi këtë lojë? *I dhashë* vërtet disa mësime për qaravitjet. A është zakonisht mjaft i gjallë me zonjushën Linton?

— I gjallë? Jo: ka treguar hidhërimin më të madh, — iu përgjigja. — Po ta shohësh, do të thosha se, në vend që të bredhë nëpër kodra me të dashurën, duhej të ishte në shtrat, në duart e një mjeku.

— Do të jetë, pas një a dy ditësh, — mërmëriti Hithklifi. — Por më parë... ngrihu, Linton! Ngrihu! — bërtiti ai. — Mos u zvarrit përdhe atje; ngrihu këtë çast!

Lintoni ishte shtrirë sërish barkas në një tjetër krizë frike të pafuqishme, të shkaktuar, mendoj, nga vështrimi i të atit drejt tij: s'kishte gjë tjetër që të sillte një poshtërim të tillë. Bëri disa përpjekje për t'u bindur, por fuqia e tij e vogël ishte asgjësuar për momentin, dhe ra sërish mbrapsht me një rënkim.

Zoti Hithklif u afrua dhe e ngriti që të mbështetej pas një brinje me bar.

— Tani, — tha ai me një egërsi të frenuar, — po më vjen inati; dhe, po s'e mbajte në fre atë shpirt të mjerë... *Të marrtë* djalli! Ngrihu menjëherë!

— Po ngrihem, baba! — gulçoi ai. — Vetëm, lërmë rehat, përndryshe do të më bjerë të fikët! Kam bërë siç doje; jam i sigurt. Katerina do të ta thotë që unë... që unë... kam qenë i gëzuar. Ah! Rri pranë meje, Katerinë; ma jep dorën.

— Merre timen, — tha i ati, — çohu në këmbë! Ja tani; ajo do të ta japë krahun... ashtu, shiko *atë*. Do ta kujtonit se jam vetë djalli, zonjusha Linton, që zgjoj një tmerr të tillë. Kini mirësinë të shkoni me të gjer në shtëpi, a do ta bëni? Rrëqethet po ta prek unë.

— Linton, i dashur! — pëshpëriti Katerina. — S'mund të shkoj te Lartësitë e Stuhishme... babi ma ka ndaluar... Ai s'do të të bëjë keq; pse ke kaq frikë?

— S'mund të hyj më kurrë në atë shtëpi, — u përgjigj ai. — *S'duhet* të hyj pa ty!

— Ndal... — thirri i ati. — Do t'i respektojmë skrupujt e Katerinës prej bije. Neli, fute ti brenda, dhe unë do ta ndjek këshillën tënde për mjekun pa vonesë.

— Do të bësh mirë, — iu përgjigja, — por unë duhet të rri me zonjën time. S'është puna ime të kujdesem për djalin tënd.

— Je shumë e ngurtë! — tha Hithklifi. — E di; por do të më detyrosh ta pickoj foshnjën e ta bëj të ulërijë, para se të ta lëvizë mëshirën. Hajde, pra, heroi im. Do të kthehesh, i shoqëruar nga unë?

Ai u afrua edhe një herë dhe bëri sikur do ta kapte qenien e brishtë; por Lintoni, duke u tërhequr, iu ngjit kushërirës dhe iu lut ta shoqëronte me një këmbëngulje të çmendur që s'pranonte refuzim.

Sado që s'e miratoja, s'mund ta pengoja; dhe, në të vërtetë, si mund ta kishte refuzuar ajo? Ç'e mbushte me tmerr, s'kishim mënyrë ta dallonim; por ja ku ishte, i pafuqishëm në kthetrat e tij, dhe çdo gjë e shtuar dukej se mund ta tronditte gjersa ta bënte idiot.

Arritëm te pragu; Katerina hyri; dhe unë qëndrova duke pritur gjersa ajo ta çonte të sëmurin te një karrige, duke e pritur të dilte menjëherë; kur zoti Hithklif, duke më shtyrë përpara, thirri:

— Shtëpinë time s'e ka goditur murtaja, Neli; dhe sot kam qejf të jem mikpritës: ulu, dhe më lër ta mbyll derën.

E mbylli, dhe e kyçi gjithashtu. U drodha.

— Do të pini çaj para se të ktheheni në shtëpi, — shtoi ai. — Jam vetëm. Heretoni ka shkuar me ca bagëti te Livadhet, dhe Zila e Jozefi kanë dalë për një shëtitje qejfi. Dhe, ndonëse jam mësuar të rri vetëm, më mirë do të kisha ndonjë shoqëri interesante, po ta gjej. Zonjusha Linton, uluni pranë tij. Ju jap atë që kam: dhurata mezi ia vlen të pranohet; por s'kam gjë tjetër për

të ofruar. E kam fjalën për Lintonin. Si po më vështron! Është e çuditshme ç'ndjenjë të egër kam për çdo gjë që duket se ka frikë prej meje! Po të kisha lindur atje ku ligjet janë më pak të rrepta e shijet më pak të holla, do t'i jepja vetes kënaqësinë t'i therja të gjallë ngadalë këta të dy, si zbavitje për një mbrëmje.

Mori frymë thellë, goditi tryezën dhe u betua me vete.

— Për ferrin! I urrej.

— S'kam frikë prej jush! — thirri Katerina, që s'e kishte dëgjuar pjesën e fundit të fjalimit të tij.

U afrua shumë pranë; sytë e zinj i shkëndijonin nga pasioni e nga vendosmëria.

— Ma jepni atë çelës: do ta marr! — tha ajo. — S'do të haja e s'do të pija këtu, edhe sikur të vdisja urie.

Hithklifi e kishte çelësin në dorën që i mbetej mbi tryezë. Ngriti sytë, i kapur nga njëfarë habie për guximin e saj; ose, ndoshta, i kujtuar nga zëri e vështrimi i saj për personin prej të cilit i kishte trashëguar.

Ajo u hodh ta rrëmbente veglën dhe gjysmë ia doli ta nxirrte nga gishtat e tij të lëshuar; por veprimi i saj e ktheu në të tashmen: e mori sërish shpejt.

— Tani, Katerina Linton, — tha ai, — largohu, ose do të të rrëzoj përdhe; dhe kjo do ta çmendë zonjën Din.

Pa ia vënë veshin këtij paralajmërimi, ajo ia kapi sërish dorën e mbyllur dhe atë që kishte brenda.

— *Do të* ikim! — përsëriti ajo, duke bërë përpjekjet më të mëdha që t'i lëshoheshin muskujt e hekurt; dhe, kur pa se thonjtë s'linin asnjë gjurmë, përdori dhëmbët, mjaft fort.

Hithklifi më hodhi një vështrim që më ndali të ndërhyja për një çast. Katerina ishte tepër e zënë me gishtat e tij për t'ia vënë re fytyrën. Ai i hapi papritur dhe e lëshoi sendin e grindjes; por, para se ajo ta kishte siguruar mirë, e kapi me dorën e liruar dhe, duke e tërhequr mbi gju, i dha me tjetrën një breshëri shuplakash të tmerrshme në të dyja anët e kokës, secila e mjaftueshme

për ta përmbushur kërcënimin e tij, po të kishte mundur ajo të binte.

Përpara kësaj dhune djallëzore, u sula mbi të e tërbuar.

— O maskara! — nisa të bërtisja. — O maskara!

Një prekje në gjoks më bëri të heshtja: jam e shëndoshë dhe më merret fryma shpejt; dhe, nga kjo e nga tërbimi, u lëkunda mbrapsht e trullosur dhe ndjeva se do të mbytesha, a se do të më plaste ndonjë damar.

Skena mbaroi për dy minuta; Katerina, e lëshuar, vuri të dyja duart në tëmtha dhe dukej tamam sikur s'ishte e sigurt nëse i kishte apo s'i kishte më veshët. Dridhej si kallam, e shkreta, dhe u mbështet pas tryezës krejt e hutuar.

— E di si t'i ndëshkoj fëmijët, e sheh, — tha maskarai i vrenjtur, ndërsa u përkul të merrte sërish çelësin, që kishte rënë përdhe. — Shko te Lintoni tani, siç të thashë; dhe qaj sa të duash! Nesër do të jem babai yt: i vetmi baba që do të kesh pas disa ditësh; dhe do të kesh me bollëk nga këto: mund të durosh shumë; s'je e dobët; do të provosh nga pak çdo ditë, po ta kap sërish në sytë e tu një humor të tillë djallëzor!

Keti vrapoi te unë në vend të Lintonit, u gjunjëzua dhe ma vuri faqen që i digjte në prehër, duke qarë me zë të lartë. Kushëriri i saj ishte mbledhur në një qoshe të stolit, i qetë si mi, duke e përgëzuar veten, guxoj të them, që ndëshkimi i kishte rënë dikujt tjetër e jo atij.

Zoti Hithklif, kur pa që ishim të gjithë të hutuar, u ngrit dhe e bëri vetë çajin me shpejtësi. Filxhanët e pjatëzat ishin shtruar gati. E derdhi dhe më zgjati një filxhan.

— Laje vrerin, — tha ai. — Dhe shërbeji të përkëdhelurës sate të prapë dhe timit. S'është i helmuar, ndonëse e përgatita unë. Po dal të kërkoj kuajt tuaj.

Mendimi ynë i parë, kur iku ai, qe të çanim me forcë një dalje diku. Provuam derën e kuzhinës, por ishte mbyllur nga jashtë;

pamë dritaret: ishin tepër të ngushta edhe për trupin e vogël të Ketit.

— Zotëria i vogël Linton, — thirra unë, kur pashë se ishim burgosur si duhet, — ti e di ç'kërkon babai yt djallëzor, dhe do të na e thuash, përndryshe do të t'i bëj veshët të kuq, siç ia bëri ai kushërirës sate.

— Po, Linton; duhet të na e thuash, — tha Katerina. — Për hatrin tënd erdha; dhe do të ishte mosmirënjohje e ligë po të refuzoje.

— Më jepni pak çaj, kam etje, e pastaj do t'jua them, — u përgjigj ai. — Zonja Din, largohu. S'dua të më rrish mbi kokë. Tani, Katerinë, po m'i lëshon lotët në filxhan! S'e pi atë. Më jep një tjetër.

Katerina i shtyu një tjetër dhe fshiu fytyrën. M'u neverit qetësia e të mjerit të vogël, tani që s'kishte më frikë për veten. Ankthi që kishte treguar në shqopishte u qetësua sapo hyri te Lartësitë e Stuhishme; kështu që mora me mend se e kishin kërcënuar me një shpërthim të tmerrshëm zemërimi, po të mos arrinte të na joshte atje; dhe, pasi e kreu këtë, s'kishte më frikëra të afërta.

— Babi do që të martohemi, — vazhdoi ai, pasi piu pak nga lëngu. — Dhe e di që babai yt s'do të na linte të martoheshim tani; dhe ka frikë se mos vdes unë, po të presim; kështu që do të martohemi në mëngjes, dhe ti do të rrish këtu gjithë natën; dhe, po të bësh siç do ai, të nesërmen do të kthehesh në shtëpi dhe do të më marrësh me vete.

— Të të marrë me vete, o fëmijë i ndërruar i mjerë? — thirra unë. — Ti të martohesh? Pse, ai njeri është i çmendur, ose na merr të gjithëve për budallenj. Dhe kujton se ajo zonjushë e bukur, ajo vajzë e shëndoshë e plot jetë, do ta lidhë veten me një majmun të vogël që po shuhet si ti? E ushqen idenë se *dikush*, e jo më zonjusha Katerina Linton, do të të donte për burrë? Ty duhet të të rrahin me kamxhik që na solle këtu fare, me ato hilet e tua prej frikacaku qaraman; dhe... mos dukesh kaq budalla

tani! Kam shumë qejf të të shkund mirë, për tradhtinë tënde të neveritshme dhe për mendjemadhësinë tënde idiote.

E shkunda vërtet pak, por kjo i shkaktoi kollën, dhe ai iu drejtua mjetit të tij të zakonshëm, rënkimeve e të qarit, dhe Katerina më qortoi.

— Të rri gjithë natën? Jo! — tha ajo, duke vështruar ngadalë përreth. — Elen, do t'i vë zjarrin asaj dere, por do të dal.

Dhe do të kishte nisur menjëherë ta zbatonte kërcënimin, por Lintoni u ngrit sërish i alarmuar për veten e tij të dashur. E shtrëngoi me të dy krahët e tij të dobët, duke ngashëryer:

— S'do të më marrësh e të më shpëtosh? S'do të më lësh të vij në Grejnxh? Oh! Katerinë e dashur! S'duhet të ikësh e të më lësh, pas gjithë kësaj. *Duhet* t'i bindesh babait tim, *duhet*!

— Duhet t'i bindem babait tim, — u përgjigj ajo, — dhe ta çliroj nga kjo pritje mizore. Gjithë natën! Ç'do të mendonte? Do të jetë i hidhëruar tashmë. Ose do të thyej, ose do të djeg një rrugë për të dalë nga shtëpia. Rri urtë! S'je në rrezik; por, po të më pengosh... Linton, babin e dua më shumë se ty!

Tmerri për vdekje që ndiente nga zemërimi i zotit Hithklif ia ktheu djalit elokuencën e tij prej frikacaku. Katerina ishte gati duke u çmendur; megjithatë ngulmonte se duhej të shkonte në shtëpi, dhe provoi nga ana e saj lutjet, duke u përpjekur ta bindte ta mposhtte agoninë e tij egoiste.

Ndërsa ishin zënë kështu, rojtari ynë hyri sërish.

— Kafshët tuaja ikën me trok, — tha ai, — dhe... Hë, Linton! Po qaravitesh prapë? Ç'të ka bërë? Hajde, hajde; mjaft, e shko në shtrat. Pas një a dy muajsh, djali im, do të mund t'ia kthesh tiranitë e saj të tanishme me dorë të fortë: po vuan nga dashuria e pastër, apo jo? Asgjë tjetër në botë; dhe ajo do të të ketë! Ja, në shtrat! Zila s'do të jetë këtu sonte: duhet të zhvishesh vetë. Shët! Mbylle zhurmën! Sapo të jesh në dhomën tënde, s'do të të afrohem, s'ke pse ke frikë. Rastësisht, ia dole mjaft mirë. Pjesën tjetër do ta shoh unë.

I tha këto fjalë duke e mbajtur derën hapur që të kalonte i biri; dhe ky doli tamam siç do të dilte një qen spanjoll që dyshonte se ai që e shoqëronte kishte ndër mend ta shtrëngonte me ligësi.

Brava u mbyll sërish. Hithklifi iu afrua zjarrit, ku zonja ime dhe unë qëndronim të heshtura. Katerina ngriti sytë dhe instinktivisht ngriti dorën te faqja: afërsia e tij ia ngjalli sërish një ndjesi të dhimbshme. Kushdo tjetër do të kishte qenë i paaftë ta shihte me rreptësi atë veprim fëminor; por ai e vështroi vrenjtur dhe mërmëriti:

— Oh, s'ke frikë prej meje? Guximin e ke maskuar mirë: *dukesh* sikur ke një frikë të dreqit!

— *Kam* frikë *tani*, — u përgjigj ajo, — sepse, po të rri, babi do të jetë i mjerë; dhe si mund ta duroj ta bëj të mjerë, kur ai... kur ai... Zoti Hithklif, *më lini* të shkoj në shtëpi! Premtoj se do të martohem me Lintonin: babi do të donte që ta bëja, dhe unë e dua; e pse duhet të doni të më detyroni të bëj atë që do ta bëja vetë me dëshirë?

— Le të guxojë të të detyrojë! — thirra unë. — Ka ligj në këtë vend, falë Zotit, ka! ndonëse *jemi* në një vend të humbur. Do ta denoncoja edhe sikur të ishte djali im; dhe ky është krim pa privilegjin e klerit![57]

— Pusho! — tha maskarai. — Në djall me britmat e tua! S'dua që të flasësh *ti*. Zonjusha Linton, do të kënaqem jashtëzakonisht duke menduar se babai yt do të jetë i mjerë: s'do të fle nga kënaqësia. S'mund të kishe gjetur mënyrë më të sigurt për ta ngulur banesën tënde nën kulmin tim për njëzet e katër orët që vijnë, sesa duke më njoftuar se do të ndodhte një gjë e tillë. Sa për premtimin tënd për t'u martuar me Lintonin, do të kem kujdes që ta mbash, sepse s'do të largohesh nga ky vend gjersa të jetë përmbushur.

[57] Krim pa privilegjin e klerit (*felony without benefit of clergy*): sipas ligjit të vjetër anglez, krim i rëndë për të cilin s'kishte zbutje dënimi as për ata që dinin të lexonin, dhe që dënohej me vdekje.

— Atëherë dërgojeni Elenin t'i thotë babit që jam e shëndoshë! — thirri Katerina, duke qarë me hidhërim. — Ose më martoni tani. I shkreti babi! Elen, ai do të kujtojë se kemi humbur. Ç'të bëjmë?

— Jo ai! Do të kujtojë se je lodhur së shërbyeri atij dhe ke ikur për pak zbavitje, — u përgjigj Hithklifi. — S'mund ta mohosh që hyre në shtëpinë time me dëshirën tënde, duke i përbuzur urdhrat e tij të kundërta. Dhe është fare e natyrshme që në moshën tënde të dëshirosh zbavitje, dhe të lodhesh së kujdesuri për një të sëmurë, e ai njeri, *vetëm* babai yt. Katerinë, ditët e tij më të lumtura mbaruan kur nisën ditët e tua. Guxoj të them se të mallkoi që erdhe në këtë botë (të paktën, unë po); dhe do të ishte tamam po të të mallkonte ndërsa *ai* ikën prej saj. Do t'i bashkohesha. Unë s'të dua! Si të të dua? Qaj sa të duash. Me sa shoh, kjo do të jetë zbavitja jote kryesore tani e tutje; veç po t'i shpërblejë Lintoni humbjet e tjera; dhe prindi yt i kujdesshëm duket se e kujton se mund t'i shpërblejë. Letrat e tij me këshilla e ngushëllime më zbavitën pa masë. Në të fundit, i rekomandonte xhevahirit tim të kujdesej për xhevahirin e tij dhe të ishte i mirë me të kur ta merrte. I kujdesshëm e i mirë: sa atërore! Por Lintonit i duhet gjithë rezerva e kujdesit dhe e mirësisë për vete. Lintoni e luan mirë tiranin e vogël. Merr përsipër të torturojë sa mace të duash, po t'u jenë hequr dhëmbët e prerë kthetrat. Do të mund t'i tregosh xhaxhait të tij përralla të bukura për *mirësinë* e tij, kur të kthehesh në shtëpi, të siguroj.

— Këtu ke të drejtë! — i thashë. — Shpjegoje karakterin e djalit tënd. Tregoje sa të ngjan ty; dhe atëherë, shpresoj, zonjusha Keti do të mendohet dy herë para se ta marrë atë bazilisk!

— S'më bëhet shumë vonë të flas për cilësitë e tij të dashura tani, — u përgjigj ai, — sepse ajo ose duhet ta pranojë, ose të mbetet e burgosur, dhe ti bashkë me të, gjersa të vdesë zotëria yt. Mund t'ju mbaj të dyja këtu, krejt të fshehura. Po dyshove, nxite ta marrë fjalën mbrapsht, dhe do të kesh rastin ta gjykosh!

— S'do ta marr fjalën mbrapsht, — tha Katerina. — Do të martohem me të brenda kësaj ore, po të mund të shkoj pastaj në Thrashkros Grejnxh. Zoti Hithklif, ju jeni njeri mizor, por s'jeni djall; dhe s'do ta shkatërroni, nga ligësia e *pastër*, përgjithmonë gjithë lumturinë time. Po të mendonte babi se e kam lënë me qëllim, dhe po të vdiste para se të kthehesha, a do të mund ta duroja të rroja? E kam lënë të qarit; por do të gjunjëzohem këtu, te gjuri juaj; dhe s'do të ngrihem, as s'do t'i heq sytë nga fytyra juaj, gjersa të më shikoni edhe ju! Jo, mos u ktheni mënjanë! *Më* shikoni! S'do të shihni asgjë që t'ju acarojë. S'ju urrej. S'jam e zemëruar që më goditët. A s'keni dashur kurrë *askënd* në gjithë jetën tuaj, xhaxha? *Kurrë*? Ah! Duhet të më shikoni një herë: jam kaq e mjerë; s'mund të mos ju vijë keq e të mos më mëshironi.

— Hiqi gishtat e tu prej hardhuce, dhe largohu, ose do të të shqelmoj! — thirri Hithklifi, duke e shtyrë tutje me egërsi. — Më mirë të më përqafonte një gjarpër. Si dreqin të shkon ndër mend të më bësh lajka? Të *urrej*!

Ngriti supet; madje u shkund, sikur t'i rrëqethej mishi nga neveria; dhe e shtyu mbrapsht karrigen; ndërsa unë u ngrita dhe hapa gojën për të nisur një vërshim të vërtetë fyerjesh; por mbeta memece në mes të fjalisë së parë, nga një kërcënim se do të më mbyllnin vetëm në një dhomë, sapo të thosha rrokjen tjetër.

Po errësohej; dëgjuam zëra te porta e kopshtit. I zoti i shtëpisë doli me nxitim menjëherë: *ai* i kishte mendtë në vend; *ne* jo. Pati një bisedë dy a tri minuta, dhe ai u kthye vetëm.

— Kujtova se ishte kushëriri yt Hereton, — i vërejta Katerinës. — Sikur të vinte! Kush e di, mbase do të na mbante anën?

— Ishin tre shërbëtorë të dërguar nga Grejnxhi për t'ju kërkuar, — tha Hithklifi, që më dëgjoi. — Duhej të kishe hapur një dritare e të kishe thirrur; por do të betohesha se ajo vajzushe gëzohet që s'e bëre. Gëzohet që detyrohet të rrijë, jam i sigurt.

Kur e morëm vesh rastin që kishim humbur, të dyja ua lëshuam frerët hidhërimit pa përmbajtje; dhe ai na la të vajtonim gjer

në orën nëntë; pastaj na tha të ngjiteshim lart, nëpër kuzhinë, në dhomën e Zilës; dhe unë i pështërita shoqes sime të bindej: ndoshta mund të arrinim të dilnim nga dritarja atje, ose në ndonjë papafingo e prej andej nga dritarja e kulmit.

Por dritarja ishte e ngushtë si ato poshtë, dhe kapaku i papafingos ishte i sigurt nga përpjekjet tona, sepse na kishin mbyllur si më parë.

Asnjëra s'u shtri: Katerina zuri vend pranë dritares me kafaz dhe priti me ankth mëngjesin; një psherëtimë e thellë ishte e vetmja përgjigje që mund të merrja për lutjet e mia të shpeshta që të përpiqej të pushonte.

U ula në një karrige dhe u lëkunda tutje-tëhu, duke gjykuar ashpër shumë shkeljet e mia të detyrës; prej të cilave, m'u duk atëherë, buronin të gjitha fatkeqësitë e të gjithë zotërinjve të mi. Në të vërtetë s'ishte kështu, e di; por kështu ishte në përfytyrimin tim atë natë të zymtë, dhe e mendoja vetë Hithklifin më pak fajtor se veten.

Në orën shtatë erdhi ai dhe pyeti nëse zonjusha Linton ishte ngritur.

Ajo vrapoi menjëherë te dera dhe u përgjigj:

— Po.

— Hajde, pra, — tha ai, duke e hapur e duke e tërhequr jashtë.

U ngrita ta ndiqja, por ai e rrotulloi sërish çelësin. Kërkova të më lironte.

— Ki durim, — m'u përgjigj ai. — Do të të dërgoj mëngjesin pas pak.

I rashë me grushta paneleve dhe e tunda shulin me zemërim; dhe Katerina pyeti pse më mbanin ende të mbyllur. Ai u përgjigj se duhej të përpiqesha ta duroja edhe një orë, dhe ata ikën. E durova dy a tri orë; më në fund dëgjova një hap, jo të Hithklifit.

— Të kam sjellë diçka për të ngrënë, — tha një zë. — Hape derën!

Duke iu bindur me zjarr, pashë Heretonin, i ngarkuar me aq ushqim sa të më mjaftonte gjithë ditën.

— Merre! — shtoi ai, duke ma futur tabakanë në dorë.

— Prit një minutë, — nisa unë.

— Jo! — thirri ai, dhe u tërhoq, pa ua vënë veshin lutjeve që mund t'i derdhja për ta mbajtur.

Dhe aty mbeta e mbyllur gjithë ditën, dhe gjithë natën tjetër; dhe një tjetër, dhe një tjetër. Pesë net e katër ditë ndenja gjithsej, pa parë njeri veç Heretonit, një herë çdo mëngjes; dhe ai ishte një model rojtari: i vrenjtur, memec dhe i shurdhër ndaj çdo përpjekjeje për t'ia prekur ndjenjën e drejtësisë a të mëshirës.

Kapitulli XXVIII

Mëngjesin e pestë, ose më mirë pasditen, u afrua një tjetër hap, më i lehtë e më i shkurtër; dhe kësaj radhe personi hyri në dhomë. Ishte Zila, me shallin e saj të kuq flakë, me një kapelë mëndafshi të zezë në kokë e me një shportë shelgu në krah.

— Eh, e dashur! Zonja Din, — thirri ajo. — Hë mirë! Në Gimerton flitet shumë për ty. S'mendoja gjë tjetër veç se ishe fundosur në Kënetën e Kalit të Zi, bashkë me zonjushën, gjersa i zoti më tha që ju kishin gjetur dhe që ju kishte strehuar këtu! Ç'ishte, mos paskeni dalë në ndonjë ishull, me siguri? Dhe sa kohë ndenjët në gropë? A të shpëtoi i zoti, zonja Din? Por s'je aq e dobët; s'ke qenë aq keq, apo jo?

— I zoti yt është maskara i vërtetë! — iu përgjigja. — Por do të japë llogari për këtë. S'kishte pse ta përhapte atë përrallë: gjithçka do të dalë në shesh!

— Ç'do të thuash? — pyeti Zila. — S'është përralla e tij: e tregojnë në fshat, që keni humbur në kënetë; dhe unë i thërras Ernshout, kur hyj:

— „Eh, kanë ndodhur gjëra të çuditshme, zotëri Hereton, që kur ika. Është shumë keq për atë vajzë të re të bukur, dhe për Neli Dinin e shkathët."

— Ai më vështroi. Mendova se s'kishte dëgjuar gjë, kështu që ia tregova fjalën që qarkullonte.

— I zoti dëgjoi, dhe vetëm buzëqeshi me vete e tha:

— „Po të kenë qenë në kënetë, tani kanë dalë, Zila. Neli Din është strehuar këtë minutë në dhomën tënde. Mund t'i thuash të ikë, kur të ngjitesh; ja çelësi. Uji i moçalit i hyri në kokë, dhe do të kishte vrapuar në shtëpi krejt e marrë; por e mbajta gjersa të vinte në vete. Mund t'i thuash të shkojë menjëherë në Grejnxh, po të mundet, dhe t'u çojë një porosi nga unë: që zonja e saj e re do ta ndjekë me kohë, sa të jetë në varrimin e zotërisë."

— Zoti Edgar s'ka vdekur? — gulçova unë. — Oh! Zila, Zila!

— Jo, jo; ulu, zonja ime e mirë, — m'u përgjigj ajo, — je ende shumë e sëmurë. S'ka vdekur: doktor Kenethi mendon se mund të rrojë edhe një ditë; e takova në rrugë dhe e pyeta.

Në vend që të ulesha, rrëmbeva rrobat e daljes dhe zbrita me nxitim, sepse rruga ishte e lirë.

Kur hyra në shtëpi, kërkova me sy dikë që të më jepte lajme për Katerinën.

Dhoma ishte plot diell, dhe dera ishte e hapur krejt, por s'dukej njeri afër.

Ndërsa ngurroja nëse të ikja menjëherë, apo të kthehesha të kërkoja zonjën time, një kollë e lehtë ma tërhoqi vëmendjen te vatra.

Lintoni ishte shtrirë mbi stol, i vetmi banor, duke thithur një shkop sheqeri kandil e duke m'i ndjekur lëvizjet me sy të mpirë.

— Ku është zonjusha Katerina? — pyeta rreptë, duke menduar se mund ta trembja për të më dhënë lajme, duke e kapur kështu vetëm.

Ai vazhdoi të thithte si i pafajshëm.

— Ka ikur? — i thashë.

— Jo, — m'u përgjigj ai, — është lart: s'do të ikë; s'e lëmë.

— S'e lini, o idiot i vogël! — thirra unë. — Më trego menjëherë dhomën e saj, përndryshe do të të bëj të këndosh me zë të lartë.

— Babi do të të bënte ty të këndoje, po të përpiqeshe të shkoje atje, — m'u përgjigj ai. — Ai thotë se s'duhet të jem i butë me Katerinën: ajo është gruaja ime, dhe është turp që do të më lërë!

Thotë se ajo më urren e do që të vdes, që të marrë paratë e mia; por s'do t'i marrë; dhe s'do të shkojë në shtëpi! Kurrë s'do të shkojë! Le të qajë e le të sëmuret sa të dojë!

E rinisi punën e mëparshme, duke mbyllur qepallat, sikur të kishte ndër mend ta zinte gjumi.

— Zotëria i vogël Hithklif, — vazhdova unë, — i ke harruar gjithë mirësitë e Katerinës për ty dimrin e kaluar, kur pohoje se e doje, kur ajo të sillte libra e të këndonte këngë e vinte shumë herë nëpër erë e borë të të shihte? Qau kur humbi një mbrëmje, sepse ti do të zhgënjeheshe; dhe atëherë e ndieje se ajo ishte njëqind herë tepër e mirë për ty; dhe tani i beson gënjeshtrat që të thotë yt atë, ndonëse e di që ai ju urren të dy! Dhe bashkohesh me të kundër saj. Mirënjohje e bukur, apo jo?

Cepi i gojës së Lintonit u ul, dhe ai e hoqi shkopin e sheqerit nga buzët.

— A erdhi te Lartësitë e Stuhishme sepse të urrente? — vazhdova unë. — Mendohu vetë! Sa për paratë e tua, ajo as që e di që do të kesh ndonjë. Dhe thua që është e sëmurë; e megjithatë e lë vetëm, atje lart, në një shtëpi të huaj! Ti, që e ke ndier ç'do të thotë të të lënë kështu pas dore! Ti mund t'i mëshiroje vuajtjet e tua, dhe edhe ajo i mëshironte; por ti s'do t'i mëshirosh të sajat! Unë derdh lot, zotëria i vogël Hithklif, e sheh: një grua e moshuar, dhe vetëm shërbyese; dhe ti, pasi u shtire me një dashuri të tillë, dhe ke arsye ta adhurosh gati, i ruan për vete të gjithë lotët që ke, dhe rri shtirë atje krejt rehat. Ah! Je një djalë pa zemër e egoist!

— S'mund të rri me të, — u përgjigj ai me inat. — S'dua të rri vetëm me të. Qan aq shumë sa s'e duroj dot. Dhe s'pushon, ndonëse i them se do ta thërras babin. E thirra një herë; dhe ai e kërcënoi se do ta mbyste po s'pushonte; por ajo nisi sërish sapo ai doli nga dhoma, duke rënkuar e duke vajtuar gjithë natën, ndonëse unë ulëritja nga inati që s'më zinte gjumi.

— A ka dalë zoti Hithklif? — pyeta unë, kur pashë se krijesa e mjerë s'kishte asnjë fuqi të ndiente dhembshuri për mundimet shpirtërore të kushërirës.

— Është në oborr, — m'u përgjigj ai, — duke folur me doktor Kenethin, që thotë se xhaxhai po vdes vërtet, më në fund. Më vjen mirë, sepse pas tij do të jem unë i zoti i Grejnxhit; dhe Katerina gjithmonë fliste për të si për shtëpinë *e saj*. S'është e saja! Është imja: babi thotë se gjithçka që ka ajo është imja. Gjithë librat e saj të bukur janë të mitë; ajo më ofroi të m'i jepte, bashkë me zogjtë e saj të bukur e me ponin e saj Mini, po ta merrja çelësin e dhomës sonë e ta lija të dilte; por unë i thashë se s'kishte asgjë për të dhënë: ishin të gjitha, të gjitha të mitat. Dhe atëherë ajo qau, dhe hoqi nga qafa një figurë të vogël dhe tha se do të ma jepte atë: dy portrete në një kuti të artë, në njërën anë nëna e saj e në tjetrën xhaxhai, kur ishin të rinj. Kjo ishte dje; unë i thashë se edhe *ato* ishin të mitat, dhe u përpoqa t'ia merrja. E liga s'më la: më shtyu tutje dhe më lëndoi. Unë ulërita (kjo e tremb); ajo e dëgjoi babin që po vinte, i theu menteshat, e ndau kutinë dhe më dha portretin e nënës së saj; tjetrin u përpoq ta fshihte; por babi pyeti ç'kishte ndodhur dhe unë ia shpjegova. Ai ma mori atë që kisha; dhe e urdhëroi asaj të ma jepte të sajin; ajo nuk pranoi, dhe ai... ai e rrëzoi përdhe me një goditje, ia shkëputi nga zinxhiri dhe e shtypi me këmbë.

— Dhe të pëlqeu ta shihje që e goditi? — pyeta unë, me qëllimet e mia që e nxisja të fliste.

— I mbylla sytë, — m'u përgjigj ai. — I mbyll sytë kur shoh babin të godasë një qen a një kalë, aq fort e bën; e megjithatë në fillim u gëzova: e meritonte ndëshkimin që më shtyu; por kur iku babi, ajo më bëri të shkoja te dritarja dhe më tregoi faqen e çarë nga brenda pas dhëmbëve, dhe gojën që i mbushej me gjak; e pastaj mblodhi copat e portretit dhe shkoi e u ul me fytyrë nga muri, dhe që atëherë s'më ka folur më; dhe ndonjëherë mendoj se s'mund të flasë nga dhimbja. S'dua ta mendoj këtë! Por është

e prapë që qan pa pushim; dhe duket aq e zbehtë dhe e egër, sa kam frikë prej saj!

— Dhe mund ta marrësh çelësin, po të duash? — i thashë.

— Po, kur të jem lart, — m'u përgjigj ai, — por tani s'mund të ngjitem dot.

— Në cilën dhomë është? — pyeta unë.

— Oh, — thirri ai, — ty s'do të ta them ku është! Është e fshehta jonë. Askush, as Heretoni, as Zila, s'duhet ta dijë. Ja! Më lodhe; ik, ik! — Dhe e ktheu fytyrën mbi krah dhe i mbylli sërish sytë.

Mendova se ishte më mirë të ikja pa e parë zotin Hithklif, dhe të sillja ndihmë nga Grejnxhi për zonjën time të re.

Kur arrita atje, habia e shokëve të mi shërbëtorë që më panë, dhe gëzimi i tyre gjithashtu, qe i madh; dhe, kur dëgjuan se zonja e tyre e vogël ishte e shëndoshë, dy a tre ishin gati të ngjiteshin me vrap e ta bërtisnin lajmin te dera e zotit Edgar; por unë e mora përsipër ta njoftoja vetë.

Sa e ndryshuar e gjeta, edhe pas atyre pak ditëve! Ishte shtrirë si një shëmbëlltyrë trishtimi e pajtimi me fatin, duke pritur vdekjen. Dukej shumë i ri: ndonëse mosha e tij e vërtetë ishte tridhjetë e nëntë vjet, do ta kishe marrë të paktën dhjetë vjet më të ri. Mendonte për Katerinën, sepse ia murmuriste emrin. I preka dorën dhe i fola.

— Katerina po vjen, zotëria im i dashur! — i pëshpërita. — Është gjallë e shëndoshë, dhe do të jetë këtu, shpresoj, sonte.

U drodha nga efektet e para të këtij lajmi: ai u ngrit përgjysmë, vështroi me zjarr rreth dhomës, e pastaj ra mbrapsht pa ndjenja.

Sapo erdhi në vete, i tregova vizitën tonë të detyruar dhe mbajtjen te Lartësitë: i thashë se Hithklifi më detyroi të hyja, gjë që s'ishte krejt e vërtetë; fola sa më pak që munda kundër Lintonit; dhe as s'ia përshkrova gjithë sjelljen brutale të të atit: qëllimi im ishte të mos ia shtoja asnjë hidhërim, po ta kisha në dorë, kupës së tij tashmë të mbushur plot.

Ai e mori me mend se njëri nga qëllimet e armikut të tij ishte t'i siguronte të birit, ose më mirë vetes, edhe pasurinë personale, si edhe pronën; por pse s'priste gjersa të vdiste ai, ishte gjëegjëzë për zotërinë tim, sepse s'e dinte sa afër do ta linin botën bashkë ai dhe nipi i tij.

Megjithatë, e ndjeu se ishte më mirë ta ndryshonte testamentin: në vend që t'ia linte pasurinë Katerinës në dorën e saj, vendosi ta vinte në duart e kujdestarëve, që ajo ta gëzonte gjatë jetës, e pas saj fëmijët e saj, po të kishte. Në këtë mënyrë, ajo s'mund t'i binte zotit Hithklif, po të vdiste Lintoni.

Pasi mora urdhrat e tij, dërgova një njeri të thërriste avokatin, dhe katër të tjerë, të pajisur me armë të përdorshme, që t'ia kërkonin zonjën time të re rojtarit të saj. Të dyja palët u vonuan shumë. I pari u kthye shërbëtori i vetëm.

Ai tha se zoti Grin, avokati, s'ishte në shtëpi kur arriti ai, dhe se iu desh të priste dy orë gjersa u kthye; e pastaj zoti Grin i tha se kishte një punë të vogël në fshat, që duhej bërë, por se do të ishte në Thrashkros Grejnxh para mëngjesit.

Edhe katër burrat u kthyen pa shoqërim. Sollën fjalë se Katerina ishte e sëmurë, tepër e sëmurë për të dalë nga dhoma, dhe se Hithklifi s'i la ta shihnin.

I qortova mirë ata budallenj që i kishin besuar asaj përralle, të cilën s'doja t'ia çoja zotërisë tim; dhe vendosa të merrja një grup të tërë e të ngjitesha te Lartësitë në të gdhirë, e ta sulmonim, fjalë për fjalë, po të mos na dorëzohej e burgosura me të mirë.

I ati *do ta* shohë, u betova, dhe u betova sërish, edhe sikur të vritet ai djall në pragun e vet duke u përpjekur ta pengojë!

Për fat, m'u kursye udhëtimi dhe mundimi.

Kisha zbritur poshtë në orën tre për të marrë një kanë me ujë, dhe po kaloja nëpër holl me të në dorë, kur një trokitje e fortë në derën e përparme më bëri të hidhesha përpjetë.

— Oh! Është Grini, — thashë, duke e mbledhur veten, — vetëm Grini. — Dhe vazhdova, me qëllim që të dërgoja dikë tjetër

ta hapte; por trokitja u përsërit, jo e fortë, e megjithatë këmbëngulëse.

E vura kanën mbi parmak dhe nxitova ta lija të hynte vetë.

Hëna e korrjeve shkëlqente e kthjellët përjashta. S'ishte avokati. Zonja ime e vogël e ëmbël m'u hodh në qafë duke ngashëryer:

— Elen! Elen! Babi është gjallë?

— Po! — thirra unë. — Po, engjëlli im, është! Lavdi Zotit, je sërish e shëndoshë me ne!

Ajo donte të vraponte, pa frymë siç ishte, lart në dhomën e zotit Linton; por e detyrova të ulej në një karrige, i dhashë të pinte dhe ia lava fytyrën e zbehtë, duke ia fërkuar me përparësen gjersa mori një ngjyrë të zbehtë. Pastaj i thashë se duhej të shkoja unë e para e të njoftoja ardhjen e saj; duke iu lutur t'i thoshte se do të ishte e lumtur me Hithklifin e ri. Ajo më vështroi, por shpejt e kuptoi pse e këshilloja ta thoshte atë gënjeshtër dhe më siguroi se s'do të ankohej.

S'e duroja dot të isha e pranishme në takimin e tyre. Qëndrova jashtë derës së dhomës një çerek ore, dhe edhe atëherë mezi guxova t'i afrohesha shtratit.

Megjithatë, gjithçka ishte e qetë: dëshpërimi i Katerinës ishte po aq i heshtur sa gëzimi i të atit. Ajo e mbante, në dukje me qetësi; dhe ai i nguli në tipare sytë e ngritur, që dukej se i zgjeroheshin nga ekstaza.

Vdiq i lumtur, zoti Lokvud; vdiq kështu: duke e puthur në faqe, murmuriti:

— Po shkoj tek ajo; dhe ti, bija ime e dashur, do të vish te ne. — Dhe s'lëvizi e s'foli më kurrë, por e vazhdoi atë vështrim të përhumbur e të ndritur, gjersa pulsi iu ndal pa u ndier dhe shpirti iu nda. Askush s'do ta kishte vënë re minutën e saktë të vdekjes së tij, aq krejt pa luftë ishte.

Nëse Katerina i kishte shteruar lotët, apo hidhërimi ishte tepër i rëndë që t'i linte të rridhnin, ajo ndenji aty me sy të thatë

gjersa doli dielli; ndenji gjer në mesditë, dhe do të kishte ndenjur ende, duke u menduar mbi atë shtrat vdekjeje, po të mos kisha ngulmuar që të dilte e të pushonte pak.

Mirë që arrita ta largoja, sepse në kohën e drekës u duk avokati, pasi kishte kaluar nga Lartësitë e Stuhishme për të marrë udhëzime si të sillej. I ishte shitur zotit Hithklif, dhe ky ishte shkaku i vonesës së tij për t'iu përgjigjur thirrjes së zotërisë tim. Për fat, asnjë mendim për punët e kësaj bote s'i kishte kaluar këtij të fundit ndër mend për ta shqetësuar, pasi erdhi e bija.

Zoti Grin mori përsipër t'i urdhëronte të gjitha e të gjithë në atë vend. U dha të gjithë shërbëtorëve, veç meje, njoftimin të largoheshin. Do ta kishte çuar autoritetin që i ishte dhënë gjer aty sa të ngulmonte që Edgar Lintoni të mos varrosej pranë së shoqes, por në kapelë, me familjen e tij. Por ishte testamenti që e pengonte këtë, dhe kundërshtimet e mia të zëshme kundër çdo shkeljeje të porosive të tij.

Varrimi u bë me ngut; Katerinës, tani zonja Linton Hithklif, iu lejua të rrinte në Grejnxh gjersa trupi i të atit të largohej prej andej.

Më tregoi se ankthi i saj më në fund e kishte shtyrë Lintonin ta merrte rrezikun ta lironte. Ajo i kishte dëgjuar burrat që dërgova unë duke u grindur te dera, dhe e kishte kuptuar kuptimin e përgjigjes së Hithklifit. Kjo e dëshpëroi; dhe Lintoni, që e kishin ngjitur në sallonin e vogël pak pasi ika unë, u tmerrua aq sa shkoi e mori çelësin para se të ngjitej sërish i ati.

Pati dinakërinë ta hapte e ta kyçte sërish derën pa e mbyllur; dhe, kur duhej të shkonte të flinte, u lut të flinte me Heretonin, dhe lutja iu plotësua, për një herë.

Katerina doli tinëz para se të gdhinte. S'guxoi të provonte dyert, se mos qentë jepnin alarmin; i vizitoi dhomat bosh e ua shqyrtoi dritaret; dhe, për fat, kur ra në atë të nënës së saj, doli lehtë nga dritarja me kafaz e zbriti përdhe nëpër bredhin aty

pranë. Bashkëfajtori i saj e vuajti pjesën e tij në arratisje, pavarësisht nga sajimet e tij të ndrojtura.

Kapitulli XXIX

Mbrëmjen pas varrimit, zonja ime e re dhe unë ishim ulur në bibliotekë: herë duke u menduar me trishtim (njëra prej nesh me dëshpërim) për humbjen tonë, herë duke guxuar të hamendësonim për të ardhmen e zymtë.

Sapo kishim rënë dakord se fati më i mirë që mund ta priste Katerinën do të ishte leja për të vazhduar të banonte në Grejnxh, të paktën gjatë jetës së Lintonit: që ai të lejohej të vinte atje me të, dhe unë të mbetesha shërbyese e shtëpisë. Kjo dukej një marrëveshje tepër e mbarë për t'u shpresuar; e megjithatë unë shpresoja, dhe po nisja të merrja zemër nga mundësia për ta mbajtur shtëpinë, punën dhe, mbi të gjitha, zonjën time të dashur të re, kur një shërbëtor (njëri nga të pushuarit, që s'kishte ikur ende) hyri me nxitim dhe tha se „ai djall Hithklifi“ po vinte nëpër oborr: t'ia mbyllte derën në fytyrë?

Edhe sikur të kishim qenë aq të çmendura sa ta urdhëronim këtë, s'kishim kohë. Ai s'bëri asnjë ceremoni për të trokitur a për ta njoftuar emrin: ishte i zoti, dhe e përdori privilegjin e të zotit për të hyrë drejt e brenda, pa thënë asnjë fjalë.

Zëri i atij që na njoftoi e drejtoi te biblioteka: hyri; dhe, duke i bërë shenjë të dilte, mbylli derën.

Ishte e njëjta dhomë ku e kishin futur si mysafir tetëmbëdhjetë vjet më parë: e njëjta hënë shkëlqente nëpër dritare, dhe i njëjti peizazh vjeshte shtrihej përjashta. S'kishim ndezur ende

qiri, por e gjithë dhoma dukej, gjer te portretet në mur: koka e shkëlqyer e zonjës Linton dhe ajo e hijshme e të shoqit.

Hithklifi doli përpara te vatra. As atij koha s'ia kishte ndryshuar shumë trupin. Ishte i njëjti njeri: fytyra e errët pak më e verdhë e më e qetë, trupi ndoshta disa kile më i rëndë, dhe asnjë ndryshim tjetër.

Katerina ishte ngritur me shtysën të turrej jashtë kur e pa.

— Ndal! — tha ai, duke e mbajtur nga krahu. — S'ka më ikje! Ku do të shkosh? Kam ardhur të të marr në shtëpi; dhe shpresoj se do të jesh bijë e bindur e s'do ta nxitësh djalin tim në mosbindje të tjera. S'dija si ta ndëshkoja, kur zbulova pjesën e tij në këtë punë: është si rrjetë merimange, një pickim do ta asgjësonte; por do ta shohësh nga pamja që e ka marrë atë që i takonte! E zbrita poshtë një mbrëmje, pardje, dhe thjesht e ula në një karrige, dhe pastaj s'e preka fare. E nxora Heretonin jashtë, dhe e kishim dhomën vetëm për ne. Pas dy orësh, e thirra Jozefin ta ngjiste sërish lart; dhe që atëherë prania ime është aq e fuqishme për nervat e tij sa një fantazmë; dhe më duket se më sheh shpesh, edhe kur s'jam afër. Heretoni thotë se zgjohet e ulërin natën me orë të tëra dhe të thërret ty ta mbrosh nga unë; dhe, të pëlqejë a s'të pëlqejë shoku yt i çmuar, duhet të vish: ai tani është halli yt; ta lë ty gjithë interesin tim për të.

— Pse të mos e lini Katerinën të vazhdojë të rrijë këtu? — u luta unë. — Dhe ta dërgoni zotërinë e vogël Linton te ajo. Meqë i urreni që të dy, s'do t'ju mungonin: ata *mund* të jenë vetëm një murtajë e përditshme për zemrën tuaj të panatyrshme.

— Po kërkoj një qiramarrës për Grejnxhin, — u përgjigj ai, — dhe dua t'i kem fëmijët pranë, sigurisht; veç kësaj, ajo vajzë m'i ka borxh shërbimet e saj për bukën që ha: s'kam ndër mend ta ushqej në luks e në dembeli pasi të ketë ikur Lintoni. Shpejto e bëhu gati tani. Dhe mos më detyro të të detyroj.

— Do të bëhem gati, — tha Katerina. — Lintoni është gjithçka që kam për të dashur në botë; dhe, ndonëse keni bërë ç'keni

mundur që ta bëni të urryer për mua, dhe mua për të, s'*mund* të na bëni ta urrejmë njëri-tjetrin! Dhe ju sfidoj t'i bëni keq kur të jem unë pranë, dhe ju sfidoj të më trembni.

— Je kampione mburracake! — u përgjigj Hithklifi. — Por s'të dua aq sa t'i bëj keq atij: do ta shijosh plotësisht mundimin, për sa kohë të zgjasë. S'jam unë ai që do ta bëj të urryer për ty: është vetë shpirti i tij i ëmbël. Është i hidhur si vrer për braktisjen tënde dhe për pasojat e saj: mos prit falënderime për këtë përkushtim fisnik. E dëgjova që i përshkruante Zilës një pamje të këndshme të asaj që do të bënte, po të ishte i fortë si unë: prirja është aty, dhe vetë dobësia e tij do t'ia mprehë mendjen të gjejë diçka në vend të forcës.

— E di që ka natyrë të keqe, — tha Katerina, — është djali juaj. Por më vjen mirë që unë kam një më të mirë, që ta fal; dhe e di që më do, dhe për këtë arsye e dua. Zoti Hithklif, *ju* s'keni *askënd* që t'ju dojë; dhe, sado të mjerë që të na bëni, do ta kemi prapë hakmarrjen të mendojmë se mizoria juaj vjen nga mjerimi juaj më i madh! *Jeni* i mjerë, apo jo? I vetmuar si djalli, dhe ziliqar si ai? *Askush* s'ju do; *askush* s'do të qajë për ju kur të vdisni! S'do të doja të isha në vendin tuaj!

Katerina foli me njëfarë triumfi të zymtë: dukej se kishte vendosur të hynte në shpirtin e familjes së saj të ardhshme e të nxirrte kënaqësi nga hidhërimet e armiqve të saj.

— Do të të vijë keq që je vetvetja, shumë shpejt, — tha vjehrri i saj, — po të rrish aty edhe një minutë. Zhduku, shtrigë, dhe merri plaçkat.

Ajo u tërhoq me përbuzje.

Kur ajo mungonte, nisa t'i lutesha për vendin e Zilës te Lartësitë, duke i ofruar t'ia lija asaj timin; por ai s'pranoi në asnjë mënyrë. Më tha të heshtja, dhe pastaj, për herë të parë, i lejoi vetes të hidhte një vështrim rreth dhomës e te portretet. Pasi e studioi atë të zonjës Linton, tha:

— Këtë do ta kem në shtëpi. Jo se kam nevojë për të, por...

U kthye befas nga zjarri dhe vazhdoi me atë që, nga mungesa e një fjale më të mirë, duhet ta quaj buzëqeshje:

— Do të të them ç'bëra dje! E bëra varrmihësin, që po hapte varrin e Lintonit, ta hiqte dheun nga kapaku i arkivolit të saj, dhe e hapa. Kur ia pashë sërish fytyrën (është ende e saja), një çast mendova se do të rrija atje: ai e pati të vështirë të më lëvizte; por tha se do të ndryshonte, po t'i frynte ajri; dhe kështu ia lirova njërën anë arkivolit dhe e mbulova; jo anën e Lintonit, në djall ai! Do të doja ta kishin mbyllur në plumb të saldër. Dhe e paguava varrmihësin ta heqë atë anë kur të më shtrijnë mua atje, dhe ta rrëshqasë edhe anën e arkivolit tim; do ta bëj ta ndërtojnë kështu; dhe atëherë, gjersa të vijë Lintoni te ne, s'do ta dijë cili është cili!

— Ishit shumë i lig, zoti Hithklif! — thirra unë. — S'ju erdhi turp t'i trazoni të vdekurit?

— S'trazova askënd, Neli, — m'u përgjigj ai, — dhe i dhashë pak prehje vetes. Tani do të jem shumë më rehat; dhe ju do të keni më shumë shpresa të më mbani nën dhe kur të shkoj atje. Ta trazoja? Jo! Ajo më ka trazuar mua, natë e ditë, për tetëmbëdhjetë vjet; pa pushim, pa mëshirë; gjer mbrëmë; dhe mbrëmë isha i qetë. Ëndërrova se po flija gjumin e fundit pranë asaj që fle, me zemrën të ndalur e me faqen të ngrirë pas faqes së saj.

— Dhe po të ishte tretur në dhe, a më keq, ç'do të kishit ëndërruar atëherë? — i thashë.

— Të tretesha me të, e të isha edhe më i lumtur! — m'u përgjigj ai. — Kujton se kam frikë nga ndonjë ndryshim i tillë? Prisja një shndërrim të tillë kur ngrita kapakun; por më pëlqen më shumë që të mos fillojë gjersa ta ndaj me të. Veç kësaj, po të mos kisha marrë një përshtypje të qartë të tipareve të saj pa pasion, ajo ndjenjë e çuditshme vështirë se do të më ishte hequr. Filloi në mënyrë të çuditshme. E di, isha i egërsuar pasi vdiq ajo, dhe përjetë, nga agimi në agim, i lutesha të kthehej tek unë: shpirti

i saj. Kam besim të fortë te fantazmat: jam i bindur se ato mund të ekzistojnë dhe ekzistojnë mes nesh!

— Ditën që e varrosën ra borë. Në mbrëmje shkova në varrezë. Frynte e ftohtë si në dimër; gjithçka përreth ishte e vetmuar: s'kisha frikë se budallai i burrit të saj do të endej gjer në grykë kaq vonë, dhe askush tjetër s'kishte punë që ta sillte atje.

— Duke qenë vetëm, dhe duke e ditur se dy jardë dhe i shkrifët ishin e vetmja pengesë mes nesh, i thashë vetes:

— „Do ta kem sërish në krahë! Po të jetë e ftohtë, do të mendoj se është kjo erë veriu që më ftoh *mua*; dhe po të jetë e palëvizur, është gjumë."

— Mora një bel nga kasolla e veglave dhe nisa të gërmoja me gjithë fuqinë; ai gërvishti arkivolin; iu fusha punës me duar; druri nisi të kërciste rreth vidave; isha gati ta arrija qëllimin, kur m'u duk se dëgjova një psherëtimë nga dikush sipër, mu në buzë të varrit, që po përkulej. „Vetëm sikur ta heq këtë," mërmërita unë, „le të hedhin dheun me lopata mbi ne të dy!" Dhe e tërhoqa edhe më me dëshpërim. Pati një psherëtimë tjetër, mu pranë veshit tim. M'u duk se e ndjeva frymën e saj të ngrohtë që e largonte erën e ngarkuar me llohë. E dija që aty s'kishte asnjë qenie të gjallë prej mishi e gjaku; por, aq me siguri sa e ndien afrimin e ndonjë trupi në errësirë, ndonëse s'mund ta dallosh, aq me siguri e ndjeva që Keti ishte aty: jo poshtë meje, por mbi tokë.

— Një ndjenjë e papritur lehtësimi më rrodhi nga zemra nëpër çdo gjymtyrë. E lashë punën time të ankthit dhe u ktheva i ngushëlluar menjëherë, i ngushëlluar pa masë. Prania e saj ishte me mua; mbeti ndërsa e mbusha sërish varrin, dhe më çoi në shtëpi. Mund të qeshësh, po deshe; por isha i sigurt se do ta shihja atje. Isha i sigurt se ishte me mua, dhe s'mund të mos i flisja.

— Kur arrita te Lartësitë, vrapova me zjarr te dera. Ishte mbyllur; dhe, më kujtohet, ai Ernshou i mallkuar dhe gruaja ime ma kundërshtuan hyrjen. Më kujtohet që u ndala t'ia nxirrja frymën me shqelma, e pastaj nxitova lart, në dhomën time, dhe në të

sajën. Vështrova përreth me padurim; e ndieja pranë meje; *gati* e shihja, e megjithatë *s'e shihja dot*! Duhej të kisha djersitur gjak atëherë, nga ankthi i mallit tim, nga zjarri i lutjeve të mia për ta parë qoftë edhe një herë! S'e pashë asnjë herë. U tregua, siç ishte shpesh në jetë, një djall për mua! Dhe që atëherë, herë më shumë e herë më pak, kam qenë loja e atij mundimi të padurueshëm! Ferr! Duke m'i mbajtur nervat aq të tendosura, sa, po të mos u ngjanin telave prej zorre, do të ishin lëshuar prej kohësh deri në dobësinë e atyre të Lintonit.

— Kur rrija në shtëpi me Heretonin, më dukej se, po të dilja, do ta takoja; kur ecja nëpër shqopishte, do ta takoja duke hyrë. Kur ikja nga shtëpia, nxitoja të kthehesha: ajo *duhej* të ishte diku te Lartësitë, isha i sigurt! Dhe kur flija në dhomën e saj (më mundi dhe më përzuri prej andej), s'mund të rrija shtrirë atje; sepse, sapo mbyllja sytë, ajo ose ishte jashtë dritares, ose po rrëshqiste mbrapsht panelet, ose po hynte në dhomë, ose madje po e mbështeste kokën e saj të dashur mbi të njëjtin jastëk ku e mbështeste kur ishte fëmijë. Dhe duhej t'i hapja qepallat për të parë. Dhe kështu i hapja e i mbyllja njëqind herë në natë, për t'u zhgënjyer gjithmonë! Më mundonte! Shpesh kam rënkuar me zë të lartë, gjersa ai maskara plak, Jozefi, pa dyshim ka besuar se ndërgjegjja po e luante djallin brenda meje.

— Tani që e pashë, jam qetësuar; pak. Ishte një mënyrë e çuditshme për të vrarë, jo pak nga pak, por me grimca të një fije floku: të më mashtronte me fantazmën e një shprese për tetëmbëdhjetë vjet!

Zoti Hithklif u ndal dhe fshiu ballin: flokët i ishin ngjitur pas tij, të lagur nga djersa; sytë i kishte të ngulur te thëngjijtë e kuq të zjarrit; vetullat jo të rrudhura, por të ngritura pranë tëmthave, gjë që ia zbuste pamjen e vrenjtur të fytyrës, por i jepte një pamje të veçantë shqetësimi dhe një tendosje të dhimbshme të mendjes drejt një teme të vetme që e përpinte. Më fliste mua vetëm përgjysmë, dhe unë heshta: s'më pëlqente ta dëgjoja të fliste!

Pas pak, ai e rinisi meditimin mbi portretin, e uli dhe e mbështeti pas divanit për ta soditur më mirë; dhe, ndërsa ishte i zënë kështu, hyri Katerina dhe njoftoi se ishte gati, kur t'ia shalonin ponin.

— Dërgoje atë nesër, — më tha Hithklifi mua; pastaj, duke iu kthyer asaj, shtoi: — Mund ta bësh edhe pa ponin: është mbrëmje e bukur, dhe te Lartësitë e Stuhishme s'do të të duhen poni; për ato udhëtime që do të bësh, do të të mjaftojnë këmbët e tua. Hajde.

— Mirupafshim, Elen! — pëshpëriti zonja ime e dashur e vogël. Kur më puthi, buzët i kishte si akull. — Eja të më shohësh, Elen; mos harro.

— Ki kujdes të mos e bësh një gjë të tillë, zonja Din! — tha babai i saj i ri. — Kur të dua të të flas, do të vij këtu. S'dua të vish e të fusësh hundët në shtëpinë time!

I bëri shenjë t'i printe përpara; dhe ajo, duke hedhur pas një vështrim që ma çau zemrën, iu bind.

I ndoqa nga dritarja teksa zbritnin nëpër kopsht. Hithklifi ia vuri krahun e Katerinës nën të tijin, ndonëse ajo, dukshëm, e kundërshtoi në fillim; dhe me hapa të shpejtë e nxitoi në rrugicën, pemët e së cilës i fshehën.

Kapitulli XXX

Kam shkuar një herë te Lartësitë, por s'e kam parë që kur iku; Jozefi e mbajti derën në dorë, kur shkova të pyesja për të, dhe s'më la të kaloja. Tha se zonja Linton ishte „e zënë“ dhe se i zoti s'ishte brenda. Zila më ka treguar diçka për mënyrën si jetojnë; përndryshe mezi do ta dija kush kishte vdekur e kush ishte gjallë.

Ajo e mendon Katerinën kryelartë dhe s'e do, e marr me mend nga fjalët e saj. Zonja ime e re i kërkoi ndonjë ndihmë kur erdhi për herë të parë; por zoti Hithklif i tha asaj të shikonte punën e vet e ta linte nusen e djalit të kujdesej vetë për veten; dhe Zila pranoi me qejf, sepse është grua mendjengushtë e egoiste. Katerina tregoi një mërzi prej fëmije për këtë shkujdesje; ia shpaguan me përbuzje, dhe kështu e futi atë që më jep lajme mes armiqve të saj, aq sigurt sikur t'i kishte bërë ndonjë të keqe të madhe.

Pata një bisedë të gjatë me Zilën, rreth gjashtë javë më parë, pak para se të vinit ju, një ditë kur u takuam në shqopishte; dhe ja ç'më tregoi.

— Gjëja e parë që bëri zonja Linton, — tha ajo, — kur mbërriti te Lartësitë, qe të vraponte lart pa na thënë as mirëmbrëma mua e Jozefit; u mbyll në dhomën e Lintonit dhe ndenji gjer në mëngjes; pastaj, ndërsa i zoti dhe Ernshou po hanin mëngjes, hyri në shtëpi dhe pyeti, duke u dridhur e tëra, nëse mund të dërgohej për mjekun: kushëriri i saj ishte shumë keq.

— E dimë! — u përgjigj Hithklifi. — Por jeta e tij s'vlen asnjë qindarkë, dhe s'do të harxhoj asnjë qindarkë për të.

— Por s'di ç'të bëj, — tha ajo, — dhe, po s'më ndihmoi njeri, ai do të vdesë!

— Dil nga dhoma! — thirri i zoti. — Dhe mos më lër të dëgjoj më asnjë fjalë për të! Këtu askujt s'i bëhet vonë ç'bëhet me të; po të të bëhet ty, bëj infermieren; po s'të bëhet, mbylle me çelës dhe lëre.

Pastaj ajo nisi të më mërziste mua, dhe unë i thashë se kisha hequr mjaft me atë gjësend të mërzitshëm; secili kishim punët tona, dhe e saja ishte t'i shërbente Lintonit: zoti Hithklif më kishte thënë t'ia lija asaj atë punë.

Si ia dilnin bashkë, s'e di. Mendoj se ai mërzitej shumë e rënkonte natë e ditë; dhe ajo s'kishte pothuajse fare prehje, kjo merrej me mend nga fytyra e saj e bardhë dhe sytë e rëndë: ndonjëherë vinte në kuzhinë si e hutuar, dhe dukej sikur donte të kërkonte ndihmë; por unë s'kisha ndër mend të mos i bindesha të zotit. S'guxoj kurrë të mos i bindem, zonja Din; dhe, ndonëse mendoja se s'ishte mirë që s'dërgohej për Kenethin, s'ishte puna ime as të këshilloja, as të ankohesha; dhe gjithmonë s'pranova të përzihesha.

Një a dy herë, pasi kishim shkuar të flinim, më ka rastisur ta hap sërish derën dhe ta shoh ulur duke qarë në krye të shkallëve; dhe atëherë jam mbyllur brenda shpejt, nga frika se mos më prekej zemra e ndërhyja. Më vinte keq për të atëherë, jam e sigurt; megjithatë s'doja ta humbisja vendin, e di!

Më në fund, një natë hyri me guxim në dhomën time dhe më nxori nga mendtë nga frika, kur më tha:

— Thuaji zotit Hithklif se i biri po vdes: jam e sigurt që po vdes, këtë herë. Ngrihu menjëherë dhe thuaja!

Pasi tha këto fjalë, u zhduk sërish. Ndenja një çerek ore shtrirë duke dëgjuar e duke u dridhur. Asgjë s'lëvizte: shtëpia ishte e qetë.

— Gabohet, — i thashë vetes. — E ka kapërcyer. S'kam pse t'i shqetësoj. — Dhe nisa të kotesha. Por gjumi m'u prish për

herë të dytë nga një rënie e fortë zileje: e vetmja zile që kemi, e vënë enkas për Lintonin; dhe i zoti më thirri të shihja ç'kishte ndodhur e t'u thosha se s'donte ta dëgjonte më atë zhurmë.

Ia çova porosinë e Katerinës. Ai mallkoi me vete dhe pas pak minutash doli me një qiri të ndezur dhe shkoi në dhomën e tyre. Unë e ndoqa. Zonja Hithklif ishte ulur pranë shtratit, me duart të kryqëzuara mbi gjunjë. Vjehrri i saj u afrua, ia mbajti dritën Lintonit para fytyrës, e shikoi dhe e preku; pastaj u kthye nga ajo.

— Tani, Katerinë, — tha ai, — si ndihesh?

Ajo heshti.

— Si ndihesh, Katerinë? — përsëriti ai.

— Ai është i sigurt, dhe unë jam e lirë, — u përgjigj ajo. — Duhej të ndihesha mirë; por, — vazhdoi, me një hidhërim që s'mundi ta fshihte, — më keni lënë kaq gjatë të luftoj vetëm kundër vdekjes, sa ndiej e shoh vetëm vdekje! Ndihem si e vdekur!

Dhe ashtu dukej, gjithashtu! I dhashë pak verë. Heretoni dhe Jozefi, që ishin zgjuar nga zilja e nga zhurma e këmbëve dhe e kishin dëgjuar bisedën tonë nga jashtë, hynë tani. Jozefi, besoj, ishte i kënaqur që djali iku: Heretoni dukej pak i shqetësuar, ndonëse ishte më shumë i zënë duke e vështruar Katerinën sesa duke menduar për Lintonin. Por i zoti i tha të shkonte sërish të flinte: s'kishim nevojë për ndihmën e tij. Pastaj e bëri Jozefin ta çonte trupin në dhomën e tij, dhe mua më tha të kthehesha në timen; dhe zonja Hithklif mbeti vetëm.

Në mëngjes, më dërgoi t'i thosha se duhej të zbriste për mëngjes: ajo ishte zhveshur dhe dukej sikur do të flinte; dhe tha se ishte e sëmurë; për këtë mezi u çudita. E njoftova zotin Hithklif, dhe ai m'u përgjigj:

— Mirë, lëre gjer pas varrimit; dhe ngjitu herë pas here t'i çosh ç'i duhet; dhe sapo të duket më mirë, më thuaj.

Keti ndenji lart dy javë, sipas Zilës, që e vizitonte dy herë në ditë dhe do të kishte qenë pak më miqësore, por përpjekjet e saj për të qenë më e mirë u zmbrapsën me krenari e shpejt.

Hithklifi u ngjit një herë, për t'i treguar testamentin e Lintonit. Ai ia kishte lënë të atit gjithë pasurinë e vet dhe atë që kishte qenë pasuria e luajtshme e saj. Krijesën e shkretë e kishin kërcënuar, a e kishin joshur ta bënte këtë, gjatë javës që ajo mungoi, kur vdiq xhaxhai i tij. Me tokat, meqë ishte i mitur, s'mund të përzihej. Megjithatë, zoti Hithklif i ka kërkuar dhe i ka mbajtur me të drejtën e së shoqes, dhe me të vetën: mendoj, në mënyrë të ligjshme; gjithsesi Katerina, pa të holla e pa miq, s'mund t'ia prishë zotërimin.

— Askush, — tha Zila, — s'iu afrua kurrë derës së saj, veç asaj here, përveç meje... dhe askush s'pyeti gjë për të. Hera e parë që zbriti në shtëpi qe një të diel pasdite.

Kishte thirrur, kur i çova drekën lart, se s'e duronte dot më të rrinte në të ftohtë; dhe unë i thashë se i zoti po shkonte në Thrashkros Grejnxh, dhe se Ernshou dhe unë s'kishim pse ta pengonim të zbriste; kështu që, sapo dëgjoi kalin e Hithklifit që iku me trok, u duk e veshur me të zeza, me kaçurrelat e verdha të krehura pas veshëve, e thjeshtë si kuakere:[58] s'dinte t'i krehte.

— Jozefi dhe unë zakonisht shkojmë në kapelë të dielave (kisha, e dini, tani s'ka prift, shpjegoi zonja Din; dhe vendin e metodistëve a të baptistëve në Gimerton, s'e di cili është, e quajnë kapelë). Jozefi kishte shkuar, — vazhdoi ajo, — por unë e pashë të arsyeshme të rrija në shtëpi. Të rinjtë bëhen gjithmonë më të mirë kur i vëzhgon një më i madh; dhe Heretoni, me gjithë ndrojtjen e tij, s'është model sjelljeje të hijshme. E njoftova që kushërira e tij me shumë gjasa do të rrinte me ne, dhe se ajo ishte mësuar gjithmonë të shihte të respektohej e diela; kështu që ishte mirë t'i linte pushkët e punët e vogla të shtëpisë sa të rrinte ajo.

Ai u skuq kur dëgjoi lajmin, dhe hodhi sytë mbi duart e rrobat. Vaji i peshkut dhe baruti u fshehën nga sytë për një minutë.

[58] Kuakerët: bashkësi fetare protestante angleze, e njohur për jetën e veshjen e thjeshtë.

Pashë që kishte ndër mend t'i mbante shoqëri; dhe mora me mend, nga mënyra e tij, që donte të dukej si duhet; kështu që, duke qeshur, siç s'guxoj të qesh kur është i zoti pranë, i ofrova ta ndihmoja, po të donte, dhe tallesha me hutimin e tij. Ai u vrenjt dhe nisi të shante.

— Tani, zonja Din, — vazhdoi ajo, duke parë që s'më pëlqeu mënyra e saj, — ndoshta mendon se zonja jote e re është tepër e hollë për zotin Hereton, dhe ndoshta ke të drejtë; por, e pranoj, do ta kisha shumë qejf t'ia ulja krenarinë një shkallë. Dhe ç'do t'i bëjnë tani gjithë ajo dije e ato naze? Është e varfër sa ti a unë; më e varfër: vë bast që ti kursen, dhe edhe unë po bëj ç'mundem, në atë drejtim.

Heretoni e la Zilën ta ndihmonte; dhe ajo me lajka ia ktheu humorin e mirë; kështu që, kur erdhi Katerina, duke i harruar gjysmë fyerjet e mëparshme, ai u përpoq të bëhej i këndshëm, sipas tregimit të shërbyeses.

— Zonja hyri, — tha ajo, — e ftohtë si akull e lart si princeshë. U ngrita dhe i ofrova vendin tim në kolltuk. Jo, ajo e përbuzi mirësjelljen time. U ngrit edhe Ernshou dhe i tha të vinte në stol e të ulej afër zjarrit: ishte i sigurt se ajo kishte ngrirë.

— Kam ngrirë prej një muaji e më shumë, — u përgjigj ajo, duke u mbështetur te fjala, me sa më shumë përbuzje që mundte.

Dhe mori një karrige për vete dhe e vuri larg të dyve.

Pasi ndenji gjersa u ngroh, nisi të vështronte përreth dhe zbuloi disa libra në raftin e enëve; u ngrit menjëherë në këmbë, duke u zgjatur për t'i arritur, por ishin tepër lart.

Kushëriri i saj, pasi i vështroi përpjekjet për një copë herë, më në fund mblodhi guxim ta ndihmonte: ajo e mbajti fustanin hapur, dhe ai ia mbushi me të parët që i ranë në dorë.

Ky qe përparim i madh për djalin: ajo s'e falënderoi; megjithatë ai u kënaq që ajo e kishte pranuar ndihmën e tij, dhe guxoi të rrinte prapa saj ndërsa ajo i shqyrtonte, e madje të përkulej e t'i tregonte ç'i tërhiqte vëmendjen në disa figura të vjetra që kishin

brenda; dhe as s'u tremb nga mënyra e pacipë si ajo ia hoqi faqen nga gishti: u mjaftua të tërhiqej pak më mbrapa e ta vështronte atë, në vend të librit.

Ajo vazhdoi të lexonte, a të kërkonte diçka për të lexuar. Vëmendja e tij u përqendrua pak nga pak krejt në studimin e kaçurrelave të saj të dendura e të mëndafshta: fytyrën s'ia shihte, dhe as ajo s'e shihte atë. Dhe, ndoshta pa e kuptuar krejt ç'bënte, por i tërhequr si një fëmijë nga qiriu, më në fund kaloi nga vështrimi te prekja: zgjati dorën dhe ia përkëdheli një kaçurrel, aq butë sikur të ishte zog. Sikur t'i kishte ngulur një thikë në qafë, aq u kthye ajo e tërbuar.

— Zhduku këtë çast! Si guxon të më prekësh? Pse rri aty? — thirri ajo me një ton neverie. — S'të duroj dot! Do të ngjitem sërish lart, po m'u afrove.

Zoti Hereton u tërhoq mbrapsht, duke u dukur aq budalla sa mundej; u ul mbi stol, shumë i qetë, dhe ajo vazhdoi t'i shfletonte vëllimet edhe gjysmë ore; më në fund, Ernshou kaloi andej dhe më pëshpëriti:

— A do t'i kërkosh të na lexojë, Zila? Jam ngopur duke mos bërë asgjë; dhe më pëlqen... do të më pëlqente ta dëgjoja! Mos i thuaj që e doja unë, por kërkoja si nga vetja.

— Zoti Hereton do të donte që të na lexonit, zonjë, — i thashë menjëherë. — Do ta merrte për mirësi të madhe; do t'ju ishte shumë mirënjohës.

Ajo u vrenjt; dhe, duke ngritur sytë, u përgjigj:

— Zoti Hereton, dhe gjithë grupi juaj, do të kenë mirësinë ta kuptojnë se unë e refuzoj çdo shtirje mirësie që keni hipokrizinë të më ofroni! Ju përbuz, dhe s'dua të kem asgjë për t'i thënë asnjërit prej jush! Kur do ta kisha dhënë jetën për një fjalë të mirë, madje vetëm për të parë njërën nga fytyrat tuaja, të gjithë rrinit larg. Por s'do të ankohem tek ju! Më ka sjellë këtu poshtë i ftohti, jo që t'ju zbavis, as që ta shijoj shoqërinë tuaj.

— Ç'mund të kisha bërë unë? — nisi Ernshou. — Ç'faj kisha?

— Oh! Ti je përjashtim, — u përgjigj zonja Hithklif. — S'e kam ndier kurrë mungesën e një njeriu si ti.

— Por unë u ofrova më shumë se një herë, dhe kërkova, — tha ai, duke u ndezur nga paturpësia e saj, — i kërkova zotit Hithklif të më linte të rrija zgjuar për ty...

— Pusho! Do të dal jashtë, a kudo tjetër, më mirë sesa ta kem zërin tënd të pakëndshëm në vesh! — tha zonja ime.

Heretoni mërmëriti se, për të, ajo mund të shkonte në ferr! Dhe, duke e zbritur pushkën nga supi, s'u përmbajt më nga punët e tij të së dielës.

Tani fliste mjaft lirisht; dhe ajo shpejt e pa të arsyeshme të tërhiqej në vetminë e saj; por kishte nisur ngrica, dhe, pavarësisht nga krenaria, u detyrua të ulej në shoqërinë tonë gjithnjë e më shumë. Megjithatë, unë pata kujdes që të mos tallej më me zemërmirësinë time: që atëherë jam treguar po aq e ngurtë sa ajo; dhe ajo s'ka asnjë të dashur, as asnjë që ta dojë mes nesh; dhe s'e meriton; sepse, mjafton t'i thuash fjalën më të vogël, e ajo ngre kokën pa respektuar askënd! I kërcen edhe vetë të zotit, dhe gati e sfidon ta rrahë; dhe sa më shumë lëndohet, aq më helmuese bëhet.

Në fillim, kur dëgjova këtë tregim nga Zila, vendosa ta lija vendin tim, të merrja një shtëpizë e ta bindja Katerinën të vinte të jetonte me mua; por zoti Hithklif do ta lejonte këtë po aq sa do ta vendoste Heretonin në një shtëpi të pavarur; dhe për tani s'shoh asnjë çare, veç po të mund të martohej sërish; dhe këtë plan s'është në dorën time ta rregulloj.

Kështu mbaroi historia e zonjës Din. Pavarësisht nga parashikimi i mjekut, po e marr shpejt fuqinë, dhe, ndonëse është vetëm java e dytë e janarit, kam ndër mend të dal me kalë pas një a dy ditësh e të shkoj te Lartësitë e Stuhishme, për ta njoftuar pronarin tim se gjashtë muajt e ardhshëm do t'i kaloj në Londër; dhe, po të dojë, mund të kërkojë një qiramarrës tjetër që ta marrë vendin pas tetorit: s'do ta kaloja këtu edhe një dimër për asgjë.

Kapitulli XXXI

Dje ishte ditë e ndritur, e qetë e me brymë. Shkova te Lartësitë siç e kisha menduar; shërbyesja ime m'u lut t'i çoja zonjës së saj të re një letër të vogël prej saj, dhe unë s'e refuzova, sepse gruaja e mirë s'e kuptonte se kishte ndonjë gjë të çuditshme në kërkesën e saj.

Dera e përparme ishte e hapur, por porta xheloze ishte e mbyllur, si në vizitën time të fundit; trokita dhe e thirra Ernshoun nga lehet e kopshtit; ai e zgjidhi zinxhirin, dhe unë hyra. Djali është katundar aq i pashëm sa ç'mund të shohësh. Këtë herë e vura re veçanërisht; por ai, me sa duket, bën ç'është e mundur t'i nxjerrë sa më pak nga përparësitë e tij.

E pyeta nëse zoti Hithklif ishte në shtëpi. M'u përgjigj se jo, por se do të vinte për drekë. Ishte ora njëmbëdhjetë, dhe unë njoftova se kisha ndër mend të hyja e ta prisja; atëherë ai i hodhi menjëherë veglat dhe më shoqëroi, në detyrën e qenit roje, jo si zëvendës i të zotit të shtëpisë.

Hymë bashkë; Katerina ishte aty, duke u bërë e dobishme me përgatitjen e disa perimeve për drekën që po afrohej; dukej më e nxirë e më pa gjallëri se kur e pashë herën e parë. Mezi i ngriti sytë të më vinte re, dhe vazhdoi punën me po atë shpërfillje ndaj formave të zakonshme të mirësjelljes si më parë, pa iu përgjigjur përkuljes sime e mirëmëngjesit tim as me shenjën më të vogël.

„Nuk duket aq e dashur," mendova, „sa do të donte të ma mbushte mendjen zonja Din. Është e bukur, është e vërtetë; por jo engjëll."

Ernshou i tha i vrenjtur t'i çonte gjërat në kuzhinë.

— Çoji vetë, — tha ajo, duke i shtyrë larg vetes, sapo mbaroi; dhe u tërhoq te një stol pranë dritares, ku nisi të gdhendte figura zogjsh e kafshësh nga lëvoret e rrepës që kishte në prehër.

Iu afrova, duke bërë sikur doja të shihja kopshtin; dhe, siç m'u duk, me shkathtësi ia lëshova letrën e zonjës Din mbi gju, pa e parë Heretoni; por ajo pyeti me zë të lartë:

— Ç'është kjo? — Dhe e hodhi tutje.

— Një letër nga e njohura juaj e vjetër, shërbyesja e Grejnxhit, — iu përgjigja, i mërzitur që ajo e zbuloi veprën time të mirë, dhe me frikë se mos e kujtonin për letër timen.

Me këtë lajm, ajo do ta kishte marrë me qejf nga toka; por Heretoni i doli përpara: e kapi dhe e futi në jelek, duke thënë se duhej ta shihte më parë zoti Hithklif.

Atëherë Katerina e ktheu në heshtje fytyrën nga ne dhe, shumë tinëz, nxori shaminë e xhepit dhe e vuri te sytë; dhe kushëriri i saj, pasi luftoi një copë herë të frenonte ndjenjat e tij më të buta, e nxori letrën dhe ia hodhi përdhe pranë saj, me sa më pak hir që mundi.

Katerina e kapi dhe e lexoi me zjarr; pastaj më bëri disa pyetje për banorët, të arsyeshëm e të paarsyeshëm, të shtëpisë së saj të dikurshme; dhe, duke vështruar drejt kodrave, murmuriti me vete:

— Do të doja të shkoja atje poshtë me Minin! Do të doja të ngjitesha atje lart. Oh! Jam lodhur; *jam ngopur*, Hereton!

Dhe e mbështeti kokën e saj të bukur pas parvazit, me gjysmë gogësitje e gjysmë psherëtimë, dhe u zhyt në një pamje trishtimi të përhumbur, pa e çarë kokën e pa e ditur nëse e vinim re.

— Zonja Hithklif, — i thashë, pasi ndenja disa kohë memec, — a s'e dini që jam një i njohur i juaji? Aq i ngushtë, sa më duket

e çuditshme që s'vini të më flisni. Shërbyesja ime s'lodhet kurrë duke folur për ju e duke ju lavdëruar; dhe do të zhgënjehet shumë po të kthehem pa ndonjë lajm për ju a prej jush, veç se e morët letrën e saj dhe s'thatë asgjë!

Ajo dukej se u çudit nga ky fjalim dhe pyeti:

— A ju do Elen?

— Po, shumë, — iu përgjigja pa ngurruar.

— Duhet t'i thoni, — vazhdoi ajo, — se do t'i përgjigjesha letrës, por s'kam me se të shkruaj, as edhe një libër prej të cilit mund të shkëpusja një fletë.

— S'keni libra! — thirra unë. — Si arrini të jetoni këtu pa to? Po të më lejoni të marr lirinë t'ju pyes... Edhe pse kam një bibliotekë të madhe, shpesh mërzitem shumë te Grejnxhi; m'i merrni librat, dhe do të isha i dëshpëruar!

— Lexoja gjithmonë kur i kisha, — tha Katerina, — dhe zoti Hithklif s'lexon kurrë; kështu që i shkrepi të m'i shkatërronte librat. S'kam parë asnjë prej javësh. Vetëm një herë kërkova nëpër rezervën e teologjisë së Jozefit, për inatin e tij të madh; dhe një herë, Hereton, gjeta një rezervë të fshehtë në dhomën tënde... ca latinisht e greqisht, dhe ca përralla e poezi: të gjithë miq të vjetër. Këta të fundit i solla këtu; dhe ti i mblodhe si laraska që mbledh lugë argjendi, thjesht nga dashuria për të vjedhur! S'të bëjnë asnjë dobi; ose përndryshe i fshehe me shpirtin e keq që, meqë s'mund t'i shijosh ti, të mos i shijojë askush tjetër. Mos ishte zilia *jote* që e këshilloi zotin Hithklif të m'i vidhte thesaret? Por pjesën më të madhe i kam të shkruara në tru e të shtypura në zemër, dhe ato s'mund të m'i heqësh!

Ernshou u skuq flakë kur kushërira e tij zbuloi këtë mbledhje të fshehtë librash, dhe belbëzoi një mohim të indinjuar të akuzave të saj.

— Zoti Hereton do t'i shtojë dijet e tij, — thashë unë, duke i dalë në ndihmë. — S'i ka *zili* dijet tuaja: do t'u *barazohet*. Pas disa vjetësh do të jetë nxënës i zgjuar!

— Dhe ndërkohë do që *unë* të bëhem budallaqe, — u përgjigj Katerina. — Po, e dëgjoj kur përpiqet të gërmëzojë e të lexojë me vete, dhe ç'gabime të bukura bën! Do të doja ta përsërisje „Chevy Chase“,[59] siç bëre dje: ishte jashtëzakonisht qesharake! Të dëgjova... dhe të dëgjova kur shfletoje fjalorin për të kërkuar fjalët e vështira, e pastaj mallkoje, sepse s'i lexoje dot shpjegimet e tyre!

Djaloshi e mendonte qartë tepër keq që ta përqeshnin për padijen e tij, e pastaj ta përqeshnin që përpiqej ta hiqte. Unë kisha një mendim të ngjashëm; dhe, duke kujtuar anekdotën e zonjës Din për përpjekjen e tij të parë për ta ndriçuar errësirën ku ishte rritur, vërejta:

— Por, zonja Hithklif, secili prej nesh ka pasur një fillim, dhe secili është penguar e është lëkundur në prag; dhe, po të na kishin përbuzur mësuesit në vend që të na ndihmonin, do të pengoheshim e do të lëkundeshim ende.

— Oh! — m'u përgjigj ajo. — S'dua t'ia kufizoj dijet... megjithatë, s'ka të drejtë ta përvetësojë atë që është imja dhe ta bëjë qesharake para meje me gabimet e tij të ndyra e me shqiptimet e shtrembra! Ata libra, edhe në prozë, edhe në vargje, m'i kanë shenjtëruar lidhje të tjera, dhe s'dua t'i ulin e t'i përdhosin në gojën e tij! Veç kësaj, nga të gjitha, ka zgjedhur pikërisht pjesët e mia të preferuara, që më pëlqen më shumë t'i them përmendsh, sikur nga ligësia e qëllimshme!

Gjoksi i Heretonit u ngrit e u ul në heshtje një minutë: vuante nga një ndjenjë e rëndë poshtërimi e zemërimi, që s'ishte e lehtë ta frenonte.

U ngrita dhe, nga një ide prej zotërie për t'ia lehtësuar sikletin, zura vend te dera, duke vështruar pamjen përjashta.

[59] „Chevy Chase“: baladë e vjetër angleze për një betejë në kufirin mes Anglisë e Skocisë.

Ai ndoqi shembullin tim dhe doli nga dhoma; por u duk shpejt sërish, me gjysmë duzine vëllimesh në duar, që ia hodhi Katerinës në prehër, duke thirrur:

— Merri! S'dua t'i dëgjoj, t'i lexoj, as t'i mendoj më kurrë!

— Tani s'i dua! — u përgjigj ajo. — Do t'i lidh me ty, dhe do t'i urrej.

Hapi njërin që dukej qartë se ishte shfletuar shpesh dhe lexoi një pjesë me tonin e zvarritur të një fillestari; pastaj qeshi dhe e hodhi tutje.

— Dhe dëgjo! — vazhdoi ajo me ngacmim, duke nisur në të njëjtën mënyrë një varg të një balade të vjetër.

Por dashuria e tij për veten s'duroi më mundim: dëgjova, dhe jo krejt pa e miratuar, një frenim me dorë që iu dha gjuhës së saj të pacipë. E mjera e vogël kishte bërë ç'kishte mundur për t'ia lënduar ndjenjat kushëririt, të ndjeshme ndonëse të pagdhendura; dhe një argument trupor ishte e vetmja mënyrë që kishte ai për ta barazuar llogarinë e për t'ia kthyer efektet asaj që ia kishte shkaktuar.

Pastaj i mblodhi librat dhe i flaku në zjarr. I lexova në fytyrë sa ankth ishte për të ta bënte këtë flijim për inat. M'u duk se, ndërsa ato digjeshin, ai kujtonte kënaqësinë që i kishin dhënë tashmë dhe triumfin e kënaqësinë gjithnjë në rritje që priste prej tyre; dhe m'u duk se e mora me mend edhe shtysën për studimet e tij të fshehta. Ishte kënaqur me punën e përditshme e me kënaqësitë e vrazhda kafshërore, gjersa Katerina i doli në rrugë: turpi nga përbuzja e saj dhe shpresa për miratimin e saj qenë shtysat e tij të para drejt synimeve më të larta; dhe, në vend që ta ruanin nga e para e t'ia fitonin të dytën, përpjekjet e tij për t'u ngritur kishin sjellë pikërisht përfundimin e kundërt.

— Po, kjo është e vetmja e mirë që mund të nxjerrë prej tyre një kafshë si ti! — thirri Katerina, duke thithur buzën e dëmtuar e duke e ndjekur zjarrin me sy të indinjuar.

— Më *mirë* mbaje gjuhën tani! — u përgjigj ai me egërsi.

Dhe, meqë trazimi s'e linte të fliste më, shkoi me nxitim drejt hyrjes, ku i bëra vend të kalonte. Por, para se ta kapërcente pragun, zoti Hithklif, që po ngjitej nëpër shteg, e ndeshi dhe, duke e kapur nga supi, e pyeti:

— Ç'ka ndodhur tani, djali im?

— Asgjë, asgjë! — tha ai dhe u shkëput, për ta shijuar hidhërimin e zemërimin në vetmi.

Hithklifi e ndoqi me sy dhe psherëtiu.

— Do të ishte e çuditshme po ta pengoja vetë veten! — mërmëriti ai, pa e ditur që isha pas tij. — Por, kur kërkoj babain e tij në fytyrën e tij, e gjej *atë* çdo ditë e më shumë! Si dreqin i ngjan kaq shumë? Mezi e duroj ta shoh.

I uli sytë përdhe dhe hyri i zymtë. Në fytyrë kishte një shprehje të shqetësuar e plot ankth që s'ia kisha vënë re kurrë më parë, dhe dukej më i dobët nga trupi.

Nusja e djalit, kur e pa nga dritarja, iku menjëherë në kuzhinë, kështu që mbeta vetëm.

— Më vjen mirë që të shoh sërish jashtë, zoti Lokvud, — tha ai, në përgjigje të përshëndetjes sime, — pjesërisht nga motive egoiste: s'besoj se do ta zëvendësoja lehtë mungesën tënde në këtë shkretëtirë. Jam çuditur më shumë se një herë ç'të solli këtu.

— Një tekë e kotë, kam frikë, zotëri, — qe përgjigjja ime, — ose përndryshe një tekë e kotë do të më marrë tani që këtej: javën tjetër do të nisem për Londër, dhe duhet t'ju paralajmëroj se s'kam ndonjë dëshirë ta mbaj Thrashkros Grejnxhin përtej dymbëdhjetë muajve që rashë dakord ta merrja me qira. Besoj se s'do të jetoj më atje.

— Oh, vërtet! U lodhe që je dëbuar nga bota, apo jo? — tha ai. — Por, po të kesh ardhur të kërkosh të mos paguash për një vend që s'do ta zësh, udhëtimi yt është i kotë: s'zbutem kurrë kur kërkoj atë që më takon, prej kujtdo.

— S'kam ardhur të kërkoj të shpëtoj nga asgjë! — thirra unë, shumë i acaruar. — Po ta doni, do t'i laj hesapet me ju tani. — Dhe nxora fletoren nga xhepi.

— Jo, jo, — m'u përgjigj ai me gjakftohtësi, — do të lësh mjaft pas për t'i mbuluar borxhet, po s'u ktheve... S'kam kaq ngut. Ulu e ha drekë me ne: një mysafir që s'ka rrezik ta përsërisë vizitën zakonisht mund të pritet mirë. Katerinë! Sill gjërat brenda; ku je?

Katerina u duk sërish, me një tabaka me thika e pirunë.

— Mund ta hash drekën me Jozefin, — mërmëriti Hithklifi mënjanë, — dhe rri në kuzhinë gjersa të ikë ai.

Ajo ua zbatoi urdhrat me shumë përpikëri: ndoshta s'kishte asnjë tundim t'i shkelte. Duke jetuar mes katundarësh e mizantropësh, ndoshta s'di t'i çmojë njerëzit e një shtrese më të mirë, kur i takon.

Me zotin Hithklif, të vrenjtur e të zymtë, nga njëra anë, dhe me Heretonin krejt memec nga tjetra, hëngra një drekë disi të trishtë dhe u ndava herët. Do të kisha dashur të ikja nga dera e pasme për ta parë edhe një herë Katerinën e për ta mërzitur Jozefin plak; por Heretoni mori urdhër të ma sillte kalin, dhe vetë i zoti i shtëpisë më përcolli gjer te dera, kështu që s'munda ta plotësoja dëshirën.

„Sa e zymtë kalon jeta në atë shtëpi!“ mendova, ndërsa zbrisja rrugës me kalë. „Çfarë realizimi i diçkaje më romantike se një përrallë do të kishte qenë për zonjën Linton Hithklif, po të kishim lidhur një dashuri ajo dhe unë, siç dëshironte dadoja e saj e mirë, e të kishim shkuar bashkë në atmosferën e gjallë të qytetit!“

Kapitulli XXXII

1802 — Këtë shtator, më ftuan të shkretoja shqopishtet e një miku në Veri;[60] dhe, në udhëtimin drejt shtëpisë së tij, papritur u gjenda pesëmbëdhjetë milje larg Gimertonit. Stallieri, në një bujtinë anës rrugës, po u mbante kuajve të mi një kovë me ujë për t'u freskuar, kur kaloi një karrocë me tërshërë shumë të gjelbër, të sapokorrur, dhe ai vërejti:

— Kjo vjen nga Gimertoni, ja! Ata janë gjithmonë tri javë pas njerëzve të tjerë me korrjet.

— Gimertoni? — përsërita unë: banimi im në atë vend ishte bërë tashmë i zbehtë e si ëndërr. — Ah! E di! Sa larg është që këtej?

— Ndoshta katërmbëdhjetë milje përtej kodrave, dhe rrugë e keqe, — m'u përgjigj ai.

Më pushtoi një shtysë e papritur ta vizitoja Thrashkros Grejnxhin. Mezi ishte mesditë, dhe mendova se po aq mirë mund ta kaloja natën nën kulmin tim sa në një bujtinë. Veç kësaj, mund të kursej lehtë një ditë për t'i rregulluar punët me pronarin, dhe kështu ta kursej veten nga mundimi për të pushtuar sërish ato anë.

Pasi pushova pak, i thashë shërbëtorit të pyeste për rrugën e fshatit; dhe, me shumë lodhje për kafshët tona, e bëmë largësinë për rreth tri orë.

[60] Të shkretoja shqopishtet: me shaka, të gjuaja pula të egra në tokat e tij.

E lashë atje dhe vazhdova vetëm teposhtë luginës. Kisha gri dukej më gri, dhe varreza e vetmuar më e vetmuar. Dallova një dele shqopishteje që kulloste barin e shkurtër mbi varre. Ishte mot i ëmbël e i ngrohtë, tepër i ngrohtë për udhëtim; por vapa s'më pengoi ta shijoja peizazhin e mrekullueshëm lart e poshtë; po ta kisha parë më afër gushtit, jam i sigurt se do të më kishte tunduar të humbisja një muaj në vetminë e tij. Në dimër s'ka gjë më të zymtë, në verë s'ka gjë më hyjnore, se ato lugina të mbyllura nga kodrat dhe ato kodrina të thepisura e të guximshme me shqopë.

Arrita te Grejnxhi para perëndimit të diellit dhe trokita që të më hapnin; por njerëzit e shtëpisë ishin tërhequr në pjesët e pasme, siç gjykova nga një tufë e hollë e kaltër tymi që dredhonte nga oxhaku i kuzhinës, dhe s'dëgjuan.

Hyra me kalë në oborr. Nën portik ishte ulur duke thurur një vajzë nëntë a dhjetë vjeçe, dhe një plakë ishte shtrirë mbi shkallët e hipjes në kalë, duke pirë një llullë meditative.

— Është brenda zonja Din? — e pyeta plakën.

— Zonja Din? Jo! — m'u përgjigj ajo. — Ajo s'rri këtu: është lart te Lartësitë.

— Ti je shërbyesja e shtëpisë, atëherë? — vazhdova unë.

— Po, unë e mbaj shtëpinë, — m'u përgjigj ajo.

— Mirë, unë jam zoti Lokvud, i zoti. A ka ndonjë dhomë ku të më strehoni, pyes? Dua të rri këtu gjithë natën.

— I zoti! — thirri ajo e habitur. — Ç'thua, kush e dinte që do të vinit? Duhej të kishit dërguar fjalë! S'ka asgjë as të thatë, as si duhet këtu brenda; asgjë s'ka!

E hodhi llullën dhe hyri me nxitim; vajza e ndoqi, dhe hyra edhe unë; dhe shpejt pashë se tregimi i saj ishte i vërtetë, dhe, për më tepër, se gati ia kisha marrë mendtë me shfaqjen time të padëshiruar.

I thashë të qetësohej: do të dilja për një shëtitje; dhe ndërkohë ajo duhej të përpiqej të më përgatiste një qoshe të një dhome

ndenjjeje për të ngrënë darkë, dhe një dhomë gjumi për të fjetur. S'duheshin fshirje e pastrime: vetëm zjarre të mira e çarçafë të thatë.

Dukej e gatshme të bënte ç'të mundej; ndonëse e futi furçën e vatrës në hekurat e zjarrit në vend të shufrës, dhe përdori gabim edhe disa vegla të tjera të zanatit të saj; por unë dola, duke i besuar zellit të saj për një vend pushimi kur të kthehesha.

Lartësitë e Stuhishme ishin qëllimi i shëtitjes sime. Një mendim i mëvonshëm më ktheu mbrapsht, kur e kisha lënë oborrin.

— Të gjithë mirë te Lartësitë? — e pyeta gruan.

— Po, me sa di unë! — m'u përgjigj ajo, duke ikur me vrap me një tigan me hi të nxehtë.

Do ta kisha pyetur pse e kishte lënë zonja Din Grejnxhin; por ishte e pamundur ta vonoja në një çast të tillë kritik; kështu që u ktheva dhe dola, duke ecur me nge me shkëlqimin e diellit që perëndonte pas meje e me lavdinë e butë të hënës që po lindte përpara; njëri duke u zbehur e tjetra duke u ndriçuar, ndërsa e lija parkun e ngjitesha nëpër rrugicën me gurë që ndahej për te banesa e zotit Hithklif.

Para se ta shihja, nga dita kishte mbetur vetëm një dritë qelibari pa rreze përgjatë perëndimit; por e shihja çdo guralec në shteg e çdo fije bari në atë hënë të shkëlqyer.

S'm'u desh as ta kapërceja portën, as të trokisja: m'u bind dorës.

Ky është përmirësim! mendova. Dhe vura re edhe një tjetër, me ndihmën e hundës: një aromë shebojash e manushaqesh të murit, që e sillte ajri nga mes pemëve të thjeshta frutore.

Edhe dyert, edhe dritaret ishin të hapura; e megjithatë, siç ndodh zakonisht në një krahinë qymyri, një zjarr i bukur i kuq ndriçonte oxhakun: rehatia që i jep syrit e bën të durueshme nxehtësinë e tepërt. Por shtëpia e Lartësive të Stuhishme është aq e madhe, sa banorët kanë hapësirë me bollëk për t'u larguar nga ndikimi i tij; dhe, si rrjedhim, banorët që ishin aty kishin

zënë vend jo larg njërës nga dritaret. Mund t'i shihja e t'i dëgjoja të flisnin para se të hyja; dhe, si rrjedhim, shikova e dëgjova, i shtyrë nga një ndjenjë e përzier kureshtjeje e zilie, që rritej sa më shumë ngurroja.

— Kun-*dër*! — tha një zë, i ëmbël si këmbanë argjendi. — Kjo është hera e tretë, o budalla! S'do të ta them më. Kujtohu, përndryshe të tërheq flokët!

— Kundër, atëherë, — u përgjigj një tjetër, me ton të thellë, por të zbutur. — E tani, më puth, që e mbajta mend kaq mirë.

— Jo, lexoje më parë sërish saktë, pa asnjë gabim.

Ai që fliste filloi të lexonte: ishte një djalë i ri, i veshur si duhet, ulur pranë një tryeze me një libër përpara. Tiparet e tij të pashme i shkëlqenin nga kënaqësia, dhe sytë i shkonin pa durim nga faqja te një dorë e vogël e bardhë mbi supin e tij, që e kthente në vete me një shuplakë të shpejtë në faqe sa herë që e zonja e saj dallonte shenja të tilla mosvëmendjeje.

E zonja qëndronte prapa: kaçurrelat e saj të çelura e të shndritshme përziheshin herë pas here me flokët e tij të gështenjta, ndërsa përkulej për t'i mbikëqyrur mësimet; dhe fytyra e saj... ishte fat që ai s'ia shihte fytyrën, përndryshe s'do të kishte qenë kaq i qëndrueshëm. Unë ia shihja, dhe e kafshova buzën nga inati që e kisha hedhur tutje rastin që mund të kisha pasur për të bërë diçka tjetër veç ta vështroja bukurinë e saj që të godiste.

Detyra u krye, jo pa gabime të tjera; por nxënësi kërkoi shpërblim dhe mori të paktën pesë të puthura, të cilat, megjithatë, i ktheu bujarisht. Pastaj erdhën te dera, dhe nga biseda e tyre gjykova se do të dilnin të shëtisnin nëpër shqopishte. Mendova se në zemrën e Hereton Ernshout, po jo me gojën e tij, do të më dënonin në gropën më të thellë të ferrit, po ta tregoja trupin tim fatkeq pranë tij atëherë; dhe, duke u ndier shumë i ulët e dashakeq, u sola tinëz rrotull për të kërkuar strehë në kuzhinë.

Edhe nga ajo anë hyrja ishte e lirë; dhe te dera ishte ulur mikja ime e vjetër, Neli Din, duke qepur e duke kënduar një këngë,

që e ndërpresin shpesh nga brenda fjalë të ashpra përbuzjeje e mosdurimi, të thëna me tinguj aspak muzikorë.

— Më mirë njëqind herë t'i kem në vesh duke sharë nga mëngjesi në mbrëmje, sesa të të dëgjoj ty, sido që të jetë! — tha banori i kuzhinës, në përgjigje të ndonjë fjale të Nelit që s'e dëgjova. — Është turp i madh që s'mund ta hap Librin e Bekuar, pa i nisur ti ato lavdi për Satanin e të gjitha ligësitë e tmerrshme që kanë lindur ndonjëherë në botë! Oh! Ti je një hiç i vërtetë; dhe ajo është një tjetër; dhe ai djalë i shkretë do të humbasë mes jush. Djalë i shkretë! — shtoi ai me një rënkim. — Është i magjepsur, jam i sigurt! O Zot, gjykoji, sepse mes sundimtarëve tanë s'ka as ligj, as drejtësi!

— Jo! Përndryshe do të rrinim ulur mbi dengje drush që digjen, mendoj, — ia ktheu këngëtarja. — Por pusho, plak, dhe lexo Biblën si i krishterë, e mos ma vër veshin mua. Kjo është „Dasma e Ani Zanës“, një melodi e bukur: shkon për valle.

Zonja Din ishte gati ta niste sërish, kur unë dola përpara; dhe, duke më njohur menjëherë, ajo u hodh në këmbë duke thirrur:

— Pse, Zoti ju bekoftë, zoti Lokvud! Si ju shkoi ndër mend të ktheheshit kështu? Gjithçka është e mbyllur te Thrashkros Grejnxhi. Duhej të na kishit njoftuar!

— Kam rregulluar të më strehojnë atje, për sa kohë të rri, — iu përgjigja. — Nesër nisem sërish. Dhe si u shpërngule këtu, zonja Din? Ma thuaj këtë.

— Zila iku, dhe zoti Hithklif deshi që të vija unë, pak pasi shkuat ju në Londër, e të rrija gjersa të ktheheshit. Por hyni, ju lutem! Keni ardhur në këmbë nga Gimertoni këtë mbrëmje?

— Nga Grejnxhi, — iu përgjigja, — dhe, ndërsa ma rregullojnë atje dhomën, dua ta mbaroj punën me zotërinë tënd, sepse s'mendoj të kem rast tjetër shpejt.

— Ç'punë, zotëri? — tha Neli, duke më çuar në shtëpi. — Ai ka dalë tani dhe s'do të kthehet shpejt.

— Për qiranë, — iu përgjigja.

— Oh! Atëherë me zonjën Hithklif duhet ta zgjidhni, — vërejti ajo, — ose më mirë me mua. Ajo s'ka mësuar ende t'i drejtojë punët e saj, dhe i bëj unë për të: s'ka njeri tjetër.

Dukesha i habitur.

— Ah! S'e keni dëgjuar vdekjen e Hithklifit, e shoh! — vazhdoi ajo.

— Hithklifi ka vdekur? — thirra unë, i habitur. — Sa kohë më parë?

— Tre muaj më parë; por uluni dhe më lini t'jua marr kapelën, dhe do t'jua tregoj të gjitha. Prisni, s'keni ngrënë gjë, apo jo?

— S'dua asgjë. Kam porositur darkë në shtëpi. Ulu edhe ti. S'e kisha ëndërruar kurrë që do të vdiste! Më trego si ndodhi. Thua se s'i pret të kthehen shpejt, të rinjtë?

— Jo; duhet t'i qortoj çdo mbrëmje për shëtitjet e tyre të vona; por ata s'ma çajnë kokën. Të paktën, pini pak nga birra jonë e vjetër: do t'ju bëjë mirë; dukeni i lodhur.

Ajo nxitoi ta sillte, para se të mund të refuzoja; dhe e dëgjova Jozefin që pyeste nëse „s'ishte skandal që të bërtet që në moshën e saj të kishte dashnorë! E pastaj, t'i nxirrte ato kana nga qilari i të zotit! I vinte turp të rrinte e ta shihte“.

Ajo s'ndenji t'ia kthente, por hyri sërish pas një minute, me një krikëll argjendi që shkumonte, përmbajtjen e së cilës e lavdërova me seriozitetin e duhur. Dhe pastaj më dha vazhdimin e historisë së Hithklifit. Kishte pasur një fund „të çuditshëm“, siç e tha ajo.

— Më thirrën te Lartësitë e Stuhishme brenda dy javësh pasi na latë, — tha ajo, — dhe u binda me gëzim, për hatrin e Katerinës.

Takimi im i parë me të më hidhëroi e më tronditi: kishte ndryshuar aq shumë që kur u ndamë! Zoti Hithklif s'i shpjegoi arsyet pse e kishte ndërruar mendjen për ardhjen time këtu; më tha vetëm se kishte nevojë për mua dhe se ishte lodhur duke e parë Katerinën: duhej ta bëja sallonin e vogël dhomën time të

ndenjjes dhe ta mbaja atë me vete. Mjaftonte që ai të detyrohej ta shihte një a dy herë në ditë.

Ajo dukej e kënaqur me këtë marrëveshje; dhe, pak nga pak, i solla fshehurazi një numër të madh librash e sendesh të tjera që e kishin zbavitur te Grejnxhi; dhe e mbaja veten me shpresë se do t'ia dilnim në një rehati të pranueshme.

Iluzioni s'zgjati shumë. Katerina, e kënaqur në fillim, pas pak kohe u bë nevrike dhe e shqetësuar. Për një gjë, i ishte ndaluar të dilte nga kopshti, dhe e mërziste shumë ta mbanin brenda kufijve të tij të ngushtë, ndërsa afrohej pranvera; për një tjetër, duke ndjekur punët e shtëpisë, detyrohesha ta lija shpesh, dhe ajo ankohej për vetminë: parapëlqente të grindej me Jozefin në kuzhinë sesa të rrinte në paqe në vetminë e saj.

Për përleshjet e tyre s'e çaja kokën; por shpesh edhe Heretoni detyrohej të kërkonte kuzhinën, kur i zoti donte ta kishte shtëpinë për vete; dhe, ndonëse në fillim ajo ose ikte kur afrohej ai, ose u bashkohej qetësisht punëve të mia dhe shmangej ta vinte re a t'i drejtohej (dhe ndonëse ai ishte gjithmonë sa më i vrenjtur e i heshtur që të ishte e mundur), pas një kohe ajo e ndryshoi sjelljen dhe u bë e paaftë ta linte rehat. I fliste me thumba; komentonte budallallëkun e përtacinë e tij; shprehte habinë si mund ta duronte jetën që bënte; si mund të rrinte një mbrëmje të tërë duke vështruar zjarrin e duke u kotur.

— Është tamam si qen, apo jo, Elen? — vërejti ajo një herë. — Ose si kalë qerreje? Bën punën, ha ushqimin dhe fle, përjetë! Ç'mendje të zbrazët e të zymtë duhet të ketë! A ëndërron ndonjëherë, Hereton? Dhe, po të ëndërrosh, për çfarë? Por ti s'mund të më flasësh!

Pastaj e shikoi; por ai s'donte as ta hapte gojën, as ta shikonte sërish.

— Ndoshta po ëndërron tani, — vazhdoi ajo. — Iu drodh supi siç i dridhet Junonës. Pyete, Elen.

— Zoti Hereton do t'i kërkojë të zotit të të dërgojë lart, po s'u solle mirë! — i thashë. Atij jo vetëm i ishte dridhur supi, por kishte shtrënguar grushtin, sikur ta tundonte ta përdorte.

— E di pse s'flet kurrë Heretoni kur jam unë në kuzhinë, — thirri ajo një herë tjetër. — Ka frikë se do të qesh me të. Elen, ç'mendon? Një herë nisi të mësonte vetë të lexonte; dhe, ngaqë qesha, i dogji librat dhe e la: a s'ishte budalla?

— A s'ishe e prapë ti? — i thashë. — Përgjigjmu këtë.

— Ndoshta isha, — vazhdoi ajo, — por s'e prisja që ai do të ishte kaq budalla. Hereton, po të të jepja një libër, a do ta merrje tani? Do ta provoj!

Ia vuri në dorë një që po e lexonte; ai e flaku tutje dhe mërmëriti se, po s'pushonte, do t'ia thyente qafën.

— Mirë, do ta vë këtu, — tha ajo, — në sirtarin e tryezës, dhe po shkoj të fle.

Pastaj më pëshpëriti ta vëzhgoja nëse e prekte, dhe iku. Por ai s'iu afrua, dhe kështu ia tregova në mëngjes, për zhgënjimin e saj të madh. Pashë se i vinte keq për vrenjtjen e për përtacinë e tij këmbëngulëse: ndërgjegjja e qortonte që e kishte trembur dhe e kishte larguar nga përmirësimi i vetes: e kishte bërë me sukses.

Por zgjuarsia e saj po punonte për ta ndrequr të keqen: ndërsa unë hekurosja a bëja punë të tjera që rrihen në një vend, që s'mund t'i bëja mirë në sallon, ajo sillte ndonjë vëllim të këndshëm dhe ma lexonte me zë të lartë. Kur ishte aty Heretoni, ajo zakonisht ndalej në ndonjë pjesë interesante dhe e linte librin diku; këtë e bëri shumë herë; por ai ishte kokëfortë si mushkë, dhe, në vend që ta kapte karremin, në mot me shi nisi të pinte duhan me Jozefin, dhe rrinin si automatë, njëri në njërën anë të zjarrit e tjetri në tjetrën; plaku, për fat, tepër i shurdhër për t'i kuptuar marrëzitë e saj të liga, siç do t'i quante ai; i riu duke bërë ç'mundej të dukej se s'ua vinte veshin. Në mbrëmjet e bukura, ky i fundit dilte për gjah, dhe Katerina gogësitej e psherëtinte, më ngacmonte t'i flisja, dhe ikte në oborr a në kopsht sapo nisja unë;

dhe, si mjet i fundit, qante e thoshte se ishte lodhur së jetuari, se jeta e saj s'kishte asnjë dobi.

Zoti Hithklif, që bëhej gjithnjë e më pak i prirë për shoqëri, gati e kishte përzënë Ernshoun nga dhoma e tij. Për shkak të një aksidenti, në fillim të marsit, ky u bë për disa ditë si orendi në kuzhinë. I shpërtheu pushka, kur ishte vetëm nëpër kodra; një copë i preu krahun, dhe humbi shumë gjak para se të mund të arrinte në shtëpi. Pasoja qe se, dashje pa dashje, u dënua me qoshen e zjarrit e me qetësinë, gjersa t'i shërohej krahu.

Katerinës i pëlqeu që ai ishte aty: gjithsesi, kjo e bëri ta urrente dhomën e saj lart më shumë se kurrë; dhe më detyronte të gjeja punë poshtë, që të më shoqëronte.

Të hënën e Pashkëve, Jozefi shkoi në panairin e Gimertonit me ca bagëti; dhe pasdite unë isha e zënë duke rregulluar të linjtat në kuzhinë. Ernshou rrinte, i vrenjtur si zakonisht, në qoshe të oxhakut, dhe zonja ime e vogël po e kalonte një orë kot duke vizatuar figura në xhamat e dritares, duke e ndryshuar zbavitjen me shpërthime këngësh të mbytura, me thirrje të pëshpëritura e me vështrime të shpejta mërzie e padurimi drejt kushëririt, që pinte duhan pa pushim e vështronte hekurat e zjarrit.

Kur i bëra me dije se s'e duroja dot më që ma zinte dritën, ajo shkoi te guri i vatrës. Nuk u kushtova shumë vëmendje veprimeve të saj, por pas pak e dëgjova të niste:

— E kam kuptuar, Hereton, se dua... se më vjen mirë... se do të më pëlqente të ishe kushëriri im tani, po të mos ishe bërë kaq nevrik e kaq i vrazhdë me mua.

Heretoni s'u përgjigj.

— Hereton, Hereton, Hereton! Dëgjon? — vazhdoi ajo.

— Ik që këtu! — hungëroi ai, me një ashpërsi që s'lëshonte pe.

— Lërmë ta marr atë llullë, — tha ajo, duke e zgjatur dorën me kujdes e duke ia hequr nga goja.

Para se ai të përpiqej ta merrte sërish, llulla ishte thyer dhe ishte prapa zjarrit. Ai e shau dhe kapi një tjetër.

— Prit, — thirri ajo, — duhet të më dëgjosh më parë; dhe s'mund të flas ndërsa ato re më notojnë para fytyrës.

— Do të shkosh në djall? — thirri ai me egërsi. — Dhe më lër rehat!

— Jo, — ngulmoi ajo, — s'do të shkoj. S'di ç'të bëj që të të bëj të më flasësh, dhe ti je i vendosur të mos kuptosh. Kur të quaj budalla, s'dua të them asgjë: s'dua të them që të përbuz. Hajde, do të më vësh re, Hereton: ti je kushëriri im, dhe do të më njohësh si kushërirë.

— S'dua të kem asgjë me ty, me krenarinë tënde të ndyrë e me talljet e tua të mallkuara! — u përgjigj ai. — Më mirë të shkoj në ferr, me trup e me shpirt, sesa të të shikoj më me bisht të syrit! Hiqmu nga rruga, tani; këtë minutë!

Katerina u vrenjt dhe u tërhoq në ndenjësen e dritares, duke kafshuar buzën e duke u përpjekur, duke kënduar nën zë një melodi të çuditshme, ta fshihte një prirje gjithnjë e më të fortë për të ngashëryer.

— Duhet të jesh mik me kushërirën, zoti Hereton, — ndërhyra unë, — meqë ajo pendohet për paturpësinë e saj! Do të të bënte shumë mirë: do të të bënte njeri tjetër, ta kishe shoqe.

— Shoqe? — thirri ai. — Kur ajo më urren dhe s'më quan të denjë as t'ia fshij këpucët! Jo, edhe sikur të më bënte mbret, s'dua të më përbuzin më që kërkoj dashamirësinë e saj.

— S'jam unë që të urrej, je ti që më urren mua! — qau Keti, pa e fshehur më shqetësimin. — Më urren po aq sa zoti Hithklif, e më shumë.

— Je një gënjeshtare e mallkuar, — nisi Ernshou. — Pse e kam zemëruar atëherë, njëqind herë, duke të mbajtur anën? Dhe kjo, kur ti më talleshe, më përbuzje, dhe... Vazhdo të më mundosh, e do të shkoj atje e do t'i them që më nxore nga kuzhina me ngacmimet e tua!

— S'e dija që më mbaje anën, — u përgjigj ajo, duke tharë sytë, — dhe isha e mjerë dhe e hidhur me të gjithë; por tani të falënderoj dhe të lutem të më falësh: ç'mund të bëj tjetër?

U kthye te vatra dhe ia zgjati dorën çiltër.

Ai u nxi dhe u vrenjt si re bubullime, i mbajti grushtet të shtrënguar me vendosmëri dhe vështrimin të ngulur përdhe.

Katerina, nga instinkti, duhet ta ketë marrë me mend se ishte kokëfortësi e prapë, e jo neveri, ajo që e shtynte në këtë sjellje kokëngjeshur; sepse, pasi ndenji një çast e pavendosur, u përkul dhe i dha një të puthur të butë në faqe.

E vogla dinake kujtoi se s'e kisha parë, dhe, duke u tërhequr, zuri vendin e mëparshëm pranë dritares, krejt e urtë.

Unë tunda kokën me qortim; dhe atëherë ajo u skuq dhe pëshpëriti:

— Hë mirë! Ç'duhej të bëja, Elen? S'donte të më jepte dorën, dhe s'donte të më shikonte: duhet t'i tregoja në ndonjë mënyrë që më pëlqen, që dua të jemi miq.

Nëse e bindi Heretonin e puthura, s'e di; për disa minuta ai pati shumë kujdes të mos i shihej fytyra; dhe, kur e ngriti, ishte shumë i hutuar se ku t'i kthente sytë.

Katerina u mor me mbështjelljen e një libri të bukur me kujdes në letër të bardhë; dhe, pasi e lidhi me një copë fjongo dhe ia drejtoi „Zotit Hereton Ernshou“, më kërkoi të isha ambasadorja e saj e t'ia çoja dhuratën atij për të cilin ishte caktuar.

— Dhe thuaji se, po ta pranojë, do të vij e do ta mësoj ta lexojë si duhet, — tha ajo, — dhe, po ta refuzojë, do të ngjitem lart e s'do ta ngacmoj më kurrë.

Ia çova dhe ia përsërita porosinë, ndërsa zonja ime më vëzhgonte me ankth. Heretoni s'donte t'i hapte gishtat, kështu që ia vura mbi gju. As s'e hodhi tutje. U ktheva te puna: Katerina i mbështeti kokën e krahët mbi tryezë, gjersa dëgjoi fështërimën e lehtë të mbështjellëses që hiqej; pastaj iku tinëz dhe u ul qetësisht pranë kushëririt. Ai u drodh, dhe fytyra i skuqej: gjithë

vrazhdësia dhe gjithë ashpërsia e tij e vrenjtur e kishin braktisur; në fillim s'mundi të mblidhte guxim të thoshte asnjë rrokje në përgjigje të vështrimit të saj pyetës e të lutjes së saj të murmuritur.

— Thuaj që më fal, Hereton, të lutem! Mund të më bësh kaq të lumtur, duke e thënë atë fjalë të vogël.

Ai mërmëriti diçka që s'u dëgjua.

— Dhe do të jesh miku im? — shtoi Katerina, si në pyetje.

— Jo! Do të të vijë turp prej meje çdo ditë të jetës sate, — u përgjigj ai. — Dhe aq më shumë, sa më shumë të më njohësh; dhe unë s'e duroj dot.

— Atëherë s'do të jesh miku im? — tha ajo, duke buzëqeshur e ëmbël si mjalti e duke iu afruar shumë.

S'dëgjova më asnjë fjalë që të dallohej; por, kur hodha sërish sytë përreth, pashë dy fytyra aq të ndritura të përkulura mbi faqen e librit të pranuar, sa s'dyshova se traktati ishte miratuar nga të dyja palët dhe se armiqtë ishin bërë, që atëherë, aleatë të betuar.

Vepra që studionin ishte plot me figura të shtrenjta; dhe ato, bashkë me pozicionin e tyre, kishin aq tërheqje sa t'i mbanin pa lëvizur, gjersa u kthye Jozefi në shtëpi. Ai, i shkreti njeri, u tmerrua krejt nga pamja e Katerinës ulur në të njëjtin stol me Hereton Ernshoun, me dorën mbështetur mbi supin e tij; dhe u hutua që i preferuari i tij e duronte afërsinë e saj. E preku aq thellë, sa atë natë s'mundi të bënte asnjë vërejtje për këtë. Mallëngjimi iu duk vetëm nga psherëtimat e mëdha që lëshonte, ndërsa hapte me solemnitet Biblën e tij të madhe mbi tryezë dhe e mbulonte me kartëmonedha të pista nga portofoli, fitimi i tregtisë së asaj dite. Më në fund, e thirri Heretonin nga vendi i tij.

— Çoja këto të zotit, djalë, — tha ai, — dhe rri atje; unë po ngjitem në dhomën time. Kjo vrimë s'është as e ndershme, as e hijshme për ne: duhet të dalim mënjanë e të kërkojmë një tjetër!

— Hajde, Katerinë, — thashë unë, — duhet të „dalim mënjanë“ edhe ne. I mbarova të hekurosurat; je gati të ikim?

— S'është ende ora tetë! — u përgjigj ajo, duke u ngritur pa dëshirë. — Hereton, do ta lë këtë libër mbi parvazin e oxhakut, dhe nesër do të sjell të tjerë.

— Çdo libër që të lësh, do ta çoj në shtëpi, — tha Jozefi, — dhe do të jetë shumë po t'i gjesh sërish; prandaj bëj si të duash!

Keti e kërcënoi se biblioteka e tij do ta paguante për të sajën; dhe, duke buzëqeshur kur kaloi pranë Heretonit, u ngjit lart duke kënduar, me zemër më të lehtë, guxoj të them, se kurrë më parë nën atë kulm; veç ndoshta gjatë vizitave të saj të para te Lintoni.

Afërsia që nisi kështu u rrit shpejt, ndonëse pati ndërprerje të përkohshme: Ernshoun s'e qytetëroje dot me një dëshirë; dhe zonja ime e re s'ishte filozofe, as shembull durimi; por, meqë të dyja mendjet synonin të njëjtën pikë (njëra duke dashur e duke dëshiruar të çmonte, dhe tjetra duke dashur e duke dëshiruar të çmohej), ia dolën më në fund ta arrinin.

— E shihni, zoti Lokvud, ishte mjaft e lehtë ta fitoje zemrën e zonjës Hithklif; por tani më vjen mirë që s'u përpoqët: kurora e gjithë dëshirave të mia do të jetë bashkimi i këtyre të dyve; s'do t'ia kem zili askujt ditën e dasmës së tyre: s'do të ketë grua më të lumtur se unë në gjithë Anglinë!

Kapitulli XXXIII

Të nesërmen e asaj të hëne, meqë Ernshou ende s'mund t'i ndiqte punët e zakonshme e prandaj rrinte nëpër shtëpi, shpejt e kuptova se do të ishte e pamundur ta mbaja pranë vetes atë që kisha në kujdes, si më parë.

Ajo zbriti poshtë para meje dhe doli në kopsht, ku e kishte parë kushëririn duke bërë ndonjë punë të lehtë; dhe, kur shkova t'u thoja të vinin për mëngjes, pashë se e kishte bindur të pastronte një copë të madhe toke nga shkurret e rrushit të frëngut e të kulumbrisë, dhe po planifikonin bashkë të sillnin bimë nga Grejnxhi.

U tmerrova nga shkatërrimi që ishte bërë brenda një gjysmë ore të shkurtër: shkurret e rrushit të zi të frëngut ishin drita e syve të Jozefit, dhe ajo mu në mes të tyre kishte zgjedhur vendin për një lulishte!

— Ja! Të gjitha këto do t'i tregohen të zotit, — thirra unë, — sapo të zbulohen. Dhe ç'shfajësim ke për të marrë një liri të tillë me kopshtin? Do të kemi një shpërthim të bukur për këtë punë: do ta shohësh! Zoti Hereton, çuditem që s'paske më shumë mend sesa të shkosh e ta bësh këtë rrëmujë me urdhrin e saj!

— E kisha harruar që ishin të Jozefit, — u përgjigj Ernshou, mjaft i hutuar, — por do t'i them që e bëra unë.

Gjithmonë hanim me zotin Hithklif. Unë e mbaja vendin e zonjës në bërjen e çajit e në prerjen e mishit; kështu që ishte e domosdoshme të isha në tryezë. Katerina zakonisht ulej pranë

meje; por sot u afrua tinëz më pranë Heretonit, dhe pashë shpejt se s'do të kishte më shumë maturi në miqësinë e saj nga ç'kishte pasur në armiqësinë.

— Tani, ki kujdes të mos flasësh shumë me kushëririn e të mos e vësh re shumë, — qenë udhëzimet e mia të pështpëritura kur hymë në dhomë. — Me siguri do ta mërzitë zotin Hithklif, dhe ai do të tërbohet me të dy ju.

— S'kam ndër mend, — u përgjigj ajo.

Pas një minute, i ishte afruar anash dhe po i ngulte lule pranvere në pjatën e tij me qull.

Ai s'guxonte t'i fliste aty; mezi guxonte ta shikonte; e megjithatë ajo vazhdoi ta ngacmonte, gjersa dy herë ai qe gati të shpërthente në gaz; dhe unë u vrenjta, e pastaj ajo hodhi sytë nga i zoti, mendja e të cilit ishte e zënë me tema të tjera veç shoqërisë së tij, siç e tregonte fytyra; dhe për një çast u bë serioze, duke e shqyrtuar me shumë rëndësi. Pastaj u kthye dhe i rinisi marrëzitë; më në fund, Heretoni lëshoi një të qeshur të mbytur.

Zoti Hithklif u drodh; syri i tij i shqyrtoi shpejt fytyrat tona. Katerina e ndeshi me vështrimin e saj të zakonshëm, nervoz e megjithatë sfidues, që ai e urrente.

— Mirë që je larg duarve të mia, — thirri ai. — Ç'djall të ka pushtuar që më ngul sytë vazhdimisht me ata sy të ferrit? Uli! Dhe mos ma kujto më ekzistencën tënde. Kujtova se ta kisha shëruar të qeshurën!

— Isha unë, — mërmëriti Heretoni.

— Ç'thua? — pyeti i zoti.

Heretoni shikoi pjatën dhe s'e përsëriti rrëfimin.

Zoti Hithklif e shikoi pak, pastaj në heshtje e rinisi mëngjesin dhe meditimin e ndërprerë.

Gati kishim mbaruar, dhe të dy të rinjtë ishin larguar me mend më shumë nga njëri-tjetri, kështu që s'prisja ndonjë trazim tjetër gjatë asaj ndenjeje; kur Jozefi u duk te dera, duke treguar

me buzën që i dridhej e me sytë e tërbuar se kishte zbuluar fyerjen që i ishte bërë shkurreve të tij të çmuara.

Duhet t'i ketë parë Ketin e kushëririn e saj rreth vendit para se ta shqyrtonte, sepse, ndërsa nofullat i punonin si të një lope që ripërtyp e ia bënin të folurën të vështirë për t'u kuptuar, nisi:

— Duhet të ma jepni rrogën, dhe duhet të iki! *Kisha* menduar të vdisja këtu ku kam shërbyer gjashtëdhjetë vjet; dhe mendova t'i ngjisja librat në papafingo, bashkë me gjithë plaçkat e mia, dhe ata ta kishin kuzhinën për vete, për hatër të qetësisë. Ishte e vështirë ta lija vatrën time, por mendova se *mund* ta bëja! Por tani ajo ma mori kopshtin, për zemër! Zotëri, s'e duroj dot! Ti mund ta ulësh qafën nën zgjedhë, po deshe; *unë* s'jam mësuar, dhe plaku s'mësohet shpejt me barrë të reja. Më mirë ta fitoj kafshatën e gllënjkën me çekiç në rrugë!

— Hë, hë, idiot! — e ndërpreu Hithklifi. — Shkurtoje! Për çfarë ankohesh? S'do të përzihem në asnjë grindje mes teje e Nelit: le të të fusë në vrimën e qymyrit, aq më bën mua.

— S'është Neli! — u përgjigj Jozefi. — Për Nelin s'do të ikja. Sado e ndyrë dhe e keqe që të jetë, falë Zotit, *ajo* s'mund t'ia vjedhë shpirtin askujt! S'ka qenë kurrë aq e bukur sa njeriu të mos e shikonte dot pa i hapur e mbyllur sytë. Është ajo e tmerrshme pa hir, që na e ka magjepsur djalin me sytë e saj të paturpshëm e me sjelljet e saj të guximshme, gjersa... Jo! Më plas zemra! Ka harruar gjithçka që kam bërë për të, si e kam rritur, dhe ka shkuar e ka shkulur një rresht të tërë me shkurret më të bukura të rrushit të frëngut në kopsht! — Dhe këtu qau me të madhe, i dërrmuar nga ndjenja e padrejtësive të hidhura që i ishin bërë dhe nga mosmirënjohja e gjendja e rrezikshme e Ernshout.

— Është i dehur budallai? — pyeti zoti Hithklif. — Hereton, ty të fajëson?

— Kam shkulur dy a tri shkurre, — u përgjigj djaloshi, — por do t'i mbjell sërish.

— Dhe pse i shkule? — tha i zoti.

Katerina e futi me mend gjuhën.

— Donim të mbillnim ca lule aty, — thirri ajo. — Fajtorja e vetme jam unë, sepse unë desha që ta bënte.

— Dhe kush dreqin të dha *ty* leje të prekësh qoftë edhe një shkop në këtë vend? — pyeti vjehrri i saj, shumë i habitur. — Dhe kush të urdhëroi *ty* t'i bindesh asaj? — shtoi ai, duke iu kthyer Heretonit.

Ky i fundit mbeti pa fjalë; kushërira e tij u përgjigj:

— S'duhet t'ma kurseni ca jardë tokë për t'i zbukuruar, kur ma keni marrë gjithë tokën time!

— Tokën tënde, e paturpshme? S'ke pasur kurrë! — tha Hithklifi.

— Dhe paratë e mia, — vazhdoi ajo, duke ia kthyer vështrimin e zemëruar e duke kafshuar ndërkohë një copë kore, mbetjen e mëngjesit të saj.

— Pusho! — thirri ai. — Mbaro e zhduku!

— Dhe tokën e Heretonit, dhe paratë e tij, — vazhdoi gjësendi i pamatur. — Heretoni dhe unë jemi miq tani; dhe do t'ia tregoj të gjitha për ju!

I zoti dukej i hutuar për një çast: u zbeh dhe u ngrit, duke e vështruar gjatë gjithë kohës me një shprehje urrejtjeje për vdekje.

— Po më goditët, Heretoni do t'ju godasë, — tha ajo, — prandaj më mirë uluni.

— Po s'të nxori Heretoni nga dhoma, do ta godas gjersa ta dërgoj në ferr! — gjëmoi Hithklifi. — Shtrigë e mallkuar! Guxon të shtiresh se e ngre kundër meje? Hiqe që këtu! Dëgjon? Flake në kuzhinë! Do ta vras, Elen Din, po ta lësh të më dalë sërish para syve!

Heretoni u përpoq nën zë ta bindte të ikte.

— Tërhiqe zvarrë! — thirri ai me egërsi. — Po rri të flasësh? — Dhe u afrua ta zbatonte vetë urdhrin.

— Ai s'do t'ju bindet më, njeri i lig! — tha Katerina. — Dhe shpejt do t'ju urrejë po aq sa unë!

— Shët! Shët! — mërmëriti djaloshi me qortim. — S'dua të të dëgjoj t'i flasësh kështu. Mjaft!

— Por s'do ta lësh të më godasë? — thirri ajo.

— Hajde, pra! — pëshpëriti ai me zjarr.

Ishte tepër vonë: Hithklifi e kishte kapur.

— Tani ik ti! — i tha ai Ernshout. — Shtrigë e mallkuar! Këtë herë më ka ngacmuar kur s'mund ta duroja; dhe do ta bëj të pendohet përgjithmonë!

E kishte dorën në flokët e saj; Heretoni u përpoq t'ia lironte kaçurrelat, duke iu lutur të mos i bënte keq atë një herë. Sytë e zinj i shkrepnin; dukej gati ta bënte copë-copë Katerinën, dhe unë sapo isha nxehur aq sa të rrezikoja t'i dilja në ndihmë, kur papritur gishtat i u lëshuan: e kaloi kapjen nga koka te krahu i saj dhe e vështroi ngultas në fytyrë. Pastaj kaloi dorën mbi sy, qëndroi një çast, me sa dukej për ta mbledhur veten, dhe, duke iu kthyer sërish Katerinës, tha me një qetësi të shtirur:

— Duhet të mësosh të mos më nxehësh, përndryshe do të të vras vërtet ndonjë ditë! Shko me zonjën Din, rri me të, dhe paturpësinë tënde mbaje vetëm për veshët e saj. Sa për Hereton Ernshoun, po ta shoh që të dëgjon, do ta dërgoj ta kërkojë bukën atje ku ta gjejë! Dashuria jote do ta bëjë të dëbuar e lypës. Neli, merre, dhe më lini, të gjithë ju! Më lini!

E nxora zonjën time të re jashtë: ishte tepër e gëzuar që shpëtoi për të kundërshtuar; tjetri na ndoqi, dhe zoti Hithklif e pati dhomën për vete gjer në drekë.

E kisha këshilluar Katerinën ta hante drekën lart; por, sapo ai e pa vendin e saj bosh, më dërgoi ta thërrisja. S'i foli asnjërit prej nesh, hëngri shumë pak dhe doli menjëherë pas, duke lënë të kuptohej se s'do të kthehej para mbrëmjes.

Dy miqtë e rinj u vendosën në shtëpi gjatë mungesës së tij, ku e dëgjova Heretonin që e ndali rreptë kushërirën, kur ajo i ofroi t'i zbulonte sjelljen e vjehrrit të saj ndaj babait të tij.

Tha se s'do ta duronte që t'i thuhej asnjë fjalë për ta ulur: edhe sikur të ishte djalli, s'kishte rëndësi; ai do t'i rrinte pranë; dhe më mirë ajo ta shante atë, siç bënte dikur, sesa t'ia niste zotit Hithklif.

Katerina po nxehej nga kjo; por ai gjeti mënyrë ta bënte ta mbante gjuhën, duke e pyetur si do t'i pëlqente që *ai* të fliste keq për babain e saj; dhe atëherë ajo e kuptoi se Ernshou e merrte për vete nderin e të zotit, dhe se ishte i lidhur me lidhje më të forta nga ç'mund t'i thyente arsyeja: zinxhirë të farkëtuar nga zakoni, që do të ishte mizore të përpiqeshe t'i zgjidhje.

Që atëherë ajo tregoi zemër të mirë, duke iu shmangur edhe ankimeve, edhe shprehjeve të antipatisë për Hithklifin; dhe më rrëfeu se i vinte keq që ishte përpjekur të ngrinte një shpirt të keq mes tij e Heretonit; në të vërtetë, s'besoj se që atëherë ka thënë ndonjë rrokje kundër shtypësit të saj kur e dëgjonte Heretoni.

Kur kaloi kjo mosmarrëveshje e vogël, u bënë sërish mish e thua dhe sa më të zënë që të ishte e mundur me detyrat e tyre të ndryshme, të nxënësit e të mësueses. Pasi mbarova punën, hyra të rrija me ta, dhe u ndjeva aq e qetësuar dhe e ngushëlluar duke i parë, sa s'e vura re si kaloi koha. E dini, të dy dukeshin, në njëfarë mase, fëmijët e mi: me njërin isha krenuar prej kohësh, dhe tani isha e sigurt se edhe tjetri do të ishte burim i një kënaqësie të barabartë. Natyra e tij e ndershme, e ngrohtë dhe e zgjuar i hidhte shpejt retë e padijes e të poshtërimit ku ishte rritur; dhe lavdërimet e sinqerta të Katerinës i shërbenin si nxitje për zellin e tij. Mendja e tij që ndriçohej ia ndriçonte edhe tiparet dhe u shtonte pamjes shpirt e fisnikëri: mezi mund ta përfytyroja se ishte i njëjti njeri që kisha parë ditën kur e gjeta zonjën time të vogël te Lartësitë e Stuhishme, pas udhëtimit të saj te Shkëmbinjtë.

Ndërsa unë admiroja e ata punonin, ra muzgu, dhe bashkë me të u kthye i zoti. Na doli krejt papritur, duke hyrë nga ana e përparme, dhe na pa plotësisht të treve para se të mund ta ngrinim kokën për ta shikuar.

Hë mirë, mendova, s'ka pasur kurrë pamje më të këndshme e më të padëmshme; dhe do të ishte turp i madh t'i qortonte. Drita e kuqe e zjarrit shkëlqente mbi dy kokat e tyre të bukura dhe ua zbulonte fytyrat, të gjallëruara nga interesi i zjarrtë i fëmijëve; sepse, ndonëse ai ishte njëzet e tre vjeç e ajo tetëmbëdhjetë, secili kishte aq shumë të reja për të ndier e për të mësuar, sa asnjëri s'i provonte, as s'i tregonte ndjenjat e pjekurisë së matur e të zhgënjyer.

Ngritën sytë bashkë drejt zotit Hithklif: ndoshta s'e keni vënë re që sytë e tyre janë tamam njësoj, dhe janë sytë e Katerina Ernshout. Katerina e sotme s'i ngjan në asgjë tjetër, veç një gjerësie të ballit dhe njëfarë harku të flegrës së hundës që e bën të duket paksa kryelartë, dashtë a s'dashtë. Te Heretoni ngjasimi shkon më larg: është i çuditshëm në çdo kohë; dhe atëherë ishte veçanërisht i habitshëm, sepse shqisat i kishte të zgjuara dhe aftësitë mendore të ngjallura në një veprimtari të pazakontë.

Mendoj se ky ngjasim e çarmatosi zotin Hithklif: ai shkoi te vatra dukshëm i trazuar, por trazimi u qetësua shpejt kur e vështroi djaloshin; ose, më mirë të them, e ndryshoi natyrën, sepse ishte ende aty.

Ia mori librin nga dora dhe hodhi sytë te faqja e hapur, pastaj ia ktheu pa asnjë vërejtje; vetëm i bëri shenjë Katerinës të ikte. Shoku i saj mbeti fare pak pas saj, dhe unë isha gati të ikja gjithashtu, por ai më tha të rrija.

— Është përfundim i varfër, apo jo? — vërejti ai, pasi u mendua një copë herë për skenën që sapo kishte parë. — Një fund absurd për përpjekjet e mia të dhunshme? Marr leva e kazma për t'i shembur dy shtëpitë, dhe e stërvit veten të jem i zoti të punoj si Herkuli; dhe, kur gjithçka është gati e në fuqinë time,

gjej se dëshira për të ngritur qoftë edhe një rrasë nga kulmi i cilësdo prej tyre është zhdukur! Armiqtë e mi të vjetër s'më kanë mundur: tani do të ishte pikërisht koha të hakmerresha mbi përfaqësuesit e tyre; mund ta bëja, dhe askush s'do të më pengonte. Por ç'dobi ka? S'kam qejf të godas; s'e bëj dot mundimin të ngre dorën! Kjo tingëllon sikur të kisha punuar gjithë kohën vetëm për të treguar një tipar të bukur zemërgjerësie. Është shumë larg së vërtetës: e kam humbur aftësinë ta shijoj shkatërrimin e tyre, dhe jam tepër përtac për të shkatërruar kot.

— Neli, po afrohet një ndryshim i çuditshëm: tani jam nën hijen e tij. Kam aq pak interes për jetën time të përditshme, sa mezi më kujtohet të ha e të pi. Ata të dy që dolën nga dhoma janë të vetmit që ruajnë për mua një pamje të qartë materiale; dhe ajo pamje më shkakton dhimbje që arrin gjer në agoni. Për *të* s'dua të flas, as s'dua të mendoj; por do të doja me gjithë shpirt që të ishte e padukshme: prania e saj më zgjon vetëm ndjesi që më çmendin. Ai më prek ndryshe; e megjithatë, po të mundja ta bëja pa u dukur i çmendur, s'do ta shihja më kurrë! Ndoshta do të mendosh se jam mjaft i prirë të çmendem, — shtoi ai, duke u përpjekur të buzëqeshte, — po të përpiqem t'i përshkruaj një mijë format e lidhjeve e të ideve të shkuara që ai zgjon a mishëron. Por ti s'do të flasësh për ato që të them; dhe mendja ime është aq përjetë e mbyllur në vetvete, sa më në fund të tundon ta derdhësh te një tjetër.

— Pesë minuta më parë, Heretoni m'u duk si mishërim i rinisë sime, jo si qenie njerëzore. Ndieja për të në aq shumë mënyra, sa do të kishte qenë e pamundur t'i flisja si i arsyeshëm.

— Së pari, ngjasimi i tij i habitshëm me Katerinën e lidhte në mënyrë të tmerrshme me të. Megjithatë, ajo që mund ta mendosh si më të fuqishmen për të ma ndalur përfytyrimin, në të vërtetë është më e dobëta: sepse ç's'është e lidhur me të për mua? Dhe ç'nuk ma kujton atë? S'mund ta ul vështrimin te kjo dysheme pa m'u skicuar tiparet e saj mbi plloça! Në çdo re, në çdo

pemë; duke mbushur ajrin natën, dhe e kapur me vezullime në çdo send ditën, jam i rrethuar nga shëmbëlltyra e saj! Fytyrat më të zakonshme të burrave e të grave, madje tiparet e mia, më tallen me një ngjasim. Gjithë bota është një koleksion i tmerrshëm kujtesash se ajo ka ekzistuar, dhe se e kam humbur!

— Hë mirë, pamja e Heretonit ishte fantazma e dashurisë sime të pavdekshme, e përpjekjeve të mia të egra për ta mbajtur të drejtën time, e poshtërimit tim, e krenarisë sime, e lumturisë sime dhe e ankthit tim...

— Por është marrëzi të t'i përsëris këto mendime; vetëm se do të ta bëjnë të qartë pse, ndonëse s'dua të jem gjithmonë vetëm, shoqëria e tij s'më bën asnjë të mirë, përkundrazi ma shton mundimin e vazhdueshëm që vuaj; dhe pjesërisht më bën të mos e çaj kokën si shkojnë ai dhe kushërira e tij bashkë. S'mund t'u kushtoj më vëmendje.

— Po ç'doni të thoni me një *ndryshim*, zoti Hithklif? — i thashë, e alarmuar nga mënyra e tij; ndonëse ai s'ishte në rrezik as t'i humbiste mendtë, as të vdiste: sipas gjykimit tim, ishte krejt i fortë e i shëndetshëm; dhe, sa për arsyen, që në fëmijëri i pëlqente të ndalej te gjërat e errëta e të ushqente fantazi të çuditshme; mund të kishte ndonjë monomani për idhullin e tij të vdekur; por në çdo pikë tjetër mendja i ishte po aq e shëndoshë sa imja.

— S'do ta di gjersa të vijë, — tha ai. — Tani jam vetëm gjysmë i vetëdijshëm për të.

— S'ndiheni i sëmurë, apo jo? — e pyeta.

— Jo, Neli, s'ndihem, — m'u përgjigj ai.

— Atëherë s'keni frikë nga vdekja? — vazhdova unë.

— Frikë? Jo! — m'u përgjigj ai. — S'kam as frikë, as parandjenjë, as shpresë për vdekjen. Pse të kem? Me trupin tim të fortë, me mënyrën time të matur të jetesës dhe me punët pa rrezik, duhet të mbetem, dhe ndoshta *do të* mbetem, mbi dhe gjersa të mos kem mbase asnjë fije floku të zezë në kokë. E megjithatë

s'mund të vazhdoj në këtë gjendje! Duhet t'ia kujtoj vetes të marr frymë; gati t'ia kujtoj zemrës të rrahë! Dhe është si të përkulësh mbrapsht një sustë të ngurtë... me detyrim e bëj veprimin më të vogël që s'e shtyn një mendim i vetëm, dhe me detyrim vë re çdo gjë të gjallë a të vdekur që s'lidhet me një ide të vetme gjithëpërfshirëse... Kam një dëshirë të vetme, dhe gjithë qenia e aftësitë e mia digjen ta arrijnë. Janë djegur për të kaq gjatë e kaq pa u lëkundur, sa jam i bindur se *do të* arrihet, dhe *shpejt*, sepse ma ka përpirë ekzistencën: jam i gëlltitur nga pritja e përmbushjes së saj.

— Rrëfimet e mia s'më kanë lehtësuar; por mund të shpjegojnë disa ndryshime humori që tregoj, që përndryshe s'shpjegohen. O Zot! Është luftë e gjatë: do të doja të kishte mbaruar!

Nisi të ecte nëpër dhomë, duke mërmëritur me vete gjëra të tmerrshme; gjersa u prira të besoja, siç thoshte ai që besonte Jozefi, se ndërgjegjja ia kishte kthyer zemrën në një ferr mbi tokë. U çudita shumë si do të mbaronte.

Ndonëse më parë rrallë e kishte zbuluar këtë gjendje shpirtërore, qoftë edhe me vështrime, ishte humori i tij i zakonshëm, s'kisha dyshim: e pohonte vetë; por asnjë shpirt s'do ta kishte marrë me mend nga qëndrimi i tij i përgjithshëm. As ju s'e morët me mend, kur e patë, zoti Lokvud; dhe në kohën për të cilën flas ishte tamam si atëherë, veç më i dhënë pas vetmisë së vazhdueshme dhe ndoshta edhe më lakonik në shoqëri.

Kapitulli XXXIV

Për disa ditë pas asaj mbrëmjeje, zoti Hithklif shmangej të takohej me ne gjatë vakteve; megjithatë s'pranonte zyrtarisht t'i përjashtonte Heretonin e Ketin. E kishte inat t'u nënshtrohej kaq plotësisht ndjenjave të veta, dhe parapëlqente më mirë të mungonte vetë; dhe të hante një herë në njëzet e katër orë dukej se i mjaftonte për t'u mbajtur.

Një natë, pasi njerëzit e shtëpisë kishin shkuar të flinin, e dëgjova të zbriste poshtë e të dilte nga dera e përparme: s'e dëgjova të hynte sërish, dhe në mëngjes pashë se ishte ende jashtë.

Ishim atëherë në prill: moti ishte i ëmbël e i ngrohtë, bari aq i gjelbër sa mund ta bënin shirat e dielli, dhe dy mollët xhuxhe pranë murit të jugut kishin lulëzuar krejt.

Pas mëngjesit, Katerina ngulmoi të sillja një karrige e të ulesha me punën time nën bredhat në fund të shtëpisë; dhe e joshi Heretonin, që ishte shëruar krejt nga aksidenti, t'ia gërmonte e t'ia rregullonte kopshtin e saj të vogël, që ishte shpërngulur në atë qoshe nën ndikimin e ankimeve të Jozefit.

Po kënaqesha rehat me aromën e pranverës përreth dhe me kaltërsinë e bukur e të butë sipër, kur zonja ime e re, që kishte vrapuar poshtë afër portës për të marrë ca rrënjë lulesh pranvere për një buzë lulishteje, u kthye vetëm gjysmë e ngarkuar dhe na njoftoi se zoti Hithklif po hynte.

— Dhe më foli, — shtoi ajo me fytyrë të hutuar.

— Ç'të tha? — pyeti Heretoni.

— Më tha të ikja sa më shpejt që të mundja, — u përgjigj ajo. — Por dukej aq ndryshe nga pamja e tij e zakonshme, sa u ndala një çast ta vështroja.

— Si? — pyeti ai.

— Pse, gati i ndritur e i gëzuar. Jo, gati asgjë: *shumë* i ngazëllyer, i egër dhe i gëzuar! — u përgjigj ajo.

— Endja natën e zbavit, pra, — vërejta unë, duke bërë sikur s'e çaja kokën. Në të vërtetë, isha po aq e habitur sa ajo; dhe, e etur të sigurohesha për të vërtetën e fjalëve të saj (sepse ta shihje të zotin të dukej i gëzuar s'ishte pamje e përditshme), gjeta një shkak për të hyrë.

Hithklifi qëndronte te dera e hapur: ishte i zbehtë dhe dridhej; e megjithatë, me siguri, kishte në sy një shkëlqim të çuditshëm gëzimi, që ia ndryshonte pamjen e gjithë fytyrës.

— Do të hani mëngjes? — i thashë. — Duhet të jeni i uritur, që jeni endur gjithë natën!

Doja të zbuloja ku kishte qenë; por s'doja ta pyesja drejtpërdrejt.

— Jo, s'jam i uritur, — m'u përgjigj ai, duke e kthyer kokën mënjanë e duke folur disi me përbuzje, sikur ta merrte me mend se po përpiqesha ta gjeja shkakun e humorit të tij të mirë.

U ndjeva e hutuar: s'e dija nëse s'ishte rasti i duhur për t'i dhënë pak këshillë.

— S'më duket e drejtë të endeni jashtë, — vërejta unë, — në vend që të jeni në shtrat: s'është me mend, gjithsesi, në këtë stinë të lagësht. Guxoj të them se do të zini ndonjë të ftohur të rëndë a ndonjë ethe: diçka keni edhe tani!

— Asgjë që s'mund ta duroj, — m'u përgjigj ai, — dhe me kënaqësinë më të madhe, mjaft që të më lësh rehat. Hyr brenda e mos më mërzit.

Iu binda; dhe, duke kaluar, vura re se merrte frymë shpejt si mace.

„Po!“ mendova me vete. „Do të kemi një sëmundje. S'e marr dot me mend ç'ka bërë!“

Atë mesditë, u ul me ne për drekë dhe mori nga duart e mia një pjatë të mbushur plot, sikur të kishte ndër mend ta shpaguante agjërimin e mëparshëm.

— S'kam as të ftohur, as ethe, Neli, — vërejti ai, duke aluduar për fjalët e mia të mëngjesit. — Dhe jam gati t'ia bëj nderin ushqimit që më jep.

Mori thikën e pirunin dhe ishte gati të niste të hante, kur dëshira dukej se iu shua papritur. I vuri mbi tryezë, vështroi me zjarr drejt dritares, pastaj u ngrit e doli.

E pamë që ecte tutje-tëhu nëpër kopsht, ndërsa ne e mbaronim vaktin; dhe Ernshou tha se do të shkonte ta pyeste pse s'donte të hante drekë: mendonte se e kishim hidhëruar në ndonjë mënyrë.

— Hë, po vjen? — thirri Katerina, kur u kthye kushëriri i saj.

— Jo, — u përgjigj ai, — por s'është i zemëruar: dukej shumë i kënaqur vërtet; vetëm se e bëra të paduruar duke i folur dy herë; dhe pastaj më tha të vija te ju: u çudit si mund të doja shoqërinë e dikujt tjetër.

Ia vura pjatën të ngrohej pranë zjarrit; dhe pas një a dy orësh ai hyri sërish, kur dhoma ishte bosh, aspak më i qetë: e njëjta pamje gëzimi e panatyrshme (ishte e panatyrshme) nën vetullat e zeza; e njëjta ngjyrë pa gjak; dhe dhëmbët që i dukeshin herë pas here në njëfarë buzëqeshjeje; trupi që i dridhej, jo siç dridhet njeriu nga i ftohti a nga dobësia, por siç vibron një tel i tendosur fort: më shumë një drithërimë e fortë sesa dridhje.

Do ta pyes ç'ka, mendova; ose kush tjetër do ta pyeste? Dhe thirra:

— Mos keni dëgjuar ndonjë lajm të mirë, zoti Hithklif? Dukeni jashtëzakonisht i gjallëruar.

— Nga të më vijë mua lajm i mirë? — tha ai. — Jam i gjallëruar nga uria; dhe, me sa duket, s'duhet të ha.

— Dreka juaj është këtu, — ia ktheva. — Pse s'e hani?

— S'e dua tani, — mërmëriti ai me ngut. — Do të pres gjer në darkë. Dhe, Neli, një herë e mirë, të lutem t'i paralajmërosh Heretonin dhe tjetrën të rrinë larg meje. S'dua të më shqetësojë askush: dua ta kem këtë vend për vete.

— Ka ndonjë arsye të re për këtë dëbim? — pyeta unë. — Më thoni pse jeni kaq i çuditshëm, zoti Hithklif. Ku ishit mbrëmë? Nuk e bëj pyetjen nga kureshtja e kotë, por...

— E bën pyetjen nga një kureshtje shumë e kotë, — më ndërpreu ai, duke qeshur. — E megjithatë, do të të përgjigjem. Mbrëmë isha në pragun e ferrit. Sot e kam parajsën time para syve: i kam sytë mbi të; mezi tri këmbë më ndajnë prej saj! E tani më mirë ik. S'do të shohësh as s'do të dëgjosh asgjë që të të trembë, po të mos fusësh hundët.

Pasi e fshiva vatrën dhe e pastrova tryezën, ika më e hutuar se kurrë.

Atë pasdite ai s'doli më nga shtëpia, dhe askush s'i ndërhyri në vetmi, gjersa në orën tetë e pashë të arsyeshme, ndonëse s'më kishte thirrur, t'i çoja një qiri dhe darkën.

Ishte mbështetur pas parvazit të një dritareje të hapur, por s'shikonte jashtë: fytyrën e kishte kthyer nga errësira e brendshme. Zjarri ishte shuar e ishte bërë hi; dhoma ishte mbushur me ajrin e lagësht e të butë të mbrëmjes me re, dhe ishte aq e qetë, sa dallohej jo vetëm murmurima e përroit poshtë nga Gimertoni, por edhe valëzimet e gurgullimat e tij mbi guralecë a nëpër gurët e mëdhenj që s'i mbulonte dot.

Lëshova një thirrje pakënaqësie kur pashë vatrën e zymtë, dhe nisa t'i mbyllja dritaret njërën pas tjetrës, gjersa arrita te e tija.

— Ta mbyll këtë? — e pyeta, që ta zgjoja, sepse s'donte të lëvizte.

Drita i shkrepi mbi tipare ndërsa flisja. Oh, zoti Lokvud, s'mund ta shpreh sa u tremba tmerrësisht nga ajo pamje e çastit!

Ata sy të thellë e të zinj! Ajo buzëqeshje dhe ajo zbehtësi e tmerrshme! M'u duk se s'ishte zoti Hithklif, por një shpirt i keq; dhe, nga tmerri, e lashë qiriun të përkulej drejt murit, dhe ai më la në errësirë.

— Po, mbylle, — m'u përgjigj ai me zërin e tij të zakonshëm. — Ja, ky është ngathtësi e pastër! Pse e mbajte qiriun pingul? Shpejto e sill një tjetër.

Dola me nxitim, në një gjendje frike budallaqe, dhe i thashë Jozefit:

— I zoti do që t'i çosh një dritë e t'ia ndezësh sërish zjarrin. — Sepse s'guxoja të hyja vetë sërish në atë çast.

Jozefi mori ca zjarr me lopatë dhe shkoi; por e solli menjëherë mbrapsht, me tabakanë e darkës në dorën tjetër, duke shpjeguar se zoti Hithklif po shkonte të flinte dhe s'donte të hante asgjë gjer në mëngjes.

E dëgjuam menjëherë që u ngjit nëpër shkallë; s'shkoi në dhomën e tij të zakonshme, por u kthye në atë me shtratin me panele: dritarja e saj, siç e përmenda më parë, është aq e gjerë sa të kalojë çdo njeri; dhe më shkrepi se po kurdiste një tjetër dalje në mesnatë, për të cilën do të donte që të mos dyshonim.

„Mos është lugat, apo vampir?“ mendova. Kisha lexuar për djaj të tillë të tmerrshëm në trup njeriu. E pastaj nisa të mendoja si e kisha rritur kur ishte foshnjë, si e kisha parë të bëhej djalosh, si e kisha ndjekur gati gjatë gjithë jetës së tij; dhe ç'marrëzi absurde ishte t'i dorëzohesha asaj ndjenje tmerri.

„Po nga erdhi ai gjësend i vogël i zi, që e strehoi një njeri i mirë për fatkeqësinë e vet?“ mërmëriste besëtytnia, ndërsa më zinte gjumi pa e kuptuar. Dhe nisa, gjysmë në ëndërr, ta lodhja veten duke i përfytyruar ndonjë prejardhje që t'i shkonte; dhe, duke i përsëritur meditimet e mia të zgjuara, e ndoqa sërish gjithë jetën e tij, me ndryshime të zymta; më në fund, duke përfytyruar vdekjen e varrimin e tij; nga i cili më kujtohet vetëm se u mërzita jashtëzakonisht që më ra detyra t'i diktoja mbishkrimin për gu-

rin e varrit, dhe u këshillova me varrmihësin për këtë; dhe, meqë s'kishte mbiemër e s'ia dinim moshën, u detyruam të mjaftoheshim me një fjalë të vetme: „Hithklif“. Kjo doli e vërtetë: ashtu bëmë. Po të hyni në varrezë, në gurin e tij do të lexoni vetëm këtë, dhe datën e vdekjes.

Agimi ma ktheu mendjen e shëndoshë. U ngrita dhe dola në kopsht, sapo mund të shihja, për t'u siguruar nëse kishte gjurmë këmbësh nën dritaren e tij. S'kishte.

„Ka ndenjur në shtëpi,“ mendova, „dhe sot do të jetë mirë!“

Përgatita mëngjesin për njerëzit e shtëpisë, siç e kisha zakon, por u thashë Heretonit e Katerinës ta hanin të tyrin para se të zbriste i zoti, sepse ai po flinte gjer vonë. Ata parapëlqyen ta hanin jashtë, nën pemë, dhe unë u vura një tryezë të vogël.

Kur hyra sërish, e gjeta zotin Hithklif poshtë. Ai dhe Jozefi po bisedonin për ndonjë punë fermë; ai jepte udhëzime të qarta e të hollësishme për çështjen që diskutonin, por fliste shpejt, e kthente kokën vazhdimisht mënjanë, dhe kishte të njëjtën shprehje ngazëllimi, edhe më të tepruar.

Kur Jozefi doli nga dhoma, ai zuri vendin që zgjidhte zakonisht, dhe unë i vura përpara një tas me kafe. Ai e afroi, pastaj i mbështeti krahët mbi tryezë dhe vështroi murin përballë, duke shqyrtuar, siç mendova, një pjesë të veçantë të tij, lart e poshtë, me sy që shkëlqenin e s'kishin prehje, dhe me një interes aq të zjarrtë, sa i ndalej fryma për gjysmë minute rresht.

— Hajde tani, — thirra unë, duke i shtyrë ca bukë pranë dorës. — Haje dhe pije këtë sa është e nxehtë. Po pret gati një orë.

Ai s'më vuri re, e megjithatë buzëqeshi. Më mirë do ta kisha parë të kërcëllinte dhëmbët sesa të buzëqeshte kështu.

— Zoti Hithklif! Zotëri! — thirra unë. — Mos vështroni, për hir të Zotit, sikur të shihnit një vegim jo të kësaj bote.

— Mos bërtit, për hir të Zotit, kaq fort, — m'u përgjigj ai. — Kthehu e më thuaj: jemi vetëm?

— Sigurisht, — qe përgjigjja ime, — sigurisht që jemi!

Megjithatë, iu binda pa dashje, sikur të mos isha krejt e sigurt.

Me një lëvizje të dorës, ai pastroi një hapësirë bosh përpara mes enëve të mëngjesit dhe u përkul përpara për të vështruar më rehat.

Tani e kuptova se s'po shikonte murin; sepse, kur e vështrova vetëm atë, dukej tamam sikur shikonte diçka brenda dy jardëve. Dhe, çfarëdo që të ishte, me sa dukej, i jepte edhe kënaqësi, edhe dhimbje, në skaje të jashtëzakonshme: të paktën, kështu të linte të mendoje shprehja e fytyrës së tij, plot ankth e megjithatë e ngazëllyer.

Sendi i përfytyruar s'ishte as i palëvizur: sytë e tij e ndiqnin me një vigjilencë që s'lodhej; dhe, edhe kur më fliste mua, s'i shkëputste kurrë prej tij.

Kot ia kujtova agjërimin e tij të zgjatur: po të lëvizte të prekte ndonjë gjë për të më plotësuar lutjet, po ta zgjaste dorën për të marrë një copë bukë, gishtat i shtrëngoheshin para se ta arrinin, dhe mbetnin mbi tryezë, duke e harruar qëllimin.

Ndenja si model durimi, duke u përpjekur t'ia tërhiqja vëmendjen e përpirë nga soditja që e pushtonte; gjersa ai u nervozua, u ngrit dhe më pyeti pse s'e lija të hante kur t'i donte qejfi; dhe më tha se herën tjetër s'kisha pse të prisja: mund t'i vija gjërat e të ikja.

Pasi tha këto fjalë, doli nga shtëpia; zbriti ngadalë nëpër shtegun e kopshtit dhe u zhduk nga porta.

Orët u zvarritën me ankth: erdhi një mbrëmje tjetër. S'shkova të pushoja gjer vonë, dhe, kur shkova, s'më zuri gjumi. Ai u kthye pas mesnate dhe, në vend që të shkonte të flinte, u mbyll në dhomën poshtë. Unë dëgjoja e përpëlitesha; më në fund, u vesha dhe zbrita. Ishte tepër e mundimshme të rrija shtrirë lart duke e mundur trurin me njëqind dyshime të kota.

Dallova hapin e zotit Hithklif, që e matte dyshemenë pa prehje; dhe shpesh e prishte heshtjen me një frymëmarrje të thellë që i ngjante rënkimit. Mërmëriste edhe fjalë të shkëputura; e vet-

mja që munda të kapja ishte emri i Katerinës, bashkë me ndonjë fjalë të egër përkëdheljeje a vuajtjeje; dhe e thënë ashtu siç do t'i flisje një njeriu të pranishëm: ulët e me zjarr, e shtrydhur nga thellësia e shpirtit të tij.

S'pata guxim të hyja drejt e në dhomë; por doja ta largoja nga ëndërrimi i tij, dhe prandaj iu sula zjarrit të kuzhinës: e trazova dhe nisa të gërryeja hirin. Kjo e nxori më shpejt nga ç'e prisja. Ai e hapi derën menjëherë dhe tha:

— Neli, eja këtu. A është mëngjes? Hyr me dritën tënde.

— Po bie katër, — iu përgjigja. — Ju duhet një qiri për të ngjitur lart: mund ta kishit ndezur në këtë zjarr.

— Jo, s'dua të ngjitem lart, — tha ai. — Hyr dhe ndizma *mua* një zjarr, dhe bëj ç'ka për të bërë në dhomë.

— Duhet t'i fryj më parë thëngjijtë sa të skuqen, para se të mund të çoj ndonjë, — iu përgjigja, duke marrë një karrige e shakullin.

Ai endej tutje-tëhu ndërkohë, në një gjendje që i afrohej çmendurisë: psherëtimat e tij të rënda vinin njëra pas tjetrës aq dendur, sa s'linin vend për frymëmarrjen e zakonshme mes tyre.

— Kur të gdhijë, do të dërgoj për Grinin, — tha ai. — Dua t'i bëj disa pyetje ligjore, sa mund të mendoj për këto gjëra e sa mund të veproj me qetësi. S'e kam shkruar ende testamentin, dhe si ta lë pasurinë, s'mund ta vendos! Do të doja ta asgjësoja nga faqja e dheut.

— S'do të flisja kështu, zoti Hithklif, — ndërhyra unë. — Lëreni testamentin për pak kohë: do t'ju jepet ende jetë të pendoheni për padrejtësitë tuaja të shumta! S'e kisha pritur kurrë që do t'ju çrregulloheshin nervat; por tani janë çuditërisht të çrregulluara, dhe, gati krejt, për fajin tuaj. Mënyra si i keni kaluar këto tri ditët e fundit do ta rrëzonte edhe një Titan. Ju lutem, hani diçka dhe pushoni pak. Mjafton ta shikoni veten në pasqyrë për të parë sa ju duhen të dyja. Faqet ju janë zgavruar, dhe sytë i keni

të përgjakur, si një njeri që po vdes urie e që po verbohet nga pagjumësia.

— S'është faji im që s'ha dot e s'pushoj dot, — m'u përgjigj ai. — Të siguroj se s'është nga ndonjë qëllim i paramenduar. Do t'i bëj të dyja, sapo të mundem. Por njësoj do të ishte sikur t'i thoje një njeriu që lufton në ujë të pushojë një krah larg bregut! Duhet ta arrij më parë, e pastaj do të pushoj. Hë mirë, s'ka gjë për zotin Grin; sa për t'u penduar për padrejtësitë e mia, s'kam bërë asnjë padrejtësi, dhe s'pendohem për asgjë. Jam tepër i lumtur, e megjithatë s'jam mjaft i lumtur. Lumturia e shpirtit tim ma vret trupin, por s'e ngop veten.

— I lumtur, zotëri? — thirra unë. — Lumturi e çuditshme! Po të më dëgjonit pa u zemëruar, mund t'ju jepja një këshillë që do t'ju bënte më të lumtur.

— Ç'këshillë? — pyeti ai. — Ma jep.

— E dini, zoti Hithklif, — i thashë, — që nga koha kur ishit trembëdhjetë vjeç keni bërë një jetë egoiste, të pakrishterë; dhe ndoshta mezi keni mbajtur ndonjëherë Biblën në dorë gjatë gjithë asaj kohe. Duhet ta keni harruar përmbajtjen e librit, dhe ndoshta s'keni kohë ta kërkoni tani. A do të ishte e dëmshme të dërgonim për dikë, për ndonjë prift të çfarëdo besimi, s'ka rëndësi cilit, që t'jua shpjegojë dhe t'ju tregojë sa larg keni gabuar nga porositë e tij, dhe sa i papërshtatshëm do të jeni për parajsën e tij, po të mos ndodhë një ndryshim para se të vdisni?

— Jam më shumë mirënjohës sesa i zemëruar, Neli, — tha ai, — sepse ma kujton mënyrën si dua të më varrosin. Duhet të më çojnë në varrezë në mbrëmje. Ti dhe Heretoni mund të më shoqëroni, po të doni; dhe kini kujdes sidomos të shihni që varrmihësi t'i zbatojë udhëzimet e mia për dy arkivolet! S'ka nevojë të vijë asnjë prift, as të thuhet asgjë mbi mua. Të them, e kam arritur gati parajsën *time*; dhe atë të të tjerëve s'e çmoj fare e s'e lakmoj!

— Dhe po të vazhdonit me agjërimin tuaj kokëfortë, e të vdisnit kështu, e ata të refuzonin t'ju varrosnin brenda varrezës së kishës? — i thashë, e tronditur nga mospërfillja e tij e pafe. — Si do t'ju pëlqente?

— S'do ta bëjnë këtë, — m'u përgjigj ai. — Po ta bënin, duhet të më bartni fshehurazi; dhe, po ta lini pas dore, do ta provoni në praktikë se të vdekurit s'asgjësohen!

Sapo i dëgjoi pjesëtarët e tjerë të shtëpisë që po lëviznin, ai u tërhoq në strofkën e tij, dhe unë mora frymë më lirshëm. Por pasdite, ndërsa Jozefi e Heretoni ishin në punë, ai hyri sërish në kuzhinë dhe, me një vështrim të egër, më tha të vija e të ulesha në shtëpi: donte dikë me vete.

Nuk pranova, duke i thënë hapur se fjalët e mënyra e tij e çuditshme më trembnin, dhe se s'kisha as nervat, as dëshirën t'i bëja shoqëri vetëm.

— Besoj se më mendon për djall! — tha ai, me të qeshurën e tij të zymtë. — Diçka tepër të tmerrshme për të jetuar nën një kulm të ndershëm!

Pastaj, duke iu kthyer Katerinës, që ishte aty dhe që u fsheh pas meje kur u afrua ai, shtoi gjysmë me tallje:

— Do të vish ti, zogëz? S'do të të bëj keq. Jo! Për ty jam bërë më i keq se djalli. Hë mirë, ka *një* që s'do të tërhiqet nga shoqëria ime! Për Zotin! Ajo s'ka mëshirë. Oh, mallkim! Është tepër, aq sa s'thuhet, për ta duruar mishi e gjaku, qoftë edhe imi.

S'i kërkoi më shoqëri askujt. Në muzg shkoi në dhomën e tij: gjatë gjithë natës, dhe thellë në mëngjes, e dëgjuam që rënkonte e murmuriste me vete. Heretoni donte me ankth të hynte, por unë i thashë të sillte zotin Keneth, e atëherë të hynte e ta shihte.

Kur erdhi ai, dhe unë kërkova të hynim e u përpoqa ta hapja derën, e gjeta të kyçur; dhe Hithklifi na tha të shkonim në djall. Ishte më mirë, dhe donte ta linin vetëm; kështu që mjeku iku.

Mbrëmja tjetër qe shumë me shi; në të vërtetë, ra shi me rrëke gjer në agim; dhe, kur bëra shëtitjen time të mëngjesit rreth

shtëpisë, pashë dritaren e të zotit që lëkundej e hapur, dhe shiun që hynte drejt brenda.

S'mund të jetë në shtrat, mendova: ato rrebeshe do ta kishin qullur tejpërtej! Ose është ngritur, ose ka dalë. Por s'do të bëj më zhurmë: do të shkoj me guxim e do të shoh!

Pasi arrita të hyja me një çelës tjetër, vrapova t'i hapja panelet, sepse dhoma ishte bosh; duke i shtyrë shpejt mënjanë, hodha sytë brenda. Zoti Hithklif ishte aty, i shtrirë në shpinë. Sytë e tij m'i ndeshën të mitë aq të mprehtë e të egër, sa u drodha; e pastaj m'u duk se buzëqeshi.

S'mund ta mendoja të vdekur; por fytyra e fyti i ishin larë nga shiu; çarçafët pikonin, dhe ai ishte krejt i palëvizur. Kanati i dritares, që përplasej tutje-tëhu, i kishte gërvishtur njërën dorë që pushonte mbi parvaz: nga lëkura e çarë s'rridhte asnjë pikë gjak; dhe, kur i vura gishtat, s'mund të dyshoja më: ishte i vdekur e i ngurtë!

E mbylla dritaren me grep; ia kreha flokët e gjata e të zeza nga balli; u përpoqa t'ia mbyllja sytë, ta shuaja, po të ishte e mundur, atë vështrim të tmerrshëm ngazëllimi, si i gjallë, para se ta shihte ndonjë tjetër. S'mbylleshin: dukej sikur talleshin me përpjekjet e mia; dhe edhe buzët e tij të hapura e dhëmbët e mprehtë e të bardhë talleshin! E zënë nga një tjetër krizë frike, e thirra Jozefin. Jozefi erdhi duke i tërhequr këmbët dhe bëri zhurmë, por me vendosmëri s'pranoi ta prekte.

— Djalli ia ka rrëmbyer shpirtin, — thirri ai, — dhe le ta marrë edhe kërmën përsipër, aq më bën mua! Eh! Sa i lig që duket, që ngërdheshet përballë vdekjes! — Dhe mëkatari plak u ngërdhesh me tallje.

Kujtova se kishte ndër mend të hidhej e të kërcente rreth shtratit; por, duke e mbledhur papritur veten, ra në gjunjë, ngriti duart dhe falënderoi Zotin që i zoti i ligjshëm dhe fisi i lashtë iu kthyen të drejtat e tyre.

U ndjeva e shtangur nga ngjarja e tmerrshme; dhe kujtesa më kthehej pa dashje te kohët e shkuara me njëfarë trishtimi që të shtypte. Por Hereton i shkretë, ai që i ishte bërë padrejtësia më e madhe, qe i vetmi që vuajti vërtet shumë. Ndenji pranë trupit gjithë natën, duke qarë me hidhërim të vërtetë. Ia shtrëngoi dorën dhe e puthi atë fytyrë sarkastike e të egër që të gjithë të tjerët s'duronin ta shikonin; dhe e vajtoi me atë hidhërim të fortë që lind natyrshëm nga një zemër bujare, edhe sikur të jetë e fortë si çelik i kalitur.

Kenethi qe në mëdyshje se nga ç'sëmundje kishte vdekur i zoti. E fsheha faktin që për katër ditë s'kishte gëlltitur asgjë, nga frika se mos sillte telashe; dhe pastaj, jam e bindur se s'e bëri me qëllim: ishte pasoja e sëmundjes së tij të çuditshme, jo shkaku.

E varrosëm, për skandalin e gjithë rrethit, siç kishte dashur. Ernshou dhe unë, varrmihësi dhe gjashtë burra për të bartur arkivolin, ishim të gjithë të pranishmit.

Gjashtë burrat ikën pasi e ulën në varr: ne ndenjëm ta shihnim të mbulohej. Heretoni, me fytyrën të larë në lot, gërmoi plisa me bar dhe i shtroi vetë mbi dheun e murrmë: tani varri është po aq i lëmuar e i gjelbër sa grumbujt shokë të tij; dhe shpresoj që banori i tij të flejë po aq rëndë. Por njerëzit e fshatit, po t'i pyesni, do të betoheshin mbi Bibël se ai *endet*. Ka nga ata që thonë se e kanë takuar pranë kishës, nëpër shqopishte, madje brenda kësaj shtëpie. Përralla të kota, do të thoni, dhe kështu them edhe unë. E megjithatë ai plak pranë zjarrit të kuzhinës pohon se i ka parë dy prej tyre të shikonin nga dritarja e dhomës së tij, çdo natë me shi, që kur vdiq; dhe para rreth një muaji më ndodhi një gjë e çuditshme.

Po shkoja një mbrëmje në Grejnxh (një mbrëmje e errët që kërcënonte me bubullima), dhe, mu te kthesa e Lartësive, ndesha një djalë të vogël me një dele e dy qengja përpara; qante tmerrësisht, dhe kujtova se qengjat ishin trembur e s'i bindeshin.

— Ç'ke, burrë i vogël? — e pyeta.

— Atje, nën kreshtë, janë Hithklifi dhe një grua, — ngashëroi ai, — dhe s'guxoj t'u kaloj pranë.

Unë s'pashë asgjë; por as delja, as ai s'donin të vazhdonin, kështu që i thashë të merrte rrugën më poshtë.

Ndoshta i ngjalli fantazmat duke menduar, ndërsa kalonte vetëm nëpër shqopishte, për marrëzitë që u kishte dëgjuar prindërve e shokëve t'i përsërisnin; e megjithatë, tani s'më pëlqen të jem jashtë në errësirë, dhe s'më pëlqen të mbetem vetëm në këtë shtëpi të zymtë. S'e mbaj dot veten: do të gëzohem kur ta lënë e të shpërngulen në Grejnxh!

— Do të shkojnë në Grejnxh, pra? — i thashë.

— Po, — u përgjigj zonja Din, — sapo të martohen; dhe kjo do të jetë ditën e Vitit të Ri.

— Dhe kush do të jetojë këtu atëherë?

— Pse, Jozefi do të kujdeset për shtëpinë, dhe, ndoshta, një djalë që t'i mbajë shoqëri. Do të jetojnë në kuzhinë, dhe pjesa tjetër do të mbyllet.

— Për përdorimin e atyre fantazmave që do të zgjedhin ta banojnë, — vërejta unë.

— Jo, zoti Lokvud, — tha Neli, duke tundur kokën. — Besoj se të vdekurit janë në paqe; por s'është mirë të flasësh për ta me mendjelehtësi.

Në atë çast porta e kopshtit u mbyll me një të përplasur: shëtitësit po ktheheshin.

— Ata s'kanë frikë nga asgjë, — mërmërita unë, duke i parë nga dritarja teksa afroheshin.

— Bashkë do t'i dilnin përballë Satanit dhe gjithë legjioneve të tij.

Kur hipën mbi pragun e derës dhe u ndalën t'i hidhnin një vështrim të fundit hënës, ose, më saktë, njëri-tjetrit nën dritën e saj, ndjeva një shtysë të papërmbajtshme t'u shpëtoja sërish; dhe, duke i shtrënguar në dorë zonjës Din një kujtim, pa ua vënë veshin qortimeve të saj për pasjellshmërinë time, u zhduka

nëpër kuzhinë, ndërsa ata hapnin derën e shtëpisë; dhe kështu do ta kisha forcuar Jozefin në mendimin e tij për mendjelehtësitë e gëzuara të shoqes së tij shërbyese, po të mos më kishte njohur, për fat, si njeri të nderuar, nga tingulli i ëmbël i një sovrani te këmbët e tij.

Rruga ime për në shtëpi u zgjat nga një shmangie drejt kishës. Kur arrita nën muret e saj, pashë se rrënimi kishte përparuar, edhe brenda shtatë muajve: shumë dritare tregonin zbrazëti të zeza pa xham; dhe rrasat dilnin aty-këtu përtej vijës së drejtë të çatisë, për t'u shkëputur ngadalë në stuhitë e vjeshtës që po vinte.

Kërkova, dhe shpejt i gjeta, tre gurët e varreve në shpatin pranë shqopishtes: ai në mes, gri e gjysmë i varrosur në shqopë; ai i Edgar Lintonit, i harmonizuar vetëm nga bari e me myshkun që i ngjitej përpjetë këmbës; ai i Hithklifit, ende i zhveshur.

U vonova rreth tyre, nën atë qiell të butë; vështrova fluturat e natës që fluturonin mes shqopës e luleve këmbanë; dëgjova erën e butë që merrte frymë nëpër bar; dhe u çudita si mund të përfytyronte ndonjëherë dikush gjume të trazuara për ata që flenë në atë dhe të qetë.